24,368/B

24893

3 vols.

Mr. Th. Boyle
9/10.

1341.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30529451_0003

MATERIÆ
MEDICÆ
TOMUS TERTIUS.
DE VEGETABILIBUS
INDIGENIS.

TRACTATUS
DE
MATERIA MEDICA,

SIVE

DE MEDICAMENTORUM SIMPLICIUM
Hiſtoria, virtute, delectu & uſu.

Auctore STEPHANO-FRANCISCO GEOFFROY, Doctore Medico Pariſienſi, Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis, Regiæque Societatis Londinenſis Socio, necnon & Chymiæ in Horto Regio, & Medicinæ in Regio Franciæ Collegio Profeſſore.

TOMUS TERTIUS.

DE VEGETABILIBUS INDIGENIS.

PARISIIS,

Sumptibus & impenſis

JOANNIS DESAINT & CAROLI SAILLANT,
viâ ſancti Joannis Bellovacenſis,
è regione Collegii.

M. DCC. XLI.

Cum Approbatione & Privilegio Regis.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

MATERIÆ MEDICÆ
PARS SECUNDA.
DE VEGETABILIBUS.

SECTIO SECUNDA.
DE PLANTIS INDIGENIS Quæ in Uſum Medicum veniunt.

INDIGENÆ Plantæ, ſeu quæ noſtro ſub cœlo naſcuntur, vel hominum ſaluti, tum reſtituendæ, tum conſervandæ, aliquid conferunt; vel Medicinæ prorſus inutiles ſunt; aut ſaltem earum vires ſalutares hactenus ignotæ fuerunt. Has ſilentio prætermittimus; de illis verò hîc agemus.

In earum hiſtoriâ & virtutibus recenſendis alphabeticum ſervabimus ordinem, quò faciliùs unuſquiſque plantas quarum hiſtoriam inquiret, re-

periſe poſſit. Officinalia vulgatioraque nomina cæteris denominationibus ex Autoribus deſumptis, præponemus, utpote magis cognita. Deinde nomen genericum ex Inſtitutionibus rei herbariæ depromptum, cæteraque ſynonima à Clarioribus Botanicis ſcriptoribus aſſignata, recenſebimus. Denominationi plantæ, deſcriptionem ſubjungemus, analyſim ac virtutes & utendi rationem, eodem ordine quem in exoticorum medicamentorum expoſitione ſecuti ſumus.

At verò ſtirpium harumce, cum illis quæ ſub eâdem denominatione, à veteribus recenſitæ fuerunt, comparationem inutilem cenſemus; diſquirendo nempe, utrùm eædem ſint, necne. Quandoquidem plantæ ipſis cognitæ & uſitatæ nobis deſunt, & difficile eſt ex parum accuratis earum deſcriptionibus decernere, utrùm eædem ſint plantæ quæ apud nos naſcuntur, an diverſæ? Præterquàm quòd plurimas plantas veteribus notas, & in Græciæ ſolo natas, ab iiſdem ſpeciebus noſtro ſub cœlo naſcentibus, viribus multùm diſcrepare, veritati ſit maximè conſentaneum. Eandem ob cauſam de viribus ab antiquis, tum Græcis, tum Arabibus, illis ſtirpibus attributis, parum ſolliciti erimus; ſed tantùm aſſiduo & quotidiano uſu comprobatas apud nos virtutes, tum ſalutiferas, tum noxias, quàm poterimus diligentiſſimè, perveſtigabimus.

ABROTANUM.

ABROTANUM vel ABROTONUM. Duæ ſunt plantæ hujus nominis in officinis uſitatæ, Abrotanum mas & Abrotanum fœmina.

ABROTANUM MAS *Officinarum*. Abrotanum mas anguſtifolium majus, *C. B. P.* 136. *Inſtitut. Rei*

Herbar. 459. Abrotanum vulgare, *J. B.* 3. 192. Abrotanum mas *Dodon. Pemptad.* 21. vulgò, *Aurone mâle.* Ex radice lignoſâ, fibris aliquot donatâ, crebris fruteſcit ſarmentis, tres, quatuorve cubitos altis, duris, fragilibus, medullâ albâ plenis, ſubrubentibus, ſtriatis, ramoſis: folia per alas naſcuntur multa, tenuiter diſſecta, fœniculaceis paulò majora, inferiora quidem multifida, ſuperiora uno tantùm aut altero ſegmento diviſa, caneſcentia, odore vehementi, ſapore amaro acri: flores ſecundùm ramulos conferti, ſublutei, floribus Abſinthii ſimiles ſunt; floſculoſi nempe, ſed exigui, compoſiti ex plurimis floſculis minutiſſimis, tubuloſis, in ſummitate quinquefariam diviſis, quorum ſinguli ſingulo inſident ſemini, & omnes ſquammoſo flores calyce comprehenduntur. Floribus ſuccedunt ſemina exigua, oblongiuſcula, nuda, pappo carentia, Abſinthii ſimilia, ſed minora. Ab Abſinthio differt ſolâ facie externâ, & optimè ad ejuſdem genus reduci poſſet. Ratione culturæ & loci, necnon pro anni tempore multò amarior videtur. In montoſis Italiæ & Galliæ provinciis, ſpontè naſcitur. Hîc in hortis colitur, ubi avulſis ramulis, alii ex radicibus de novo progerminant. In uſum medicum folia & comæ floridæ veniunt.

Analyſi chymicâ, ex hujus plantæ foliorum ac ſummitatum recentium & ſucculentarum ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt, primò phlegmatis limpidi plantæ odore & ſapore imbuti ℥xij. humoris odorati, acidi & ſale alcali aliquantiſper turgidi ℔iij, ℥vj, ʒvj, gr. xij. humoris rufeſcentis, odoris empyreumatici, tum acidi, tum urinoſi & volatili ſale imprægnati ℥ij, ʒj, gr. v. olei tum flui

dioris & eſſentialis, tum craſſioris & empyreumatici ℥ij, ʒij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒij; quæ igne reverberii tamdiu calcinata, donec nullam ampliùs flammam ederet, reliquit cinerum ex fuſco leucophæorum ℥j, ʒvij, gr. xxxvj. ex quibus lixivio, ſalis alcali fixi ℥j, ʒij. extractæ fuerunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥iij, ʒiiij, gr. lv. in calcinatione ℥iij, ʒij, gr. xxxvj. Ex hâc analyſi concludendum eſt, Abrotanum mas ex multo oleo eſſentiali amaro aromatico & ſale ammoniacali conſtare.

Rariùs Abrotano intrinſecùs utimur, quod Etmullero mirandum & dolendum videtur. Reverâ ejus odor vehemens ac ſapor aromaticus, acris, amarus, innuunt, partibus volatilibus tenuibus ſalino-oleoſis donari, quibus fermentativus ſanguinis motus augetur, craſſiores humores dividuntur, ſolidarum partium tonus imminutus reſtituitur, debilior augetur: quamobrem medici vim calefaciendi, incidendi, aperiendi ipſi tribuerunt. Actuoſis iiſdem particulis putredini reſiſtit, vermes necat, non ſolùm oleo ſuo eſſentiali amaro vermibus infenſo, ſed etiam propter tenues & actuoſas ejus particulas quæ nimis glutinoſum ventriculi & inteſtinorum mucum in quo vermes nidulantur, dividunt ac reſolvunt. Eâdem ratione flatus diſcutit, urinas & menſes movet, renum & uteri obſtructiones reſerando. Illud tamen ventriculo infenſum eſſe nonnulli exiſtimant, quod de omnibus ægrotantibus pronuntiari nequit, ſed tantùm de illis quorum ventriculi temperies calidior eſt, ſeu quorum ventriculus in inflammationem pronus eſt, præ nimio ſanguinis & ſpirituum ad hanc partem affluxu. In quàmplurimis autem

ventriculus ab his acribus & aromaticis medicamentis læditur. Neque adeo ſors noſtra lugenda eſt, ob parcum Abrotani uſum, dum frequentior eſt uſus Abſinthii quod iiſdem viribus donatur, & quidem valentioribus: quapropter à nonnullis ut Abſinthii ſuccedaneum tantummodò proponitur.

Abrotani tamen coma pulverata ad ʒj. cum tantillo Nitri, à S. Pauli in Quadripartito Botanico, iis quibus, ob calculum, urina ſupprimitur, proponitur & velut ſpecificum commendatur: ſed Nitro potiſſimùm hæc virtus fortaſſe debetur, aut ſaltem ab illo plurimùm augetur. Nonnulli decoctum ejus, pro lotione capitis, contra capillorum defectum aut defluvium, laudant. Baſim conſtituit unguenti Bucrelii Wratiſlavienſis, ſecreti & experti contra capillorum defectum, cujus hæc eſt deſcriptio ab Etmullero prolata.

℞. Folior. Abrotan. maris & Capillor. vener. anà m. j. Favi mellis, Ladani anà ℥j. Myrtillor. ʒj. Semin. Fœnugræc. Lini anà ʒiij. Olei Amygdalar. dulc. vini albi generoſi anà ℥iij. Factâ infuſione per 24. horas, bulliant ad humiditatis conſumptionem: poſtea fiat colatura cum expreſſione. Cum hoc unguento, creſcente Lunâ, inunctio fieri debet.

Oleum eſſentiale Abrotani maris, ex herbâ floridâ & exſiccatâ, cum magnâ aquæ copiâ diſtillatur. Eo membra paralytica illinuntur. Commendatur quoque ad pilorum generationem promovendam, præſertim ſi cum Ladano & adipe Urſino, miſceatur.

℞. Olei Abrotani mar. ſtillatitii ℥ß. Ladani ʒvj. Axungiæ Urſi ʒij. Miſce, fiat unguentum.

Abrotanum mas uſurpatur in unguento Martiato.

Abrotanum fœmina, Santolina, Chamæcypariſſus, *Officinarum*, Creſpolina, *Quorumdam*. Santolina foliis teretibus, *Inſt. R. H.* 460. Abrotanum fœmina foliis teretibus *C. B. P.* 136. Chamæcypariſſus *J. B.* 3. 133. Polium Theophraſti & Dioſcoridis & Arabum, Vermiculatæ folio, *Columm. P.* 1. 4. Abrotanum fœmina, *Lobel. Icon.* 768. vulgò; *petit Cyprès* & *Garderobe.*

Ex radice craſſâ, durâ, lignoſâ & ſubinde in brachia fiſſâ, virgulta cubito altiora emittit, lignoſa, gracilia, tenerâ lanugine incana & in plures ramos diviſa, quos ambiunt tenuia folia, longitudine circiter unciali, minutim denticulata, aut potiùs tuberculis exiguis onuſta, ita ut quatuor fere tubercula in eâdem phalange agminatim circumpoſita conſpiciantur, incana omnino, odore medicamentoſo & cum quâdam ſuavitate gravi; ſapore partim acri, partim amaro aromatico. Singulis ramulis ſinguli inſident flores lutei, perfecti, floſculoſi, compoſiti nempe ex plurimis floſculis tubuloſis in ſummitate quinquefidis, foliis intermediis imbricatis & calyce communi ſquammoſo quaſi hemiſphærico comprehenſis: ſingulorum floſculorum calyx ſeu embryo abit in ſemen oblongiuſculum ſtriatum fuſcum, pappis nequaquam inſtructum. Majores ſunt hujus plantæ flores quàm Abrotani maris & Abſinthii, quibus ab illis plantis diſtingui poteſt, ſicut & totâ plantæ facie. Spontè luxuriat in campeſtribus Italiæ locis & vinetis. In Gallo-Provinciâ quoque à Garidello obſervata fuit. Hîc in hortis colitur. Folia, ſummitates floridæ & ſemina in uſum medicum veniunt.

Analyſi chimicâ, foliorum & ſummitatum Santolinæ recentium ℔v. præbuerunt phlegmatis limpidi odorem plantæ ſaporemque referentis ℥xj, ʒij. humoris limpidi adhuc odorati & acidi ℔ij, ℥xj, ʒiij, gr. xxxvj. humoris rufeſcentis acidi & ſubſalſi qui, tum acidi, tum alcali urinoſi ſalis notas præbuit, ℥ix, ʒvj, gr. xxx. ſalis volatilis urinoſi concreti, gr. xl. olei adipoſæ craſſitudinis ℥iiij, ʒiiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥viij, ʒvj. quæ igne reverberii calcinata cinerum leucophœorum ℥ij, ʒiij, gr. xij. reliquit; ex quibus ſalis fixi merè alcalini ℥j, gr. viij. lixivio extracta ſunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥ij, ʒj, gr. xxxviij. in calcinatione ℥vj, ʒij, gr. lx. Per hanc analyſim patet, Santolinam conſtare ex ſale ammoniacali & oleo craſſo copioſo.

Santolinæ eædem quæ Abrotano mari, tribuuntur virtutes. Attamen paulò plus ſalis volatilis urinoſi, majorem olei craſſioris quantitatem, minorem verò olei tenuioris ſeu eſſentialis ſuppeditat: unde ad hyſtericos affectus compeſcendos, hæc præſtare videretur.

Rarioris eſt uſûs apud nos in Medicinâ. Ad ventris lumbricos interimendos, imprimis commendatur ejus ſemen ſolum vel ſaccharo obductum: infantibus comedendum porrigitur, vel herbæ decoctum in lacte aut in aquâ conveniente propinatur. Andreas Matthiolus Santolinæ folia ſicca & in pulverem trita, dari perquàm utiliter ex aquâ Matricariæ, ſemi-drachmæ pondere, aſſerit, ad ſiſtenda alba fœminarum profluvia, ſi continuis decem diebus ſumantur à jejunis, & deinde interpolatis diebus. Coſteus quidam Aquiſextienſis Medicus, teſte Garidello, Santolinæ fo-

liorum pulveratorum drachmam unam felici cum ſucceſſu in pleuritide & peripneumoniâ exhibere ſolebat.

Ejus folia inter laneas veſtes ſparguntur, ad tineas ab illis arcendas.

Uſurpatur cum Abrotano mare, in unguento Martiato.

ABSINTHIUM.

Absinthii ſpecies duæ in officinis uſitatæ ſunt, ſcilicet, Abſinthium latifolium, ſeu majus, & Abſinthium tenuifolium, ſeu minus.

Absinthium latifolium, Abſinthium vulgare, Abſinthium majus, *Officinarum*. Abſinthium Ponticum, ſeu Romanum officinarum, ſeu Dioſcoridis *C. B. P.* 138. *Inſt. R. H.* 457. Abſinthium vulgare majus *J. B.* 3. 168. Abſinthium latifolium. *Dodon. Pempt.* 23. vulgò, *Abſinte*, *Alvine ordinaire*, *grande Abſinte*.

Radice eſt craſſiuſculâ, lignoſâ & fibroſâ, ſaporis aromatici grati abſque amarore, caulibus cubitalibus & bicubitalibus, ſtriatis, firmis, lignoſis, medulloſis, caneſcentibus, ramoſis & ſurculoſis, in quibus folia plurima alternatim oriuntur, pediculis oblongis, canaliculatis, innixa, profundè diſſecta, iterum atque iterum inciſa, candicantia, mollia, intensè amara & odoris aromatici vehementis; flores longâ ſerie in ſummis ramulis naſcuntur, pediculis brevibus, tenuibus, & ex quorumdam foliorum alis egreſſis hærentes ac penduli, globoſi, exigui, completi & floſculoſi, ſeu compoſiti ex plurimis floſculis tubuloſis, brevioribus, in ſummitate, quinquefariam diviſis, luteis, e communi calyce ſquammulato prodeuntibus,

ſingulis ſingulo inſidentibus embryoni, qui deinde abit in ſemen nudum, non pappoſum. A cæteris Abſinthii ſpeciebus differt foliis & laciniis amplioribus, & inſigni odore cum amarore conjuncto. Colitur in hortis. Ejus folia & ſummitates imprimis uſurpantur.

Analyſi chymicâ, ex foliorum Abſinthii latifolii nondum floridi ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, plantæ odore & ſapore imbuti, quod neque alcali, neque acidi notas præbuit ℥x, ʒvj, gr. xlviij. cum oleo eſſentiali permiſto: deinde humoris limpidi, odorati, qui debilis acidi & alcali valentioris notas præbuit, ℔ij, ℥xij, ʒvj, gr. lx. tandem humoris merè alcali & ſale volatili imprægnati, ℥j, ʒv, gr. xlviij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒv. olei, tum tenuis, tum craſſi ℥j, ʒij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes, pendebat ℥vj, ʒij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒiiij. ex quibus lixivio, ſalis fixi merè alcali ℥j. extracta fuit. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiiij, ʒiij, gr. lx. in calcinatione verò ℥iij, ʒvj.

Ex Abſinthii latifolii foliorum & ſummitatum floribus & ſeminibus onuſtarum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi odore plantæ ſaporeque perfuſi quod primùm ſubacidi, deinde intenſè acidi, ac tandem acidi & alcali urinoſi notas præbuit, ℔iij, ℥xj, ʒvj, gr. lx. cum non mediocri olei eſſentialis portione: humoris rufeſcentis empyreumatici, alcalini & ſale urinoſo turgidi ℥iij, ʒj, gr. xij. ſalis volatilis concreti gr. xxiiij. olei tum eſſentialis & tenuioris, tum fœtidi & ſpiſſioris conſiſtentiæ ℥iij, ʒvj, gr. xviij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vij, ʒvij, gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒiij, gr.

xxxvj. ex quibus, lixivio, ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒiij, gr. xlij. prodierunt: jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒij, gr. xviij: calcinatione in fumum & flammam abierunt ℥v, ʒiij, gr. xlviij.

His ambabus foliorum & ſummitatum Abſinthii majoris analyſibus inter ſe comparatis, liquet, folia majori partium tenuium & volatilium copiâ turgere quàm flores & ſemina; cùm triplo major ſit partium deperditio in foliorum diſtillatione, quàm in ſummitatum analyſi. Cùm unaquæque foliorum libra ſalis volatilis drachmam unam præbeat, ſummitates verò vix grana quinque pro ſingulis libris: eadem folia multò minùs acidi ſalis & olei exhibuere. Unde concludere poſſumus, folia ſale ammoniacali & oleo copioſo ac tenui donari; in ſummitatibus autèm ſalem tartareum cum ammoniacali conjunctum reperiri; at veriſimile eſt omnem Abſinthii energiam pendere potiſſimùm ab ejus oleo eſſentiali, amaro & aromatico, quod, licèt in foliis & ſummitatibus, naturâ idem ſemper videatur, in foliis tamen ob intimum ſalium volatilium conſortium tenuius fit, magis expanſum ac magis volatile.

Abſinthium vulgare quaſi polychreſtum medicamentum prædicatur; calefacit & exſiccat, ut aiunt, ſeu potiùs tenuibus, & actuoſis ſuis particulis ſalino-oleoſis quæ maſſam ſanguineam ſubeunt, fermentativum ſanguinis motum auget, partium quoque fibras ſollicitat ad motum & ad oſcillationem; ſic calor in corpore accenditur: reſtitutâ vel auctâ fibrarum oſcillatione, ſucci inter partium fibras hærentes & otioſi, ſi craſſiores ſint, attenuantur; ſi tenaces, inciduntur, & in canales ſolitos repelluntur, vel per tranſpirationem fo-

ras expelluntur : ſic quoque viſcerum functiones debilitatæ reſtituuntur, obſtructiones reſerantur; hinc ſtomachicum dicitur, hepaticum, ſplenicum, uterinum, anticachecticum inſigne, feb.ifugum, vulnerarium detergens, bilis ſuccedaneum & anthelminticum : ventriculum debiliorem roborat ac firmat, ciborumque appetentiam excitat, tum fibras ventriculi laxiores conſtringendo ac firmando, tum etiam mucaginem ſpiſſam ejuſdem parietibus inhærentem diſſolvendo: eiſdem rationibus diarrhæas ſiſtit, ſuperpurgationes compeſcit, & colicos dolores flatulentos ſedat. Viſcerum obſtructiones reſolvit quæ pendent, vel à fibrarum laxitate, vel ab humorum ſpiſſitudine. Sic ictero, hydropi, chloroſi, cachexiis & febribus medetur. Vermes interimit, tum amaritie ſummâ vermibus infeſtâ, tum mucilaginoſos humores in quibus eorum ovula retinentur, foventur, excluduntur, reſolvendo.

Verùm cavendum ab illis affectibus qui à fibrarum rigiditate, criſpaturâ, erethiſmo, vel convulſivâ aut inflammatoriâ tenſione, oriuntur, quos Abſinthium non modò non ſedat, quin imò auget & nonnunquam inſanabiles reddit. Sic in ciborum concoctione læsâ præ nimio ventriculi ardore aut membranarum inflammatione, Abſinthium hunc ardorem adeo intendit & auget, ut renes in conſenſum per nervos trahantur, & ardorem contrahant, quem breviter ſequuntur urinarum color intenſus & rutilans, cum craſſo & rubro ſedimento, earumdem imminutio, ſuppreſſio, hydrops; ſi verò renes ob laxiorem texturam illæſi ſerventur, cæterorum viſcerum fibræ paulatim convelluntur, rigeſcunt, & tabes

ſenſim adducitur. Hinc fit ut maxima pars helluonum, ad proſtratum appetitum ſollicitandum, aut ciborum nimiâ copiâ ingeſtorum coctionem perficiendam, quotidie vinum Abſinthites, aut tincturas ſtomachicas & ſpirituoſas ingurgitantium, plerùmque ante obitum lentè veluti liquefiat, tabefacta verò ante annos moriatur, obſervante Simone Pauli. Sic etiam muliebribus evacuationibus menſtruis, à ſanguine nimis æſtuoſo, vel ab uteri ardore aut inflammatione, ſuppreſſis, Abſinthium ægrotantem in viſcerum inflammationem, & febrem ardentem inducit. Idem de cæteris viſceribus præfervidis & ad inflammationem pronis dici poteſt.

Præterea Abſinthium ſicut amara pleraque, nervis eſt infenſum, ut intelligere eſt ex animalibus plurimis, tum quadrupedibus, tum volatilibus, tum inſectis, quæ ab amaris devoratis, ſpaſmis afficiuntur, & convulſa ſæpè moriuntur, quod ex Wepferi obſervationibus ſatis liquet. Inſuper multi ab experientiâ edocti tradunt, uſum Abſinthii caput gravare, oculis noxium eſſe, & appetitum venereum extinguere. Cautè igitur in morbis quorum anceps eſt & dubia cauſa, Abſinthium & amara medicamenta acria & aromatica ſunt uſurpanda, ne pro remedio, venenum exhibeatur.

Comæ floridæ & folia exſiccata & pulverata exhiberi poſſunt à ℈j. ad ʒj: rariùs tamen uſurpantur. Ex his cum ſaccharo condita parantur. Flores conditi obſtructiones valentiùs reſerant, folia verò magis aſtringunt, inquit Cl. Hoffmannus. Exhibentur à ʒj. ad ℥ß: ſuccus ex foliis expreſſus, deinde parvâ coctione purgatus, ab ℥ß. ad ℥ij. nonnunquam propinatur, rariſſimè tamen

ob intenſum amarorem. A quibuſdam vis cholagoga illi tribuitur, de quâ tamen non planè conſtat.

Infuſum cum aquâ, vino vel cereviſiâ præparatur, & ad ℥iiij. vel ℥vj. propinatur. Aquoſum Abſinthii infuſum à multis, cereviſiæ aut vino Abſinthiti anteponitur, quia caput minùs gravat.

Fit vinum Abſinthites extemporaneum, macerando nempe per noctem, comas Abſinthii ſiccatas, in vino. Eſt autem vinum Abſinthites quod ex herbâ ſiccâ infuſâ paratur, palato gratius, aut potius minùs ingratum, quàm quod ex herbâ recenti. Hoc enim herbaceum & terreum quid reſipit. Paratur quoque vindemiarum tempore, vinum Abſinthites fermentatum, Abſinthii exſiccati & minutim conciſi faſciculum, in dolium conjiciendo & muſti ℔c. aut circiter affundendo & fermentando ſimul. Vinum Abſinthites quocumque modo paratum ſit, exhibetur ad ℥iij, iv, vel vj. manè jejuno ventriculo, vel etiam ante, aut poſt paſtum. Ex Abſinthio præparari ſolent in officinis tinctura, ſeu, ut vocant, eſſentia Abſintii, aqua diſtillata, oleum eſſentiale, extractum & ſal fixus.

Tinctura Abſinthii fit ex foliis aut ſummitatibus, cum ſpiritu vini in amphorâ vitreâ, ritè maceratis, donec ſpiritus intensè amarus evadat. Si folia fuerint recentia, tinctura viridis erit; ſi exſiccata, ruffa vel fuſca: ſumitur ad ʒß. vel ʒj. pro doſi. Quidam hanc tincturam parant cum ſpiritu ardente ex ipſo Abſinthio fermentato extracto, & adhuc præſtantiorem tincturam eſſe exiſtimant.

Aqua Abſinthii diſtillata ſic conficitur.

℞. Foliorum virentium Abſinthii nondum floridi, ℔xv. Incidantur & contundantur. Indantur veſicæ aheneæ & affundantur decocti fortis ejuſdem plantæ ℔x. aut q. ſ; digerantur vaſe clauſo per quatriduum; deinde appoſito capitello cum refrigeratorio, & adjuncto recipiente, fiat diſtillatio, ut artis eſt. Aqua ſpirituoſa & magis odorata ſervetur ad uſum. Doſis ab ℥j. ad ℥vj.

Spiritus Abſinthii urinoſus flaveſcens, à nonnullis plurimùm laudatus, ſic extrahitur. Abſinthium viride cum floribus & ſeminibus minutim conciſum, congeritur in vaſculum ritè obturatum, ut ſpontè incaleſcat, & nonnihil putreſcat. Incipiente putrefactione, antequàm fœteat, igne aperto, per retortam terream amplam, diſtillatur, & ſic copioſiſſimus liquor urinoſus obtinetur, per alambicem, igne arenæ, rectificandus. Prodit ſpiritus urinoſus, volatilis & valde amarus. In ſcorbuticis affectionibus utiliter exhibetur. Sed idem ſpiritus ſalino-oleoſus & quidem præſtantior, ex ſpiritu volatili urinoſo quocumque, & oleo Abſinthii eſſentiali ſimul mixtis & circulatis, ut aiunt, obtineri poteſt.

Oleum eſſentiale ex herbâ floridâ, ſeminibus jam turgidâ & exſiccatâ extrahitur, diſtillando nempe plantæ partem unam, cum aquæ limpidæ partibus viginti, ex alambice aheneo, igne forti. Aqua & oleum in recipiens vas promiſcuè profluunt. Oleum ſupernatans ab aquâ ritè ſeparatur. Intus ſumptum, iiſdem viribus donatur ac Abſinthium. Externè goſſypio exceptum, & umbilico admotum, inteſtinorum vermes necat. Doſis à gutt. ij. ad x. Ex eo paratur oleoſaccharum Ab-

ſinthites quod faciliùs aquoſis menſtruis admiſcetur, quàm oleum.

Extractum Abſinthii fit ex ſucco folior. Abſinthii expreſſo, & ad mellaginem aut ad extracti conſiſtentiam, evaporato. Extractum magis aſtringit quàm Abſinthium aut cæteræ ejus præparationes. Exhibetur à ℈j. ad ʒß. aut ʒj.

Sal fixus Abſinthii fit ex lixivio cinerum plantæ combuſtæ, quod ritè percolatum, evaporatur ad ſiccitatem uſque. Sic remanet ſal rufeſcens, qui, ſi non ſatis purgatus videatur, igne reverberii calcinatur, aquâ ſolvitur; ſolutio autem percolatur & exhalatur, ita ut ſal candidus & purus remaneat. Quidam ſalem hunc non ſummè purgatum expetunt, ſed qualis extrahitur ex cineribus Abſinthii in vaſe clauſo calcinati: tunc enim ſal ille neque candidus, ſed rufeſcens, neque merè alcalinus, ſed ſalſus adhuc remanet, & multo ſulphure imprægnatus, ac proinde plantæ virtutibus adhuc imbutus. Sed tunc aut plantam ipſam pulveratam, aut ejus ſuccum, aut extractum, aut ſalem eſſentialem, anteponenda cenſerem.

Sali Abſinthii fixo virtus febrifuga tribuitur, & imprimis adversùs tertianam, à Sim. Pauli commendatur. Doſis à ℈j. ad ʒß. Obſervandum eſt ſalem illum admodùm acrem eſſe, ac proinde, non majori copiâ exhibendum, nec niſi multo liquore dilutum, ne acrimoniâ ſuâ gulam, & ventriculum lædat. Ad obſtructiones removendas utiliter exhibetur. Uſitatiſſimus eſt apud Medicos Londinenſes, & à Riverio, Sidenhamioque, commendatur ad vomitum compeſcendum, in febribus bilioſis, iliacâ paſſione, aliiſque affectibus.

℞. Summitatum Abſinthii ſiccatar. pug. j. In-

funde in aq. fervidæ ℥vj: Macerentur paululùm. Infuſum, cum tantillulo Sacchari, calens hauriatur, ad appetitum excitandum, concoctionem adjuvandam, ventriculum & viſcera roboranda, menſtruas purgationes mulierum promovendas, &c.

℞. Abſinthii exſiccati & pulverati ℥ß. Croci Martis ſub rore maïali præparati ʒiij. Gumm. Ammoniac. ʒj. Croci ℈j. ſyrup. de Abſinthio vel Menthæ q. ſ. Miſce, fiat opiata. Doſis ʒß. bis in die, ſervatis ſervandis, ad menſes ſuppreſſos, cachexiam, icterum, hydropem, obſtructiones & quoſcumque, id genus, morbos, qui à ſanguinis lentore & craſſitudine, aut à fibrarum tono nimis laxo pendent.

℞. Tincturæ Abſinthii ℥ij. Spir. carminativ. Sylvii ℥ß. Syrup. Menthæ ℥j. Fiat miſtura. Cochlear unum exhibeatur in colicis & flatulentis affectionibus, ciborum inappetentiâ, aut difficili coctione, ventriculi imbecillitate & frigiditate, alvi profluvio, &c.

℞. Vini Abſinthitis ℥xij. Pulpæ Colocyntidos minutim conciſæ ʒß. Macerentur per xxiiij. horas. Fiat colatura. Fit vinum catharthicum quod phlegma craſſum & viſcidum, ventriculi & inteſtinorum parietibus inhærens, diſſolvit & vacuat, & meſenterii obſtructiones reſolvit. Exhibeantur ℥iiij. ſingulis diebus manè, jejuno ventriculo.

℞. Salis Abſinthii ℈j. ſucci Limon. ℥j. Aq. Menthæ ℥j. Fiat miſtura, bis, terve, die iteranda. Vel:

℞. Sal. Abſinth. ʒij. Aq. Puleg. vel Menth. criſp. ℥vj. Fiat miſtura, cujus cochlear unum in ſingulis

ſingulis juſculis permiſcendum eſt contra vomitionem:

℞. Salis Abſinth. & Nitri purificati, ana q. l. Solve in aq. Cichor. q. ſ. Solutio percolata ad ſiccitatem evaporetur. Exhibetur adversùs tertianam ad ʒß. aut ʒj. in vino, cereviſiâ, aut alio liquore idoneo, cum tantillulo Sacchari edulcorato, paulò ante paroxiſmum, & ſudorem provocare ſolet.

Externè adhibitum, ventriculum & inteſtina roborat, vermes necat, putredini reſiſtit, tumores reſolvit, dolores & inflammationes incipientes diſcutit. In cataplaſmatibus reſolventibus recipitur, & in vino aromatico, ſeu defenſivo contra putredinem.

℞. Folior. Abſinth. virentium partes duas. Axungiæ Porcinæ, p. unam. Contundantur ſimul, & fiat cataplaſma collo calidè admovendum in anginâ.

℞. Folior. Abſinth. & Parietar. part. æqual. Contundantur, & calidè parti dolenti applicentur ſub formâ cataplaſmatis, aut decocto earumdem herbarum pars affecta foveatur ad dolores externos ſedandos, incipientes inflammationes compeſcendas, & contuſiones reſolvendas.

℞. Folior. Abſinth. & Senecionis, ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Melilot. ana M. j. Rad. Ireos & Bryon minutim inciſarum, ana ℥ij. Coquantur ex arte in aq. com. q. ſ. ad putrilaginem. Contundantur in mortar. marmor. & per cribrum pultis trajiciatur. Cui affund. vini albi ℔ij. Pulver. Abſinthii, Cumini, ana ℥j. Quatuor Farinar. reſolventium ℥iiij. Olei

Chamæmeli ℥iiij. Coquantur lento igne ad debitam ſpiſſitudinem, & fiat cataplaſma reſolvens.

℞. Folior. & ſummitatum Abſinth. majoris, radic. Cucumeris ſylveſt. ana q. ſ. Decoquantur in aq. partibus ij. & olei part. iij. Hydrolæo mediocriter calente pars dolens foveatur. Radices & Abſinthium contuſa in modum linimenti capiti apponantur, ad hemicraniam curandam.

℞. Folior. Abſinthii majoris, Abrotani, Tanaceti, ſummitatum Sabinæ ana M. j. Radic. Ariſtoloch. rotund. ℥j. Helleboraſtri M. ß. Pulpæ Colocynthid. Aloës ana ʒj. Fiat decoctum in aquæ ℔iij. ad ℔ij. Coletur pro fotu abdominis regioni calidè admovendo, ad verminoſos affectus.

℞. Olei eſſentialis Abſinthii, gutt. viij. Aloës pulverat. ʒij. Fellis bovin. q. ſ. Miſce, fiat emplaſtrum quod ſuper alutam ductum umbilico applicetur. Contra vermes.

In officinis ſervantur Oleum Abſinthii per infuſionem paratum, Syrupus de Abſinthio, tum ſimplex, tum compoſitus. Præterea Abſinthium uſurpatur in Pulvere contra rabiem Palmarii, Syrupo cachectico & Syrupo lienterico, *Charas*, Confectione Hamech, Pilulis ſine quibus, aggregativis, de Rhabarbaro, pro morbo colico, *Charas*, ſtomachicis *Ejuſdem*, Unguento martiato, Ung. mundificativo de Apio, Emplaſtro de Meliloto, Balſamo tranquillante Franciſcanor. Regior. & Aquâ vulnerariâ.

Absinthium tenuifolium ſeu minus ſeu Ponticum *Officinar.* Abſinthium Ponticum, tenuifolium,

incanum *C. B. P.* 138. *Inſt. R. H.* 457. Abſinthium Ponticum, vulgare, folio inferiùs albo. *J. B.* 3. 175. Abſinthium tenuifolium *Dodonæi Pemptad.* 24. vulgò, *Petite Abſinthe, Abſinthe Pontique.*

Numeroſas ſpargit radices parvas, crebris fibris intertextas, lignoſas & ſapore aromatico præditas: caules verò ex eâdem radice plures erigit cubitales & ſeſquicubitales, teretes, glabros, vireſcentes, aut ex virore rubeſcentes, purpuraſcenteſve, frequentibus adnatis ab initio ad ſummum uſque ramoſos, folia non minùs tenuiter inciſa quàm Abrotani, ſed brevioribus, concinnioribuſque ſegmentis, brevi & incanâ lanugine pubeſcunt, potiſſimùm infernâ parte, odore ſuavi, ſapore ſubamaro. Flores quales in latifolio Abſinthio, ſed minores & oblongi, vehementiorem ſpirant odorem quàm folia. Colitur in hortis, ubi, repente ſub terris radice, mirum in modum multiplicatur.

Analyſi chymicâ, Abſinthii tenuifolii foliorum & ſummitatum nondum floridarum ℔v. exhibuerunt phlegmatis limpidi, odorati & ſapidi obſcurè ſubacidi ℔j, ℥x, ʒiij, gr. xxxvj. cum aliquâ olei eſſentialis portione: humoris limpidi, adhuc odorati & ſapidi, manifeſtè acidi & auſteri, cum olei eſſentialis tantillulo, ℥xv, ʒj, gr. lxiij: humoris ruſeſcentis turbidi, ſale volatili urinoſo impregnati ℥ij, ʒvj, gr. xxxvj: olei tum tenuioris & eſſentialis, tum adipoſi ℥iij, ʒj, gr. xv: ſalis volatilis urinoſi, concreti gr. xix. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥viij, ʒj, gr. xxx. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij, ʒiiij, gr. xv: ex quibus lixivio, ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒv, gr. xvj, prodierunt. Partium jactura

in diſtillatione fuit ℔j, ℥viij, ʒj, gr. xvij. In calcinatione ℥v, ʒv. gr. xv.

Hæc analyſis in Abſinthio tenuifolio, maximam partium tenuium, tum ſalinarum, tum ſulphurearum copiam nobis commonſtrat, tam ratione jacturæ in diſtillatione, quàm ratione olei eſſentialis & ſalis volatilis: quod quidem plantæ odore & ſapore vehementi confirmatur. Verùm ejus oleum eſſentiale minùs amarum eſt, quàm in Abſinthio latifolio.

Abſinthio minori ſeu tenuifolio eædem tribuuntur virtutes quæ in majori dignoſcuntur. Minùs tamen amarum eſt & magis aromaticum: unde palato quidem magis gratum, ſed tamen idcirco minùs efficax cenſemus. Ejus Conditum à Matthiolo ad aquam intercutim commendatur tanquam expertum remedium, ſi ejus Conditi ℥ß. quotidie aſſumatur tribus horis ante cibum: quod de hydrope qui à nimiâ fibrarum flacciditate & laxitate pendet, aut à ſanguinis vel ſeri craſſitudine & tenacitate, intelligendum.

Eædem ex hoc Abſinthio fieri poſſunt præparationes quæ ex majore fieri ſolent, ſed in officinis minùs uſitatæ ſunt.

ACANTHUS.

Acanthus ſive Branca urſina *Officinarum*. Acanthus ſativus vel mollis Vergilii *C. B. P.* 383. *Inſt. R. H.* 176. Carduus Acanthus ſive Branca urſina *J. B.* 3. 75. Acanthus ſativus *Dod. Pempt.* 719. Pœderota, Melamphyllum, Marmoraria quorundam, vulgò *Acanthe* ou *Branche Urſine*.

Radicibus eſt craſſis, carnoſis, hàc illàc diffuſis, foris nigricantibus, intus candidis, & capillitio

ſtipatis. Folia humifuſa cubitum æquant, & quandoque ſuperant longitudine, ſpithamam amplitudine, mollia, obſcurè virentia, glabra, nitida, ſinuoſa, & quodammodo criſpa. Caulis ad duos cubitos erigitur rectus, firmus, longâ ſerie donatus florum eleganter thyrſi modo diſpoſitorum: ſinguli autem perfecti ſunt, monopetali, anomali, carnei quodam modo coloris: anteriùs trifariam dividuntur, & rictum imitantur, qui labio ſuperiori caret, inferiùs verò amplum & convexum obtinet; poſteriùs in annulum deſinunt, ſtaminibuſque donantur labii ſuperioris locum occupantibus, apiceſque ſcoparum æmulos ſuſtinentibus; calycibus folioſis coercentur, viridibus, per extremum laciniatis, nonnihil ſpinoſis, & veluti nucamenta quædam oblonga referentibus. E calyce ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ſeu annulo ad inſtar clavi infixum, quod abit in fructum glandiformem, calyce obvolutum, ſepto intermedio in loculamenta duo diſtinctum, in quibus ſingulis ſemen unicum continetur ſubrufum, compreſſum, duriuſculum, duas treſve lineas latum. Tota planta ſucco turget glutinoſo & mucilaginoſo. In Italiâ & Siciliâ copiosè naſcitur. Hìc in hortis colitur. Multiplicatur autem facilè germinibus à matre avulſis, & pinguiori terræ commiſſis.

Diſtinguendum autem eſt inter Brancam urſinam Italorum, quæ eſt noſter Acanthus, & Brancam urſinam Germanorum, quæ eſt Sphondilium vulgare.

Analyſi chimicâ, ex folior. Acanthi recentium ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, odoris & ſaporis expertis, ſale ſalſo aliquantiſper & obſcurè imbuti, quod nempe ſalis Saturni ſolutionem tur-

bidam efficit, ℥ix, ʒiij, gr. xxxvj; humoris obſcurè ſubacidi, deinde manifeſtè acidi, tum etiam aliquantiſper alcalini, ℔iij, ℥xiij, gr. xxiiij; humoris rufeſcentis empyreumatici, tum leviter acidi, tum alcali urinoſi, & multo ſale volatili imprægnati ℥j, ʒiij: olei tum fluidi, tum ſpiſſioris ʒvj, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iij, ʒj: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ſubalbidorum ℥j, ʒiiij, gr. xij: ex quibus lixivio, fuerunt extracta ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. lx. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒj, gr. xlviij: in calcinatione ℥j, ʒiiij. gr. lx.

Ex hac analyſi & lentore glutinoſi hujus plantæ ſucci, concludere licet, eam conſtare ex ſale Ammoniacali copioſo & mediocri olei portione, multo phlegmate dilutis.

Acanthus inter emollientes numeratur herbas quæ ſunt Malva, Mercurialis, Parietaria, Beta, & Acanthus. Folia tantùm uſurpari ſolent, in clyſteribus, fomentis & cataplaſmatis emollientibus, & paregoricis, ſeu dolorem ſedantibus. Dolorem lenit & alvum emollit.

℞. Folior. Acanth. Malv. Parietar. Mercurial. Betæ, Viol. Atripl. & Senecionis ana M. j. Coquantur in aq. comm. q. ſ. In colaturæ ℔j. diſſolve Mellis Nenuphar. ℥iij. Cryſtall. mineral. ʒj. Fiat enema emolliens.

℞. Rad. Althææ, Nenuphar. & bulbor. Lilior. albor. ana ℥j. Folior. Acanthi, Malv. Parietar. ana M. j. Flor. Chamæmeli & Meliloti ana P. iij. Coq. in aq. q. ſ. deinde colentur. Liquor ſervetur pro fotu emolliente inſtituendo calidè cum linteis quadruplicatis, vel pannis laneis molliuſculis dicto liquore

imbutis, leviter expreſſis & mutatis quoties refrixerint.

℞. Rad. Alth. mundatar. & minutim inciſar. ℥iiij. Coquantur in aq. comm. q. ſ. donec inſigniter molleſcant. Deinde adde folior. Branc. urſin. Malvæ, Parietar. Violar. & Mercurial. ana M. j. Caricar. pingui. N°. xij. Coquantur omnia ad putrilaginem uſque. Contundantur in mortar. marmor. & per cribrum ſetac. trajiciantur. Pulpa ſecreta cum farinæ Lini & Fenugræci ana ℥ij. Olei Lilior. ℥iij. Coquantur lento igne ſæpius agitando ad debitam ſpiſſitudinem. Et fiat cataplaſma emolliens.

Dodonæus refert Acanthi radices prodeſſe tabidis ſanguinem ſpuentibus, tum ex alto delapſis, ab ictu aut conatu aliquo ſupra vires læſis, non minùs quàm Symphiti majoris radices, quas ſubſtantiâ, lento ſucco, & qualitatibus proximè referunt. Rariſſimè tamen in uſum medicum veniunt, quoniam Symphiti radices anteponuntur.

Acanthi folia Veteres ob figuræ venuſtatem & elegantiam epiſtyliis, ſeu columnarum capitulis inſculpere ſolebant. Veſtibus etiam pretioſis figuram Acanthi foliorum circumtexebant: unde Virgilius:

Et circumtextum croceo velamen Acantho.

ACETOSA ſeu OXALIS.

Ex pluribus Acetoſæ ſpeciebus duæ potiſſimùm in uſum Medicum & culinarium veniunt, ſcilicet Acetoſa vulgaris vel pratenſis folio longo, & Acetoſa rotundifolia.

ACETOSA vulgaris, Acetoſa pratenſis,

Oxalis pratenſis *Officinarum*. Acetoſa pratenſis, *C. B. P.* 114. *Inſt. R. H.* 502. Oxalis vulgaris folio longo *J. B.* 2. 989. Oxalis, *Dod. Pempt.* 648. *Ozeille longue* ou *Vinette*.

Radice eſt fibroſâ, longâ, ſubluteâ, amarâ & ſtipticâ: foliis alternis palmam ſuperantibus acutis, quà pediculo adhærent falcatis & auritis, atrovirentibus, acidis & ſucculentis. Caulis ſtriatus, cubitalis & ramoſus flores ſuſtinet apetalos, plurimis ſcilicet conſtantes ſtaminibus cum apicibus luteis ſurgentibus ex calice hexaphyllo. Joannes Raius obſervat in hâc plantæ ſpecie, nonnullas flores ſteriles ſeu incompletos duntaxat proferre, alias completos. Floribus ſterilibus nullum ſuccedit ſemen: floribus completis ſeu perfectis piſtillum abit in ſemen triquetrum, ſpadiceum ac nitidum, obvolutum capſulâ foliaceâ triangulari, quæ conficitur ex tribus calycis foliis, cæteris tribus marceſcentibus. Occurrit vulgò in pratis & ſylvis agri Pariſienſis, & in hortis colitur ad uſum culinarium.

In uſum Medicum veniunt folia, radix, ſemen, quæ ſeorſim conſideranda ſunt. Analyſi chimicâ, recentium & ſucculentorum Acetoſæ pratenſis foliorum ℔v. per balneum vaporoſum diſtillatæ, præbuerunt humoris limpidi, herbam virentem ſapore & odore referentis, acidi primùm obſcuri, deinde manifeſti, ac tandem intenſi ℔iij, ℥j, ʒv: deinde maſſa exſiccata, per retortam diſtillata fudit humoris rufeſcentis empyreumatici, tum acidi, tum alcali urinoſi ℥ij, ʒvij, gr. xiiij: cum ſalis volatilis urinoſi granis aliquot: olei ſpiſſioris & adipoſæ conſiſtentiæ ℥j, ʒj, gr. lviij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iij, ʒvj, gr. xxxvj;

quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j, ʒij; ex quibus lixivio, ſalis merè alcali fixi ʒij, gr. xxiiij. extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj. ʒiij. gr. xxxvj; in calcinatione ℥ij, ʒiiij, gr. xxxvj.

Præterea ſuccus Acetoſæ ſaporis eſt acidi manifeſti, & chartam ſubcæruleam, purpuream efficit. Sal eſſentialis Acetoſæ in carbones injectus eodem fere modo ac Nitrum fulminando deflagrat. Si verò cum ſale Tartari permiſceatur, odorem urinoſum exhalat, haud diſſimili ratione ac ſal Ammoniacus. Adeo ut Acetoſa videatur conſtare ſale eſſentiali Ammoniacali, ſimili ſalis qui exurgeret ex acido Nitri ſpiritu & ſale urinoſo, olei portione mediocri & paucâ terrâ, multo phlegmate dilutis.

Ex recentium Acetoſæ pratenſis radicum ℔v, balneo vaporoſo diſtillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, ſaporis herbidi ſubacidi ℔iij, ℥j: jam exſiccatæ radices per retortam diſtillatæ, præbuerunt humoris empyreumatici rufeſcentis, tum acidi, tum alcali urinoſi ℥vij, ʒij, gr. liiij; olei ſpiſſioris conſiſtentiæ ℥iij, ʒij, gr. xviij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥xij, ʒij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iij, ʒj, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi ſubſalſi ʒij, gr. vj. fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij, ʒj: in calcinatione ℥ix, gr. xxiiij.

Succus radicum cæruleam chartam, purpuream efficit: ſed color ille purpureus paulò poſt evaneſcit, maculam fuſcam relinquendo ob magnam copiam olei conjuncti, quod paulatim ſuper partes ab acido evolutas diffunditur.

Radices majorem olei & terræ quantitatem con-

tinent quàm folia, triplum fere: quibus ſal eſſentialis Ammoniacalis, Nitroſus, qualis in foliis deprehenditur, involvitur. Hinc ſapor ſtipticus & amarus radicum; hinc etiam vis aperiendi aut obſtructiones viſcerum reſerandi quâ donantur. E contrà in foliis in quibus acidum magis explicitum eſt & evolutum, vis refrigerandi ſeu ſanguinis & bilis motum fermentatitium compeſcendi deprehenditur.

Ex ſeminum Acetoſæ recentium ℔v. prodierunt humoris fere inodori, & inſipidi, qui tamen ſalis alcali notas præbuit ℥vij, ʒvj: humoris nonnihil turbidi, manifeſtè acidi & aliquantiſper urinoſi ℥v, ʒv: humoris rufeſcentis empyreumatici, tum acidi, tum urinoſi & ſale volatili imprægnati ℥vj, ʒvj, gr. xlviij: olei ℥ix. ʒj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℔j, ℥vj, ʒvij, gr. xxxvj: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iij, ʒvij, gr. lx: ex quibus lixivio, extracta fuerunt ſalis ſalſi foliati, & quaſi talcoſi, ʒj, gr. xvj. Jactura partium in diſtillatione fuit ℔j, ℥j, ʒv. gr. lx: in calcinatione ℔j, ℥ij, ʒvij, gr. xlviij.

Semina Acetoſæ pratenſis multò plus ſalis volatilis, tum acidi, tum urinoſi continent, quàm folia vel radices. Hæc autem principia non ſolùm in aqueis liquoribus continentur, ſed etiam partim avolant in diſtillatione, (jactura enim partium in ſeminum analyſi longè major eſt,) partim cum oleoſis partibus concreſcunt, & irretiuntur in capite mortuo vel carbone, cujus maſſa carbonariam foliorum & radicum maſſam longè ſuperat. Olei quantitas non ſolùm triplo major eſt olei quantitate in radicibus repertâ, ſed eam multò magis ſupe-

ſat : quandoquidem major pars maſſæ nigræ in retortâ reſiduæ ex oleo producitur, ut ex hujus maſſæ deflagratione ſatis liquet. Hinc ſeminis virtus à foliis & radicibus prorſus diverſa eſt. Conſtat nempe ex oleo copioſo cum ſalis Ammoniacalis portione non mediocri, à quâ cardiaca ejus virtus pendet. Ab oleoſis quoque partibus ſemen obtinet vim humores acres demulcendi, tenuiores inſpiſſandi, æſtuantes compeſcendi, partium fibras molliendi, & flexiliores efficiendi.

ACETOSA & Oxalis rotundifolia ſeu hortenſis *Officinarum*. Acetoſa rotundifolia hortenſis *C. B. P.* 144. *Inſt. R. H.* 503. Oxalis folio rotundiore repens *J. B.* 2. 990. Acetoſa rotundifolia. *Dodon. Pempt.* 649. *Ozeille ronde.*

Ex radice tenui, repente, ſaporis aſtringentis, caules cubito longiores emittit, tenues, repentes; foliis verò ſubinde ludit modò rotundis fere, modò alarum appendicibus donatis, aliàs ſagittæ inſtar mucronatis, pinnatiſque, colore glauco aut pallido, pinguiuſculis, delicato acore præditis. Flores & ſemina Acetoſæ vulgaris non diſſimilia ſunt. In hortis ad culinarium uſum ſeritur.

Analyſi Chimicâ, ex Acetoſæ rotundifoliæ floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi herbam viridem odore & ſapore referentis, tum acidi, tum aliquantiſper ſalſi aut urinoſi, ℔j, ℥viij, ʒv, gr. iiij: humoris limpidi, intensè acidi, auſteri, tum etiam urinoſi, ℔ij, ℥xiiij, ʒiiij, gr. xxxvj : humoris ruſeſcentis empyreumatici acidi, auſteri & ſale volatili urinoſo impragnati, ℥ij, ʒij, gr. xxiiij : olei ſpiſſioris & adipoſæ conſiſtentiæ, ℥j, ʒj, gr. lx. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iij, ʒv, gr xxiiij : quæ igne reverberii calcinata reliquit

cinerum, ʒvij, gr. liiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. xij, lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒv, gr. lvj: in calcinatione, ℥ij, ʒv, gr. xlij.

Acetoſa rotundifolia paulò plus phlegmatis continebat, quàm pratenſis, minus terræ, plus ſalis fixi. Cæterum, ſicut Acetoſa pratenſis, ſale Ammoniacali nitroſo & oleo phlegmate multò dilutis componitur.

Utriuſque Acetoſæ folia gratiſſimum embamma ſeu intinctum nec ſpernendum præbent: gratiores enim eſcas reddunt, & cibi appetentiam augent acidulo ſuo ſapore.

Intus ſumpta refrigerant, id eſt, motum ſanguinis fermentativum & inteſtinum, fluiditatemque minuunt, expanſionem coercent, ſicque caloris ſenſum præſertim in viſceribus temperant, æſtuantem choleram reprimunt, tenuiorem inſpiſſant, acriorem emendant, ſitim ſedant, appetitum excitant, & putredini reſiſtunt: Unde in bilioſis febribus, tum ſimplicibus, tum peſtilentibus, uſitatiſſima ſunt & utiliſſima. In juſculis & apozematibus temperatis alterantibus & aperientibus incoquuntur. Succus expreſſus & defœcatus ſolus vel ſorbitionibus immiſtus propinatur; & ex eo cum Saccharo cocto ſyrupus conficitur. Conditum quoque ex foliis præparatur, & aqua diſtillatur, quæ quidem ſucco vel decocto multò languidior eſt, minorumque virium. In febribus intermittentibus bilioſis, tertianâ & duplici tertianâ, ſuccus Acetoſæ felici cum ſucceſſu exhibetur, præſertim verno tempore, ad ℥vj. vel ℥viij. ineunte paroxiſmo, præmiſſis præmittendis. Iteratur donec æger ſanatus fuerit. Cavendum tamen ne pulmo quam-

dam patiatur læſionem ; tunc enim ab hoc remedio abſtinendum foret, ne ab acido prava hujus viſceris diſpoſitio augeatur. Medicina in ſcorbuto ſpecifica exiſtimatur. Cl. vir, & in praxi medicâ exercitatiſſimus D. Morinus, dum viveret Noſocomii Pariſienſis Medicus ordinarius, ſcorbuticos quàmplurimos ſanavit, eorum alimenta foliis Acetoſæ coctis immiſcendo. Thomas Bartholinus *Actis Hafnienſibus* 1671. *Obſerv.* 9. refert: „ Groenlandos pòpulos ſcorbuto miſerè vexari, ſanari verò miſcendo Cochleariam & Acetoſam ſimul in juſculis ſuis avenaceis vel hordeaceis. Has duas plantas copiosè ſimul creſcere in hâc regione, quaſi ſeorſim ſumi non debeant, ne ſeparatæ noceant, quippe una ſale volatili oleoſo, altera acido turgeſcit, ex quarum miſturâ media qualitas exurgit: modum autem eas aſſumendi hunc eſſe uſitatum, ut carnem recentem cum avenaceâ vel hordeaceâ ptiſanâ excoquant, ejuſque decoctum his herbis ſcorbuticis condiant, & hujus alimenti medicamentoſi uſu ita laxari alvum ac ſi medicamentum catharticum hauſiſſent. « Hæc ſcorbutum curandi methodus à Thomâ Sydenham probatur qui Cochleariæ, cæterarumque plantarum ſcorbuticarum acrium ſuccos, nonniſi Aurantiorum vel Citriorum Malorum ſucco temperatos præſcribit.

Radix non acida eſt, ſed amara & aſtringens. Obſtructiones aperit, urinas ciet, quapropter in decoctis aperientibus uſurpatur. Siccata & decocta rubello colore eleganti aquas tingit.

Semen inter cardiaca medicamenta numeratur: præterea vis aſtringendi in alvi profluviis, & in dyſenteriâ ipſi tribuitur : quæ quidem virtus aſtric-

toria, non tam ab ejus ſtypticitate pendet, quàm ab oleoſis ejus partibus, quæ humorum acrimoniam demulcent.

℞. Rad. Cichor. Bugloſſ. folior. Cichor. Bugloſſ. Borraginis, Lactuc. Portulac. & Acetoſ. rotund. ana M. ß. Hordei integr. P. j. Fiat decoctum cum pullo Gallinaceo aut fruſtulo colli carnis vitulinæ. Fiat juſculum refrigerans, manè ſumendum.

℞. Seri lactis optimè depurati ℔j: in quo leviter incoque folior. Acetoſæ M. j. ß. Fiat colatura, cui adde Syrup. Violac. ℥ij. Dividatur in duas doſes manè, jejuno ventriculo, ſumendas.

℞. Hordei integr. pugill. ij. Rad. Acetoſæ & Gramin. ana ℥j. Coquantur in aq. fluviatil. ℔iiij. ad ℔iij. Decoctum ſervetur pro potu diuretico & aperiente.

℞. Folior. & rad. Cichor. ſylv. Taraxac. Fragar. Borrag. & Bugloſſ. ana M. j. Rad. Acetoſæ, Gramin. ana ℥ij. Folior. Agrimon. M. j. Coquantur, ut artis eſt, in aq. comm. ℔ix. in vaſe terreo vel ferreo. Fiat Apozema, vulgò, *Bouillon rouge*.

℞. Amygdalar. dulc. excorticatar. ℥ß. Semin. Acetoſ. Melon. & Card. bened. ana ʒij, Contund. in mortar. marmor. ſenſim affund. aquar. Scabios. Ulmar. & Scorſonner. ana ℥iiij. Fiat emulſio, pro duabus doſibus, cuique adde Syrup. flaved. Citri, vel Syrup. Caryophillor. hortenſ. ℥ß. Capiat veſperi & manè in febribus malignis & variolis, in quibus caloris æſtus temperandus, acrimonia humorum demulcenda, & diaphoreſis juvanda.

Acetoſæ folia contuſa aut cocta & externè admota potenter reſolvunt, maturant & ſuppurationem promovent, tenuibus nempe & volatilibus ſuis particulis, tum acidis, tum urinoſis, quæ in tumorem penetrant, humorem commovent & attenuant. Si verò humor ille hujus ſit indolis, ut totus facilè attenuari poſſit, reſolvitur & per cutis poros diſſipatur, aut vaſa debita remeat. Si verò craſſior ſit quàm ut reſolvi poſſit, aſſiduo motu agitatæ ejus moleculæ fermenteſcunt, rareſcunt, & in pus convertuntur: tumor humoris rareſcentiâ attollitur, ac tandem rumpitur.

Riverius obſervationem proponit de ganglio in genu reſoluto, ſine ſuppuratione, cataplaſmate præparato ex foliis Acetoſæ ſub cinere coctis, & cineribus permiſtis, ſupra tumorem admoto.

℞. Folior. Acetoſæ q. l. foliis Braſſicæ vel chartâ madidâ involutor. Sub cineribus coquantur; cocta cum fermento miſceantur, & fiat cataplaſma tumori applicandum ad ſuppurationem promovendam.

℞. Oxalid. folia. Coque cum Axungiâ veteri, & fiat cataplaſma, quod phlegmonem brevi ad ſuppurationem perducit.

℞. Oxalid. & Arnogloſſ. p. æq. Coq. in Oxymelite. Contund. poſtea & trajiciantur, addendo cuique libræ Theriac. veter. ℥ß. Fiat cataplaſma in carbunculo & malignis inflammatis puſtulis.

Acetoſæ Conditum uſurpatur in Opiatâ *Salomonis.*

Semen in Confectione de Hyacinthis, & Pulvere Diamargariti frigidi, *Charas*, Syrupo Elleborato *Quercetani*, Diaſcordio *Fracaſtoris.*

ADIANTUM.

Adianti ſpecies ſeptem in officinis diſtinguuntur, ſcilicet, 1°. Adiantum verum ſeu Capillus Veneris. 2°. Adiantum Americanum. 3°. Adiantum nigrum. 4°. Adiantum album Filicis folio. 5°. Adiantum album foliis Rutæ. 6°. Adiantum rubrum. 7°. Adiantum aureum. Quæ quidem herbæ *Capillares* quoque nunc dicuntur, licèt ſub titulo Capillarium in antiquis Pharmacopœis quatuor tantùm ex his comprehendantur, ſcilicet, Adiantum verum, Adiantum nigrum, Adiantum album folio Rutæ, Adiantum rubrum, quibus quinta adſcribitur planta, *Ceterac* dicta. De Ceterac ſuo loco: nunc de Adianti ſpeciebus.

Adianthum verum. Capillus Veneris verus. Capillus Veneris Monſpelienſis, *Officinarum.* Adiantum foliis Coriandri, *C. B. P.* 355. *Inſt. R. H.* 543. Adiantum ſive Capillus Veneris *J. B.* 3. 751. vulgò, *Capillaire de Montpelier.*

E radice tenui, tranſversè impoſitâ, carnosâ & fibrosâ, oriuntur pediculi palmam ſuperantes, exiles, nigri, nitidi, ſplendentes, ramoſi, folia ſuſtinentes alterna, quatuor aut quinque lineas lata, nonnihil breviora, viridia, criſtata, radiatim quaſi ſtriata, glabra, profundis quibuſdam inciſuris Coriandri foliorum inferiorum ritu ferme diſſecta, tactu mollia, aliquantiſper odorata, & ſapore nonnihil aſtringente, ſubamaricante, non ingrato. Floribus carere videtur: ſed menſe Septembri crenulæ producuntur & duplicantur, ſibi invicem adhærentes. His in ſinubus ſeu foliorum complicationibus fructus continentur, ſeu capſulæ membranaceæ ſphæricæ admodùm exiles, annulo

nulo vi elaſticâ donato munitæ, accuratè à Cl. Tournefortio obſervatæ & in Elementis Botanicis deſcriptæ. Annuli contractione capſulæ aperiuntur, & in his ſemina minutiſſima pulviſculi inſtar contineri microſcopii ope deprehenduntur. Nonnulli tamen floris nomine eas prominentias inſignire volunt, dum adhuc virides ſunt, & antequam pulviſculum ſeminalem fundant. Alii quoque contendunt capſulas illas non fructus eſſe ſed flores ſeu apices floridos, illumque pulverem inibi contentum non ſemen eſſe, ſed pulviſculum floridum, qualis in florum apicibus contineri ſolet. Res tempore dilucidabitur. Prior tamen ſententia nobis magis veriſimilis videtur. Naſcitur in puteorum marginibus & rupibus aſpergine madentibus Galliæ Narbonenſis. Quâvis anni tempeſtate etiam hyeme viret. Vulgus Narbonenſe pro certo ſalubritatis aquarum ſigno habet Adianti circa puteos & fontes proventum.

Olim omnes herbæ Capillares in Officinis noſtris uſitatiſſimæ erant, nunc autem hîc rariſſimè repeririuntur. Aliud Adianti genus ex Americâ affertur quod ob odoris fragrantiam & ſaporis gratiam huic anteponitur.

ADIANTUM Americanum, Adiantum Canadenſe, *Officinarum*: Adiantum Americanum *Cornuti* 7. *Inſt. R. H.* 543: Adiantum fruticoſum Braſilianum *C. B. P.* 355. *Prodrom.* 150: vulgò, *Capillaire de Canada.*

Ex Radice puſillâ, capillamentis nigris fibratâ, cauliculi ad ſpithamam & nonnunquam ad unum, alterumve cubitum aſſurgunt, atropurpurei, nitentes, ramoſi, & latiſſimè in orbem expanſi: quibus utrinque adhærent duodecim & nonnunquam viginti folia Adianto vero proxima, parva,

oblonga ſed obtuſa, inciſuris supernè tantùm diviſa, infernè integra & coſtâ quâ petiolo inſident obducta, odore grato præſertim dum aquâ calidâ madent, ſapore parum acerbo, non injucundo. Flores nulli conſpicui ſunt. Fructus more Adianti veri aversâ folii parte profert. In Braſiliâ, Virginiâ, Canadâ & aliis Americæ provinciis frequens naſcitur.

Adiantum nigrum, *Officinarum*: Filicula quæ Adiantum nigrum Officinarum, pinnulis obtuſioribus *Inſt. R. H.* 542: Adiantum foliis longioribus pulverulentis, pediculo nigro *C. B. P.* 355: Adiantum nigrum *J. B.* 3. 743: Dryopteris nigra *Dod. Pempt.* 466: vulgò, *Capillaire commun.*

Radix eſt tranſverſa & fibris capillaribus nigris munita ſaporis acerbi cum quâdam dulcedine; ex quâ pediculi prodeunt ſpithamei, firmi, nigri, nitidi, ramoſi, cum foliis ad Filicem marem accedentibus, ſed longè brevioribus, in ſegmenta crenata, mucronata & oblonga diviſis. Floribus caret. Lineolis verò pulverulentis aversâ foliorum parte de Filicum more diſtinguitur, quæ fructus continent ſeu capſulas rotundas, pulvere ſeminali aureo turgidas. In opacis ad radices arborum & fruticum & in aggeribus umbroſis, antiquiſque muris paſſim in agro Pariſienſi naſcitur. Supradictis Capillaribus deficientibus in earum locum ſequens nonnunquam ſubſtituitur.

Adiantum album Filicis folio, *Officinarum*: Filicula fontana major, ſive Adiantum album folio Filicis *C. B. P.* 358. *Inſt. R. H.* 542: Adiantum album Filicis folio. *J. B.* 3. 711: Dryopteris candida, *Dod. Pempt.* 465: vulgò, *Capillaire blanc.*

Radice eſt tranſversâ, ſatis craſsâ, coloris herbacei, fibris nigricantibus onuſtâ, ſaporis ſubdulcis cum

majore aſtrictione: pediculis ſpithameis, tenuibus, fragilibus, vireſcentibus, nigricantibusve infernâ parte: ramulis modò binis oppoſitis, modò alternatim adnatis ad duodecim aut quatuordecim paria, extremo ſcapo in folium abeunte, longiſſimis, duas tresve uncias æquantibus foliis alternatim adnatis, oblongis, altiùs inciſis, adeo ut è pluribus compoſita videantur; mollibus, teneris, facilè marceſcentibus, aversâ parte punctis primò virentibus, tandem ferrugineis, quæ capſulas ſeminales continent, aſperſis; ſapore citra evidentem aſtrictionem dulci & penè fatuo, cum viſcido lentore. Naſcitur in locis umbroſis, muris antiquis, rivulorum & fontium marginibus.

ADIANTUM album foliis Rutæ, Ruta muraria, Salvia vitæ *Officinar*: Ruta muraria *C. B. P.* 356. *Inſt. R. H.* 541. *J. B.* 3. 753. *Dod. Pempt.* 470: Adiantum album. *Tab. Icon.* 796: Salvia vitæ, *Adverſar. Lobel Icon.* 811: Paronichia, *Matthioli*: Saxifraga ſeu Empetrum, *Fuchſii*: Filicula petrea Rutæ facie, *Moriſſ. Oxon.*

Radice eſt capillaceâ, tenui, nigricante & ſubaſtringente, è quâ erumpunt petioli multi, duas vel tres uncias longi, tenues, juxta radicem nigricantes aut atrorubentes, reliquâ parte virentes, nonnihil in ſummo divaricati, folia ſuſtinentes Rutæ hortenſis ſimilia, ſed longè tenuiora, duas, tresve lineas longa, paulò anguſtiora, anguloſa & in ambitu crenata, guſtu acerba, ſubaſtringentia, cum aliquâ dulcedine, ſupernè virentia, aversâ parte rufeſcente, aſpersâ pulviſculo qui nihil aliud eſt quàm acervulus capſularum ſphæricarum Adianti ſimilium. Naſcitur in rupibus & parietibus agri Pariſienſis.

ADIANTUM rubrum, Trichomanes, Polytrichum

Officinarum : Trichomanes ſive Polytrichum Officinarum, *C. B. P.* 356. *Inſt. R. H.* 539. *J. B.* 3. 754: Trichomanes *Dod. Pempt.* 471: Adiantum rubrum *Loniceri :* vulgò, *Politric.*

E Radice capillaceâ, fibroſâ & nigricante pediculos promit ſemipalmares aut palmares, atrorubentes, nitidos, teretes, rigidiuſculos, fragiles, in quibus per conjugationes utrinque vel alternatim oriuntur folia ſubrotunda, obtuſa, viridia, glabra, in quorum averſâ parte ſacculi eminent ſquammoſi, pleni plurium capſularum membranacearum, globoſarum ferme, annulo elaſticâ vi donato munitarum, ſicut in Capilli Veneris fructibus, quæ annuli contractione rumpuntur, ſeminaque pulverulenta emittunt tenuiſſima & fuſca. In umbroſis aggeribus, antiquis muris, humentibuſque ſaxorum fiſſuris agri Pariſienſis provenit.

Suprà recenſitarum Adianti ſpecierum principia non adeo diſſimilia ſunt: quàpropter duarum tantùm ſpecierum analyſim exponemus, ex quibus de cæteris judicare licebit.

Analyſi chymicâ, ex Adianti nigri foliorum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi fere inodori & inſipidi, obſcurè acidi ℥x, ʒv, gr. xviij: humoris rufeſcentis, nonnihil empyreumatici, primò ſubacidi, deinde intensè acidi ℔iij, ℥ij, gr. lj: humoris rufi ſale volatili urinoſo imprægnati ℥iij, ʒiiij, gr. xlviij: olei ſpiſſioris & adipoſæ conſiſtentiæ ℥ij, ʒiij, gr. lxvj. Maſſa reſidua in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ix, ʒiij, gr. xviij. Quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj, gr. x, ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvij, gr. xxxviij. extracta fuerunt. Jactura partium in diſtillatione fuit ℥iij, ʒvj, gr. xv. in calcinatione ℥vij, ʒij, gr. viij.

Ex Polytrichi folior. ℔v. prodierunt phlegma-

tis limpidi, inſipidi & inodori ℔j, ʒvj, gr. xlij: humoris primò acidi, deinde auſteri, limpidi, poſteà rufeſcentis aliquantiſper empyreumatici & intensè acidi ℔ij, ℥viij, gr. lxiij: humoris rufi empyreumatici tum acidi, tum urinoſi & ſale volatili impregnati ℥iij, ʒij, gr. xl: olei ſpiſſioris ℥ij, ʒvj, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, ʒvij, gr. lx: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒj, gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. lvj. extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ix, ʒvij, gr. xlvij: in calcinatione ℥v, ʒvj, gr. xxiiij.

Itaque his in plantis multum acidi continetur, ſed non mediocri terræ portione implicitum, unde ſal exſurgit ſalſus, ſali coralliorum haud diſſimilis. Inſuper ineſt aliquantulum ſalis ammoniacalis: ambo oleo copioſo involvuntur, & multâ aquâ diluuntur. Unde compoſitum exurgit mucaginoſum, ſalino-terreum & ammoniacale. Sapor eorum ſubaſtringens à ſale terreo; ſubdulcis autem à ſulphure quo ſales involvuntur. Ab iiſdem principiis virtutes pendent quæ illis plantis tribuuntur, ſcilicet, humores acres blando ſuo ſulphure demulcendi, ſale ammoniacali craſſiores incidendi, tenaces reſolvendi, ſale autem ſtiptico partes firmandi, roborandi, ac proindè viſcerum obſtructiones reſerandi.

Plantæ Capillares ſtomachi cruditates leniunt, ſingultus ac diarrhæas inde pendentes curant, pituitam viſcidam in pectore ſtagnantem ad expectorationem præparant: tuſſi contumaci, aſthmati, difficili reſpirationi, peripneumoniæ ac pleuritidi medentur. In viſceribus humores inſpiſſatos inhærentes & obſtructiones procreantes abſtergunt: icterum ſanant, hepatis & meſenterii glandulas

obſtructas reſerant: præcipuè lieni amicæ & hujus viſceris ægrotantis quaſi ſpecifica medicina creduntur. In menſibus non bene fluentibus & in affectionibus renum ſuas habent laudes. Uno verbo blandâ quâ donantur aſtrictione partium fibras roborando, functiones vegetiores fiunt, humorum circuitus acceleratur, commolitio eorumdem ſuccorum ac fluiditas augetur, excretiones promoventur.

Earum infuſum vel decoctum propinatur. Vel ſeorſim vel promiſcuè uſurpantur. Singularium Capillarium manipulus unus ſumitur & levi ebullitione coquitur in libris quatuor aquæ, cum Liquiritiæ fruſtulo.

Adiantum Monſpelienſe à Petro Formio Doctore Medico Monſpelienſi *in Libello de Adianto*, quem Gallicè conſcriptum prælo commiſit, anno 1644. tanquam Panacæa & medicamentum univerſale ad omnium ferè corporis partium ſanitatem tuendam & morbos debellandos, vel ſolum ſufficiens commendatur. Sed encomiaſtarum more, in ejus laudes nimis effertur. Ejus virtutes longè remiſſiores & debiliores eſſe uſus & experientia demonſtraverunt.

Inter varias formulas medicamentorum ex eo parandorum, ptiſanam, ſeu Adianti infuſum miris laudibus extollit, quo ſe complures parvulos & infantes exſiccatos & fere conſumptos febre lentâ ab obſtructionibus meſenterii ortâ, priſtinæ ſanitati reſtituiſſe affirmat. Sic parari jubet.

℞. Summitatum aut foliorum Adianti adhuc virentium & recèns collectorum tres circiter manipulos; infundantur ſupra cineres calidos per ſpatium unius noctis, in duabus tribusve ſextariis aquæ fontanæ optimæ: tandemque, ſi placet, leviter ebulliant. Colatura vaſi vitreo im-

miſta pro potu ordinario inſerviet vel ſola, vel cum tantillo vini.

Ex Adianto Americano infuſum in Theæ modum paratur, palato gratum, in tuſſi & pectoris affectionibus, cum tantillo ſacchari.

Ruta muraria viribus cum Adianto vero convenit. In tuſſi, aſthmate, pleuritide, ictero, obſtructionibuſque lienis prodeſt. Quin & ad renum veſicæque dolores valet, urinam & arenulas expellit. Matthiolus præſtare eam perhibet ad enteroceles puerorum, continuis quadraginta diebus pulvere exhibito. In ſcorbuto & cachexiâ optima eſt. Ettmullerus refert Belgicos milites quoſdam extremè ſcorbuto laborantes ex aſſumptâ impurâ aquâ, nullo alio medicamento curari potuiſſe, quàm adhibito hujus plantæ decocto.

Polytricho eædem tribuuntur facultates. Tragus aſſerit illud vel ſolum, vel cum Rutâ murariâ, vino aut hydromelite decoctum, & per aliquot dies ex ordine potum, obſtructiones jecinoris ſolvere, morbum regium expellere, pulmonis vitia purgare, ſpirandi difficultati prodeſſe, duros lienis tumores emollire, urinam ciere, arenulas expellere, & mulierum menſes ſuppreſſos promovere.

Omnes Adianti ſpecies uſurpantur in juſculis, decoctis & apozematis aperientibus.

℞. Capilli Vener. Adianti nigri, Polytrici, Rutæ murariæ & Ceter. ana M. j. Flor. Tuſſilaginis, pugill. ij. Rad. Althææ ℥j. Coq. cum aq. limp. ℔iij. ad ℔ij. fiat apozema expectorans.

℞. Herbar. quinque Capill. ana M. j. Cum fruſtulo carnis vitulinæ, fiat juſculum aperiens.

Plantæ Capillares ſterilitatem inducere à quibuſdam immeritò accuſantur. Ipſis vis cathartica ab Arabibus tribuitur, ſed & acerbus noſtrarum

plantarum ſapor, & experientia contrarium demonſtrant.

Extrinſecùs admotæ quædam capillorum defluvia curare, cutis nempe poros conſtringendo, achoras, ſtrumas, & abſceſſus ſanare dicuntur, incidendo, reſolvendo, abſtergendo & conſtringendo.

Ex Adianto Monſpelienſi vel Americano præparatur Syrupus Capillorum Veneris ſimplex. Idem quoque Syrupus ex Canadâ affertur, cum ſaccharo Acerino confectus, ut jam diximus.

Quinque Capillares uſurpantur in Syrupo Capillor. Veneris compoſito *Renodæi*.

Capillus Veneris uſurpatur in Syrupo de Althæâ, Jujubino, de Tuſſilagine compoſito ſeu antiaſthmatico *Charas*; de Cichor. compoſito, antinephritico, Chalybeato aperiente Cathartico *ejuſdem*, & Electuar. lenitivo.

Adiantum vulgare in Syrupo de Althæâ & de Cichor. comp.

Polytrichum in Syrupo de Cichor. comp.

Adiantum aureum, Polytrichum aureum, *Officinarum:* Muſcus capillaceus major, pediculo & capitulo craſſioribus *Inſt. R. H.* 550: Polytrichum aureum majus, *C. B. P.* 356: Polytrichum Apulei majus quibuſdam, *J. B.* 3. 760: Adiantum aureum *Tabern. Icon.* 797: vulgò, *Perce-mouſſe.*

Radice eſt tenui, longâ, fibratâ, ex quâ cauliculi aſſurgunt quatuor vel ſex uncias longi, ab imo ad medium uſque, foliis tenuibus anguſtioribus, longiuſculis & flaveſcentibus onuſti; à medio ad ſummum nudi & læves, quorum ſummitati innaſcitur capitulum oblongum, hians, & nutabundum, quod pulviſculum continet, more plurimarum muſci ſpecierum, qui à plurimis Botanicis pro ſemine habetur. In agri Pariſienſis ſylvis naſcitur.

Hæc planta apud nos rariſſimi eſt uſûs. Apud Germanos, obſervante S. Pauli, inter quinque Capillares herbas Officinales ſub Polytrichi nomine numeratur, cum Adianto vero, Rutâ murariâ, Trichomane & Ceterac. Cum aliis Capillaribus interdum permiſcetur aut iiſdem ſubſtituitur pro tollendo pertinaci muco pulmonibus aut cæteris viſceribus impacto. Cl. Tournefortius in agri Pariſienſis plantarum hiſtoriâ eam ut diaphoreticam & adverſus pleuritidem præſtantiſſimam commendat. Ejus decoctum vel aqua ſpirituoſa diſtillata uſurpantur.

℞. Adianti aurei, M. j. Coquatur in aq. comm. ℔j. Exhibeatur per cyathos, tertiâ quâque horâ propinandos in aſthmate, pleuritide & pectoris affectionibus.

Sic autem ſpiritus præparatur. Planta contuſa & aquâ limpidâ irrorata per tres dies maceratur in vaſe clauſo donec incaleſcat; macerata diſtillatur. Aqua diſtillata novæ plantæ contuſæ affunditur, iterum maceratur & diſtillatur, quod quinquies iteratur: tandem poſt ſex diſtillationes ſpiritus obtinetur ſubtilis & ſudorificus, qui ad ℥ij. vel ℥iij. propinatur in pleuritide, ad ſudorem proliciendum.

AGERATUM.

AGERATUM *Officinarum* & Eupatorium Meſuæ, *quorumdam*: Ptarmica lutea ſuaveolens, *Inſt. R. H.* 497: Ageratum foliis ſerratis, *C. B. P.* 224: Ageratum pleriſque, herba Julia quibuſdam, *J. B.* 3. 142: Balſamita minor, *Dodonæi* 295: Eupatorium Meſuæ, *Tragi* 515: Mentha corymbifera minor, *Cordi*: Ageratum ſive Coſtus hortorum minor, *Parkins.*

Ex radice lignosâ, minimi digiti craſſitudine, variè implexâ & fibrosâ, plurima exſurgunt vir-

gulta, cubitalia & altiora, tenuia, rotunda, ramoſa, colore aliàs rubente, aliàs ex viridi palleſcente, foliis numeroſiſſimis, unciam unam aut alteram longis, anguſtis, profundè ſerratis & odoratis, ab imo ad ſummum ſtipata. In ſummis ramulis corymbi emicant compoſiti ex floribus radiatis, quorum diſcus ex plurimis floſculis luteis, corona verò ex ſemifloſculis ejuſdem coloris componitur, embryonibus inſidentibus & calice ſquammoſo comprehenſis: embryones autem deinde abeunt in ſemina exigua, oblonga & pallidè lutea. In Galliâ Narbonenſi circa Monſpelium & alibi naſcitur. Hîc colitur in hortis. Planta cum foliis & floribus, necnon ſemina in uſum medicum veniunt.

Analyſi chymicâ, Agerati folior. & ſummitatum floridarum ℔v. præbuerunt phlegmatis limpidi odorati obſcurè acidi ℔j, ℥viij, ʒiij, gr. xlv: cum olei eſſentialis aliquantulo; humoris intensè acidi, auſteri & ſub finem obſcurè alcali urinoſi ℔ij, ℥v, ʒiij, gr. lvij: humoris rufeſcentis empyreumatici, tum acidi intenſi, tum alcali urinoſi & ſale volatili imprægnati ℥ij, ʒvij, gr. lv: olei empyreumatici adipoſæ craſſitudinis ℥iij, ʒvj, gr. xxij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, ʒj, gr. xlij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj, gr. xxj: ex quibus lixivio, ſalis fixi mere alcali ʒvij, gr. xviij, extracta ſunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ʒv, gr. lxvij: in calcinatione ℥iiij, gr. xxj. Per hanc analyſim patet Ageratum conſtare ex ſale ammoniacali & oleo, tum tenui, tum craſſo conjunctis. Saporis eſt aromatici, amari, cum quâdam aſtrictione. Aſtrictionis moderatæ ratione, ventriculum, hepar, & viſcera aliquantiſper firmat & roborat: ratione tenuium partium, humores attenuat, reſolvit, abſtergit, atque putredini reſiſtit.

A Schrodero, Hofmanno, & Simone Pauli inter herbas hepaticas recenſetur. Illud Ettmullerus ad emendandam ſanguinis craſim vitiatam in morbis chronicis à viſcerum obſtructionibus oriundam, utiliſſimum prædicat. Ex eo infuſa vel decocta parantur, necnon etiam epithemata & fotus ad viſcerum induratorum tumores reſolvendos. Ad inteſtinorum vermes necandos præſtantiſſimum cenſetur. Simon Pauli oleo ex eo diſtillato felici cum ſucceſſu utebatur in verminantibus puerulis; quod ad guttas aliquot illis propinabatur, & goſſypio exceptum umbilico eorum applicabatur. Ejuſdem ſemen, ſemini contra vermes ſubrogari poſſe aſſerit, illudque uſurpat in pulveris contra lumbricos ipſi familiaris compoſitione, & quo ad vermes cucurbitinos in quodam lanione enecandos feliciſſimè uſus fuerat.

℞. C.C. Philoſ. pp. Rad. Filicis, ana ʒij. Corallin. Sem. Santon. Sem. Agerati, Tanaceti ana ʒj. Myrrh. ſelect. Lig. Aloes, Flor. Sulphur. ana ʒß. Sal. Nitri purific. ʒiij. Miſce. Fiat l. a. pulvis, cujus ʒj. vel ʒjß. ex aquâ Graminis vel Portulacæ, manè, jejuno ventriculo, ſumitur.

Agerato vis alvum ſubducendi tribuitur, de quâ tamen omnes non conveniunt.

Externè admota folia & ſummitates tumores reſolvunt, ſplenis duritiem emolliunt, vel etiam inſeſſu uteri tumores ſanant. Ex Agerati & Ophioglоſſi foliis contuſis & in oleo Olivarum bulliendo coctis, cum Ceræ, Reſinæ & Terebinthinæ tantillo, Gerardus Chirurgus Anglus, Unguentum parat præſtantiſſimum ad vulnera & ulcera ſananda.

Uſurpatur in Syrupo & in Trochiſcis de Eupatorio *Meſuæ* dictis.

AGNUS.

Agnus, Agnus Caſtus & Vitex, *Officinarum*: Vitex foliis anguſtioribus, Cannabis modo diſpoſitis, *C. B. P.* 475. *Inſt. R. H.* 603: Agnus folio non ſerrato, *J. B.* 1. 205: Vitex *Dod. Pempt.* 774: Salix amerina, *Matth*: Elæagnon Theophraſti, *Adverſar. Lobel. Icon.* 138. Agnus Caſtus in Officinis ineptè dicitur, Caſtus enim nihil aliud eſt quam expoſitio vocis græcæ ἁγνὸς.

Arbuſcula eſt frequentibus brachiata ramis, lentis, flexilibus, frangi contumacibus. Frondes adverſo ortu pediculis unciam unam aut alteram longis hærent digitati, Lupini vel Cannabis modo, in quinque fere lacinias ſeu folia particularia, oblonga, utrinque acuminata, mollia ſubdiviſi, medio horum majore & longiore, coloris ſubtus cinerei, ſuperiùs fuſci propemodùm. Flores odorati verticillatim ſpicato ordine virgularum faſtigia circumdant, colore aut pupurei toti, aut purpurei albo intermixto, completi monopetali, irregulares, in ſex ſeptemve lacinias inæqualiter diviſi quaſi bilabiati, poſteriùs tubulati. Ex ſingulo calyce etiam multifido ſurgit piſtillum poſticæ floris parti, ad inſtar clavi, infixum, quod deinde abit in fructum fere ſphæricum, inſtar Piperis, ſaporis acris, in quatuor loculamenta diviſum, totidemque ſeminibus fœtum minutiſſimis & oblongis. In fluminum ripis aſperis, torrentium alveis ac locis paludoſis Italiæ & meridionalium regionum ſpóntè naſcitur. Hîc in hortis colitur. Folia, flores ſeu ſummitates in uſum medicum veniunt, ſicut & fructus ſeu grana rotunda, pipere minora, colore cinericeo nigricante, ſaporis acris, ſubaſtringentis, exſiccantis.

Analyſi chymicâ ex Agni fructuum recentium ℔ij. prodierunt phlegmatis limpidi odorati & ſaporis aromatici, tum acidi, tum alcali urinoſi ℥iiij: humoris rufi, odoris & ſaporis empyreumatici, acidi intenſi & alcali urinoſi ℥vj, ʒij, gr. xviij: olei ℥iiij, gr. liiij: cujus quarta pars circiter adipoſæ craſſitudinis erat. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ix, ʒvij: quæ per horas viginti igne reverberii in crucibulo calcinata reliquit cinerum ſpadiceorum ℥j, ʒiij: ex quibus lixivio, ſalis fixi merè alcali ʒiij gr. xij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vij, ʒvj: in calcinatione ℥viij, ʒiiij. Per hanc analyſim liquet, Agni ſemina partibus tenuibus & volatilibus copioſis donari, quandoquidem dum diſtillantur, totius fere quarta pars in auras avolat, quam quidem non ſolæ alcalinæ urinoſæ particulæ, ſed etiam acidæ & oleoſæ tenues conſtituunt. Deinde multum olei continent, quod totius dimidium ſuperat; acidi ſalis portionem non mediocrem & aliquantulum ammoniacalis ſalis, pauxillum verò terræ. Sapor & odor partium tenuium abundantiam teſtantur.

De antivenereis Agni virtutibus ab omni ævo prædicatis plurimæ inter Medicos agitantur controverſiæ. Alii eum ad impetus venereos reprimendos & caſtitatem tuendam utiliſſimum eſſe narrant; ſive edatur, ſive bibatur, ſive ſubſternatur, ſeminis acrimoniam & inde natam in partibus genitalibus tentiginem demulcere, nocturnaſque veneris per ſomnum imaginationes profligare, aſſerunt. Alii è contrà cum S. Pauli, nonnullos reperiri ſcribunt, qui in venerem Viticis uſu excitantur. Hoc itaque incerto ſub præſidio male tutam eſſe virtutem quis non cenſebit? Ab omnibus tamen ad hyſtericos affectus & uterinos furores compeſcendos in mulieribus,

necnon etiam ad hypochondriacorum virorum ſpaſmodicos inſultus ſedandos, commendatur, modò illæ affectiones pendeant ab humore viſcido, craſſo, in viſceribus hærente, qui morâ ſuâ acrior factus, nevoſas partium membranas titillabit. Ille enim humor ab hoc remedio dividetur & demulcebitur. Alioquin ſi ſolidæ partes jam inflammationem contraxerint, tunc ab illius uſumajor fiet inflammatio & morbus ingraveſcet. Semen pulveratum uſurpatur à ʒß. ad ʒj. vel Emulſio ex eo ſic præparatur.

℞. Seminis Viticis ʒiiij. Contunde in aq. Nenuphar. ℥vj. Fiat emulſio.

Idem ſemen à Vedelio in gonorrhæâ commendatur. Foliorum & ſummitatum infuſum vel decoctum menſtrua mulierum profluvia promovet & viſcerum obſtructiones tollit, ulcera interna detergit & ſanat, potiſſimùm in virgâ; unde in gonorrhæâ utile cenſetur.

Externè folia & ſummitates tumores reſolvunt, ſplen induratum emolliunt. Suffitus ex eorum decocto ad uteri tumores à nonnullis præſcribitur.

AGRIMONIA.

Agrimonia & Eupatorium *Officinarum:* Agrimonia Officinarum, *Inſt. R. H.* 301: Agrimonia ſeu Eupatorium, *J. B.* 2. 398: Eupatorium verum ſive Agrimonia, *C. B. P.* 321: Agrimonia ſive Eupatorium, *Dod. Pempt.* 28: Eupatorium Græcorum, Agrimonia Officinarum, *Lobel. Icon.* 692: Eupatorium vulgare, *Tragi.* 514: vulgò, *Aigremoine.*

Radice eſt nigricante, craſſâ, fibroſâ, ſaporis aſtringentis, caule bicubitali, hirſuto, ramoſo, fron-

dibus palmo longioribus, alternatim naſcentibus, compoſitis ex quatuor fere foliis conjugatis & obſcurè virentibus, venoſis, villoſis, hirſutis, oblongis, crenatis, cum intermediis minoribus conjugationibus & extremo impari claudente, ſapore ſubacri, cum quâdam aſtrictione. Flores longiſſimâ ſerie ſummos ramulos occupant, ſuaveolentes, roſacei, lutei, è petalis quinque in orbem poſitis conſtantes; calyce echinato & quinquepartito, qui mutatur in fructum ſubrotundum, echinatum, in ſuperiore parte hiſpidum, inferiore verò glabrum, tres lineas longum, unicapſularem, rarò bicapſularem, cum ſemine uno vel altero oblongo. Occurrit in ſatorum & paſcuorum marginibus agri Pariſienſis. Folia in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, foliorum Agrimoniæ recentium ℔v. præbuerunt phlegmatis limpidi primùm occultè acidi, deinde manifeſtè acidi, ac tandem auſteri, ℔iij, ℥iij, ʒiiij, gr. xxiiij: humoris rufeſcentis empyreumatici, intensè acidi & auſteri ℥vj, ʒv, gr. lx: humoris ſubfuſci, ſale volatili urinoſo turgidi, ℥j, ʒij: olei melleæ craſſitudinis ℥j, ʒv, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒv. gr. xxvj: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum rufeſcentium, ℥j, ʒvj, gr. xx: ex quibus ſalis fixi merè alcali, ʒvij, gr. xxxvj, extracta fuerunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit, ℥iij, gr. lx: in calcinatione ℥iij, ʒvij, gr. xvj. Ex hâc analyſi, & ſapore quem folia referunt auſtero ſubſalſo, cum acrimoniâ quâdam, & ex quodam tenui rubore quo eorum ſuccus chartam cæruleam leviter tingit, concludere licet, hujus plantæ virtutes referendas eſſe ad ſalem Tartaro vitriolato, vel ſali Coralliorum ſimilem, cum pauco ſale ammoniacali conjuncto, utroque multo ſulphure craſſo involuto.

Agrimonia aſtrictione ſuâ viſcerum tonum laxiorem reſtituit & firmat; ſale eſſentiali incidente & digerente obſtructiones reſolvit, humores fluidiores efficit: quapropter hepaticas inter plantas recenſetur. In cachexiis, hydrope, ictero, menſium ſuppreſſione & in febribus chronicis à viſcerum obſtructionibus, feliciter uſurpatur. Inſuper vulneraria dicitur, blandè enim abſtergit, leviter exſiccat & aſtringit, ac dolores demulcet. Speciatim in vulneribus & ulceribus renum, & inde oriundo mictu cruento ab Ettmullero commendatur. Foliorum Agrimoniæ ſiccatorum pulvis ad ʒj, in vehiculo idoneo exhibitus, à Riverio in urinæ incontinentiâ proponitur. Ejus decoctum vino factum ab Ettmullero commendatur, cujus ℥iiij, quartâ quâque horâ hauriat æger. Wedelius ejuſdem decoctum aquâ paratum in mictu cruento & in gonorrhæâ præſcribit. In apozematibus, juſculis & potionibus aperientibus & vulnerariis uſurpatus ad M. j. pro ſingulis liquoris libris, vel ejus ſuccus repurgatus, ad ℥iij vel iiij. Utiliter quoque in decoctis adversùs luem veneream paratis permiſcetur, teſte Simone Pauli qui refert quemdam in luis venereæ curatione celebrem, eam pro ſecreto ſpecifico habuiſſe. A Dolæo adversùs maniam utiliſſima prædicatur, ſed Garidellus ſe hoc remedium ſæpius & fruſtra tentaviſſe aſſerit.

℞. Rad. Gramin. Ruſc. & Aſparagi ana ℥j. Folior. Agrimoniæ & Cichor. ſylveſtr. ana M. ij. Summitatum Lupuli, M. j. Bull. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Fiat decoctum aperiens.

℞. Rad. Eryngii & Cichor. ſylveſtr. ana ℥ij. Folior. Agrimon. Scolopendrii, Adianti, Buglosſ. & Chærefol. ana M. j. Summ. Abſinth. & florum Calendulæ ana, P. ij. Fiat decoctum cum s. q.

aq.

aq. fluviatil. pro ſex doſibus; in quâlibet dilue Syrupi de 5. Rad. aperientib. ℥j, & Salis Martis River. gr. j. Debitis intervallis exhibeantur ad obſtructiones reſolvendas.

℞. Succi Agrimon. repurgati ℥iiij. Tinctur. Martis ʒj. M. cum juſculo vitulino in cachexiâ.

℞. Folior. Agrimon. M. ij. Flor. Hyperici Pug. iij. Coquantur in aq. comm. ad ℥xv. In colaturâ dilue Syrup. Heder. terreſtr. ℥jß. pro tribus doſibus in mictu cruento.

Externè uſurpatur in fomentis, aquâ vel vino cocta, vel contuſa ſub formâ cataplaſmatis, pro vulneribus atque ulceribus partium externarum recentibus & antiquis mundificandis, ſordibus detergendis & carne promovendâ, & pro ſedandis inflammationibus. In gargariſmatibus quoque ad anginam & ad faucium & oris ulcera detergenda, & dolorem leniendum.

℞. Folior. Agrimon. Hyſſop. ana M. j. Hordei integr. Pug. j. Ficuum ping. N°. ij. Fiat decoct. In colatur. ℔j. diſſolve Mellis roſacei ℥ij. Fiat gargariſma detergens & reſolvens in anginâ.

Agrimoniâ in aceto vel vino coctâ calidè cataplaſmatis formâ ſcroto applicatâ teſtium inflammationem ſedari, Simon Pauli poſt Joannem Tiengium Medicum Amſtelodamenſem, teſtatur, quod Cl. Garidellus, *in Plantar. Aquiſextienſium hiſtoriâ* experimentis comprobaviſſe ſcribit.

Agrimoniæ flores Sambuci Hildanus conſociat. Idem S. Pauli commendat decoctum Agrimoniæ & radicum Helenii ad perniones exulceratos, quo manè & veſperi pedes abluantur. Folia contuſa ad ani procidentiam utiliter uſurpantur. Eadem quoque nonnulli tophis venereis admovent, ad noctur-

nos artuum dolores mitigandos. Narrant viatores defatigatos ab iiſdem foliis allevari, ſi ex iis pedilavium ſibi parent.

Tragus Agrimoniam ad membra luxata poſt reductionem utiliſſimam aſſerit. Herba recens vel exſiccata cum furfure triticeo, in vappâ decoquitur, quoad inſtar pulmenti ſpiſſeſcant, quod calidum imponitur.

Ex totâ plantâ aqua diſtillatur longè imbecillioris virtutis, quàm ſuccus vel decoctum. Prodeſt exulcerationibus oris aliiſque ulceribus, ſi ex illâ colluantur. Eamdem aſſiduè potam, efficaciſſimam contra calculum, Petrum Bembum expertum fuiſſe, referunt. Quin etiam Petrus Foreſtus de quodam ſcribit, cui lapis in veſicâ erat, cum crebrò herbam hanc cum ovis comediſſet, lapidem per fruſta cum lotio tandem expulſum fuiſſe. O! utinam tali lithontripticâ virtute donetur.

Uſurpatur in Decocto aperiente rubro *D. De Lorme*, in Syrupo hydragogo, Syrupo aperiente cachectico, & Syrupo Martiali aperiente cathartico, *Charas*: in Pilulis polychreſtis, ſeu aggregativis, Unguento mundificativo de Apio, Ung. martiato, & in Aquâ vulnerariâ.

ALCEA.

Alcea vulgaris, *Officinarum*: Alcea vulgaris major, *C. B. P.* 316. *Inſt. R. H.* 97: Alcea vulgaris, *J. B.* 2. 953. *Dod. Pempt.* 656: Alcea, *Tab. Icon.* 771: vulgò, *Alcée* ou *Mauve ſauvage.*

Ex radice lignoſâ, prolixâ, albidâ, plures emittit caules cubitales aut ſeſquicubitales, teretes, medulloſos, raris ſed tamen longiuſculis pilis hirſutos. Folia quæ è radice exeunt & caulium inferiora cingunt, ſubrotunda, per margines inciſa pediculis

longis inſident: quæ in caulibus ſunt alternatim ſita, quò cacumini propiora, eò brevioribus pediculis fulta, altiùs inciſa in quinque, ut plurimùm, lacinias inſigniores, atrovirentia, hirſuta, præcipuè averſâ parte. Flores ex foliorum alis ſingulis ſinguli, in caulis & ramorum ſummitatibus conferti, pediculis quadrantalibus, hirſutis, ſuſtinentur, floribus Malvæ ſimiles, purpuraſcente, carneove colore, nonnunquam etiam albo: quibus ſuccedunt ſemina hirſuta, per maturitatem nigra, Malvaceis ſimilia. Ab Althæâ & Malvâ foliorum inciſuris diſcrepat. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur.

Radices & folia in uſum veniunt, raro tamen nec niſi Malvæ aut Altheæ defectu.

Ejus ſuccus minùs lentus & mucoſus eſt quàm Malvæ. Eædem ipſi tribuuntur virtutes, ſed debiliores. Ejus decoctum in alvi torminibus & epidemicis dyſenteriis plurimùm laudatur. In fomentis & cataplaſmatis emollientibus & reſolventibus uſurpatur.

ALCHIMILLA.

ALCHIMILLA ſeu PES LEONIS, *Officinarum*: Alchimilla vulgaris, *C. B. P.* 319. *Cluſ. Hiſtor.* 108. *Inſt. R. H.* 508: Pes Leonis ſive Alchimilla, *J. B.* 2. *L.* 17. 598. Alchimilla, *Dod. Pempt.* 140: Leontopodium, *Brunsfelſii*: Stellaria Matthioli, *Lugd.* 1281: Stella herba Italis, *Geſner, Hort*: vulgò, *Pied de Lion.*

Ex radice minimum digitum craſſâ, tranſversâ, fibroſâ, nigricante & aſtringente, pediculi exoriuntur longi, ſeſquipalmares, hirſuti, plurimi, quorum ſinguli folium ſuſtinent unicum, ad Malvam accedens, ſed magis durum & criſpum, in octo vel novem angulos obtuſos diviſum, & veluti com-

plicatum, cum totidem nervis à pediculo ad extremos angulos prodeuntibus, concinnè in ambitu crenatum. Ex foliorum medio aſſurgunt caules aliquot tenues, teretes, hirſuti, ramoſi, dodrantales, foliis nonnullis minoribus onuſti, in quorum ſummo flores densè glomerantur apetali ſeu plurimis ſtaminibus conſtantes, cum apicibus flaveſcentibus, calyce monotomo, infundibuliformi, herbacei coloris aut pallidi, in quatuor partes acutas diviſo, inter quas totidem minores interpoſitæ ſunt, & piſtillo quod abit deinde in ſemen unum aut alterum exiguum, flaveſcens, ſplendens, ſubrotundum, in capſulâ, quæ calyx floris fuit, reconditum. Delectatur locis herboſis in Alpibus & Pyrenæis, & Gallo-provinciæ montibus. Folia ad uſum medicum colliguntur.

Analyſi chymicâ, Alchimillæ foliorum recentium ℔v. per Balneum vaporoſum diſtillatæ præbuerunt phlegmatis limpidi, herbaceo ſapore, primùm obſcurè acidi, deinde manifeſtè acidi ℔ij, ℥x: humoris manifeſtè acidi & ſub finem aliquantiſper auſteri ℔j, ℥j, ʒiiij, gr. xviij. Folia in alambice reſidua & exſiccata pendebant ℔j, ℥j, ʒvij, gr. xxxvj: quæ per retortam diſtillata exhibuerunt humoris rufeſcentis, tum intensè acidi, tum alcali urinoſi ℥iij, ʒij, gr. xviij: olei inſtar ſyrupi craſſi, ℥j, ʒvj, gr. vj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥viij, ʒvj: quæ per quindecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij, gr. xxxviij: ex quibus lixivio, ſalis fixi ſalſi ʒiiij, gr. lix, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit, ℥vj, ʒv. gr. xxx: ſcilicet in diſtillatione per Balneum vaporoſum ℥ij, ʒiiij, gr. xviij: in diſtillatione per retortam ℥iiij, ʒj, gr. xij: in calcinatione ℥iiij, ʒv, gr. xxxiiij.

Hæc analyſis multum terræ in hâc plantâ demonſtrat, acidi multum & non mediocrem olei quantitatem; unde compoſitum exurgere videtur ex ſale ſali Coralliorum ſimili, ſulphure craſſo involuto.

Inter plantas quæ vulnerariæ dicuntur, recenſetur. Equidem hîc obſervandum eſt, Medicos vulnerarias eas dicere plantas, quæ vulneribus & ulceribus, tum internis, tum externis medentur: cùm autem vulnera nonnunquam hæmorrhagiam conjunctam habeant, cùm vetuſtiora in ulcus degenerent, cùm circa vulnera inflammationes quandoque ſuperveniant, aut humorum extra vaſa ſtagnantium collectiones, vel etiam obſtructiones ex humoribus in ipſis vaſibus inſpiſſatis, quæ omnia vulnerum ſanationi plurimùm obſtant, idcircò, prout plantæ hæc vel illa removere valent impedimenta, diſtinguuntur in diverſas claſſes, quæ ad tres potiſſimùm reduci poſſunt: ſcilicet aſtringentes, quæ vaſorum extrema corrugando, aut ſpiſſiorem efficiendo ſanguinem, hæmorragias ſiſtunt, & ſolutarum partium unionem citiùs promovent: abſtergentes quæ mucoſam & acrem colluviem vulnerum labiis adhærentem diſſolvunt: & reſolventes, quæ vulnerum inflammationem compeſcunt, tumores reſolvunt, humorum acrimoniam demulcendo & criſpatas fibras laxando.

Alchimilla inter vulnerarias aſtringentes numeratur. Aſtringendi & glutinandi virtute donatur. Sanguinem tenuem inſpiſſat. Internè ſuccus ad ℥iiij. aut decoctum ad ℥vj. ad vulnera & ulcera interna conſolidanda, menſes nimis profluentes & albos mulierum fluores coercendos, dyſenteriam ſanandam feliciter uſurpantur: in hæmophthoe, ulcere pulmonum, mictu cruento, diabete, plurimùm conferunt: herniis quoque ejus pulvis ad ʒj.

vel ejus ex vino decoctum medentur.

Externè ab iiſdem liquoribus vulnera & ulcera felici cum ſucceſſu lavantur.

Uſurpatur in potionibus & decoctis vulnerariis, clyſmatibus dyſentericis & unguentis vulnerariis.

℞. Alchimill. Pervinc. Bellidis major. & minor. Millefolii, Pyrol. Bugul. Sanicul. ana ʒj. Vini generoſi ℔j. Digerantur ſimul in vaſe idoneo, per horas ſex. Deinde affunde aq. ferventis ℔iij. Macerentur adhuc ſimul per aliquot horas, vas identitem agitando. Deinde fiat colatura. Doſis ad ℥vj. Singulis doſibus adde Syrup. de Hederâ terreſtri ℥j. Manè & ſerò iteretur in caſu ab alto, abſceſſibus internis.

℞. Succor. Alchimillæ & Plantag. ana ℥iiij. Coralli rubr. pp. Antihectici Poterii ana ℈j. Syrupi de Symphyto ℥j. Fiat potio cochleatim ſumenda in hæmophthoe.

℞. Folior. Alchimill. & Pervinc. exſiccator. & pulveratorum ana ʒj. Rad. Conſolidæ major. pulverat. ʒij. Corall. rubr. Boli Armeni & Terræ ſigillatæ pp. ana ℈j. Conſerv. Roſar. ℥ß. Syrupi Granator. q. ſ. M. F. Opiata. Doſis ʒij manè & ſerò, vel etiam ſæpius in ſputo cruento, & hæmorrhagiis uterinis.

Nonnullæ, referente Friderico Hofmanno, quibus libata virginitas, ſolerter norunt decocto Alchimillæ in forma inſeſſûs, ſibi reparare doloſam στενοχωρίαν, & illibatum mentiri virginitatis florem. Eædem ejus decocto mammas laxas & flaccidas nimis, linteo decocto ejus intincto & impoſito firmas ac turgidulas efficere tentant.

ALKEKENGI.

ALkekengi, Halicacabum & Solanum veſicarium, *Officinarum*: Alkekengi Officinarum, *Inſt. R. H.* 151: Solanum veſicarium, *C. B. P.* 166: Solanum Halicacabum vulgare, *J. B.* 3. 609: Solanum veſicarium, *Dod. Pempt.* 454: Saxifraga rubra & 4ª. *Brunsfelſii*: Veſicaria, *Cordi*: vulgò, *Alkekenge*, *Coqueret*, ou *Coquerelle.*

Radicibus geniculatis, tenues fibras ſpargentibus, repit in vinetis, cauleſque profert cubitales, ſubrubentes, ſubhirſutos, & ramoſos, ad quorum nodos folia oriuntur bina ſimul ab eâdem caulis parte, pediculis longis appenſa, Solani hortenſis foliis ſimilia, ſed ampliora, per margines non crenata. Ex foliorum alis ſingulis, ſinguli exeunt flores pediculis ſemiuncialibus aut uncialibus, tenuibus, hirſutis fulti, monopetali, rotati, pelviformes, quinquefidi, albidi, cum apicibus concoloribus & calyce campaniformi, qui ampliatur in folliculum membranaceum, primùm herbaceum, deinde phæniceum, pentagonum, in quo continetur fructus Ceraſi formâ, magnitudine & colore, mollis, carnoſus, ſaporis primò ſubacidi, deinde intensè amari, ſeminibus compreſſis, orbiculatis & flaveſcentibus turgidus. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Fructus ſolus in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex Ceraſorum Alkekengi maturorum & recèns collectorum ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt phlegmatis limpidi fere inodori & inſipidi, quod tamen ſalſi obſcuri & poſtea acidi occulti notas præbuit, ℔ij, ℥vj, ʒj, gr. xij: humoris manifeſtè acidi & nonnihil auſteri ℔j, ℥ix, ʒij: humoris rufi, empyreumatici, ſaporis acidi, cum quâdam acrimoniâ, ʒvj: olei ad ſyrupi conſi-

ſtentiam accedentis ℨiij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vij, gr. lx: quæ per 12. horas calcinata igne reverberii reliquit cinerum nigricantium ℥j, ℨv, gr. xxiiij: ex quibus lixivio, ſalis fixi, merè alcali ℥j, gr. xxxvj, extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit, ℥viij, ℨj, gr. lx: in calcinatione ℥v, ℨiij, gr. xxxvj.

Itaque nullum ſalem volatilem concretum, nullumque urinoſum ſpiritum ille fructus exhibuit, multum verò ſalis alcali fixi & ſalis acidi, cum olei acris mediocri portione, unde compoſitum exurgit Oxyſali diaphoretico Angeli Salæ non prorſus diſſimile.

Alkekengi ceraſa ſeu fructus uſitatiſſimi ſunt ad urinam promovendam, ejus acrimoniam demulcendam & ſaburram à renibus & veſicâ deturbandam, foraſque protrudendam. Ad Regium quoque morbum commendantur. Sumi poſſunt crudi tres, quatuor, ſexve & ampliùs, aut ſaccharo conditi, vel vino infuſi, vel in ſero lactis, aliove liquore conveniente decocti, vel exſiccati & in pulverem redacti & in quovis liquore commiſti. Eorum decoctum cum radice Liquiritiæ in dyſuriâ laudatur. Arnaldus Villanovus & Cæſalpinus hydropicis & urinæ ſuppreſſione laborantibus, vini hauſtum, in quo fructus aliquot contuſi fuerunt, potandum ſuadent. Quinque vel ſex fructus contunduntur in emulſionibus, & ægrotanti, dum in balneo ſedet, propinantur, ad urinæ ſuppreſſionem & in dolore nephritico. Iiſdem in affectibus, eorum ſuccus expreſſus & coctione defœcatus ad ℥j. præſcribitur, aut ad extracti ſpiſſitudinem extractus, ad ℥ß. Ex eodem ſucco recèns expreſſo & muſto ſimul fermentatis, vinum diureticum & ad arenulas expellendas præparatur, ad ℥iiij. manè jejuno ventriculo, propinandum.

℞. Semin. quatuor frigidor. major. ana ʒj. Contund. ſenſim affundendo aq. Parietar. ℥vj. ſub finem adde & contere baccar. Halicacabi Nº. v. Fiat expreſſio, in quâ diſſolve Syrup. de 5. Rad. aper. ℥j. Fiat emulſio in urinæ ſuppreſſione, propinanda.

℞. Rad. Petroſel. & Aſparag. ana ℥ij. Virgæ aureæ, M. ij. Nitri purificati ʒij. Bull. in aq. comm. ℥xxiv. ad xviij. Fiat colatura, in quâ contundantur fructus Alkekengi Nº. xx. Milleped. vivor. Nº. cc. Affunde vini albi generoſi ℥xviij. Hauriat æger, partitis vicibus, tertiâ quâque horâ, ad urinam promovendam, arenulas propellendas & ſaburram ex renibus & veſicâ efficaciter abluendam, præmiſſis præmittendis.

℞. Oculor. Cancror. ℈j. Pulver. Milleped. gr. xij. Extracti Alkekeng. ℥ß. M. F. Bolus in dolore nephritico.

Civis quidam Auguſtanus, narrante J. Raio, morbo articulari graviſſimè laborans, ita ut ſæpe per integrum ſemeſtre decumberet, cœpit cujuſdam ſuaſu, ſingulis lunæ mutationibus, in ipſo illarum puncto, octo fructus Alkekengi comedere, vel contuſos è vino bibere: ita expelli ſibi per urinam materiam mirè fœdam, totumque ſe ab hoc morbo liberum affirmabat.

Suffitus ſeu fumus, referente eodem poſt Ettmullerum, ex contuſo Halicacabi fructu cum cerâ miſto, & in laminam ferream ignitam injecto, ore excipitur, quo catervatim vermes è dentibus cum ſputo copioſo rejecti & crudeliſſimi dolores ſopiti obſervati fuerunt.

Uſurpantur in Trochiſcis de Alkekengi dictis *Ph. univerſal. Lemery*, in ſyrup. de Cichor. compoſito & in ſyrupo antinephretico *Ph. Reg. Charas.*

ALLIARIA.

Alliaria, *Officinarum*: Heſperis Allium redolens, *Moriſſ. Hiſtor.* 252. *Inſt. R. H.* 222: Alliaria, *Matthiol.* 843. *J. B.* 2. 883: vulgò, *Alliaire*.

Ex radiculâ tenui, lignosâ, albâ, Allium redolente, caules promit cubitales & ſeſquicubitales, tenues, ſubhirſutos, teretes, ſtriatos, ſolidos. Folia primùm rotunda Hederæ terreſtris modo, ſed longè majora, mox nonnullum acumen aſſequuntur, per ambitum crenata, pallidè virentia, glabra, pediculis longis nixa, ſapore & odore Allii mitiore, ad intervalla longiora, in caulibus alterno aut nullo ordine ſita. In ſummitate caulis & ramulorum flores multi, cruciformes, quatuor ſcilicet petalis conſtantes, albi, naſcuntur: quorum ex calyce ſurgit piſtillum quod deinde abit in fructum ſeu ſiliquam membranaceam, teretem, ſepto intermedio, cui valvæ imbricatæ utrinque adhæreſcunt, in duo loculamenta diviſum, ſeminibuſque fœtum oblongis, teretiuſculis, nigris, incerti numeri, quæ veluti nidulantur in ſcrobiculis ſepti intermedii. Tota planta contrita Allium redolet. In dumetis & foſſarum aggeribus agri Pariſienſis naſcitur. Omnes plantæ partes uſitatæ ſunt.

Analyſi chymicâ, ex Alliariæ folior. recenter collectorum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, Allium ſapore & odore aliquantiſper referentis, ſubacidi ℔j, ℥xiij, ʒiij: humoris rufeſcentis primùm acidi, auſteri, deinde empyreumatici, tum intensè acidi, tum alcali urinoſi ℔ij, ℥ix, ʒiiij, gr. lxx: humoris fuſci, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒij: ſalis volatilis urinoſi, concreti, gr. xxxvj: olei adipoſæ craſſitiei ℥j, gr. lx. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, ʒiij;

quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj, gr. vj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. l. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒj, gr. l: in calcinatione ℥ij, ʒj, gr. lxvj.

Alliaria intensè amara eſt, Allium redolet & chartam cæruleam ſubrubram efficit; unde & ex analyſi concludere poſſumus ſale donari ammoniaco ſimili, multo ſulphure intricato. Planta recens urinam ciere dicitur: ſicca veneno adverſari, ſi in vino coquatur. Decoctum ejus aſthmaticis plurimùm confert. Nonnulli folia in enematis incoquunt ad colicos, flatulentos & nephriticos dolores. Semen tritum, naribuſque attractum ſternutamenta excitat. Idem contritum & emplaſtri modo vulvæ admotum mulieres uteri ſtrangulatu oppreſſas liberat & excitat.

Externè putredini reſiſtit. Fabricius Hildanus Veris tempore, ſub finem ſcilicet Aprilis vel ineunte Maio, Alliariam colligere ſolebat, & poſtquam per diem unum in umbrâ paululùm exſiccata fuerat, minutim incidebat, in mortario contundebat, ſuccumque in prælo exprimebat, quem in ampullis vitreis, ſuperinfuſo paululùm olei, annum integrum, imò ad tres uſque annos reſervabat. In ulceribus putridis & ſordidis, uti in gangrenis, eo utebatur feliciter, & tanquam præſtantiſſimum remedium prædicavit.

ALLIUM.

ALLII ſpecies duæ in Officinis, ſeu potiùs in culinis uſitatæ ſunt; ſcilicet Allium vulgare & Alliopraſum ſeu Ophioſcorodum.

ALLIUM vulgare, *Officinarum*: Allium ſativum, *C. B. P.* 73. *Inſt. R. H.* 383: Allium vulgare & ſa-

tivum, *J. B.* 2. 554: Allium *Dod. Pempt.* 682: vulgò, *Ail.*

Huic pro radice bulbus eſt tenuiſſimis membranis ex albido dilutè admodùm purpuraſcentibus velatus, ex pluribus cohærentibus nucleis ſeparatim circumveſtitis, coagmentatus, ſapore peracri, odore graviſſimo; à quo inferiùs tenues fibræ ſeu capillamenta dimittuntur. Foliis viret oblongis, non fiſtuloſis, ut in cepis, ſed gramineis, inter quæ ſcapus procerus, enodis, concavus, glaber, aſſurgit & faſtigio capitulum ſuſtinet acuminatum, candidâ membranâ velatum, quâ per maturitatem diſruptâ flores apparent glomeratim congeſti, liliacei, ex petalis ſex albidis compoſiti. Floris uniuſcujuſque meditullium piſtillum occupat, quod deinde abit in fructum ſubrotundum, Piſi magnitudine, colore foris purpuraſcente, ſed pulpâ interiore candidâ, ſapore & odore bulbi nucleis ſimilem, in tria loculamenta diviſum, ſeminibuſque fœtum ſubrotundis, nigricantibus. Hîc ſeritur in hortis. Bulboſa radix in uſum venit.

Allioprasum, Scorodoprasum & Ophioscorodum, *Officinarum*: Allium ſativum alterum ſive Allioprasum caulis ſummo circumvoluto, *C. B. P.* 73. *Inſt. R. H.* 383: Scorodopraſum ſecundum, *Cluſ. Hiſt.* 191: Allii genus, Ophoſcordon dictum quibuſdam, *J. B.* 2. 559: vulgò, *Rocambole.*

Ex bulbo multis nucleis conſtante, fibriſque numeroſis, exalbidis, capillato ſeſſili parte, tunicis cepaceis binis vel ternis, ex albo purpuraſcentibus circumveſtito, caulis aſſurgit ſingularis, minimi digiti craſſitudine, ſeſquicubitalis aut bicubitalis, foliis ut plurimùm quinque porraceis, carinatis, donatus, quæ poſtquam caulem aliquouſque involverunt, ab eo abſcedentia & reflexa terram ſpe-

ctant, medio inter Porrum & Allium odore. Suprema verò caulis pars nuda, viridis, lævis, in gyrum unum aut alterum ſpirarum ſerpentinarum more intorquetur, donec tandem caput erigat vaginâ involutum albicante, corniculatâ, extra volumina protensâ, longâ & roſtratâ, quâ dehiſcente, bulbuli apparent congeſti, initio purpuraſcentes, poſteà exalbidi, & inter eos flores Allii floribus haud diſſimiles. Tota planta gravem Allii odorem ſpirat. In hortis ad culinarium uſum colitur.

Analyſi chymicâ, ex bulborum Allii à pelliculis mundatorum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi Allii odorem & ſaporem apprimè referentis, primùm ſalſi & ſubacidi, deinde ſubſalſi & intensè acidi ℔ij, ℥v, ʒiij, gr. vj: humoris limpidi, intensè acidi, ac tandem auſteri ℔j, ℥v, ʒiij, gr. xxiiij: humoris limpidi rufeſcentis tum ſubacidi, tum alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo imprægnati, ℥iiij, ʒij, gr. lxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xij: olei craſſioris ad extracti ſpiſſitudinem ℥ij, ʒiiij, gr. xlij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥xiij, ʒj: quæ per novem horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒj, gr. vj: ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒiiij, gr. viij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, gr. lxvj: in calcinatione ℥xj, ʒvij, gr. lxvj.

Allium itaque conſtat ex ſale ammoniacali cum oleo tum tenui, tum craſſo, acri, copioſo, ſed ſummæ expanſionis capace, conjuncto.

Allium tenuibus actuoſis & acribus partibus donatur, quod non ſolùm odore vehemente, ſapore acri & nonnihil cauſtico & analyſi chymicâ comprobatur, ſed etiam variis experimentis demonſtratur. Si enim emplaſtra ex Allio contuſo plantis pedum applicentur, oris halitus Allium ſpirabit.

Allium gallinis & altilibus cum eſcâ objectum ſaporem & odorem ſuum in eorum carne & ovis prodit. Chriſtoph. Bennetus M. Lond. in *Theatro Tabidorum exercitat. 29.* aſſerit fonticulos ægrorum membris vel inciſos vel inuſtos, in rarioris texturæ hominibus, Allii intus ſumpti, poſt tertiam aut quartam à comeſtione horam, odorem reddere. Coſtæus obſervat Allium non tantùm veſicas excitare, ſed etiam cutim corrodere.

Allium apud quaſdam nationes ſolitum & palato gratum eſt alimentorum condimentum, licèt plurimis execrandum & intolerabile videatur. Sebizius enim, *De Alimentorum facultatibus*, ſcribit, Allium alimentum præbere pauciſſimum, idque pravum & acre: fugiendumque eſſe cholericis & ſanguineis. Iis verò qui debiliores ſunt ſtomacho ciborum appetentiam excitat, concoctionem juvat. Milites, Nautæ, & ruſtici crudas aquas aut corruptas, vel alimenta pravæ aut difficilis coctionis, Allio corrigere tentant.

Alexipharmacum præſtantiſſimum à nonnullis habetur, in morbis contagioſis & adversùs venena frigida intus ſumpta. Quidam Allium ferentes ſe ab omni contagio immunes fore exiſtimant: alii ægros putridis febribus infeſtos inviſere coacti bulborum particulam unam aut alteram in ore detinent ad contagium præcavendum. A Galeno Theriaca ruſticanorum dicitur. Platerus *Tractatu de Febribus*, Allium commendat peſte laborantibus, in hydromelite decoctum & ad ℥ij, circiter exhibitum, ad ſudores & urinas proliciendas. Hungari, *inquit Joann. Bockelius de Peſte*, peſtis tempore non habent certius remedium quàm Allium. Aliæ plures ipſi tribuuntur virtutes, ſcilicet humorum putredini reſiſtendi, urinas & arenulas propellendi,

colicos dolores flatulentos ſedandi, lumbricos enecandi. Ad hos affectus à vulgo ſæpiſſime vel in lacte vel in juſculo decoctum hauritur, vel clyſteris modo in inteſtina injicitur, aut umbilico contuſum epithematis modo admovetur. Illud idem Galenus, Schenckius, Zacutus & Borellus ad ventris tormina & flatus diſcutiendos ſæpius comprobatum remedium eſſe aſſerunt: tunc aliquot hauſtus aquæ calentis in quâ Allii bulbus minutim ſectus maceratus fuit, ægrotantibus utiliter propinantur. Foreſtus in ſuis obſervationibus teſtatur hydropicorum aquas nonnunquam evacuaſſe, & adversùs ſcorbutum à Laurembergio commendatur. Aſthmati conducit & expectorationem promovet in thoracis affectionibus catharroſis: Dr. Bowles Medicus apud Anglos celeberrimus pro arcano habuit in aſthmate, Allium conditum ſic paratum.

℞. Allii bulbor. q. l. Denudatis pelliculis, coque in aq. limp. q. ſ. in vaſe clauſo ad teneritudinem. Exempti bulbi linteo ſiccentur, & in ollâ vitreatâ recondantur. Tum

℞. Decocti ſupradicti & aceti acerrimi tantumdem & cum Sacchari albiſſimi q. ſ. fiat Syrupus qui bulbis ſuperaffundatur vaſe probè obturato: ſerventur ad uſum. Doſis, unus duo vel tres bulbi manè deglutiantur, cum ſyrupi cochleari uno vel altero, ad aſthma humorale.

Allium ipſum doſi admodum exiguâ ſumendum eſt. Infuſum unius bulbuli in vini albi ℥vj. vel ℥viij. percolatum propinatur. In lactis verò ℔j. bulbuli duo vel tres contriti decoquuntur.

Verùm ejus frequentior uſus moleſtus eſt & noxius. Cùm enim aliquantiſper cauſticum ſit, ventriculum & viſcera inflammat, æſtumque in humoribus accendit. Hinc flatus parere nonnulli aſſerunt, ſitim excitare obſervant, capitis dolorem in-

ferre, oculis & ſenſuum organis nocere. Isbrandus de Diemerbroek, *T. de Peſte*, plurimorum Medicorum authoritate & propriâ experientiâ fretus, Allium in morbis peſtilentibus non tantùm non utile eſſe, ſed noxium pronuntiat. Fallopius, *C.* 101. *De Morbo Gallico*, *p.* 847, notat Allii & Ceparum uſum illis qui lue venereâ laborant valdè nocivum eſſe. Quin & hæmorrhoidibus laborantes lædere Piſanellus, *De Eſculentor. & Potulentor. facultatibus*, author eſt. Allii ſuccus potus hominem non modò turbat, ſed etiam interficit, annotante Spigelio, *Iſagoge lib.* 2°. *cap.* 16. Crantzius *Hiſtor. Saxon. l.* 3. *c.* 3, narrat Arnulphi Imperatoris vitam terminatam fuiſſe vermiculis in ejus carne ex nimiâ Allii comeſtione genitis. Itaque cùm vel pravum vel nullum omninò corpori alimentum gignat, illud cum Simone Pauli potiùs ex culinis eliminemus, quàm ut condimenti ſaltem loco cuique integrâ valetudine fruenti commendemus.

Externè Allium in mortario cum oleo Olivarum contuſum & in unguentum redactum, tumores frigidos potenter reſolvit: puerorum umbilico inunctum vermes interimit: idem cum adipe ſuillo tritum & plantis pedum admotum, multùm conducit ad pulmonum canales aperiendos & ab infarctu liberandos in aſthmate, annotante J. Raio. Ejus ſuccus cum Melle & Butyro permixtus porriginem (*la teigne*) & pſoram ſanat. Idem ſuccus ad ambuſta plurimùm valet. Ad arthriticos dolores ſedandos Allii & Sedi majoris partes æquales contundantur in pultem & parti dolenti applicentur. Allii bulbus detracto cortice in fruſtula oblonga ſciſſus & in aurem intruſus dentium dolorem compeſcit: ejus ſuccus cum pauxillo Theriaces miſtus & in aurem inſtillatus idem efficit. Tertiana febris hoc remedio ſæpe profligata fuit.

℞. Allii

℞. Allii contuſi ℥j. Fuliginis ſplendentis ʒj. Piperis longi ℈j. Croci, Camphoræ ana ℈ß. Miſce. Fiant Epicarpia ante paroxiſmum applicanda.

Obſervandum autem eſt omnia remedia ex Allio tum externa, tum interna, minimè convenire, ubi datur catarrhus tenuis acris, ſputum cruentum, conſtitutio calida, ſanguinis aut præcordiorum æſtuatio.

ALNUS.

ALNUS, *Officinarum*: Alnus rotundifolia glutinoſa, viridis, *C. B. P.* 428. *J. R. H.* 587. Alnus vulgaris, *J. B.* 1. 151: Alnus, *Dod. Pempt.* 839: vulgò, *Aulne*.

Arbor eſt alta ac procera, caudice recto, mediocris craſſitudinis, cortice ſcabro, fragili, nigricante, ligno ſubrubente, molli, levi, tractabili, ramis valdè fragilibus, medulloſis, cortice tectis externè ſubcinereo, intus ſubluteo, amaro cum aſtrictione & ingrato: foliis latis, Avellanæ vulgaris, rotundioribus, nervoſis, crenatis, viridibus, ſplendentibus, tactu glutinoſis: in ramulorum faſtigiis juli ſeu flores amentacei dependent multi, primò virentes, deinde rubentes, unciam circiter longi & fragiles antequàm ſe explicaverint, evoluti enim duas uncias ſuperant. Componuntur ex floribus plurimis, glomeratis, axi affixis, quorum ſinguli plurimis ſtaminibus è calyce quadripartito ſurgentibus, conſtant. Steriles ſunt; aliis enim in locis fructus naſcuntur: conuli ſunt magnitudine parvæ Avellanæ, primò virentes, ubi matureſcunt rubentes & mox hiantes, ex imbricatâ ſquammarum compage congeſti, è quibus oriuntur filamenta quædam prominula, purpurea, bifida, embryonibus inſidentia. Embryones autem abeunt in ſe-

mina exigua, compreſſa, inæqualia, rubentia; medullâ paucâ albâ repleta, ſapore manifeſto deſtituta. Juli & coni ſapore aſtringente donantur cum aliquâ amaritudine. Naſcitur in humidioribus & uliginoſis locis agri Pariſienſis. Cortex & folia in uſum ſed rarò veniunt.

Sale eſſentiali tum acido ſtiptico, tum Ammoniacali oleo & terrâ involuto donantur. Viribus ad Quercûs corticem & folia proximè accedunt. Ex Alni cortice cum ferro detrito & rubiginoſo per aliquot dies aquâ macerato, color efficitur niger atramenti ſimilis, quo nonnulli ad tingendum utuntur. Idem pro atramento ſcriptorio conficiendo Gallæ vices ſupplere poteſt.

Cortex, juli, & fructus aſtrictione donantur: eorumque decoctum ad oris & tonſillarum inflammationes ac humores conducit: eoque ſub nomine, in gargariſmatis repercutientibus & reſolutivis uſurpatur. Cortex contuſus incipientibus inflammationibus utiliter imponitur.

Alni folia viridia externè admota tumores diſcutiunt & inflammationes extinguunt. Veteribus vulneribus ſæpius impoſita ad ſanitatem perducere feruntur. Alpium incolæ paralyticos curant, foliis Alni ſudorem proliciendo, eos potiſſimùm qui paralyſim à causâ externâ contraxerunt, nempè vel in locis humidis habitando, vel ſuper terram dormiendo. Saccos foliis Alni repletos Solis radiis exponunt vel in furnum calentem immittunt donec incaleſcant: eoſdem deinde ægrotantibus ſubſternunt & ſuperimponunt, ſicque derelinquunt donec ſudor copioſus diffluat. Quod pluries reiteratur, donec æger ſanatus ſit. Eodem remedio rheumatici & iſchiadici dolores curantur. Iis qui lue callidâ venereâ afficiuntur ad do lores venereos reſtinguendos pror-

ſus inutile eſt, annotante Tournefortio.

Unicuique notum eſt Alni lignum, quod extra aquas non diu incorruptum durat, ſub ipſis aquis ac in aquoſis fere ad æternitatem immortale non putreſcere, & ædificiorum fundamenta ac immania ſtructurarum pondera ſuſtinere.

ALSINE.

ALSINE vulgaris, Morſus Gallinæ, *Officinarum*: Alſine media, *C. B. P.* 250. *Inſt. R. H.* 242: Alſine vulgaris ſive Morſus Gallinæ, *J. B.* 3. 363: Alſine minor, *Dod. Pempt.* 29: Hippia minor, *Cordi*: Morsûs Gallinæ 1um. genus, *Tragi*, 385: vulgò, *Morgeline*, & à nonnullis, *Mouron*.

Ex radiculis capillaribus & fibratis, cauliculos plures, humi ſtratos, repentes, tenellos, hirſutos, ſubrubentes, geniculatos, ramoſos, emittit, ad quorum nodos folia bina ex adverso naſcuntur ſubrotunda, acuminata, tres, quatuorve lineas longa, duas, tresve lata, pediculis innixa, ſubhirſuta, virentia. Flores ramulorum extrema occupant, roſacei, plurimis ſcilicet petalis bifidis conſtantes, candidis, ſtriatis & calyce quinquefolio villoſo, ex quo ſurgit piſtillum quod abit in fructum membranaceum, unicapſularem, conicum, apice dehiſcentem, ſeminibuſque fœtum minutiſſimis, ſubrúfis, placentulæ quaſi racematim affixis. In uliginoſis locis ad ſepes & vias, itemque in vineis & hortis, inter olera paſſim provenit in agro Pariſienſi. Uſus eſt herbæ.

Analyſi chymicâ, Alſines floridæ ℔v. per balneum vaporoſum diſtillatæ præbuerunt phlegmatis ſaporis & odoris herbacei, ſubſalſi ℔iiij, ℥v, ʒvij. Planta reſidua exſiccata pendebat ℥viij, ʒvj, gr.

xxxvj : quæ per retortam diſtillata præbuit humoris rufeſcentis ℥ij, ʒv, gr. xxxvj : ſalis volatilis urinoſi concreti grana aliquot; olei ſyrupi ad inſtar craſſi ℥j, ʒiij, gr. lj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iij, ʒvj : quæ per decem horas igne reverberii in crucibulo calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥ij : ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j. lixivio extracta fuit. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒj, gr. lvij : in calcinatione ℥j, ʒvj.

Folia ſapore herbido ſubſalſo donantur. Eorum ſuccus chartam cæruleam ſubrubram efficit : unde liquet plantam ſale Ammoniacali Nitroſo donari cum oleo & terrâ permiſtis & multo phlegmate dilutis.

Huic plantæ vis reſolvendi, diſcutiendi & præterea refrigerandi tribuitur. Ejus decoctum oculorum inflammationes ſedat. Eædem ipſi quæ Portulacæ virtutes à Trago tribuuntur. Ad cruentam expuitionem planta minutim ſecta & cum ovis permiſta & cocta comeditur. Plurimi eam nutrire aſſerunt atque reſtaurare eos quorum vires morbo diuturno fractæ, phtiſim & maraſmum minitantur. Emmanuel Konig M. Baſileenſis, in epilepſiâ puerorum, illam intus ſumptam commendat & externè eorum abdomini admotam in butyro frixam, ad eorum tormina ſedanda. Herba contuſa hæmorroidum dolores ſedat cataplaſmatis modo appoſita, lac quoque grumoſum, mammis admota reſolvit. Ejus ſuccus defæcatus ad ℥j. in juſculo; foliorum in umbrâ exſiccatorum pulvis ad ʒj, aut eorumdem manipulus unus in aquæ ℔j. decoctus ſolent præſcribi. Ejus ſuccus vel decoctum vulnera & ulcera detergit & ſanat. Simon Pauli ejus decoctum adversùs ſcabiem commendat, ſi addito momento cineris Fagi vel ſalis manus & pedes laventur.

Paſſeribus Canariis cibum temperatum præbet.

ALTHÆA.

ALTHÆA, Ibiſcus, Biſmalva, Malvaviſcus, *Officinarum* : Althæa Dioſcoridis & Plinii, *C. B. P.* 315. *Inſt. R. H.* 97 : Althæa ſive Biſmalva, *J. B.* 2. 954 : Althæa Ibiſcus, *Dod. Pempt.* 655 : vulgò, *Guimauve.*

Radicibus eſt albis, numeroſis, digitum craſſis, ab uno capite pendentibus, fibroſis, mucagine lentâ turgidis. Caules cubitales ſunt aut bicubitales, tenues, teretes, villoſi, foliis alternis donati, è rotundo acuminatis, caneſcentibus, molli lanugine pubeſcentibus, tres uncias circiter longis, ſinuoſis, ſerratis, longo pediculo inſidentibus. Flores in foliorum alis naſcuntur ex albido nonnihil rubentes, monopetali, in quinque ſegmenta ad centrum uſque diviſi, inquo ſtylus adeſt pyramidalis, tubuloſus, ſtaminibus onuſtus, in cavitate ſuâ excipiens piſtillum quod abit in fructum orbicularem, compreſſum, è pluribus capſulis, annuli in modum diſpoſitis, circa placentam mediam conflatum. Capſulæ membranaceæ ſunt, tenues, reniformes & ſemen continent ejuſdem formæ. In agro Pariſienſi nihil Althæâ vulgatius in paludoſis & ſecus rivulos. Uſu ſunt radices, folia, flores, ſemina. Sed radices magis uſitatæ.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & ſummitatum Althææ recentium ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt phlegmatis limpidi fere inodori & inſipidi, obſcurè acidi, ℥x, ʒiij, gr. xlviij : humoris limpidi primò manifeſtè acidi, deinde auſteri, tandem empyreumatici ℔iij, ℥vj, ʒv, gr. liv: humoris empyreumatici, rufi, ſale volatili urinoſo imprægnati, ℥ij, ʒij, gr. xlij: ſalis volatilis urinoſi, concreti, gr. lx: olei craſſi ac mellei ℥j, ʒvj, gr. xxxvj. Maſſa nigra

in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, ʒiiij, gr. xlviij: quæ in crucibulo igne reverberii calcinata, reliquit cinerum ℥iij, ʒj, gr. viij; ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒj, gr. viij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij: in calcinatione ℥iij, ʒiij, gr. xl.

Ex ℔v. recentium Althææ radicum, quarum medulla lignoſa, funis inſtar, adempta fuerat, prodierunt phlegmatis limpidi, inodori, inſipidi & obſcurè ſalſi ℔j, ℥x, gr. lxiiij: humoris ſubacidi, ſubſalſi & auſteri ℔ij, ℥viij, gr. xiij: humoris empyreumatici, rufeſcentis, tum acidi, tum alcali, urinoſi & auſteri ℥iij, ʒij, gr. xviij: olei adipoſæ ſpiſſitudinis & aquâ gravioris ℥j, ʒv, gr. xvij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒvj, gr. lxiiij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒiiij, gr. xx: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvij, gr. xlij, lixivio extracta fuere. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, gr. xl: in calcinatione ℥iij, ʒij, gr. xliiij.

Folia Althææ ſucco turgent inſipido, glutinoſo, qui cæruleæ chartæ colorem nullo modo mutat. Idem mucoſus ſuccus in radicibus luxuriat, quo tamen, licèt guſtu inſipido, charta cærulea ſubrubro colore perfunditur. Folia & radices perparum urinoſi liquoris, analyſi chymicâ, fundunt, plus verò præbent ſalis alcali fixi, mediocrem acidi liquoris portionem, multò copioſiorem ſalſi & auſteri quantitatem. Unde concludimus mucoſum hujus plantæ ſuccum ex terrâ tenui ac ſubtili, ſale terræ foliatæ tartari ſimili, oleo copioſo intimè permixtis, & multo phlegmate dilutis componi. Folia ſalis volatilis aliquantulum ſuppeditant, unde nonnihil ſalis Ammoniacalis continere cenſemus: radices verò minus urinoſi liquoris & paulò plus ſalis acidi manifeſti continent, quandoquidem cæ-

ruleum chartæ cæruleæ colorem in rubrum mutant.

Ab illâ mucagine lentâ & ſubdulci quâ Althæa turget, pendent potiſſimùm illius virtutes, emolliendi nempe, laxandi, diſcutiendi: dolores leniendi, tumores maturandi, humorum acrimoniam mitigandi & corrigendi. Folia ob aliquam ſalis Ammoniacalis portionem paulò magis quàm radices reſolvunt.

Ad quatuor præcipuè Althæa utilis eſſe perhibetur.

1°. Ad affectiones renum & veſicæ ab urinæ acrimoniâ, à calculo aut ab arenulis oriundas, urinæ ſales mucoſis ſuis partibus involvendo, abraſum urinariarum viarum mucum quodammodo reſtituendo, & arenularum deſcenſum exitumque faciliorem efficiendo.

Decoctum foliorum & præſertim radicum epotum aut in apozematis, emulſionibus & aliis potionibus ejuſcemodi propinatur. In decoctis diureticis quoque utiliter præſcribitur ad diureticorum vim & acrimoniam contemperandam.

2°. Ad affectus pulmonum, tenuiorem pituitam inſpiſſandam, acrem & ſalſam demulcendam, aſperam arteriam corrugatam illiniendam, exſiccatam emolliendam, expectorationem promovendam, in raucedine, tuſſi, catarrhis, aſthmate, phthiſi, pleuritide. Tuncque radicum decoctum, ſyrupus, paſtilli ſeu rotuli & linctus ex ejus mucagine feliciter uſurpantur, & nonnunquam cum medicamentis incidentibus & attenuantibus, velut Iride Florentinâ, floribus Sulphuris, floribus Benzoini & aliis utiliter adhibetur.

3°. Ad inteſtinorum eroſiones & dyſenterias ejuſdem decoctum epotum aut in clyſteribus inje-

ctum prodeſt non quidem aſtringendo, ſed ſuccorum acrium & erodentium acrimoniam retundendo & inteſtinorum membranas muco ſpoliatas illiniendo: necnon etiam in alvi profluviis cum aſtringentibus, Tormentillæ, ex. gratiâ, Biſtortæ, aut ſimilium radicibus, ad dolores mitigandos appoſitè quidem Althæa conſociatur.

4°. Denique ad tumores duros emolliendos & maturandos, dolores ſedandos, cataplaſmata ex ſeminibus, foliis & radicibus præparata; lotiones quoque & fotus ex eorùm decoctis utiliter adhibentur, aut cum medicamentis reſolventibus ad eorum vim retundendam, ubi inflammatio metuenda eſt, permiſcentur.

Folia paulò plus reſolvunt quàm radices, ratione ſalis Ammoniacalis quem continent.

Radices Althææ acrimoniâ præditas eſſe arguit Georgius Segerus qui *in Ephem. German. an.* 9. *&* 10. *Obſerv.* 100. ex applicatione hujus radicis contuſæ & in aquâ ſimplici decoctæ, plurimas puſtulas rubicundas & dolorificas membrum adeò exaſperaviſſe, ut undique planè exulceratum apparuerit, obſervat. Verùm perperam radicis acrimoniæ puſtularum eruptio tribuitur, quæ effectus eſt humoris acris & cauſtici è profundo ad ſummam cutim evecti, tepore nempe cataplaſmatis quo humor reſolutus fuit & ad perſpirationem diſpoſitus. Quinimò S. Pauli obſervat radicis Althææ mucilaginem aquâ Roſarum extractam illitam, eos mitigare dolores qui arte à ſinapiſmis & veſicatoriis excitantur, ſi nimis moleſti ſint.

Dum Althææ radices in ptiſanis & apozematibus præſcribuntur, obſervandum eſt ne majori copiâ in his injiciantur, nec diutiùs coquantur, alioquin mucoſum & glutinoſum nimis ſit decoctum,

palato ingratum & ſtomacho grave. Iiſdem ſub finem coctionis adjiciuntur ad ℥j. pro decocti libris duabus, folia ad M. j. & flores ac ſemina ad ʒj. aut ʒij. pro unâquâque librâ.

℞. Rad. Althææ & Nymphææ ana ℥ij. Coquantur in aquæ comm. ℔iiij. Fiat colatura, in quâ dilue Nitri purificati ʒij. Fiat decoctum per cyathos propinandum in dolore nephritico, ardore & ſuppreſſione urinæ.

℞. Glycyrrhiſæ raſæ & contuſæ ʒij. Rad. Althææ ℥j. Folior. Malvæ M. ij. Paſſular. exacinatar. ʒvj. Coquantur in aq. fluviatil. q. ſ. Fiat apozema pectorale.

℞. Rad. Althææ ℥iiij. Folior. Althææ, Malvæ, florum Chamæmeli, Meliloti ana M. j. Ficuum ping. Nº. iiij. Fiat cataplaſma ſ. a.

℞. Radicum Althææ, bulbor. Lilior. ana ℥iiij. Folior. Althææ, Malvæ, Violar. Senec. & Branc. urſin. ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Meliloti ana M. j. Semin. Lini & Fœnugræc. ana ℥j. Radices & folia minutim inciſa floribus & ſeminibus permiſta, duobus æqualibus & aptæ amplitudinis ſacculis excepta in aq. comm. q. ſ. vel ℔x. ad putrilaginem uſque decoquantur: ſacculique manibus leviter expreſſi, parti inflammatæ ac dolenti alternatim tepidè admoveantur, per horam unam aut alteram, illiſque remotis oleo Liliorum vel unguento de Althæâ pars affecta illinatur.

Ex Althæâ radicibus præparantur Mucilago, Syrupus de Althæâ ſimplex, Syrupus de Ibiſco compoſitus, Tabellæ ſeu Paſtilli, & Unguentum.

Mucilago ex radicibus coctis per ſetaceum extrahitur, ex quâ Conditum & Paſtilli cum Saccharo conficiuntur, in catarrhis, raucedine & in aliis

gutturis affectionibus ſummæ utilitatis. Externè papillarum ſciſſuræ hâc mucagine illitæ conſolidantur, partes ambuſtæ ſanantur.

Syrupus de Althæâ ſimplex fit ex Althææ radicum & florum infuſo cum æquali Sacchari portione ad ſyrupi conſiſtentiam coctis. In ſupradictis affectionibus convenit, & apozematibus, potionibus & aliis hujuſcemodi, admiſceri ſolet. Alius ſyrupus magis compoſitus in Officinis ſervatur, cujus deſcriptio in *Pharmacop. Regiâ Charas* exarata, cæteris præſtantior nobis videtur, tum ad expectorationem promovendam, tum ad ciendas urinas & earum acrimoniam retundendam. Ejus doſis ad ℥j.

Tabellæ ſunt quoque ſimplices vel compoſitæ, in tuſſi quâcunque frequenter uſitatæ, in pectoris affectionibus & præſertim ad pituitæ acrimoniam temperandam. Simplices ex pulpâ radicis in aquâ decoctæ & emollitæ extractâ & cum Saccharo coctâ conficiuntur. Compoſitarum compoſitionem in *Pharmacopœâ Regiâ Charas*, videre licet.

Unguentum de Althæâ *in Pharmacopœâ Regiâ Charas* deſcriptum, in quo Terebentina, ſemen Fœnugræci, Scillæ laminæ & Galbanum cum Althææ radicibus conſociantur, longè magis reſolvit, quàm ſimplex radicis pulpa. Uſurpatur ad dolores rheumaticos & iſchiadicos ſedandos, ad punctorios lateris dolores reſolvendos. Tunc etiam ſpiritus vini Camphoratus huic utiliter admiſcetur. In ſuppreſſione urinæ, illud unguentum cum oleo Scorpionum miſtum & regioni pubis illitum, tanquam præſtantiſſimum remedium à nonnullis prædicatur.

℞. Camphoræ ʒß. Diſſolve in Spiritûs vini ℥j. Solutioni adde Olei Lumbricor. terreſtr. ℥ß. Unguenti Althææ ℥jß. Croci pulver. ℈j. Fiat li-

nimentum quo dolens latus inungatur in pleuritide.

Præter has præparationes, radices Althææ uſurpantur in Unguento Martiato, Emplaſtro pro fracturis, *Charas*, de Mucaginibus, de Meliloto.

Semina uſurpantur in Syrupo de Ibiſco Fernelii, de Hyſſopo, *Meſuæ* : Jujubino, de Praſſio, Trochiſcis Gordonii, Lohoc ſano, & Syrupo antinephritico, *Charas*.

AMYGDALUS.

AMygdali ſpecies duæ ſunt quarum fructus in pharmaceuticarum Officinarum ſicut & menſarum uſum veniunt, ſcilicet Amygdalus ſativa & Amygdalus amara.

AMYGDALUS ſativa, Amygdalus dulcis, *Officinarum* : Amygdalus ſativa fructu majori, *C. B. P.* 441. *Inſt. R. H.* 627 : Amygdalus dulcis, *J. B.* 1. 174 : Amygdalus, *Tabern. Icon.* 996 : Nux Græca, *Cordi* : vulgò, *Amandier doux*.

Radicibus eſt validis & multifidis, trunco ſcabro, materie durâ & rufeſcente, foliis Perſicæ anguſtis, acuminatis, crenatis. Flores roſacei è quinque petalis in orbem poſitis conflantur, candicantibus vel leviter purpuraſcentibus, calyce monotomo, quinquefido, cum piſtillo abeunte in fructum unciam circiter longum, compreſſum, pulvinato callo obductum : cujus os perdurum eſt, acuminatum, & continet nucleum oblongum, album, carnoſum, oleoſum & grati ſaporis, cuticulâ tenui, rufâ, veluti pulviſculo reſinoſo reſpersâ, circumveſtitum. Hîc colitur in hortis : ſed in regionibus calidis, præſertim in Galliâ Narbonenſi ſeritur in patentiſſimis, aridis & arenoſis campis. Fructus menſis apponitur & in Officinis pharmaceuticis ad medicamentarium

uſum reſervatur: Amygdala & Amygdalum dicitur.

Aliæ duæ ſpecies ſunt quarum fructus ad menſas apponuntur, ſcilicet Amygdalus ſativa fructu minori, *C. B. P.* 441. & *Inſt. R. H.* 627: & Amygdalus dulcis, putamine molliore, *C. B. P.* 442. *Inſt. R. H.* 627. Hæc à præcedente differt fructûs putamine, quod fragile eſt, & Violæ odorem quodammodo refert: illa verò tantummodò magnitudine.

Analyſi chymicâ, ex Amygdalarum virentium, adhuc immaturarum, quarum nucleus nondum induruit ℔v, per retortam diſtillatis, prodierunt primò phlegmatis limpidi fere inodori, ſaporis aliquantiſper herbacei, ſubacidi, ℥xv, ʒv, gr. xxxvj: humoris limpidi, manifeſtè acidi, ac tandem auſteri, ℔iij, ℥viij, ʒvj: humoris ſale alcali urinoſo imprægnati ʒvj, gr. lx: ſalis volatilis urinoſi, concreti, gr. xxx: olei ʒvij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iij, ʒv, gr. xxxvj: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥vj, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. lxviij, lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, gr. liiij: in calcinatione ℥ij, ʒvj, gr. lx.

Ex Amygdalarum dulcium benè maturarum ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, ſaporis & odoris expertis, obſcurè ſalſi & obſcurè acidi ℥v, ʒiij, gr. ix: humoris limpidi, odoris aliquantiſper ingrati & ſaporis ſubacidi, obſcurè auſteri, ʒvj, gr. xviij: humoris primùm limpidi, rufeſcentis deinde fuſci, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥v, ʒiiij, gr. xviij: olei fluidi ℔ij, ℥ix, ʒiiij, gr. xxxix. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥xiij, ʒvij, gr. lxiij: quæ igne reverberii per 12 horas calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj, gr. lxvj: ex quibus ſalis fixi alcali ʒij, gr. xxj,

lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xij, ʒv, gr. lxix: in calcinatione ℥xj, ʒv, gr. lxix.

Oleum per retortam multoties diſtillatum plurimum humoris aquei acris, tum acidi, tum alcali urinoſi, disjicit, aliquantulum capitis mortui nigri in retortæ fundo relinquendo, ita ut totum oleum per iteratas diſtillationes converti videatur in terram nigram, aquam, & aliquam ſalis tum acidi, tum alcali urinoſi portionem admodùm exiguam.

Maturæ igitur Amygdalæ oleo copioſo conſtare videntur, multo phlegmate, mediocri ſalis acidi, & exiguâ ſalis ammoniacalis portione, cum paucâ terrâ ſubtili. E contrà Amygdalæ immaturæ perparum admodùm olei præbent, multum phlegmatis acidi, ita ut oleum nihil aliud eſſe videatur, quàm ſal acidus & aqua cum inflammabili principio ſeu igne elementari certo quodam modo conjunctis & mixtis, ut jam alibi demonſtravimus.

Ex Amygdalis contuſis oleum limpidum exprimitur & quidem magnâ copiâ. Si cum aquâ paulatim contundantur in liquorem lacteum convertuntur ſapore dulcem & gratum particulis oleoſis & aqueis, mediantibus ſalibus, intimè conjunctis. Lacteus ille liquor veluti lac per tempus aliquantiſper aceſcit, ab acidis affuſis nonnihil grumeſcit, ita ut quædam pars caſeoſa coagulata ſeparari poſſit, necnon etiam aſſiduâ agitatione nonnihil butyroſæ ſubſtantiæ fundit, ac proinde lac tenue meritò dici poteſt.

Amygdalæ diu aſſervatæ oleoſæ fiunt & rancidæ, exhalatâ nimirum humiditate quâ oleum adeo diviſum erat ut ſenſibus percipi non poſſet. At verò per tempus exhalatis aqueis particulis, olei partes

ſalibus onuſtæ coadunantur & palatum ac nares graviter feriunt.

Amygdalæ dulces recentes corpus nutriunt, non abundè tamen, quidquid è contrà nonnulli affirment; & alimentum craſſum ſuppeditant. Quorumdam ventriculum gravant quorum ſuccus digeſtivus debilior eſt. Attendendum quoque Amygdalas edendo ut probè dentibus comminuantur antequàm deglutiantur. Si enim ſub dentibus non accuratè commolantur, adeo denſa & compacta eſt earum ſubſtantia ut particulas deglutitas integras rejectas videas. Ad varios, lautoſque menſarum uſus adhibentur. Saccharo incruſtatæ bellaria præbent, variaque ex illis ſcitamenta dulciarii parant, quæ inter gulæ potiùs irritamenta, quàm vitæ præſidia annumerantur. Ægrotantibus tamen quandoque exhibentur ad humores acriores leniendos, & tenuiores inſpiſſandos, unde tabidis & macilentis eſcam præbent non inſalubrem.

Eligi debent recentes, non rancidæ, extus fulvæ, planæ, non rugoſæ, intus albiſſimæ, ſapore dulces & gratæ. Nam vetuſtate, ut jam diximus, aquea humiditas abſumitur & evaporatur, adeoque evadunt extus rugoſæ, intus flaveſcentes oleoſæ & acres. Nec illud videtur prætermittendum, ſemper & in omni uſu detrahendam eſſe pelliculam flavam carni candidæ immediatè adhærentem. Fuſco enim pulviſculo reſinoſo & acri contegitur, quo comedentium fauces ſæpius irritantur & tuſſis excitatur.

Exhibetur autem ſub emulſionum nomine lac ſeu cremor Amygdalinus qui ſic præparatur.

Sumuntur Amygdalæ dulces recentes: Aquæ calenti immerguntur donec pellicula fuerit emollita, quæ detrahitur. Poſtea in mortario marmoreo probè contunduntur, ſenſim affundendo decocti Hordei,

Seri Lactis, vel liquoris alicujus convenientis ℥j. vel ℥ij. pro ſingulis Amygdalarum drachmis; & colatura fit cum expreſſione, cui Sacchari tantillum vel Syrupi alicujus q. ſ. adjicitur ad gratiam huic Cremori majorem conciliandam. Urinas promovere dicitur ſicut cætera diuretica quæ impropriè frigida dicuntur, quæ quidem ſerum expellunt per accidens tantùm, ut aiunt, vel maſſam ſanguineam inſpiſſando & ejus ſeri infuſionem provocando, vel renum inflammationem ſedando, unde illæ partes ad priſtina ſua munera aptiores fiunt. Eandem ob cauſam vis anodyna ipſis tribuitur. Emulſiones ex hoc cremore ægrotantibus offeruntur in febribus ardentibus, vigiliis nimiis, urinæ ardore, renum & veſicæ inflammatione, doloribus quibuſcunque, diarrhæis, dyſenteriis, hæmorrhagiis. Phthiſicis & emaciatis cremor ille utiliter præſcribitur, præſertim ſi ſudores colliquativi immineant. Lactis enim vices quodammodo adimplet, acris ſeri ſanguinis ſpicula retundendo & involvendo, partiumque ſegregationem impediendo: nec iiſdem noxis obnoxius eſt, non enim adeo facilè aceſcit, nec tot ſulphureis particulis donatur, quæ ab humorum æſtu accenduntur. Non ſolum ut medicamentum illis ægrotis proponitur, ſed etiam ut alimentum conveniens. Oryza enim vel Hordeum perlatum in hoc Amygdalino cremore decocta idoneum præbent alimentum quod æſtuantes humores facile domare potis eſt, & ab iiſdem vehementer æſtuantibus in efferveſcentiam compelli nequit.

Nonnulli moti auctoritate Avicennæ dicentis, Amygdalas ob ſuam unctuoſitatem movere choleram, ſibi perſuadent non tutum eſſe cremoris Amygdalini uſum febricitantibus & iis qui ſtomachum glioſum habent, facilè inflammari, caput gravare, nec vulnerato capite ægrotantibus uten-

dum eſſe. Verùm licèt unctuoſitas illa, leviſſima quidem in Amygdalis negari nequeat, terreſtribus particulis irretitur; quapropter nihil quicquam nocumentorum jam dictorum experientia quotidiana omnium ferè Medicorum commonſtravit: quinimò ex Amygdalino lacte aut emulſionibus ægrotantes fere omnes in febribus acutis & calidis morbis maximum ſolatium atque levamen accipere, quotidie exploramus.

Ex Amygdalis dulcibus oleum dulce recenter expreſſum frequenter uſurpatur, tum ad humorum acrimoniam demulcendam, tum ad criſpatas aut induratas partium fibras emolliendas & laxandas, in inflammationibus, urinæ ardore & ſuppreſſione, colicis doloribus ac nephriticis, tuſſi moleſtâ, ad expectorationem promovendam, urinas pellendas, alvum ſubducendum, dolores compeſcendos; ità ut à plurimis Panacea meritò habeatur. Eſt ſanè medicamentum εὐπόριστον, ad multa efficax, blandum & gratum: ſed recenter expreſſum eſſe oportet. Exhibetur ad ℥j. ℥iiij. vel ℥viij: & pro neceſſitate reiteratur tertiâ vel quartâ quâque horâ. Pulmoni & pectori utiliſſimum eſt. Recèns expreſſum ſyrupo alicui bechico ut Althææ, Capillor. Vener. Papaver. Rhæad. Hyſſopi aut Hederæ terreſtris affuſum, unâ agitare, miſcere, adeòque bibendum præbere, parvâ quidem quantitate unâ vice, ſolent, & ſæpius repetere illius uſum, vas denuò agitantes: nam oleum à ſyrupo facilè recedit eique ſupernatat.

Ad infantium tormina cochleatim propinatur cum ſyrupo Capillor. Vener. de Althæâ vel de Cichorio compoſito cum Rheo. Ad eorumdem tuſſim vehementiorem, cum ſyrupo Papaveris Rhæados vel Diacodio. Puerperis aliquot unciæ ad dolores poſt partum demulcendos in juſculo vel ſolæ exhibentur.

bentur. Similiter pleuritidis initio poſt venæ ſectionem, aliquot illius unciæ per intervalla ſumptæ, incipientem pleuræ inflammationem mirè diſcutere valent. In nephriticis affectionibus idem oleum cum aquâ vel decocto Parietariæ, ſyrupo de Limonibus, de Ibiſco aut alio utiliter propinatur: & hæc potio oleoſa reïteratur, prout res poſtulat.

Hoc affatim bibitum in colicis affectionibus quibuſcunque, in alvi ſiccitate & conſtrictione, plurimùm valet, & eſt præterea ſingulare convulſionum remedium. Clyſteribus permiſcetur utiliter ad ℥iiij. vel ℥viij: in colicis doloribus, alvinis obſtructionibus, dolore nephritico, teneſmo, dyſenteriâ.

Externè inunctum ſæpius & calidè tonſillarum tumores reſolvit, pleuræ inflammationem & partium dolores lenit, durities emollit, cutis aſperitatem tollit, quapropter inter coſmetica medicamenta uſurpatur.

℞. Amygdalar. dulc. à pelliculâ mundatar. paria VI. Contundantur in mortario marmoreo, ſenſim affundendo Decoct. Hord. vel Aquar. Portulacæ aut Lactucæ q. ſ. Fiat Emulſio pro duabus doſibus. Unicuique adde Syrup. de Nymphæâ ℥j. ad ſitim extinguendam & æſtum temperandum, in febribus, cæteriſque calidis affectionibus pulmonum, pleuritide, peripneumoniâ, quartâ quâque horâ.

℞. Amygdalar. dulcium excorticatarum ℥ß. Seminum quatuor frigidorum majorum ana ʒj. Semin. Althææ ʒij. Contunde, ut artis eſt, & affunde Decocti Hordei & Liquiritiæ ℔ij. Fiat Emulſio in quâ diſſolve ſalis Prunellæ ʒj. Syrup. de Althæâ ℥ij. Sumatur per vices in renum ardoribus, gonorrhæâ ad humoris & urinæ acrimoniam demulcendam.

℞. Amygdalar. dulc. excorticatar. ℥ij. Semin. Melon. & Card. bened. ana ʒj. Aquar. Scabioſæ & Scorſonner. ana ℥vj. Adde Diaphoretic. miner. gr. xxx. Syrup. Caryophyllor. hortenſ. ℥ij. Fiat Emulſio ſ. a. pro duabus doſibus in variolis & morbillis.

℞. Amygdalar. dulcium & quatuor frigidor. major. ſemin. ana ʒj. Contunde, ut artis eſt, cum aq. Nymphææ, Lactucæ & Portulacæ ana ℥ij. Fiat colatura cum expreſſione. Adde Syrup. Nenupharis & Diacod. ana ℥ß. Fiat Emulſio pro unâ doſi ad ſomnum conciliandum.

℞. Aquæ vel Decocti Parietar. ℥iiij. Syrup. de Althæâ vel Limon. ℥j. Olei Amygdalar. dulcium recèns & ſine igne expreſſi ℥j. Fiat potio uno hauſtu ſumenda, & ſæpiùs iteranda in dolore nephritico, urinæ ardore & ſuppreſſione, præmiſſis præmittendis.

℞. Mann. Calabr. ℥ij. Solve in decocti carnis vitulinæ ℥vij. Solutioni tranſcolatæ adde Olei Amygdalar. dulc. ℥j. Sumat æger in colicis doloribus, ad alvum blandè ſubducendam.

℞. Confect. univerſal. Mann. Calabr. ana ℥j. Diſſolvantur & bull. leviter in Aq. Plantag. ℥vj. Colaturæ adde Olei Amygdalar. dulc. ℥j. Fiat potio purgans, in dyſenteriâ & alvi profluviis.

℞. Syrup. de Cichor. comp. cum Rheo & Olei Amygdalar. dulc. recèns expreſſi ana ℥j. Miſceantur & cochleatim infantulis exhibeantur ad tormina ventris ſedanda, ventriculi & inteſtinorum ſaburram eliminandam.

℞. Olei Amygdalar. dulcium ℥j. Spermatis Ceti ʒij. Diſſolvantur & miſceantur. Fiat linimentum ad maculas & aſperitates cutis.

Amygdalæ dulces uſurpantur in Electuario Diaphænico, Trochiſcis Gordonii, *Ph. Reg. Charas.*

Amygdalas dulces tenellas & virentes, antequàm oſſicula induruerint, menſis ſecundis inferunt, & integras unà cum tegumentis eſitant præſertim Saccharo conditas: ſuntque reverâ ſubacido ſapore palato acceptæ, ſed pravum præbent alimentum.

AMYGDALUS amara, *Officinarum:* Amygdalus amara, *C. B. P.* 441. *J. B.* 1. 174 *Inſt. R. H.* 627. Ab Amygdalo ſativâ dulci non differt niſi fructuum amarore; de cæteris conveniunt.

Analyſi chymicâ, ex Amygdalarum amararum ℔v. prodierunt phlegmatis ferè inſipidi & inodori, obſcurè ſalſi & obſcurè acidi ℥v: humoris ingrati, ſubacidi, obſcurè auſteri ʒvij, gr. xiij: humoris limpidi, rufeſcentis, empyreumatici, cum ſubacidi, tum ſale volatili urinoſo imprægnati ℥ix, ʒiij: olei rufeſcentis ℔ij, ℥vj, ʒj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥ij, ʒij, gr. xxxvj: quæ per 12 horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒiij, gr. xxvij: ex quibus ſalis fixi alcali ʒj, gr. xiij, lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij, ʒij, gr. xxiij: in calcinatione ℥xv, ʒvij, gr. ix.

Licèt olea empyreumatica, tum ex amaris, tum ex dulcibus Amygdalis diſtillata, empyreuma redoluerint, guſtu tamen acrius eſt amararum, quàm dulcium oleum. Deinde oleum expreſſum ex Amygdalis amaris odorem tantillò penetrantiorem ſpirare videtur, quàm quod ex dulcibus expreſſum eſt. Horumce oleorum acrimonia & ſubtilis odor à volatilibus pendent ſalibus, qui paulò majori copiâ in amaris, quàm in dulcibus deprehenduntur. Amaror autem à particulis craſſioribus oritur, ſa i-nis potiſſimùm; quandoquidem amarus in expreſſo oleo ſapor minimè diſtinguitur, licèt expreſſum ma-

gma intenſam ſervet amaritiem. Et amaræ illæ particulæ fortaſſe à ſale cathartico amaro non multùm diſſimiles ſunt, oleo craſſiori & terræ ſubtili implicitæ.

Amygdalis amaris vis incidendi, abſtergendi, aperiendi, urinas promovendi ac vermes enecandi tribuitur. Rariùs tamen propter amarorem ad uſum internum uſurpantur. Earumdem oleum expreſſum urinas ciere, alvum laxare, expuitionem promovere & blandè flatus diſcutere dicitur, ſi ejus dimidia vel integra uncia cum juſculo hauriatur.

Extus hoc oleum commendatur ad inflammationes ſedandas, tumores reſolvendos, dolores mitigandos, & oleo Amygdalarum dulcium potentiùs reſolvit. Tonſillarum inflammationem reſolvit, ſi collum eo inungatur. Aurium ſordes induratas emollit & reſolvit: idcirco efficax ad ſurditatem & aurium tinnitum vulgò habetur, ſi goſſypium hoc oleo madidum auri indatur: ſed perperam ſi ab aliâ causâ ſurditas oriatur, ſiquidem Fredericus Hoffmannus obſervat ſurditatem aut gravem auditum ſæpiſſime ejus uſu auctum fuiſſe, eò quòd tympani membranam nimiùm laxaverit. Idem author in tympanitide ſequens oleum commendat.

℞. Amygdalar. amar. ℔j. Semin. Cymin. Abſinth. ana ℔ß. Contunde in mortario & miſce. Poſtea in lagenâ ſtanneâ, per quatuor horas, in aheno aquâ ferventiſſimâ pleno coque, deinde fortiter exprime. Prodit oleum viride. Doſ. ʒij. vel ℥ß. manè & veſperi in juſculo: & ſæpius etiam venter hoc oleo inungatur.

Præterea oleum Amygdalar. amarar. faciei maculas à ſole oriundas tollit: cum oleo ovorum miſtum & inunctum variolarum foveolas præcavere potis eſt.

Ad manuum nitorem, lævoremque conſervandum uſurpari ſolet magma ab olei expreſſione relictum & exſiccatum, quo aquâ diluto manus lavari, fricarique ſolent, & quovis Sapone præſtantius eſt.

Obſervandum eſt Amygdalis amaris aves, vulpeculas, catellos & animalia quàmplurima, homine excepto, convulſionibus ſæpe deleteriis affici; quod quidem magis exquiſito fibrillarum nervoſarum gulæ & ventriculi horumce animalium ſenſui tribuendum eſt, quo fit ut ab his amaris particulis graviùs lædantur quàm in homine, faciliùs criſpentur, vehementiùs conſtringantur, convellantur.

Amygdalas amaras quinas vel ſenas ante paſtum comeſtas ebrietatem arcere vulgaris eſt opinio. Novimus tamen, inquit J. Bauhinus, qui remedium illud adversùs ebrietatem in uſu habentes, nihilo ſecius à Baccho obruuntur.

Amygdalæ amaræ uſurpantur in Electuario de Baccis Lauri, & Trochiſcis de Capparibus.

ANACAMPSEROS.

ANACAMPSEROS, Telephium vulgare, Fabaria, Faba craſſa, Faba inverſa, Craſſula major, *Officinarum:* Anacampſeros, vulgò Faba craſſa, *J. B.* 3. 681. *Inſt. R. H.* 264: Telephium vulgare, *C. B. P.* 287: Telephium alterum ſive Craſſula, *Dod. Pempt.* 130: Fabaria, *Matthiol:* Scrophularia media vel 3a. *Brunsfelſii:* Acetabulum alterum, *Cordi:* vulgò, *Orpin*, *Repriſe*, *Graſſette*, *Joubarbe des vignes.*

Radice eſt tuberculis carnoſis, candidis, ſtrumoſâ; caulibus rectis, teretibus, ſolidis, in ramulos aliquot diviſis, palmum unum aut alterum altis, quibus perquàm crebra adnaſcuntur folia ſurrecta,

carnoſa, craſſa, ſucculenta, Portulacæ foliis longiora, colore glauco, rubedine aliquâ ſubinde perfuſo, crenata, ut plurimùm, licèt interdum integra ſint. Flores in ſummis caulibus & ramulis inſident in umbellas digeſti, roſacei, pentapetali, rubentes & non raro albicantes, cum pluribus ſtaminulis. Ex floris calyce ſurgit piſtillum quod abit in fructum ex quinque veluti capſulis vaginarum æmulis in capitulum quoddam collectis, compoſitum, ſeminibuſque fœtum perexiguis. Flore & fructu cum *Sedo* convenit, ſicut & foliis craſſiuſculis, ſucculentis; ab eo tamen diſtinguitur, quòd à primâ ſtatim germinatione excauleſcat, cùm folia *Sedi* in globulos oculi bovilli æmulos congerantur. In ſylvis umbroſis & humidis maximè & ad ſepes naſcitur. Uſu ſunt radices & folia.

Analyſi chymicâ, ex plantæ floridæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt phlegmatis limpidi, aliquantiſper odorati, obſcurè ſalſi & obſcurè acidi ℥x, ʒvij, gr. xxiiij: humoris primùm limpidi, ſubacidi, deinde rufeſcentis, manifeſtè acidi, ac tandem fuſci, intensè acidi & auſteri, empyreumatici, ℔iij, ℥xij, ʒiiij, gr. vij: humoris fuſci, obſcuri, empyreumatici, intensè acidi, auſteri & ſale volatili urinoſo imprægnati ℥j, ʒij, gr. lxij: olei craſſitudinis adipoſæ ʒvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒij, gr. xij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒj, gr. lxvj: ex quibus ſalis fixi ʒj, gr. xlij, merè alcali extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒj, gr. xxxix: in calcinatione ℥ij, ʒvij, gr. xviij.

Anacampſerotis ſuccus aliquantiſper glutinoſus eſt, & chartam cæruleam rubro colore inficit; ſalem acidum auſterum continet ſali aluminoſo haud diſſimilem, cum aliquantiſper ſalis Nitroſi Am-

moniacalis, & ſulphuris portione mediocri commiſtum. Hoc mucoſo & ſubacido ſucco ſaniei ulcerum erodentis acrimoniam retundit, ſpicula ſalina, acria, involvendo & irretiendo.

Ex Anacampſerotis radicum recentium ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, ſaporis & odoris aliquantiſper aromatici, non ingrati, ſubacidi ℔ij, ℥xiiij, ʒvij: humoris primùm limpidi, ſaporis aromatici, manifeſtè acidi, deinde fuſci, empyreumatici, intensè acidi & auſteri ℔j, ℥iiij, gr. lx: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒij: olei ℥j, ʒiiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, ʒvj, gr. xxiiij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiiij, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xxviij, lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒiij, gr. xxxiiij: in calcinatione ℥v, ʒj, gr. lx.

Per hanc analyſim liquet has radices ſale tum ammoniacali, tum aluminoſo conſtare & oleo copioſo tum tenui & aromatico, tum craſſo. Radices plus olei & quidem tenuis & aromatici continent quàm folia, & majorem ſalis ammoniacalis portionem: unde magis reſolvunt quàm folia. Hæc verò majori acidi nitroſi ſalis portione donantur, quo refrigerant magis & abſtergunt.

Internus Anacampſerotis uſus ferè nullus eſt aut ſaltem rariſſimus. Foliorum ſuccus in potu uſurpatus à nonnullis in hæmoptiſi, ulceribus internis & hæmorrhoidum affectionibus laudatur. In clyſteribus eorum decoctum ad conſolidanda inteſtinorum ulcera in dyſenteriâ cum reliquis vulnerariis utiliter uſurpatur: detergit enim & aſtringit.

Externè in recentibus vulneribus ſanguinem ſiſtit, ulcera detergit, & ad cicatricem perducit, tumo-

rum ſuppurationem promovet, dolores mitigat, præſertim hæmorrhoidales, tum planta contuſa & in cataplaſmatis formam redacta, tum ejuſdem ſuccus expreſſus. Nonnulli ad inflammationes ſedandas totam plantam in mortario plumbeo contundunt & cum oleo Roſarum terunt. A Frederico Hoffmanno ejus ſuccus in ulceribus uteri, & ejus excoriationibus plurimùm commendatur.

Radices contuſæ & cum inſalſo butyro coctæ vel tritæ in unguenti conſiſtentiam in hæmorrhoidum inflammationibus plurimùm valent. Imò eædem radices recentes tot quot hæmorrhoidalia in ano tubercula protuberant, loco amuleti de collo filo uſque ad Os ſacrum ſuſpenſæ à Vedelio & Ettmullero multùm prædicantur; marceſcentibus enim radicibus, ſi illis credere fas eſt, tubercula tabeſcunt & evaneſcunt.

Silentio prætermitto Sympathicam herniæ inguinalis curandæ virtutem, quæ ipſis tribuitur, utpotè admodùm incertam.

Aqua ex totâ plantâ diſtillatur quæ per aliquot dies continuò bibita ad vulnera & ulcera interna laudatur.

Anacampſeros uſurpatur in Aquâ vulnerariâ.

Alia eſt Anacampſerotis ſpecies cujus radix in uſum nonnunquam venit: dicitur

Rhodia Radix, *Off*: Anacampſeros radice Roſam ſpirante, major, *Inſt. R. H.* 264: Rhodia radix, *C. B. P.* 286. *J. B.* 3. 683. *Dod. Pempt.* 347. A Telephio vulgari parum differt, niſi radicis odore ſaporeque Roſarum conſimili. Radix ſola in uſu eſt. Cephalica & aſtringens habetur. In aſtringentibus decoctis quandoque uſurpatur. Externè in capitis doloribus ex apricatione contractis contuſa & cum aquâ Roſarum vel Verbenæ decocta fronti admovetur & circumligatur.

ANAGALLIS.

Anagallidis ſpecies duæ in Officinis uſitatæ ſunt quarum una mas dicitur, altera femina, quæ nonniſi floris colore inter ſe diſcrepant.

ANAGALLIS mas, *Off*: Anagallis phœniceo flore, *C. B. P.* 252. *Inſt. R. H.* 142: Anagallis phœnicea, mas *J. B.* 3. 369: Anagallis mas, *Dod. Pempt.* 32: vulgò, *Mouron à fleurs rouges.*

Radice albâ, ſimplici, fibratâ donatur, cauliculis infirmis & humifuſis, palmaribus, quadratis, lævibus, quos folia bina oppoſita, nonnunquam terna cingunt Alſines mediæ paria, abſque pediculis, infernâ ſuperficie punctis ex rubro nigricantibus guttata. Flores ex alis foliorum ſingulatim exeunt, pediculis tenuibus oblongis nixi, monopetali, in quinque ſegmenta acuta totidem folia imitantia ad unguem fere diviſi, phœnicei, cum ſtaminibus purpureis, apiculis luteis & calyce quinquefido, ex quo ſurgit piſtillum mediæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod abit in fructum ſeu teſtam ferè globoſam, pro plantulæ modo grandem, per maturitatem in duas partes quarum altera alteri incumbebat tranſversà dehiſcentem & ſeminibus fœtam exiguis, ut plurimùm anguloſis, rugoſis, ſubfuſcis, placentæ affixis.

ANAGALLIS femina, *Off*: Anagallis cæruleo flore, *C. B. P.* 252: Anagallis cærulea femina, *J. B.* 3. 369: Anagallis femina, *Dod. Pempt.* 32: vulgò, *Mouron à fleurs bleues.* Solo floris colore à præcedente diverſa eſt. Nonnunquam flore albo floret. In campis & hortis agri Pariſienſis utraque frequens naſcitur. Uſus eſt foliorum cum floribus.

Inſtitutâ Anagallidis maris analyſi chymicâ, totius plantæ floridæ ℔v. per B. V. diſtillatæ præ-

buerunt phlegmatis limpidi odoris & ſaporis herbacei ℔j, ℥xiiij : humoris manifeſtè acidi ℔j, ℥xiv, ʒiij : quod in alambice ſupererat pendebat ℔j, ℥ij, ʒvj : ex quo per retortam diſtillato prodierunt humoris fuſci tum intensè acidi, tum manifeſtè alcali urinoſi ℥iiij, ʒij, gr. xxxvj : cum ſalis alcali urinoſi concreti granis aliquot : olei ſyrupi ad inſtar craſſi ℥j, ʒij, gr. xxxiv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥viij, ʒj : quæ per horas quatuor in crucibulo igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij, ʒvij : ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒij, gr. xxj, lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in primâ diſtillatione vaporosâ fuit tantummodo ʒvij : in alterâ per retortam ℥v, gr. xij : in calcinatione verò ℥iij, ʒij.

Totius plantæ ſapor herbaceus eſt, ſubſalſus, auſterus. Ejus ſuccus chartam cæruleam rubro colore tingit : unde concludere poſſumus eſſentialem hujus plantæ ſalem ad terram foliatam Tartari proximè accedere cum aliquâ ſalis Ammoniacalis portione & oleo copioſo permiſtum.

Anagallis utraque Cephalicas inter plantas recenſetur. Sudoriferæ ſunt & vulnerariæ. Anagallis flore phœniceo potiſſimùm in uſu eſt. In maniâ, phrenitide febres ardentes comitante, in epilepticis, convulſivis & hypochondriacis affectibus, necnon adversùs infantium tormina utiliter uſurpatur. Succus vel decoctum præſcribitur. In maniâ ſuccus vel decoctum ad ℥iiij. ter die propinatur. Anagallidem adversùs peſtem mirè conducere Tragus aſſerit ita uſurpatam ut poſtquam ex illâ in vino decoctâ mediocrem hauſtum ægri acceperint, in lecto ſe componant bene contecti & ſudabunt. Idem decoctum muliebres menſes movet. Ad phthiſim, pulmonum tabem, ſputum fœtidum & purulentum

Joannes Raïus diſtillatam Anagallidis maris aquam cum pari vaccini lactis quantitate permiſtam & Sacchari optimi q. ſ. edulcoratam, quotidie manè & veſperi ad ℥vj epotam tanquam medicamentum multoties expertum commendat.

Anagallidis ſuccus aut decoctum ex aquâ vel vino ulcera mundificat & ſanat, medeturque ſerpentum & viperarum ictibus & canis rabidi morſui, ſi bibatur aut ſi ex eodem vulnera colluantur, & herba contuſa imponatur: dolores mitigat.

Uſurpatur in Unguento mundificativo de Apio.

ANETHUM.

ANETHUM, *Off*: Anethum hortenſe, *C. B. P.* 147. *Inſt. R. H.* 317: Anethum, *J. B.* 3. 2. 6. *Dod. Pempt.* 298: vulgò, *Anet.* Radice eſt gracili, ſingulari, albâ, fibratâ, caule ſeſquicubitali, ramoſo, firmo, foliis Fœniculi ſed minoribus, glaucis, odore gravi. Flores in ſummis ramulis oriuntur in umbellam congeſti, roſacei, & quinque petalis luteis conflati, quorum calyx mutatur in duo ſemina ex flavo palleſcentia, ovata, compreſſa, lineam longa, tribus ſtriis diſtincta & limbo foliaceo cincta.

In hortis ſeritur, & ſemel ſatum ſæpe quotannis ex deciduo ſemine reviviſcit.

Gravis utcunque eſt Anethi halitus, ſed tamen jucundus ac ſuavis.

Semen imprimis uſitatum eſt, deinde ſummitates & folia.

Analyſi chymicâ, ex Anethi ſummitatum floridarum ℔v, prodierunt phlegmatis limpidi, odorati, manifeſtè acidi ℔ij, ℥j, ʒiiij, gr. xxiiij: humoris limpidi, adhuc odorati, intensè acidi ℔j, ℥vij, ʒvj, gr. xv: humoris rufeſcentis tum acidi,

tum ſalſi ℥v, ʒv, gr. xviij : humoris fuſci, urinoſi, & multo ſale volatili urinoſo fœti ℥v, ʒj, gr. xxxvj : olei tum eſſentialis fluidi & flaveſcentis, tum fuſci ſpiſſioris ad inſtar axungiæ ℥ij, ʒij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒiiij, gr. xij : quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒiiij, gr. liiij : ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, gr. lx, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xj, ʒvj, gr. lj : in calcinatione ℥ij, ʒvij, gr. xxx : unde liquet hanc plantam ſale ammoniacali & oleo tum tenui, tum craſſo copioſo turgere.

Anethum ratione ejus olei & ammoniacalis ſalis inter carminantia recenſetur medicamenta, ſeu quæ viſcidos ac lentos humores incidunt ac dividunt. Reverâ flatus & abdominis aut ventriculi diſtenſiones quæ lentorum ac tenacium humorum efferveſcentiam comitantur, ſale ammoniacali & oleoſo mirè diſſipat. Idcircò in colicis doloribus & flatulentis inteſtinorum affectionibus, quæ à causâ, ut aiunt, frigidâ, ſeu partium atoniâ aut humorum lentore pendent uſurpatur & prodeſt : ciborum concoctionem juvat : ſingultui, vomituique medetur, modò ab humoribus tenacibus & acribus ventriculi parietibus inhærentibus, ejuſque membranas moleſtè vellicantibus ortum duxerint : urinas & menſes provocat, reſolvendo nempe obſtructiones renum aut uteri : lac nutricibus auget, chylum tenuiorem ac fluidiorem efficiendo, adeò ut intricata mammarum vaſa faciliùs permeare queat. Vis anodyna à nonnullis ipſi tribuitur : ſomnum verò conciliare valet & dolores pacare, non diversâ ratione ab eâ quâ Crocus, Nux moſchata, & alia aromata oleoſa hujuſcemodi conſopire valent. Semen ad ʒj. uſurpatur.

Extrinſecùs ſummitates, folia & ſemina in cataplaſmatis & fomentis reſolventibus uſitata ſunt ad tumores reſolvendos vel maturandos. In enematibus carminantibus ſemen & flores uſurpantur, flores enim quatuor carminantibus floribus annumerantur, ſcilicet floribus Chamæmeli, Meliloti & Matricariæ. Semina recentia contuſa & puerorum temporibus appoſita placidum ſomnum accerſunt.

Ex Anetho in Officinis præparata aſſervantur, Aqua diſtillata, Oleum eſſentiale, & oleum per infuſionem paratum.

Aqua odora ex totâ plantâ diſtillatur iiſdem virtutibus inſtructa, ſed longè debilioribus. Præſtantiores verò Oleum eſſentiale obtinet, carminans & anticolicum eximium. Ad guttas ij. vel iiij. intùs ſumitur. Illi proximè accedit Oleum Anethi per infuſionem præparatum, quo in colicis doloribus abdomen, in cephalalgiâ caput & tempora illiniuntur.

℞. Decoct. folior. & ſeminum Anethi ℥vj. Theriaces veteris ℈ij. Olei eſſential. Anethi guttas iiij. Syrup. Menth. criſpæ ℥j. Fiat julap. in colico dolore.

℞. Rad. Althææ ℥ij. Summitatum Chamæmel. & Melilot. ana Pug. ij. Semin. Carvi & Aneth. ana ℥j. Coq. in aq. fontan. ad ℔j. cum Mell. Anthoſ. ℥ij. Fiat enema in colico dolore.

℞. Olei eſſentialis Aneth. gutt. iiij. Olei Amygdalar. dulcium recenter expreſſ. ℥ß. Miſce. Fiat hauſtus ab Otthon. Heurnio in ſingultu contumaci commendatus.

Summitates Anethi uſurpantur in Oleo vulpino. Oleum per infuſionem in Emplaſtro de Ranis cum Mercurio, Empl. Diachylo gummato, & Empl. de Mucaginibus.

ANISUM.

Anisum vulgare, *Off*: Cuminum dulce *Quorumdam*: Apium Aniſum dictum, *Inſt. R. H.* 305: Aniſum herbariis, *C. B. P.* 159: Aniſum, *J. B.* 3. 2. 92: vulgò, *Anis*.

Radice eſt exili, annuâ, fibratâ, albâ; foliis inferioribus ſubrotundis, lætè virentibus, unciam ſuperantibus, trifariam diviſis, crenatis & glabris: ſuperiora verò multifida ſunt; caulis ramoſus, ſtriatus, cavus, flores ſuſtinet in umbellâ diſpoſitos, exiguos, roſaceos, è quinque petalis bifidis, candidis, conſtantes, cum calyce abeunte in fructum oblongum, turbinatum, ex duobus ſeminibus exiguis, gibbis, & ſtriatis conflatum, colore ex viridi cineraceo, odore ac ſapore dulci, gratiſſimo, cum jucundâ quâdam acrimoniâ. Seritur copioſè in Galliâ apud Turones.

Aniſi ſemen præcipuè in uſu eſt: herba rarò in uſum venit: radix tanquam inutilis nunquam.

Analyſi chymicâ, ex totius Aniſi plantæ recentis ℔v. demptâ radice, per balneum vaporarium prodierumt phlegmatis limpidi odori ℔j, ℥ij, abſque ullo manifeſti acidi indicio: humoris limpidi, acidi, occulti primò, deinde manifeſti ac tandem intenſi ℔ij, ℥iij, ʒiiij, cum olei eſſentialis tantillo. Herba in alambice reſidua, exſiccata, per retortam diſtillata præbuit humoris tum acidi, tum alcali, urinoſo ſale fœti ℥j, ʒiiij, gr. lx: olei tum tenuioris & eſſentialis, tum ſpiſſi ad inſtar axungiæ ʒv, gr. xxxiiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ij, ʒvj, gr. xxxvj: quæ igne reverberii per ſex horas calcinata reliquit cinerum nigrorum ℥j, ʒj, gr. lx: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvij, gr. xxvj, fuerunt extracta. Partium jactura in diſtilla-

tione fuit ℔j, ℥v, ʒiij, gr. xiiij: in calcinatione verò ℥j, ʒiiij, gr. xlviij.

Semen multò plus olei eſſentialis continet quàm cæteræ hujus plantæ partes, illudque fundit majori vel minori quantitate prout recens eſt & bene maturum aut vetus & exſuccum. Duplici modo extrahitur. Vel ſemen contuſum aquâ per viginti quatuor horas maceratur ac tandem igne vegeto diſtillatur. Aqua odorata extrahitur cui oleum limpidum Aniſi ſupernatat ritè ſeparandum. Vel Aniſi ſemen contuſum ſetaceo imponitur. Setaceum linteo obtectum aquæ bullientis vapori expoſitum detinetur donec ſemen madeat. Madidum & calens adhuc ſemen linteo involvitur, prælo ſubjicitur, & fortiter exprimitur. Sic oleum ſubviride odoratum, palato gratum ac dulce diffluit à ʒvj. ad ʒix. & ampliùs ex ſingulis Aniſi libris. Illud oleum frigore facilè concreſcit ob copioſum ſalem acidum, tenuem tamen & cum oleoſis partibus intimè admiſtum, atque conjunctum. Sapor Aniſi dulcis oritur ab eorumdem acidorum ſalium ſubtilitate & accuratâ cum oleoſis particulis miſturâ: qualis in Saccharo, Melle & ſale Saturni deprehenditur.

Aniſi ſemen inter quatuor ſemina calida majora primum locum obtinet. Sunt autem ſemina Aniſi, Fœniculi, Cumini & Carvi: minora verò ſunt ſemina Ammeos, Amomi, Dauci & Apii. Hæc autem ſemina à Pharmacopœis carminativa, hoc eſt, flatus diſcutientia vocitantur.

Veteres Medici in ventriculo frigido & humido ſemen Aniſi tanquam ſtomachicum eximium commendarunt. Hinc in difficili ciborum concoctione quæ à ventriculi cruditatibus, ut aiunt, oriuntur, ut in colico dolore, ſingultu, dolore capitis, vigiliis, diarrhæis, Dyſpnœis & aliis hujuſcemodi feliciter uſurpatur. Lactis coagulationem in nutricum

mammis præcavet. In lacte ebullitum & propinatum uberem lactis copiam nutricibus ſuppeditat: aliis ſuavem ſomnum conciliare ſolet. In infantium torminibus & doloribus colicis à pituitâ craſsâ ac viſcidâ plurimùm conducit, humores viſcidos ac tenaces dividendo & ſolvendo, ut de Anetho diximus, cui longè præſtat. Eorumdem convulſivos motus à pravâ ciborum concoctione oriundos ſedat, unde ab Helmontio ſolamen inteſtinorum audit. Heurnius ſemine Aniſi pulverato & ad ℈j. cum pulte propinato infantes tam validè purgari aſſerit, quàm ætate provectiores Rhabarbaro. In raucedine, tuſſi, aſthmate, difficili reſpiratione atque pectoris doloribus punctoriis, flatulentis, qui ab humore crudo ſeu tenaci ac viſcido naſcuntur, feliciter uſurpatur, & à quibuſdam anima pulmonum dicitur. Urinas & menſes promovet. Præterea cum purgantibus medicinis ſæpius conſociatur ad earum vim temperandam, & tormina quæ ab illis excitantur præcavenda.

Pulvis à ℈j. ad ʒj. intùs ſumitur ſolus vel cum Saccharo permiſtus: vel ejus infuſum in vino, aquâ vitæ aut aquâ ſimplici propinatur. Semen integrum Saccharo involutum ſæpè etiam deglutitur. Ejus oleum tum expreſſum, tum diſtillatum in uſu ſunt, ſicut & ſpiritus. Oleum expreſſum iiſdem virtutibus ac ſemen donatur, ſed valentioribus præſertim diſtillatum; à gutt. ij. ad x. vel xx. præſcribuntur. Commendantur potiſſimùm in reſpiratione difficili, aſthmate, tuſſi ſiccâ: & ex oleo Aniſi expreſſo paratur balſamum ſulphuris Aniſatum, non contemnendum his in affectionibus præſidium. Attamen de oleo Aniſi Joannes Junckerus ſcribit *in ſuo Conſpectu Medicinæ Theoretico-practicæ*, illud in pectoris affectionibus niſi ſummâ cum circumſpectione adhibendum eſſe, ne phthiſicis & hecticis febrilibus ſymp-

tomatibus

tomatibus viam ſternat. Heurnius obſervat pulverem ſeu decoctum Aniſi in colicis doloribus longè præferenda eſſe ejus oleo.

Tanta eſt autem olei Aniſi ſubtilitas, ut ſi brevi poſt exhibitionem lac emulgeatur, odor ejus in eo adhuc deprehendatur. Foreſtus illud contra ſanguinis ſuffuſiones & contuſiones imprimis nervoſarum partium externè admotum, ſingulare & expertiſſimum remedium pronuntiat. Eodem adversùs infantium tormina umbilicus inungitur.

Spiritus Aniſi vel ex Aniſo in aquâ macerato & fermentato præparatur, vel ſolâ hujus ſeminis in aquâ vitæ maceratione; cujus ſpiritus poſtea diſtillatur. Eiſdem cum ſemine viribus pollet.

℞. Semin. Aniſi, Fœnicul. dulc. ana ʒj. Nuc. moſch. ʒß. Cinnamom. ℈j. Caryophyllor. & Piper. long. ana ℈ß. Sacchar. alb. ʒiiij. M. F. pulvis, cujus ʒj. in hauſtu vini poſt paſtum ad ciborum concoctionem perficiendam exhibeatur.

Semen Aniſi uſurpatur in Syrupo de Arthemiſiâ, anti-aſthmatico, *Charas*, Pulvere Diarrhodon, & Lætificante, in Theriacâ, Mithridatio, Electuar. Catholico, Lenitivo, Confect. Hamech, Electuar. de Pſyllio, Trochiſcis de Rhabarbaro, Pilulis aureis & polychreſtis.

Oleum verò in pilulis aliquibus purgantibus excipitnr, tum ad reſinoſas purgantium medicamentorum particulas diſſolvendas & expandendas, tum ad ventriculum roborandum & ventris tormina ſedanda.

A Dulciariis ſemen Aniſi voluptatis gratiâ Saccharo obducitur, quò palato jucundius fiat. Sic fœdum ôris halitum tollit, ventriculum roborat, flatus diſcutit & ciborum concoctionem juvat. Idip-

ſum multis adhuc condimentis & potulentis adji-citur ad majorem gratiam illis conciliandam.

Aliud eſt ſemen, Aniſum Sinenſe dictum, ab Aniſo noſtro prorſus diverſum, de quo *in Tractatu de Exoticis* egimus. Solo odore conveniunt.

ANONIS.

ANonis ſive Ononis, & Reſta-bovis, *Off:* Anonis ſpinoſa flore purpureo, *C. B. P.* 389. *Inſt. R. H.* 408: Anonis ſive Reſta-bovis vulgaris purpurea, *J. B.* 2. 395: Anonis, *Dod. Pempt.* 743: Antella, *Adverſar. Lobel*: Ononis, *Cordi*: Remora aratri, *Quorumdam*: vulgò, *Arrête-bœuf*, *Bugrande ou Bugrane.*

Radicibus eſt pedem ſuperantibus, hàc illàc repentibus, fractu contumacibus, foris fuſcis, intus albis, ſapore ingrato. Caules humi ſparguntur patuli, denſi, tenues, lenti, rubeſcentes, hirſuti, ſpinoſi, in quibus folia alternatim naſcuntur terna, ex oblongo rotunda, leviter crenata, hirſuta, obſcurè virentia, tactu glutinoſa, ſapore leguminoſo, odore fœtido. Flores in ſummo quaſi ſpicatim naſcuntur papilionacei, dilutè purpuraſcentes vel carnei coloris, raro albi, cum piſtillo abeunte in ſiliquam tres penè lineas longam, unicapſularem, bivalvem, compreſſam & ſemen unicum continentem renis formâ. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Tota planta, ſed præſertim radix & radicis cortex in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex Anonide multum olei, acidi ſalis, & terræ, ſalis fixi mediocris quantitas, ſpiritûs urinoſi exigua eliciuntur. Hæc autem principia à ſucco quodam glutinoſo, qui ab igne deſtruitur, involvuntur. Præterea Anonidis ſuccus chartam cæruleam ſubrubro colore tingit; folia leguminoſo

ſapore ſunt fœtida & glutinoſa; unde Cl. Tournefort concludit hanc plantam conſtare ex ſale Tartaro vitriolato ferè ſimili, phlegmate, multâ terrâ, multoque ſulphure involuto. Ab his autem principiis, quæ unanimi conſenſu ab omnibus Medicis ipſi tribuitur vis aperiendi & urinas abundè provocandi pendet.

Radix Anonidis vulgò recenſetur inter quinque minores aperientes radices, quæ ſunt Anonidis, Capparis, Eryngii, Graminis, & Rubiæ radices; dum Apii, Aſparagi, Fœniculi, Petroſelini, & Ruſci radices quinque majores aperientes dicuntur. Reipsâ Anonidis radix inſpiſſatos humores potenter reſolvit, contumacibus hepatis obſtructionibus & ictero apprimè conducit: nephritidi atque urinæ ſuppreſſionibus medetur: mucum ſpiſſum renibus aut veſicæ inhærentem reſolvit & foras amandat, atque ſimul arenulas & calculos nonnunquam pellit. Hujuſce radicis cortex à Simone Pauli velut præſtantiſſimum remedium tam in veſicæ, quàm in renum calculo habetur. A Matthiolo quoque commendatur ad ramicem carnoſum reſolvendum. In ſarcocele ab Ettmullero euporiſton & polychreſton exiſtimatur. Verùmenimverò Alexander Pfiſterus Scaphuſianus Medicus *in Diſſertatione de Hydroſarcocele*, §. 1. refert ſe ſæpius & in diverſis ſubjectis eam præſcripſiſſe, experientiâ autem didiciſſe, 1°. Illam non in omnibus diureticam exiſtere, 2°. In pluribus anorexiam & cardialgiam inducere, 3°. Sarcocelem veram nequaquam ex ejus uſu continuato imminui; unde veriſſima eſſe quæ Olaus Borrichius ſcripſit, propriâ intellexit experientiâ. Is autem *in Actis Hafnienſibus anni* 1671 *&* 1672, *Obſerv.* 97. arguit eos qui non ſatis providi rei æſtimatores confirmatam ſarcocelem vel medica-

mentis diſcuſſiſſe ſe putant, vel diſcuti poſſe evulgant, quòd nimiùm occalleat maſſa illa & mille plexibus nervoſis iiſque ſolidis contrahat invictam duritiem. Crediderit Matthiolus *in Dioſcoridem*, inquit Borrichius, crediderit Scultetus in *Armamentario Chrirurgico*, ſeſe ſarcocelem pulvere Ononidis percuraſſe, nihil tamen mihi ſit veriſimilius quàm fuiſſe hydrocelen duriori cortice circumdatam atque ideo ſarcocelen mentientem. Atque ut id credam, perſuadent tum ſimilia paſſim exempla apud Foreſtum, Sennertum & alios, docentia artifices ſæpe aquâ profundiùs in teſticulorum ſinubus latente deceptos, pro carnoſis æſtimaſſe herniis, quæ fuerint aquoſæ: tum docet illud idem radix Ononidis, quæ cùm inter nobiliſſima diuretica ſit, aquas haud dubiè in ſinu teſtium intimo occultatas, paulatim eduxit, atque ita concidentibus ſenſim in ſe involucris durioribus, ſarcocelen æſtimata fuit, ſuſtuliſſe.

Radix Anonidis vel ejus tantummodo cortex pulveratus intus ſumitur ad ʒj. vel decoctum ſemunciæ radicis propinatur. In decoctis, ptiſanis & juſculis aperientibus uſurpari ſolet.

℞. Cortic. radic. Anonid. pulver. ʒj. Propinetur aliquandiu ex decocti radic. ℥vj. ſingulis diebus manè, jejuno ventriculo ad arenulas expellendas, & nephritidem præcavendam.

℞. Decoct. rad. Ononid. ℥vj. Syrup. de 5 radicib. aper. ℥j. Sp. Tartar. ʒß. Sal. volatil. Succin. gr. x. Fiat julep. propinandum in urinæ ſuppreſſione & dolore nephritico.

℞. Radic. Anonid. Eryngii, Cappar. ana ℥j. Coquantur cum fruſto carnis vitulin. in aq. q. ſ. pro duobus juſculis, quibus diſſolve Tartar. martial. ſolubil. ʒj. manè & ſerò pro hepatis obſtructionibus.

℞. Rad. Ononid. Bruſci & Aſparag. ana ℥j. Cortic. Sambuc. & radic. Cappar. ana ℥ß. Folior. Pimpinell. & Parietar. ana M. j. Semin. Seſeli & Lithoſpermi ana ʒiij. Flor. Geniſtæ & Leucoii ana pug. ij. Coq. in aq. comm. ℔ij ad ℔iß. Fiat apozema pro tribus doſibus. Cuique add. Nitri purg. vel Tartar. Chalyb. ſolub. ʒß. in viſcerum obſtructionibus.

Radicis decoctum optimè detergit extrinſecùs uſurpatum. Ex eo cum pauxillo aceti gargariſma præparatur utile in gingivarum laxitate, exulceratione, putredine, item in dentium dolore à Scorbuto.

Eſſentiam Ononidis Ettmullerus in affectibus calculoſis inſigniter commendat. Sic præparatur.

℞. Plantam integram cum radice & floribus recenter avulſam, & minutim inciſam. Affunde ſpiritum vini ad quatuor digitor. tranſverſor. ſupereminentiam: in loco calido per octo dies noctesque digerantur. Poſtea diſtillentur, ut artis eſt. In hunc diſtillatum liquorem infunde recentem herbam cum radice & floribus, quibus adde ejuſdem plantæ calcinatæ ſalem fixum: iterumque digerantur per totidem dies & noctes. Tum fiat colatura cum forti expreſſione. Colatura per aliquot dies in loco remoto repoſita; ſervetur ac tandem limpidus liquor à fæcibus ſeparetur & ſervetur ad uſus. Doſis ab ℥ß. ad ℥ij.

Aqua diſtillata ex Anonide tum ad urinæ ſuppreſſionem, tum ad hernias curandas à nonnullis commendatur: ſed levioris eſt armaturæ præſidium.

Anonidis radix uſurpatur in Syrupo antinephritico *Charas*, in Aquâ diureticâ & antinephriticâ, *Ejuſdem*.

APARINE.

Aparine, Aſperugo, Aſpergula, Spargula, Aſperula, Aſpera Lappago, Philantropos & Omphalocarpos, *Off*: Aparine vulgaris, *C. B. P.* 334. *Inſt. R. H.* 114: Aparine, *J. B.* 3. 713. *Dod. Pempt.* 353: *Raii Hiſtor.* 484: vulgò, *Grateron, Rieble.*

Radice eſt tenui, fibroſâ; tenuibus & quadrangularibus viticulis aſperis, geniculatis, obſequioſis, ſcandentibus, tres quatuorve cubitos longis, ramoſis: foliis quinis, ſenis, vel ſeptenis Rubiæ modo ad ſingula genicula orbiculatim diſpoſitis, ſtellæ ritu decuſſatis, anguſtis, aſperis, in ſpinulam deſinentibus. Flores propè ſummos ramulos è geniculis exeunt in pediculis oblongis, tenuibus, perpuſilli, candidi, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifariam diviſi, cum calyce quadrifido, qui deinde abit in fructum ſiccum, durum & quaſi cartilagineum, cortice tenui nigricante obductum, ex gemellis globulis conſtantem, ſemine fœtis umbilicato. Ad ſepes, interdum etiam inter ſegetes agri Pariſienſis ſponte naſcitur. Herba in uſum venit.

Analyſi chymicâ, hujus plantæ recentis ℔v. per B. V. diſtillatæ præbuerunt phlegmatis limpidi, primò obſcurè acidi, deinde ſubacidi, ac tandem ſalſi ℔iiij, ℥iiij, ʒiiij. Ex herbâ exſiccatâ reſiduâ per retortam diſtillatâ prodierunt humoris fuſci empyreumatici, ſubſalſi, ſubauſteri & obſcurè acidi ℥j, ʒij, gr. xviij: humoris alcali urinoſi, ſale volatili urinoſo imprægnati ʒvj, gr. xviij: olei craſſioris & ferè adipoſi ℥j, ʒiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iij, ʒv: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j, ʒv, gr.

xxx : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, lixivio fuerunt extractæ. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒiij : in calcinatione ℥j, ʒvij, gr. xlij.

Hâc analyſi, Aparine conſtare videtur ſale eſſentiali ſali ammoniacali ſimili oleo craſſo implicito.

Aparine incidit & aperit: obſtructiones reſolvit, urinas promovet & nonnunquam ſudores. Ejus ſuccus à Theodoro Turquet de Mayerne plurimi æſtimatur ad aquas hydropicorum per vias urinarias expellendas: ad ℥ij. propinatur. Ejus decoctum in vino albo vel ejuſdem aqua diſtillata arenulas, renumque calculos pellit, narrante J. Raio. Idem author affirmat pulverem ex Aparine & Liene vitulino in clybano exſiccatis lienis tumores & hypochondriacos flatus diſcutere. Simon Pauli refert ejus aquam diſtillatam apud Hafnienſes adversùs moleſtos tum pectoris, tum hypochondriorum dolores, uſitatam eſſe & plurimùm commendatam. A nonnullis in pleuritide propinatur.

℞. Aparines recenter collectæ M. j. Coquatur in aq. comm. ℔ij. ad 4æ. partis diminutionem. Colatura in tres doſes dividatur, debitis intervallis propinandas, in urinæ ſuppreſſione.

Externè herba cum axungiâ trita & ſtrumis impoſita eas diſcutere dicitur : & ejuſdem aqua diſtillata ad eundem morbum propinatur.

APIUM.

APIUM vulgare, Apium paluſtre, Paludapium & Eleoſelinum, *Off:* Apium paluſtre & Apium, *Off. C. B. P.* 154: Apium vulgare ingratius, *J. B.* 3. 2. 100 : Eleoſelinum, *Dodon. Pempt.* 695 : vulgò, *Ache.*

Ex radice craſsâ, albicante, rectâ, profundè in

terram deſcendente, in plura interdum capita diviſâ, fibratâ, ſapore acri ſubamaro, ingrato, odore gravi, aromatico, frondes exeunt multæ, pediculis dodrantalibus, rubentibus, ſtriatis, concavis, duabus, tribuſve pinnarum paribus & impari in extremo compoſitæ: ſunt autem pinnulæ iſtæ latæ, circa margines dentatæ, in tres inſigniores lacinias diviſæ, lætè virentes, glabræ, nitidæ, ſucculentæ, odore, dum digitis conteruntur, gravi, ſapore acri, ingrato. Caules ab eâdem radice multi exurgunt. craſſi, profundè ſtriati, concavi, bicubitales & altiores, nodoſi, longis internodiis, frondibus cincti iis quæ ad radicem ſimilibus. Flores tum in caulium axillis, tum in extremis ramulis naſcuntur in umbellam congeſti, exigui, roſacei, è quinque petalis candidis conflati, calyci inſidentibus qui deinde abit in fructum ex duobus perexiguis ſeminibus compoſitum, unâ parte depreſſis, alterâ gibbis, ſtriatis, cinereis, acribus, ſubamaricantibus, aromaticis. In humentibus & paludoſis locis naſci gaudet: transfertur verò & ad hortos. Radix, herba, ſemen in uſum veniunt.

Radix inter quinque radices aperientes recenſetur. Semen ſeminibus calidis minoribus annumeratur.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ floridæ ℔v, demptâ radice, prodierunt humoris limpidi, odori, acris, obſcurè acidi ℔j, ℥xij, ʒvij, gr. xlj: humoris primò limpidi, deinde rufeſcentis, odori, abſque acrimoniâ, intensè acidi, & tandem auſteri ℔ij, ℥v, ʒiiij, gr. liiij: humoris rufi, ſale volatili copioſo impraegnati ℥iij, ʒj, gr. xl: olei tum tenuis, tum craſſi ℥j, ʒvij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒv, gr. lxix: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iij, ʒij, gr. xxviij: ex

quibus ſalis fixi ſalſi ℥j, ʒv, gr. lv, extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒv, gr. ix: in calcinatione verò ℥ij, ʒiij, gr. xxxj.

Per hanc analyſim liquet hanc plantam ſale eſſentiali donari tum ammoniacali, tum ſali Coralliorum ſimili, oleo acri, ſubtili, copioſo, implicito.

Apium craſſos humores attenuat, viſcerum obſtructiones reſolvit, urinas ciet, ſudores promovet, febres arcet, & vulnera ſanat. Succus foliorum defæcatus in febribus intermittentibus ineunte paroxiſmo ad ℥vj. propinatur. Ægrotans debitè contectus abundante ſudore perfunditur & ſanatur. Ad febrem quartanam & aliam quamcunque ab obſtructionibus oriundam bolus ſequens plurimùm confert.

℞. Extracti folior. Apii paluſtr. ʒj. Cortic. Peruvian. tenuiſſimè triti ʒij. Syrup. de Abſynth. q. ſ. M. F. bolus ſ. a. Sumat æger paulò ante paroxiſmum.

Radix, folia & ſemina in ptiſanis, apozematibus & juſculis aperientibus præſcribuntur.

℞. Radic. Apii, Fœnicul. Bruſci & Aſparagi ana ℥j. Cortic. Fraxin. & Tamariſc. ana ℥ß. Folior. Ap. & Agrimon. ana M. j. Semin. Apii dulcis & Cuſcutæ ana ʒiij. Flor. Geniſt. Borrag. & Bugloſſ. ana P. j. Coquantur in ſ. q. aq. comm. ad ℔jß. Fiat apozema pro tribus doſibus, cui adde Syrup. de 5. rad. vel de Pom. ſimplic. ℥jß.

Apium lac nutricum minuit, & concretum reſolvit.

℞. Folior. Paludapii & Menthæ ana M. ij. Coquantur in aq. comm. ſ. q. cum axungiæ ſuillæ tantillo, ad putrilaginem. Pulpa per ſetaceum exprimatur, cui immiſce ſemin. Ap. pulver. q. ſ. Fiat cataplaſma mammis lacte turgidis applicandum.

Ex Apii ſummitatibus floridis cum Sacchare conditum præparatur in aſthmate, orthopnœâ, flatulentis doloribus, urinæ & menſium ſuppreſſione commendatum. Ad ℥ß. præſcribi ſolet.

Joannes Bauhinus poſt Hollerium, internum Apii uſum epilepticis ſuſpectum cenſet. Eundem Robertus Boyle oculis infenſum eſſe aſſerit *Tr. de Specific. & Simpl. remed.*

Externè Apii ſuccus ſcorbutica oris ulcera & alia quæcumque detergit. Cancris etiam exulceratis confert: nam tametſi hos curare nequeat, putredini tamen reſiſtit, authore J. Bauhino, & fœtorem eorum reprimit.

Apii radix uſurpatur in Syrup. de Cichor. cum Rheo dupl. Syrup. aperiente cachectico *Ph. Reg. Charas*, Syrup. anti-aſthmatico *Ejuſdem*, de Hyſſopo *Meſuæ*, de 5. rad. aper. Folia in ung. mundificativo de Apio dicto. Succus in Electuar. de Pſyllio, Emplaſtro de Betonicâ. Semen in pulvere lithontriptico *Renodæi*, Benedictâ laxativâ, Philanio Romano, & Pilulis aureis.

Illud Apii genus tranſlatum diligenti culturâ mitius, minùſque ingratum evadit; unde apud nos folia ejus teneriora ſub fimo dealbata, unà cum ſupernâ radicis parte abſciſſa, cum oleo, aceto & pipere eſitantur & in deliciis habentur. Ejus uſus Italis debetur à quibus Seleri vel Celeri vocatur. A Botanicis dicitur, Apium dulce Celeri Italorum, *H. Reg. Pariſ:* Selinum ſive Apium dulce *Parkinſon.* Licèt autem Parkinſonus illud ut novam ſpeciem ab Apio paluſtri diverſam proponat, attamen J. Raius aſſerit eandem prorſus eſſe, ſolâ culturâ diverſam & mitiorem factam: quandoquidem obſervavit illud Apium dulce ſeu Celeri Italorum in Angliæ hortis ſatum & cultum, tandem poſt ali-

quot annos in vulgare Paludapium degenerare, ſcilicet ob aëris frigiditatem.

AQUIFOLIUM.

AQUIFOLIUM & AGRIFOLIUM, *Off*: Aquifolium ſive Agrifolium vulgò, *J. B.* 1. 114 *Inſt. R. H.* 600: Agrifolium, *Dod. Pempt.* 758: Ilex aculeata baccifera, folio ſinuato, *C. B. P.* 425: vulgò, *Houx*.

Frutex eſt quandoque, culturâ præcipuè, in arborem excreſcens & perpetuâ fronde virens. Caudex & rami lenti, flexiles, læves, cortice duplici conteguntur; exteriore in ramis viridi, in trunco ut plurimùm cinereo; interiore pallido, odore cùm avelluntur ingrato, fœtente. Materies ligni dura & ſolida, albicans & interiùs nigricans, quæ præ pondere in aquâ ſubſidit, Buxi aut Guaiaci inſtar. Folia pulchrè virent, lævia, glabra, laurinis fere ſimilia, ſed minora, in ambitu ſinuata, anguloſa & longis ac rigidis aculeis horrida, quos tamen, ſeneſcente arbore, pauciores vel nullos habent. Flores parvi, conferti, brevibus pediculis appenſi, monopetali, rotati, in quatuor lacinias diviſi, cum totidem ſtaminibus & calyce quadrifido, ex quo ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod deinde abit in fructum mollem ſeu baccam parvam, rotundam, umbilicatam, rubram, guſtu ſubdulcem, ingratam, oſſiculis fœtam albidis, quaternis, triquetris, oblongis, hinc gibbis, inde verò planis. In agri Pariſienſis ſylvis occurrit. In hortis colitur, præſertim in regionibus ſeptentrionalibus, ad opera topiaria, quibus præ aliis commodus & opportunus eſt, cum ſit frigoris patientiſſimus & perenni nitentium foliorum virore aſpectui gratus, nec tonſuram reſpuat. Radix, cortex, baccæ in uſum veniunt, ſed raro.

Analyſi chymicâ, baccarum maturarum & recentium ℔v. præbuerunt humoris limpidi fere inodori & inſipidi, primò obſcurè acidi, deinde intenſi ℔j, ℥ix, ʒvj, gr. xij: humoris limpidi primò intensè acidi, & intensè auſteri ℔j, ℥viij, gr. xij: humoris ruſeſcentis tum acidi, tum alcali urinoſi ℥vij, ʒvj: olei ʒvij, gr. lxiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥viij, ʒj: quæ per duodecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒj, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xviij, fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiij, ʒij, gr. lix: in calcinatione ℥vj, ʒvij, gr. xxiiij: unde concludi poteſt ſalem eſſentialem tartaro ſimilem his in baccis contineri.

Radicis & corticis decoctum emollit & reſolvit. Eo foventur utiliter articuli qui priùs luxati duritiem contraxerunt, teſte Matthiolo.

Zithogalum factum ex cereviſiâ & lacte in quo decocti ſunt hujus foliorum aculei, mirè conducit ad dolorem colicum & inteſtinorum tormina, cujus rei obſervationem J. Raius refert de quâdam matronâ, quæ poſt alia medicamenta fruſtra tentata, à mulierculâ quâdam vagâ & circumforaneâ hocce remedio ſanata fuit.

Baccæ ad colicos dolores utiles ſunt. Craſſos ſiquidem, pituitoſoſque humores per alvum educunt decem aut duodecim numero ſumptæ, authore Dodonæo.

Viſcum aucuparium ex Aquifolii cortice in Angliâ ſic præparatur.

Delibratis Junio aut Julio menſibus quotquot videtur aut opus fuerit arboribus, cortices detracti in aquâ fontanâ per ſeptem aut octo horas continuas decoquuntur, donec tenerrimi evadant. Cocti in acervum humi cum ſilice ſ. ſ. ſ. componuntur,

aquâ prius curioſè ſeparatâ & per duas treſve ſeptimanas fermentantur & computreſcunt, donec in mucilaginem abeant. Exempti deinde in mortario tamdiu tunduntur, donec fingi, formarique poſſint inſtar maſſæ farinaceæ. Maſſa in aquam profluentem ſubmerſa manibus verſatur & diligenter ſubigitur. Aqua brevi ſordes omnes eluit, viſco reſiduo puro & defæcato. In fictili aliquo vaſe per quatuor adhuc aut quinque dies deſpumando relinquitur, donec ſe purgaverit & perfecerit: deinde in novum vas tranſlatum reſervatur ad uſum. Non ex corticibus hujus arboris tantùm viſcum aucuparium paratur, ſed etiam è fructu Viſci, & Sebeſten.

Viſcum autem aucuparium ex hujus cortice factum intus ſumtum non minùs nocivum, quàm ex arboreo viſco Dodonæus pronuntiat: tenaciſſimum ſiquidem eſt: interanea omnia conglutinat: excrementorum exitus contrahit & claudit, atque hoc modo perniciem homini affert, non qualitate aliquâ deleteriâ, ſed glutinosâ ſuâ ſubſtantiâ. Externè admotum reſolvit, emollit, maturat.

AQUILEGIA.

AQUILEGIA, Aquileia & Aquilina, *Off.* Aquilegia ſylveſtris, *C. B. P.* 144. *Inſt. R. H.* 428: Aquilegia flore ſimplici, *J. B.* 3. 484: Aquilegia, *Dodon.* 181: Aquilina, *Matthiol.* & *Adverſar. Lobel*: vulgò, *Ancolie*, *Gants de Notre-Dame.*

Radice eſt pollicem craſsâ, candidâ, altè in terram deſcendente, ramosâ & fibrosâ, ſapore ſubdulci, & in multos annos vivace: foliis ternis Chelidonii majoris ſimilibus, paulò tamen rotundioribus, per ambitum inciſis, inferiùs glaucis, ſupernè obſcuriùs virentibus, cum quâdam cæru-

lei tincturâ, ex pediculis longis, rigidis, hirſutis; caule verò cubitali tenui, rubente, & leviter hirſuto: cujus alæ ſingulos proferunt flores cæruleos vel phæniceos polypetalos, anomalos, ex plurimis nempè petalis diſſimilibus conſtantes: horum enim quinque plana ſunt, cætera verò cucullata, utraque ſimul alterno ordine poſita. E floris meditullio ſurgit piſtillum ſtaminibus ſtipatum, quod deinde abit in fructum, in quo velut in capitulum colliguntur vaginæ quaternæ vel quinæ, ſurrectæ, membranaceæ, univalves, ſupremâ parte hiantes, inferiora versùs conniventes, ſeminibus fœtæ parvis, Milii magnitudine, ovatis, nigris, lubricis, ſplendentibus, ſub teſtâ tenui nucleolum oleoſum continentibus. Color florum culturâ diverſus fit, ſiquidem in hortis excultæ hujus generis plantæ colore cæruleo, rubro, candido, carneo, herbaceo verſicolore, infinitam pariunt varietatem. In agri Pariſienſis ſylvis ſponte naſcitur, in hortis quoque colitur. Herba, radix, flos & ſemen imprimis uſui medico inſerviunt.

Semen multum olei & ſalis ammoniacalis continet.

Tota planta aperit, menſes ſuppreſſos & urinas ciet, ac ſudores provocat. Radix pulverata ad ʒj. Trago affirmante, cum vini hauſtu ſumpta, colicos dolores ſedat. Eadem in vino infuſa, additis Becabungæ, Cochleariæ & Naſturtii aquatici foliis, egregium componit antiſcorbuticum quo ſanatus fuit miles aſciticus & ſcorbuticus, ut Ettmullerus refert. Camerarius narrat hujus radicis fruſtulum apud Hiſpanos contra calculum quotidie manè intùs ſumi. Joannes Raius Aquilegiæ foliorum decoctum apud Anglos uſitatum eſſe ſcribit, contra calidos faucium & aſperæ arteriæ affectus;

& à quibuſdam in ſcorbuto ad oris ulcera colluenda & detergenda peculiariter commendatur. Flores cærulei elegantem & ab Ettmullero[a] plurimùm laudatam in morbillis tincturam præbent, cum aquâ calente macerati, cum olei vitrioli guttis aliquot ad ruborem tantummodò conciliandum: hauſtus manè & veſperi propinatur.

In ſcorbuto ad oris ulcera detergenda, firmandos dentes, gingivaſque roborandas veluti præſtantiſſimum remedium à Tournefortio proponitur eorumdem florum tinctura, cum ſpiritu vini parata & cum tincturâ Laccæ & Maſtiches tincturâ, anaticis partibus, miſta. Semen in ictero eximium cenſetur remedium. Hujus ſeminis pulverati ʒj. quotidie manè in hauſtu vini albi ſumitur. Vel ejuſdem contuſi ʒij. per noctem in vini albi ℔ß. macerantur. Colatura manè, jejuno ventriculo, propinatur. Tragus & Matthiolus idem ſemen pulveratum ad ʒj. cum Croci tantillo in hauſtu vini ſumptum commendant, modò æger in lecto ſe componat ut copiosè ſudet. Ex eo quoque cum aquâ ſtillatitiâ vel decocto florum Aquilegiæ paratur emulſio, cui eboris ſine igne præparati q. ſ. permiſcetur, adversùs eundem morbum. In morbis mali moris, nonnulli emulſiones ex ſeminibus Aquilegiæ & Ficuum vel Paſſularum decocto plurimi faciunt. S. Pauli teſtatur ſemen pulveratum ʒß. vel ʒj. pondere in mulſo, Fumariæ, Card. benedict. aut C. C. diſtillatâ aquâ, propinatum, veluti ab orco revocaſſe tenuioris ſortis puerulos morbillis ac variolis laborantes. Ab eodem & ab Hoffmanno idem ſemen in partu difficili maximè commendatur.

℞. Semin. Aquileg. ſylveſtr. gr. xxv. Raſur. Ebor. tenuiſſimè pulver. ʒjß. & pulver. Lumbric. terreſtr. ℈ß. M. F. pulvis à Langio commendatus in ictero.

℞. Semin. Aquileg. ʒjß. Croci ℈ß. Fiat pulvis. Detur in vino.

℞. Semin. Aquileg. ʒß. Pulver. Lumbric. terreſtr. ℈j. Croci ℈ß. M. F. pulvis manè ſumendus.

℞. Semin. Aquileg. ℥ß. Contunde in aq. Aquileg. vel Chelidon. major. ℔j. Eboris philoſophicè pp. ʒß. Fiat emulſio ſ. a. cum ſyrupi de 5. radicibus aper. ℥j. In duos hauſtus dividatur, manè & ſerò ictericis propinandus.

℞. Semin. Aquileg. ʒvj. Croci pulver. ʒj. Tartar. vitriolati ʒß. Conſerv. Cynorrhodon. q. ſ. Fiat opiata in ſeptem partes æquales diſtribuenda. Sumantur manè, jejuno ventriculo, per ſeptem dies continuos, decocti aperientis hauſtum ſuper bibendo.

Hoc remedium à Timæo & Ettmullero commendatum ac ſæpius expertum rarò ſpem meam fefellit præmiſſis præmittendis.

℞. Pulver. folior. Aquileg. Salviæ, Menthæ criſp. Nuc. Moſch. Rutæ & Myrrhæ ana ℥ß. Alumin. uſti ℥j. Mellis puriſſim. ℥vj. Mel leni igne deſpumetur. Deſpumato & calenti pulveres inſpergantur. Fiat linimentum quo gingivæ putridæ inungantur. A Sennerto hoc linimentum tanquam efficax & longo uſu compertum proponitur. *Lib.* 2. *Prax. Med. parte* I. *cap.* 16.

ARGENTINA.

ARGENTINA, Potentilla & Anſerina, *Off:* Pentaphylloides argenteum alatum, ſeu Potentilla, *Inſt. R. H.* 298: Potentilla ſeu Argentina, *J. B.* 2. 398: Argentina, *Dod. Pempt.* 600: Potentilla Matthioli, *C. B. P.* 321: Pentaphylloides Argentina dictum, *Raii Hiſtor.* 617: Argentina, *Volk. Tragi* 480: vulgò, *Argentine.*

E radice

E radice nigricante, nunc ſimplici, nunc fibroſâ, aſtringente, mirè repit in locis humidis ſecus vias & fluviorum ripas & viticulis Fragariæ modo ſe propagat. Folia conjugata ſunt Agrimoniæ ſimilia, majoribus hinc inde pinnulis obtuſis circa margines profundè dentatis, cum plurimis intermediis minuſculis, conſtantia, ſuperiore parte herbaceo colore virentia, inferiore verò argenteâ & molli lanugine obducta. Ex alis foliorum quæ appendicibus ſuis viticulos amplectuntur, exeunt flores ſingulares, pediculis longis hirſutis fulti, è quinque petalis aureis conflati, cum calyce monotomo in quinque partes acutas diviſo, inter quas totidem minores alternatim occurrunt, cum plurimis in medio ſtaminulis & apicibus concoloribus. Piſtillum mutatur in capitulum ſphæricum trium linearum diametri, in quo ſemina congeruntur plura, ſubrotunda, minora, ſublutea, papaverinis ſimilia. Radix, herba, ſemen ex uſu ſunt.

Analyſi chymicâ, ex herbæ recentis ℔v. per B.V. diſtillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, merè inſipidi & inodori ℥x: humoris limpidi primò obſcurè acidi, deinde acidi manifeſti ac tandem intenſi ℔ij, ℥x, ʒv. In alambice reſiduum ℥xiiij, ʒvj, pondere æquabat: quod per retortam diſtillatum præbuit humoris ruſeſcentis tum acidi auſteri, tum alcali urinoſi ℥j, ʒv, gr. vj: humoris ruſiem pyreumatici urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒvij, gr. xviij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xviij: olei ſpiſſi butyri ad inſtar ℥ij, ʒiiij, gr. liij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒvj: quæ per tredecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j, ʒv: ex quibus lixivio, ſalis fixi alcali ʒvj, extractæ fuerunt. Partium jactura in diſtillatione per alambicem fuit ℥xij, ʒv:

in diſtillatione per retortam ℥ij, ʒv, gr. xlix: in calcinatione ℥iiij, ʒj.

Tota planta ſapore herbaceo, ſubſalſo, ſtiptico donatur, & ejus ſuccus chartam cæruleam rubro colore inficit: unde liquet hanc plantam ſale ammoniacali & aliquantiſper aluminoſo ſeu vitriolico conflari, cum oleo craſſo conjuncto.

Univerſa hæc planta refrigerare, aſtrictoriâ & exſiccatoriâ virtute pollere, repellere, & roborare dicitur. Inter herbas vulnerarias aſtringentes recenſetur. Reverâ hæmorrhagias quaſcunque coercet. In ſputo cruento, in fluxu uterino & hæmorrhoidali utiliter præſcribitur, diarrhæam & cruentos alvi fluxus compeſcit. Ejus ſuccus ad ℥iiij. vel ℥vj: decoctum vel infuſum in vino vel aquâ propinatur, necnon etiam in decoctis aut juſculis aſtringentibus & vulnerariis præſcribitur. Tabernæmontanus eam ad album fluorem uterinum commendat & ex foliis exſiccatis, raſurâ eboris, Coralliis, pulverem parat ex ejuſdem aquâ ſtillatitiâ propinandum. Tournefortius valdè prædicat juſcula ex Argentinâ & Aſtacis fluviatilibus parata ad hunc fluxum cohibendum. Vulnera conglutinat & ulcera ſanat, ea præſertim quæ pudenda invaſere & oris partes erodunt, ſi ejus decocto colluantur.

Ejus ſemen contuſum & ad ʒß. in ejus aquæ diſtillatæ ℥iiij. hæmorrhagias ſiſtit. Ettmullerus Argentinam ut ſpecificum in ictero remedium commendat. Eadem Timæo à Guldenklée in ſecretis fuit contra nephritidem & calculum renum. Sunt, inquit Ettmullerus, qui pro arcano habent ſequentem potionem contra calculum.

℞. Argentinæ viridis M. iiij. Secalis viridis M. ij. Succum exprimunt & addunt vinum rubrum ad pondus omnium. Miſturam percolant pro unâ doſi in aurorâ primi diei Maii menſis ſumen-

dum : & aſſerunt, ſi tribus annis continuis primo die Maii hoc repetatur, quod per totam vitam quis ſit futurus immunis à calculo.

Vis febrifuga Argentinæ tribuitur. Idem Etmullerus obſervat Argentinæ ſuccum vel decoctum frequentiùs hauſtum nimium calorem in paroxiſmis febrilibus compeſcere, ſed non ſemper adeò tutò propinari, quia paroxiſmus exinde nonnunquam magis prolongatur. Unde potiùs herba contuſa & cum ſale & aceto ſubacta à nonnullis carpis admovetur, aut plantis pedum ſupponitur in febrilibus paroxiſmis, quos ſæpe mitigat, imò quandoque abigit, teſte Simone Pauli. Sunt etiam, obſervante eodem, qui ad delirium compeſcendum eam contuſam & ſale conſperſam plantis pedum applicant. Quod quidem ſanguinem acidis ſuis ſalibus vitriolicis inſpiſſando ejuſque circuitionem nimis citam retardando perficit.

Adversùs dyſenteriam Caſtor Durantes jubet ut dyſentericorum calceis indatur : atque hâc arte Simon Pauli eam non ſolùm dyſenteriam, ſed omne genus fluxionum infimi ventris, ut nimios menſes, imo narium hæmorrhagiam ſiſtere exiſtimat.

Ejus decoctum in gargariſmate nimis laxam columellam reſtituit, addito aluminis momento. In aceto cocta commotos dentes firmat & laxas cohibet gingivas.

Ejus aqua diſtillata in Officinis pharmaceuticis ſervatur, ad lentigines, panos & maculas faciei, fuſcumque colorem ſole contractum delendum commendata.

Ejus radices nonnulli apud Anglos, hyberno tempore eſitant : ſunt enim ſapore ſuavi, nec minùs grato quàm Paſtinacæ. J. Raius obſervavit etiam porcos radices haſce roſtro effoſſas libenter vorare.

ARMENIACA MALUS.

ARmeniaca Malus, *Off:* Armeniaca fructu majori, nucleo amaro, *I. R. H.* 623: Mala Armeniaca majora, *C. B. P.* 442: Armeniaca mala majora, *Camer. Epitom.* 146. *J. B.* 1. 167, vulgò, *Abricotier.*

Arbor eſt moderatæ magnitudinis, Pyro videlicet minor, Perſicâ major, cortice nigriore, caudice craſſiore, firmo, ramis magis patulis brachiata. Folia ejus ſubrotunda, acuminata veluti nigræ Populi, at minora & ad Betulæ magis accedentia, marginibus ſerrata, quaterna, quinave ſimul emergunt. Flores ante foliorum exortum primo vere profert pentapetalos, roſaceos, quinque ſcilicet petalis albicantibus in orbem poſitis conſtantes, cum calyce quinquefido ex quo ſurgit piſtillum quod deinde abit in fructum carnoſum, ſucculentum, firmum, fere globoſum, utrinque plerumque compreſſum, ſecundùm longitudinem ſulcatum, intus, foriſque luteum, aliquo rubore interdum perfuſum, ſapore dulcem & palato gratum, oſſiculo fœtum ligneo, duro, compreſſo pariter, non ut in Perſicâ ſulcato, ſed lævi, nucleum includente ſeu Amygdalam candidam amaricantem, non injucundam, nonnunquam dulcem, pelliculâ flaveſcente obductam. In hortis & viridariis colitur: ſoboleſcit inſitione & inoculatione. Fructus ejus ob odoris gratiam & ſaporis dulcedinem plurimùm arrident, & lautiores menſas tam cruda quàm Saccharo condita nobilitant.

Analyſi chymicâ, ex ejus fructuum immaturorum & tenellorum ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei haud ingrati, ſubacidi ℔ij, ℥vij, ʒvj: humoris limpidi, intensè acidi & auſteri ℔ij, ʒv, gr. xxxvj: humoris rufi empy-

reumatici, tum acidi, tum alcali volatilis & ſale volatili urinoſo impрægnati ℥j, gr. xxxvj: olei fluidi ʒvij, gr. liiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒvj, gr. xxiiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. iij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒiiij, gr. xviij: in calcinatione ℥ij, ʒj, gr. xlviij.

Caro fructuum maturorum, oſſiculis rejectis, ad ℔v. per retortam diſtillata præbuit humoris fructum odore & ſapore leviter referentis, obſcurè acidi ℥xiij, ʒj, gr. xxxvj: qui aliquandiu aſſervatus acorem manifeſtum contraxit: humoris limpidi primò ſubacidi, deinde manifeſtè acidi, auſteri admodùm, & nucleorum contuſorum odorem referentis ℔iij, ℥ix, ʒvj, gr. xxx: humoris rufi empyreumatici ſale volatili urinoſo imprægnati ℥j, ʒj, gr. xxiiij: olei craſſi & ſpiſſi ad inſtar extracti ʒij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes & denſa admodùm pendebat ℥iij, ʒvj, gr. xxx: quæ per 20 horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒvij, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, extractæ fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒvj, gr. xij: in calcinatione ℥ij, ʒvj, gr. lxvj.

Analyſis horumce fructuum comparata non adeò diverſas ex quibus componuntur ſubſtantias exhibet. Magnam ſalis acidi & olei ſtrictè conjunctorum copiam continent, ita ut olei portio tantùm mediocris ſub oleosâ ſpecie per retortæ roſtrum tranſeat, major verò pars in capite mortuo fixa remaneat.

Fructus Mala Armenia vel Armeniaca dicuntur; à quibuſdam Chryſomala, ab aliis Præcocia, Præcoqua & Bericocia, unde vox Gallica *Abricot*, nuncupantur. Optima cenſentur quæ magna, quæ benè

colorata, quæ matura, quæ guſtu grata, & quorum caro ab oſſiculis facilè ſeparatur.

Medici plerique, Galeni authoritate freti, illa bonitate ſuperare Perſica dicunt, quod neque in ventriculo, ut ea, corrumpantur, neque facilè aceſcant, ſcilicet ob ſicciorem pulpæ conſiſtentiam : eſſe quoque Perſicis ſuaviora, hocque nomine ventriculo gratiora : omnibus enim quæ ſuavia ſunt hoc ineſſe, ut ſtomacho ſint grata atque accepta.

Alimentum hæc mala, ſicut alii fructus fugaces, dant exiguum. Convenientiora ſunt calidis, ſiccisſque naturis quæ ſunt bilis feraces, quales ſunt juvenes : in pituitoſis quæ frigidæ ſunt atque humidæ & quibus ſtomachus debilis eſt, facilè corrumpuntur.

Immoderatiùs ingeſta ventriculum inflant, citò corrumpuntur, febreſque accendunt ut cæteri horæi fructus, mucoſum ſcilicet chymum efficiendo, ventriculi & inteſtinorum parietibus adhærentem, facilè aceſcentem & ventriculi functiones lædentem, unde oriuntur febres quæ tamen facilè ſolvuntur, ſi ſtatim initio ventriculus & inteſtina emeticis & catharticis medicinis ab hâc ſaburrâ tempeſtivè liberentur.

Armeniaca cum Saccharo condita & aſſervata ſive liquida, ſive ſicca, ſive matura, ſive immatura, inter præſtantiſſima dulciaria ſeu bellaria à matronis noſtris habentur. Nucleus eorum, quia amarus, necat vermes. Elici ex illis lacteus ſuccus non ſecus ac ex Amygdalis & emulſio parari poteſt quæ in febribus ſalutaris, incidendo nempe viſcidos humores, exiſtimatur. Oleum ex illis expreſſum valere tradunt inunctum ad inflammatas hæmorrhoidas & ad aurium dolores. Idem potum ℥v. pondere cum

vini Malvatici ℥j. calculos pellere & colicos dolores levare Matthiolus refert.

Plura Armeniacorum ſunt genera, cùm ſapore, tùm magnitudine differentia. Sed his in regionibus hoc genus vulgatius eſt.

ARTEMISIA.

ARTEMISIA vulgaris, *Off:* Artemiſia vulgaris, major, caule & flore purpuraſcentibus, *C. B. P.* 137. *Inſt. R. H.* 460: Artemiſia vulgaris, *J. B.* 3. 184: Artemiſia rubra, *Tabern. Icon.* 7: Artemiſia, mater herbarum, *Lobel. Icon.* 754: vulgò, *Armoiſe, herbe de la S. Jean.*

Radice eſt repente, digitum craſsâ, fibroſâ, dulci, aromaticâ: caulibus bicubitalibus & altioribus, digiti craſſitudine, teretibus, ſtriatis, brevi lanugine hirſutis, firmis ac rigidis, ut plurimùm purpuraſcentibus, medulloſis, ramoſis, cum foliis crebris alternatim poſitis, Abſinthii ferè diviſurâ, ad coſtam uſque inciſis, supernè obſcurè virentibus, ſubtus incanis, quâ notâ ab Abſinthio facilè diſtinguitur. Flores densè naſcuntur in ſummis ramulis, longâ ſerie quaſi ſpicatim diſpoſiti, minimi & floſculoſi, plurimis ſcilicet floſculis conſtantes quinquefidis, purpuraſcentibus, embryoni inſidentibus & calyce ſquammoſo comprehenſis. Inter floſculos verò occurrunt & embryones nudi in capillamentum bifidum deſinentes, qui perinde ac floſculorum embryones abeunt in ſemen Abſinthii æmulum. Flores Abſinthinis crebriores ſunt, minores, nec deorſum nutantes, odore aromatico haud ingrato perfuſi, minus quàm Abſinthii vehementi. Secus foſſas & rivulos agri Pariſienſis naſcitur. In hâc plantâ caulis & flores interdum albeſcunt. Herba integra utilis eſt.

Analyſi chymicâ, ex hujus plantæ recenter collectæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, primò ſaporis herbacei & obſcurè acidi, deinde manifeſtè acidi & aliquantiſper auſteri ℔iiij, ʒv, gr. xxx: humoris tum acidi, tum ſalſi ſubauſteri, rufeſcentis & aliquantiſper empyreumatici ℥iiij, ʒvij, gr. vj: humoris fuſci empyreumatici, alcali, urinoſi & ſale volatili urinoſo fœti ℥j, ʒv: olei adipoſæ ſpiſſitudinis ℥ij, ʒvj, gr. iiij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xlij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒiiij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xxxvj, lixivio extracta fuerunt. Jactura partium in diſtillatione fuit ʒiij, gr. lxij: in calcinatione ℥iij, ʒiij, gr. xxxvj. Ex hâc analyſi manifeſtum eſt Artemiſiam ſale eſſentiali donari ammoniacali, multo ſulphure craſſo, & multâ terrâ conjunctis. Quod etiam probatur ex ſalſo ejus ſapore, & rubro quem chartæ cæruleæ conciliat colore.

Artemiſia uterina eſt & antihyſterica vel etiam antiſpaſmodica. Menſes, fœtum & ſecundinas pellit, uteri ſordes abſtergit, adeoque uſûs creberrimi eſt mulierculis quæ eam adhibent non ſolùm internè in decoctis, juſculis & potionibus; ſed etiam externè in balneis & lotionibus. Ex eâ ſacculi parantur qui tepentes in ſuffocationibus hyſtericis, partu difficili & menſium aut lochiorum ſuppreſſione ventri admoventur.

℞. Folior. & ſummitatum floridar. Artemiſ. M. j. Maceretur in aq. bullientis ℔ß. Vas operiatur, & poſt horæ quadrantem aqua effundatur & ſorbillando propinetur.

℞. Folior. & radic. Artemiſ. M. ij. Cicerum rubr. ℥j. Coquantur cum aq. comm. vel Artemiſ. diſtillatæ ℔iij. ad ℔ij. Colatura per cyathos

propinetur adversùs dolores poſt partum & lochior. ſuppreſſionem. Adde tantillum aq. Cinnamomi, ſi adſit virium proſtratio.

℞. Folior. Artemiſ. & Matricar. ana M. j. Infund. per noctem in vini albi ℔ß. Colaturæ adde tincturæ Martis ʒij. Aq. Cinnamom. ℥j. Propinetur in menſium & lochior. ſuppreſſione.

℞. Folior. Artemiſ. & Matricar. ana M. j. Coq. leviter in aq. comm. ad ℥vj. In colaturâ dilue ſyrup. de Artemiſiâ ℥j. Adde ſp. vol. C.C. ſuccinati gutt. xx. Fiat julapium cochleatim ſumendum in hyſtericâ paſſione.

℞. Summitatum Artemiſ. pulverat. ʒß. Succini pp. ℈ß. Caſtor. gr. iiij. Extracti Aloes gr. xv. cum ſ. q. conſerv. flor. Calendulæ. Fiat bolus in paſſione hyſtericâ & menſ. ſuppreſſione.

℞. Folior. Artemiſiæ, Matricar. Mercurial. & utriuſque Malvæ ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Melilot. ana M. j. Semin. Lini & Seſeli ana ℥j. Inciſa & contuſa ſacculis includantur, & in aquæ comm. q. ſ. coquantur. Sacculi calentes regioni umbilicali admoveantur ad menſes movendos & dolorem poſt partum ſedandum. Ex iiſdem herbis inſeſſus præparetur pro partu difficili.

Herbæ ſiccatæ pulvis ʒiij. pondere in vino potus optimum eſt doloris iſchiadici remedium, authore Parkinſono, qui & herbam recentem aut ejus ſuccum hauſtum in convenienti aliquo liquore præſtantiſſimum eſſe remedium aſſerit illis qui nimium Opii ſumpſerunt.

De præſtantiâ hujus plantæ contra laſſitudinem multa proferuntur, quæ ut ſuperſtitiosè dicta habentur à nonnullis. Plinius de eâ ſic loquitur. Artemiſiam & Eleliſphacum (plantam nunc ignotam)

alligatas qui habeat viator, negatur laſſitudinem ſentire. Poſt eum Botanici plurimi dicunt hanc plantam ad laſſitudinem ex itinere maximum eſſe præſidium, quæ, ejus decocto ſi laventur aut foveantur pedes, omnis tollitur. Joann. Bodœus à Stapel, in notis ad Theophraſti Hiſtoriam plantarum, non dubitat emphaticè proferre hujus decoctum hominum ex itinere laſſorum pedes adeò recreare, ut nihil in rerum naturâ reperiatur quod ei ſit conferendum; quod, licèt C. Hoffmannus rideat, tamen S. Pauli haud à vero prorſus alienum putat. Scribit enim ſe ſanctè teſtari poſſe, ſe iis ægris in quibus nervoſum genus malè habere ſibi viſum eſſet, flatulento ſpaſmo obnoxiis, aut qui de doloribus aut laſſitudinibus membrorum, præſertim poſt chronicos & quandoque etiam poſt acutos malignos morbos, conqueſti ſunt, feliciſſimo ſæpe eventu præſcripſiſſe balneum maximam partem ex Artemiſiâ, deinde Salviæ, Agrimoniæ, Chamæmeli & polentæ tritæ decocto repletum, ut in eum ſe immergerent vel in eo conſiderent. Quod quidem tribuit tenuibus partibus quibus Artemiſia inſtruitur, quæ vim habent attenuandi, reſolvendi, diſcutiendi. Illud autem probat non ſolùm authoritate ejuſdem Hoffmanni qui hanc partium ſubtilitatem in eâ agnoſcit; ſed etiam quotidianâ coquorum experientiâ, qui duram anſerum carnem, teneriorem efficere ſolent, eam Artemiſiæ foliis infarciendo, antequàm coquantur. Addit inſuper obſervationem cujuſdam vetulæ, quæ, cum utraque genua tumor inſignis œdematoſus obſediſſet, linteis duplicatis ſuper Artemiſiâ fumigatis eum ex voto abegit: quâ hæc partium Artemiſiæ tenuitas confirmatur: non ergo adeò ridicula eſt aut ſpernenda defatigatos artus ſublevandi facultas quæ hujus plantæ decocto tribuitur.

Sunt qui carbones ſacro Joannis Baptiſtæ die ſub hujus radice effoſſos ad epilepſiam commendant. Eos autem tum in pulvere exhibent, tum de collo ſuſpendunt pro amuleto. Equidem rejecto quidquid ſuperſtitionis eſt in hâc praxi tanquam futili ac vano, non virtutis prorſus expertes ſunt illi ſic dicti carbones. Non enim carbones ſunt, ſed radices Artemiſiæ annoſæ demortuæ & ita exſiccatæ ac ſemiputrefactione nigricantes factæ, at principiis aut actuoſis particulis non omnino deſtitutæ, ut Schroderus & Deckers in notis ad Barbette praxim aſſerunt, & ut putat Fernelius qui eas adversùs epilepſiam proponit & odoratas expoſtulat. Eædem à Franciſco Joele *in Praxi cap. de Epilepſiâ* laudantur, viro alias minùs ſuperſtitioſo. Ettmullerus quoque, qui, quæ de his carbonibus proferuntur, anile figmentum diu putaverat, refert noviſſe mulierculam quæ hoſce carbones propriis infantibus epilepticis cum fructu, cuſpis cultelli quantùm capit, propinavit. Doſis illorum carbonum pulveratorum eſt ad ʒj. in aquâ conveniente exhibita. Similes carbones interdum ſub Abſinthio, Plantagine & aliis plantis reperiri ſolent.

In Officinis pharmaceuticis pro uſu medico ex Artemiſiâ præparata ſervantur, aqua diſtillata ex plantâ floridâ, Syrupus de Artemiſiâ dictus, Conditum, extractum & Sal fixus, in quibuſcunque uterinis affectionibus commendata.

Uſurpatur Artemiſia in Syrupo de Artemiſiâ *Pharmacop. Regiæ Charas*, Pulvere *Palmarii* contra rabiem, Unguento martiato, Emplaſtro diabotano *Franc. Blondel. Penicher Coll. Pharmac.* Aquâ vulnerariâ *Ejuſdem* & aq. hyſtericâ *Ph. Reg. Charas.*

ARUM.

Arum & Aron *Offic:* vulgò, *Pied de veau.* Inter diverſas Ari ſpecies duæ præſertim in Officinis occurrunt uſitatiores quæ indiſcriminatim uſurpantur, ſcilicet Arum vulgare non maculatum, & Arum vulgare maculatum maculis nigris vel candidis.

Arum vulgare non maculatum, *Off:* Arum vulgare non maculatum, *C. B. P.* 195. *Inſt. R. H.* 158: Arum *Tab. Icon.* 746.

Radice eſt tuberosâ, carnosâ, pollicem craſsâ, ſubrotundâ, ſed difformi, candidâ, ſucco lacteo turgidâ, fibris quibuſdam ſtipatâ: foliis dodrantem longis, quaſi triangulis & ſagittæ formam referentibus, nitidis, venoſis. Caulis ad cubitum penè aſſurgit teres, ſtriatus, florem ſuſtinens membranaceum, monopetalum, anomalum, auris aſininæ vel leporinæ formâ, vaginæ in modum convolutum, ex albido vireſcentem, in quo latet piſtillum pallidè flaveſcens, ad cujus exortum, flore marceſcente, oriuntur acini ſeu baccæ fere globoſæ, densè in capitulum oblongum congeſtæ, purpureæ, molles, ſucci plenæ, ſemen unum aut alterum, exiguum, duriuſculum, ſubrotundum, continentes. Tota planta acerrimi eſt ſaporis & linguam deurentis.

Arum maculatum vulgare ſeu *Off:* Arum maculatum vulgare, maculis candidis vel nigris, *C. B. P.* 195. *Inſt. R. H.* 158. *J. B.* 2. 783. *Dodon. Pempt.* 328. Hæc ſpecies à priori non diſcrepat, niſi maculis candidis vel nigris quibus folia ſunt reſperſa. Naſcuntur in ſylvis, lociſque umbroſis, ſecus vias & in ſepibus agri Pariſienſis. Radix in uſum venit, rariùs folia.

Analyſi chymicâ ex radicum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi ſaporis & odoris herbacei, ſubacris, cum ſale alcali occulto, & obſcurè auſteri ℥x, ʒj, gr. vj: humoris primò limpidi, deinde rufeſcentis, ſubacidi, auſteri, odoris empyreumatici, tandem fuſci, obſcuri, ſaporis tum acidi, tum acris ℔iij, ℥viij, gr. lxvj: humoris rufi tum acidi, tum alcali & ſale volatili urinoſo impraegnati ʒij, gr. xxxvj: olei ſpiſſioris & ad inſtar extracti ℥ij, ʒvij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, ʒvij, gr. xxxvj: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ʒvij, gr. lx: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. lx, extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒiiij, gr. lx: in calcinatione ℥v, ʒvj, gr. xlviij.

Ari radix inſigni pollet acrimoniâ, ita ut ſemel guſtata verno tempore dum ſucco maximè turget, per diem integrum vellicationem in linguam relinquat. Succus foliorum igne blando paululùm inſpiſſatus ab olei tartari affuſione ſpiritum urinoſum dimittit. Chartam cæruleam rubro colore tingit. Inſuper glutinoſa eſt & veluti farinacea. Ex quibus conjici poteſt Ari radicem ſale eſſentiali donari ſimili ſali Ammoniaco ſpiritu Nitri ſaturato, cum oleo craſſo & ſucco viſcido & mucaginoſo intermixto. Inſignis illius acrimonia à ſpiritu ſeu oleo quodam ſubtili & acerrimo quale in Cochleariâ, Helleboro, Croco deprehenditur pendere videtur, quod ſolâ radicis exſiccatione avolat. Nam radix recens acrior eſt quàm exſiccata, quæ extrinſecùs ferè inſipida eſt, dum in medio conſervat acredinem haud mediocrem.

Radix imprimis in uſu eſt tam recens quàm exſiccata. Ratione particularum tenuium & volatilium mucum viſcidum & ſpiſſum ventriculi & inte-

ſtinorum parietibus adhærentem potenter incidit, attenuat, atque reſolvit: & eâ de causâ egregium fit ſtomachicum, appetitum proſtratum mirè reſtaurat & acuit: febres intermittentes ſæpe ſolvit, tenaces, lentoſque ſuccos in primis alimentorum viis aut in meſenterii glandulis morantes ſolvendo. In aſthmate humorali, tuſſi à pulmonum infarctu, plurimùm laudatur; pulmonum enim bronchia à pituitâ viſcidâ liberat; in ictero, chloroſi, cachexiis & chronicis morbis apprimè conducit, viſcerum obſtructiones reſerando. In affectionibus melancholicis, hypocondriacis, hyſtericis & ſcorbuticis quæ pendent à ſuccorum lentore, feliciter uſurpatur. Non item illis in affectionibus quæ ab humorum acredine & fibrarum ſpaſmo, criſpaturâ & ereтiſmo oriuntur.

Radix ſive ſicca, ſive recens à ʒß. ad ʒj. & ℈iiij. intus exhibetur, & in opiatis meſentericis & aperientibus uſurpatur. Recens radix decocta & melle excepta medetur pectoris morbis omnibus pituitoſis, expectorat enim validiſſimè craſſas, lentaſque excreationes, adeoque aſthmaticos maximè juvat ʒij. pondere ſumpta.

Nonnulli vim catharticam illi tribuunt: Meſuæus eam velut catharticum præſtantiſſimum commendat in morbis chronicis & contumacibus, præſertim cum Cepâ aut Paſſularum decocto temperatam. In eâdem ſententiâ fuiſſe videtur Antonius Conſtantinus Medicus Aquiſextienſis & Pharmacopœæ Gallo-provincialis author, qui cachecticos ægros hoc Electuario purgare ſolebat.

℞. Radic. Aronis lotar. & mundatar. ℥iiij. Contunde in mortar. marmor. & per ſetaceum pulpa trajiciatur; cui adde Menthæ pulver. ʒiij. Folior. Abſinth. ʒjß. Fiat Opiata quæ egregiè

purgat ad ℥ß. vel ℥j. in cachexiâ.

℞. Rad. Ari pulver. ʒß. Cinnamomi ℈j. Sacchar. albi ʒj. Miſce. Fiat pulvis ex vino vel hydromelite ſumendus in aſthmate, tuſſi, menſium & lochiorum ſuppreſſione.

℞. Radic. Ari, Irid. Florentin. Antihectic. Poterii, flor. Sulphur. ana q. pl. Cum melle vel ſyrup. de Eryſimo fiat Electuar. dequo ʒij. æger bis die ſumat, in aſthmate & pectoris affectibus pituitoſis.

℞. Ari pulver. & Gumm. ammon. ana ℥j. Tartar. vitriolati & Cremor. Tartar. ana ℥ß. Sennæ pulver. ʒvj. Rhei & Diaphoret. mineral. ana ʒiij. Agaric. Trochiſcati ʒij. Trochiſcor. Alhandal ℈ij. Diagryd. ℈j. Conſerv. Calendulæ ℥ij. Syrup. Roſar. pallidar. q. ſ. Fiat Opiata doſi ʒij. quotidie vel alternis diebus per menſem ſumenda, in meſenterii & viſcerum obſtructionibus.

℞. Rad. Ari pulver. ℥ij. Acori vulgar. Pimpinellæ, Saxifragæ ana ℥j. Oculor. Cancror. ℥ß. Cinnamomi ʒiij. Salis Abſinth. & Juniper. ana ʒj. Sacchar. roſati ℥jß. M. F. pulvis cachecticus, cujus doſis ʒjß.

℞. Rad. Ari pulver. ʒjß. Croci martis aper. ℥ß. Myrrh. & Gumm. ammon. ana ʒj. flor. ſal. Ammon. martial. ʒß. Conſerv. flor. Calendul. vel Geniſtæ ℥ß. Syrup. de Abſinth. q. ſ. M. F. Electuar. anticachecticum & multoties probatum. Doſis ʒj. bis die.

℞. Cortic. Peruvian. ℥ß. Rad. Aronis pulver. & Croci mart. aper. ana ʒij. Syrup. de Abſinth. q. ſ. M. F. Electuar. Doſ. ʒj. quartâ quâque horâ in febre quartanâ, febribus contumacibus, & cachecticis affectionibus.

Pulpa radicis recentis & contuſæ à Trago dicitur præſentiſſimum remedium ac minimè fallax adverſùs venenum & peſtem, ſive ſola, ſive cum Theriacæ tantumdem. A quodam Philagrio, narrante Meſuæo, ex hâc radice recenti contuſâ, placentulæ cum frumentaceæ farinæ æquali portione ſimul miſtis conficiebantur, in clybano coctæ comedendæ adversùs hæmorrhoidales affectiones. Laurembergius ad hernias ſanandas ſolam radicem pulveratam ad ʒj. exhibebat. Dolæus *Lib.* 1. *Cap.* 5. *Section.* 16. radices Ari cum floribus ſulphuris commiſtas tanquam ſummum remedium in phthiſi commendat.

Quidam ſummam Ari acrimoniam mitigare tentarunt, ſed cavendum ne vis ejus atque præſtantia ſimul cum acredine extinguantur. Ettmullerus improbat macerationem in aceto à nonnullis propoſitam, quâ ſalia alcalia volatilia acido aceti retunduntur & in tertium ſalem neutrum abeunt ab utroque prorſus diverſum. Alii fæculam parant ex radicum recentium contuſarum ſucco expreſſo, quem reſidere ſinunt, donec limus ſeu fæces quædam tenues ſubſederint: tunc liquore per inclinationem effuſo, limum exſiccant in tenuiſſimum pollinem fæculam dictum. Sed hæc fæcula elumbe remedium eſt & omni virtute fere deſtitutum. Hinc radix exſiccata & pulverata ſine aliâ præparatione anteponenda eſt.

Ari folia, notante Ettmullero, adversùs ſcorbutum uſurpantur, vel cum infuſo vino, vel in aceto unà cum radice macerata, vel alio quocunque modo præparata.

Radix & ipſa planta recens & viridis in aceto coctæ & mitiores factæ, vim diureticam obtinent, remediumque ſuppeditant egregium, contra caſum

ab

ab alto, ſanguinem grumoſum factum ſolvendo; quâ de causâ ab Helmontio dicitur remedium magnum in caſu magno. *Tr. Diſpenſator. modernor.* 840.

Externo uſu folia arthritidis dolorem ſublevant, ſi contuſa & cum ſtercore vaccino miſta dolenti parti calidè admoveantur. Ulcera brevi mundificant & ſanant. Ad anthracem & bubonem peſtilentialem impoſita plurimùm laudantur à Trago. Radix etiam carcinomati exulcerato prodeſt, & ex eâ fit pulvis à Sennerto, Hartmanno & aliis commendatus.

℞. Radic. Ari ℥ij. Arſenic. correct. ℥j. Fuliginis ſplendidæ ʒiij. M. F. pulvis inſpergendus.

Matronæ nonnullæ ex Ari radicibus ſtillatitias aquas ad fucum præparant, quas ad faciem erugandam, illuſtrandamque magnis laudibus efferunt. Fæcula quoque ad eoſdem adhibetur uſus, ſiquidem cuti ſplendorem, nitoremque conciliare dicunt. Apud Pictones ruſticanæ mulierculæ maſſam quandam præparare ſolent ex caulibus & radicibus plantæ floridæ minutim ſectis & aquâ per tres hebdomadas maceratis, aquam quotidie renovando: tandem aquâ effusâ, maſſam conterunt, exſiccant, quâ linteamina ſaponis loco mundantur. Eundem uſum J. Raius in quibuſdum Angliæ locis haud ignotum eſſe refert.

Ari radix uſurpatur in Pulvere cachectico *Quercetani*.

ASARUM.

ASARUM, Aſara Baccara & Baccaris: Nardus ruſtica, *Off:* Aſarum, *Dod. Pempt.* 358. & *Inſt. R. H.* 501 *J. B.* 3. 548. *C. B. P.* 197: vulgò, *Cabaret*, *Oreille d'homme*, *Oreillette*, *Rondelle*, *Girard-rouſſin*, *Nard ſauvage.*

Humillima eſt & perpetuò virens planta, radice tenui, repente, angulosâ, nodosâ, fibrosâ, ſpadiceâ, vel cinereâ, acri, amaricante, nauſeabundâ, aromaticâ, Valerianam hortenſem redolente: foliis rotundis, auritis, rigidis, nitidis, obſcurè virentibus, longis pediculis innixis. Flores propè radicem inter folia reconditi, tenui & brevi pediculo inſident, ſtaminei, purpurei, & vix conſpicui, ſi calycem excipias, qui craſſior eſt & in tria ſegmenta diviſus, acuta & atropurpuraſcentia. Hujus autem poſterior pars quæ hexagona eſt, abit in fructum in capſulas ſex diviſum, in quibus ſemina continentur ſubrotunda, exigua, acinis uvarum quoad formam externam ſimilia, fuſcâ tuniculâ involuta, quæ medullam albam continent acriuſculam. Delectatur ſylvoſis & frequens occurit circa Pariſios in ſepto ſancti Mauri. Radices & folia in Officinis uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex radicum & folior. recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi aliquantiſper odorati, ſubamari, obſcurè acidi ℔ij, ℥v, ʒj: humoris primò limpidi, manifeſtè acidi, deinde ruſeſcentis, intensè acidi ac tandem ſubauſteri ℔j, ℥xij, ʒv, gr. xij: humoris fuſci, tum acidi, tum alcali urinoſi ℥iij, gr. xxiiij: olei ſpiſſioris ad inſtar extracti ℥ij, gr. xv. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, gr. xij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvij, gr. lxvj. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒj, gr. ix: in calcinatione ℥iij, ʒvij, gr. xxxvj.

Folia & radices Aſari amara ſunt & acria, chartam cæruleam rubro colore tingunt. Ex his liquet Aſarum ſucco donari ſimili ſpiritui vitrioli dulcificato & ſpiritui oleoſo volatili, aromatico, acri, ſimul conjunctis.

Aſarum remedium eſt polychreſtum, vomitorium nempe & per inferiora validè purgans, diureticum, ſudoriferum, aptiſſima morborum diuturnorum medicina & menſes ſtimulans.

Radices & folia vomitum & ſeceſſum violenter provocant. Radix pulverata à ʒß. ad ʒj. exhibetur: in infuſo à ℥j. ad ʒiiij. Pulvis autem variat ratione præparationis: ſi enim minutiſſimè pulveretur, eo efficaciùs vomitum & urinam pellit ſicut & menſes. Si verò minùs accuratè conteratur, per inferiora ſolummodò purgat, ſine inſigni ventriculi ſubverſione. Decoctum autem præparatur vel in vino vel in aquâ. Si decoquatur in vino, retinet vim vomitoriam & catharticam: ſi verò decoquatur in aquâ ſimplici, à quâ ſulphurea ejus pars ſolvi nequit, vis emetica & cathartica perit, & ritè adminiſtratum fit egregium alterans medicamentum, diaphoreticum & diureticum, in morbis chronicis & febribus intermittentibus ſummæ utilitatis. Quod quidem primùm ab Helmontio & poſt eum à Zwelfero & à Cl. Tournefortio obſervatum fuit.

Præter facultatem emeticam & catharticam Aſarum inſigni donatur virtute obſtructiones reſerandi, viſceraque roborandi, unde illud emetico-catharticum in febribus intermittentibus, ictero, hydrope, diarrhæâ & dyſenteriâ, in affectionibus melancholicis, iſchyadico dolore & arthritide utiliter exhibetur: urinas ciet & menſes pellit, unde meretriculæ plus ſatis frequentant decoctum ejus, cùm ſentiunt ſe gravidas: & eandem ob cauſam prægnantes ab eo abſtinere debent.

Folia, obſervante Vedelio, radicibus violentiùs purgant. Exhibentur n°. 5. 6. 7. 8. vel 9. vino aut hydromelite macerata vel cocta & expreſſa.

℞. Pulver. rad. Aſari ʒß. vel ʒj. Capiat æger ex hydromel. aut Oximel. vel ex conſervâ flor. Aurantior.

℞. Rad. Aſari ʒiij. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colaturam æger capiat manè.

℞. Folior. virid. Aſar. n°. 7. vel. 8. Contuſis affunde vini albi ℥vj. Macerentur frigidè per horam. Fiat colatura cum expreſſione pro hauſtu ad vomitum provocandum.

℞. Rad. Aſar. ℥j. Macerentur per noctem ſupra cineres calidos in aq. commun. ℔j. Fiat colatura manè, jejuno ventriculo, propinanda in viſcerum obſtructionibus.

Ex radicibus & foliis Aſari cum ſpiritu vini extractum in Officinis præparatur emeticum à ʒß. ad ʒj.

Rariùs Aſarum purgantis nomine in uſum venit, ex quo vomitoriæ ſtibii præparationes invaluerunt.

Pulvis foliorum errhinum eſt præſtantiſſimum de quo J. Colbatch Medicus Anglus in ſuo Tentamine Phyſico-Medico, *De alcalibus & acidis quatenus habent reſpectum ad morborum curationem*, mentionem facit, tanquam noviſſime detecto à quodam D. Pitt, Pharmacopœo Worceſtrienſi. Narrat autem tria, quatuor, aut quinque grana pulveris foliorum exſiccatorum adversùs cephalalgiam, cubitum euntibus Tabaci more exhibita, efficere ut non turbatâ ægri quiete manè ſequenti per naſi glandulas materiæ ſeroſæ non parva quantitas exoneretur, quod verum eſſe ſæpius comperi : imò hunc pituitoſum fluxum per tres dies continuos perſeveraſſe obſervavi, cum ſummo ægri levamine.

Idem pulvis ſurditati nonnunquam medetur, annotante eodem authore, modò in aures granum unum aut alterum inſufletur. Hujus novi errhini

efficaciam expertus ſum in oris & linguæ paralyſi, quæ unicâ doſi hujus remedii & largo inde ſuborto pituitæ fluxu ſanata fuit. Quapropter hoc errhinum ſeu capitipurgium medicamentum contra capitis affectus diuturnos & contumaces, ex viſcidâ tenacique materiâ oriundos, gravativos dolores, paralyſim, morboſque ſoporoſos utiliter præſcribi poſſe cenſeo.

Cæterum Aſarum à ſignaturâ quæ aurem refert, à quibuſdam ad aurium morbos commendatur, referente Ettmullero. Folia vel ſola vel cum aliis ſpecificis remediis miſta coquunt & decoctum auribus inſtillant, aut in ſuffitu auribus admovent. Alii lixivio in quo decoctum fuit Aſarum caput lavant, & ſpecificum dicunt ad catarrhos quoſcunque, ſpeciatim ſi auditum affligant, & hinc auditum & memoriam firmare credunt.

Radix uſurpatur in Syrupo hydragogo *Ph. Reg. Charas.*

Radices, folia & fructus contrita & carpis admota, ineunte paroxiſmo, febres intermittentes nonnunquam profligant.

ASCLEPIAS.

ASCLEPIAS, Vincetoxicum, & Hirundinaria, *Off:* Aſclepias albo flore, *C. B. P.* 303. *Inſt. R. H.* 94: Aſclepias ſive Vincetoxicum multis, floribus albicantibus, *J. B.* 2. 138: Vincetoxicum, *Dod. Pempt.* 407: Hirundinaria, *Tragi* 180: Hirundinaria flore albo, *Parkinſon:* Ciſſion, Ciſſophylon, Hederalis, *Ruel.* 728: vulgò, *Dompte-venin.*

Radice eſt numeroſis ſtipatâ fibris, pluribus ex uno capite prodeuntibus, craſſiuſculis, longis, albis, ſapore acri, ſubamaro, ingrato, nauſeoſo,

odore graviuſculo : caulibus lentis, cubitalibus & altioribus, hirſutis, geniculatis : foliis binis ex adverſo naſcentibus, non nihil per extremos margines & nervos hirſutis, formâ hederaceorum, longioribus, rugoſioribus, brevibus pediculis innixis. Ex foliorum alis pediculi prodeunt diviſi in plures alios qui flores ſuſtinent albicantes, monopetalos, campaniformes, patentes, & quinquefidos, cum quinque apicibus concoloribus, rotulæ modo diſpoſitis, calyce in totidem partes diviſo, & piſtillo poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixo. Flori ſupponitur capitulum etiam quinquefidum. Piſtillum abit in fructum ex duabus vaginis conſtantem membranaceis, ſeſquunciam & amplius longis à baſi ad apicem dehiſcentibus, multo ſemine fœtis rufo, latiuſculo, compreſſo, pappis ſeu criſtatâ lanugine inſtructo, ac placentæ ſquammatim affixo. Ab Apocyno & Periplocâ Aſclepias differt, quòd limpidus ſit illius ſuccus, non verò lacteus ut in illis. In nemore vici Boloniæ dicti apud Pariſios ſponte naſcitur. Uſus eſt radicum & foliorum.

Analyſi chymicâ, ex plantæ floridæ recentis demptis radicibus ℔v, per B.V. diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, primò obſcurè acidi, deinde manifeſtè acidi ℔ij, ℥xij, ʒvj, gr. xxxvj. Maſſa exſiccata reſidua, per retortam diſtillata, præbuit humoris rufeſcentis, ſubauſteri, deinde ſalſi ℔j, ℥ij, ʒiiij, gr. lvij : humoris rufi tum acidi, tum ſalſi ℥ij, ʒij, gr. xxxvj : humoris rufeſcentis, alcali, urinoſi, & ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ʒv, gr. xxxvj : olei ſpiſſi & butyroſi ℥ij, ʒij, gr. liiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vij, quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j, ʒvj, gr. xxxvj : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. xxxvj, fuerunt

extracta. Partium jactura in diſtillationibus fuit ℥iiij, ʒj, gr. lxix: in calcinatione ℥v, ʒj, gr. xxxvj.

Ex radicum recenter avulſarum ℔v. per B. V. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis aliquantiſper aromatici, acris, linguam pungentis, primò obſcurè acidi, deinde manifeſtè acidi, & ſubauſteri ℔ij, ℥xiij, ʒij, gr. xxiiij. Maſſa ſuperſtes per retortam diſtillata præbuit humoris primò rufeſcentis manifeſtè acidi & ſalſi, deinde fuſci, intensè acidi, tandem ſalſi & alcali urinoſi volatilis ℥vij, ʒiij, gr. xxvij: humoris fuſci, empyreumatici, alcali urinoſi ʒvij, gr. xlv: olei butyri ad inſtar ſpiſſi ℥ij, ʒiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥xiiij, ʒv, gr. xxxvj: quæ igne reverberii per 24 horas calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥vij, ʒvij, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒj, gr. ij, extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillationibus fuit ℥ix, ʒj, gr. xlviij: in calcinatione ℥vj, ʒvj.

Aſclepiadis radices amaræ ſunt, ſubacres, aromaticæ, & chartam cæruleam rubro colore tingunt, folia verò debiliùs tingunt & ſubſalſa ſunt. Unde concludimus ſicut ex analyſi, hujus plantæ radices donari ſale eſſentiali ſalſo tum vitriolico, tum ammoniacali, acido pluſquàm ſaturatis, & multâ terrâ, multoque oleo tum tenui, tum craſſo bituminoſo involutis: folia verò plus ammoniacalis ſalis continere.

Radix alexipharmaca eſt & ſudorifera: in peſte & aliis morbis mali moris plurimùm commendatur. Menſes & urinas provocat. Pulverata ad ʒj. exhibetur. In infuſo vel decocto ab ℥ß. ad ℥j. Nonnullis, dum recens eſt, nauſeam vel vomitum levem excitat. In variolis, morbillis & febribus malignis, ejus decoctum à Cl. Tournefortio Scorſonneræ de-

cocto anteponitur ad diaphoreſim aut ſudorem promovendum. Decoctum ℥jus in aq. comm. ℔ij, præſcribitur pro potu ordinario. Ad ſtrumas ſanandas, & ad menſes ſuppreſſos revocandos utile eſt idem decoctum ſæpius uſurpatum.

℞. Radicum Vincetoxici ℥j. Infunde in aq.bullientis ℔j. Infuſum percoletur. Dividatur in tres cyathos, cum ſyrup. de Arthemiſiâ aut aperiente cachectico *Ph. R. Charas* propinandos quartâ quâque horâ, in ſuppreſſione menſium.

Ejuſdem decoctum cum vino à Paracelſo laudatur in hydrope. Radix pondere ſemilibræ per noctem in vino macerata & deinde uſque ad tertias decocta manè, jejuno ſtomacho, calida pota, ſudore interim provocato, mirificè expellit aquam intercutem, adeo ut illa per pedum plantas erumpat: eſtque hoc ſingulare experimentum à Trago relatum.

Externè tam folia quam radices & ſemina uſurpantur in mammarum ulceribus, aliiſque ſordidis ac malignis mundificandis: ad morſus viperarum & inſectorum venenatorum ictus. Folia contuſa mammarum tumores reſolvunt & diſcutiunt.

Ex foliis & radicibus præparatur extractum ad eadem uſurpatum à ʒß ad ʒjß.

Radix uſurpatur in aceto Theriacali *Pharm. Reg. Charas* & in electuario Orvietano *Frederici Hoffmanni.*

ASPARAGUS.

DUplex eſt Aſparagus in Officinis uſitatus, ſativus & ſylveſtris.

Asparagus, ſativus *Off*: Aſparagus ſativa *C. B. P.* 489. *Inſt. R. H.* 300: Aſparagus horten-

ſis & pratenſis *J. B.* 3. 725.: Aſparagus ſylveſtris *Matthiol.* 478. vulgò, *Aſperge.*

E radicibus numeroſis, ab uno veluti capite pendentibus, teretibus, carnoſis, candicantibus, ſubdulcibus, glutinoſis, primo vere cauliculos emittit teneros, longos, teretes, virides, glabros, ſine foliis, ab uno ceſpite plures, eſculentos, & grati ſaporis, qui paulatim ad duorum cubitorum altitudinem aſſurgunt & in numeroſos, tenues, firmos dividuntur ramos & virgas, circa quas folia naſcuntur frequentia, viridia, capillacea, mollia, uncialia. Flores roſacei ſunt, hexapetali, pallidè virentes, cum piſtillo in fructum ſeu baccam mollem abeunte, Piſi magnitudine, ferè globoſum, purpuraſcentem, mollem, ſubdulcem, cum ſeminibus duobus vel tribus umbilicatis, nigris, duris, corneæ ſoliditatis. In hortis & arvis colitur, imprimis ad culinarium uſum. Ejus enim recèns enati turiones ſeu Aſparagi propriè dicti diverſimodè cocti menſis apponuntur & palato mirificè placent. Radix & ſemen in Officinis Pharmaceuticis uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex radicum tenerarum & recentium ℔v, per B.V. diſtillatis, prodierunt humoris limpidi ſaporis herbacei, obſcurè ſalſi ℔iij, ℥iij, ʒvj, gr. xxvij: humoris limpidi, ſubacidi ℥xj, ʒij, gr. xlv. Reſiduum per retortam diſtillatum præbuit humoris rufeſcentis, ſubacidi, ſubacris & auſteri ℥iiij, gr. xvj: humoris alcali, urinoſi, volatilis, empyreumatici ℥j, ℥v, gr. xx: olei ſpiſſi ℥j, ʒj, gr. liiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒj, gr. xviij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum fuſcorum, nigricantium ℥j, ʒij, gr. xv: ex quibus ſalis fixi alcali ʒiij, gr. liv, extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillationibus fuit

℥iv, ʒvj, gr. xxxvj; in calcinatione ℥iij, ʒvij, gr. iij.

Illæ radices ſubdulci & glutinoſo ſapore donantur cum quâdam auſteritate, chartam cæruleam colore rubro leviſſimo quidem, inficiunt; unde Tournefortius cenſet eas ſale eſſentiali donari tartaro vitriolato ſimili, multo phlegmate diluto, oleo craſſo, copioſo & mediocri terræ portione implicito. Aliquid tamen nitroſi huic tartaro vitriolato conjungitur, quod quidem in turionibus majori copiâ deprehenditur.

Turionum viridium ſummitates ad ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris aliquantiſper turbidi & lacteſcentis, odoris & ſaporis herbacei Aſparagos referentis ℥xiij, ʒij, gr. xlviij: humoris limpidi, primò obſcurè acidi, deinde manifeſtè acidi ℔iij, ℥ix, ʒiiij: humoris ruſi empyreumatici, alcali, urinoſi ℥j, gr. xxiiij: ſalis volatilis urinoſi, concreti gr. lx: olei adipoſæ craſſitudinis ʒiij, gr. xxiv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥ij, ʒiiij, quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ʒvj, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi alcali ʒiij, gr. xxiiij, lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, gr. lx; in calcinatione ℥j, ʒv, gr. xxiiij. Ex hâc analyſi liquet Aſparagorum turiones ſalem ammoniacalem nitroſum continere copioſum, & magis explicitum quàm in radicibus, à quo vis diuretica pendere videtur.

Aſparagi turiones ſeu germina recentia ciborum appetitum excitant, ſed nutrimenti parum præbent. Urinam provocant, & mirum fœtorem ei communicant. Sunt qui eos tanquam præſervativum in calculo& lithontripticum commendant; ſed ab Helmontio & Ettmullero arguuntur qui ab eorum uſu lithiaſin induci aſſerunt. In quibuſdam

venerem ſtimulant acribus ſuis ſalibus, nerveas partium & urinæ ſecretioni & generationi dicatarum membranas proritando. A nonnullis vis alvum emolliendi illis tribuitur quæ ab aliis denegatur; adeo incerta eſt.

Radix Aſparagi inter quinque radices aperientes majores numeratur cum Apio, Fœniculo, Petroſelino & Ruſco. Diuretica cenſetur, ſed hâc virtute turionibus inferior mihi videtur. In ptiſanis, apozematibus, & juſculis aperientibus, præſcribitur cum aliis radicibus aperientibus ab ℥ß. ad ℥j. pro decocti ℔j.

Eadem vis diuretica ſeminibus tribuitur, ſed in uſum rariſſimè veniunt.

Radices uſurpantur in Syrupo de quinque radicibus aperientibus, Syrup. de Althæâ, antinephritico *Ph. Reg.* Syrup. de Cichor. comp. Semina verò in pulvere lithontriptico *Renaudæi*, & Benedictâ laxativâ.

ASPARAGUS, ſylveſtris *Off*: Aſparagus ſylveſtris tenuiſſimo folio *C. B. P.* 490. *Inſt. R. H.* 300: Aſparagus ſylveſtris *Matthiol.* 478. A ſativo non differt, niſi partium exilitate, ita ut nonnulli eos inter ſe diſcrepare exiſtimarent ſolâ culturâ, quæ ſpecioſiora & ampliora omnia reddit. Attamen Cl. Tournefortius obſervavit Aſparagum ſylveſtrem diu in horto Regio excultum nullam mutationem ſubiiſſe nec culturâ ampliorem factum fuiſſe. Unde concludit eum non ſativi varietatem eſſe ſed ſpeciem diverſam.

Iiſdem donatur virtutibus, imò valentioribus; ita ut, pro uſu medico, ſativo à plurimis anteponatur.

ASPERULA.

Asperula, Aſpergula, Aſperula odorata, Hepatica ſtellata, Stellaria, Matriſylva *Off*: Aparine latifolia humilior montana *Inſt. R. H.* 114: Aſperula ſive Rubeola, montana, odora *C. B. P.* 334. Rubiis accedens Aſperula quibuſdam, ſive Hepatica ſtellaris *J. B.* 3. 718: Aſperula odorata flore albo *Dod. Pemp.* 355: Hepatica ſtellata *Tabern. Icon.* 816: Stellaria *Brunsfels*: Matriſylva *Trag.* 496: vulgò *Petit Muguet.*

Radice eſt tenui, geniculatâ, fibratâ, repente, cauliculis tenuibus, quadratis, geniculatis, palmaribus & dodrantalibus: foliis ad ſingula genicula ſenis vel ſeptenis verticillatim diſpoſitis, aliquantulum ſcabris, foliis Aparines latioribus, pallidiùs virentibus. Flores in ramulis ſummorum caulium naſcuntur, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifariam diviſi, candidi, ſuaviter olentes, cum calyce qui abit in fructum ſiccum, cortice tenui & aſpero obductum, ex gemellis globulis conſtantem. Tota planta gratum, ſuavemque ſpirat odorem. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Tota planta in uſum venit.

Analyſi chymicâ, totius plantæ floridæ, demptâ radice ℔v. præbuerunt humoris limpidi, obſcurè acidi, ſaporis herbacei, amaricantis ℔j, ℥ij, ʒiij: humoris primò rufeſcentis, ſubacidi, amaricantis, acris, linguam pungentis & Perſicorum nucleorum ſaporem referentis, deinde fuſci, empyreumatici, acidi manifeſti, amari & aliquantiſper auſteri ℔ij, ℥ij, gr. xij: humoris empyreumatici, fuſci, alcali, urinoſi, & ſale volatili impregnati ℥j, ʒvij, gr. xlviij: olei inſtar ſyrupi

craſſi ℥ij, ʒiiij, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥viij, ʒij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij, ʒj, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. lij, lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiiij, ʒvj, gr. lx: in calcinatione ℥iiij, gr. xxxvj. Per hanc analyſim liquet Aſperulam ſale eſſentiali donari tartaro vitriolato ſimili, multo oleo acri tum tenui, tum craſſo conſociato. Tota planta gratum ſuavemque ſpirat odorem, ſaporem habet ſubſalſum & aliquantiſper auſterum.

Ratione tenuium ſuarum particularum humores craſſos ac tenaces incidit, attenuat, diſcutit: & levi quâ donatur aſtrictione viſcerum fibras nimis laxas firmat & roborat. Eapropter in levioribus & incipientibus hepatis, lienis, meſenterii obſtructionibus, in ictero, plurimùm valet, necnon etiam in epilepſiâ & paralyſi commendatur. Vulnerariis quoque plantis annumeratur, nec immeritò: blando enim ſuo ſulphure, humorum acrimonia demulcetur, & aſtringentibus ſuis particulis ſolidæ partes leviter conſtringuntur. Externè herba contuſa cataplaſmatis modo hepatis tumori imponitur. Ejus decocto cutis ſcabie fœdata lavatur.

Ex floribus conditum præparatur adversùs epilepſiam proficuum, & ex illis tinctura cum ſpiritu vini extrahitur adversùs paralyſim commendata.

ATRIPLEX.

ATRIPLICIS plures ſunt ſpecies, quarum tres potiſſimùm in Officinis uſitatæ ſunt, de quibus hìc agemus, ſcilicet Atripex alba, Atriplex rubra, & Atriplex fœtida.

ATRIPLEX alba *Offic*: Atriplex hortenſis

alba, ſive pallidè virens *C. B. P.* 119. & *Inſt. R. H.* 505: Atriplex alba hortenſis *J. B.* 2. 970: Atriplex ſativa alba *Lob. Icon.* 253. vulgò, *Arroche, Belle-dame, Bonne-dame, Follette.*

Radice eſt rectâ, palmari, fibroſâ, annuâ: caule procero & erecto, imo terete, ſupremo anguloſo, ramoſo: foliis Bliti minoribus, lævioribus, mollioribuſque, triangulis, ad pediculum quaſi alatis, nonnihil in ambitu ſinuatis, & tenui quâdam farinâ reſperſis, colore ex viridi in luteum languente, guſtu fatuo. Flores in ſummo caule & ramulis copioſi naſcuntur, apetali, plurimis ſcilicet ſtaminibus & apiculis conſtantes luteis vel herbidis, ex calyce pentaphillo ſurgentibus, cum piſtillo quod abit in ſemen unicum, orbiculatum, compreſſum, ſpadiceum, ſaporis, dum recens eſt nidoroſi, ipſo calyce ſeu capſulâ folliculaceâ obvolutum.

Atriplex rubra *Off*: Atriplex hortenſis rubra *C. B. P.* 119. & *Inſt. R. H.* 505: Atriplex rubra hortenſis *J. B.* 2. 970: Atriplex ſativa altera, folio & flore purpureo livens *Lobel. Icon.* 253.

Hæc ſpecies cum præcedente omnibus ſuis partibus, totâque facie externâ convenit, præter colorem ſanguineum ſeu purpureum obſoletum, quo penitus tingitur & imbuitur.

Atriplex utraque in hortis olitoriis, ubi ſeritur, annua eſt. Semel verò ſata ex ſemine deciduo ſe quotannis renovat. Herba cocta eſtur ut olus: nunc tamen rariſſimè culinas ingreditur. Folia & ſemina in uſum Medicum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum Atriplicis albæ ℔v, prodierunt humoris primò limpidi, deinde ſubturbidi, flaveſcentis, odoris & ſaporis ſubſalſi, lixivioſi, qui ſalſi & alcali ſalis notas præ-

buit ℔ij, ℥vj, ʒvij, gr. lj: humoris flaveſcentis tùm ſalſi & alcali urinoſi, tùm acidi ℔ij, ℥j, ʒvj, gr. lix: humoris fuſci, ſale volatili urinoſo impregnati ʒvj: ſalis volatilis urinoſi, concreti gr. xiiij: olei ʒvj, gr. xvij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij; quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒiij, gr. xxviij: ex quibus lixivio ſalis merè alcali fixi ℥j, ʒiiij, gr. xviij. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥j, ʒv, gr. iij; in calcinatione ℥ij, ʒiiij, gr. xliiij.

Atriplex itaque ſale eſſentiali donatur ſalſo, ammoniacali, nitroſo, qualis exurgeret ex mixturâ ſpiritûs nitri & ſalis volatilis urinoſi, cum olei portione non mediocri conjunctis, multo phlegmate dilutis & paucâ terrâ.

Atriplex utraque alba & rubra exiguum admodum nutrimentum veſcentibus præbent, ſtomacho nocent, niſi aromatibus aut ſale & aceto condiantur. Juſculis quæ alvi ciendæ causâ parantur non parum utiles ſunt. Naturâ ſuâ refrigerant & humectant. Herbis emollientibus annumerantur. Alvum emolliunt, blandè laxant, fæces induratas fluxiles faciunt, ſimulque flatus diſcutiunt. Egregiè præſertim conveniunt hypocondriacis, quorum viſcera æſtuant & alvus conſtricta eſt nimis: Ebullientes in primis viis humores acres & bilioſos temperant, indeque natos ardores & inflammationes mitigant. In clyſterum decoctis recentes præſcribuntur ad Mj. aut Mij. imprimis emollientibus & anodynis, alvum duram provocantibus & moderatè laxantibus. In cataplaſmatibus etiam pro inflammationibus ſiſtendis, doloribus mitigandis, partium tenſionibus laxandis & emolliendis tumoribus duris imponuntur, atque podagricis doloribus leniendis. Cum foliis Vitis,

herbâ Anethi & Chamœmeli ingreditur pedilu-via, pro ſomno conciliando, in febribus ardenti-bus & deliriis.

Atriplicis albæ ſemina recentia tùm alvum abun-dè ſubducunt, non ſine moleſtiâ, tùm crebros vomitus provocant teſte Matthiolo. Serapio nar-rat Rhaſim vidiſſe hominem quemdam qui ex Atriplicis ſemine ℥ij pondere ſumpto, crebris tùm vomitibus, tùm alvi dejectionibus vexa-tus fuit, adeo ut ad extremam virium imbecillita-tem devenerit. A quibuſdam in ictero commen-dantur, ab aliis in rachitide. Uſurpantur in pul-vere de Guttetâ dicto, à Riverio adverſùm in-fantium epilepſiam præſcripto.

Atriplex fœtida, Vulvaria *Off*: Cheno-podium fœtidum *Inſt. R. H.* 506 : Atriplex fœti-da *C. B. P.* 119. *J. B.* 2. 974 : Vulvaria *Tabern. Icon.* 428 ; Atriplex puſilla, olida, hircina, Vul-varia vocata, Garum olens *Lobel* : Guroſmum *Dod. Pemp.* 616.

Ex radice gracili, fibratâ, cauliculos promit re-pentes, ut plurimum ramoſos, dodrantales aut longiores, quos veſtiunt foliola ſubrotunda, in ob-tuſum acumen deſinentia, colore formâque Atri-plicis, ſed minora multò, farinaceo pulviſculo aſperſo candicantia, odore viroſo Garum putri-dum referentia, præſertim ſi digitos inter con-terantur. Flores ſummis ramulis acervatim inhæ-rent, exigui, apetali, plurimis ſcilicet ſtaminibus conſtantes ex calyce quinquefariam diviſo ſur-gentibus, cum piſtillo quod abit deinde in ſe-men unicum, minutum, ſplendens, nigricans, orbiculatum & planum, in capſulâ veluti ſtellifor-mi quæ floris calyx fuit, reconditum. Locis incul-tis & juxta ſemitas naſci gaudet. In agro Pariſienſi reperitur.

Analyſi

Analyſi chymicâ, ex Atriplicis fœtidæ floridæ ℔v, prodierunt humoris primò limpidi, deinde flaveſcentis, odoris & ſaporis ſalſi, lixivioſi, qui alcali urinoſi notas præbuit, ℔ iij, ℥vij, gr. xxxvj: humoris primò flaveſcentis, deinde rufeſcentis, ſalſi, tùm alcali urinoſi, tùm ſubacidi ℔j, ℥iiij, ʒvj, gr. xxxvj: humoris fuſci, empyreumatici, ſale volatili urinoſo impræegnati ℥j, ʒiiij, gr. xxiiij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒiij, gr. xij: olei adipoſi, ℥j, ʒvij, gr. xxxiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, ʒvij, gr. xxxvj; quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒvij, gr. xlviij; ex quibus lixivio, ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒvij, gr. xxx. Partium jactura in deſtillatione fuit ℥j, ʒiij, gr. xxxix; in calcinatione ℥j, ʒvij, gr. lx.

Tota planta odorem fœtidum ammoniacalem urinoſum refert, & conſtat ſale eſſentiali ammoniacali, fere explicito, & oleo craſſo copioſo permixto.

Hæc planta antihyſterica cenſetur. Odore paroxiſmos hyſtericos fugat. Potus infuſi foliorum extractorum calidè ſumptus paſſioni hyſtericæ mirè prodeſt. Ex foliis recentibus contuſis, cum ſaccharo conditum præparatur hyſtericis utiliſſimum. Eorum tinctura cum aquâ vitæ parata à Cl. Tournefortio ad eoſdem affectus commendatur. In paroxiſmis hyſtericis ejus decoctum pro clyſtere utile cenſetur.

AVENA.

AVENÆ ſpecies duæ uſitatæ ſunt, Avena alba & nigra.

AVENA alba *Off*: Avena vulgaris ſeu alba *C. B. P.* 23. *Inſt. R. H.* 514: Avena alba *J. B.* 2. 432: Avena, *Dodon. Pemptados* 511. vulgò, *Avoine.*

Ex radicibus tenuibus, copioſis, culmi aliquot ex gramineis vaginis prorumpentes aſſurgunt, geniculis quatuor aut quinque in eodem culmo diſtincti, cum foliis gramineis. In cacumine panicula ſe explicat ſparſa, cum floribus apetalis, per faſciculos pendulos diſpoſitis. Singuli autem flores plurimis ſtaminibus conſtant candicantibus, ex calyce ſurgentibus. Piſtillum autem deinde abit in ſemen oblongum, tenue, acutum, ſubalbicans, farinaceum, & ſuperiori parte exiguis capillis hirſutum, glumâ quæ calyx floris fuit, craſſâ & durâ obvolutum. In omnibus regionibus tam calidis, quàm frigidis ſeritur. Semen in uſu eſt.

Avena nigra *Off*: Avena nigra *C. B. P.* 23. *Inſt. R. H.* 514. *J. B.* 2. 432: Avena ſylveſtrior, nigra tenuiorque *Cæſalpin.* 177.

Albâ aſpectu magis agreſtis eſt, ſtipulâ craſſiore & folio nigriore. Granum huic ſtrigoſius, longius & piloſius eſt quàm præcedenti, glumâ piloſâ & nigrâ tectum.

Analyſi chymicâ, ex Avenæ vulgaris optimè purgatæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, Avenam coctam odore & ſapore referentis, ſubacidi, & occultè ſalſi ℥x, ʒv, gr. lvij: humoris rufeſcentis, empyreumatici, intensè acidi, auſteri, acris, linguam aliquantiſper pungentis, cum aliquibus alcali indiciis ℔j, ℥ij, ʒiiij: humoris fuſci, alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒv, gr. xxxiij: olei ſpiſſioris, Syrupi ad inſtar ℥vij, ʒij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥vij, ʒij, gr. xxxiiij: quæ igne reverberii per duodecim horas calcinata, cinerum reliquit pinguium adhuc & viſcidorum ℥ij, ʒij, gr. xx; ex quibus lixivio, ſalis fixi alcali ʒj,

gr. xi extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℔j, ℥j, ʒiiij, gr. xx: in calcinatione ℔j, ℥v, gr. xiiij.

Avena itaque conſtat ſale ammoniacali multo oleo involuto; unde compoſitum exurgit mucaginoſum. Inſuper Avena, cerealium more, aquâ maceratâ fermenteſcit, & in liquorem vinoſum poſteaque in acetoſum convertitur.

Avena in uſu frequentiſſimo eſt, tum in cibo, tum in Medicinâ. Seritur quidem pro equorum pabulo, aliorumque animalium. Ex ea tamen optimæ & variæ pultes atque ſorbitiones præparantur. Non alia ferè juſcula apud Anglos in uſu ſunt, quam Avenata; tam apud nobiles, quam plebeïos, quæ ſanè tam ægrotis, quam ſanis ſaluberrima ſunt. Facilè coquuntur, & optimum alimentum corpori ſubminiſtrant.

In annonæ caritate, inquit Raïus, tenuioris conditionis homines, hiſce juſculis præcipuè victitant, & tamen meliore valetudine fruuntur, quàm qui delicatiſſimis, variâque arte confectis cibis utuntur. Bene nutriunt, floridumque ſatis colorem infantibus efficiunt.

In montoſis ſeptentrionalibus Angliæ, inque Cambriâ, ex Avenâ decorticatâ & molitâ panes & placentas varii generis conficiunt. Nec alio pane utuntur ruſtici, &tamen optimâ valetudine fruuntur & maximè longævi ſunt, narrante J. Raïo: & ſanè minimè dubium eſt, quin panes illi ſaluberrimi ſint, quamvis non aſſuetis ob amarorem minùs grati.

Eſt & edulium quoddam quod ex eâ decorticatâ leviter tuſâ, pinſitâque, apud inferioris Normanniæ & Armoricarum Regionum populos conficitur, Grualdum, *Gruau* vulgò nuncupatum. Vel

ſolùm ex aquâ, vel lacte, vel carnium jure leviter coquitur: & decoctum in ſorbitione ſeu juſculo acceptum bechicum eſt,confertque tuſſientibus.Humorum acrimoniam demulcet, æſtum temperat, efferveſcentiam coercet, æſtuanteſque ſales per urinarum vias præcipitat & expellit. Ex eo quoque pulticula ſeu cremor paratur, cui adjicitur lac vaccinum, aut ſuccus Amygdalarum dulcium, itemque ſaccharum, quâ ratione fit palato gratiſſimum. Omnes ferè apud Anglos Medici in morbis acutis non aliis ferè ſorbitionibus ægrotos alunt, quàm avenatis. Reverâ blandâ mucagine humoris acrimoniam demulcent, æſtum temperant, efferveſcentiam coercent, tenuibus ſuis particulis craſſos ac tenaces ſuccos dividunt, æſtuanteſque ſales per urinarum vias præcipitant & expellunt, necnon etiam ſudores quandoque provocant, & inſenſilem tranſpirationem reſtituunt: unde in catharris, raucedine, tuſſi, exulceratione & aſperitate faucium, aphthis ab acri lymphâ oriundis, pleuritide, peripneumoniâ, eryſipelatoſis affectionibus utiles ſunt, & in febribus acutis juſculis carnium anteponendæ, quandoquidem humores & ſanguineam maſſam ad efferveſcentiam minùs inducunt.

Ceceviſiam quoque ex Avenâ non ſecùs quàm ex aliis frugibus Angli & Lithuani conficiunt, quæ hordeaceæ bonitate non multùm cedit, aliquo etiam reſpectu ei præfertur.

Walli ex amylo Avenæ in aquâ ad gelatinæ craſſitiem decocto ferculum parant, quod in magno, non in Walliâ tantùm, ſed per totam Angliam pretio eſt. Gelatinam hanc amyleam, avenaceam, calidam, in taleolas diſſectam cum lacte, vel cum ceceviſiâ, aut vino albo Saccharo edulcorato miſtam comedunt.

Avena cum pugillis aliquot ſalis in ſartagine torrefacta, ſacculo tenuioris telæ incluſa, calenſque abdomini applicata, in colico dolore levamen affert, & eò feliciùs ſi grana Juniperi & Cumini ſemen illi admiſceantur.

Farina Avenæ extrinſecùs ad cataplaſmata non minùs utilis eſt quam Hordei: exſiccat enim & mediocriter digerit. Cum butyro cocta in ſcabie capitis exſiccandâ commendatur.

Illis qui calculo renum laborant, Simon Pauli commendat balneum ex Polentâ tritâ, Lupulo, & Avenæ ſtramine, quod inſigniter mitigat dolores nephriticos.

AURANTIA MALUS.

INter varias Aurantiarum arborum ſpecies, duæ ſunt potiſſimùm, quarum fructus apud nos in uſu ſunt, ſcilicet malus Aurantia fructu acri, & malus Aurantia fructu dulci.

MALUS AURANTIA, fructu acri *Off*: Aurantium acri medullâ vulgare, *Ferrarii Heſperid.* 377. *Inſt. R. H.* 620: Malus Aurantia major *C. B. P.* 436: Aurantia Malus *J. B.* 1. 97: *Oranger à fruit aigre*, vulgò *Bigarrades.*

Elegantiſſima hæc arbor parùm procera, radice eſt craſſâ, lignoſâ, ramoſâ, altè & latè diffuſâ, intus luteâ: trunci materie durâ, ſpiſſâ, intus candidâ, odoratâ, cortice glabro ex viridi ſubalbicante circumveſtitâ; ramis numeroſis, nitidè virentibus & complures in ramulos flexiles & ſpinis nonnullis refertos diviſis: foliis Lauro latifoliæ proximis, perpetuò virentibus, craſſis, lævibus, latis & utrinque in acumen deſinentibus, cum pediculo foliato ſeu corculi aſpectu, & infinitis Hyperici

inſtar, cellulis oleariis minutiſſimis tranſlucentibus refertis, velut totidem foraminulis perviis. Flores odorati, quaſi faſciculatim conferti, roſacei ſunt, quinque ſcilicet petalis, candidis, in orbem poſitis, conſtantes: ex floris calyce ſurgit piſtillum viride, foliolis in albicantia deſinentibus ſtamina, cum apicibus luteis ſtipatum, quod deinde abit in fructum ferè globoſum, cortice carnoſo, lineas duas, tres, quatuorve craſſo, intùs albido, extùs aureo vel croceo, dum maturus eſt, ante maturitatem, viridi, amaro, acri, linguam pungente, facilè ab interiori medullâ ſeparabili, in octona loculamenta facilè ab invicem ſeparabilia diviſum, ſucci acidi & pulpæ veſicularis plena, nucleiſque vel ſeminibus fœta oblongis, ex luteo candicandibus, calloſis, cum medullâ amarâ.

Malus Aurantia dulci medullâ *Off*: Aurantium dulci medullâ vulgare *Ferrarii Heſperidum* 377: *Inſt. R. H.* 620: Malus Aurantia *Dod. Pempt.* 792: *Oranger à fruit doux*, *Orange douce.*

Hujus inter & prioris arboris folia & flores nullum obſervatur diſcrimen. Soli fructus inter ſe differunt, tum cortice, tum medullâ. In acribus ille ſubtriſti colore flavet, granoſâ plerumque ſcabritie rugat, peracri amaritudine mordet, odore peracuto ferit: hæc autem, medulla nempe, dilutioris eſt palloris & aſperioris acrimoniæ. Differt autem Aurantium dulce corticis tenuitate, lævore ſæpius molliſſimo, colore ardenter croceo, amaritie remiſſiori & odore diluto: medullæ quoque ſubflavo ſive ſulphureo aſpectu, inſulsâ nonnunquam, nonnunquam vinosâ dulcedine, laxiore frequenter orbe, ſuccoque uberiore. Utraque hîc in hortis ſummâ curâ colitur. In inſulis

Stœcadibus (*Hyeres*) & in Gallo-Provinciæ maritimis oris, adeo familiaris eſt Aurantia Malus, ut ſemper virentium lucorum amœnitate & Pomorum fœturâ perenni neutiquam inquilina videatur. Folia, flores & fructus ſeu fructuum cortex, medulla, ſemen in uſu ſunt.

Fructus in officinis varia obtinet nomina. Malum dicitur Aurantium, Arantium, Aureum, Anarantium, Nerantzium, Chryſigenum & Citrangulum.

Analyſi chymicâ, unaquæque libra petalorum florum Aurantiorum à piſtillis & calycibus ſeparatorum per B. M. blando igne diſtillatorum, præbuit humoris aquoſi, limpidi, odorati, fragrantis, ſubamaricantis & ſub finem obſcurè acidi ℥xiij circiter, cum aliquot olei eſſentialis guttulis.

Eorumdem petalorum exſiccatorum ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris rufeſcentis turbidi, primò odoris & ſaporis non ingrati florem adhuc referentis, acidi, pungentis, deinde intensè acidi & empyreumatici ℔j, ℥v, ʒj, gr. l: humoris turbidi albicantis tum acidi, tum alcali, & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ix, ʒij, gr. xliiij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xxvj: olei tum eſſentialis, tum craſſioris ℥viij, ʒj, gr. xxviij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥x, ʒvij, gr. xl: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium ℥v, ʒv, gr. xl: ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥iiij, ʒiij, gr. xij, lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiiij, ʒij, gr. xxx: in calcinatione ℔j, ℥v, ʒij.

Per hanc analyſim liquet flores Aurantios ſalem eſſentialem continere ammoniacalem; aliquantiſper auſterum, cum multo oleo aromatico, tum tenui, tum craſſo, conſociatum.

Ex corticum malorum Aurantiorum acidorum,

recentium, per vaporarium diſtillatorum ℔v. prodierunt humoris limpidi odorati acidi, primo occulti, deinde manifeſti ℔iij, ℥viij, cum olei eſſentialis ʒix. Maſſa ſicca in alambice reſidua pendebat ℥xxij, ʒij: quæ igne reverberii diſtillata fudit humoris intensè acidi ℥v, ʒij, & peculiaris indolis; quippe qui vitrioli Hungarici ſolutionem rubro colore inficit, modò unicæ vitriolicæ ſolutionis parti, hujuſce liquoris partes 15 vel 16 affundantur: humoris tum acidi, tum alcali volatilis urinoſi ℥j, gr. xxxvj: olei fluidi tum eſſentialis, tum craſſioris ℥ij, ʒvij, gr. lxj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij. Quæ igne reverberii per 14 horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥j, ʒiij, gr. xij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. xviij extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione per vaporarium fuit ℥j, ʒvj: in diſtillatione per retortam ℥v, ʒvij, gr. xlvij: in calcinatione ℥v, ʒiiij, gr. lx.

Itaque cortex Aurantiorum multùm olei continet eſſentialis & craſſi cum ſale eſſentiali tartareo & auſtero commixtum.

Succus malorum Aurantiorum acidorum per vaporarium diſtillatus ad ℔iij fudit humoris limpidi, ferè inſipidi, acidi, primò occulti, deinde manifeſti ℔ij, ℥viij. Maſſa reſidua ſpiſſa & ferè arida pendebat ℥iiij, ʒvj: quæ per retortam igne reverberii diſtillata præbuit humoris tum alcali urinoſi, tum acidi ℥j, ʒiij: humoris alcali urinoſi ℥iij, gr. liiij: olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ʒij, gr. xxxj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥j, ʒij, gr. xxxvj: quæ in crucibulo per ſex horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒij, gr. lxix: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒj lixivio extracta fuit.

Succus ille licèt guſtu acidus mediocri tamen aci-

di ſalis quantitate donatur, & cujus portio non exigua in ſalem alcali urinoſum igne convertitur. Sal ille acidus rarus eſt admodum & cum tenuiſſimo ſulphure intermiſtus. Eâ ſanè de causâ ſuccus ille recenter expreſſus & per aliquod tempus in loco frigido aſſervatus in tenuem gelatinam ſeu mucaginem concreſcit.

Succus malorum Aurantiorum dulcium exiguâ admodùm ſalis acidi portione donatur, & parum ſalis alcali præbuit.

Flores malorum Aurantiorum odoris gratiâ apud nos hodie in præcipuo honore ſunt, tum in odoramentis, tum in condimentis. Hic odor ferè ſolus ſuper Roſas, Ambarum & Moſchum prævaluit. Ex his floribus diſtillatur aqua fragrantiſſima quæ non ſolùm odoris præſtantiâ cæteras præcellit, ſed ad medicamenta etiam optimè facit. Aqua Naphæ à nonnullis nuncupatur. Cephalica eſt, ſtomachica, hyſterica & alexipharmaca. Ventriculum roborat & flatus diſcutit blando ſuo amarore haud ingrato. Paroxiſmos hyſtericos & ſpaſmodicos hypocondriacorum motus ſedat, & menſes promovet ad cochlear unum aut alterum epota ſola vel cum alio quocunque liquore idoneo. Ad febres peſtilentiales & mali moris à Matthiolo commendatur tanquam alexiteria & ſudorifica, ſi ſex unciarum pondere potanda exhibeatur. In potionibus & julapiis cephalicis, cardiacis, ſtomachicis & hyſtericis ad ℥j. aut ℥ij. præſcribitur.

Ex iiſdem floribus condita varia tum ſolida, tum molliora, & tabellæ conficiuntur, quæ palato gratiſſima menſis ſecundis apponuntur, aut medicamentis admiſcentur ad eorum ſaporem ingratum corrigendum, aut ad ventriculum roborandum.

Ex foliis viridibus mali Aurantiæ aqua ſtillatitia

quoque paratur à nonnullis magis laudata ad eaſdem affectiones, utpote amara magis, licèt minus odora.

Cortex malorum Aurantiorum acidorum utpote magis amarus, non ſolùm ad intinctus reſervatur, ſed etiam in uſum medicum præ dulcium cortice venit. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, humores craſſos ac tenaces dividit, attenuat, flatus diſcutit, colicos dolores ſedat, menſes movet & lochia, & vermes necat. In iſchuriâ & dyſuriâ laudatur à nonnullis ut præſidium ſpecificum. Pulvis à ℈j ad ʒj. exhibetur.

Idem cortex ad immodicos mulierum menſes ſiſtendos à Ludovico Septalio commendatur. In aq. comm. ℔vij. trium acrium Aurantiorum ſubviridium adhuc & nondum perfectè maturorum cortices in phyliras ſeu pelliculas confectos incoquit, donec ſint ejuſdem aquæ partes duæ conſumptæ: tum decoctum percolatur, cujus ℥viij. aut ix. mane potui dantur. Huic decocto, ſi valentius deſideretur Piloſellæ manipulum poſtremo excoquendum adjicit, & in eo candens ferrum ſæpius extinguit.

Oleum eſſentiale dictum ex hoc cortice diſtillatum vel leviter expreſſum ad guttas ij vel iij. cum Saccharo ſub elæoſacchari formâ exhibetur iiſdem in affectionibus.

Tinctura quoque ex hiſce corticibus tum ſiccis, tum recentibus, cum ſpiritu vini tartariſato extrahitur ad eadem commendata. A ʒß ad ʒj. exhibetur.

Uſurpatur cortex in tincturâ amarâ ſtomachicâ *Londinenſium*, & in Aquâ Theriacali *Charas*.

Cortices tum dulcium, tum acidorum, Saccharo conditi, inter delicatiſſima bellaria menſis ſecundis inferuntur.

Pulpa interior Aurantiorum dulcium comeditur ſola vel cum Saccharo, ſitim extinguit, refrigerat, appetitum proſtratum ſuſcitat: ſed exiguum admodùm vel nullum alimentum præbet niſi pravum. Itaque cavendum ab illius ingurgitatione, diarrhæas enim & dyſenterias excitat. Acidorum pulpa deterior eſt, pulmones irritat & tuſſim inducit. Succus Aurantiorum acidorum è medulla expreſſus, aquâ dilutus & Saccharo temperatus potum *Orangeat* vel *Orangeade* vulgò dictum, ſanis gratiſſimum in diebus æſtivis ad ſitim extinguendam & temperandum ſanguinis æſtum ſuppeditat, bilioſis naturis, febricitantibus & ſcorbuticis utiliſſimum. In potionibus antiſcorbuticis & febrifugis ad ℥j. aut ℥ij. præſcribitur. Idem ſuccus urinas & menſes promovet, quapropter in menſium ſuppreſſione ſuccus unius mali Aurantii acidi in hauſtu vini albi expreſſus cum Croci pulverati gr. xij à mulierculis haud inutiliter uſurpari ſolet.

Malum Aurantium dulce integrum cum cortice & medullâ comeſtum ante febris intermittentis acceſſionem tertianæ præſertim perſæpe paroxiſmum avertit, & febrem ipſam nonnunquam profligat. Idem ad ſcorbutum ſanandum efficaciſſimum eſt: cum cæteris antiſcorbuticis medicamentis optimè conſociari ſolet: imò Aurantia & Citrea mala ſola plurimùm valent, ſiquidem ſcorbutici nonnulli ſolo eſu crudorum diuturno perſanati ſunt.

Semina amara ſunt, vermes necant, putredini reſiſtunt, quare inter alexipharmaca à quibuſdam recenſentur.

BARDANA.

Bardana, Perſonata, Lappa major, *Off*: Lappa major, Arcium Dioſcoridis *C. B. P.* 198. *Inſt. R. H.* 450: Perſonata ſive Lappa major, aut Bardana *J. B.* 3. 570: Perſonata, Lappa major, Bardana *Lobel. Icon.* 388: Perſonatia *Fuchſii*: vulgò, *Bardane*, *Glouteron*.

Radicem habet craſſam, ſimplicem, pedem longam, rectam, foris nigricantem, intus albam & fibris ſtipatam, ſaporis ſubdulcis & ſubauſteri. Folia ampla ſunt, pedem longa & majora, quà pediculo adhærent utrinque aurita, in ſummo mucronata, hirſuta, obſcurè virentia, ſubtus incana. Caulis bicubitalis, craſſus, hirſutus, flores capitatos ſuſtinet ſummis ramulis innaſcentes & floſculoſos, plurimis ſcilicet floſculis conſtantes purpureis, profundiùs quinquefariam diſſectis, embryoni inſidentibus & calyci capitato qui è pluribus ſquammis conflatur in hamum deſinentibus, introrſum incurvatis. Embryo autem abit deinde in ſemen oblongum, compreſſum, ſtriatum, nigricans, pappis brevibus aut potiùs villis inſtructum, ſaporis ſubamari, ſubacris. Occurrit in pratis & viis agri Pariſienſis. Radices, folia & ſemina uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex ℔v. recentium hujus plantæ radicum prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, obſcurè acidi ℔j, ℥x: humoris primò limpidi, intensè acidi, ſub finem rufeſcentis auſteri ℔ij, ℥iiij, ʒj, gr. vj; humoris ruſi tum acidi ſubſalſi, tum alcali urinoſi ℥j, ʒiij: olei ʒvij, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iij, ʒvij, gr. xlviij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. lx. extracta fuerunt. Partium

jactura in diſtillatione fuit ℥xj, ʒiiij, gr. lxvj: in calcinatione ℥ij, ʒiiij, gr. xlviij.

Radices Bardanæ ſapore donantur ſubdulci cum quâdam levi auſteritate in receſſu. Earum ſuccus chartam cæruleam ſubrubro colore aliquantiſper inficit. Unde liquet ſale eſſentiali donari tartareo, ſtyptico, cum mediocri olei portione conjuncto.

Ex foliorum recentium Bardanæ per retortam diſtillatorum ℔v. prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, primò inſipidi, deinde obſcurè acidi ℔j, ℥xiiij, ʒvj, gr. liiij: humoris primò limpidi ſubacidi, deinde rufeſcentis, acidi, ſalſi, ſub finem rufi, empyreumatici, ſubauſteri & aliquantiſper alcali urinoſi ℔ij, ℥ix, ʒj, gr. xlij: humoris rufi, alcali urinoſo volatili imprægnati ℥j, gr. xlij: ſalis volatilis concreti ʒj: olei ſpiſſi extracti ad inſtar ℥j, ʒv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iij, ʒvj, gr. xxiiij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvij, gr. xlij: ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒvij, gr. xl, extracta ſunt lixivio. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒij, gr. xlviij: in calcinatione ℥j, ʒvij, gr. xlij.

Folia Bardanæ amara ſunt: eorum ſuccus chartam cæruleam non mutat. Exſiccata & combuſta levia fulgura ad inſtar Nitri emittunt. Unde conjicere licet ſalem ammoniacalem nitroſum continere, multo oleo craſſo involutum. Seminum recentium Bardanæ per retortam diſtillatorum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, ferè inſipidi & inodori, obſcurè acidi ℥vj, gr. xxiiij: humoris intensè acidi, auſteri ℥vij, ʒvij, gr. xxxvj: humoris rufi, empyreumatici, tum acidi, tum alcali urinoſi volatilis ℥xiiij: olei fluidi ℔j, ʒv, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℔j, ℥vij, ʒvij: quæ igne reverberii calcinata reli-

quit cinerum albicantium ℥iiij, ʒiij, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi ſalſi cum particulis talcoſis nonnullis ʒij, gr. xiiij. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xj, ʒiij, gr. xlviij: in calcinatione ℔j, ℥iij, ʒiij, gr. xxxvj.

Semina Bardanæ amara ſunt & acria. Multo oleo donantur cum ſale tartareo ammoniacali conjuncto.

Radix Bardanæ diuretica habetur, ſudorifera, pectoralis, uterina, vulneraria & febrifuga. Ejus decoctum in morbis malignis & variolis Scorſoneræ decocto à nonnullis nec immeritò anteponitur: & à Simone Paulli in morbis venereis decocto Salſæparillæ & cæterorum lignorum exoticorum præſtantius cenſetur, ſaltem pro emaciatis & rarioris texturæ ægris. Henricus tertius Galliarum Rex à Petro Penâ, decocto radicum Lappæ, ab hac lue ſanatus fuit, narrante Samuele Formio apud Riverium obſ. 41. Cæſalpinus eam radicem intus ſumptam cruentis & purulentis expuitionibus utilem eſſe aſſerit. Pro pleuriticis commendatur, illis præſertim quorum pleuritis in empyema aut phthiſim degenerat. Arthriticis ſuccurrit. Quidam Vaſtelius, narrante Foreſto, ab arthritide liberatus fuit radicis decocto, quo uberrimum urinæ, lactis ad inſtar albæ, profluvium provocatum fuit. Radices pulveratæ ad ʒj. in decocto ad ℥j. pro unâquâque aquæ librâ vel etiam Saccharo conditæ ad ℥ij. uſque comedendæ præſcribuntur: ſicque urinas potenter movent, & calculos & arenulas expellunt, referentibus Penâ & Lobelio.

Folia & flores iiſdem virtutibus donantur. Eorum ſuccus expreſſus & defœcatus ad ℥iiij utiliter propinatur iiſdem in affectionibus. Caules antequàm flores perficiantur, deraſo cortice, crudi, coctique ex oleo & aceto non inſuaves ſunt, & urinam po-

tenter cient. Foliorum & caulium decoctum pleuriticis affatim propinatur, ſumptis priùs decem vel duodecim ovorum germinibus : & hocce remedio ſudor copioſus diffluit. Adversùs quartanam idem decoctum plurimùm laudatur.

Semen Bardanæ diureticum eſt valentiſſimum. Ad ʒj ex vino albo vel alio liquore idoneo ſumitur : vel ex eo emulſio cum Bardanæ decocto vel aquâ ſtillatitiâ conficitur. Idem ſemen pulveratum & quotidie manè ſumptum ab Apuleio adversùs iſchiadicum dolorem præſcribitur.

℞. Pulver. rad. Bardan. ʒj. Dilue in aq. vel decoct. Bardan. ℥v. Fiat potus ſudoriferus in pleuritide.

℞. Rad. Bardan. ℥iiij. Coq. in aq. comm. q. ſ. Fiat ptiſana cui adde cryſtall. mineral. ʒß pro ſingulis libris.

℞. Radic. Bardanæ taleolatim diſſectar. ℥ij. Raſur. C.C. ℥j. Bulliant in aq. ℔iiij. ad 4æ partis diminutionem. Adde malum citreum taleolatim ſectum ad gratiam conciliandam. Fiat ptiſana in febribus malignis & variolis.

In decocti folior. & caul. Bardan. ℔ij. diſſolve ſyrup. de 5. Rad. aper. ℥ij. Fiat apozema diureticum per vices propinandum.

℞. Semin. Bardan. pulverator. ʒj. Vini albi ℥iiij. Macerentur per ſex horas ; ſumat æger ad urinam promovendam.

℞. Semin Bardan. ʒiij. Cum decocti Gramin. & radic. Petroſelin. q. ſ. fiat ſ. a. emulſio diuretica.

℞. Semin. Bardan. & Card. benedict. ana ʒij. Contund. in aq. Meliſſ. ℥vj. Fiat emulſio ſudorifera ſ. a. cum ſyrup. Caryophyllor. hortenſ. aut alterius idonei ℥j. edulcoranda.

Extrinſecùs Bardanæ folia ulcera mundificant, membris luxatis & ambuſtis conferunt. Ex illis con-

tuſis vel ſub cinerem aut cum lacte coctis fit cataplaſma ad arthriticos dolores demulcendos, parti afflictæ admovendum, & ſextâ quâque horâ renovandum. Dolores arthriticos tam fixos quàm vagos cum inſigni tumore conjunctos ſedat, teſte Ettmullero. Sanguinem grumoſum ex contuſionibus mirè diſſolvit & diſcutit. Pulpa vel raſura radicum recentium ſuper linteum extenſa & calidè parti afflictæ admota ecchymoſim ſive ſuggillationem ſanat.

Ex foliis aqua diſtillata in officinis præparatur & extractum quæ ad eadem valent. Folia uſurpanpantur in Ung. Populeo *Nicol. Salernitan.*

BECCABUNGA.

BECCABUNGÆ ſpecies duæ occurrunt in officinis quæ à Caſparo Bauhino inter Anagallides recenſentur, & à Moriſono & Tournefortio inter Veronicas. Altera major, minor altera dicitur.

BECCABUNGA major *Off*: Veronica aquatica major, folio ſubrotundo, *Moriſ. Hort. Oxon. part.* 2. 323. *Inſt. R.H.* 145: Anagallis aquatica, major folio ſubrotundo *C.B.P.* 252: Berula ſeu Anagallis aquatica *Tabern. Icon.* 719: Anagallis aquatica folio rotundiore, major *J. B.* 3. 791: Anagallis ſive Beccabunga major, *Parkins.* Radicibus eſt fibroſis, albis, repentibus, caulibus ſupinis, rotundis, fungoſis, rubentibus, ramoſis, in quibus folia bina ad nodos oriuntur ſubrotunda, unciam ſuperantia, glabra, nitida, craſſa, crenata, atrovirentia. Ex eorum alis pediculi prodeunt palmares aut ſeſquipalmares cum floribus ſpicatim poſitis, monopetalis, rotatis, cæruleis, quadripartitis, in umbilico perforatis, apicibus dilutè cæruleis, ternis, & piſtillo abeunte in fructum membranaceum quodammodo cordatum, compreſſum, tres lineas longum,

in duo loculamenta diviſum, in quibus ſemina plura, exigua, compreſſa continentur.

BECCABUNGA minor, *Off*: Veronica aquatica minor, folio ſubrotundo *Inſt. R. H.* 145: Anagallis aquatica minor, folio ſubrotundo *C. B. P.* 252: Anagallis aquatica, flore cæruleo, folio rotundiore minor *J. B.* 3.790: Anagallis aquatica, ſive Beccabunga Germanorum, *Adverſarior. Lobel. Dodon. Pempt.*

Hæc ſpecies priori ſimilis eſt; ab eâ tantùm differt quòd caulibus, foliis & floribus minor ſit. Ambæ in agro Pariſienſi ſponte naſcuntur juxta rivulorum margines.

Analyſi chymicâ, ex Beccabungæ floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi ferè inſipidi & inodori, obſcurè acidi ℔j, ℥j, ʒiij, gr. xlviij: humoris primò limpidi, manifeſtè acidi, deinde rufeſcentis, intensè acidi, auſteri ℔iij, ℥v, ʒj, gr. lij: humoris fuſci empyreumatici tum acidi, tum alcali urinoſi ℥j, ʒv: olei ℥j, ʒiiij, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiiij, gr. vj: ex quibus lixivio, ſalis fixi ſalſi ʒv, gr. xliiij. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒj, gr. xx: in calcinatione ℥ij, ʒiij, gr. lxvj.

Totius plantæ ſapor nullus manifeſtus. Sale eſſentiali donari mihi videtur ſalſo vitriolico blando & temperato, ſalis mirabilis Glauberi haud abſimili, multo phlegmate diluti & non mediocri olei portione involuti.

Anagallidi aquaticæ ab Hieronymo Trago, Caſparo Bauhino & aliis, vis calida, urinam ciens, calculos frangens, menſes promovens & mortuos fœtus propellens tribuitur, cùm tamen Beccabungam menſes, fluidoſque & tenues humores ſiſtendi

& incraſſandi virtute præditam Theodorus Corbeius in ſuâ Pharmaciâ Francofurti editâ 1656, affirmet, experientiâ id teſtante. Reipsâ herba eſt temperatæ naturæ quæ etiam in cibo & in medicinâ ad ſcorbutum adhibetur, acetariiſque adjungi commodè poteſt, ſicut Naſturtium aquaticum: imò calidis & ſiccis naturis magis convenit. Reliquis acrioribus plantis antiſcorbuticis anteponitur, in eo ſcorbuto qui à causâ calidâ oriri dicitur, nempe à ſummâ ſalium ferè cauſticorum acrimoniâ, qui ſummâ ſanguinis diſſolutione, maculis lividis eryſipelatoſis, febre & calore præter naturam comitatur. Tunc ſola exhibetur, vel cum Acetosâ, Oxytriphyllo, Lapatis, ſucco Limonum & Aurantiorum conſociatur: vel etiam ſæpè cum Cochleariâ, Naſturtio & aliis acribus plantis antiſcorbuticis admiſcetur ad earum acrimoniam contemperandam.

Succus defæcatus ad ℥iiij, vel ſolus vel cum ſero lactis permiſtus præſcribitur. Herba in juſculis & apozematibus alterantibus aperientibus & antiſcorbuticis à M. j. ad iiij. uſurpatur. Extractum ad ʒj. Conditum ex herbâ floridâ cum ſaccharo præparatur, quod per tres menſes continuos ad ℥j. quotidie manè, jejuno ventriculo ſumptum impetigines & cutis vitia ſanat.

℞. Folior. Beccabungæ, Naſturtii aquatic. Oxytriphylli & Acetoſæ rotund. ana M. ij. Carnis vitulinæ ℔j. Fiat juſculum in balneo mariæ & in vaſe probè obturato.

Extrinſecùs Beccabungæ folia contuſa vel in aquâ cocta hæmorrhoidibus cæcis & condylomatis cataplaſmatis formâ admota mira præſtant, teſte Simone Paulli. Teſtatur quoque Jacobus Fabricius in notis Crollianis ſolâ Beccabungâ coctâ in cereviſiâ & bis quotidie appoſitâ ſatis magnum ulcus univerſam fe-

rè tibiam occupans& ad os ferè profundum feliciter in ſcorbutico quodam ſanatum fuiſſe. Simon Paulli eandem hujus plantæ vulnerariam virtutem confirmat praxi Ruſticorum Megalopolitanorum, (*Mechelbourg*) qui certo experimento vulnera conſolidare norunt Beccabungâ recenti cum modico ſalis & telæ aranearum permiſto. Ex eâdem quoque fotus aut balneum vaporarium præparantur quæ paralyſi ſcorbuticæ plurimùm conferunt, & quibus delentur maculæ quibus ſcorbuticorum crura & brachia variè pingi conſpiciuntur. Nonnunquam etiam contingit, obſervante Ettmullero, ut poſt partum difficilem intumeſcant puerperis inguina, & ad gangrenam inclinent, ubi itidem Beccabunga cum floribus Chamæmeli vel contuſa in formâ cataplaſmatis, vel decocta cum fomentis genitalibus applicata egregiè diſcutit ac reſolvit.

Ejus aqua diſtillata in Officinis aſſervatur ſed debilioris admodum virtutis eſt.

BELLADONA.

BELLADONA, Solanum furioſum, Solanum maniacum, Solanum lethale, *Off*: Belladona *Cluſ. Hiſt. lxxxvj. Inſt. R. H.* 77: Solanum melanoceraſos C. B. P. 166: Solanum maniacum multis, ſive Belladona *J. B.* 3. 611: Solanum lethale *Parkins. Raii Hiſtor. pl.* 679: Solanum ſomniferum *Adverſar. Lobel.* 102.

Radice eſt craſsâ, longâ, ſuccosâ, albicante, in plures ramos divisâ: caulibus bicubitalibus & altioribus, rotundis, pollicem craſſis, ramoſis, hirſutis, è ſubrubro nigricantibus, foliis Solani hortenſis formâ, ſed duplo triplove majoribus, mollibus, nonnihil lanuginoſis. Ex foliorum alis flores naſ-

cuntur monopetali campaniformes, quinquefidi, ſtriati, ſubhirſuti, obſcuriore purpurâ nigricantes cum ſtaminibus quinis & totidem apicibus albidis. Ex eorum calyce quinquefariam diviſo & hirſuto ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod deinde abit in fructum veluti globoſum, mollem, acino uvæ ferè ſimilem, ſplendidè nigricantem, vinoſo ſucco prægnantem, calyci inſidentem, ſepto intermedio in duo loculamenta diviſum & ſeminibus numeroſis minutis ovatis fœtum placentæ affixis. Circa ſylvas, juxta parietes & ſepimenta agrorum, aliiſque perinde parum cultis ac deſertis locis reperitur. Umbroſa amat. In agro Pariſienſi circa Cantiliacum (*Chantilly*) ſpontè naſcitur. In hortis nonnunquam ſeritur. Folia & baccæ ad uſum externum ſolummodò adhibentur.

Analyſi chymicâ, ex herbæ floridæ & jam fructiferæ ℔v. per vaporarium diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei cum acrimoniâ levi qui nullam aut acidi aut alcali notam præbuit ℔ij, ℥xiij: humoris limpidi obſcurè acidi ℔j, ℥x, gr. liiij. Ex maſsâ ſiccâ in alambice reſiduâ per retortam diſtillatâ prodierunt humoris tum acidi, tum alcali urinoſi ℥iij, ʒv, gr. xij: olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥ij, ʒv, gr. x. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒj, gr. xviij, quæ in crucibulo per 12 horas calcinata reliquit cinerum fuſcorum ℥ij, ʒj, gr. lxvj, ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, gr. xlix, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiij, ʒiij, gr. l; in calcinatione ℥ij, ʒvij, gr. xxiiij.

Per hanc analyſim patet Belladonam mediocri ſalis eſſentialis tartarei quantitate donari & multo oleo acri & narcotico admiſto.

Ex fructuum maturorum ℔v. per B.V. diſtillatis

prodierunt humoris limpidi odoris non ingrati, ſaporis herbacei ſubacris qui nulla acidi aut alcali ſigna præbuit ℔j, ℥iiij: humoris limpidi 1°. obſcurè acidi, deinde manifeſti ℔iij. Maſſa in retorta reſidua per retortam diſtillata fudit humoris rufeſcentis tum acidi, tum alcali urinoſi ℥vj, ʒvij: olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥iiij, gr. xxxiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒvj; quæ per 18 horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum pallidè flaveſcentium ʒvj, gr. xxx; ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥iij extractæ fuerunt.

Belladonæ fructus plus olei craſſi continet quàm herba & majorem acidi ſalis quantitatem, minus verò ſalis urinoſi & perparum terræ.

Belladona ſomnifera eſt & maligna. Baccæ comeſtæ in ſummum vitæ diſcrimen hominem inducunt, & plerumque mortem tenellis adferunt, quod multis experimentis & exemplis conſtat. De quibuſdam adoleſcentulis Anglis in adverſariis Lobelii fit mentio, qui cum per imprudentiam peregrè ſitibundi baccas illas ineſitaſſent, lymphatici & ſomno ſemiſepulti interierunt. Bodæus à Stapel. refert 586. *Hiſt. plantar.* adoleſcentulos duos Lugduni Batavorum in horto medico ex imprudentiâ baccas duas treſve devoraſſe, & altero quidem die alterum obiiſſe, altero admodum periculosè laborante qui evaſit. Simon Paulli *in quadr. Bot.* narrat quaſdam filiolas quinquennes & ſeptennes harum baccarum eſu ad orci fauces perductas fuiſſe, è quibus illas, unâ exceptâ, ipſe remediis alexipharmacis eripuit. Accidit Romæ, referente Hocchſtetero *Decad. obſerv.* 7ª. quoſdam de famulitio cujuſdam Cardinalis infudiſſe in vino Malvatico Belladonam per noctem ut hujus herbæ effectus diſcerent. Infuſum hoc propinaverunt fratri cuidam mendicanti. Primò

breve delirium, cachinni, geſticulationes variæ; dein inſania vera, poſtea ſtupor mentis, qualis eſt ebriorum vigilantium. Medicus qui hujus morbi cauſam ſubolfecerat, aceti cyatho propinato, à dementiâ quam Belladona cauſaverat, eum liberavit. Acetum enim aut ſuccus Limonum pro hujus veneni antidotis habentur.

Plura aliaque exempla referunt authores: nobis hæc memoraſſe ſufficit. Quamvis autem baccarum eſus periculoſus & lethalis ſupra dictus fuerit, nihilominus tamen Geſnerus *L.* 1°. *Epiſtolar.* *p.* 34. refert quòd ſuccus harum baccarum expreſſus & ad ſyrupi conſiſtentiam cum pauco ſaccharo redactus, ſit conveniens & efficax medicamentum ut cochlearis parvi menſurâ ſomnum inferat, quaſcunque fluxiones ſiſtat, dolores tollat & dyſenterias curet: quod etiam confirmari videtur *Ephemeridum Germanicarum obſervatione* 64, *Decad.* 2æ. *anni* 3. de quodam Paſtore qui in Cherſoneſo Cymbricâ adverſùs dyſenteriam, morbum eò loci contumaciſſimum & contagioſiſſimum, ſummo cum fructu & ſucceſſu decumbentibus propinavit vinum cui infuſæ ſunt baccæ Solani: non ſolùm, inquit author, enormem fluxum ſiſtunt, & dolorem demulcent: ſed etiam malignitatem in ſudorem reſolvunt. Verùm ab hoc remedio ſatius eſt abſtinere à quo plus non rarò periculi imminet ægrotantibus quàm ab ipſo morbo.

Folia recentia contuſa & exterius admota dolores demulcent & potenter reſolvunt, ad eryſipelas, ſacros ignes& alios calidos affectus commendantur. Hæmorrhoidum inflammationem compeſcunt. Mammis impoſita earum durities & humores etiam cancroſos emolliunt & diſcutiunt, narrante Joanne Raio.

Vel ſola recentia contuſa tantummodò, vel in aquâ aut axungiâ porcinâ coƈta ſub cataplaſmatis formâ applicantur : vel etiam eorum ſucco ſolo aut cum ſpiritu vini admiſto partes affeƈtæ foventur.

A Matthiolo folia contuſa & oculis admota ad oculorum palpebrarumque phlegmonas leniendas proponuntur. Sed non adeò tutum & innoxium eſſe illius uſum ad oculos conſtat ex hâc Raii obſervatione. Nobilis Domina ulcuſculo cuidam paulò infra oculum, quod cancroſum eſſe ſuſpicabatur, folii Belladonæ recentis particulam impoſuit : quæ noƈtis unius ſpatio uveam oculi tunicam adeò relaxavit, ut omnem explicandi ſeſe & pupillam contrahendi facultatem ei adimeret : ſiquidem pupilla clariſſimo lumini obverſa vehementer dilatata perſtitit, ſocio & pari ſuo plus quadruplo amplior : donec amoto folio uvea muſculoſam vim ſuam & tonum paulatim recuperaret. Atque hoc ne quis caſui imputet, tribus diſtinƈtis vicibus in ſeipſâ nobilis matrona experta eſt. Non ergò incautè remedia illa ſtupefacientia etiam externè adhibenda ſunt.

Aqua è totâ plantâ diſtillata pota, duorum aut ad ſummum trium cochlearium menſurâ, internas viſcerum inflammationes extinguit, referente Matthiolo, ſed à copioſiore potu abſtinendum eſt.

Ex Belladonæ ſucco vel aquâ ſtillatitiâ Italæ mulieres fucum conficiunt quo faciem oblinunt ut ex rubicundâ pallidam efficiant, unde Belladona planta diƈta fuit.

Uſurpatur herba in Balſamo Tranquillante *P. Tranquilli Franciſcani Regii.*

BELLIS.

DUæ plantæ genere diverſæ Bellidis nomine cenſentur in officinis, major ſcilcet & minor.

Bellis major, Leucanthemum vulgare, Buph-

thalmum majus, Oculus bovis, *Off*: Leucanthemum vulgare *Inſt. R. R.* 492: Bellis ſylveſtris, caule folioſo, major *C. B. P.* 261: Bellis major *Dod. Pempt.* 265. *J. B.* 3. 114: Oculus bovis *Brunsfelſii*. Conſolida media vulnerariorum *Adverſarior. Lobel.* 253: Buphtalmum majus *Loniceri*: Bellium majus *Tabern. Icon.* 351: vulgò *Grande Marguerite. Grande Paquette. Oeil de Bœuf.*

Radice eſt fibroſâ, reptante, acri: caulibus bicubitalibus, pentagonis, rectis, villoſis, ramoſis, in quibus folia alternatim naſcuntur pinguia, duas uncias longa, ſemiunciam lata & crenata. Flores adſunt inodori, radiati, ampli, quorum ſcilicet diſcus ex plurimis floſculis tubuloſis, aureis, in quinque ſegmenta diviſis, cum ſtylo in medio uniuſcujuſque; corona verò ex ſemifloſculis candidis componitur, embryonibus inſidentibus & calyce ſemiſphærico ſquammoſo & nigricante comprehenſis. Embryones autem deinde abeunt in ſemina exilia, oblonga, ſtriata, non pappeſcentia. Folia & flores in uſu ſunt.

Analyſi chymicâ, ex Bellidis majoris ℔v. prodierunt humoris limpidi ferè inodori & inſipidi, obſcurè acidi ℔j, ℥v, gr. xlv: humoris 1°. limpidi, ſub finem rufeſcentis, acidi manifeſti & ſubauſteri ℔ij, ℥xiij, ʒv: humoris ruſi empyreumatici tum acidi tum alcali & ſale volatili urinoſo imprægnati ℥ij, ʒj: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥ij, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒij, gr. xxxvj, quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvj, gr. lxvj, ex quibus ſalis alcali fixi ʒv, gr. xx. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒvj, gr. xxxvj; in calcinatione ℥iij, ʒiij, gr. xlij.

Folia ſaporis ſunt herbacei, ſubſalſi, chartam cæruleam leviſſimo rubore tingit. Sale eſſentiali

donari videtur Tartaro vitriolato vel ſali Coralliorum ſimili cum multò oleo conjuncto.

BELLIS MINOR *Off*: Bellis ſylveſtris minor *C.B. P.* 261. *& Inſt. R. H.* 491: Bellis minor ſylveſtris ſpontanea *J. B.* 3. 111: Bellis minor *Tabern. Icon.* 328: Solidago conſolidæ ſpecies *Brunsfelſii*: Symphytum minimum *Quorumdam*: Primula veris *Cæſalpini* 493: Conſolida minor *Herbariorum*: vulgò *Paquerette ou petite Marguerite.*

Radicibus eſt multis, tenuibus: foliis numeroſis, humi ſparſis, pinguiuſculis, hirſutis, longis, verſùs radicem anguſtis, ſenſim lateſcentibus rotundatiſque, leviſſimè ſerratis: nullo caule, ſed pediculis frequentibus inter folia exortis, palmaribus & altioribus, tenuibus, teretibus, hirſutis: quorum ſingulis flos inſidet unus, radiatus, cujus ſcilicet diſcus ex plurimis floſculis luteis, corona verò ex ſemifloſculis lacteis aut ex albo ſanguineis componitur, embryonibus inſidentibus & calyce ſimplici & multifido comprehenſis. Embryones autem deinde abeunt in ſemina exigua nuda Thalamo pyramidato affinia. Folia, flores & radices in uſu ſunt. Utraque Bellis in pratis & paſcuis agri Pariſienſis paſſim naſcitur.

Analyſi chymicâ, ex Bellidis minoris floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis expertis, obſcurè tamen acidi ℔j, ℥v, ʒij, gr. lx: humoris primò limpidi, manifeſtè acidi, deinde ruſeſcentis, empyreumatici, auſteri ℔ij, ℥xv, ʒv, gr. xxiiij: humoris fuſci, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥j, ʒij, gr. xlviij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒiiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒvij, gr. xxxvj, quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iij, ʒvij, gr. xxx; ex quibus lixi-

vio ſalis fixi alcali ʒiiij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒj, gr. xlviij, in calcinatione ℥ij, gr. vj.

Hujus plantæ folia acria ſunt, ſucco viſcoſo turgida, & chartam cæruleam tingunt colore rubro. Sale eſſentiali donantur ammoniacali tartareo aut Corallino ſimili, multo oleo acri involuto.

Bellides vulnerariæ ſunt, emolliunt, attenuant & detergunt. Earum ſuccus expreſſus & defæcatus ad ℥iiij propinatur. Coquuntur folia & flores in aquâ communi vel in juſculo carnium ad M. j. vel contuſa in vino macerantur & expreſſum hauritur. Ex Bellide majore collectâ priuſquam flores erumpant, habetur decoctum acris ſaporis, Piperis modo ſubtilis & penetrantis, diureticum & vulnerarium inſigne. In purulentâ expuitione plurimùm commendatur. Alii utuntur infuſo folior. & florum in aquâ calcis vivæ, cujus ℥iiij quotidie mane propinant. J. Raïus herbam integram in Zythogalo decoctam & potam adverſùs aſthma, phthiſim & orthopnœam tanquam ſingulare remedium proponit.

Externè unguentum ex Bellidis majoris floribus & axungiâ ſuillâ adverſùs porriginem (*la Teigne*) à Cæſalpino laudatur.

Maximam Bellidis minoris probari efficaciam in curatione vulnerum Jacobus Cornutus *in Hiſtor. plantar. Canad.*. aſſerit, nec præſtantius ullum ab herbariis præſidium dicatum eſſe. Ejus folium impoſitum labia unit & cicatrice obducit: ſuccus inditus aut linamentis exceptus inflammationi quæ ſupervenire ſolet, validè obſiſtit: ad omnes cervicis dolores, tumoreſque quâcumque in parte illinitur: ſtrumas diſcutit: podagras lenit: in ferventium inteſtinorum cruciatibus utiliter injicitur, ulceratis

bibendus datur. Ejus ſuccus aut decoctum, authore Ettmullero, multùm prodeſt in quocunque ſanguine grumoſo diſſolvendo & diſcutiendo, ſive ex caſu, ſive ex vulnere, ſive ex contuſione. Hinc etiam inter antipleuritica ad ſanguinem ferè coagulatum reſolvendum ab Helmontio commendatur. Mindererus *in Medic. Melit. p.* 77, iis, tanquam ſingulare ſpecificum, qui poſt nimiam incaleſcentiam corporis, ſubitò frigidum potum ingurgitant, proponit. Ettmullerus refert experimentum Michaëlis in coquo qui per diem incaluit, & ſitibundus arripuit hauſtum frigidum, unde aſthmate aliiſque ſymptomatis correptus ferè ſuffocandus videbatur: hunc ſucco ex tenellis foliis floridis recenter expreſſo & in vino propinato per ſudorem curavit, ut ſequenti die optimè ſe habuerit. Ad hepatis inflammationem, & adverſùs hydropem à nonnullis commendatur. Obſtructiones enim diſcutit tenuibus ſuis partibus, ſanguineam molem ſpiſſiorem diſſolvit, attenuat & fibrarum tonum reſtituit. Emanuel Konig Medicus Baſileenſis *in ſuo Regno Vegetabili* refert vulnus thoracis cum læſione pulmonum uſu continuato decocti Bellidis minoris cum oculis cancror. ſanatum fuiſſe, & idem decoctum in diatheſi pulmonum inflammatoriâ plurimum valere aſſerit. Wepferus, referente eodem, phthiſicis deſperatis auxilium fecit illis Bellidis minoris, Naſturtii & Nummulariæ ſucci recèns expreſſi cochlearia duo vel tria cum pauxillo mellis roſati vel cum juſculo carnium propinando. Horum uſu duos propè deſperatos præter expectationem convaluiſſe teſtatur: quod etiam Simonis Paulli teſtimonio & experientiâ confirmatur. Schroderus refert mulierculis Germanicis uſitatum eſſe herbam cum floribus ad alvum laxandam infanti-

bus exhibere. Et Garidellus *in Hiſtor. Plantar. Aquiſext.* obſervat hujus herbæ ſuccum alvum ciere. Quapropter monet hunc ſuccum pleuriticis non incautè propinandum eſſe, præſertim dum humoris purulenti excretio per expectorationem fieri incipit, ne naturæ molimen laxante medicamento irritum fiat & morbi criſis interrumpatur. Herbæ decoctum alvum non movere idem obſervat.

Ruellius aſſerit Bellidis minoris folia trita cum Arthemiſiâ ſtrumas efficaciſſimè reſolvere. Ejus flores & Geranii Robertiani folia hemicraniæ plurimùm conducunt, authore D. J. Chomel Medico Pariſienſi peritiſſimo, Acad. Reg. ſcientiar. Socio.

Aqua diſtillata paratur in Officinis ad eoſdem affectus utilis, ſed decocto vel ſucco debilior. In potionibus vulnerariis præſcribitur ad ℥iij, ad ℥iiij ve. Extractum quoque conficitur ad eadem commendatum: ad pondus ʒj exhibetur.

Bellis utraque uſurpatur in aquâ vulnerariâ Lemerii.

BERBERIS.

BERBERIS ET OXYACHANTA, *Off*: Berberis Dumetorum *C. B. P.* 454. *Inſt. R. H.* 614: Berberis vulgò quæ Oxyacantha putata *J. B.* 1. 52: Spina acida ſive Oxyacantha *Dod. Pempt.* 750: Creſpinus *Matthioli*: Amirbaris *Avicennæ*: Uva urſi, Spina Sancta, Spina Chriſti, Spina acuta *Quorumdam*: vulgò, *Epine-vinette.*

Frutex eſt procerus radicibus flaveſcentibus, multifidis, fibroſis & repentibus: ſtolonibus tres cubitos altis, ramoſis, ſpinis minacibus armatis, intus luteis: folia parva ſunt, oblonga, ex anguſto principio lateſcentia, ſubrotunda, in ambitu crenata, mollioribus aculeis cincta, dilutè virentia, glabra, guſtu

acida. Flores odóre gravi in uvam naſcuntur conglobati, roſacei; petalis ſcilicet ſenis, luteis, in orbem poſitis conſtantes, cum totidem ſtaminibus concoloribus & piſtillo viridante abeunte in fructum cylindraceum mollem quatuor lineás longum, rubrum, ſucci acidi plenum, nucleum unum aut alterum oblongum continentem. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Transfertur & ad hortos ad quorum ſepimenta utilis eſt. Radix, fructus & ſemina in uſu ſunt.

Analyſi chymicâ, ex ſucci acidi fructuum Berberis expreſſi ℔v, prodierunt humoris limpidi ferè inodori, ſaporis aliquantiſper vinoſi & acidi ℔j, ℥xij, ʒvij, gr. xxix: humoris 1°. ſaporis & odoris ejuſdem, ſed minus grati, acidi & ſubauſteri, deinde rufeſcentis, empyreumatici, acidi auſteri ℔ij, ℥xiij, gr. lj: humoris rufi, ſubacris, acidi & aliquantiſper alcali urinoſi ℥j, ʒj: olei fluidi ℥j. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ij, ʒv, gr. xlviij; quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j, ʒiij, gr. xlviij; ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. vj, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒj, gr. xvj: in calcinatione ℥j, ʒij.

Fructuum ſuccus ſapôris eſt acidi auſteri: chartam cæruleam colore intensè rubro inficit. Radix amara eſt & ſtyptica & chartæ cæruleæ colorem vix mutat. Sale igitur donatur eſſentiali tartareo aluminoſo haud diſſimili.

Berberis fructus refrigerant & aſtringunt: humorum efferveſcentiam ab acri & fervidâ bile excitatam compeſcunt, bilioſos alvi fluxus ſedant, ventriculum & inteſtina roborant, appetitum languentem recreant, dyſenterias compeſcunt, hæmorrhagiis ab humorum acrimoniâ vel nimiâ ſanguinis diſſolutione oriundis conducunt.

Maturi comeduntur recentes, ſoli vel Sacchàro conditi. Exſiccati in ptiſanis vel decoctis aſtringentibus uſurpantur: exſiccati enim magis aſtringunt. Eorum ſuccus expreſſus & defæcatus ad ℥j. propinatur: & ex eo ſyrupus, gelatina, ſapa, in Officinis præparantur quæ in julapiis refrigerantibus uſurpantur, tum ad ſitim extinguendam in febribus ardentibus, tum ad humorum malignitatem debellandam. Vis enim cardiaca & alexipharmaca ipſis tribuitur.

Ægyptii, narrante P. Alpino *de Medic. Ægyptior.* hoſce fructus in febribus malignis & peſtilentialibus felici cum ſucceſſu & ſimplici interveniente apparatu uſurpare ſolent. Horum ſiquidem libram in vaſe magno aquâ pleno vel duodecim etiam aquæ libras continente mittunt, cum nonnullis ſeminibus Fœniculi vel fruſto panis, atque per noctem vel diem ſic macerare volunt, deincepſque de frigidâ hâc expreſſione per colum transfuſâ cum Saccharo multo roſaceo vel ſimplici, vel ſyrupo ex acido Citri, largè ægrotis propinant, quâ potione calorem febrilem ſitimque extinguunt, vires reficiunt, atque etiam putredini prævalidè obſiſtunt. Præſtantiſſimum auxilium ad alvi fluxiones apud eam gentem ſuâ aſtrictione habetur, eoque potu ipſe P. Alpinus, peſtiferâ ibi febre correptus, cum immoderatâ diarrhæâ biliosâ, felici cum ſucceſſu Ægyptiorum Medicorum conſilio uſus eſt. Simon Paulli Proſp. Alpini exemplum imitatus ab acri febre & enormi diarrhæâ quibus hîc Lutetiæ Pariſiorum olim afflictus fuit, ſolius ſyrupi Berberis uſu limpidiſſimâ fontanâ diluti fuit liberatus: atque poſt dein ex his fructibus parata medicamenta plurimi fecit.

Idem S. Paulli obſervat Ægyptios Medicos non

ſine causâ remiſcere infuſo ejus tantillum ſeminis Fœniculi, nempe ad frigidiorem ejus temperiem corrigendam ne officiat ventriculo. Caſpar. Hoffmannus eandem cautelam circa illius uſum commendat his verbis: Tu verò, inquit, ante omnia vide ne ventriculus ſit frigidior. Siquidem acida minus conveniunt illis quorum ventriculus cibos tardiùs concoquit, tum ob caloris aut potius ſpirituum defectum in hujus viſceris ſucco, tum ob ejuſdem ſucci tenacitatem quam acida ſemper augent.

S. Paulli *Quadr. Bot.* hujus fructus ſalem eſſentialem plurimi facit cujus conficiendi ratio hæc eſt.

℞. Succi Berberis ℔ij. ſucci Limon. ℥ij. Digerantur per biduum in balneo arenæ: fiat colatura ad dimidias blando calore balnei mariæ exhalanda, tunc per aliquot dies in locum ſubterraneum aut cellâ reponatur. Cryſtalli tartarei circa vaſis fundum & latera concreſcent. Succus per inclinationem effundatur ad dimidias, iterum evaporetur & reponatur ut in cryſtallos concreſcat; quod toties repetatur donec nullæ ampliùs cryſtalli concreſcant. Cryſtalli blando calore exſiccatæ ſerventur ad uſum.

Sal ille eſſentialis inſtar cremoris Tartari pulveratus juſculis, ptiſanæ, decoctis & julapiis adversùs febres immiſtus, non ſolum illis acore ſuo ori & ventriculo pergratum ſaporem conciliat, ſed etiam corruptioni humorum & febrili æſtui inſigniter reſiſtit.

In iſchuriâ, dyſuriâ & inflammationibus internis Nitrum in ſucco Berberis ſolutum exſiccatum & in cryſtallos coactum Cl. Tournefortius ut præſtantiſſimum remedium proponit.

Succus vel decoctum Berberis faucium & tonſillarum inflammationem compeſcunt, gingivis

laxis & putreſcentibus ſcorbuticorum medentur; ſi os eluatur & fauces gargariſentur.

℞. Confection. Alkermes ſ. o℈ ʒj. Syrup. Berberis ℥j. aq. Cinnamom. ℥ß aquar. Meliſſ. & Oxytriphyll. ana ℥iij. M. F. potio cochleatim ſumenda in febrib. malign.

℞. Aq. Plantag. ℥vj. ſucci Berber. ℥j. Mellis Roſati ℥ß, ſalis Prunel. ʒj. M. F. gargariſma in faucium inflammatione.

℞. Roſar. rubrar. ſiccatar. & Balauſtior. ana ʒij: affunde aq. Plantag. ℔ij. Macerentur in B. ciner. per aliquot horas. Colaturâ dilue ſyrup. Berber. ℥ij. Sumat æger ℥iiij. tertiâ quâque horâ in hæmoptoe aut diarrhæâ.

Acini ſex ſemina potenter ſiccant & aſtringunt: quare in quocunque alvi fluxu & albo mulierum fluore à nonnullis ad ʒj pulverati præſcribuntur in liquore convenienti.

Cortex interior flavus tam ramorum quàm radicum in convenienti liquore decoctus vel in vino albo aut Hiſpanico maceratus & potus in ictero à Joan. Raio commendatur. Cluſius vinum album tenue in quo cortex ille per trium horarum ſpatium maceratus fuerit potum mirificè purgare ſcribit. Ejuſdem corticis pulverem in aceto maceratum Camerarius in aphthis puerorum laudat.

Eo cortice Tinctorii artifices lixivio macerato ad flavum colorem pannis conciliandum utuntur.

Berberis fructus uſurpatur in ſyrupo myrtino *Charas*; ſuccus in ſyrupo Corallior. & in ſyrupo dyſenterico *Medicor. Pariſienſium collectaneor. pharmaceuticor. Lud. Penicher.*

Acini uſurpantur in pulvere Diarrhodon *Abb. Nicolai præpoſ.* in Diapruno ſimpl. *Nicol. Alexandrin.* & in Electuar. de Pſyllio *Meſuai.*

BERULA.

BERULA.

Berula & Sium, *Off:* Sium ſive Apium paluſtre foliis oblongis, *C. B. P.* 154: & *Inſt. R. H.* 308: Sion umbelliferum, *J. B.* 3. 172: Sium, *Dod. Pempt.* 589: Creſcione vulgò, *Cæſalpin.* 300: Sium, ſive Laver Dioſcoridis Oluſatri folio, ſive Paſtinaca aquatica, *Lobel. Icon.* 208: vulgò, *Berle, Ache d'eau.*

Ex radicibus geniculatis, repentibus, albis, fibroſis, caules promit cubitales & altiores, teretes, ſtriatos, inanes, rectos, ramoſos, & frondes longos pediculo ſtriato, glabro, intus cavo, innixos, ex pluribus ſingularibus foliis per conjugationes coſtæ innaſcentibus & uno impari claudente conſtantes, pinguibus, glabris, & per circumferentiam ſerræ modo inciſis. Flores umbellatim diſpoſiti caulium extrema occupant Roſacei, è quinque petalis albis conſtantes in orbem poſitis & calyci inſidentibus. Is autem abit in fructum ſubrotundum ex duobus ſeminibus parvis odoratis, acribus, hinc gibbis & ſtriatis, inde verò planis compoſitum. Hæc agri Pariſienſis incola planta delectatur in rivulis & foſſis. Planta integra in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex Berulæ recèns collectæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, primò aliquantiſper obſcurè alcali, deinde obſcurè acidi ℥xj, ʒv, gr. vj: humoris primò limpidi, odoris herbacei, ſubacidi, tandem fuſci, empyreumatici, ſubauſteri, tum acidi, tum alcali ℔iij, ℥xj, ʒvij, gr. ix: humoris fuſci alcali & ſale volatili urinoſo imprægnati ʒiij, gr. xxxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. lviiij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒv, gr. l. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ij, ʒj, gr. xij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cine-

rum ℥j, ʒij, gr. lx : ex quibus ſalis alcali fixi ʒvj, gr. lxij, lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒj, gr. xxiiij; in calcinatione ʒvj, gr. xxiiij.

Folia ſapore ſubacri donantur. Itaque cum hæc planta parum acidi contineat, plus verò ſalis ſalſi & urinoſi; ſale eſſentiali donari videtur ammoniaco ſimili cum olei portione mediocri conjuncto.

Berula inter plantas antiſcorbuticas & aperientes recenſetur. Obſtructiones reſerat, menſes & urinas movet. Quapropter in ſcorbuto, cachexiâ, chloroſi, hydrope, & febribus intermittentibus convenit, & arenulas expellit. In acetariis comeditur, vel in juſculis aut apozematibus aperientibus præſcribitur. Succus etiam defæcatus ad ℥iij quatuorvè exhibetur.

Extus admota abdominis tumores reſolvit.

BETA.

Betæ, triplex genus in olitoriis hortis tum ad uſum culinarium, tum ad uſum medicum excolitur : ſcilicet Beta alba, Beta rubra vulgaris, & Beta rubra radice Rapæ.

Beta, Beta alba, Beta candida, Sicla & Cicla, *Off:* Beta alba vel palleſcens quæ Cicla Officinarum, *C. B. P.* 118. *Inſt. R. H.* 502 : Beta candida, *J. B.* 2. 961. *Dod. Pempt.* 620 : *Trag.* 706 : vulgò, *Bette ou Poirée.*

Radice eſt terete, lignoſâ, minimum digitum craſſâ, longâ, candidâ: foliis magnis, latis, lævibus, craſſis, ſucculentis, quandoque dilutè, alias ſaturatiùs virentibus, ſapore nitroſo, cum coſtâ ſpiſsâ, latâ : caulibus bicubitalibus, gracilibus, ſtriatis, in ramulos effuſis : in quibus longâ ſerie ex foliorum alis naſcuntur flores exigui, ſtaminei ſeu conſtantes ex plu-

rimis ſtaminibus cum apicibus luteis, ex quinque-folio ſurgentibus calyce, ſubviridi, qui deinde abit in fructum fere globoſum, aſperum, verrucoſum, in quo veluti nidulantur ſemina duo vel tria, exigua, oblonga, anguloſa ſeu inæqualiter rotunda, rubentia.

BETA rubra vulgaris, Beta nigra, *Off*: Beta rubra vulgaris, *C. B. P.* 118. *Inſt. R. H.* 502: Beta rubra, *J. B.* 2. 961. *Dodon. Pempt.* 620: vulgò, *Bette ou Poirée rouge.*

Radice eſt albâ: foliis brevioribus quàm præcedens, plurimùm rubentibus plùs minùſve, interdum atro-rubentibus. Hoc foliorum colore à priori diſtinguitur.

BETA rubra radice Rapæ, Beta Romana, Beta Erythroriſos, Beta-rapa, *Off*: Beta rubra radice Rapæ, *C. B. P.* 118. *Inſt. R. H.* 502: Beta radice rubrâ craſsâ, *J. B.* 2. 961: Beta rubra Romana, *Dod. Pempt.* 620: Rapum rubrum ſativum, *Fuchſii*: vulgò, *Bette-rave.*

Caule eſt altiore quàm Beta vulgaris rubra: radice uncias duas treſve craſsâ, ventricosâ, intus foriſque ſanguineo ſaturo colore infectâ. Betæ omnes in hortis inter olera coluntur. Alba ad uſum medicum ſæpiùs uſurpatur: ejus folia & pediculi ſeu coſtæ inter cibos magis recipiuntur: rubræ verò ſeu Romanæ radices imprimis expetuntur.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & coſtarum Betæ ℔v. prodierunt humoris limpidi odoris & ſaporis herbacei, obſcurè acidi ℔j, ℥vij, ʒiij, gr. xxxvj: humoris limpidi, primò ejuſdem odoris & ſaporis cum acido manifeſto, tandem intensè acidi & auſteri ℔iij, ℥iiij, ʒj, gr. xxij: humoris rufi, alcali, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒv, gr. xxxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. x: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒvij. Maſſa nigra in retortâ ſuper-

ſtes pendebat ℥ij, ʒvj, gr. lxvj: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium & in maſſam fuſorum ℥j, ʒij, gr. xlij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. xij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in calcinatione fuit ℥j, ʒiiij, gr. xxiiij: in diſtillatione verò incrementum fuit, ʒj, gr. xxvj.

Beta ſale eſſentiali donatur ammoniacali nitroſo cum terrâ aſtringente & oleo permiſto & multo phlegmate diluto. Betæ enim folia exſiccata & in prunas injecta ad inſtar nitri comburendo fulgurant.

Beta alba lautioribus menſis hodie non eſt ingrata, quanquam Betas Martialis Poëta fatuas fabrorumque prandia carmine ſuo appellarit. Inter herbas emollientes numeratur cum Acantho, Althæâ, Malvâ, Violâ, Atriplice, Mercuriali & Parietariâ: ſuccus ſale nitroſo ammoniacali imbutus abſterſoriâ & quodammodo acri qualitate donatur: quapropter alvum ad excretionem ſtimulat aſſumpta, atque interdum ventriculum mordet, præſertim ſi cui natura exquiſitioris ſit ſensûs; proinde & ſtomacho frequens aut nimius ejus uſus noxius eſt. Nonnulli aſtrictionem quandam in Betæ corpore ſeu craſſamento obſervaſſe credunt, quâ ratione ventrem ſtipare & indurare aſſerunt, dum ſuccus abſterſoriâ & laxante virtute donatur, unde tritum adagium:

Sicla parum nutrit, ventrem conſtipat & urget.

Quamobrem ad alvum ſubducendam cum jure in quo decoquitur ſumendam eſſe præſcribunt, & abſque jure eſitatam minùs aut nullatenus alvum laxare arbitrantur. Verùm reipsâ nulla aſtrictio in Betâ deprehenditur.

Nutrimentum ex Betâ exiguum, ſicuti ex cæteris

oleribus corpori accedit. Noſtræ culinæ varia ex eâ ciborum genera concinnant. Ejus folia ob fatuum ſaporem cum Acetoſæ foliis ſæpe conſociantur. Coſtæ latiores & candidæ coctæ in pretio ſunt.

Succus Betæ tum folior. tum radicis naribus exceptus ſternutamenta proritat, humores pituitoſos magnâ copiâ elicit, adeòque cephalalgiam, hemicraniam, catharros, coryzam compeſcit & profligat: & in inveteratis diſtillationibus in oculos quæ ſubinde ophthalmiam cauſantur illis, à Simone Paulli commendatur: hunc ſuccum cum aquâ Majoranæ diluere ſolebat, quod quidem medicamentum à nonnullis pro ſecreto habetur. At Olaus Borrichius *in Actis Haffnienſibus ann.* 1673. *Obſerv.* 63. Betæ ſuccum eſſe periculoſum & valde noxium errhinum ſcribit: quod confirmat experientiâ cujuſdam virginis jam nubilis quæ ludibunda & ullo abſque incommodo liberalem hujus miſturæ portionem naribus ſanis excepit; ſed paulò poſt inter cruciatus intenſiſſimos caput ejus totum ita intumuit, ut duplò majus naturali appareret, & de vertigine, anxietate, agrypniâ, doloribuſque graviſſimis per plures dies conquereretur: tandem ab his malis, curante eodem Olao Borrichio, præmiſſis univerſalibus, errhino contrario ex ſolo lacte recenti & tepido paulatim liberata fuit.

Foliorum decoctum intus ſumptum lenit, emollit & alvum blandè laxat, quare folia in apozematibus & juſculis refrigerantibus, laxantibus atque etiam aperientibus uſurpantur, obſtructiones enim lienis & hepatis aperiunt.

℞. Folior. Betæ, Lactuc. Portulac. Chærefol. Oxytriphyll. ana M. j. Coq. cum pullo gallinaceo aut fruſtulo carnis colli vitulini. Fiat juſculum.

℞. Radic. Gramin. Acetoſ. Fragar. ana ℥j. Folior.

Bet. Lactuc. Portulac. Cichor. Borrág. Buglоſſ. Pimpinell. ana M. j. Coquantur in aq. comm. q. ſ. ad ℔iij. Fiat apozema pro ſex doſibus. Cuique adde ſyrup. Violar. ℥j.

In decoctis pro clyſteribus emollientibus & abſtergentibus folia Betæ uſurpantur.

℞. Folior. Betæ, Atriplic. Malv. Althoæ ana M. j. Semin. Lini pug. j. Coq. in ſ. q. aq. fluviatil. In colaturæ ℔j. dilue mellis violati ℥iij. Olei Lilior. ℥j. Fiat enema emolliens.

℞. Decoct. folior. Betæ, Cichor. Lactuc. Portulac. ℔j. quâ dilue ſalis Prunell. ʒj. Mellis Nenuphar. ℥ij. Fiat Clyſter emolliens & refrigerans.

℞. Succ. radicum Betæ ʒj. aq. Majoran. ʒij. Mellis anthoſati. ʒß. Miſce. Fiat errhinum naribus attrahendum in coryzâ.

Externè folia vel integra vel ſub cinerem cocta cuti à medicamento cauſtico aut comburente admoventur : & humorum excretionem per cutis glandulas blandâ irritatione promovent.

Betæ rubræ radice Rapæ radix rariſſimè in uſum medicum venit, frequenter in uſum culinarium expetitur.

Analyſi chymicâ, ex radicum Betæ Romanæ recentium ℔v. prodierunt humoris odore & ſapore radicem crudam referentis, obſcurè ſalſi & alcali urinoſi ℥xj, ʒj, gr. xxx: humoris limpidi ejuſdem odoris & ſaporis, obſcurè acidi ℔j, ℥j, ʒiij : humoris primò limpidi, deinde rufeſcentis, intensè acidi ℔ij, ℥x, ʒij, gr. xviij : humoris rufi, empyreumatici, acris, tum intensè acidi, tum alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒj, gr. xlviij : ſalis volatilis urinoſi gr. xxxvj : olei fluidi ad inſtar ſyrupi ℥j, gr. lx. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥iij, ʒvij, gr. xxxvj : quæ calcinata reliquit

cinerum ʒvij, gr. lxvj: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. lij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒvj, gr. lx: in calcinatione ℥ij, ʒvij, gr. xlij.

Betæ Romanæ radix ſale eſſentiali donatur ammoniacali cum olei & terræ portione mediocri conjuncto.

Betæ Romanæ radix alvum minùs movet, imò nonnullius aſtrictionis particeps cenſetur, parum nutrit & in ventriculo difficilè coquitur. In clybano vel ſub cineribus cocta, tum calida, tum frigida comeditur. Hiberno tempore in acetariis præcipuæ eſt æſtimationis. In aſſulas vel circulos transverſim ſecta à coquis ad margines patinarum & fercula exornanda adhiberi ſolet.

BETONICA.

BETONICA, *Off*: Betonica purpurea, *C. B. P.* 235, & *Inſt. R. H.* 203: Betonica vulgaris, purpurea, *J. B.* 3. 301: Betonica, *Dod. Pempt.* 40: vulgò, *Betoine.*

Radice eſt pollicem craſsâ, tranſversâ, fibroſâ, capillatâ, guſtu amarâ: caulibus cubitalibus, quadrangulis, nodoſis: foliis aliis ad caulium nodos binis ex adverſo naſcentibus, aliis humi ſparſis, inconditis, pediculis palmaribus circiter donatis, oblongis, villoſis, rugoſis, obſcurè virentibus, ad baſim auritis, in ambitu crenis acuminatis, inciſis, & ſapore aromatico præditis. Flores in ſpicas densè oriuntur verticillatim diſpoſiti, monopetali, labiati, purpuraſcentes, labio ſuperiori ſulcato & ad poſteriora veluti reclinato, inferiori verò trilobato, cum ſtaminibus flori concoloribus è medio exortis. Ex calyce monotomo in quinque partes inciſo ſur-

git piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina ſubrotunda & fuſca in capſulâ quæ floris calyx fuit recondita. In agri Pariſienſis dumetis & ſylvis ſponte naſcitur. Folia & flores creberrimi ſunt usûs.

Analyſi chymicâ, foliorum Betonicæ ℔v. præbuerunt humoris limpidi, odorem foliorum referentis, ſubacidi ℥x, ʒv: humoris primò limpidi acidi, deinde rufeſcentis, odoris aceſcentis, intensè acidi, auſteri ℔iij, ℥vij, ℈ij, gr. xlviij: humoris rufi, empyreumatici, tum acidi auſteri, tum alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo imprægnati ℥ij, ʒvj: olei ℥j, ℈ij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ℈iij, gr. xviij: quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒv, gr. xxx; ex quibus ſalis fixi merè alcali lixivio extractæ ſunt ʒiiij, gr. xlviij. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒv. gr. vj: in calcinatione ℥ij, ʒv, gr. lx.

Folia ſapore herbaceo ſubſalſo donantur, & odore aromatico: chartæ cæruleæ colorem non mutant. Sale eſſentiali donantur compoſito ex ſale tartareo & ammoniacali conjunctis cum multo oleo & paucâ terrâ. Flores chartam cæruleam rubro colore leviter tingunt, & analyſi chymicâ multò plus olei præbent.

Samuel Fiſcher Medicus Sheffeldenſis apud Raium obſervat expreſſos plantarum omnium ſuccos quos expertus eſt, poſtquam aliquandiu ſteterint & fæcibus ſubſidentibus clari evaſerint, aliquâ ruboris tincturâ perfuſos apparere, alios dilutiore, ſaturatiore alios: at Betonicæ ſuccum omnium dilutiſſimum eſſe & minimè coloratum.

Betonica diſcutit, attenuat, aperit & abſtergit. Imprimis cephalica eſt, hepatica, ſplenetica, tho-

racica, uterina, diuretica, antiarthritica & vulneraria. In capitis affectionibus præcipuè commendatur. Nonnulli vim anodynam & ferè inebriantem in eâ obſervaverunt. Simon Pauli *in Quadripartito Botanico*, refert quaſdam edentulas anus occupatas in eruendâ & eradicandâ Betonicâ, eâque tranſplantandâ in diſtantiorem areolam ſole ſub ardente cernuas & conquiniſcentes, à nimiâ Betonicæ fragrantiâ temulentas factas fuiſſe, & miros, ridiculoſque corporis geſtus egiſſe. Bartholinus *in Hiſtoriâ Anatomicarum obſervationum*, *Obſerv.* 97. *Centur.* 3ª. recenſet quòd cum hortulani operarii hero ſuo evellere voluiſſent Betonicam pro uſu medico, omnes velut temulenti & ebrii titubarint. Quæ quidem vis oritur à Betonicæ recentis & vegetæ ſubtili ſulphureo ſpiritu cerebrum & nervos feriente.

In Officinis frequentiſſimè ex Betonicæ floribus conditum; ex foliorum ſucco ſyrupus & extractum; ex herbâ ipsâ aqua diſtillata, infuſa, decocta & epithemata præparantur. Foliorum vel recentium vel exſiccatorum manipulus unus in aquâ bulliente maceratur Theæ ad inſtar, aut in ℔j. decoquitur. Flores à nonnullis ad hunc uſum anteponuntur. Syrupus vel conditum ab ℥ß. ad ℥j: foliorum ſuccus ad ℥iiij, vel extractum ad ʒß. præſcribuntur & iiſdem virtutibus inſtruuntur. In hemicraniâ, vertigine, membrorum ſtupore & paralyſi hæc omnia uſurpantur. Expectorationem promovent & ulcera interna detergunt & ad cicatricem perducunt.

Fabricius Hildanus *Centur.* 3ª. *Obſerv.* 32. obſervavit multos arthriticos curatos fuiſſe quotidiano uſu florum foliorumque Betonicæ in juſculis, acetariis, potu & balneis: ſed exquiſitam obſervabant victûs rationem, corpus per intervalla expur-

gabant, & fonticulos aliquot geſtabant.

Doctor Bowle Medicus Anglus apud Raium, infuſum è foliis Betonicæ, Scorodoniæ & Chamæpithyos exſiccatis paratum & calidè potum ad ℥vj. bis, terve die, & per longum tempus continuatum proponit velut medicamentum admirandæ efficaciæ in podagrâ, cephalalgiâ & nervorum affectionibus.

Poterius hiſtoriam cujuſdam calculo laborantis refert, qui Betonicâ cum Herniariâ in carnium juſculo coctâ ſanatus fuit. Bibit quotidie hoc juſculum ad tres vel quatuor menſes, & veſperis ʒß. oculorum Cancrorum cum ſucco Limonum ſumpſit, ac tandem convaluit.

Betonicæ folia exſiccata & pulverata ſternutatorium præbent potentiſſimum & in morbis capitis præſtantiſſimum. Cerebrum enim purgat irritando fibras nerveas quarum extremitates in interiori narium tunicâ expanduntur. Hâc irritatione nervi & cerebri membranæ commotæ humores viſcoſos in glandulis cerebri aut in ſinubus altiùs impactos fortiter excutiunt, qui per vaſa ſanguinea ad glandulas narium, faucium & vicinas partes delati, ſub aquæ, muci, pituitæque viſcidæ ſpecie è naribus per ſternutationem ejiciuntur. Aptè igitur Betonicæ pulvis præſcribitur contra capitis affectus diuturnos & contumaces ex tenaci materiâ oriundos, uti gravativos dolores, paralyſim præſertim linguæ & faucium, morbos ſoporoſos, necnon rheumaticos oculorum affectus ſine multo dolore & rubore.

Sternutatoriis autem abſtinendum eſt ubi inflammatio imminet vel adeſt, in cerebri defluxionibus cum febre, oculorum inflammatoriis affectionibus, ulceribus narium, aut quando malum eſt inveteratum, in obnoxiis vertigini, hæmorrhagiæ, & in

gravidis. Nonnulli foliorum Betonicæ exſiccatorum & conciſorum vel ſeorſim vel cum Tabaco mixtorum & tubis infarctorum fumum ore haurire & reddere ſolent in capitis affectionibus.

Externè folia contuſa ſola vel vino calido macerata capiti admoventur tum ad dolores capitis gravativos ſedandos, tum ad vulnera ſananda.

℞. Folior. Betonic. M. j. Liquiritiæ raſ. & contuſ. ʒß. Coquantur in aq. comm. ℔ij. Colatura per cyathos propinetur. In capitis affectionibus.

℞. Folior. exſiccator. Betonicæ & Majoran. ana q. v. M. F. pulvis ſternutatorius ad uſum.

℞. Folior. Beton. Salviæ, Majoran. & rad. Irid. Florentin. ana ℥ß. folior. Nicotianæ ℥j. Fiat pulvis ſternutatorius.

℞. Folior. recentium Beton. Majoran. Salviæ ana M. ß. Contund. ſenſim affundendo vini albi & aq. Betonicæ ana ℥iiij. Liquor percoletur cum expreſſione & fiat errhinum, de quo tepido, prono capite & aquâ ore pleno naribus attrahatur aliquantiſper, ter quaterve manè, jejuno ventriculo, ad purgandum cerebrum à craſſis & viſcidis humoribus.

Radicum facultates in hac plantâ à foliorum & florum viribus longè diſpares ſunt: multùm ori, ſtomachoque ingratæ nauſeam, ructus, vomitumque provocant. Rariſſimè in uſum veniunt.

Betonica uſurpatur in pulvere contra rabiem *Palmarii*, Syrupo de Arthemiſiâ *Charas*, de Ibiſco *Pharmacop. Pariſienſis*, Emplaſtro de Betonicâ, de Gratiâ Dei, Unguento mundificativo de Apio, & Ung. martiato, Aquâ vulnerariâ *Lemery Chymiæ*. Ex plantâ floridâ aqua diſtillata ſervatur in Officinis, & ex foliorum ſucco ſyrupus conficitur.

BETULA.

Betula, *Off*: Betula, *C. B. P.* 426: & *Inſt. R. H.* 588. *J. B.* 1. 148. *Dodon. Pempt.* 839: Populo albæ ſimilis in Alpibus, *Cæſalpin.* 121: vulgò, *Bouleau*.

Arbor eſt ſatis procera, ſæpè etiam fruticans. Ramos ſpargit tenues, flexiles, magnâ ex parte deorſum pendentes. Multiplici libro veſtitur. Cortex ejus exterior caudicem conveſtiens craſſus, ſcaber, albidus at rimoſus; qui verò huic ſubeſt interior tenuis admodùm, lævis atque inſtar membranæ pellucidus: craſſiorum ramulorum cortices inalbicant quoque, ſed minimorum non ita qui ſpadiceo reſplendent. Ligni materia alba eſt ſimiliter ac ramulorum qui adeò lenti & flexibiles, ut ex illis circuli ad dolia magna conſtringenda probatiſſimi parentur. Viminum ſeu ſurculorum gracilium uſus ad ſcopas & ad faſcium vincula frequens eſt. Folia quæ primò exeunt plicata & criſpa prorumpunt lætè virentia, ſingula ſingulis iiſque tenuibus dependentia pediculis, ſubrotunda, acuminata, Populi nigræ haud abſimilia, ſed minora, minùs lævia, in ambitu ſerrata, ſubpinguia, odorata, ſapore amaro. Fructus huic arbori à Matthiolo & Camerario denegatur, à Trago & Dodonæo cum nucamento confunditur. De eo J. Raius dubitanter loquitur. Clariſſ. Tournefortius & fructum & florem diſtinguit in *Inſt. R. H.* & accuratiſſimè deſcripſit in *Agri Pariſienſis plantarum Hiſtoriâ.* Julos menſe Aprili profert ſeu flores amentaceos & quaſi vermiculares, ſeſquiunciam longos, lineas duas craſſos, ex plurimis foliolis rubeſcentibus, ſubrotundis, cuſpidatis, duas lineas longis, axi ſeu capillamento affixis & ſquammatim diſpoſitis conſtantes:

ſquammulæ paulatim dehiſcunt, promuntque congeriem quatuor vel quinque apicum ſub foliolis deliteſcentium, gracilium, flaveſcentium vel purpuraſcentium, lineam longorum, bivalvium, ſeu in duas partes hiantium, & pulviſculum tenuiſſimum ſubluteum expanſionis tempore fundentium. Hos inter apices quædam occurrunt foliola intermixta. Eodem tempore fructus iiſdem ramis ſeparatim adnaſcuntur, primò vermiculis ſimiles, ſemiunciam longi, lineam craſſi, ex ſquammulis virentibus compoſiti acuminatis cum acumine reflexo, axi cuidam affixis. Singulis ſub ſquammis ſeminum embryones cum quatuor vel quinque plumulis tenuiſſimis purpuraſcentibus deliteſcunt. Maturitatem adepti cylindracei ſunt, pollicares, tres, quatuorve lineas craſſi, utrâque parte extremâ rotundati, ex ſquammulis conflati fuſcis duas lineas & ampliùs longis, trifidiſque. Squammulæ ſemina tegunt minuta, fuſca, compreſſa, lineam longa, ferè ovata, cum duabus alis membranaceis utrinque diſpoſitis, ſemine latioribus & pallidioribus. Autumno matureſcunt, & adhuc hyeme & vere ſequente in arbore nondum decidui reperiuntur. Ratione fructûs hæc arbor inter coniferas à nonnullis recenſetur, à quibus diſtinguitur folio deciduo ad Populneum accedente. In nemore Bononiaco agri Pariſienſis ſponte creſcit. Folia, cortex & lachryma in uſum veniunt.

Hyeronimus Tragus exiſtimat veteres antequàm papyri uſus eſſet inventus, libro Betulæ, hoc eſt, cortici candido opera ſua inſcribere ſolitos fuiſſe. Reverâ non inepti ſunt huic uſui exteriores illi candidi & membranacei cortices, qui veluti cuticulæ quædam in mediocris magnitudinis arboribus, craſſiorem corticem amplectuntur, cujuſmodi quatuor

aut etiam quinque diverſas nonnunquam ſeparaſſe J. Raius teſtatur. Unde ſuſpicatur novam quotannis huic arbori cuticulam accedere, vel ex humore qui paulatim per corticem tranſſudat concretam, vel ex annuâ à cortice decedente tunicâ ſpolii Serpentis in modum excreſcente. Quicquid ſit J. Bauhinus Trago aſſentiri nequit Betulæ librum fuiſſe papyrum veterum.

Hujus arboris cortices bituminoſi ſunt & Alpini ex illis contortis nocturnas faces parant quæ optimè flagrant & incenduntur.

Sub finem hyemis Betulà ſuccò turgida lachrymare incipit. Si verò in trunco aut ramis vulneretur, dulcem & potulentum humorem adeò copiosè effundit ut ramulus aliquis unico die facile ploret libras 8. vel 10. liquoris. Hunc ſiti preſſi paſtores in ſylvis ſæpenumerò potare ſolent.

Helmontius obſervat quod ſi vulneretur cortex Betulæ prope terram in trunco, liquor qui ex vulnere manat ſit totus aqueus ac penè inſipidus, ſin autem ramus craſſitudinis trium digitorum ad medium uſque perforetur, flet liquorem ſapidiorem, ſubacidulum, non ingratum, quod quidem notatu dignum videtur.

Analyſi chymicâ, ex foliorum Betulæ recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, coriarium odorem referentis, ſubamari, occultè ſalſi & ſubacidi ℔j, ℥vij, ʒvij, gr. xlviij: humoris primò rufeſcentis, deinde rufi, ejuſdem odoris, manifeſtè acidi, deinde intensè acidi, auſteri, empyreumatici ℔j, ℥xiiij, ʒiij, gr. xlviij: humoris rufi, auſteri, ſale volatili urinoſo mediocriter imprægnati ℥iij, ʒvij, gr. xxxvj: olei adipoſi ℥iiij, ʒvij, gr. lx. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥x, ʒvij: quæ igne reverberii cal-

cinata reliquit cinerum ℥j, ʒvij, gr. xxx: ex quibus lixivio, ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xiiij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒvj, gr. xxiiij: in calcinatione ℥viij, ʒvij, gr. xlij.

Ex ramulorum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi ferè inodori & inſipidi, obſcurè acidi ℥viij, ʒvij, gr. xij: humoris rufeſcentis, manifeſtè acidi, pungentis, ſubauſteri ℔j, ℥xiii, ʒiiij, gr. xviij: humoris fuſci, empyreumatici, intensè acidi, ſubſalſi & ſubauſteri ℥ix, ʒiij, gr. xlij: olei ℥iij, ʒij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥xv, ʒiij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ʒv, gr. xxxviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali & cauſtici gr. lix, lixivio extracta ſunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥xiij, ʒiij, gr. lx: in calcinatione ℥xiiij, ʒv, gr. xxxiiij.

Betulæ folia ſale eſſentiali tartareo, nitroſo & aliquantiſper ammoniacali cum multo oleo bituminoſo permiſto donantur. Lignum minorem olei quantitatem continere videtur & minùs terræ. Chymici obſervant optimos ex Betulâ parari carbones, ad fundenda metalla peridoneos; ſanè ratione bituminis copioſi quod in illis continetur.

Folia aperiendi, reſolvendi & potenter abſtergendi facultate ſunt prædita. Cocta cum aquâ & impoſita pro epithemate adversùs hydropem & ſcabiem à S. Pauli & Frederico Hoffmanno commendantur. Cortex & ramuli teneri ad eadem valent. S. Pauli narrat ſe balneo ex tenellorum ramulorum & corticis decocto parato honeſtiſſimam matronam ſcabie pruriginosâ univerſali quam ex contagio contraxerat, laborantem ſanaviſſe. Cortex aerem halitibus malignis & peſtilentialibus inquinatum ſuffitu corrigere dicitur, præſertim ad infe-

riorem caudicem natus. Horum ſuffimentorum duo adſunt ſpecimina à Medicis Wratiſlavienſibus propoſita, ad puras necnon etiam infectas ædes peſtis tempore fumigandas.

℞. Baccar. Juniper. M. iiij. Rutæ virentis, Abſinth. radic. Helen. corticis Betulæ inferiùs circa caudicem nati ana M. ij. Folior. Quercûs ℥j. Myrrhæ rubr. ℥iiij. Exſiccentur & fiat l. a. pulvis pro fumo purarum ædium à contagio præſervandarum.

℞. Baccar. Juniper. M. iiij. Rutæ virentis, Abſinth. radic. Helenii, corticis Betulæ ex caudice inferiori detracti, cornu Hirci raſi, non caſtrati, Sabinæ, pilor. Hirci, ana M. ij. Folior. Quercûs, Myrrhæ ana ℥j. Fiat pulvis pro domibus contagio infectis.

Humoris verno tempore ex Betulâ profluentis vim & efficaciam in calculo renum & veſicæ, in ſtranguriâ & urinâ cruentâ Tragus, Helmontius & alii non immeritò celebrant. Hic humor colligitur vel ex cortice ejus terebrâ perforato, cui filum laneum vel xylinum inſeritur, vel ex ramorum extremis præſciſis antequam folia erumpant: ſimulatque enim hæc apparent, liquor qui exſtillat nullius eſt usûs, inquit Helmontius. Ante germinationis tempus collectus ſaporem habet ſuavem, acidulum, quaſi Terebinthinaceum, & facilè aceſcit. Servatur autem optimè vaſis & lagenis probè clauſis, ſuperaffundendo tantiſper olei Olivarum ad aeris contactum arcendum: vel etiam leni committitur fermentationi, quam liquor ille muſti ad inſtar facilè concipit, donec in liquorem convertatur potulentum & quaſi vinoſum: ſic enim gratum ſaporem retinet & per totum annum ſervari poteſt. Cyathus unus aut alter hujus humoris Betulini hau-

ritur

ritur matutino tempore, jejuno ventriculo. Nonnulli eum ad ℔ij treſve propinant in phthiſi incipiente aut ad calculi præſervationem. Diureſim promovet, ſicque calculos renum & veſicæ propellit, eorum generationem impedit, & ipſum paroxiſmum nephriticum ſedat; quapropter à nonnullis Betula vocatur lignum nephriticum Europæum, & ſuccedaneum habetur ligno nephritico ex Indiis allato. Ut major ipſi concilietur vis diuretica, cuilibet hauſtui poteſt admiſceri aliquid vini cui primò vel radix aut ſemen Raphani, ſemen Lithoſpermi, vel baccæ Alkekengi infuſæ ſint. Podagricis confert humorem podagræ cauſam per urinæ vias eliminans. Dyſuriis & ſtranguriis quibus ſenes obnoxii ſunt medetur. In ſcorbuto Cereviſiæ recenter coctæ & liquori Betulæ æquali proportione ſimul miſtis immittunt nodulum ex antiſcorbuticis, ſumuntque pro potu ordinario. In ictericis, cachecticis, item melancholiâ hypocondriacâ egregii eſt uſûs. Hepatis, lienis, meſenterii obſtructiones nitroſo ſale ſuo reſerat & curat craſſos ſuccos reſolvendo. Ettmullerus illum menſe Martio per aliquot dies hauſtum ad maſſam ſanguineam tenuiorem & puriorem efficiendam apprimè convenire aſſerit. In ſcabie quoque commendatur, tum externè, tum internè adhibitus. Idem tamen Ettmullerus obſervat hunc ſuccum ſanguineam molem adeò purgare ut etiam uſu ſuo quoſdam ſcabioſos reddiderit, dum ſcilicet heterogenea ſalia ex maſsâ ſanguineâ ſecreta & intra cutim defixa, pathemata illa ſcabioſa produxerunt: ſed brevì ab illius uſu continuato perfectè ſanantur. Gualther. Needham Medicus apud Anglos celebris hoc ſucco partim mero, partim cum melle permiſto phthiſim ſcorbuticam, referente J. Raio, non ſemel curavit. Quidam hunc

ſuccum diſtillant, & creber ejus potus cum aquâ Sambuci in hydrope laudatur. Aqua præcipuè commendatur ad vulnerum abſterſionem & curationem. Simon Pauli hunc ſuccum jonthis ſeu varis faciei certo experimento mederi affirmat: ſi interdiu & præſertim manè & veſperi facies eo lavetur, atque non deterſa ſicceſcat.

BISTORTA.

Bistortæ duæ ſunt ſpecies in Officinis uſitatæ, una radice minùs intortâ, altera radice magis intortâ, quarum radices promiſcuè venales proſtant in ſeplaſiariorum officinis, & iiſdem virtutibus donantur.

Bistorta vulgaris radice minùs intortâ, *Off*: Biſtorta major, radice minus intortâ, *C. B. P.* 192. *Inſt. R. H.* 511: Biſtorta major, rugoſioribus foliis, *J. B.* 3. 538: Biſtorta, *Dodon. Pempt.* 333: Colubrina & Dracunculus major, *Brunsfelſii*: Serpentaria femina & Colubrina, *Fuchſii*: Bulapathum ſeu Biſtorta: vulgò, *Biſtorte.*

Ex radice craſsâ, oblongâ, geniculatâ, articulum digiti complicatum referente, nonnunquam retortâ, multis fibris capillatâ, foris fuſcâ vel ex ſpadiceo nigricante, interiore verò pulpâ non intensè rubente, guſtu auſteriuſculo aſtringente, folia in longiuſculis pediculis promit oblonga, lata & acuminata, Lapathi ſimilia, verùm minora, venoſa, ſupernè quidem atrovirentia, infernè verò glauca: inter quæ medii exeunt caules pede altiores, tenues, glabri, rotundi, geniculati, minoribus aliquot foliis circumveſtiti: in quorum faſtigio ſpica florum naſcitur apetalorum, qui ſcilicet ex plurimis ſtaminibus conſtant, cum apicibus colo-

ris carnei, & ex calyce quinquefido & concolori ſurgentibus: piſtillum abit in ſemen triangulare, rufum & ferè nigricans, ſplendens: in capſulâ quæ calyx floris fuit reconditur. In hortis colitur. Sponte creſcit in regionibus calidis ſuper altiora montium juga, in locis humentibus. Radix in uſum venit.

BISTORTA radice magis intortâ, *Off*: Biſtorta major, radice magis intortâ, *C. B. P.* 192. *Inſt. R. H.* 511: Biſtorta media, folio minùs rugoſo, *J. B.* 3. 538: Serpentaria mas, ſeu Biſtorta, *Fuchſii*.

A priori differt foliis minoribus & lævibus, radiceque magis intortâ & complicatâ. Hæc radix exſiccata ex calidioribus regionibus nobis affertur. Iiſdem virtutibus donatur.

Analyſi chymicâ, ex radicum Biſtortæ recentium ℔v prodierunt humoris limpidi, ſubacidi, aliquantiſper odorati, aromatici, cum olei eſſentialis guttis aliquot ℔ij, ℥iiij, ʒj, gr. xliiij: humoris primò limpidi, aromatici, deinde rufeſcentis, manifeſtè acidi ac ſubauſteri ℥xij, ʒvij, gr. lx: humoris fuſci, empyreumatici, manifeſtè acidi, ſubſalſi ℥vij, ʒvij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒiij, gr. xl. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥xiiij, gr. xxiiij: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒvj, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. xl, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vij, ʒiij, gr. xlviij: in calcinatione ℥xj, ʒj, gr. xlviij.

Hæc radix continet ſalem eſſentialem aluminoſum ſeu acidum terrâ & oleo, tum tenui, tum craſſo ac bituminoſo copioſo involutum.

Virtute balſamicâ, vulnerariâ & aſtringente donatur. Uſurpari ſolet adversùs omnes affectus in quibus aſtrictione opus eſt, ut urinæ incontinentiam, gonorrhæam, menſes nimios, ſanguinem è

vulneribus manantem, ſanguinis ſputum, vomitiones bilioſas, dyſenteriam, aliaſque alvi fluxiones.

Recenſetur quoque inter alexipharmaca & ſudorifera; quapropter ad febres malignas, variolas, peſtem, & dyſenteriam malignam uſurpatur, & ſæpius cum Tormentillâ conſociatur. Verumtamen diaphoreticam & ſudoriferam virtutem illi ſicut & Tormentillæ S. Pauli denegat; vim exſiccantem ſolùm & refrigerantem aut incraſſantem concedendo. Reipsâ ſi in peſte & in malignis febribus Biſtorta præſtantiſſima ſit, ſanè quia ſanguinis æſtum compeſcit, nimiamque diſſolutionem ejus coercet, tum ſale ſuo aluminoſo, tum etiam bituminoſo ſuo ſulphure, quibus acres maſſæ ſanguineæ ſales retunduntur, irretiuntur. Radix recens vel ſiccata uſurpatur in ptiſanis & apozematibus aſtringentibus ab ℥ß. ad ℥j. in aq. comm. ℔iij ad ℔ij. Pulvis exhibetur à ʒß. ad ʒj. cum conſervâ Roſar. rubrarum miſtus vel liquore idoneo dilutus, ejus infuſum in vino ab ℥ij ad ℥iiij propinatur. Pulveris Biſtortæ ʒß. cum pari Succini portione ex ovo ſorbili diebus aliquot continuis uſurpata abortum prohibet, authore J. Raïo. Ettmullerus in hæmorrhagiâ ex febri malignâ hunc pulverem ad ʒj feliciter exhibuit. Sylvius decoctum ejus ad fluxus ſanguinis uterinos nimios poſt partum, qui contingunt ex retentione particularum ſecundinæ ſtimulantium ad excretionem, ſicque ſanguinis fluxum inducentium, præſcribit permiſtum cum uterinis & leniter expellentibus. Sic enim apprimè conducit ſecundinæ reliquiis expellendis & hæmorrhagiæ ſedandæ. Ejuſdem radicis decoctum adversùs mulierum fluorem album commendatur.

℞. Rad. Biſtortæ minutim conciſæ ℥j. Glycyrrhiſæ

raſæ & contuſæ ʒj. Raſuræ C. C. ℥ß. Radic. Graminis M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij ad ℔iij. Fiat colatura pro potu ſolito in alvi fluxu variolis ſuperveniente.

℞. Rad. Biſtort. pulver. ʒß. Conſerv. Roſar. rubrar. ʒj. Syrup. Berberis q. ſ. M. F. bolus aſtringens in dyſenteriâ, & alvi fluxu.

℞. Rad. Biſtort. ℥ij. Coquantur in aq. comm. ℥xvj ad ℥x. Adde folior. Majoran. & Pulegii ana M. j. Vini albi ℥xij. Digerantur in vaſe clauſo. Infuſum refrigeratum tranſcoletur. Colaturâ dilue ſyrup. de Artemiſiâ ℥ij. Adde aq. Cinnamomi ℥ß. Doſis ℥iij. bis terve die, in hæmorrhagiâ uterinâ ex ſecundinæ portione retentâ. Vel

℞. Rad. Biſtortæ pulver. ℈ij. Corall. rubr. pp. Cinnamomi acuti pulver. & Boracis ana ℈j. Croci pulver. ℈ß. M. F. pulvis pro duabus doſibus cum ſyrupi Kermeſini q. ſ. ſumendus.

Biſtortæ radix uſurpatur in Aceto theriacali *Charas*, in pulvere dyſenterico *Ejuſdem*, & in Electuar. Diaſcordio *Fracaſtor*.

BOLETUS.

BOLETUS eſculentus vulgaris: Boletus eſculentus, *I. R. H.* 561: Fungus poroſus, *C. B. P.* 370: Fungus rugoſus vel cavernoſus, ſive Merulius niger & albus, *J. B.* 3. 836: Primi generis Fungorum eſculentorum 3ª. ſpecies, *Cluſii Hiſtor.* 263: Fungus ſpongioſus, *Dalechamp. Lugd*: Fungi terreni præcoces, Spongiolæ nonnullis, *Dodon. Pempt.* 481: Fungi favaginoſi, ſive Fungi rugoſi favis mellis ſimiles, *Lobel. Belg*: vulgò, *Morilles*.

Plantæ genus eſt cujus flores & fructus adhuc

ignoti ſunt. Nucis Juglandis magnitudinem ſæpè æquat, nonnunquam ſuperat, ſubſtantiâ carnoſus, totus circumquaque ſcrobiculis pervius ut favos apum imitetur, ex albo nonnihil rubeſcens, fulvus, aut niger, interiori parte cavus, albus & velut farinaceo quodam lævore aſperſus. Pediculus verò qui Fungi corpus ſuſtinet, totus albus, cavus & infimâ parte tenuibus radiculis filamentoſis inſtructus eſt.

Cluſius quatuor hujus Boleti ſpecies obſervavit, quæ magnitudine, figurâ & colore differunt. Verno tempore reperitur in ſylvis Vitæ-ſanæ, vernaculo idiomate, *Vincennes*, in ſylvis Caſtelli regii ſancti Germani dicti, & in valle pagi *Montmorency* dicti. Ad uſum culinarium tantummodò colligitur.

Analyſi chymicâ, ex Boletor. eſculentor. recentium ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt humoris limpidi Boletorum odorem, ſaporemque referentis, primò ſubacidi, deinde acidi manifeſti ac tandem intenſi ℔ij, ℥viij, ʒj, gr. lx : humoris limpidi, intenſè acidi, ℔j, ℥xiiij, ʒiij, gr. xxxvj : humoris primò rufeſcentis, limpidi, acidi & ſubſalſi, deinde rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥j, ʒvj, gr. xxxvj : ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xlviij : olei fluidi ℥j, ʒiij, gr. xxx. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij : quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒv : ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒiiij, gr. xliiij, lixivio extracta ſunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥ij, gr. vj : in calcinatione ℥ij, ʒiij. Itaque Boleti ſalem eſſentialem continent tartaro ſimilem, cum ſale ammoniacali conjunctum, cum oleo copioſo permiſtum & multo phlegmate dilutum.

Boletus tum recens, tum exſiccatus ob guſtum ſuaviſſimum in deliciis habetur variis modis præpara-

tus, & hominum palatum variis condimentis oble-ctatur. Appetitum excitat, ſanguinis motum auget, vires inſtaurat ſed parum nutrit : uſu nimio ſanguinem accendit : quapropter bilioſis & calidis naturis noxius cenſetur.

Boletus olim exitio Claudii Imperatoris nobilitatus fuit. Optimus, inquit Plinius, cibus Boletus eſt : ſed immenſo exemplo in crimen adductus veneno Claudio Principi per hanc occaſionem dato à conjuge Agrippinâ. Certum eſt non vitio Boleti extinctum Claudium, ſed vi medicamenti quo imbutum fuiſſe omnes tradunt. Hinc medicatum Boletum dixerunt.

BONUS-HENRICUS.

BONUS-HENRICUS & Tota-bona, *Off:* Chenopodium folio triangulo, *I. R. H.* 506 : Lapathum unctuoſum folio triangulo, *C.B.P.* 115: Bonus-Henricus, *J. B.* 2. 965 : Tota-bona, *Dod. Pempt.* 651 : Rumex unctuoſus, *Tragi* 319 : Spinacia ſylveſtris, *Matthiol :* Mercurialis, *Anglor :* vulgò, *Bon - Henry.*

E radice craſsâ, ſubluteâ, fibris aliquot donatâ, acri & amarâ, plures emittit caules ſtriatos, concavos, partim erectos, partim ſupinos, brevi lanugine hirſutos, pedales aut cubitales : folia triangula, Atriplicis aut Ari ſimilia, & interdum paria, ſupernè glabra, infernè farinâ tenui reſperſa, longis pediculis nixa, caulibus alternatim adnata, ſapore nonnihil nitroſo. Flores in ſummis caulibus naſcuntur conferti in thyrſo, exigui, apetali, plurimis ſcilicet ſtaminibus conſtantes luteis, ex calyce multifido ſurgentibus. Eorum piſtillum abit in ſemen parvum, orbiculatum, planum, ad renis ſi-

guram accedens, per maturitatem nigrum, in capſulâ veluti ſtelliformi, quæ floris calyx fuit, reconditum. Herba integra in uſum venit. In incultis locis ac ruderatis, ſecùs vias, veteres muros & agrorum ſepimenta frequenter reperitur, aut etiam in oleraceis excolitur.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ cum ſemine & radice ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, occultè acidi ℥xv, ʒj, gr. xij: humoris limpidi, ejuſdem odoris saporiſque manifeſtè ac tandem intensè acidi ℔ij, ℥xiij, ʒiij, gr. xxxvj: humoris rufeſcentis, empyreumatici, intensè acidi, ſubſalſi, ſubauſteri ℥j, ʒiiij, gr. xxx: humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒv, gr. lx; olei craſſi ad inſtar ſyrupi ℥j, ʒiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥viij, ʒiiij: quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iij, ʒvij, gr. lx: ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒj, gr. xlv, lixivio extracta ſunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥vj, ʒj, gr. xlij: in calcinatione ℥iiij, ʒiiij, gr. xij. Itaque hæc planta continet ſalem eſſentialem nitroſo-ammoniacalem oleo copioſo permiſtum & multo phlegmate dilutum, & ex hâc miſturâ compoſitum lentum & aliquantiſper mucaginoſum.

Hujus plantæ turiones, germina novella, florum thyrſi dum adhuc teneri ſunt, & folia in aquâ aut carnium jure decocta & cum butyro & ſale condita comeduntur: ſed parum nutrimenti præbent. Alvum emolliunt & laxant.

Ejuſdem folia conciſa aut contuſa externè admota vulnera recentia uniunt, ulcera ſordida & vetuſtiora expurgant & detergunt, & vermes, ſi qui in eis enati fuerint, interimunt, tumores digerunt atque reſolvunt, doloreſque ſedant. Simon

Pauli, *in Quadripartito Botanico*, non ſine felici ſucceſſu totam plantam cataplaſmatis formâ ad mitigandos podagricos dolores adhiberi ſemel atque iterum apud plebeios obſervavit : nec quidquam periculi timendum eſſe affirmat, cùm non repellat ſed diſcutiat & digerat : imò inſuper anodyna eſt : quæ qualitates rarò in uno ſimplici conveniunt.

℞. Folior. Boni-Henrici recentium M. iiij. Flor. Sambuc. & Chamæmeli ſiccor. ana M. ij. Contund. groſsè ; coquantur in ſ. q. aq. Sambuc. ad putrilaginem. Tum adde gumm. Carann. ℥ß. Camphor. ʒß. Fiat lege artis cataplaſma ad podagram parti dolenti applicandum, præmiſſis præmittendis.

BORRAGO.

BORRAGO, *Off*: Borrago floribus cæruleis, *J. B.* 3. 574. *Inſt. R. H.* 133 : Bugloſſum latifolium, Borrago flore cæruleo, *C. B. P.* 256 : Bugloſſum ſive Borrago, *Matthiol.* 1186 : Borrago, *Dod. Pempt.* 627 : Corago quorumdam : vulgò, *Bourrache.*

Radice eſt albâ, digitum craſsâ, fibratâ, manſu viſcidâ : foliis latis, ſubrotundis, è viridi nigricantibus, aſperis, rugoſis & plicatis, per terram ſparſis, eminentibus pullis, tenuiſſimiſque aculeis : caule hiſpido, terete, inani, cubitali, ramoſo. Flores ejus in cacuminibus ramulorum naſcuntur eleganter cærulei, rarò carnei aut albidi, pediculis uncialibus & ſeſquuncialibus inſidentes, purpuraſcentibus & deorſum incurvatis. Monopetali ſunt, rotati, in quinque ſegmenta acuminata diviſi, cum umbone acuto in medio è quinque apicibus nigricantibus faſtigio coeuntibus pyramidis in modum coagmentato, & ſegmento oblongo purpurante

cu'que apici ſeu cincinnulo extrorſum appoſito: ca' yce quinquefido, acuminato, viridi, hirſuto ſu .inentur, ex quo ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum & quatuor veluti ſtipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem ſemina nuda, viperini capitis æmula, baſi lata, mucrone acuto rugoſa, per maturitatem nigricantia, quæ in calyce ipſo longè ampliato matureſcunt. Tota planta ſucco donatur viſcido & fatui ſaporis. In hortis colitur. Radices, folia & flores in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex totius Borraginis recentis cum radicibus ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris primò limpidi, deinde albicantis, odoris & ſaporis lixivioſi, ſubſalſi ℔iij, ℥ix, ʒvj, gr. xlij: humoris primò limpidi, deinde rufeſcentis, ejuſdem odoris & ſaporis, ſed debilioris qui primò ſubſalſi, deinde ſubacidi notas præbuit ℔j, gr. lxx: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒv, gr. xxxv: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒv, gr. iij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ij, ʒij, gr. lx: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒij, gr. lj: ex quibus ſalis alcali fixi ʒv, gr. xxiv, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒij, gr. lxvij: in calcinatione ℥j, gr. ix.

Borrago exſiccata & ſuper prunas projecta comburendo plurimas edit fulgurationes nitri ad inſtar, & reverâ ſalem eſſentialem continet nitroſo-ammoniacalem qualis ex miſturâ ſpiritûs nitri & ſpiritûs urinæ exurgeret. Quemadmodum autem ſal ille medius nunquam concreſceret in ſalinam formam, ita pariter nitroſum acidum in Borragine contentum non concreſcit cum urinoſo ſale in ſalem eſ-

ſentialem aut potius in nitrum niſi calce aut ſale alcali fixo imprægnetur, quæ cum ſale acido nitroſo avidè conſociantur & urinoſum ſalem dejiciunt. Radicum ſuccus Heliotropii tincturam efficit rubram: dilutior eſt tinctura ex florum ſucco. Nulla verò à foliorum ſucco hujus tincturæ fit mutatio, unde conjicere licet acidum in radicibus magis evolutum eſſe, minùs verò in floribus, at in foliis ſulphure & terrâ magis implicitum eſſe.

Borrago, licet temperata cenſeatur, inter cardiaca medicamenta numerari ſolet. Vis corroborandi, lipopſychiam removendi, lætitiam melancholicis excitandi & ſanguinem defæcandi omnibus ejus partibus vulgò tribuitur. Vulgari tamen ſententiæ C. Hoffmannus adverſatur, qui Borraginis partes aut præparata in affectibus cordis bilioſis, ad cor muniendum in febribus peſtilentibus, in ictu ſerpentum aliiſque venenis fruſtra adhiberi ſe noviſſe affirmat. Sed in hâc ſententiarum diverſitate non poſſumus quin multùm concedamus ſali eſſentiali nitroſo ammoniacali, quo hæc planta donatur, utpote digeſtivo potentiſſimo. Humores enim lentos, tenaces & craſſos diſſolvit, dividit & attenuat, ſanguinem fluidiorem efficit, obſtructiones tollit, ſecretiones & excretiones reſtituit, urinas promovet, vel ſudores excitat, expectorationemque provocat. Quapropter in calidâ, ut vocant, viſcerum intemperie à ſuccis craſſis, ſtagnantibus, acrioribus factis & phlogoſim minantibus hæc planta utiliter præſcribitur: in pleuritide, peripneumoniâ, morbiſque inflammatoriis incipientibus, in affectionibus ex atrâ bile oriundis, melancholicis nempe, hypochondriacis & hyſtericis, in cordis palpitatione, in cachexiâ, & in menſium ſuppreſſione à ſuccorum craſſitie aut ab irritatione membranarum;

ubi calidiora medicamenta vitanda ſunt, ægrotantes ab illius uſu diuturno non parum levaminis recipiunt.

Radices, folia & flores uſurpantur in decoctis & juſculis alterantibus. Succus ex foliis contuſis extractus & defæcatus propinatur ab ℥ij ad ℥iiij vel ℥vj: nonnunquam permiſcetur cum ſuccis Bugloſſi, Chærefolii & Cichorii ſylveſtris, & edulcoratur cum ſyrupis pectoralibus vel laxantibus pro libitu.

Succi harumce plantarum, aliarumque per reſidentiam ſpontaneam ſolam defæcantur, vel per levem ebullitionem, deſpumationem & colaturam. Reipsâ per ſolam reſidentiam purgati majoris ſunt energiæ; verùm illis quorum ventriculus imbecillior eſt nocent, ventriculum enim gravant. Idcirco levi decoctione indigent. Nec adeo effœti ſunt illi ſucci ut nonnullis videtur. Alius plantarum ſuccos obtinendi modus à Th. Fullero in ſuâ *Pharmacopœâ extemporaneâ* proponitur non contemnendus.

℞. Borragin. q. l. Conciſa & leviter contuſa ponatur in ollâ fictili vitreatâ cum operculo debitè obturato, quæ clibano calido poſt panes extractos indita ſtet per ſex horas. Dein maſsâ in colum effuſsâ, liquor clarus diffluens ſervetur ad uſum.

Quandoquidem per hyemem plantarum ſucci facilè obtineri nequeunt, vere vel æſtate, dum herbæ vigent, earum ſuccos extrahere & ritè reconditos aduſum medicum aſſervare expedit. Cùm autem facilè corrumpantur, triplicem illorum conſervandorum modum idem Fuller proponit: 1°. Scilicet affuſo oleo olivarum, mediante quo à mucore & acore per tempus præſervantur: 2°. Poſt aliqualem phlegmatis exhalationem & deſpumationem ad quartæ partis conſumptionem coquuntur.

Deinde pro unaquâque ſuccorum librâ ſpiritûs vini ℥ij vel iij adjiciuntur. 3°. Per reſidentiam ſpontaneam depurati ſucci immittuntur vaſis halitu ſulphureo conditis. Nimirum tæda ſulphurea incenſa in vaſe ſuſpendatur, ita nebula alba totam lagenam implebit: hoc tandiu fiat donec à fumo ſulphuris extinguatur; deinde lagena ſucco repleta claudatur. Ita per longum tempus ſucci incorrupti commodè conſervari poſſunt. Verùm ab acido ſulphuris fumo nonnihil immutari poſſunt, ad quod attendendum eſt.

Flores Borraginis inter flores cordiales recenſentur, nempe Borraginis, Bugloſſi & Violarum, quibus nonnulli Roſas addunt. Recentes in acetariis comeduntur: vino injecti animum exhilarare dicuntur. Ex his conditum in Officinis & ſyrupus præparantur. Exſiccati quoque ſervantur. Verùm obſervandum eſt hos flores, quando exſiccantur, exiguæ admodùm virtutis eſſe, & tunc ad medelam ægrotantium parum conferre.

Ex integrâ plantâ aqua diſtillatur & extractum conficitur.

Borrago & Bugloſſum ſæpius conſociantur & iiſdem fere virtutibus donantur.

℞. Succor. defæcator. Borragin. Bugloſſ. ℔j. Dilue ſyrup. Violar. Tuſſilagin. aut Caryophyll. hortenſ. ℥ij. Diſtribuatur in quatuor doſes quartâ quâque horâ interjectis juſculis propinandas, in pleuritide, peripneumoniâ & febribus inflammatoriis. Sæpe etiam ſucci Chærefolii & Cichor. ſylveſtris adjiciuntur ad diureſim promovendam & viſcerum obſtructiones potentiùs reſerandas.

℞. Radic. Borragin. & Cichor. ana ℥j. Folior. Borrag. Bugloſſ. Lactuc. & Agrimon. ana M. j. ſalis prunellæ vel polychreſti ʒj. Decoquantur

cum pullo gallinaceo aut fruſtulo colli carnis vitulinæ. Fiant juſcula duo manè & ſerò ſumenda, ad ſanguinis æſtum compeſcendum, viſcerum obſtructiones reſerandas, in cachexiâ, chloroſi, aut hydrope incipiente.

Borrago uſurpatur in illo apozemate ſatis noto quod vocatur juſculum *D. De Lorme*, cujus deſcriptionem alibi dedimus. Ejus ſuccus uſurpatur in Electuar. de Pſyllio correcto *Charas*, & in ſyrupo de pomis compoſito *Ejuſdem*, Syrupo Mercurialis ſeu *De longâ vitâ* dicti, de Eryſimo *Lobelii*.

BOTRYS.

DUÆ plantæ hujus generis in uſum medicum veniunt, ſcilicet Botrys ambroſioides vulgaris & Botrys ambroſioides Americana.

Botrys ambroſioides vulgaris, *Off:* Chenopodium ambroſioides, folio ſinuato, *Inſt. R. H.* 506. & *Raii Hiſtor.* 196: Botrys ambroſioides vulgaris, *C. B. P.* 138: Botrys, *Dod. Pempt.* 34: Atriplex odora ſeu ſuaveolens, *Moriſſ. Hiſtor*: Botrys pleriſque Botanicis, *J. B.* 3. 2. 298: vulgò, *Piment*.

Radice eſt parvâ, albâ, rectà deſcendente, paucis fibrillis donatâ: caule dodrantali aut pedali, terete, rigido, erecto, hirſuto, crebris foliis alternatim poſitis veſtito, ab imo ſtatim ramoſo: foliis Quernorum æmulâ diviſurâ utrinque laciniatis ac profundiùs inciſis, venis majoribus, rubris inſignitis, pediculis longis inſidentibus, cùm primò emergunt, rubris, poſtea palleſcentibus. Floſculi ad tactum glutinoſi in ſummis caulibus & ramulis numeroſiſſimi, longâ ſerie velut in ſpicas laxas digeſti ſunt. Ex uniuſcujuſque autem folioli ſinu duo exeunt ſurculi & velut racemuli floſculis & ſeminibus onuſti. Hi ſurculi diviſionibus ſuis διχοτομιαν.

obſervant, & in unoquoque divaricationum angulo floſculus ſedet nullo pediculo, itemque in ipſis foliorum alis inter pediculos ſurculorum modò dictorum. Floſculi apetali ſunt, plurimis ſcilicet ſtaminibus conſtantes, ex calyce herbaceo multifido ſurgentibus. Singulis ſingula ſuccedunt ſemina Sinapeos ſimilia, ſed minora multò in capſulâ, quæ calyx floris fuit, incluſa.

Tota planta odorata eſt cum quâdam graveolentiâ non inſuavi, ſaporis ſubacris, aromatici, & reſinoſo quodam lentore prædita, quo colligentium manus inficit.

Spontè naſcitur in Gallo-provinciâ circa profluentes aquas & fontes & in aridis, arenoſiſque locis. Facilè noſtris in hortis adoleſcit. Herba integra uſitata eſt.

Analyſi chymicâ, ex hujus plantæ floridæ demptâ radice ℔v, per retortam diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis aromatici, ſubamaricantis, acris, obſcurè ſalſi & obſcurè acidi ℔ij, ℥j, ʒj, gr. xxxvj: humoris primò ſubacidi, deinde manifeſtè acidi, tandem ſubauſteri ℔ij, ℥iiij, ʒiiij: humoris rufeſcentis, limpidi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, gr. xxxvj: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒj, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, gr. vj: quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij, gr. lx: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒvij, gr. xxx, extracta fuere. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, gr. liiij: in calcinatione ℥j, ʒvij, gr. xviij.

Hæc planta ſale eſſentiali ammoniacali cum oleo tum tenui, tum craſſo conjuncto donatur.

A recentioribus ad pectoris affectus pituitoſos magnopere commendatur, præſertim in tuſſi & aſthmate humido & orthopnœiâ. Infuſum in vino

aut hydromelite, aut in aquâ bulliente inſtar Theæ manè & veſperi ad ℥vj propinatur, vel herbæ ſiccæ pulvis cum melle vel ſyrupo idoneo ad ʒj exhibetur. Sic pulmonum infarctum reſerat, mucum ſpiſſum incidit, attenuat, & expectorationem promovet. Purulenta expuentibus mirificè auxiliatur, atteſtante Matthiolo. Pulmonum ulcera detergit & vomicas ſanat. Camerarius *in Horto ſuo* ſcribit in Miſniâ herbam mandi & cum pauco vino deglutiri, vel etiam fieri ex eâ cum melle electuarium ad pulmonis vitia præſtantiſſimum.

Puerperarum flatulentos dolores colicos & abdominis inflationem ſedat. Præterea expertam Ettmullerus aſſerit in inflammatione hypochondriorum infantum, in quâ ſuccus cum pulte permiſtus exhibetur.

Externè admota herba ipſa recens facit quoque ad uteri dolores & ad puerorum flatulentam abdominis diſtenſionem, ſi in calenti tegulâ, vino generoſo irroratâ calefiat & ventri imponatur. Eadem quoque unà cum Matricariâ & Chamæmeli floribus puerperarum à partu cruciatibus auxiliatur, & eſt præſentaneum auxilium, ubi ſimul omnia conciſa in oleo Liliorum in patellâ parumper coquantur, & deinde ovis gallinaceis excipiantur, ſimul miſceantur, coquanturque quoad placentæ formam referant & calida ventri ſuperponantur.

Aqua ejus diſtillata ſervatur in Officinis, & epota ad dolores poſt partum leniendos & hypochondriorum infantum inflationem ſedandam perutilis cenſetur.

℞. Botryos M. j. Infund. in aq. cal. ℔ j. Colaturæ adde mell. Narbonenſ. q. ſ. Sumat æger infuſum calens inſtar Theæ in orthopnœâ, tuſſi & aſthmate humido.

℞. Botryos exſicc. & pulver. q. l. Adde Mel. deſpumati q. ſ. Fiat Electuar. Doſis ʒj. ter quaterve die adverſus vomicas pulmonum.

℞. Herbæ Botryos recentis M. vj. Capillor. Vener. M. iij. Paſſular. Corinthiacar. ℔ß. Glycyrrhiſ. raſæ ℥iij. Inciſa & contuſa infund. in aq. Botryos q. ſ. Coquantur. Fiat colatura, cui adde ſucci Botryos ℥iiij. Succi Hederæ terreſtr. ℥ij. Sacchari albi q. ſ. Coq. Fiat ſyrupus ſ. a. Sumat æger ℥j. manè & veſperi cum cyatho infuſi Botryos in phthiſi incipiente, ulcere pulmonum, & purulentâ exſpuitione.

Nonnulli inter veſtes Botrym reponunt ad tineas abigendas & ad odoris ſuavitatem communicandam.

BOTRYS ambroſioides Americana, *Off*: Chenopodium ambroſioides Mexicanum, *Inſt. R. H.* 506: Botrys ambroſioides Mexicana, *C. B. P.* 138. & *App.* 516: Epazotl ſeu Atriplex odorata Mexicana, *Hernandez* 159.

Radice eſt oblongâ, fuſcâ, capillaribus fibris cinctâ, intus candidâ: caule pedali, etiam altiore, eoque ſubrubente quandoque, rotundo, ſtriato, pilis leviſſimis & rariſſimis aſperſis: foliis pallidè virentibus, Atriplicis ſylveſtris vulgaris formâ ſimilibus, oblongis, ſinuatis, & abſque ordine caulem ambientibus. Ad ſingulorum exortum ramuli, ut in Atriplice emergunt, pluribus velut capitulis alternatim diſpoſitis onuſti, quibus ſingulis foliolum exiguum ſubjicitur, quibuſque apertis floſculi exigui luteoli, ut in Botry vulgari conſpiciuntur, hiſque ſemen minutum, copioſum ſuccedit. Tota planta odorem gravem, ſed non ingratum ſpirat, & ſaporem aromaticum ad Cuminum accedentem refert.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & ſummitatum recentium Botryos Americanæ ℔v. prodierunt per B. V. humoris limpidi, odorati, ſaporem reſinoſum & ſubamarum referentis primò obſcurè acidi, ac tandem ſubacidi ℔iij,℥xiij,ʒij,gr. lj: cum olei eſſentialis flaveſcentis gr. lxix: deinde per retortam humoris ſubſalſi, ſubacidi & urinoſi ℥ij, ʒiiij, gr. xviij: humoris rufeſcentis, obſcurè acidi, manifeſtè alcali, urinoſi, & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒiiij, gr. x: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. iiij: olei adipoſi ℥iij, ʒvij, gr. x. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, ʒj, gr. lvij: quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij, ʒvj, gr. ix: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvij, gr. lxvj, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒj, gr. lxix: in calcinatione ℥iij, ʒiij, gr. xlviij.

Per hanc analyſim manifeſtum eſt Botrym Americanam continere ſalem ammoniacalem multo oleo tum tenui, tum craſſo conjunctum. Multò plùs ſalis volatilis urinoſi & olei in eâ deprehenditur quàm in vulgari Botry.

Hæc planta ſudores, urinas & menſes potenter movet, flatus diſcutit & ventriculum roborat. Franciſc. Hernandez herbam crudam coctamve adjectam condimentis corroborare ſcribit, pectori aſthmaticis & obſtructis conferre, gratamque alimoniam præbere; radicum decoctum dyſenterias coercere, diſſipare inflammationes & noxia venenis animalia pellere.

BRASSICA.

Brassicæ, ſeu Caulis ſpecies non paucæ obſervantur in hortis excultæ, vel colore, vel formâ differentes. Quædam enim ſeſſili folio pa-

tulæ ſunt; aliæ contracto capitatæ; nigræ nonnullæ vel rubræ; pleræque albidæ, vel etiam ſaturato colore virentes: jam ex lævi folio iſtæ, illæ verò criſpo aut laciniato. Ea eſt etiam quæ ex florido caule Cauli-flora dicitur, ſicut ex tumente caule Caulo-rapa. Quarum varietatum præcipuæ & magis uſitatæ ſunt, Braſſica capitata alba, Braſſica capitata rubra, Braſſica rubra vulgaris, Braſſica alba vulgaris, Braſſica alba criſpa, Braſſica cauli-flora.

BRASSICA capitata alba, *Olitorum*, *C. B. P.* 111. *J. B.* 2. 826: *Inſt. R. H.* 219: Braſſica capitata albida, *Dod. Pempt.* 623: vulgò, *Chou pommé blanc.*

Ex albâ & fibratâ radice caulem producit humilem, craſſum, albicantem, craſſo cortice tectum, medullâ parùm acri & ſubdulci. Folia quæ primùm erumpunt lata habet & ampla, nullis inſignibus laciniis ſinuata, longis, craſſis pediculis hærentia, coſtis nerviſque albicantibus craſſis intertexta, colore cæſio aut cinereo cæruleſcente, quorum inferiora evulſa aut ſponte decidua ſtipitem relinquunt densâ veſtigiorum ſerie rugoſum & inæqualem: ſuperna verò quæ remanent, lata quoque & ſubrotunda, & ex viridi albicantia aut cæſia, mutuo incubitu in caput maximum nonnunquam ultra libras quadraginta ponderantem, duriſſimum, conglobantur tam arcto amplexu ut difficilè ſeparentur. Horum interiora planè albicant. Porro glomer, adveniente vere, quo tempore ſeminii ergo plantari ſolet, parùm dehiſcens, è medio caulem erectiorem profert, floribus onuſtum cruciformibus, qui ſcilicet quatuor petalis conſtant luteis aut luteo-pallidis, calyce quadrifido, ex quo ſurgit piſtillum quod deinde abit in fructum ſeu ſiliquam teretem, longam, tenuem, cylindraceam, ſepto medio cui valvæ imbricatæ utrinque adhæreſcunt,

in duo loculamenta diviſam, ſeminibuſque fœtam ſubrotundis, nigricantibus.

Brassica capitata rubra, *Olitorum* : Braſſica capitata rubra *C. B. P.* 111. *J. B.* 2. 831. *Inſt. R. H.* 219 : Braſſica rubra capitata, *Dodon.* 621 : vulgò, *Chou pommé rouge.*

Quod folia attinet, albæ ſimilia quodammodò ſunt : at colore magnâ varietate ludunt; quædam enim atro-purpurea, quædam atro-virentia, aut etiam dilutiùs virentia : nonnulla quoque cæſio nebulæ aſperſu glauca ſunt. At omnes rubris coſtis ac nervis intertexta. In reliquis cum albâ convenit.

Brassica rubra vulgaris, *Olitor :* Braſſica rubra, *C. B. P.* 111. *Inſt. R. H.* 219. & *Tabern. Icon.* 396 : Braſſica rubra vulgaris, *J. B.* 2. 831, vulgò, *Chou rouge.*

Procerior hæc reliquis eſſe videtur. Stipite namque velut arboreſcit duorum, trium aut quatuor pedum, aut etiam cubitorum alto, craſſo, atro-purpureo, imâ parte verrucoſo, aliàs ſingulo, aliàs in ramos divaricato : quem folia fortuito poſitu ſtipant lata, ex viridi rubentia, aliàs ſanguineo rubore aut obſcuriore etiam tota perfuſa, non ſine obductu nebulæ cujuſdam glaucæ, crebro craſſarum venarum diſcurſu rugoſa, patula, ſinuataque. Flores lutei cauli erecto hærent : quos ſiliquæ excipiunt palmares, in quibus ſemen rufum, rotundum. Hujus folia patula manent & expanſa. Hyemem perfert, ac ſæpe, præſertim culta, arboream acquirit proceritatem, firmitatemque, ac ita in plures durat annos. Sæpe etiam laterales producit ramulos. Ramorum extrema adventante vere delicatioribus in acetaria expetuntur.

Brassica alba vulgaris, *Olitor :* Braſſica alba vel viridis, *C. B. P.* 111. *Inſt. R. H.* 219 : Braſſica

alba vulgaris, *J. B.* 2. 829 : vulgò, *Chou blond ou Chou verd.*

Ex radice tophosâ ſurgit ſtipes qui foliis, nervorumque diviſurâ atque intertextu rubræ quodammodò reſpondet. Folia tamen ſubrotunda, auriculata ex longis, craſſis pediculis delicatiora videntur, in quorum circuitu ſerraturæ quædam apparent. Flores albidi cruciformes ſunt ut in cæteris Braſſicis. Tota planta albicat, & cæſio quodam colore obducta eſt.

Brassica alba criſpa, *Olitor:* Braſſica alba criſpa, *C. B. P.* 111. *Inſt. R. H.* 219 : Braſſica Sabauda rugoſa, *J. B.* 2. 828 : Braſſica Sabauda, *Dodon.* 624 : vulgò, *Chou friſé blanc.*

Hujus folia rotunda, rugoſa valdè & ita quidem rugis inæqualia ſunt, ut ſingula ceu ex veſicis aut cellulis quibuſdam ſimilibus congeſta videantur ſubtùs extuberantibus atque prominentibus, averſâ parte cavis, & brevibus pediculis hærentia, ex luteolo quodam & atro-virentia & pallidè viridantibus coſtis intertexta. Eadem etiam in denſum globum coguntur, ſed parvum & candicantem, dum extremitates interim obſcuriùs virent. Flos luteus. Semen ut in reliquis.

Brassica Cauli-flora, *Olitor* : Braſſica Cauliflora, *C. B. P.* 111. *Inſt. R. H.* 219 : Braſſica multiflora, *J. B.* 2. 828 : Braſſica florida Botryitis, *Lobel. Icon.* 245 : vulgò, *Chou-fleur.*

Perampla hæc quoque fert folia, cubitalia, longiora quàm Braſſicæ capitatæ albæ, acutiora, nec ita lata, nullâ inſigni laciniarum diviſurâ, dilutè virentia, quædam etiam colore magis glauco, exteriora præſertim nervis candicantibus conſpicua, per ambitum nonnihil denticulata & veluti ſerrata, ſed nec profundè, nec denſè. In caput glome-

rantur ſed mollius, minùs denſo foliorum incubitu formatum; inter quorum ſinum cauliculi florigeri denſiſſimo ſtipatu prodeunt craſſi, albidi, molles, qui cocti palato grati, cum ſuavitate comeduntur. His cauliculis, ſi per tempus liceat, debitam proceritatem adeptis innaſcuntur flores & ſiliquæ aliorum ſimiles.

Hæ omnes Braſſicæ ſpecies in hortis coluntur ad culinarium uſum potiùs quàm ad Medicum. In Officinis Pharmaceuticis præſertim uſitata ſunt folia Braſſicarum rubrarum.

Analyſi chymicâ, Braſſicæ capitatæ folior. ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore & ſapore caules coctos referentis, obſcurè ſalſi ℥xj, ʒv: humoris limpidi ejuſdem odoris & ſaporis, primò obſcurè acidi, & deinde manifeſti, nonnihil ſalſi ℔ij, ℥viij, gr. xxxv: humoris primò limpidi, deinde ſubturbidi, odoris & ſaporis ejuſdem, ſed ingrati, quaſi porracei, intensè acidi, ſubſalſi & ſubauſteri ℔j, ℥vj, ʒj, gr. xxxvj: humoris fuſci, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒij, gr. xxxv: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xx: olei adipoſi, ʒiij, gr. xxij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iij, gr. vj; quæ calcinata reliquit cinerum ʒv, gr. xl; ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. lxvj, lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒij, gr. lxij; in calcinatione ℥iij, gr. xxxij.

Per hanc analyſim liquet Braſſicam capitatam ſale eſſentiali donari tartareo, nitroſo, ammoniacali, cum olei portione mediocri conjuncto.

Ex Braſſicæ cauli-floræ ſummitatum recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore plantam referentis, fere inſipidi, obſcurè ſalſi & obſcurè acidi ℥xiiij, ʒij, gr. xxxvj:

humoris limpidi ejuſdem odoris, ſaporiſque, obſcurè alcali ℔iij, ℥v, gr. xxxij: humoris primò limpidi ejuſdem odoris, ſubſalſi, alcali, urinoſi, deinde rufeſcentis, ac tandem rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥v, ʒiij, gr. xlviij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒiij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒiij, gr. vj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ij, ʒvj, gr. xxxvj; quæ calcinata reliquit cinerum ʒvj, gr. xxiiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. lxvj, lixivio extracta ſunt. Deperditio partium in diſtillatione fuit ℥ij, ʒiiij, gr. lxiiij: in calcinatione ℥ij, gr. xij. Ex hâc analyſi concludendum ſalem eſſentialem Braſſicæ cauli-floræ eſſe ammoniacalem.

Braſſicæ decoctum ex aquâ ſummè fœtet & Braſſica in terram putrefacta tetrum ſpirat odorem. Ille fætor oritur ex ſulphure craſſo & admodùm compacto, per ſalia volatilia in putrefactione aliquantiſper evecto.

Braſſica omnis apud olitores & coquos magis familiaris eſt quàm apud Pharmacopœos. A quibuſdam veterum pro Medicinâ univerſali planè habita eſt. Narrant Romanos per ſexcentos annos ſolâ Braſſicâ ad omnes morbos uſos fuiſſe. Etiam medicina magni Catonis audit, qui ejuſdem beneficio familiam ſuam à lue peſtilenti immunem ſervaviſſe dicitur. Hodie quamplurimi tum ex magnatibus, tum ex plebeiis eam inter edulia avidè appetunt. Ruſtici ferè omnes eâ veſci ſolent. Verumtamen ex omnium ferè Medicorum ſententiâ difficilis eſt concoctionis, parum nutrit, & ſuccum craſſum ac melancholicum gignit, quod facilè quivis in ſeipſo colligere poteſt ex ructibus fœtidis ingratiſque quos excitat. Ventrem inflat, halitibus caput replet, mentis operationes hebetiores reddit, ſom-

numque turbulentum efficit. Quapropter eam relinquendam cenſemus illis qui valent ſtomacho, aliiſque hominibus qui multis duriſque laboribus exercentur. Alba guſtu cenſetur præſtantior rubrâ, præſertim folia illius interiora quæ tenera: ſuaviſſima, delicatiſſima, concoctuque facilior cauliflora. Rubra verò ad uſum medicum reſervatur, quæ ſpeciali dote pectori convenire dicitur.

Medici contrarias diſtingunt in Braſſicâ virtutes ſcilicet alvum ſolvendi, & aſtringendi. Succus qui nitroſus eſt ammoniacalis, alvum movet; ipſum corpus ſeu ſubſtantia terrena aſtringens eſt. Hinc illud Scholæ Salernitanæ.

Jus Caulis ſolvit, cujus ſubſtantia ſtringit.

Præterea vis detergens & vulneraria in eâ deprehenditur. S. Paulli vidit verrucas illitas ſucco Braſſicæ ſpatio 14 dierum evanuiſſe in ancillâ quâdam cui manus obſitæ erant verrucis, quas ſinebat ſponte exſiccari ſuâ citra deterſionem ullam. Camerarius refert folia ejus in ulceribus & leprâ vino incocta admodùm utiliter adhiberi. Tragus tantæ Braſſicam efficaciæ ait, ut urina eorum qui hoc olere veſcuntur, fiſtulis, cancro, ſerpigini, & ſimilibus vitiis mederi queat. S. Pauli potum vulnerarium ad conſolidanda vulnera ex Braſſicæ rubræ, Saniculæ, Verbenæ ana M. j. Nucis moſch. Zingiber. ana ℥ß. in ℔vj. Cereviſiæ maceratis deſcribit & vulneratis pro potu ordinario propinandum proponit. G. Hieronymus Velſchius refert ex Ottone Heurnio quemdam ſcorbuto adeo miſerè laborantem, ut maculis toto pectore & cruribus diffuſis, membriſque rigentibus vix incedere poſſet, ſanatum potu quotidiano ex vini ℔iij. quibus Braſſicæ rubræ conciſæ M. iiij. cum Zingiberis ʒß, Cinnamomi ʒij. immacerata fuerant. Grube *De Arcanis*

Medicinæ, teſtatur quemdam hydrope & ſcorbuto laborantem ope ſolius Braſſicæ vino cum ſuis corrigentibus infuſæ feliciter fuiſſe reſtitutum.

Rubra acrimoniam humorum in pectore potiſſimùm ſummoperè mitigat, tuſſim egregiè ſedat & incipientia ulcera detergit. Eo nomine in decoctis & juſculis pectoralibus præſcribitur. Concionatoribus quibuſdam & cantoribus in uſu eſt pro raucedine nimiam loquelam inſequente emendandâ ac voce conſervandâ, decoctum ejus cum paſſulis frequenter haurire.

℞. Pulmonem unum vitulinum minutim ſectum, Braſſicæ rubræ fruſtulatim ſectæ ℔j. Napor. N°. xij. Orizæ mundatæ cochlear unum. Coquantur in aq. comm. ℔vj. ad ℔iiij, pro quatuor juſculis adversùs tuſſim vehementem, & ſpirandi difficultatem.

℞. *Succ.* defæcati caulium rubror. ℔j. Croci minutim conciſi ℥iij. Mellis deſpumati & Sacchari albi ana ℔ß. Coquantur ad ſyrup. conſiſtentiam. Fiat colatura. Syrupus ritè coctus ſervetur ad uſum.

Hartmannus ad lateris dolorem folia Braſſicæ butyro illita pulvere Cumini aſperſa dolentique parti impoſita proponit. Puerperarum mammis ad lactis abundantiam aut coagulationem præcavendam, mammarum quoque abſceſſibus, ad præcavendam inflammationem, & ad ulceris conſolidationem promovendam utiliter imponuntur.

Braſſica rubra uſurpatur in Unguento mundificativo de Apio. Ex ejus ſucco ſyrupus Caulium rubrorum in Officinis paratus ſervari ſolet.

BRUNELLA.

Brunella, Prunella, Conſolida minor, & Symphytum minus, *Off*: Brunella major, folio non diſſecto, *C. B. P.* 260. *Inſt. R. H.* 182: Prunella flore minore, vulgaris, *J. B.* 3. 428: Brunella, *Dodon. Pempt.* 136: Conſolida minor, *Matthiol. Camerar. Epitom.* 703: Symphytum petræum, *Lobel. Icon.* 474: vulgò, *Brunelle.*

Radice eſt tranſversâ, fibratâ, parvâ: caulibus ſpithamam ſuperantibus, quadrangulis, hirſutis, ramoſis: foliis ſubrotundis, obſcurè virentibus, ſinuatis, pediculis longiuſculis hærentibus. Flores quaſi ſpicatim & verticillatim in denſis capitulis oriuntur monopetali, labiati, purpurei, labio ſuperiori galeato, inferiori verò trilobato. Calyx monotomos quatuor ſemina ſubrotunda continet è piſtillo nata. Delectatur locis herbidis & Soli expoſitis agri Pariſienſis. Herba integra in uſum venit.

Analyſi chymicâ, folior. Brunellæ recentium ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, primò odore & ſapore plantam referentis, deinde ſaporis & odoris expertis, obſcurè acidi ℔ij, ʒiij: humoris primò limpidi, deinde rufeſcentis, inodori, manifeſtè acidi, deinde fuſci, empyreumatici, intensè acidi, ſubauſteri, ac tandem aliquantiſper & obſcurè urinoſi ℔ij, ℥iij, ʒij: humoris fuſci, turbidi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒvij: ſalis volatilis urinoſi, concreti gr. viij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒvj, gr. xxxvj: quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. lx, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj, ʒj, gr. lxiiij: in calcinatione ℥ij, ʒv, gr. xxxvj.

Brunellæ ſuccus chartam cæruleam rubro inficit colore, ſaporem refert herbaceum, ſtipticum, mucaginoſum, cum exiguo amarore. Salem eſſentialem continet aluminoſum cum Ammoniaci portione exiguâ & mediocri ſulphuris craſſi, bituminoſi, portione conjunctum.

Brunella inter plantas vulnerarias aſtringentes recenſetur, nec infimum locum tenet. Uſus præcipuus in vulneribus, imprimis pulmonum, in ſputo & mictu cruento, uterinis hæmorrhagiis, & dyſenteriâ. In decoctis, juſculis & potionibus vulnerariis ejus decoctum ad ℥vj; ſuccus ad ℥ij vel ℥iiij præſcribitur. Uſurpatur quoque decoctum in enematibus vulnerariis & aſtringentibus adversùs cruenta ventris profluvia, necnon in profundiora vulnera injicitur. Ab animali venenato demorſis J. Bauhinus ejus ſuccum propinat.

In faucium & tonſillarum inflammationibus, in aphthis & ulceribus oris & palati, decoctum ejus in ore detentum ſpecificè convenit & ingreditur gargariſmata anginoſa.

℞. Brunellæ M. j. Coq. in aq. comm. ℔j ad medias: ſub finem coctionis adde mellis roſati ℥j. Salis Prunell. ʒj. Fiat colatura cui adde phlegmatis vitriol. ℥j. Fiat gargariſma.

℞. Folior. recent. Brunell. & Veronicæ ana M. j. Vini rubr. ℔j. Macerentur in vaſe clauſo in balneo Mariæ per ſex horas. Fiat colatura cum expreſſione cujus ℥iiij. ter die in mictu cruento ſumat æger.

℞. Succor. defæcator. Brunell. Bugulæ, Saniculæ ℥iij. Syrup. Heder. terreſtr. ℥ß. Fiat potio in ſputo cruento & hæmorrhagiis ſæpiùs pro urgentiâ mali reiteranda.

Ruſtici plantam recentem contuſam vulneribus

imponunt ad ſanguinem ſiſtendum & agglutinandum vulnus. In putridis ulceribus ſedis & pudendorum commendatur. Cæſalpinus plantam contuſam in cataplaſmate furunculis ad eorum ſuppurationem excitandam admovebat. Idem in vehementi cephalalgiâ, ſucco Brunellæ cum oleo Olivarum & aceto commixto tempora colluebat.

Brunellæ aqua diſtillata ſervatur in Officinis.

Brunella uſurpatur in balſamo polychreſto *Bauderoni*, in Emplaſtro pro fracturis *Nic. Præpoſiti*, in Emplaſtro ad herniam *Ejuſdem*, & in Aq. vulnerariâ.

BRYONIA.

BRyoniæ ſub nomine duæ plantæ genere diverſæ in Officinis uſitatæ ſunt; Bryonia alba & Bryonia nigra. Bryonia alba adhuc duplex, baccis rubris ſcilicet atque baccis nigris.

Bryonia & Bryonia alba, Vitis alba, Uva ſerpentina, Uva anguina, *Offic:* Bryonia aſpera ſive alba, baccis rubris, *C. B. P.* 297. & *Inſt. R. H.* 102: Vitis alba ſive Bryonia, *J. B.* 2. 143: Bryonia alba, *Dod. Pempt.* 400: Tamarum vulgò, vel Ceraſiola, *Cæſalp.* 206: vulgò, *Coleuvrée*, *Bryone*, *ou Vigne blanche.*

Radice nititur brachium ſuperante, & femur humanum, cùm annoſa eſt, æquante, carnosâ, in craſſiores fibras divisâ, cum exſiccatur fungosâ, circulis ac radiis diſtinctâ, ſaporis acris, amaricantis, ingrati, & odoris, dum recens eſt, viroſi: caules longiſſimos fundit tenues, ſcandentes, ſtriatos, ſubhirſutos, capreolis donatos, in quibus folia alternatim naſcuntur anguloſa, ad Vitis formam quodammodò accedentia, ſed longè minora & ſubaſpera. Ex foliorum alis flores aliquot ſimul juncti exeunt, monopetali, campaniformes, patentes, in quinque partes ſubrotundas diviſi, ex albido vi-

reſcentes, & venis diſtinctas, quos ita complecti ſolet calyx ut ab iis ſejungi nequeat. Ex floribus alii ſteriles ſunt, majores, & nulli embryoni adhæreſcentes, alii fœcundi, minores, inſidentes embryoni qui abit in baccam ſphæricam, Piſi magnitudine, primùm viridem, deinde rubram, mollem, ſucci nauſeoſi plenam, ſeminibus fœtam ſubrotundis, mucagine quâdam obductis. Naſcitur paſſim in ſepibus & ſylvis præſertim in temperatis & frigidioribus regionibus. Agri Pariſienſis eſt incola. Radix potiſſimùm in uſum venit.

Bryonia alba baccis nigris, *C. B. P.* 297. *Inſt. R. H.* 102: Bryonia nigra, *Dod. Pempt.* 399. Hæc à priore differt radicum & baccarum colore. Hujus radix interiùs buxeo colore pallet, illius ex albido ſublutei coloris eſt: hujus baccæ nigricant, illius rubent. Hæc priore minùs uſitata eſt.

Analyſi chymicâ, radicis Bryoniæ recentis ℔v. per B. V. diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, inſipidi, obſcurè ſalſi ℔ij, ℥xiij: humoris limpidi, ſaporis herbacei, obſcurè acidi ℥xiij, ʒvij, gr. xviij. Maſſa reſidua per retortam diſtillata præbuit humoris rufeſcentis primò manifeſtè acidi, deinde auſteri ℥ij, ʒvj, gr. xxxvj: humoris fuſci, empyreumatici, alcali urinoſi ℥iij, gr. xxxiij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒiij: olei fluidi ℥iij, gr. xxxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vj, ʒvij, gr. lxiij: quæ calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvij, ex quibus lixivio, ſalis alcali fixi ℥j, ʒij, extractæ ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒvj, gr. xxxij: in calcinatione ℥v, gr. lxiij.

Radicis ſuccus chartam cæruleam rubro colore inficit, amarus eſt, & odoris nauſeabundi. Itaque patet eam continere ſalem eſſentialem, tartareum, ammoniacalem, cum oleo acri & fœtido conjunctum.

Bryoniæ radix recens ſerum lentum, craſſum & glutinoſum potenter diſſolvit, quâcunque in parte ſit condenſatum, illudque evacuat per ſeceſſum & nonnunquam per vomitum. Siccata verò debilior eſt, & per inferiora ſolummodò purgat. Feliciter uſurpatur in hydrope, paſſione hyſtericâ, aſthmate, epilepſiâ, vertigine, paralyſi, arthritide & morbis chronicis. Imprimis in aſthmate humorali, in hydrope pectoris & uteri & in hyſtericâ ſuffocatione ab obſtructionibus hujus viſceris ſpecifica audit. At verò cùm potens ſit & acre catharticum, ejus vehementia temperari ſolet à cremore Tartari, Sale vegetabili, Aceto tùm ſimplici, tùm ſtillatitio, aut aliquo pulvere aromatico & ſtomachico. Radix ſiccata & pulverata exhibetur à ℈j. ad ʒj: ſuccus à ʒj. ad ℥ß. in juſculo. Radix ex lacte vel vino cocta ad ʒiij. vel ʒvj. Ex ſucco radicis paratur ſyrupus ad eoſdem morbos efficax ſi propinetur ad ℥j.

Refert Arnaldus à Villâ-novâ epilepticum curatum fuiſſe trium ſeptimanarum ſpatio, purgando ſe quotidie cum ſucco Bryoniæ defæcato, addito pauco Saccharo. Thomas Sydenham maniæ curationem hoc cathartico inniti aſſerit, ſi, debitis venæ ſectionibus, tùm ex brachiis, tum ex jugularibus venis præmiſſis, æger hujus radicis pulveratæ ʒj. cum lacte, vel infuſum ℥ß. in vino, tertiâ vel quartâ quâque die ſumat, donec convaluerit. Ad paſſionem hyſtericam vel ſuccus vel decoctum in vino præſtat ex Matthiolo, ſi bis vel ter in hebdomadâ uſurpetur.

Aqua vel ſuccus radicis Bryoniæ ſingularis à quibuſdam adversùs hydropem commendatur, qui ſic præparatur. Primo vere radix Bryoniæ circa caput ex tranſverſo reſecatur: pars verò reliqua terræ cohærens excavatur: tum ſuperior pars reſecta tanquam operculum ipſi imponitur. Cavitas poſtero die reperitur repleta ſucco quodam ferè lacteo, qui

exhibetur ad cochlear unum, duo vel tria quotidie mane jejuno ventriculo, clementer purgat per inferiora, aquas hydropicorum ſubducit, viſcerumque obſtructiones tollit.

Fæcula Bryoniæ præparata ſervatur in Officinis; quæ nihil aliud eſt quàm farinacea pars radicis quæ dum ſuccus depuratur in pelvis fundo ſubſidet, & effuſo paulatim ſucco exſiccatur. Sed exiguæ admodùm eſt virtutis.

Extractum majoris eſt energiæ & præparatur radicem recentem minutim conciſam decoquendo in vino ad medias, decoctum exprimendo, & colaturam ad extracti conſiſtentiam inſpiſſando. A ʒß. ad ʒj. exhibetur.

℞. Radic. Bryon. pulver. ʒß. Cremor. Tartar. ℈j. Fiat bolus cum ſ. q. conſerv. Roſar.

℞. Radic. Bryon. alb. pulver. ʒj. Lactis vaccin. ℥iiij. Hauriat æger. Vel

℞. Rad. Bryon. recentis ℥ß. Vini albi ℥iiij. Macerentur per noctem. In colaturâ diſſolve ſyrup. Violar. ℥j. M. Fiat potio in maniâ.

℞. Radic. Bryon. recent. ʒiij. Coque ex aq. ad ℥vj. In colaturâ diſſolve Mann. Calabr. ℥j. Sal. vegetabil. ʒj. Fiat potio.

Externè admota radix potentiſſimè reſolvit. Ad hydropem, lateris dolorem, iſchiadicum dolorem & ſcrophulas commendatur. Radix recens contuſa & renum regioni applicata ſola vel cum ſtercore vaccino, urinas promovet & hydropem ſanat, authore J. Raio. Tachenius refert dolorem iſchiadicum radice recente tusâ, cum oleo Lini mixtâ & tepidè applicatâ, mirum in modum pacari.

Zacutus cum juramento affirmat ſcrophulas tam apertas, quàm non apertas hoc unguento ſanari.

℞. Rad. Bryon. alb. ſuccoſæ ℔ß. In taleolas minutim ſectam frige in ſartagine, quouſque conta-

beſcat. Cola. Adde Terebenthin. Abietis ℔ß. Ceræ ℥v. Fiat unguentum. De hoc unguento ſupra ſtrumas appones manè & veſperi. Vel enim ſtrumas reſolvit, vel ad ſuppurationem deducit, tandemque ſanat ulcera.

Turiones & Baccæ alvum vehementer commovent & ventriculum gravant. Rariùs in uſum veniunt.

Circulatores & Agyrtæ nonnulli ex hujus radice mira quædam monſtra effingunt, quæ cum aliquot dies ſiccæ arenæ mandaverint, pro Mandragoris poſtea diſtrahunt & vendunt.

Radix Bryoniæ uſurpatur in ſyrupo aperiente cachectico *Charas*, in unguentis *Agrippæ & Aregon. Nicolai Salernitani*.

Bryonia nigra vulgaris ſeu racemoſa; Vitis nigra, Tamnus, Sigillum Beatæ Mariæ, *Off*: Tamnus racemoſa flore minore, luteo-palleſcente, *Inſt. R. H.* 103: Bryonia lævis ſive nigra racemoſa *C. B. P.* 297: Vitis nigra quibuſdam ſive Tamnus Plinii, folio Cyclaminis, *J. B.* 2. 147: Vitis Sylveſtris, *Dodon.* 401: vulgò, *Sceau de Notre-Dame* ou *Racine vierge.*

Radice eſt magnâ, craſsâ, longâ, tuberoſâ, foris nigrâ, intus albâ, ſucco glutinoſo & lento turgidâ, ſapore acri non ingrato: cauliculis viticuloſis, tenuibus, longis, ſcandentibus, lignoſis, obſcurè ſubrubentibus, abſque capreolis: foliis alternis, mollibus, lætè virentibus, ſplendentibus, Smilacis lævis haud abſimilibus, multis nervis ſinuatis præditis, ſaporis viſcidi. Flores ex foliorum alis oriuntur racematim cohærentes, exigui, monopetali, campaniformes, patentes, in ſex partes diviſi, ex luteo virentes, quorum alii ſteriles ſunt, nulli embryoni adhæreſcentes, alii fœcundi inſidentes embryoni qui deinde abit in baccam ovatam, ruben-

tem,

tem, aut ex rubore fuſcam, calyptrâ membranaceâ inſtructam; ſeminibuſque fœtam ſubrotundis. In agro Pariſienſi frequens naſcitur. Radix in uſu eſt.

ALIA eſt Bryoniæ nigræ ſpecies quæ Bryonia nigra baccifera dicitur: Tamnus baccifera flore majore albo, *Inſt. R. H.* 103: Bryonia lævis ſive nigra baccifera, *C. B. P.* 297. *J. B.* 2. 149. A vulgari Bryoniâ nigrâ racemosâ potiſſimùm in his differt, quòd vulgaris florem minorem habeat & racemoſa ſit: hæc verò flore ſit majore & albo, atque baccas ferat Ceraſis ferè ſimiles, & ſingulatim in ſingulis pedicellis è caule prodeuntes.

Analyſi chymicâ, ℔v. radicis Bryoniæ nigræ vulgaris recentis per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, ferè inodori & inſipidi, obſcurè acidi ℥xij: humoris primò limpidi ſubacidi, obſcurè auſteri; deinde rufeſcentis, empyreumatici, intensè auſteri ℔iij; ℥iiij; ʒij, gr. xlviij: humoris fuſci, empyreumatici, intensè acidi, cum quâdam acrimoniâ; necnon obſcurè alcali, urinoſi & auſteri ℥ij, ʒvij, gr. xxxvj: humoris fuſci, mediocri ſalis volatilis urinoſi portione impregnati ℥j: olei ʒj, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, ʒv: quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij: ex quibus ſalis fixi alcali ʒij, gr. xiiij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒvij, gr. xxiiij: in calcinatione ℥iij, ʒv.

Hæc radix ſalem continet eſſentialem aluminoſo ſimilem cum ammoniacali & oleo tenui ac raro conjunctum. Licèt enim parum olei extractum videatur: attamen duæ poſteriores humoris diſtillati portiones iteratâ diſtillatione rectificatæ olei ferè ʒiiij, reliquerunt.

De internis hujus plantæ viribus inter Botanicos non convenit. Compertum eſt, inquit Lobelius,

vel mulierculis vehementiùs urinam renumque ſabulum, menſiumque ſaburram impellere potu. Quidam contendunt ejus radicem aquoſa detrahere ac hydropicis utilem eſſe. Verùm C. Hoffmannus de vi purgatrice valdè dubitat: & J. Raius refert Mart. Liſter celeberrimum apud Anglos Medicum, tum radicem ipſam in ſubſtantiâ, ut vocant, tum ejus extractum largâ doſi ſæpiùs exhibuiſſe, nunquam tamen obſervaſſe eam vel per vomitum, vel per ſeceſſum, vel alio quovis modo ſenſibili operari.

Externè hæc radix vulneraria eſt & potenter reſolvit. Vulgaris eſt usûs in ſuggillationibus hanc radicem raſam & contuſam ſub formâ cataplaſmatis contuſæ parti imponere: & livorem citò diſcutit. J. Raius pulverem radicum cum aceto & ſtercore vaccino ad formam cataplaſmatis redactum podagricos dolores lenire aſſerit.

Uſurpatur in pulvere ad puerorum enterocelem *Bauderoni*, & in Empl. Diabotano D. Blondel, *Collectaneor. Pharmaceuticor.*

BUGLOSSUM.

Buglossum & Bugloſſa, *Off*: Bugloſſum anguſtifolium majus flore cæruleo, *C. B. P.* 256. *Inſt. R. H.* 134: Bugloſſum vulgare majus *J. B.* 3. 578: Bugloſſa Italica, *Tragi* 232: Bugloſſa vulgaris, *Dodon. Pempt.* 628: Cirſium Italicum, *Fuchs*: Lycopſis *Anguill*: vulgò, *Bugloſe.*

Ex radice oblongâ, terete, digitali craſſitudine, pluribus annis reſtante, foris rubente aut nigricante, intùs candidâ, lentoque ſucco præditâ, caules plures exſerit ſeſquicubitales aut cubitales, teretes, pilis rigidulis aſperos, ſummâ parte ramoſos;

quibus abſque pediculis adnaſcuntur folia crebra, anguſta, oblonga, ex viridi glauca, non ut Boraginis rugoſa, in acutum mucronem deſinentia, conſimilibus pilis utrinque hirſuta, ad margines æqualia. Flores in faſtigiis caulium & ramorum, è calyce quinque oblongis, anguſtis, acutis, piloſis ſegmentis compoſito, exeunt monopetali, infundibuliformes, in quinque ſegmenta obtuſa ſeu orbiculata è cæruleo purpuraſcentia, diviſi, cum umbone medio obtuſo, villoſo, quinque ſtaminibus compoſito. Piſtillum oblongum ex imo calycis fundo naſcitur poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, & quatuor veluti ſtipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem ſemina viperini capitis æmula, in acutum mucronem ad latus ſpectantem faſtigiata, per maturitatem pulla, rugoſa, quæ in calyce ipſo longè ampliato matureſcunt. Summitates caulium & calyces florum purpuraſcunt. Surculi floriferi, antequam flores expandantur, reflectuntur, ſeu contorquentur caudæ ſcorpii in modum. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur, & in hortis ad uſum medicum colitur. Tota enim planta uſitata eſt.

Analyſi chymicâ, ex folior. Bugloſſi recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris herbacei, obſcurè alcali ℔ij, ℥xij, gr. lxvij: humoris limpidi, tum obſcurè acidi, tum obſcurè alcali ℔j, ℥x, gr. xl: humoris limpidi ſubſalſi, tum obſcurè acidi, tum obſcurè alcali ℥iij, ʒij, gr. xxxvj: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impragnati ʒvij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. lx: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒvij, gr. lxij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iij, quæ calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvij, gr. lxvj: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. xlij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit

℥j, ʒiiij, gr. xxiij: in calcinatione ℥j, gr. vj.

Bugloſſi radicum ſuccus glutinoſus eſt, & chartam cæruleam rubram efficit. Non adeò lentus eſt florum & foliorum ſuccus, & longè debiliorem rubedinem conciliat. Præterea folia exſiccata & prunis impoſita accenduntur, & leves emittunt fulgurationes, quales ex ſale nitri in prunas projecto exurgere ſolent. Ex quibus concludere licet ſalem huic plantæ ineſſe eſſentialem nitroſum, ammoniacalem, quâdam mucagine involutum & multo phlegmate dilutum. Sed acidum in radicibus magis eſt evolutum, minùs vero in floribus & in foliis.

Bugloſſum eaſdem obtinet virtutes quas Borrago: cum illâ ſæpe conſociatur aut illi ſubſtituitur. Borragine minus ſuccoſum videtur. Ratione ſalis nitroſi tenuis & volatilis qui in illo deprehenditur, ſanguinis æſtum & effervèſcentiam bilioſam temperat & coercet: ejus lentorem ſale ammoniacali blando reſolvit: ſicque ſanguineum laticem reſolvendo, fermentatitium ejus motum compeſcendo, ejuſdem circuitionem expeditiorem efficit, ſecretiones excretioneſque imminutas aut interruptas reſtituit. Eâ ratione utiliter exhibetur in affectionibus melancholicis & hypochondriacis, in febribus inflammatoriis, pleuritide, peripneumoniâ & aliis.

Flores ſunt è numero florum cordialium quorum pugillus unus aut alter in liquoris idonei cyatho uno infuſus inſtar Theæ præſcribitur, aut eorum conſerva à ʒij, ad ℥ß. Folia & radices in decoctis bechicis, in juſculis alterantibus & refrigerantibus uſurpantur. Bugloſſi ſuccus ſicut & Borraginis expreſſus & defœcatus ad ℥iiij, vel ℥vj, pro doſi ſumitur in pleuritide: & tertiâ vel quartâ quâque

horâ iteratur, ut diximus articulo de Borragine. Sæpe ſudorem movet, ſanguinem ſpiſſum & ferè coagulatum reſolvendo.

Extractum Buglosſi in officinis præparatur, & aqua diſtillata quæ inter aquas cordiales temperatas recenſetur.

Succus Buglosſi uſurpatur in ſyrupo Mercurialis, de longâ vitâ dicto, ſyrupo de Fumariâ *Meſuæ*, ſyrup. de Pomis compoſito *Charas*, Electuar. de Pſyllio *Ejuſdem*, Pilulis angelicis *Collectaneor. Pharmaceutic.* Flores adhibentur in ſyrupo Elleborato *Quercetani*: Conſerva florum in opiatâ *Salomonis* & in Electuario de Citro ſolutivo.

BUGULA.

BUGULA, Conſolida media, & Symphytum medium, *Off*: Bugula, *Dodon. Pemptad.* 135: *I.R.H.* 209: Conſolida media pratenſis cærulea, *C.B.P.* 260: Conſolida media, quibuſdam Bugula, *J. B.* 3. 430: Prunella Germanis, *Tragi* 311: Herba Laurentiana, *Caſt. Dur*: Arthetica *Pandectar. Anguill*: Chamæciſſus quorumdam, *Lugd.* 109: Symphytum medium *Lonicer*: Sylvatina vulgaris cærulea, *Hort. Oxon. Moriſſon*: vulgò, *Bugle* ou *petite Conſoude.*

Radice eſt tenui, fibroſâ, albidâ, ſtypticâ: foliis duabus unciis longis, ſubrotundis, mollibus, ſinuatis, leviter inciſis, nitidis, obſcurè virentibus, & in apricis & ſaxoſis nonnunquam inferiore parte purpuraſcentibus, ſapore primo occurſu ſubdulci, mox amareſcente & aſtringente: duplici caulium genere, aliis tenuibus, teretiuſculis, humi repentibus quibus ſe propagat, aliis erectis, palmam ſuperantibus, quadrangulis, non ex omni

parte hirſutis, ſed duobus oppoſitis tantùm lateribus, idque alternatim ad ſingula internodia, in quibus folia bina ex adverſo naſcuntur inferioribus minora. Flores in foliorum alis verticillatim oriuntur monopetali, unilabiati, cærulei, in tres diviſi partes, quarum media bifida eſt, labii ſuperioris locum occupantibus denticulis, cum piſtillo & apicibus cæruleis: calyci inſident ſeſſili, brevi, hirſuto, cyaneo, monotomo, quinquepartito: ex quo ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina ſubrotunda, in capſulâ quæ calyx floris fuit recondita. Delectatur pratis & locis umbroſis. Herba integra in uſum venit.

Analyſi chymicâ plurimùm præbet ſpiritûs urinoſi, phlegmatis acidi & olei, mediocrem verò ſalis volatilis & terræ quantitatem: unde exurgit ſal eſſentialis aluminoſus ammoniacalis cum oleo ſpiſſo bituminoſo & aliquantiſper aromatico conſociatus.

Vulneraria eſt aſtringens tam intrinſecùs quàm extrinſecùs adhibita. Commendatur in hæmorrhagiis quibuſcunque, cruentâ exſpuitione, dyſenteriâ, fluore albo mulierum. In infuſis, apozematibus, juſculis & potionibus vulnerariis, folia ad M. j. flores ad P. j. aut ij. præſcribuntur vel ſola, vel cum Saniculâ, Brunellâ, aut aliis herbis vulnerariis permiſta. Succus foliorum expreſſus & defœcatus ad ℥iiij, vel ℥vj ad eadem valet. Inſuper ſanguinis concretiones ubicunque ſint diſſolvere & circulationi denuò reddere dicitur. Quâ ratione propinatur ab alto devolutis, item cæſis, ruptis confractiſque, & iis qui externa, inteſtinave vulnera acceperunt. Idem ſuccus externè adhibitus

vulnera ulceraque ſanat. Utiliter quoque adhibetur in collutionibus ad aphthas, oris & gingivarum ulcera, ſicut & pudendorum utriuſque ſexûs.

Quidam huic plantæ vim diureticam & aperientem tribuunt. Camerarius & Dodonæus eam in hepatis obſtructionibus, ictero, urinæ ſuppreſſione utilem eſſe aſſerunt. Poterius decoctum Bugulæ in juſculo vervecis factum maximè in phthiſi commendat & internis ulceribus. Hepati quoque conferre mirificè aſſerit: & obſervat eam parùm & clementer ventrem laxare, contra naturam Conſolidarum inter quas reponitur.

℞. Folior. Bugulæ, Saniculæ, Alchimillæ, Vincæ Pervincæ, Pyrolæ, Veronicæ ana P. j. ſeu ℥ß. Affunde vini rubri generoſi ℔j. Infundantur per ſex horas in vaſe clauſo: deinde ſuperaffunde aq. comm. ferventis ℔iij. Macerentur adhuc ſimul per aliquot horas, & colentur. Doſis erit ℔ß manè & ſerò propinanda, in cruentâ exſpuitione, caſu ab alto, &c.

℞. Radicum Ariſtoloch. rotundæ & Gentianæ ana ʒiij. Radicis Rubiæ tinctor. ʒjß. Minutim incidantur, & bulliant per horæ quadrantem in aq. commun. ℔iiij. Tum adde foliorum Bugulæ, Saniculæ, Brunellæ, Alchimill. ana ʒß. flor. Centaur. minor. & Hyperici ana P. j. Bulliant leviter, & colatura ſervetur ad uſum. Doſis ℥v vel ℥vj, cum ſyrupi de Hederâ terreſtri ℥ß. Eſt potio vulneraria inſignis ad vulnera, ulcera, & caſum ab alto.

Aqua diſtillata Bugulæ ſervatur in Officinis, iiſdem ferè virtutibus inſtructa ac planta ipſa ſed debilioribus. Extractum quoque conficitur in Officinis non contemnendum.

Parkinſonus unguentum è foliis Bugulæ, Sca-

bioſæ & Saniculæ tuſis, in axungiâ bullitis ad ſiccitatem uſque, deinde expreſſis, ad omnis generis ulcera, contuſiones & vulnera ſananda plurimùm valere ſcribit.

Bugula uſurpatur in aq. vulnerariâ *Lemerii*; Balſamo polychreſto *Bauderoni*, & mundificativo de Apio *Charas*.

BURSA PASTORIS.

BURSA PASTORIS, *Off*: Capſella, Sanguinaria, & Criſpula, *Quorumdam*: Burſa paſtoris major, folio ſinuato *C. B. P.* 108. *Inſt. R. H.* 216: Burſa paſtoria *J. B.* 2. 936: Paſtoria Burſa *Dodon. Pemptad.* 103: Burſa paſtoris major, capſulâ cordatâ, foliis laciniatis, *Moriſſon. Oxon*: Thlaſpi fatuum, Burſa paſtoris dictum *Raii Hiſtor.* 838: vulgò, *Tabouret*, *Bourſette*, *Bourſe* ou *Malette à Berger*.

Radice eſt albâ, rectâ, fibroſâ, exili, ſapore ſubdulci & nauſeoſo: caule cubitali ſingulari vel multiplici, in ramulos alternatim poſitos diviſo: foliis inferioribus modò integris, plerùmque tamen profundè utrinque laciniatis, & Dentis leonis penè modò diſſectis, ex anguſto principio ſenſim dilatatis, aſperis; quæ verò caulem amplectuntur minora ſunt, latâ baſi, cum auriculâ utrinque productâ, nec omninò laciniatâ. Flores longâ ſerie in ſummis ramulis oriuntur parvi, cruciformes, ſeu è quatuor petalis ſubrotundis, albidis conſtantes, cum ſtaminulis aliquot apices luteos geſtantibus, calyce quadrifolio & piſtillo abeunte in fructum compreſſum & quaſi cordatum, aut latiuſculam bifidam crumenulam referentem, tres lineas longum, ſepto intermedio cui valvæ utrinque adhæreſcunt, in duo loculamenta diviſum, in quibus continentur ſemina minutiſſima per maturitatem

fulva aut ſubrufa. In agro Pariſienſi ſecùs vias, locis incultis & deſertis ac in ruderibus paſſim provenit. Herba integra in uſu eſt.

Analyſi chimicâ, hujus plantæ floridæ ℔v. præbuerunt humoris primò flaveſcentis, deinde limpidi, odoris & ſaporis quaſi ſulphurei & alcalini ℔iij, ℥viij, ʒij, gr. xxxviij: humoris primò limpidi, obſcurè ſalſi & urinoſi, ac tandem rufeſcentis, intensè alcali, urinoſi & obſcurè acidi ℥xij, ʒvj, gr. xij: humoris rufeſcentis ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒiiij, gr. xlviij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒij, gr. lvj: olei ℥j, ʒvij, gr. xlviij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒij, gr. lx; quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij, ʒj, gr. vj; ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. iiij, lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒv, gr. xxvj: in calcinatione ℥ij, ʒj, gr. liiij.

Herba integra ſaporem herbaceum, ſubſalſum, nonnihil aſtringentem, aliquantiſper glutinoſum refert. Succus foliorum chartam cæruleam rubro tingit colore. Parùm tamen acidi analyſi chymicâ exhibet, plurimùm vero alcali tum volatilis, tum fixi, non parùm terræ & olei quibus alcalini ſales involvuntur. Salem igitur ammoniacalem continet cum aluminoſi portione & cæteris principiis implicitum.

Inter plantas vulnerarias, aſtringentes & refrigerantes recenſetur. Hinc in hæmorrhagiis quibuſcunque utiliter adhibetur, necnon etiam in diarrhæis, dyſenteriis, alvi profluviis & gonorrhæâ. In aquâ vel vino rubro cocta vel infuſa ad M. j. vel ſuccus defæcatus ad ℥iiij, vel ℥vj. vel folior. ſiccator. & pulverator. ʒj. præſcribuntur & in juſculis, apozematibus, & clyſteribus recipiuntur.

In mictu cruento ſpecifica habetur. Theodorus Turquet Mayerne refert quemdam in paroxiſmis nephriticis, & etiam extra paroxiſmos urinas cruentas fundere ſæpius ſolitum, pluribus fruſtra tentatis, intra decem dies curatum fuiſſe ſequenti methodo.

℞. Folior. virid. Burſæ paſtoris, Plantagin. Centinod. & ſumm. Hyperici ana q. l. Conciſis affundatur in veſicâ ſtanneâ lactis vaccini recenter mulcti q. s. Fiat diſtillatio & aqua reſervetur ad uſum.

℞. Hujus aquæ ℥vj. ſyrup. Althææ vel Symphyti ℥j. M. Capiat æger ter in die, videl. manè, horâ quintâ pomeridianâ & horâ ſomni, per duodecim vel quindecim dies.

In gonorrhæâ ſuccus vel decoctum ejus ad ℥ij, cum granis tribus vel quatuor Camphoræ epotum confert præmiſſis præmittendis.

Ipſi quoque febrifuga virtus tribuitur. Succum vel decoctum bis die febricitantibus propinant in febribus intermittentibus.

Externè in uſu eſt contra quaſvis hæmorrhagias: imprimis planta contuſa & naribus indita, vel in nuchâ, vel ſub axillis utriſque applicata, vel in eâ manu detenta ex quo latere nares ſanguinem fundunt, narium hæmorrhagias ſiſtit. Quidam ſuccum expreſſum naribus attrahunt, aut turundam ſucco intinctam naribus applicant. Eamdem in cataplaſmatis formam redactam cum aceti tantillo vel cum foliis Plantaginis contuſam, regioni pubis contra nimium menſium fluxum cum ſucceſſu ſæpius adhibui.

Herba contuſa vulneribus recentibus pro ſiſtendo ſanguine, & ad inflammationem præcavendam utiliter apponitur, vel pulverata iis inſpergitur,

vel ejus ſucco vulnera eluuntur. Cum aceto contuſa & impoſita tumores calidos, inflammationes & eryſipelata ſedat, & à nonnullis cum Sempervivo conſociatur. Abdomini impoſita etiam dyſenteriæ confert. Item cum aceto & ſale adhibetur à mulierculis carpis manuum pro febribus intermittentibus, imminente paroxiſmo, vel ſola, vel cum Plantagine contuſa ac tantillo Croci & Camphoræ in cataplaſmatis formam redacta. Tota planta à quibuſdam in ictero commendatur calceis indita & nudis pedibus admota. Decoctum in gulæ affectionibus purulentis pro gargariſmate inſervit.

℞. Folior. Burſæ paſtoris & Plantaginis ana M. ij. Aceto irrorata contundantur & in ſartagine decoquantur ad conſiſtentiam cataplaſmatis regioni pubis calidè applicandi, in uterinis hæmorrhagiis. Expertum.

℞. Folior. Burſæ paſtoris, Eryſimi, Plantaginis & Millefolii ana q.s. Contuſa inſtar pultis plantis pedum applicentur ineunte paroxiſmo in febribus intermittentibus cum cephalalgiâ. Ab Emmanuele Konig commendatum.

BUXUS.

BUxus & Buxum, *Off*: Buxus arboreſcens *C.B.P.* 471. *Inſt. R.H.* 578: Buxus *J.B.* 1. 496. *Dodon. P.* 782: vulgò *Bouis* vel *Buis*.

Radice eſt magnâ ex parte nodosâ tuberosâque: caudicibus ſubinde humani cruris, rarò femoris craſſitudine, non altè aſſurgentibus, denſis ramis, cortice ſcabro albicante, materie densâ, durâ, ponderosâ valdè, æquali, flavâ, nullâ intus medullâ: foliis creberrimis, ſemper virentibus, lævibus, ſplendentibus, oblongo-rotundis, craſſis,

rigidis, & interdùm concavis, odoris & ſaporis ingrati amaricantis. Flores ex foliorum alis ſecundùm ramulos racematim naſcuntur diſtincti à fructibus qui in aliis ejuſdem plantæ locis oriuntur, ut primus obſervavit Cl. Tournefortius. Apetali ſunt ſeu plurimis ſtaminibus conſtantes è fundo plerùmque tetragono calycis foliati flaveſcentis ſurgentibus. Steriles ſunt: fructus enim aliis in partibus naſcuntur ollæ inverſæ quodammodò ſimiles, virides, in tres partes apice dehiſcentes, in tria diviſi loculamenta, quibus ſingulis bina plerùmque continentur ſemina oblonga, lucida, ſpadicea, in capſulâ vi elaſticâ munitâ recondita. In agro Pariſienſi ſponte nata reperitur in viâ quæ ducit ad Pagum *Marcouſſy*, & circa vicum *Chevreuſe*. Necnon etiam in hortis colitur.

Analyſi chymicâ, ex *Barchuſen Acroamatib.* ex folior. Buxi viridium ℔v, prodierunt humoris primò limpidi, odoris ingrati, obſcurè acidi, ac tandem flaveſcentis, empyreumatici, ſubauſteri & alcali urinoſi ℔iij, ℥vij, ʒvj, gr. xlviij: olei ſpiſſi ℥vij, ʒvij, gr. xliiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥x, gr. lx: quæ igne aperto cremata reliquit cinerum albidorum ℥ij, gr. viij: ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒj, gr. lxviij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj, gr. lxiiij; in calcinatione ℥viij, gr. lij.

Hæc folia amara ſunt, fœtida, & chartam cæruleam debili rubore tingunt: ſalem eſſentialem tartareo-vitriolicum continere videntur cum multo oleo craſſo & narcotico conjunctum.

Ex ligno Buxi multum ſpiritûs acidi & olei fætidi craſſi extrahitur, parum verò ſpiritûs urinoſi. Quidam, ut Amatus, erroneè Buxum cum Guaiaco eandem eſſe arborem putaverunt. Amatus, Præ-

votius & alii in lue venereâ idem præſtare decoctum ligni ejus cum decocto Guaiaci aſſerunt. Lobelius virgulta ejus, lignum & folia decocta Guaiaci modo ſudores elicere ſcribit, & hoc decocto famulam pauperculam à lue venereâ vindicatam fuiſſe. Sunt quoque nonnulli qui in decoctis ſudoriferis & antivenereis Buxum pro Guaiaco, pro ligno Saſſafras Juniperinum, radices Bardanæ & Caryophillatæ pro Chinâ & Sarſaparillâ ſubſtituunt. Sed quid opus eſt nova & incerta medicamenta in locum certiorum & longo uſu comprobatorum medicaminum ſufficere.

Fernelius folia Buxi inter purgantia medicamenta recenſet. Verùm tanta eſt purgantium medicamentorum & quidem præſtantiorum multitudo, ut à nemine hodie præſcribantur.

Quidam aiunt Buxei ligni ſcobem aſtringere & exſiccare: unde decoctum in aquâ, alvi profluvia ſanare tradunt, & cum vino rubro prodeſſe in doloribus dentium à frigidis fluxionibus.

Oleum nigrum & empyreumaticum ex Buxeo ligno arte chymicâ diſtillatur eodem modo quem expoſuimus articulo *de Guaiaco*. Huic oleo vis narcotica & antiſpaſmodica tribuitur. In epilepſiâ, & in hyſtericis atque ſpaſmodicis affectionibus magnopere commendatur. Mira de hoc oleo prædicat Quercetanus *in Tetrade cap.* 16°. *p.* 211 *&* 215: illudque tantæ virtutis eſſe aſſerit, ut omnis generis dolores edomare, corruptiones & putrefactiones corrigere, vermes enecare & expellere, malignoſque vapores ex quibus ſympathicæ epilepſiæ naſcuntur, quæ facilè tandem in idiopathicas tranſeunt, arcere & abſumere valeat. Ab eodem Quercetano & aliis habetur pro oleo Heraclino genuino Rulandi, ſed perperàm, contra affirmante Frederico

Hoffmanno qui oleum eſſe ex viſco Corylino diſtillatum pronunciat. Uſurpatur ad dolorem dentium compeſcendum & eorum cariem emendandam, guttulam in cavum carioſi dentis inſtillando.

Cùm autem ferè intolerabilis ſit ejus fætor, rectificatur iteratis diſtillationibus & cohobationibus cum aquâ ſimplici, cum calce vivâ aut cum ſale communi, vel etiam cum vini ſpiritu. Sic multùm de ſuo fœtore empyreumatico deponit. Hoc oleum rectificatum intùs ſumptum anodynum eſt & diaphoreticum; à gutt. x ad xx præſcribitur. Illitum impetigines ſanat. Cum oleo Hyperici permiſtum ad rheumaticos dolores ſub formâ linimenti commendatur.

Buxeum lignum ad opera quævis conveniens eſt & ſummè expetitum.

Alia eſt Buxi ſpecies minor, quæ Buxus foliis rotundioribus *C. B. P.* 471. *J. R. H.* 579: Chamæpyxos *Tabern. Icon.* 1050: vulgò, *Bouis à Parterre*, quæ ad hortorum areolas & pulvillos limitandos magni uſûs eſt. A priori nonniſi magnitudine diſcrepat.

CALAMINTHA.

Calaminthæ ſpecies tres quatuorve occurrunt in Officinis: Calamintha nempe vulgaris, Calamintha Pulegii odore, Calamintha magno flore, & Calamintha arvenſis.

Calamintha vulgaris, *Off*: Calamintha vulgaris vel Officinarum Germaniæ, *C. B. P.* 228. & *J. R. H.* 194: Calamintha flore magno vulgaris *J. B.* 3. *P.* 2. 228: Calamintha montana *Dod. P.* 98: Nepeta montana *Cordi*: vulgò, *Calament.*

Radice eſt fibratâ: caulibus palmaribus & altioribus, quadrangulis, ramoſis, in quibus folia bina

naſcuntur ex adverſo poſita unciam aût ſequiunciam longa, ſubrotunda, obtusè acuminata, leviter ſerrata, piloſa, ſaporis acris, odoris grati. A medio ad ſummum uſque ramorum ex alis foliorum pediculi duo in plures minores diviſi flores ſuſtinent monopetalos labiatos, quorum labium ſuperius ſurrectum eſt, ſubrotundum, bifidum, inferius verò tripartitum; ſemiunciales & longiores, purpuraſcentes, odore jucundo præditos. E calyce hirſuto, ſtriato, ſurgit piſtillum poſticæ floris parti infixum & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina ſubrotunda, lævia, nigricantia, in capſulâ quæ calyx floris fuit recondita. Frequens occurrit in Sylvis Regii Caſtelli Sangermaniaci. Herba integra uſu eſt.

CALAMINTHA Pulegii odore, *Off*: Calamintha Pulegii odore, ſive Nepeta, *C.B.P.*228. & *I.R.H.*194: Calamintha flore minore, odore Pulegii *J.B.*3. *P.*2. 229: Pulegium ſylveſtre ſive Calamintha altera *Dod. Pempt.* 98: Nepeta agreſtis *Cordi.*

Priori haud abſimilis eſt, at foliis & floribus minoribus & ſapore ac odore Pulegii ab illâ diſcrepat. In calidioribus Galliæ Narbonenſis regionibus ſpontè naſcitur.

CALAMINTHA magno flore, *Off*: Calamintha magno flore C. B. P. 229. & *I. R. H.* 194: Calamintha montana, flore magno ex calyce longo, *J. B.* 3. *P.* 2. 229: Calamintha montana præſtantior *Lobel. Icon.* 512.

Gignitur in herbidis Alpium & Pyrenæorum collibus, prioribus minor ſi caulis ſpectetur: ſed foliis ac floribus longè amplioribus & ſuaviùs olentibus.

CALAMINTHA arvenſis, *Off*: Mentha arvenſis

verticillata hirſuta *J. B.* 3. *P.* 2. 219: & *I. R. H.* 189: Calamintha arvenſis verticillata *C. B. P.* 229: Calamintha arvenſis 1ª *Tab. Icon.* 352: Polycnemon *Lobel. Lugd.* 332: Nepeta agreſtis *Tragi* 16: Pulegium agreſte Serap. *Eidem* 17: vulgò, *Pouliot-Thim* quorumdam.

Calaminthæ vulgaris ſimilis eſt foliorum figurâ & odore: ab eâ verò florum figurâ diſcrepat quæ ad Menthæ genus reducitur. Flores enim ejus verticillatim naſcuntur monopetali labiati, quorum labium ſuperius fornicatum eſt, inferius verò tripartitum: ſic tamen ambo ſecantur ut flos quadripartitus primo aſpectu videatur. In agro Pariſienſi ſpontè naſcitur.

Calaminthæ ſpecies ſale eſſentiali ammoniacali donantur cum oleo aromatico copioſo conjuncto.

Viſcidos humores potenter incidunt: appetitum excitant, ciborum concoctionem juvant, flatus diſcutiunt, menſes & urinas movent, ulcera renum detergunt, lochia & ſecundinam expellunt, expectorationem promovent, aſthmaticis conferunt, & pulmonibus exulceratis auxiliantur, ex infuſo Theæ modo aſſumptæ.

Externè diſcutiunt, attenuant & reſolvunt, præſcribuntur vel in balneo vel in fomentis. Herbæ aquâ vel vino maceratæ abdomini in affectibus inteſtinorum flatulentis, vel regioni pubis ad ciendos menſes & ſiſtendos mulierum dolores poſt partum, vel capiti in vertigine aut veterno admoventur. Earum decocto partes paralyſi tentatæ utiliter foventur.

Oleum eſſentiale diſtillatur utile ad flatus diſcutiendos & colicos dolores ſedandos. Menſes quoque ab uteri infarctu ſuppreſſos promovet. Aqua diſtillata fragrans in officinis ſervatur, & ſyrupus ex earum ſucco præparatur.

Uſurpatur

Uſurpatur in decocto cephalico *Charas*, Lohoch ſano *Ejuſdem*, ſyrup. de Artemiſiâ, de Stœchade, de Praſſio, & Theriacâ *Andromachi*.

CALCITRAPA.

CALCITRAPA & Carduus ſtellatus, *Off*: Carduus ſtellatus ſive Calcitrapa *J. B.* 3. 89. *I. R. H.* 440 : Carduus ſtellatus foliis Papaveris erratici *C. B. P.* 387 : Spinatella *Tab. Icon.* 701 : Hippophæſtum *Columm. Phytobaſan.* 107 : vulgò, *Chardon étoillé* ou *Chauſſetrappe*.

Radicibus eſt albidis, longis, mollibus, ſuccoſis, intùs nervoſis, digitum craſſis : caulibus ſeſquicubitalibus, anguloſis & ramoſis, in quibus folia naſcuntur villoſa in profundas lacinias Papaveris rhœados more diviſa. Extremis in ramulis capitula florida naſcuntur compoſita ex floribus floſculoſis, purpuraſcentibus, embryoni inſidentibus, & calyce ſquammato aculeatoque, cujus ſquammæ in unciales & ſeſquiunciales, rigidas, mordaces, rectà foras minantes ſpinas deſinunt, ut radiatam ſtellam imitari videantur. Embryones deinde abeunt in ſemina lubrica, parva, oblonga, pappis inſtructa. In agro Pariſienſi frequens occurrit. Radices, folia & ſemina in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, Calcitrapæ ℔v. præbuerunt humoris limpidi abſque odore & inſigni ſapore, obſcurè ſalſi ℔j, ℥vj, ʒv : humoris limpidi primò obſcurè acidi, deinde manifeſti, poſteà rufeſcentis, leviter empyreumatici, auſteri ℔iij, ʒiiij : humoris fuſci ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥j, gr. xxiiij : ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xx : olei ſpiſſi, extracti ad inſtar, ℥j, ʒiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iij, ʒvj,

gr. xxxvj; quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij, gr. lx; ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xl, extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒiiij, gr. lxiiij: in calcinatione ℥j, ʒv, gr. xlviij.

Calcitrapæ folia inſigni amarore donantur & chartam cæruleam levi tingunt rubore. Radix verò ſapore dulcis magis intenſum ruborem ipſi conciliat. Unde liquet ſalem eſſentialem continere ammoniacalem, tartareum cùm ſulphure craſſo conjunctum. Ammoniacalis copioſior eſt in radicibus. Tartareus verò uberior in foliis.

Calcitrapa diuretica eſt, vulneraria & febrifuga. Succus foliorum expreſſus ineunte paroxiſmo ad febres intermittentes ſedandas propinatur ad ℥iiij, vel ℥vj. Extractum ad ʒij, vel pulvis foliorum & florum exſiccatorum ad ʒj, ad eadem valere dicitur. Ejuſdem ſuccus externè vulnera conſolidat.

Tota planta in decoctis & juſculis diureticis & aperientibus utiliter præſcribitur. Semen contuſum ad ʒj vino per noctem maceratum & manè jejuno ventriculo potum urinas pellit, & urinarias vias à muco viſcido liberat. Sed cautè his utendum eſt, ne mictum cruentum afferant.

Cortex radicum menſe Septembri effoſſarum exſiccatus & pulveratus inſigne præbet remedium ad dolores nephriticos præcavendos ſummoperè commendatum. Hæc eſt illius remedii præparandi & exhibendi ratio.

℞. Cortic. radic. Calcitrapæ ʒj. Infunde per noctem in vini albi ℥v. Infuſum capiat manè jejuno ventriculo, die 28°. menſis lunaris. Poſtridiè potus ſequens manè propinandus eſt.

℞. Foliorum Parietar. M. j. ligni Saſſafras, Semin. Aniſi ana ʒj. Cinnamomi ʒß. Bull. leviter in aq.

comm. ℥viij. Infunde per noctem. Summò manè ad ignem admoveantur ut incaleſcant. Fiat colatura cùm expreſſione, quâ diſſolve Sacchari candidi ℥ij. Fiat potio calidiſſimè propinanda, nullumque exhibeatur alimentum niſi tribus poſt elapſis horis. Hoc remedium veluti ſpecificum à D. *De Lamoignon de Baville* in Gallia Narbonenſi ſummo Præfecto publici juris factum fuit, ejuſque juſſu typis mandatum.

CALENDULA.

CALENDULÆ vel Calthæ duæ ſpecies in officinis uſitatæ ſunt, hortenſis ſcilicet & ſylveſtris.

CALENDULA hortenſis, Caltha vulgaris, *Off.* Caltha vulgaris flore pallido *C. B. P.* 275. *I. R. H.* 498: Caltha flore ſimplici *J. B.* 3. 101: Calendula *Dod. P.* 254: Chryſanthemum & Caltha Poëtarum, *Lobel. Icon.* 552: vulgò, *Soucy.*

Radice eſt ſurculosâ, in fibras multas craſſiores oblongas divisâ: caulibus tenuibus, teretibus aut nonnihil anguloſis, hirſutis & tactu nonnihil viſcidis, in crebros ramos diviſis; foliis ſine pediculis, caulem amplexis, oblongis, ad baſim anguſtioribus, ſummitate latioribus & ſubrotundis, pinguibus, hirſutis, incanis, dilutè virentibus, guſtu herbaceo, mox calidiuſculo, odore gravi. Flores in ſummis ramulis naſcuntur cum gravitate quâdam aliquantulùm odorati, coloris aurei, radiati, quorum diſcus ex plurimis floſculis tubuloſis, in ſummitate quinquefariam diviſis; corona verò ex ſemifloſculis in ſummo crenatis componitur, embryonibus inſidentibus, & calyce multifido, hirſuto, comprehenſis. Embryones autem deinde abeunt in capſulas incurvas & marginatas, ſemine fœtas

oblongo. In hortis colitur. Flores & folia uſitata ſunt.

Calendula ſylveſtris, *Off*: Caltha arvenſis *C. B. p.* 276. & *I. R. H.* 499: Caltha minima, *J. B.* 3. 103: Calendula arvenſis, *Tabern. Icon.* 335: vulgò, *Soucy de vigne* ou *Soucy ſauvage*. A priori magnitudine tantùm differt. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur.

Analyſi chymicâ, ex Calendulâ multum extrahitur olei & humoris acidi, parùm verò ſalis volatilis & ſpiritûs urinoſi.

Flores Calendulæ annotante Riverio *obſerv.* 30ª. à Pachequo communicatâ, odorem ſanguinis menſtrui benè valentis exhalant. Calendulæ arvenſis folia, obſervante Cl. Tournefortio, amara ſunt, fœtida & chartam cæruleam leviſſimo rubore tingunt. Exſiccata dum comburuntur fulgurationes nonnulllas nitroſas edunt. Undè liquet has plantas ſalem eſſentialem continere nitroſo-ammoniacalem multâ terrâ & ſulphure copioſo permiſtum.

Utrique Calendulæ eædem virtutes tribuuntur. Sylveſtris ut valentior à nonnullis anteponitur. Aperiendi & reſolvendi vim obtinent. Obſtructiones hepatis, lienis & uteri reſolvunt. Ictero medentur, menſes cient, partum promovent. Humores craſſos ac viſcidos attenuant; necnon inter alexipharmaca recenſentur. Succus totius plantæ ab ℥j, ad ℥iiij, propinatur. Infuſum florum & foliorum contuſorum in vino albo ab ℥iij ad ℥vj: extractum à ʒj, ad ʒij: conditum à ʒij, ad ℥j, præſcribuntur. In ſcrophulis flores & folia cruda vel cocta comeſta, & decoctum pro potu ſolito commendantur. Decoctum florum Calendulæ in Zythogalo ad variolas expellendas, teſte J. Raio, apud Anglos uſitatiſſimum eſt. Peſtilentia, eodem

narrante, floribus Calendulæ cum oleo & aceto comeſtis præcavetur, eademque ſanatur ſudoribus provocatis per ſuccum florum Calendulæ calidè potum. Acetum Calendulatum tanquam prophylacticum in peſte à plurimis laudatur, ſi manè jejuno ventriculo os primùm abluatur, & cochlear hujus aceti unum aut alterum potetur.

℞. Succi florum Calendulæ ℥ij. Pulver. lumbricor. terreſtrium ʒj. Salis ammoniaci gr. xij. Fiat hauſtus in ictero.

℞. Extracti Calendulæ ʒj. Aloes gr. xij. Boracis pulver. ℈j. Olei Cinnamom. gutt. j. Syrup. de Abſynth. q. ſ. Fiat bolus in remorâ menſium.

Aqua ex floribus diſtillatur quæ oculis inſtillata eorum rubori & inflammationi medetur.

Folia contuſa & tumoribus admota eos reſolvunt: calloſis ulceribus, verrucis & clavis pedum utiliter applicantur.

Florum extractum & conditum in opiatis aperientibus uſurpantur.

Flos perinde atque ipſa herba ſecundas educit mirificè, teſte Trago, ſi aridus ſuffitibus admotus fuerit.

CAMPHORATA.

CAMPHORATA, *Off*: Camphorata hirſuta C. B. P. 486. *& Commentariorum Regiæ Scientiar. Academ. Pariſienſis anni* 1705, 238: Camphorata Monſpelienſium J. B. 1. P. 2. 379: Camphorata Monſpelienſ. an Chamæpeuce ſive humilis Picea Plinii, *Adverſarior. Lobel.* 174: Selago Plinii ſive Camphorata *Lugd.* 1201: vulgò, *Camphrée.*

E radice lignoſâ, longâ, pollicari, cauliculos plures emittit lignoſos, craſſiuſculos, cubitales, ramoſos, ſubhirſutos, albicantes, cum nodulis al-

ternatim poſitis, ex quorum ſingulis confertiſſima prodeunt foliola trientem unciæ non excedentia, tenuia, piloſa, mediocriter rigida, odore aromatico dum inter digitos teruntur ad Camphoram accedente, ſapore aliquantulùm acri. Flores profert apetalos ſeu quatuor conſtantes ſtaminibus, cum apicibus roſeis ex calyce monophyllo herbaceo, modò trifido, modò quinquefido ſurgentibus, & piſtillo quod deinde abit in ſemen exiguum, nigrum, oblongum, ſubrotundum, in capſulâ quæ calyx floris fuit reconditum. In Galliâ Narbonenſi & in Gallo-provinciâ ſpontè naſcitur. Planta integra in uſum venit.

Lobelius inter Botanicos ferè ſolus de hujus plantæ virtutibus mentionem fecit. Vulnerariam & aſtringentem virtutem illi tribuit. Vir Doctiſſimus Claudius Burlet, Doctor Medicus Pariſienſis & quondam primarius Hiſpaniarum Regis Medicus *in Commentariis Academicis anni* 1703, eam aliis dotibus inſtructam oſtendit. Urinas ciet, ſudores aut blandam diaphoreſim excitat & menſes provocat. Recentes viſcerum obſtructiones tollit & in morbis chronicis proficit. Aſthmati humido prodeſt. Apud Monſpelienſes adversùs hydropem uſitatiſſima eſt. At vero non omni hydropi confert, obſervante Cl. Burlet. Illis tantùm conducit in quibus nulla ſitis, nullus ardor deprehenditur; in hydropiſi inveteratâ ferè ſemper inutilis eſt. Hujus plantæ uſus diuturnus eſſe debet, & identidem catharſi opus eſt. In decoctis ad ℥j in aquæ ℔ij. coquenda vel in vino maceranda præſcribitur: necnon etiam ejus infuſum inſtar Theæ propinatur. Multùm autem calefacit, quapropter eâ cautè utendum eſt.

CANNABIS.

CANNABIS nomine duæ ſunt plantæ non genere ſed ſpecie tantummodò diverſæ, fructifera ſcilicet & florigera, ex eodem ſemine natæ.

CANNABIS fructifera, *Off*: Cannabis ſativa, *C.B.P.* 320. *Inſt. R. H.* 535: Cannabis mas, *J. B.* 3. *P.* 2. 447: Cannabis fœcunda, *Dodon. P.* 535: vulgò, *Chanvre*.

CANNABIS florigera, *Off*: Cannabis erratica *C.B.P.* 320. *Inſt. R. H.* 535: Cannabis fœmina, *J. B.* 3. 2. 447: Cannabis ſterilis, *Dod. P.* 535.

Radice eſt ſimplici, albâ, lignosâ, fibratâ: caule quadrato, hirſuto, ad tactum aſpero, intùs concavo, ſingulari, quinque aut ſex pedes alto, cortice in fila ductili: frondes contrariis inter ſe pediculis bini, in quatuor, quinque vel plura ſegmenta ad pediculum uſque dividuntur anguſta, oblonga, acuminata, ſerrata, venoſa, atro-virentia, aſpera, odore gravi caput tentante. Flores & fructus non in eâdem plantâ naſcuntur, ſed in ſtirpibus diverſis. Florigera dicitur ſpecies quæ flores gerit, ab aliis ſterilis ſeu fœmina impropriè nuncupatur: altera verò fructifera quæ fœcunda ſeu mas ab aliis. Flores in florigerâ ſtirpe ex alis foliorum exeunt in quatuor ſurculis ſeu racemulis decuſſatis, apetali, quinque ſtaminibus & apicibus ſubluteis calyci quinque foliolis exteriùs purpurantibus, intùs albicantibus compoſito inſidentibus conſtantes, & ſteriles ſunt. Fructus in fructiferâ ſtirpe copioſi naſcuntur nullo præeunte flore ſecundùm caules conferti: piſtillis conſtant capſulâ membranaceâ ex luteo virente involutis, quæ abeunt in ſemen ſubrotundum, nonnihil compreſſum, glabrum, ſub teſtâ tenui, ex cinereo ſpadiceâ, lucidâ, albidam,

teneram, dulcem & oleoſam medullam, odoris dum recens eſt gravis, caput ferientis, continens, & capſulâ ſeu pelliculâ univalvi, in apicem deſinente, incluſum. Ex ejuſdem plantæ ſeminibus utraque ſpecies naſcitur. In omnibus ferè regionibus in agris ſeritur, ob culmorum filamenta valida & tenacia ad funes & linteamina texenda idonea. Folia & ſemen in uſum medicum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & ſummitatum recentium ℔v, prodierunt humoris limpidi plantæ odorem aliquantiſper referentis, ſaporis ſubacris, obſcurè ſalſi ℔ij, ℥iiij, ʒiiij, gr. xviij: humoris limpidi, obſcurè ſalſi, obſcurè acidi, deinde ruſeſcentis, empyreumatici, obſcurè acidi ℔j, ℥iiij, gr. xlij: humoris fuſci, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥iij, ʒij: olei ſpiſſi ſyrupi ad inſtar ℥iij, ʒij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥xj, ʒiij: quæ calcinata reliquit cinerum ℥iiij, ʒvj; ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xlv, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒiiij, gr. xij: in calcinatione ℥vj, ʒv.

Hæc planta ſale eſſentiali ammoniacali videtur inſtructa cum multo oleo craſſo & narcotico conjuncto.

Nulla ferè planta hominibus magis neceſſaria occurrit propter fila, funes, linteamina & papyrum quæ cunctis populis ſuppeditat. Cannabis utriuſque faſces lacunis & ſcrobibus aquâ plenis immerguntur, ubi macerantur eluunturque multùm & diu, deinde ſiccantur in ſole & tunduntur: ac demum cortices ſtaminei tundendo idonei fiunt, ut pectine ſeparentur à lignoſis culmorum partibus fungoſâque ſubſtantiâ ad filum poſtea inde parandum. Sed aqua in quâ intabuit tantoperè viru nocet, ut epota præſentiſſimo ſit ſitientibus exitio, cui an-

tidotis præſtantiſſimis & tempeſtivè etiam datis occurri vix poſſit. Itaque vi inebriante & ſtupefaciente Cannabis folia donata videntur. Siquidem ex illis aut ſaltem ex Cannabis ſpecie in nonnullis Indiæ orientalis locis natâ & noſtrate paulò minore Kæmpferus *in Amœnitat. Exotic.* refert parari potum inebriantem apud illos populos uſitatum, terendo nempe Cannabina folia in aquâ fervidâ, & aquam cum pulvere permiſtam ac turbidam ſtatim hauriendo.

Semen Cannabinum à nonnullis inter cæteros cibos quotidie decoquitur non aliter quàm hordeum. At caput vaporibus replet, & immodicè ſi eſtur delirium facit ut Coriandrum, referente Raio.

Idem lacte decoctum tuſſi opitulari dicitur. Franciſcus Sylvius à ſolo Cannabis ſemine in lacte ad crepaturam cocto & colato atque bis terve die ad ℥v vel ℥vj ſumpto plures curavit ictericos. Idem præſtat emulſio ex eodem ſemine parata, ſiquando icterus ex ſolâ obſtructione & citra febrim exoritur, obſervante Dodonæo: eadem quoque gonorrhææ & ardori urinæ conducit.

Ex hoc ſemine contuſo oleum exprimitur non ſolùm lucernis idoneum, ſed etiam ad tumores reſolvendos utile. Idem cum cerâ in unguenti conſiſtentiam redactum plurimùm commendatur ad ambuſta quorum dolorem ſedat.

Ferunt Eliſabetham Angliæ Reginam contractas variolarum ſuppuratione maculas in ſeipsâ deleviſſe emulſione lacteâ ex ſemine Cannabino, detractis corticibus, cum aquâ Roſarum paratâ & cum goſſypio ſæpius die admotâ. Folia & ſemina contuſa & in cataplaſmate appoſita tumores potenter reſolvunt. Ettmullerus pro uvulæ inflammatione aut relaxatione gargariſma ex ſemine Cannabino proponit.

℞. Semin. Cannabin. ℥j. Contund. in decoct. rad. Chelidonii maj. Fragar. & Oxalyd. ℔ij. Colatura cum expreſſione facta propinetur per cyathos in ictero & in hepatis obſtructionibus.

Matthiolus Cannabinum ſemen Gallinas ovorum feraciores reddere experientiâ ſeſe comperiſſe ſcribit, adeò ut hoc ſemine paſtæ, etiam hyeme ſæviente quo tempore rariùs parere ſolent, ova frequentiùs multò ponant. Verùm eaſdem, ut obſervat Lobelius, ob alimenti copiam quam ſuggerit, poſtea ſteriles & quaſi pinguedinis mole obrutas reddit. Aviculis omnibus cibus eſt optimus & valde expetitus.

CAPPARIS.

Capparis, *Off*: Capparis ſpinoſa, fructu minore, folio rotundo *C. B. P.* 480. *Inſt. R. H.* 261: Capparis ſpinoſa, *J. B.* 2. 63: Capparis retuſo folio, *Lobel. Icon.* 635: vulgò, *Caprier.*

Ex radice lignoſâ, grandi, numerosâ, craſſiore cortice circumveſtitâ, plures ſtolones bicubitales profert hic frutex, aculeis duris & acutis munitos, in quibus folia alternatim naſcuntur circinatæ penè rotunditatis, ſemiunciam lata & peramara. Ex eorum alis pediculi exeunt ſingulares, longi, quibus flores inſident roſacei, tetrapetali, candidi, quorum medium occupat numeroſa ſtaminum congeries, cum piſtillo longiori, è calyce tetraphyllo, viridi, ſurgente, cujus extrema pars abit in fructum turbinatum & quaſi pyriformem, Olivæ aut Glandis magnitudine, in quo nidulantur ſemina plurima, parva, albida, veluti reniformia. In Italiâ ſponte naſcitur in muris ac ruderibus. Circa Tolonam in Gallo-provinciâ ad muros & macerias culta reperitur. In foraminibus ſcilicet murorum lapideo-

rum trium vel quatuor pedum intervallo propè terram ad id factis Cappares plantant. Radicis cortex & florum gemmæ in uſum veniunt.

Gemmas florum adultas, quas vulgò *Capres* dicimus, antequàm explicentur colligunt, & per trium quatuorve horarum ſpatium in umbrâ ſparſas relinquunt, donec flaccеſcere incipiant, ad impediendum ne ſe aperiant. Tum vaſi immittunt & acetum ſuperaffundunt, aſſerculo impoſito vas contegentes, adeòque contectas octiduum ſervant. Deinde exemptas leniter premunt & recenti aceto infundunt per alterum octiduum. Eandem operationem iterum repetunt expreſſis gemmis & novo aceto tertiùm affuſo, quo peracto eas in dolia cum aceto recondunt. Nonnulli ſalem aceto admiſcent. Gemmæ hoc modo conditæ in frequenti uſu ſunt in acetariis & ad intinctus.

Cortices ex radicibus delibrantur & Cinnamomi modo in tubulos exſiccati contorquentur colore cinereo, lineis quibuſdam & rugis tranſverſis notati, amari ſunt, acres, acerbi.

Analyſi chymicâ, ex corticis radicum Capparis ℔v per retortam diſtillatis, prodierunt humoris primò rufeſcentis, inodori, ſubacidi; deinde fuſci, odoris empyreumatici, manifeſtè acidi ac auſteri ℔j, ℥ij, ʒiij, gr. xxxvj: humoris fuſci, ſaporis & odoris empyreumatici, intensè acidi, ſubſalſi, obſcurè alcali, urinoſi & auſteri ℥ix, gr. xxxvj: humoris fuſci, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒj, gr. xxiiij: olei ℥ij, ʒij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℔j, ℥ix, ʒvj; quæ per horas octo calcinata reliquit cinerum fuſcorum ℥vij, ʒiij, gr. xxxvj; ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi ℥ij, ʒiiij, gr. xij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℔j, ℥vj, ʒij, gr. xlviij; in calcinatione ℔j, ℥ij, ʒij, gr. xxxvj.

Totus ille frutex ſaporis eſt ſubamari, aſtringentis, & ſalem eſſentialem continet nitroſo-aluminoſum cum oleo copioſo conjunctum.

Conditæ Capparis gemmæ palato pergratæ invitant ad epulas & languentem revocant appetitum, unde inter irritamenta gulæ recenſentur. Verùm illarum ſapor aſcititius eſt à muriâ aut aceto: ipſæ verò difficilis ſunt coctionis. Unde ſtomacho imbecilliori nocivæ à nonnullis habentur. Hepati autem & lieni obſtructis ob vim ſuam abſtergentem, incidentem & reſolventem valdè conducibiles exiſtimantur. Schenckius *lib.* 3°. *obſervationum* ex Benivenio refert quemdam à 7 annis ſpleneticum liberatum fuiſſe ſolo uſu Capparum adjuncto potu aquæ ferrariorum. Et Foreſtus *lib.* 20. *obſerv.* 2â. ſimile quid refert de vetulâ 20 annorum ſpleneticâ à tumore ingenti ſolo uſu Capparum curatâ.

Cavendum eſt ne Cappare ab ærugine virorem ſuum contraxerint, tunc enim maximè nocerent. Quandoquidem ſæpiùs mercatores ob elegantiorem colorem viridem Capparibus conciliandum eas in vaſe aheneo cum aceto macerant: acetum autem cuprum erodendo virideſcit & eodem virore Cappares inficit.

Externè acetum quo gemmæ conditæ fuerunt utiliſſimè cum linteo ſeu ſpongiâ lateri ſub hypochondrio ſiniſtro apponitur ad tumores ſplenis diſcutiendos. Ettmullerus ſemen Sinapi huic aceto admiſcet.

Cortex radicum diureticus eſt & vulgò refertur inter aperientia & reſolventia. Nitroſo ſuo ſale humores viſcidos diſſolvit, urinas provocat: ſtypticâ ſuâ terrâ viſcerum tonum laxiorem reſtituit & firmat. Unde omnibus fere morbis chronicis conducit. Sed in hepatis, pancreatis, uteri & potiſſimùm lienis

obſtructionibus & in hypochondriacis affectionibus plurimùm laudatur. Menſes provocat & ad paralyſim utilis dicitur. Pulvis ad ʒj intùs ſumitur, infuſum verò vel decoctum ℥j in ℔j aquæ vel vini.

℞. Cortic. Cappar. ℥iij. Capparum muriâ conditar. ℥j. Coque in aq. mulſ. vel vini aut oxymelit. ℔iij. Fiat apozema ad induratum lienem.

℞. Cortic. Capparis, medii Fraxini, Tamariſci ana ℥j. Cuſcutæ, Epithym. ſummitatum Lupul. & folior. Scolopendrii ana M. j. Capparum conditar. ℥ß. Fiat decoctum ex aquâ ad ℔iiij. quo dilue ſyrup. Capillor. vener. ℥ij. Doſis ℥iiij. ſextâ quâque horâ in morbis ex viſcerum obſtructionibus, & in affectionibus hypochondriacis.

Gemmæ & cortex radicis uſurpantur in oleo de Capparibus *Meſuæ* ad tumores reſolvendos perutili. Cortex radicis uſurpatur in Trochiſcis de Capparibus, Syrupo hydragogo *Charas*, & in oleo Scorpionum compoſito *Meſuæ*.

CAPRIFOLIUM.

CAPRIFOLIUM & Matriſylva, *Off*: Caprifolium Germanicum, *Dod. Pempt.* 411. *Inſt. R. H.* 608: Periclymenum non perfoliatum Germanicum, *C. B. P.* 302: Periclymenon non perfoliatum, *J. B.* 2. 104: Matriſylva, *Schroderi*: vulgò, *Chevrefeuille*.

Radice eſt lignosâ, repente, in plures fibras craſſiores divisâ, longis, tenuibus, lignoſis, repentibus cauliculis in ramulos partitis: circa quæ ex intervallis folia naſcuntur bina, ex adverſo poſita, oblonga, acuta, mollia, dilutè virentia, ſubtùs incaneſcentia. Flores in ſummis ramulis complures emicant candicantes, interdùm flaveſcentes,

ſuavissimè olentes, monopetali, tubulati, ex corniculato anguſto principio in latius orificium fatiſcentes & in duo labia dehiſcentes, quorum ſuperius multifidum, inferius linguiforme, plures in orbem poſiti, & calyci inſidentes monotomo viridi. Calyx autem abit in fructus molles ſeu baccas conglomeratas acinis Sambucinis ſimiles, per maturitatem rubentes, ſeminibus fœtas duriuſculis, ſubrotundis & compreſſis. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur & in hortis colitur. Folia, flores & baccæ rarioris ſunt uſûs.

Analyſi chymicâ, ex florum Caprifolii recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, odorati nec ingrati ſaporis, obſcurè acidi ℥xv, ʒiiij, gr. xxxvj: humoris manifeſtè acidi, deinde auſteri ℔iij, ℥v, ʒvj, gr. lxvj: humoris ruſeſcentis, ſubſalſi & ſale volatili urinoſo imprægnati ℥iij, gr. lx: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒvij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſupertes pendebat ℥iiij, ʒj, gr. xxxvj: quæ calcinata reliquit cinerum ʒvj, gr. xij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. lviij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒij, gr. liiij: in calcinatione ℥iij, ʒiij, gr. xxiiij.

Caprifolii folia diſtillatione plurimùm humoris tùm acidi, tum ſalſi, tum auſteri præbuerunt, parum ſpiritûs urinoſi, non mediocrem olei portionem, nec parùm ſalis fixi merè alcali.

Inſuper folia ſaporis ſunt fatui, ſtyptici, odoris gravis, ingrati, cimicem redolentis: eorumque ſuccus chartam cæruleam leviſſimo rubore tingit. Intenſior fit rubedo à radicum ſucco. Earumdem cortex guſtu eſt acris, ſalſus, ſtypticus & odoris ingrati. Hæc planta ſalem eſſentialem continere videtur tartareum cum ſalis ammoniacalis aliquantulo & multo oleo tum tenui, tum fœtido craſſo conjunctum.

Omnibus Caprifolii partibus vis diuretica tribuitur. Vetus eſt à Dioſcoride traditio fructum maturum in umbrâ ſiccatum ʒj. pondere in vino exhibitum per quadraginta dies, lienem abſumere, laſſitudinem diſcutere, ſed urinam ciere ſtatim à ſexto die cruentam: quapropter illius uſum reformidarunt, nec immeritò, ſi Caprifolium noſtrum ſit Periclymenon Græcorum. Ejus decoctum in Cereviſiâ paratum Ettmullerus in arthritide vagâ laudat.

Ex foliis ſuccus expreſſus vulnerarius eſt & abſtergens. Ad capitis vulnera & ad impetigines aliaque cutis vitia ſananda commendatur. Foliorum decoctum in tonſillarum & faucium affectionibus, gulæ inflammatione, exulceratione & aphthis, in gargariſmatibus uſurpatur.

Baccæ maturæ contuſæ in balneo maris vel in fimo equino in vaſe clauſo digeſtæ reſolvuntur in liquorem oleoſum qui à G. Agricola *in Chirurgiâ parvâ*, 110. velut catholicum balſamum magnoperè commendatur in omnibus vulneribus recentibus, non verò in ulcere ſanando.

Aqua ex floribus diſtillatur quæ oculorum inflammationi confert & à Rondeletio ad partum accelerandum plurimi æſtimatur; præſertim ſi ſeminis Lavandulæ triti ʒj. in hujus aquæ ℥iij. propinetur.

Alia Periclymeni ſpecies in hortis noſtris colitur quæ Caprifolium Italicum, *Dodon. Pempt.* 411: Periclymenum perfoliatum, *C. B. P.* 302: Periclymenum perfoliatum, *J. B.* 2. 104. A priori differt foliis penè glaucis, rotundioribus, & pediculis breviſſimis, quorum quædam ſunt ſæpe continua & à viticulis trajecta pertuſave, ſuprema autem acetabuli inſtar modicè concava, floribus ex purpurâ albeſcentibus aut in luteum langueſcenti-

bus, brevioribus & minoribus. In Italiâ & Galliâ Narbonenſi ſponte oritur. Eædem virtutes ipſi tribuuntur.

CARDIACA.

Cardiaca & Agripalma, *Off:* Cardiaca; *J. B.* 3. 320. *Inſt. R.H.* 186. *Dod. Pemp.* 94. *Lobel. Icon.* 516: Marrubium Cardiaca dictum, fortè 1um Theophraſti, *C. B. P.* 230: Lycopſis Branca lupina, *Anguill.* Cardiaca vel Lycopus, *Fuchſii:* vulgò, *Agripaume.*

Plurimæ pro radicibus fibræ ab uno veluti capite deſcendunt: plures quoque ex eodem aſſurgunt quadrangulares caules, craſſi, duri, duos treſve pedes alti, obſcurè & ex nigro rubentes. Folia longis inſident pediculis, venoſa & rugoſa, brevi adeò lanugine utrinque obſita ut nihilominus glabra videantur: quæ infimum occupant ſubrotunda ſunt, pallidiùs virentia, in tres inſigniores lacinias profundè diviſa, laciniis circà margines dentatis; quæ in caulibus ſunt obſcuriùs virent, ſenſim anguſtiora fiunt & integra ferè in longam cuſpidem deſinunt, ad latera utrinque unico dente inciſa. Calyces monotomi, duri, in quinque ſpinulas rigidas, pungentes diviſi, plurimi densè ſtipati, nullis pediculis, ex alis foliorum orti verticillatim caules ad nodos amplectuntur, & flores ſuſtinent ex albido purpureos, exteriùs lanugine albâ, densâ, hirſutos, parvos, monopetalos, labiatos, quorum labium ſuperius imbricatum & multò longius eſt inferiore tripartito. Ex calyce autem ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina parva, oblonga, angulata, lævia, ſpadicea, totam capſulam quæ floris

ris calyx fuit, occupantia. Tota planta gravi ſatis odore prædita guſtu amaricat. Ruderibus & locis incultis ac aſperis gaudet agri Pariſienſis incola. Planta integra ex uſu eſt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & ſummitatum floridarum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, ſubacidi ℔ij, ℥ix, ʒvj, gr. lxvj : humoris acidi manifeſti, deinde auſteri ℔j, ℥vj, ʒij, gr. xxxvj : humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒij, gr. xxiiij : olei ℥ij, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒvj : quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij, ʒiiij, gr. xij : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvij, gr. xij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj, ʒv, gr. lxvj : in calcinatione ℥iij, ʒj, gr. lx.

Cardiaca ſalem eſſentialem continet tartareum multo ſulphure tenui & craſſo conjunctum. Nomine longè quàm uſu celebrior eſt hæc planta quam nonnulli cordis affectibus convenire dicunt. Eam autem Schroderus & Ettmullerus ſic dictam tantummodò putant, quòd moleſtiis cordis, ut vulgus loquitur, ſeu potius ventriculi ſuccurrere ſoleat. Medetur enim puerorum cardialgiis ab inflatione & diſtenſione hypochondriorum & ventriculi cataplaſma ex foliis contuſis & coctis præparatum & abdomini applicatum, viſcidos nempè humores quorum efferveſcentia flatus producit reſolvendo. Fertur convulſis mederi, obſtructiones viſcerum tollere, ventris tineas & lumbricos interimere, & ejus pulverem ad ʒj. cum vino exhibitum non modò urinam & menſes evocare, ſed etiam difficulter parientibus prodeſſe.

Decoctum Cardiacæ, ejuſve ſiccatæ pulvis cum Saccharo mixtus & hauſtus in palpitatione cordis

lienis morbis & affectibus hyſtericis, ut admirandæ virtutis & efficaciæ medicamentum à J. Raio proponitur.

A Veterinariis & Mulo-medicis ad quoſdam Boum & Equorum morbos uſurpatur cum ſucceſſu.

CARDUUS BENEDICTUS.

CArduus benedictus & Carduus ſanctus, *Off*: Cnicus ſylveſtris hirſutior ſive Carduus benedictus, *C. B. P.* 378. & *Inſt. R. H.* 450: Carduus benedictus, *J. B.* 3. 75. *Dod. Pempt.* 737: Carduus ſanctus Attractylis Dioſcorid. *Cæſalpini* 534: Atractylis hirſutior, *Fuchſii*: Acanthium, *Cordi*: vulgò, *Chardon-benit.*

Radicem habet albam, multifidam, fibratam: folia laciniata Dentis leonis penè modo ſed minùs profundè inciſa, amara valdè, hirſuta & in ſpinulas breves & molles deſinentia, alternatim in caule poſita. Is autem ſeſquicubitalis, ramoſus, ſupinus, villoſus, ſtriatus, flores magnos ſuſtinet floſculoſos, plurimis ſcilicet floſculis luteis conſtantes quinquepartitis, piſtillo trifido, quod quinque ſtaminula apicibus longis, fuſcis, ſibi invicem adnatis, & velut tubulum quemdam efformantibus donata amplectuntur, cum calyce pyriformi ſquammoſo, ſpinis ramoſis munito, foliis amplioribus capitelli inſtar obvallato & multâ lanugine inſtructo. Semina longa ſunt ſtriata, ſublutea & papposa. Tota planta amarore inſigni prædita eſt, radice exceptâ quæ vix leviter amaricat. Hujus Cardui capitula antequàm flores pandantur, & florida reciſa ſuccum ſanguineum paucum fundunt. Colitur vulgò in hortis. Folia, capitula & ſemina uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & ſummitatum Cardui benedicti ℔v, prodierunt humoris limpidi,

odoris & ſaporis herbacei, obſcurè ſalſi, obſcurè acidi ℔j, ℥viij, ʒvij: humoris limpidi, ſubacidi, deinde ruſeſcentis, auſteri ℔ij, ℥xv, gr. lvij: humoris fuſci, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ʒvij, gr. xxxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xv: olei ʒvij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, gr. xlviij: quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. xv, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, gr. lj: in calcinatione ℥ij, gr. xlviij.

Carduus benedictus ſalem eſſentialē continet tartareo-ammoniacalem cum pauco oleo admiſto. Diaphoreſim & ſudores potenter movet. Alexiterius eſt, antipleuriticus & febrifugus. In omnibus malignis febribus utiliter uſurpatur, & in ipsâ peſte à Palmario plurimùm commendatur. Succus ad ℥iij. iiij. ve exhibetur; decoctum ad ℥vj. ſæpiùs die iteratum; pulvis ad ʒj. in vino vel in ejuſdem plantæ aquâ diſtillatâ; extractum ad ℈j. vel ʒß: quod Ettmullerus cum tantillo Laudani opiati propinatum ſudores adeò promovere aſſerit ut ægri ſudore quaſi diffluāt. Pleuriticis opitulatur ſtatim initio unâ aut alterâ præmiſſâ venæ ſectione. Febres intermittentes ſæpiſſimè ſanat continuato aliquandiu uſu ante paroxiſmum, præmiſſis univerſalibus, imprimis vomitorio, vel ſolus vel cum Centaurio minori aut Aſaro uſurpatus. Conducit quoque ad ſanguinem in corpore grumoſum diſſolvendum, præſertim in caſu ab alto, illum autem reſolutum per urinas expellere dicunt. Notatu ſanè dignum eſt quod Ballonius *Lib. 2. Conſil. 2.* obſervat decoctum Cardui benedicti ad ℥iij. vel ℥iiij. aſſumptum urinam reddere craſſam & fœtidam.

In morbis chronicis ſummitatum infuſum cum

aliis amaris plantis ſæpiùs die utiliter propinatur.

Semen in emulſionibus cum aquâ ſtillatitiâ Papaveris rhæados paratis adverſus pleuritidem & rheumatiſmum ſæpè felici cum ſucceſſu uſurpatur. Sudorem enim copiosè prolicit. Eadem emulſio in variolis & morbillis, aliiſque morbis mali moris utiliter præſcribitur: exanthematum enim eruptionem faciliorem efficit & feliciorem.

Virtus quoque vulneraria huic plantæ à nonnullis tribuitur. S. Paulli in *Quadr. Botanico* ſcribit vix huic ſecundam aliquam reperiri herbam in conſolidandis putridis & contumacibus ulceribus, etiam in cancro ipſo. At Schroderus tempus colligendi hanc plantam pro uſu vulnerario obſervandum eſſe exiſtimat. Si enim, inquit, ſub initio Junii collectus fuerit Carduus benedictus, vulnera recentia mirabiliter ſanat, ſin alio tempore, nunquam id præſtabit. Quandoquidem eo tempore ſucco illo ſanguineo balſamico turget, quod in hac plantâ aliis temporibus non reperitur.

℞. Folior. Card. bened. M. ß. Contund. in vini alb. generoſ. ℥v. Colatura hauriatur ad ſudorem proliciendum in pleuritide.

℞. Semin. Card. bened. ʒiij. Contund. in aq. Card. bened. ℥vj. In colaturâ dilue ſyrup. Meliſſ. vel Caryophyllor. ℥j. F. emulſio ad ſudorem provocandum in pleuritide & ad variolar. aut morbillor. eruptionem promovendam.

In Officinis aqua diſtillata ſervatur quæ ſudorifera eſt, & in julapiis ac potionibus cardiacis & ſudoriferis præſcribitur. Sæpè Pharmacopœi aquam ex aliâ plantâ ſub Cardui benedicti nomine diſtillant quæ dicitur

Attractylis lutea, *Off*: Cnicus Attractylis lutea dictus, *H. Lug. Bat.* & *Inſt. R. H.* 451: Attra-

ctylis vera *J. B.* 3. 83 : Attractylis, *Dod. Pempt.* 736 : Chartamum ſylveſtre, *Cæſalp.* 532 : Attractylis lutea, *C. B. P.* 379.

Cardui bened. folia uſurpantur in aceto theriacali *Charas* : Ol. Scorp. *Matthiol*, Ung. Martiato *Charas*, ſemina in opiatâ *Salomonis* & in decocto amaro *Pharm. Londin.*

CARDUUS MARIÆ.

CARDUUS MARIÆ, Carduus Marianus, Carduus lacteus, *Off* : Carduus albis maculis notatus vulgaris, *C. B. P.* 381. *Inſt. R. H.* 440 : Carduus Marianus ſive lacteis maculis notatus, *J. B.* 3. 52 : Carduus Leucographus, *Dod. Pempt.* 722 : Leucacantha, *Lacun* : Sylibum Carduus Mariæ, *Lobel. Icon. T.* 2. *p.* 7 : Spina alba hortenſis, *Fuchſ* : vulgò, *Chardon Marie*, *Chardon de Notre-Dame*, *Artichaut ſauvage.*

Radice eſt longâ, craſsâ, ſucculentâ : foliis latis, longis, ſinuatis, ambitu crenatis, multis duris aculeis horrentibus, nitidis, glabris, dilutè virentibus, notis & lineis variè ductis, candidis ac lactei coloris maculatis : caule digitum craſſo, ſtriato, lanugine villosâ incano, bicubitali aut tricubitali, ramoſo. Summi ramuli ſuſtinent flores capitatos floſculoſos, plurimis ſcilicet floſculis purpureis conſtantes tubuloſis, in ſummitate quinquefariam diviſis, quorum ſinguli ſingulis inſident embryonibus, & calyce ſquammato aculeatoque comprehenſos. Embryo autem abit deinde in ſemen læve, Carthami magnitudine, ovatum & aliquantiſper compreſſum, pappis inſtructum, guſtu dulce. Agri Pariſienſis incola ſpontè naſcitur in campeſtribus & incultis locis, ſecùs itinera & agrorum margines.

Semen in uſum venit, raro folia & radices.

Analyſi chymicâ Carduus Mariæ plurimùm humoris acidi, non mediocrem olei & alcalini humoris portionem, parum terræ præbet. Folia amara ſunt & aſtringentia. Eorum ſuccus intenſo colore rubro chartam cæruleam inficit. Salem eſſentialem in hâc plantâ Tournefortius contineri ſuſpicatur enixum, ſeu alcalinum acido ſale pluſquàm ſaturatum, quale eſt Oxyſal Diaphoreticum *Angeli Salæ.*

Hujus Cardui folia tenera, demptis ſpinis à nonnullis inter olera recenſentur.

Eædem ipſi tribuuntur virtutes quibus Carduus benedictus inſignitur. Sudores & urinas promovet.

Foliorum & radicum decoctum ad hepatis & viſcerum infarctus utiliter præſcribitur. In hydrope, ictero, nephritide à Matthiolo commendatur.

Seminis inſignis eſt uſus in pleuritide & rheumaticis pectoris doloribus. In emulſionibus propinatur, aut pulveratum ad ʒj. aut ʒij. ex vino aut aq. diſtillatâ ſumitur. Lindanus *ſuper praxim Hartmanni*, hoc ſemen ut ſpecificum adversùs hydrophobiam proponit: quòd egregiè ſudorem movet. Succus febrifugus dicitur: ineunte paroxiſmo ad ℥iiij. propinatur.

℞. Semin. Card. Mariæ & ſemin. Card. bened. ana ʒij. Semin. Naſturtii ʒj. Contund. ſenſim affundendo aq. ſtill. Card. bened. ℥viij. Fiat colatura cum expreſſione quâ dilue ſyrup. Meliſſ. ℥j. Fiat emulſio ſudorifera, in pleuritide & rheumaticis doloribus punctoriis.

Externè hujus Cardui decoctum vel aqua diſtillata in phagedænis, nomis & ulceribus erodentibus, in cancro narium utilia cenſentur.

CARYOPHYLLATA.

CARYOPHYLLATA, *Off:* Caryophyllata vulgaris, *C. B. P.* 321. *Inſt. R. H.* 294: Caryophyllata vulgaris, flore parvo luteo, *J. B.* 2. 398: Vulgaris Caryophyllata, *Lobel. Icon.* 693: Herba Benedicta, *Brunsfels*: Gariofilata vulgò, *Cœſalpi*: Sanamunda, *Quorumdam*: vulgò, *Benoîte*, *Herbe de S. Benoît*, *Galiot*, *Gariot*, *Recise.*

Radice eſt fibratâ, ſubrufâ, acri, aromaticâ, verno tempore Caryophyllum olente: caulibus cubitalibus, hirſutis, alternatim ramoſis: foliis inferioribus veluti conjugatis cum extremo impari claudente, cæteris ampliori, trifido ſuperioribus verò cauli adnexis, tripartitis, & duabus pinnullis minoribus ad pediculi baſim ſtipatis, obſcurè virentibus & villis tenuioribus aſperſis. Flores in ſummis ramulis adſunt aurei, roſacei, pentapetali, quorum umbilicum occupat piſtillum globoſum & quaſi echinatum quod mutatur in capitulum ſphæricum è pluribus ſeminibus conflatum villoſis, compreſſis, in orbem poſitis, acutis & in filum quoddam rigidum extremò reflexum uncinatumque abeuntibus. Calyx monotomus in decempartes acutas, majores, minoresve alternatim poſitas dividitur. Naſcitur in ſepibus & ſylvoſis agri Pariſienſis. Radix & folia usûs ſunt. Radix non ſemper æquè odorata eſt: verno tempore & in aridis calidioribus locis collecta longè fragrantior eſt.

Analyſi chymicâ, ex plantæ integræ recentis cum radicibus ℔v. prodierunt humoris limpidi, leviter aromatici, obſcurè acidi ℥vij, ʒiij, gr. xxxvj: humoris primò limpidi, manifeſtè acidi, ac tandem rufeſcentis auſteri ℔iij, ℥ij, ʒj, gr. xij: humoris fuſci ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥iij,

gr. xxxvj : olei adipoſi ℥j, ʒiiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ix, ʒij, gr. xxxvj : quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij, ʒv : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. xxxviij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij, ʒiij, gr. lx : in calcinatione ℥v, ʒv, gr. xxxvj.

Radices ſolæ recentes diſtillatæ plurimùm humoris acidi, odorati, aromatici præbuerunt, parùm ſpiritûs volatilis urinoſi, mediocrem olei portionem, ſed adeò gravis ac denſi ut aquæ fundum peteret. Caryophyllatæ folia amara ſunt & ſtyptica : & eorum ſuccus chartam cæruleam intenſo rubore tingit. Itaque hæc planta ammoniacalem ſalem continet acido pluſquàm ſaturatum, oleo tum tenui, tum craſſo involutum.

Radix recens & in calidioribus locis nata, blandumque aroma Caryophyllatum ſpirans adversùs catarrhos & capitis obſtructiones commendatur ob ſalem volatilem quo donatur : ſicca verò & ſale volatili ferè orbata magis aſtringit & utiliter uſurpatur ad fibrarum ventriculi & inteſtinorum tonum firmandum in diarrhæis, & alvi profluviis cruentis, in cruenta expuitione, & hæmorrhagiis. Decoctum radicum recentium ℥j. vel herbæ integræ M. j. in aq. communis ℔jß. ad medias ; vel eorumdem contuſorum infuſum in vini ℔ß. per noctem, deinde percolatum & ineunte paroxiſmo hauſtum ſudorem potenter provocat & ſæpiùs febres abigit. In variolis, morbillis, aliiſque malignis morbis ejuſdem radicis decoctum cum raſurâ Cornu Cervi utiliter propinatur, ubi alvi profluvium metuendum eſt. Eadem radix in ſanguine coagulato reſolvendo in illis commendatur qui ex alto deciderunt pulverata ad ʒj. in vino calido. Folior. ſuccus ad eadem valet. Ad ℥iij. propinatur.

℞. Radic. Caryophyllatæ exſiccatæ & contuſæ, Raſur. Cornu Cervi ana ℥ß. Radicis Scorſonn. taleolatim conciſæ ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔ijß. ad ℔ij. Detur pro potu ſolito in dyſenteriis & morbis malignis alvi fluxu ſtipatis.

℞. Rad. Caryophyllatæ recentis & Acori veri ana ℥j. Infunde per noctem in vini generoſi ℔j. Sumat æger ad ℥iiij. quartâ quâque horâ in catarrho.

Folia contuſa carpis admota ante paroxiſmum febres intermittentes nonnunquam profligaverunt.

CARVI.

CARVI, *Off*: Carvi, *Cæſalpini* 291. *Inſt. R. H.* 306: Cuminum pratenſe, Carvi Officinarum, *C. B. P.* 158: Caros, *J. B.* 3. 2. 69: Carum, *Dod. Pempt.* 299: Careum, *Fuchſ. Ger*: vulgò, *Carvi.*

Radice eſt ſingulari, longâ, pollicem craſsâ, acri & aromaticâ, fibris nonnullis ſtipatâ; caulibus cubitalibus & ſeſquicubitalibus, ſtriatis, glabris, ramoſis frondibus partim è radice partim ex ramulorum alis enatis, compoſitis ex longo carinato pediculo, ſed anguſto & foliis conjugatis tenuiſſimè inciſis, nitidis & obſcurè virentibus. Flores in umbellis naſcuntur parvi, odorati, roſacei, è quinque petalis cordiformibus, inæqualibus & nonnihil ad fiſſuras criſpis, in orbem poſitis, & calyci viridi inſidentibus, ſtaminibus tenuiſſimis, albicantibus, & apicibus virentibus conſtantes. Calyx mutatur in fructum ex duobus ſeminibus compoſitum exiguis, longiuſculis, hinc gibbis & ſtriatis, indè verò planis, ſubnigricantibus, acribus, aromaticis. Naſcitur in pratis circa Pariſios, tum & in Alpibus & Pyrenæis. Semen in uſum venit, nonnunquam etiam radix.

Analyſi chymicâ, ſemen Carvi plurimum exhibet olei tum eſſentialis, tum empyreumatici craſſi, nec mediocrem portionem humoris tum acidi, tum volatilis urinoſi. Oleum eſſentiale acre, aromaticum & exurens paratur ex ſemine cum aquæ magnâ copiâ diſtillato.

Semen Carvi paſſim in Germaniâ, Bataviâ, & Angliâ uſitatiſſimum eſt: nam cum panibus quos biſcoctos vocant pinſitur, & caſeis adjicitur, juſculis, placentis, aliiſque ferculis incoquitur, & Saccharo obducitur.

Stomachicum & diureticum dicitur. Inter quatuor ſemina calida majora recenſetur, quæ ſunt Aniſi, Fœniculi, Carvi & Cumini ſemina. Minora verò ſunt ſemina Ammeos, Amomi, Apii, & Dauci. Humores craſſos ac tenaces incidit, flatus diſcutit, colicos dolores ſedat, ciborum concoctionem juvat, urinas promovet & menſes. Sed actuoſis ſuis partibus, oleoſis & acribus æſtum accendit in ſanguine, & ardorem invehit in partibus & eas ad inflammationem diſponit. Quapropter hæc oleoſa, aromatica & acria remediâ prorſus evitanda ſunt ubi adeſt in viſceribus ardor & inflammatio. Semen pulveratum à ℈j. ad ʒj. uſurpatur, vel infuſum ʒj. in vino aut vehiculo idoneo. Ejus oleum eſſentiale à gutt. iij. ad vj. præſcribitur, cum Saccharo.

Radix dum adhuc tenera eſt non minus efficax cenſetur quàm ſemen. In apozematis & enematibus carminantibus nonnunquam præſcribuntur.

℞. Sem. Carv. pulver. ℈j. Sacchar. alb. ʒij. cum vini generoſi ℥iiij. Sumat æger in colicâ flatulentâ.

℞. Olei eſſential. Carv. gutt. v. Sumat ex aquâ Menthæ vel vino.

Externè in colicis doloribus fomenta abdomini

admoventur ex ſeminum & radicum decocto: vel oleo eſſentiali Carvi cum oleo Amygdalar. amarar. vel oleo Abſinth. permiſto abdominis regio utiliter inungitur.

℞. Rad. Carvi, Acori veri, & Althææ ana ℥j. Folior. Malvæ, Calamenth. Puleg. Majoran. & ſumm. Anethi ana M. j. Flor. Chamæmeli & Melilot. ana P. j. Semin. Carv. & Cumin. ana ℥ß. Fiat decoct. in aq. comm. addendo ſub finem vini albi ℥vj. Colaturâ foveatur abdomen & ventriculi regio ad emolliendum & diſcutiendum in colicis doloribus aliiſque morbis à flatu.

Semen Carvi uſurpatur in Electuar. de Baccis Lauri, El. Micletâ, & Benedictâ laxativâ *Pharm. Reg. Charas*, necnon in Clareto vulgò dicto *Roſſolis des ſix graines*, quod ſic conficitur.

℞. Semin. Aniſi, Fœniculi, Anethi, Coriandr. Carvi & Dauci ana ℥j. Contuſa macerentur ad Solem in vaſe vitreo clauſo per tres hebdomadas cum ſp. vini ℔iij. Fiat colatura cui adde ſyrupi præparati ex Sacchar. albiſſimi ℔j. cum ſ. q. aq. Chamæmeli vel Menth. criſpæ. Servetur ad uſum. Doſis cochlear unum aut alterum ad cibor. concoctionem juvandam, dolores colicos flatulentos diſcutiendos, urinas provocandas, & menſes ciendos.

CARYOPHYLLUS.

CARYOPHYLLUS hortenſis, Caryophyllea, Tunica, *Off*: Caryophyllus altilis major, *C. B. P.* 207. *Inſt. R. H.* 330: Betonica coronaria ſive Caryophyllus major flore vario, *J. B.* 3. 327: Caryophyllus multiplex, *Lob. Icon.* 441: Caryophyl-

lea, *Trag.* 574: Herba Tunica, *Quibuſdam*, Cantabrica, *Turneri*: Viola flammea, *Scaligeri*: vulgò, *Oeillet.*

Radice eſt ſimplici, fibroſâ: caulibus numeroſis, lævibus, teretibus, cubitalibus, raro altioribus, geniculatis, nodoſis, ramoſis: foliis è ſingulis geniculis binis, anguſtis, gramineis, duris, per extremum acuminatis, cæſio quaſi vel glauco colore. Flores in ſummis caulibus naſcuntur Caryophyllei ſeu plurimis conſtantes petalis, coloris diverſi, coccinei, nigricantis, carnei, candidi vel variegati, in orbem poſitis, quinis, ſenis aut pluribus, lentè fimbriatis, odore Caryophyllos aromaticos ſuaviter referentibus, ſtaminibus & apicibus candidis, in medio emicantibus, piſtilloque in duo vel tria filamenta recurva deſinente, ex calyce cylindraceo, membranaceo, ad exortum ſquammato, in ſummo denticulato, emergentibus. Piſtillum autem abit deinde in fructum cylindraceum, apice dehiſcentem, calyce ipſo involutum, ſeminibus fœtum parvis, planis & quaſi foliaceis, rugoſis, per maturitatem nigris, placentæ affixis. Varia ſunt horum florum genera magnitudine, colore & petalorum numero differentia: quæ quidem varietates à diverſâ culturâ emergunt. Coluntur in hortis ob florum elegantiam & odoris ſuavitatem. Seruntur frequentiùs avulſis exiguis cum foliis ſurculis, ſeminibus rariùs; nam è ſemine nati flores ad agreſtem naturam redeunt, minores minùſque odorati & ſimplices, etiamſi prius multiplices, redduntur. Uſus eſt florum. Coccinei & odorati cæteris anteponuntur.

Analyſi chymicâ, florum à calycibus ſeparatorum ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore & ſapore Caryophyllos aromaticos referentis, obſcurè acidi ℥ix, ʒij, gr. xij: humoris

primò odorati, ſubacidi, deinde empyreumatici, manifeſtè acidi & auſteri ℔iij, ℥viij, gr. xxxvj: humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥j, ʒvj, gr. xlij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥ij, ʒiij, gr. liiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒiiij, gr. xlviij: quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j, ʒvij, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. xxxvj, lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒvj, gr. xxiiij: in calcinatione ℥iij, ʒiiij, gr. xlij.

Caryophylli flores non mediocrem olei tenuis & ſubtilis portionem continent ut ex eorum odore fragranti conjicere licet, multùm olei denſi & rareſcentiæ capacis & ſalem tartareum ammoniacalem. Copioſo ſuo ſulphure acres ſanguinis ſales involvunt ac demulcent. In omnibus capitis & cordis affectionibus commendantur, ſed præſertim in morbis malignis & peſtilentialibus. Nonnulli ſuccum totius plantæ vel etiam radicum ut alexipharmacum commendant. Verùm ſolus flos hâc virtute donatus videtur, nec quidem tota ſubſtantia, ſed ſolum infuſum vel decoctum quod C. Hoffmannus præſertim commendat. Simon Paulli teſtatur innumeros ſolo decocto florum à febribus malignis liberaviſſe, & aſſerit hoc decoctum ſudores & urinas potenter provocare citra magnos naturæ motus, cor ſimul corroborare ſitimque ſedare.

Ex his floribus ſyrupus, conditum, acetum in officinis præparata ſervantur, & aqua diſtillatur odorata. Syrupus in julapiis ac potionibus cardiacis frequenter uſurpatur ad ℥j vel ℥ij. conditum ab ℥ß. ad ℥jß. in electuariis cephalicis, cardiacis & antiſpaſmodicis. Aqua diſtillata ad ſudores proliciendos aut exanthematum eruptionem promoven-

dam utilis cenſetur. Flores in aceto macerati illud colore rubro, odore ſuavi, ſapore grato & virtute cardiacâ inſigniunt. Tempore peſtilentiæ ad contagium arcendum lintea hoc aceto Caryophyllato madefacta geſtanda & identidem olfacienda ſunt, nec non etiam illius aceti cochlear unum aut alterum manè utiliter aſſumitur ad contagium præcavendum.

CASTANEA.

Castaneæ arboris duæ ſunt ſpecies in Officinis, altera ſativa, ſylveſtris altera.

Castanea ſativa, *Off:* Caſtanea ſativa, *C. B. P.* 418. *Inſt. R. H.* 584: Caſtanea, *J. B.* 1. 121: Caſtaneæ majores, *Lugd.* 31: vulgò, *Marronier.*

Arbor eſt magna, procera, ramoſa, ſurculoſa, tantæ nonnunquam amplitudinis ut truncum ejus tres homines vix complecti potuerint: ligni materie ſolidâ, durabili, non obnoxiâ putredini & in igne multum crepitante, cortice lævi, maculoſo, ſubnigro aut ad cinereum vergente. Folia gerit ampla, uncias duas plus minus lata, quatuor aut quinque longa, tenuia, aſpera, rugoſa, ambitu inciſa, tranſverſis multis venis in dorſo eminentibus à mediâ inſigni coſtâ extenſis. Flores è ramulis dependent amentacei, plurimis ſtaminibus è calyce quinquefolio viridi ſurgentibus cum luteis apicibus conſtantes, tenui capillamento ſeu axi affixis, ſteriles. Fructus echinati, pungentes, erinaceis ſimiles, in eâdem arbore à floribus ſeparati naſcuntur ſubrotundi, quadrifariàm dehiſcentes, intus villoſi, in quibus continentur binæ aut ternæ Caſtaneæ, aliàs unica, unciales circiter, ſubrotundæ, ex lata baſi veluti in acumen deſinentes, ab uno latere planæ, ab altero plerumque gibboſæ, cortice ex-

teriùs obductæ veluti coriaceo, duro ac lento, exteriùs ſpadiceo ac lævi, exceptâ baſi ſcabriore & ſubcintereâ quâ parte adhæſit, internè incanâ, lanugine molli pubeſcente, cui ſubjacet alia tenuior membrana rufa, criſpa, fragilis, amaricans & aſtringens, nucleum ſeu medullam continens albam, ſolidam ac duram ſatis, ſed dulcem & gratam palato, præſertim ſi cocta fuerit. Maturo fructu echinati cortices ſpontè dehiſcunt & Caſtaneas maturas dimittunt. In Galliæ meridionalis provinciis colitur. Materies arboris ædificiis atque aliis domeſticis utenſilibus admodùm apta eſt. Caſtaneæ in cibos veniunt.

CASTANEA, *Off*: Caſtanea ſylveſtris quæ peculiariter Caſtanea, *C. B. P.* 419. *Inſt. R. H.* 584: Caſtanea, *Dodon. Pempt.* 814: vulgò, *Chataignier.*

Magnitudine tantùm à priori differt ratione culturæ. Fructus enim & cæteræ arboris partes minores ſunt. In agro Pariſienſi ſponte naſcens reperitur.

Analyſi chymicâ, ex Caſtanearum ſativarum decorticatarum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ferè inſipidi, ſub finem obſcurè acidi ℥xij, ʒiij: humoris ſubacidi & auſteri ℔j, ℥xv, ʒij, gr. xxiiij: humoris fuſci, empyreumatici, intensè acidi, auſteri ℥ij, ʒiiij, gr. xlviij: humoris fuſci, empyreumatici, intensè acidi, ſubſalſi ℥ix: olei ℥ij, ʒij, gr. xlvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥x, ʒiiij; quæ calcinata reliquit cinerum ℥j, ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. xx, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xj, ʒvij, gr. vj; in calcinatione ℥ix, ʒiiij.

Caſtanearum medulla dulcis eſt, aliquantiſper ſtyptica, & chartam cæruleam rubro colore tingit: unde liquet abundare ſale eſſentiali aluminoſo multo ſulphure involuto.

Caſtaneæ gentium multarum apud nos opes ſunt : adjuvant imprimis rem eſcariam. Integræ vel in aquâ coquuntur, vel igne torrentur, idque duobus modis, vel in ſartagine aut perforatâ patinâ ad ignis flammam, vel ſub prunis & cineribus candentibus. Priùs tamen quàm cineribus aut igni credantur, cultello obiter vulnerari debent, ut è plagæ hiatu flatus igne citatus evadat: alioqui ubi flagrantes incaluerint, humore intus contento rariore facto, magno cum ſtrepitu proſilient non ſine aſtantium periculo: & inſuper æquabiliùs torrentur. A nonnullis poſterior coquendi modus præfertur : nam in ſartagine toſtæ partim comburuntur, aut aliquid fuliginoſi empyreumatis contrahunt. Apud lautiores Caſtaneæ ſub cineribus toſtæ & decorticatæ cum ſucco Aurantiorum vel Limonum & tantillo Sacchari menſis ſecundis inferuntur. In Galliâ Lugdunenſes prædicantur amplitudine & ſaporis ſuavitate commendatiſſimæ, non ſolùm quæ in agro Lugdunenſi naſcuntur, ſed etiam quæ ex Delphinatu, ubi maximus eſt earum proventus, à negotiatoribus Lugdunum devehuntur, unde in alios tractus deinde comportantur.

Multis populis pro pane Caſtaneæ ſunt, præcipuè Petrogoriis, Lemovicenſibus & Gebennicorum montium incolis. Sic autem illas parare ſolent. Primùm ut diutiùs ſervari poſſint ſpoliantur lento cortice coriaceo qui ſub echinato calyce primò ſubeſt, deinde proxima corpori membrana, quæ infeſtat ſaporem, detrahitur : mox ut ſiccentur exactè, curant ſedulò : nam cratibus ſic delibratas imponunt, quas poſteà in caminis ſuſpendunt, & ſiccatas in uſus ſervant. Coquunt plerumque cum ſuillâ in capaci cacabo: viceque pulmentarii ac panis jucundiſſimè veſcuntur.

Caſtaneæ

Caſtaneæ quocunque modo paratæ flatulentæ ſunt, difficilè coquuntur: multùm quidem præbent nutrimenti ſed craſſi, nec conveniunt niſi robuſtis & duris laboribus aſſuetis. Citra igitur ſatietatem comedendæ ſunt: quippe valetudinem mirè infeſtant ſi modus abſit & potiſſimùm eorum qui calculis renum, colicis doloribus, & viſcerum infarctibus obnoxii ſunt.

Aſtringunt cùm ipſæ nuces & præſertim crudæ, tum quoque membrana ſubrufeſcens quæ carnem ambit. Siſtunt utique ſtomachi & ventris fluxiones, & ſanguinem excreantibus proſunt. Earum farina cruda vel medulla cocta cum melle & ſulphure ſubacta tuſſientibus & cruenta expuentibus utile præbent electuarium. Diarrhæis decoctum Caſtanearum vel earum cortex exſiccatus & pulveratus conferunt. Interior membrana rubens commendatur ad alvi profluvia & ſanguinis rejectiones ſeu in aquâ decocta & pota, ſeu in vino auſtero ʒij. pondere: quin etiam cum pari pondere eboris raſi alba fœminarum profluvia cohibet. Emulſio Caſtanearum & ſeminum Papaveris albi cum decocto Glycyrrhizæ extractâ, confert iis qui ardoribus urinæ laborant.

Externè cataplaſma cum Caſtanearum medullâ, farinâ Hordei & aceto mammis admotum earum duritiem reſolvit & lac coagulatum diſſolvit.

CENTAURIUM.

DUÆ in Officinis occurrunt plantæ Centaurii nomine inſignitæ, genere tamen prorſus diverſæ: Centaurium majus & Centaurium minus.

CENTAURIUM majus, Centaurea major, Rhaponticum vulgare ſeu Pharmaceuticum, *Off*: Cen-

taurium majus folio in plures lacinias diviſo *C. B. P.* 177. *Inſt. R. H.* 449 : Centaurium majus Juglandis folio *J. B.* 3. 38 : Centaurium magnum *Dodon. Pempt.* 334 : Rhapontica quæ hodiè Centaurea major *Tragi* 138 : vulgò, *Grande Centaurée ou Rhapontique vulgaire.*

Ex radice craſsâ, ponderosâ, ſolidâ, tripedali, foris nigricante, intùs rubeſcente, ſucco ſanguineo prægnante, cum dulcedine & aſtrictione nonnihil mordaci, caules edit rotundos, teretes, bicubitales aut tricubitales, ramoſos cum multis adnatis; frondes gerit ampliſſimos in plures particulas diviſos & in alæ formam diſpoſitas, quorum folia oblonga, ſpithamam fere longa, tres vel quatuor uncias lata, Juglandis foliis ferè ſimilia, in ambitu ſerrata, nervoſa, glabra, ſaturatè virentia. Surculorum extrema capitula ſuſtinent ſeu flores floſculoſos, plurimis nempe floſculis conſtantes cæruleis, quinquefidis, embryoni inſidentibus & calyce ſquammoſo non aculeato comprehenſis. Embryo autem abit deinde in ſemen oblongum, glabrum, Cnico ferè ſimile & pappis inſtructum. In Alpibus ſponte naſcens reperitur, unde radix quæ usûs eſt, affertur. In hortis colitur.

Analyſi chymicâ, radicum recentium ℔v. præbuerunt humoris limpidi, ſaporis aliquantiſper herbacei, obſcurè ſubſalſi ℥vij, ʒiij : humoris limpidi primò obſcurè acidi, deinde manifeſti, ac tandem auſteri ℔iij, ℥vij, ʒv, gr. xxiiij : humoris rufi, empyreumatici, tum acidi, tum urinoſi & ſale volatili urinoſo imprægnati ℥iiij, ʒj, gr. xxiiij : olei adipoſi aquâ gravioris ℥j, ʒiij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥viij, ʒij, gr. xxxvj : quæ calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒv, gr. xxiiij; ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. vj,

lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, gr. xlviij: in calcinatione ℥vj, ʒv, gr. xij.

Centaurii majoris radix cum quâdam aſtrictione ac dulcedine acri, ſale donatur eſſentiali tartareo aliquantiſper aluminoſo cum olei craſſi portione non mediocri, unde concretum exurgit ſalino-reſinoſum.

Virtutes contrariæ huic radici tribuuntur, ob acrimoniam craſſos humores incidit, viſcerum obſtructiones reſolvit & menſes movet: ratione aſtrictionis profluvia ſiſtit, prodeſt in herniâ & expuitione ſanguinis. Ad vulnera recentia conglutinanda efficax admodùm dicitur. Hepatis obſtructiones reſerat & hujus viſceris tonum firmat ac roborat, unde hydropicis & ictericis auxiliatur tum vino macerata, vel aquâ decocta, tum in pulvere pota. Ad ℥j. uſurpatur in infuſis aut decoctis vulnerariis, aſtringentibus necnon etiam aperientibus. Pulvis ad ʒj. præſcribitur in vino vel alio liquore idoneo.

Uſurpatur in Pulvere antipodagrico *Principis Mirandolani.*

A nonnullis hæc radix pro Rhapontico vero ſumitur, ſed perperàm, ut jam alibi diximus.

CENTAURIUM minus, Centaurea, Fel Terræ *Off*: Centaurium minus *C. B. P.* 278: *Inſt. R. H.* 122. *Dod. Pempt.* 336: Centaurium minus, flore purpureo *J. B.* 3. 353: Centaurea *Brunsfels*: Gentiana hydropica *Hoffm. Altorf.* vulgò, *Petite Centaurée.*

Radice eſt parvâ, candidâ, lignoſâ, fibratâ, inſipidâ: caule ſpithameo, anguloſo, ramoſo: foliis aliis in terram ſparſis, aliis in caule binis ex adverſo poſitis, Hyperici formâ, ſed majora, glabra, nervoſa, dilutè virentia. Flores in ſummis ramulis ve-

lut in muſcarium naſcuntur monopetali, infundibuli formâ, quinquepartiti & ſuavè rubentes. Calyx florum è quinque foliis acutis conſtat, & piſtillum quod infimam floris partem perfodit, mutatur in fructum ſemiunciam longum, cylindraceum, membranaceum, bicapſularem, in duas carinas hiantem & ſemina fundentem minutiſſima. Folia & flores intenſo amarore donantur. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Uſus eſt herbæ cum floribus.

Analyſi chymicâ, ex plantæ floridæ ℔v. demptis radicibus, prodierunt humoris limpidi, ferè inodori, ſaporis acris, linguam pungentis, ſubacidi ℥xij, ʒvj, gr. xxxvj: humoris primò limpidi, acris, deinde ruſeſcentis, minùs acris, intensè acidi, tandem odoris & ſaporis empyreumatici, intensè acidi & auſteri, ℔ij, ℥ix, gr. xxj: humoris fuſci, odoris & ſaporis empyreumatici, fumum referentis, auſteri, alcalini ac tandem ſale volatili urinoſo imprægnati ℥iij, ʒiiij, gr. xlij: olei ſpiſſi ℥j, ʒv, gr. vj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥viij; quæ calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiij, gr. liiij: ex quibus ſalis fixi alcali ʒiij, gr. xl, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xij, ʒvij, gr. xxxix; in calcinatione ℥vj, ʒiiij, gr. xviij.

Centaurii minoris folia & flores inſigni amarore donantur, chartam cæruleam intenſo rubore tingunt: ſalem continere videntur eſſentialem Tartaro vitriolato haud abſimilem cum ammoniacali conſociatum & multo oleo acri & craſſo conjunctum.

Centaurii minoris ſummitates floridæ, ratione ſalis digeſtivi quo donantur, viſcidos humores potentiſſimè incidunt & obſtructiones viſcerum reſerant. Hinc in affectionibus chronicis & febribus

intermittentibus plurimùm valent. Ratione olei tenuioris & acris ſanguinem in vaſis infimi ventris expandunt & fermentant : hæmorrhoidales venas aperiunt & menſes provocant. Summitates floridæ ad pugillum unum aut alterum in vino macerantur, vel in aquâ Card. Benedict. decoquuntur pro hauſtu. Pulvis earumdem exſiccatarum ad ʒj præſcribitur, & conditum ad ℥ß.

Rulandus, referente Ettmullero, febres intermittentes ferè omnes, præmiſſo vomitu, ſolo ejus florum, vel etiam herbæ decocto curabat : in chronicis verò radicem Aſari cum Centaurio minori cónſociabat. In ictero & menſium ſuppreſſione utiliter exhibetur. Centaurium minus ad ſuppreſſum hæmorrhoidum fluxum revocandum tum interno uſu tum externâ affrictione conducit. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, vermes enecat. A Palmario in morbis contagioſis, veluti ſpecificum laudatur : ſi pulveris Centaurii minoris ʒj. in vino vel aquâ Cardui benedicti hauriatur, ſudorem moderatè provocat.

Licèt ſtirpes noſtrates cum veterum plantis comparare nolim, non poſſum tamen quin hîc obiter dicam veteres tanti feciſſe Centaurium minus, ut inter opera Galeno adſcripta, integer libellus reperiatur *de virtute Centaureæ* inſcriptus, in quo Simon Paulli duo obſervavit notatu digna ; primum ſcilicet veteres aut ſaltem authorem illius libri extracta conficiendi modum non ignoraviſſe, quippe qui Centaurii extractum præparandi modum accuratiſſimum proponit : alterum quòd ingens præſidium idem collocet in hâc plantâ tanquam ſpecificâ in curandis canis rabidi aliorumque venenatorum animalium morſibus. Hâc ratione Julianus Palmarius illud uſurpat in præparatione inſignis

ſui pulveris contra rabiem, quem adeò probatum eſſe dicit, ut nullum unquam animal hoc uſum ſe vidiſſe ſcribat, quod non atrocis morbi periculum evitarit quâcunque uteretur victûs ratione, illæſis tamen capitis partibus quæ dentes ſuperant: his enim vulneratis exigua ſpes eſt, ut & vulneratâ parte ſtatim à morſu frigidâ elotâ annotante eodem Palmario. Hæc eſt illius pulveris præparandi ratio.

℞. Foliorum Rutæ, Verbenæ, Salviæ minoris, Plantaginis, foliorum Polypodii, Abſinthii vulgaris, Menthæ, Artemiſiæ, Meliſſophylli, Betonicæ, Hyperici, & Centaurii minoris. p. æq. Legantur ſingula quo tempore viribus pollent maximis, id eſt circiter circa Junii plenilunium, & cœlo ſereno. Papyraceis dein chartis concluſa ſiccentur ſeorſim in loco ad quem neque ſol, neque pluvia pertingat, ne vel nimium exareſcant, vel ſitum contrahant. Siccata ad futuros uſus aſſerventur eâ lege ut quotannis renoventur.

Cùm autem utendi neceſſitas incidet, ſingulorum æquale pondus in pulverem tenuiſſimum redigatur, qui à ʒß ad ʒj. demorſis quotidie exhibeatur, idque ex cochleari cum duplo Sacchari, vel ex vino, vel ex pomaceo, vel ex juſculo, vel ex butyro aut melle electuarii formâ jejuno ſtomacho tribus horis ante cibum. Quanquam autem ʒß. aut ʒij ſatis ſint tum homini tum omni animali quantumvis crudeliter ſauciato, nihil tamen obfuerit ad tres quatuorve proceſſiſſe, cùm præſertim vel longo poſt morſum tempore, vel jam natâ etiam hydrophobiâ curationem aggredimur. Nonnulli hujus pulveris ʒj. cum pulveris Viperarum ʒß in vini albi generoſi hauſtu quotidie propinant per novem, nonnunquam etiam per quindecim dies. Interim vulnus non aquâ frigidâ lotum, ſed ſiccis linteis

aut ſpongiâ exſiccatum vino aut hydromelite in quo ſupradicti pulveris ℥ß ſoluta ſit bis terve quotidie fovetur. Deinde unguentum aut emplaſtrum inducitur quale aliis vulneribus ex uſu eſt.

Fernelius ad iſchiadicum dolorem Centaurii minoris decoctum per clyſterem infuſum plurimùm commendat.

Confert quoque Centaurium minus glutinandis vulneribus recentibus, & ulceribus inveteratis, quæ abſtergendo ſiccandoque glutinat & carne replet. Contra furfures & cruſtoſam capitis ſcabiem vix præſtantius ullum decoctum S. Paulli reperiri aſſerit quàm Centaurii minoris ex Piſorum brodio paratum. Illo enim decocto ſi lavetur caput, inſigniter furfures & ſcabiem detergit, imo unà myriades pediculorum enecat.

Sal ex ejus cineribus extrahitur qui tertianam fugare dicitur & menſes ſuppreſſos reſtituere. Ad ℈ß exhibetur.

Aqua arte diſtillatoriâ ex Centaurio parata in uſum venit, ſed exiguæ virtutis eſt. Uſurpatur in Theriacâ *Andromachi*, aceto theriacali, ſyrupo de Arthemiſiâ, Pulvere *Comitis Mirandolæ* antiarthritico, decocto amaro *Ph. Londineſ.* & miſtum reperitur cum cæteris plantis vulnerariis quæ ex Helvetiâ ſub *Faltran* titulo advehuntur.

CEPA.

CEPARUM diverſæ ſunt ſpecies ratione coloris, magnitudinis, formæ &c. quarum uſitatæ ſunt, Cepa vulgaris candida & rubra, Cepa Aſcalonica, & Cepa fiſſilis.

CEPA vulgaris candida vel rubra, *Off*: Cepa vulgaris floribus & tunicis candidis vel purpuraſ-

centibus *C. B. P.* 71. *Inſt. R. H.* 382: Cepe ſive Cepa rotunda, alba vel rubra *J. B.* 2. 547: vulgò, *Oignon.*

Radice nititur bulboſâ, ex variis tunicis contextâ, interioribus carnoſis, exterioribus membranaceis, modò rubrâ, modò albâ, interdum orbiculari, aliàs oblongâ, aliàs depreſsâ, pendulis ab imo fibris albis, ſubtili & acerrimo turgidâ ſucco oculos mordicando lachrymas eliciente: ex quâ folia aſſurgunt longa, pedalia, fiſtuloſa, teretia & acuminata, acri ſapore, & caulis nudus, rectus, duorum triumve cubitorum altitudine, circa medium in ventrem utrinque turbinatum turgeſcens, qui glomeratum in ſummo faſtigio geſtat florum caput pugni magnitudine. Flores liliacei ſunt ex petalis ſex compoſiti, quorum meditullium occupant ſtamina ſex & piſtillum, quod deinde abit in fructum ſubrotundum in tria loculamenta diviſum ſeminibuſque fœtum ſubrotundis, anguloſis, atris. Ab omnibus aliis bulboſis differt quod ejus radix nullam omninò ſobolem edat; unde & Unio latinis dicta eſt olim, referente Columellâ. Unde fortè gallicum *Oignon*. In hortis olitoriis ad uſum culinarium colitur. Radix uſûs eſt.

Analyſi chymicâ, Ceparum albarum à tunicis membranaceis mundatarum ℔v. per B. V. diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, ferè inſipidi, odore Cepas referentis, obſcurè ſalſi ℔j, ℥xij, ʒvij: humoris limpidi, obſcurè acidi, ℔ij, ℥vij, ʒv, gr. xlviij. Maſſa reſidua per retortam diſtillata præbuit humoris rufi, ſubſalſi & obſcurè auſteri ℥iij, ʒij: humoris rufeſcentis, obſcurè acidi & alcali urinoſo imprægnati ʒiiij, gr. vj: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xxxvj: olei adipoſi ʒiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iij, ʒij; quæ

per duodecim horas calcinata reliquit cinerum fuſcorum ʒij, gr. lxiiij: ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒj, gr. viij, extracta ſunt.

Cepæ rubræ minorem ſalis volatilis & olei quantitatem præbuerunt ſcilicet gr. xxxvj & olei ʒijß.

Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒvj, gr. liiij; in calcinatione ℥ij, ʒvij, gr. viij.

Cepa itaque ſalem continet ammoniacalem cum olei craſſi portione mediocri & ſpiritu quodam oleoſo eſſentiali tenui & acerrimo conjunctum.

Cepæ ad eſcarum condimenta frequenter hodie in culinis uſurpantur. Nonnulli eas devorant crudas: Delicatiores tamen coctis magis delectantur, quia non adeò fœtidum ſpirant odorem.

Coctæ enim aſperum & acrem ſaporem amittunt. Appetitum languentem excitant, palatum irritant, & conducunt ſtomacho frigidis, craſſis, glutinoſiſque humoribus referto: hos enim coquunt, incidunt, attenuant atque detergunt, urinas & menſes movent; ſed nil aut parum nutrimenti ſuppeditant: ſucci ſunt pravi, flatus gignunt, largiori eſu capitis dolores invehunt, ſomnia efficiunt turbulenta, halitibus multis & acribus caput implendo quibus nervoſæ cerebri membranæ commoventur, ſitim pariunt, alvum faciunt lubricam acredine ſuâ inteſtinorum membranas vellicando. Oculis nocere dicuntur & animi functionibus obeſſe intus ſumptæ. Venerem irritant, ſanguinem inflammant & bilioſis nocent.

Cepæ cum melle coctæ aſthmati & pulmonum affectionibus à pituitâ craſsâ & lentâ oriundis conveniunt. Succus bulbi & foliorum ad ℥vj. cum Saccharo epotus à nonnullis velut diureticum præſtans commendatur in urinæ ſuppreſſione & hydrope. Adversùs nephritidem Cepa alba taleolatim ſecta

in vini albi ℥viij. per noctem maceratur, infuſum manè percolatum propinatur, jejuno ventriculo, quod per tres menſis lunaris ultimos dies iteratum à D. Chomel Med. Pariſienſi tanquam comprobatum remedium prædicatur.

Cepa non ſecus ac Allium ruſticorum eſt Theriaca, & Prophylactica exiſtimatur in peſte & morbis contagioſis manè comeſta. Quidam Cepam excavatam Theriacâ replent, ſub cineribus coquunt & comedendam præbent peſte correptis, vel ejus ſuccum propinant ut remedium antipeſtilens & diaphoreticum. Eadem ſimili modo cocta, tuſa, & cataplaſmatis ritu impoſita peſtilentes bubones efficaciſſimè attrahit, emollit & aperit. Nonnulli Cepam in aquæ pauco coctam & cum porcino adipe non ſalſo contuſam & Theriacæ ℨij. ad bubonem peſtilentem potenter attrahendum ſupra partem affectam imponunt, & manè ac veſperi illud cataplaſma renovare ſolent.

Fernelius Cepas cum ſale contuſas parti impoſitas ambuſta ſanare ſcribit. Eaſdem quoque Ambroſius Paræus mirè commendat, modo ne Epidermide pars ſit ſpoliata vel ulcerata. Cepæ contuſæ ad Alopeciam ab omnibus prædicantur, unde Schola Salernitana canit:

Contritis Cepis loca denudata capillis
Sæpe fricans poteris capitis reparare decorem.

Manè & veſperi caput iis confricetur dum prorſus rubeſcat & mox melle oblinatur vice cataplaſmatis.

Ad Cephalæam Cepa alba per medium inciſa & in ſpiritu vini macerata applicata ſupra partem dolentem valdè prodeſt. Auditûs difficultatem tollit ſuccus Ceparum cum æquali portione ſpiritûs vini miſtus & ad aliquot guttas auribus inſtillatus.

Cepæ contuſæ plantis pedum admotæ œdematoſos pedum tumores tollunt urinas promovendo, ventri verò applicatæ aſcitidi necnon & leucophlegmatiæ medentur. Cepæ contuſæ & in cataplaſmatis formam redactæ à Riverio commendantur ad urinæ ſuppreſſionem. Vel etiam placenta ex Cepis minutim conciſis, cum ovis agitatis, in axungiâ porcinâ frixis calidè applicetur parti dolenti, ſi urinæ ſuppreſſio ſit renalis, renibus; ſi veſicalis, regioni pubis; necnon etiam perinæo admoveatur.

Cepa alba ſub cineribus aſſata & cum butyro inſalſo in cataplaſmatis formam redacta hæmorroidum dolorem ſedat & tumorem diſcutit, narrante Riverio. Suppoſitoria ex Cepâ parata hæmorrhoides aperiunt.

CEPA Aſcalonica & Aſcalonia *Obſoniorum*: Cepa Aſcalonica *Matthiol.* 556. *I. R. H.* 382: Cepa Aſcalonica ſive fiſſilis *J. B.* 2. 551: vulgò: *Echalottes.*

Plures ſimul conjunctos bulbos nuce avellanâ paulo majores, ab uno radicum fibroſarum ceſpite prodeuntes habet, ſapore Cepæ vulgaris admodùm acri, haud tamen ingrato, ex quibus folia exeunt tenuia, fiſtuloſa, teretia, glabra, eodem ſapore prædita. Seritur in hortis olitoriis ad ciborum condimenta.

Analyſi chymicâ, bulborum recentium à tunicis mundatorum per retortam diſtillatorum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, odoris ſapidi, obſcurè alcali, obſcurè ſalſi, ac tandem ſubacidi ℔j, ℥iij, ʒj: humoris primò limpidi, deinde rufeſcentis, ejuſdem odoris & ſaporis, acidi & ſubauſteri ℔ij, ℥xiij, ʒv, gr. vj: humoris rufi, ſale volatili copioſo imprægnati ℥ij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xxxvj: olei ſpiſſi ad inſtar extracti

ʒv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒvj, gr. xlviij: quæ calcinata reliquit cinerum ℥j, gr. lx: ex quibus lixivio ſalis fixi parùm alcalici ʒiiij, extractæ ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒv, gr. liiij: in calcinatione ℥vj, ʒiiij, gr. lx.

Cepæ Aſcalonicæ ſalem ammoniacalem continent oleo craſſo conjunctum & cum ſpiritu quodam acri tenui conjunctum. Major terræ copia in illis quàm in Cepâ vulgari reperitur.

Eadem præſtare dicuntur quæ cætera Ceparum genera. Cibi appetentiam excitant. Ab illis qui ſitim quærunt ſummè prædicantur. Vermes inteſtinorum earum eſu necari vulgò creditur. At iiſdem ac Cepæ vitiis obnoxiæ ſunt.

Cepula & Cepa fiſſilis *Obſoniorum*: Cepa fiſſilis *Matthioli Lugd.* 1539. *Inſt. R. H.* 382: vulgò, ***Ciboule.***

Facie totâ Aſcalonicam refert, niſi quòd omnibus ſuis partibus major ſpectatur. Bulbi plures ab unâ tantùm radicum comâ oriuntur longâ tenuique cervice nitentes, Aſcaloniæ modo, ſed acredine differentes. In hortis olitoriis ſeritur.

Analyſi chymicâ, ex Cepularum recentium per retortam diſtillatarum ℔v, prodierunt humoris limpidi primò plantæ contuſæ odorem & ſaporem referentis, deinde ſaporis & odoris debilioris, obſcurè ſalſi, obſcurè acidi & obſcurè urinoſi ℔iij, ʒvj, gr. xij: humoris limpidi ejuſdem odoris & ſaporis debilis, deinde manifeſtè acidi, ac tandem auſteri ℔j, ℥xj, ʒiiij: humoris rufeſcentis, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati & obſcurè acidi ʒv, gr. ix: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xij: olei adipoſi ʒvj, gr. l. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥j, ʒiij, gr. xlviij: quæ

calcinata reliquit cinerum ʒvij, gr. xviij : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xxviij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ʒv, gr. xiij : in calcinatione ʒiiij, gr. xxx.

Cepula ſale ammoniacali & tenui ſpiritu donatur.

Ea omnia poteſt quæ cætera Ceparum genera. Folia minutim inciſa pro olere uſurpantur.

Cruda Acetariis admiſcentur ad ſaporem acutum communicandum; item ſalitis piſcibus & carnibus bubulis. Cocta verò placent in aliis eſculentis, ut ovis frixis. In ventriculo difficilè coquuntur, & comedentibus tædium eſt ex eorum halitu & ructibus ingratis quos pariunt.

CERASUS.

PLURIMÆ ſunt arborum quæ Ceraſia vel Ceraſa proferunt varietates ex fructûs potiſſimùm formâ, colore, ſapore & magnitudine deſumptæ. Aliæ tamen ſativæ ſunt, aliæ ſylveſtres, quæ etiam ratione habitûs totius arboris aliquantiſper variant. Diſtinguuntur pomi figurâ turbinatiore, longiore, rotundiore, cordis etiam figurâ, aliâ pediculo longiore, aliâ breviore, ſingulis vel pluribus unà coeuntibus. Diſtinguuntur etiam colore albo, ſed rariùs, partim rubro, partim candicante, quædam pallidè rubente, quædam planè cereo, alia rubro, rufeſcente, nigricante, nigro, & quædam etiam nigerrimo & ſucco ſanguineo labia & manus inficiente. Diſtinguuntur quoque ſapore dulci, acido, auſtero, & ex dulci acido admiſto : nonnulla amaritudinis quid retinent; alia nimiâ ſuâ dulcedine faſtidium pariunt; alia ob nimium acorem reſpuuntur; alia ob aquei ſucci redundan-

tiam inſipida ſunt : ſimiliter alia carne ſunt prædurâ, alia carne molliore & teneriore ſive aquosâ conſtant, & in quibuſdam caro pertinaciùs adhæret nucleo qui in aliis fragilior & medullâ non inſuavi eſt.

Ex his apud nos potiſſimùm veniunt in uſum Ceraſa acida & vulgaria, *les Ceriſes ordinaires*; Ceraſa ſativa majora Agriotta nonnullis, *les Griottes*; Ceraſa duracena, *les Bigarreaux*; Ceraſa aquea, *les Guignes*; Ceraſa nigra, *les Meriſes* ou *Ceriſes noires*.

Cerasia acida & vulgaria fructus ſunt arboris quæ dicitur Ceraſus ſativa, fructu rotundo, rubro & acido *Inſt. R. H.* 625 : Ceraſa ſativa, rotunda, rubra & acida, quæ noſtris Ceraſa ſativa *C. B. P.* 449 : Ceraſia ſativa *Tab. Icon.* 985 : vulgò, *Ceriſier*.

Arbor eſt haud procera nec recta, multis brachiata ramis fragilibus, caudicem ediocriter craſſo, cortice è puniceo nigricante, ligni materie intùs ſubnigricante, ad circumferentiam ſubalbidâ : foliis magnis, oblongis, venoſis, ambitu crenatis, cæteris ſpeciebus minoribus magiſque rotundis. Flores profert roſaceos, plurimis ſcilicet petalis albidis in orbem poſitis & aliquot ſtaminibus concoloribus mediis conſtantes, ex quorum calyce in quinque ſegmenta recurva diviſo ſurgit piſtillum quod abit in fructum longis & tenuibus pediculis adhærentem, ſubrotundum, carnoſum, carne non admodum durâ vel compactâ, ſed ſuccosâ, ſapore dum benè maturuit grato, non nimiùm acido ſed quodammodò vinoſo : in carnis meditullio oſſiculum continetur lignoſum, durum, cum nucleo amaricante haud ingrato. Gummi ex ſe fundit lucidum, flaveſcens, inſipidum & inodorum. In hortis coli-

tur & magna eſt harumce arborum copia in valle *Montmorency*.

Analyſi chymicâ, ex carnis Ceraſorum maturorum ab oſſiculis ſeparatæ ℔v per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis expertis, obſcurè ſubſalſi ℔ij, gr. xxiiij : humoris limpidi, ſapore aliquantiſper ſubamaricantis, nucleorum Ceraſi contuſorum amarorem leviter referentis, obſcure ſubacidi ℔j, ℥iiij, ʒvij, gr. xxxvj : humoris primò ſubacidi, ſubauſteri, deinde manifeſtè acidi, ſubauſteri & amaricantis ℔j, ℥ij, ʒvj, gr. xxx : humoris rufeſcentis, acidi & ſalſi ℥j, ʒij : olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ʒij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, gr. xxxvj : quæ calcinata reliquit cinerum ʒiiij, gr xlij : ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒj, gr. lvj, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒiiij, gr. liiij : in calcinatione ℥iij, ʒiij, gr. lxvj.

Liquor ex Ceraſis expreſſus & ritè fermentatus vinoſum præbet liquorem non ingratum, licèt non admodùm ſpirituoſum ob magnam phlegmatis copiam quo ſalia & ſulphura diluuntur.

CERASA ſativa majora, Agriotta nonnullis, fructus ſunt arboris quæ dicitur, Ceraſus ſativa fructu majore *Inſt. R. H.* 625 : Ceraſa ſativa majora *C. B. P.* 449 : Ceraſa acida rubella *J. B.* 1. 221 : Ceraſia hiſpanica *Tabern. Icon.* 984 : vulgò, *Griottier.*

Arbor eſt priori haud diſſimilis, humilior multò, quarum & minimæ atque ideò paucorum annorum fructum ferre conſueverunt. Fructus brevi pendet pediculo, & quàm reliquorum ferè craſſiore. In hortis, pomariis & campis colitur.

Ceraſa inter fructus horarios maximè commendantur. Acida corpori ſuccum alibilem tenuem ſed

laudabilem ſuppeditant, ſitim ſedant, humorem bilioſum fervidiorem contemperant & jecoris infarctus tollunt. Febricitantibus utilia cenſentur & dicitur vulgò febres apud plebem deſinere ſtatim atque Ceraſa matura fiunt. Benè matura recentia ventrem ſubducunt, viridia diarrhæas excitant, ſiccata vero ſiſtunt.

Ceraſorum ſuccus aquâ dilutus & ſaccharo edulcatus potum præbet diebus æſtivis refrigerantem & ſtomacho gratum & febricitantibus utilem. Ceraſa coquuntur ex aquâ cum tantillo ſacchari: Et eſca eſt non modò ſanis perjucunda ſed etiam ægrotantibus & convaleſcentibus bilioſis præſertim perutilis: ſapore enim dulci & ſubacido languentem ventriculum excitat & ciborum appetentiam promovet. Majori verò ſacchari copia condita, ut per longum tempus ſervari queant, ſecundas menſas ſubeunt & inter præſtantiſſima dulciaria habentur: nec adeo facilè in ventriculo debiliori corrumpuntur ut cruda, imò ventriculum roborant ac firmant.

Quibus ventriculus debilior eſt, aut acidis ſcatet humoribus, qui diarrhæis obnoxii ſunt, ab his fructibus abſtinere debent qui facillimè aceſcunt & alvi profluvia provocant. Ceraſa acida ſole vel furno exſiccata febricitantibus maſticanda conceduntur ad ſitis ardorem extinguendam eorumque os refrigerandum. Eorumdem decoctum in hypochondriorum affectu ſummoperè valere, imò hoc unico remedio complures convaluiſſe liquidò aſſeverare non veretur Fernelius, *Conſil. 43. ad D. de Morigni.*

Ex Ceraſis potiones fermentatæ à nonnullis conficiuntur quæ vinum mentiuntur. Si cum carne nuclei contuſi fermenteſcant, vis lithontriptica his vinis tribuitur. Ex iiſdem vinis ſpiritus ardens di-

ſtillationis

ſtillationis ope extrahitur qui cum nucleis Ceraſorum contuſis maceratus blando ſuo amarore palato & ventriculo non eſt ingratus.

Nucleis Ceraſorum vis diuretica aſcribitur; unde utiles cenſentur in nephritide & urinæ ſuppreſſione, ad renes ab arenulis & mucagine liberandos. Ex his emulſiones præparantur. Quin etiam oleum ex his nucleis expreſſum contra eoſdem nephriticos affectus à quibuſdam commendatur.

Gummi ex arboribus diſtillans ad eadem valet quibus Gummi arabicum conducit, inſuper vi lithontripticâ donatum cenſetur. At perperam hæc vis illi tribuitur, ſiquidem nullum adhuc medicamentum hâc virtute donatum novimus. Reverâ urinæ ardores demulcere valet mucoſis ſuis partibus urinæ ſalia involvendo, & urinarias vias magis lubricas efficiendo, ſicque urinæ aut mucaginis aut arenularum excretionem faciliorem & feliciorem efficit.

CERASA Duracena fructus ſunt arboris quæ dicitur, Ceraſus major, fructu magno cordato *Raii hiſtor.* 1538. *I.R.H.* 626: Ceraſa craſſa, carne durâ *C.B.P.* 450: Ceraſa duracena, oblonga *J.B.* 2. 221: Ceraſia Pliniana *Tabern.Icon.* 985: vulgò, *Bigarotier.*

Hujus arboris folia majora ſunt quàm Ceraſi vulgaris acidi, ad Caſtaneæ folia quodammodò accedentia, deorsùm ferè dependentia. Fructus magnus eſt, oblongus, ad cordis figuram aliquatenus accedens, carne durâ ſolidâque, dulci, coloris ex albo rubelli, nucleo magno. Hæc arbor in hortis ſatis frequens eſt: variat fructus colore rubro, albo, nigricante.

Analyſi chymicâ, carnis Duracenorum à nucleis ſeparatæ ℔v. per retortam diſtillatæ, præbuerunt humoris, odoris & ſaporis expertis, obſcurè ſalſi & obſcurè alcali ℥iij, ʒvij, gr. xlij: humoris

limpidi ferè inſipidi & inodori, obſcurè acidi ℔j, ℥viij, ʒiiij: humoris primò limpidi ſub finem ruſeſcentis, manifeſtè acidi, auſteri ℔ij, ℥viij, ʒij, gr. xij: humoris ruſeſcentis, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥ij, gr. xxxvj: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, ʒvj: quæ calcinata reliquit cinerum ruſeſcentium ʒiij, gr. xlviij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xxiiij, ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒj, gr. liiij: in calcinatione ℥iiij, ʒij, gr. xxiiij. Duracena itaque ſale tartareo multo oleo craſſo implicito donantur.

Duracena matura ut plurimùm vermibus ſcatent & facilè putreſcentia ſunt; in ventriculo difficilè coquuntur, viſcidos humores & putrefactioni obnoxios in ventre generant, qui, cùm per inteſtina tardiùs deſcendant, facilè corrumpuntur & vermium generationem promovent: idcircò ab illis quorum ventriculus imbecillior eſt, quorum viſcera glutinoſis humoribus infarcta ſunt, rejici debent.

Cerasa Aquea fructus ſunt arboris quæ dicitur, Ceraſus fructu aquoſo *Inſt. R. H. 626*: Ceraſa carne tenerâ & aquosâ *C. B. P. 450*: Ceraſia aquea *Tabern. Icon. 986*: vulgò, *Guignier.*

A priori tantum differunt fructu molliori, magis ſuccoſo & obſcuriùs rubente.

Analyſi chymicâ, minorem olei portionem quàm Duracena ſuppeditant; unde liquet ſale eſſentiali tartareo donari multo phlegmate diluto.

Ceraſa aquea non adeò ventriculum gravant ut Duracena & faciliùs digeruntur, ſed faciliùs corrumpuntur quàm acida Ceraſa.

Cerasa Nigra fructus ſunt arboris quæ nuncupatur, Ceraſus major ac ſylveſtris fructu ſubdulci, nigro colore inficiente *C. B. P. 450*: Ceraſus

ſylveſtris fructu nigro *J. B.* 1. 220: Ceraſia nigra *Tabern. Icon.* 986 : vulgò, *Meriſier.*

Arbor eſt procera, caudice recto, cortice exteriori ſpadiceo aut cinereo, maculoſo, lævi, interiori virenti, materie firmâ ſubrufâ, foliis oblongis Pruni foliis longioribus, densè crenatis, ſplendidis, ſubamaris. Flores ex eâdem quaſi vaginâ plures ſimul juncti, ex pediculis tenuibus, longis, nonnihil rubentibus pendent cæterorum ſimiles, quibus ſuccedunt fructus rotundi ferè, parvi, carne paucâ, dulci, aliquantiſper amaricante, haud ingratâ, ſucco nigro colore inficiente.

Ceraſa nigra in morbis capitis, epilepſiâ, apoplexiâ, paralyſi peculiariter proficua cenſentur. Fructus recentes comedendi offeruntur: vel aqua ex his fructibus non fermentatis diſtillata exhibetur, vel etiam aqua ſpirituoſa præparatur, ſive recentes fructus cum nucleis contuſos vino generoſo irrorando & diſtillando, ſive eorum ſuccum expreſſum novis Ceraſis contuſis affundendo & ritè fermentando donec vinoſum ſaporem adipiſcatur, & inde ſpiritum ardentem diſtillando. P. Joh. Faber in balbutie & aliis loquelæ vitiis os hoc ſpiritu ſæpiùs lavari commendat. Th. Keſlerus *in ſuâ Chymiâ c. de fructibus*, aſſerit quemdam apoplecticum, qui loqui non poterat, ſpiritu Ceraſorum hauſto loquelam recuperaviſſe. J. Raius refert Ceraſorum nigrorum aquam ſtillatitiam valdè celebrari, & in frequenti uſu eſſe apud Anglicas Matronas ad motus convulſivos præcipuè infantium. In febribus malignis ad motus convulſivos compeſcendos ſæpe à Medicis apud Anglos præſcribitur.

℞. Sp. Ceraſor. nigrorum, aquæ flor. Tiliæ ana ℥iij. pulver. de Guttetâ ʒß. M. F. potio. Sumat æger cochlear unum alterumve ſingulis bi-

horiis. In convulſion. infantium, in epilepſiâ & paralyſi.

Ceraſa nigra uſurpantur in aq. Ceraſor. nigror. comp. *Ph. Bateana*, in aq. paralyticâ & apoplecticâ *Ph. Reg.*

CETERACH.

Ceterach, Aſplenium, Scolopendrium ſive Scolopendria, *Off*: Aſplenium ſive Ceterach *J. B.* 3. 749. Ceterach Officinarum *C. B. P.* 354: Aſplenium *Dod. Pempt.* 468: vulgò, *Ceterac.*

Radicibus eſt capillaribus & nigricantibus, ex quibus plurima folia in orbem ſparſa oriuntur tres uncias longa, ſemiunciam circiter lata, ſinuata & undulata ferè ad coſtam, supernè glabra & viridia, infernè ſquammulis obducta inter quas erumpunt acervuli capſularum ſphæricarum annulo elaſticâ vi donato munitarum, cujus contractione rumpuntur, ſeminaque fundunt aurea minutiſſima. Delectatur maceriis & rupibus. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur.

Analyſi chymicâ, ex Aſplenii foliis plurimùm educitur phlegmatis acidi & auſteri, non mediocris olei & terræ portio, parùm verò ſpiritûs urinoſi. Saporem præbet herbaceum, mucaginoſum, aliquantiſper aſperum ſeu aſtringentem.

Itaque Aſplenium mucagine ſuâ humores acres demulcet, aſtrictione verò partes roborat, viſcerum tonum laxum firmat. Sic expectorationem promovet, cæteraſque functiones in viſceribus reſtituit. Unde Aſplenium pectorale & aperiens habetur. In tuſſi, aſthmate, ictero, liene tumido, urinæ ſuppreſſione conducit in vino maceratum vel in aquâ aut juſculis decoctum. In liene tumido juvat præcipuè, non quòd ſplenem abſumat ut qui-

dam falsò reputant unde Aſplenium dici volunt, ſed quod ſpleni ut cæteris obſtructis viſceribus ferat opem. In cruentâ expuitione & alvi fluxu creditur prodeſſe: ſed debilior eſt illius aſtrictio, unde his in affectionibus parùm levaminis affert.

Tradit Matthiolus aurei illius pulveris qui invenitur in aversâ foliorum parte ʒj cum albi Succini farinæ ʒß ex ſucco Portulacæ aut Plantaginis potam gonorrhæâ laborantes mirificè juvare.

Schroderus refert Aſplenii folia externè admota mundificare vulnera ac ulcera.

Ceterach cum cæteris plantis Capillaribus in decoctis & juſculis ſæpiùs uſurpatur.

Uſurpatur quoque in ſyrupo Capillorum veneris, *Renaudæi*.

CHÆROPHYLLUM.

CHÆROPHYLLUM, Chærephyllon, Chærefolium, Cerefolium, & Gingidium, *Off*: Chærophyllum ſativum *C. B. P.* 152. *I. R. H.* 314: Chærephyllon *J. B.* 3. *p.* 2. 75: Chærefolium *Dodon. Pempt.* 700: Cerefolium *Matthiol*: Gingidium *Fuchs*: vulgò, *Cerfeuil*.

Radice eſt ſingulari, albâ, fibratâ, ſubacri: caule ſeſquicubitali, tereti, ſtriato, inani, geniculis longiùs diſtantibus nodoſo, glabro & ramoſo: foliis Cicutæ ſimilibus ſed minoribus, tenuioribus & dilutè rubentibus, pediculis ſæpè rubentibus, nonnihil hirſutis, ſaporis & odoris aromatici. Flores ſummis ramis inſident umbellatim digeſti, roſacei, è quinque petalis albis, inæqualibus, cordatis, in orbem poſitis, totidemque ſtaminulis albis compoſiti, cum calyce abeunte in duo ſemina oblonga, hinc gibba, inde plana, glabra, per maturitatem nigricantia, roſtro aviculæ ſimilia, ſapore

dulci aromatico. Creſcit in hortis in quibus ſeritur ſingulis menſibus ut tenerius ſit.

Analyſi chymicâ, ex Chærophylli foliorum & caulicul. ℔v. per B. V. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore Chærophyllum referentis, ſubſalſi & obſcurè acidi ℔ij, ℥xj: humoris manifeſtè acidi, deinde auſteri ℔j, ℥vij, ʒvj, gr. lx: Maſſa reſidua in alambice exſiccata pendebat ℥xij: quæ per retortam diſtillata præbuit humoris rufi, empyreumatici, manifeſtè acidi, ſubſalſi, auſteri & obſcurè alcali urinoſi ℥j, ʒv, gr. lviij: humoris fuſci, ſale alcali urinoſo copioſo impraegnati ʒiij, gr. xxiiij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. x: olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ℥j, ʒvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, ʒiij, gr. xxxvj: quæ per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum leucoph. ℥j, ʒvij, gr. lx; ex quibus lixivio ſalis alcali fixi ʒvj, gr. xlvj, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillationibus fuit ℥iiij, ʒvj, gr. xxviij; in calcinatione ℥ij, ʒiij, gr. xlviij.

Chærophyllum recens odorem herbaceum tenuem ac blandum ſpargit, ſaporemque refert ſubacrem, aromaticum cum quâdam aſtrictione, nec ingratum: exſiccatum ſuper prunas candentes projectum fulgurationes quaſdam nitroſas emittit: unde concludendum eſt illud ſale eſſentiali ammoniacali nitroſo donari cum oleo ſubacri aromatico copioſo conjuncto.

Olus eſt familiare ſuaveolens & ſapidum, ori proinde & ventriculo gratum. Eſtur crudum cum aliis herbis in acetariis; diſſectum etiam brodiis incoquitur ſolum vel cum aliis oleribus, eaque palato gratiora reddit: ſed propter partium tenuitatem diuturnam coctionem ferre nequit. Incidit, attenuat, aperit, urinam movet, menſes evocat, calcu-

los pellit, viſcerum obſtructiones recludit, cutaneis affectibus medetur, chronicis morbis opitulatur, grumos ſanguinis ex caſu vel ictu collectos egregiè reſolvit, tum internè tum externè adhibitum. Succus ex herbâ recenti contusâ exprimitur & levi ebullitione defæcatur : vel herba in vaſe fictili incluſa furni calentis calori exponitur, deinde ſuccus cum expreſſione extrahitur. Ad ℥iij. quatuorve propinatur reiterando ſi opus ſit tertiâ vel quartâ quâque horâ. Decoquitur etiam in aquâ, & decoctum ad ℥v vel vj. hauritur. A nonnullis infunditur in vino. Ejus ſuccum ſolum vel cum nitro defæcato & ſyrupo de 5 radicibus aperientibus quartâ quâque horâ aſſiduè ſumptum in quâlibet hydropiſi maximè proficuum expertus ſum. Hydropicorum enim urinas ferè ſuppreſſas reſtituit, turbidas & fæculentas defæcat, ardentes & igneas pallidiores reddit. Diureticum eſt blandum, nequaquam irritans, imò inflammationes compeſcens & ſedans. Hoc ſi medicamento non curetur hydrops, vix alio ſanabitur modo. Idcircò illud ſpecificum antihydropicum cenſeo. Obſervandum eſt tamen Chærophyllum ſale nitroſo donari, cujus ope ſuos effectus exerit, & iiſdem vitiis obnoxium eſſe quæ in nitro deprehenduntur. Siquidem ex largo & diuturniori illius uſu tuſſis excitatur ; quapropter tuſſientibus non adeò convenit utrumque ; nec cruenta exſpuentibus niſi cum cautione præſcribenda ſunt. In apozematibus aut juſculis carnium cum aliis herbis, Cancris fluviatilibus, ſalibus aut aliis medicamentis idoneis incoquitur, præſertim vere novo ; humorum enim ferociam & impetum compeſcit. Dolæus ſuccum Chærophylli aut ejus aquam diſtillatam terque ſuper novam plantam cohobatam ſæpiùs epotam

tanquam ſpecificam contra vertiginem commendat. Idem ſuccus febres intermittentes ſæpe profligavit copioſo ſudore prolicito ad ℥vj. epotus paulò ante paroxiſmum, & à nonnullis in pleuritide ad ſudorem excitandum præſcribitur.

Extrinſecùs in urinæ ſuppreſſione Simon Paulli uſum Chærophylli, Parietariæ & Petroſelini in butyro inſulſo ſimul frixorum & pectini calidè applicatorum proponit. Ettmullerus ejus decoctum ad dolores internos poſt partum ſedandos, ſi ex retentione ſanguinis grumoſi oriantur, plurimùm valere aſſerit. Idem decoctum ſolum vel cum tantillo aquæ vitæ inflammationes & vitia cutis eryſipelatoſa demulcet & mundat. Herba contuſa hæmorrhoides cæcas ſanat podici calidè appoſita.

℞. Chærophylli recenter collecti M. vj. carnis vitulinæ taleolatim ſectæ ℔j. Stratum ſuper ſtratum diſponantur in ollâ fictili, addendo ſalis Prunell. ʒj. Olla operculo accuratè obturata bulliat in cacabo aquâ repleto per horas quatuor vel quinque. Tunc ſuccus exprimatur & ad ℥vj. propinetur quartâ quâque horâ in hydrope. Vel

℞. Succi Chærophylli defæcati ℥xij. Quo dilue Nitri puri ʒß. Syrup. de 5. rad. aper. ℥ij. Dividatur in quatuor doſes quartâ quâque horâ ſumendas.

Aqua Chærophylli diſtillata ſervatur in Officinis.

CHAMÆDRYS.

Chamædrys, *Off*: Chamædrys minor repens, *C. B. P.* 248: Chamædrys repens minor, *Dod. Pempt.* 43: Chamædrys vulgaris ſive 2ª. *Cluſ. Hiſt.* 351: Triſſago, Trixago, Quercula Calamandrina,

Germanor : vulgò , *Germandrée, petit Chêne, Chenette.*

Radicibus mirè repit fibroſis in ſylvoſis , caules hinc inde ſpargens ſupinos , quadrangulos , ramoſos, dodrantales , lanuginoſos, in quibus folia bina ex adverſo naſcuntur lætè virentia , ſemiunciam longa, duas aut tres lineas lata , baſi anguſtâ, à mediâ parte ad extremam uſque crenata & amara, aliquantiſper aromatica. In eorum alis flores naſcuntur monopetali , labiati , purpuraſcentes , labio ſuperiori carentes , cujus loco ſtamina gerunt incurva cum piſtillo bicorni. Labium inferius præter cervicem in duas appendices acutas abeuntem trilobatum eſt. Calyx monotomos,cytiniformis & quinquefidus quaterna ſemina ſubrotunda continet è piſtillo nata. Folia & flores in uſum veniunt. In ſylvâ Bononienſi agri Pariſienſis ſponte naſcitur.

Analyſi chymicâ , ex hujus plantæ floridæ recentis ℔iiij. & ℥x. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi , ferè inodori , ſubacidi ℥xij , ʒj : humoris manifeſtè acidi, ſub finem auſteri ℔ij , ℥v , ʒv , gr. xviij : humoris ruſi , empyreumatici , intenſè acidi , auſteri , ſubſalſi , deinde tum acidi , tum alcali & ſale volatili urinoſo imprægnati ℥vj , gr. xlviij : olei adipoſi ℥iij , ʒj , gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥x , gr. xviij : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij , ʒj , gr. xxxvj ; ex quibus lixivio, ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. liiij, ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij , ʒvij , gr. xxxvj ; in calcinatione ℥vij , ʒvj , gr. liiij.

Hujus plantæ folia amara ſunt & ſubaromatica. Chartæ cæruleæ colorem nullo modo mutant. Salem eſſentialem continere videntur ſali mirabili Glauberi ſimilem cum ammoniacali conjunctum & multo oleo aromatico involutum.

Humores craſſos & tenaces incidit, attenuat, laxiorem partium ſolidarum tonum firmat & roborat, urinam & ſudorem potenter movet. Intùs aſſumpta confert in viſcerum obſtructionibus, ictero, tumoribus lienis, menſium ſuppreſſione, febribus contumacibus, hydrope incipiente, ſcorbuto & arthritide. Matthiolus aſſerit eam in peſtilentiâ juvare, lumbricos necare, & capitis affectibus frigidis mederi. J. Raius ſcribit hanc plantam in agro Cantabrigienſi Theriacam Anglicam nuncupari, procul dubio quia alexipharmaca cenſetur.

Veſalius *in Epiſtolâ de Chinâ*, narrat decoctum Chamædryos fuiſſe commendatum à Medicis Genuenſibus Carolo quinto Imperatori pro perpetuo podagræ auxilio, facto decocto ſive ex vino, ſive ex aquâ ſtillatitiâ. Experiatur qui volet, inquit C. Hoffmann. eam tamen utiliter decoctis aperientibus utiliter admiſceri annuit, & J. Raius refert in Angliâ apud mulierculas idem decoctum creberrimi eſſe usûs in menſium ſuppreſſione. Idem profert quemdam celebrem ob ſcrophularum curationem exhibuiſſe decoctionem Chamædryos in vini albi ℔ij ad ℔j. conſumptionem, & ſumebat æger cochlearia vj. manè & veſperi per menſem. Ejus ſummitates infuſæ in modum Theæ ad P. j. aut ij. uſurpantur in morbis chronicis & viſcerum obſtructionibus. Ejus pulvis ad ʒj. exhibetur, & celebratur apud Ægyptios adversùs febres intermittentes, referente Alpino *De Med. Ægypt. fol.* 146. 147. Multi ruſtici curant febres quartanas ejus pulvere ſumpto in juſculis per aliquot dies. Adverſus febres contumaces D. Chomel infuſum Chamædryos & Centaurii minoris in vino commendat.

Ejuſdem plantæ extractum in Officinis conficitur ad eoſdem affectus utile. Exhibetur ad ʒj.

℞. Chamædryos & Centaurii minor. pulverator. ana ʒß. Infunde per noctem in vini generoſi cyatho uno. Hauriat æger ante paroxiſmum in febribus intermittentibus.

Uſurpatur in Theriacâ *Andromachi*, hierâ Diacolocynthidos, ſyrup. de Arthemiſiâ *Rhaſis*, ſyrup. Chamædryos *Bauderon.* ſyrupo Hydragogo & aperiente cachectico *Pharm. Regiæ*, Pulvere arthritico *Comitis Mirandolani*, Oleo Scorpionum compoſito *Matthioli*, Ung. Martiato, Unguento mundificativo de Apio.

CHAMÆMELUM.

TRES Chamæmeli ſpecies in uſum medicum veniunt, ſcilicet Chamæmelum vulgare, Chamæmelum odoratum & Chamæmelum fœtidum.

CHAMÆMELUM vulgare, Chamomilla, *Off*: Chamæmelum vulgare, Leucanthemum Dioſcor. *C. B. P.* 135. *Inſt. R. H.* 494: Chamæmelum vulgare, amarum *J. B.* 3. 116: Chamæmelum vulgare *Dodon. Pempt.* 257: Anthemis *Matthiol. Cord:* Chamæmelum Parthenii 3ª. ſpecies, *Brunsfelſii:* vulgò, *Camomille.*

Radicibus eſt tenuibus, fibroſis, cauliculis tenuibus in alas multas diviſis, dodrantalibus aut altioribus: foliis tenuiſſimis & diſſectis, numeroſis. Flores in ſummis caulibus & ramulis ſingulares pediculis prælongis inſident radiati, quorum diſcus ex plurimis floſculis aureis, corona verò ex ſemifloſculis candidis componitur embryonibus inſidentibus, & calyce ſquammoſo comprehenſis. Embryones autem abeunt in ſemina tenuia, oblonga, pappo deſtituta & thalamo infixa. Tota planta odorem ſpirat medicatum non adeò ingratum. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur.

Chamæmelum odoratum, Chamæmelum Romanum, Chamæmelum nobile, Chamomilla Romana odorata, *Off*: Chamæmelum nobile ſive Leucanthemum odoratius *C. B. P.* 135: *Inſt. R. H.* 494: Chamæmelum odoratiſſimum repens, flore ſimplici *J. B.* 3. 118: Chamæmelum odoratum *Dod. Pempt.* 260: vulgò, *Camomille Romaine.*

Ex radice fibroſâ caules profert multos non erectos ſed procumbentes & quaſi per terram repentes, folia ut Chamæmeli vulgaris ſed majora & virentiora, flores quoque ſimiles. Referunt folia & flores pergratum ac jucundum cum gravitate quâdam odorem, aromaticum. In hortis colitur.

Eſt & hujus generis quoddam, ſemifloſculos candidos medium floris ambientes denſiſſimè multiplicans, luteis floſculis in anguſtum orbem coactis, quod odore & formâ præcedenti per omnia ſimile aliàs eſt. Dicitur Chamæmelum nobile flore multiplici, *C. B. P.* 135. & *Inſt. R. H.* 494.

Chamæmelum fœtidum, Cotula fœtida, *Off*: Chamæmelum fœtidum, *C. B. P.* 135. *Inſt. R. H.* 494: Chamæmelum fœtidum ſive Cotula fœtida, *J. B.* 3. 120: Cotula alba, *Dod. Pempt.* 258: Buphtalmum minus, *Cordi*: Parthenium, *Fuchſii*: vulgò, *Camomille puante*, ou *Maroute.*

Ex fibroſis radicibus caules promittit rotundos, virentes, fragiles & ſucculentos, in alas multas diviſos, craſſiores & altiores quàm Chamæmeli vulgaris, folia ſimiliter ampliora in virore nigricantia, flores formâ & colore ſimiles. Fœtet herba tota gravemque ſpirat odorem. Naſcitur ſponte in agro Pariſienſi.

Analyſi chymicâ, Chamæmelum vulgare præter phlegma acidum copioſum, non mediocrem olei tum tenuis ſeu eſſentialis, tum craſſi, ſicut &

ſpiritûs urinoſi quantitatem, & aliquantulùm ſalis volatilis urinoſi concreti ſuppeditat. Prætereà ſucco ſuo chartæ cæruleæ rubrum colorem conciliat, & aromaticum eſt amarumque. Salem igitur eſſentialem continet ammoniacalem acido ſaturatum & ſulphure copioſo tum tenui, tum craſſo involutum. Chamæmelum odoratum multò plùs olei eſſentialis poſſidet. Fœtidum verò Chamæmelum odorem quaſi bituminoſum ſpargit. Chartam cæruleam rubro colore leviter admodùm tingit, ac proinde ſale gaudet eſſentiali ammoniacali cum multo oleo craſſo ac fœtido implicito.

Utriuſque Chamæmeli, ſcilicet vulgaris & odorati, floridæ ſummitates & folia uſurpantur. Digerunt, laxant, molliunt, flatus diſcutiunt, dolores mitigant, & nervoſis partibus utiliſſima deprehenduntur. Romanum potentiùs calefacit & attenuat, digerit & rarefacit, remiſſiùs verò emollit & dolores mitigat quàm vulgare. Utriuſque uſus eſt inſignis in dolore colico flatulento, in cruciatibus ſpaſmodicis & convulſionibus, cardialgiâ, adverſùs calculum, ad febres intermittentes profligandas. Internè & externè uſurpantur. Florum pulvis exhibetur ad ʒß vel ʒj: ſuccus expreſſus & defæcatus ad ℥ij, iij, iiij ve: infuſum vel decoctum ex aquâ aut vino ad ℥vj. Ettmullerus *in Praxi, p. 1. cap. 9.* Chamæmelum præ aliis omnibus antiſpaſmodicis commendat, adeò ut in nephritide, doloribus gravidarum, torminibus puerperarum poſt partum, aliiſque cruciatibus mirabile ſit remedium. A Simone Paulli in pleuritide ejus aqua diſtiſtillata plurimùm laudatur ad dolorem diſcutiendum, intùs ſumpta, & decoctum calidum in veſicâ ſuillâ ſupra latus dolens applicatur. Ad cardialgiam à Foreſto & Ettmullero ejus decoctum aut tinctura ex floribus cum

ſpiritu Chamomillæ fermentatæ, vel cum ſpiritu quocumque carminativo extracta, veluti ſpecificum valde prædicatur.

Nonnulli adversùs calculum ejus decoctum propinant: Simon Paulli plurimos nephritide laborantes inſigne levamen ex infuſo florum Chamæmeli in vino Rhenano percepiſſe teſtatur, ſi præſertim in balneo Avenæ & Artemiſiæ ſederent. Illud autem infuſum ſic præparari jubet.

℞. Flor. Chamæmeli vulgaris M. ij. Quibus affunde vini Rhenani, vel vini albi generoſi ℔ij. Digerantur in cineribus calidis per duas horas. Infuſum cum forti expreſſione coletur, & duobus aliorum florum Chamæmeli manipulis affundatur. Digerantur iterum ſuper cineres calidos per totidem horas: fiat fortis expreſſio novis adhuc floribus affundenda & pro tertiâ vice maceranda eodem modo: tandem bulliant leviter & hoc decoctum ultimò coletur. Hujus decocti duo vel tria cochlearia ſumat æger cum hauſtulo vini calido permiſta. Sic non tantùm miteſcebant graviſſima nephritica ſymptomata, ſed etiam calculi nonnunquam ejiciebantur.

Hoc infuſum adeò ſalſum guſtu deprehenditur, inquit S. Paulli, ut ſi quis deguſtaret inſcius, pugillos aliquot ſalis culinarii in eo eſſe liquefactos aſſeveraret.

A veteribus & neotericis vis febrifuga Chamæmeli valde prædicatur. Richard. Morton refert febres intermittentes rebelles & Cortici Peruviano haud cedentes pulvere florum Chamæmeli ad ℈j vel ſolo exhibito, vel cum ſale Abſynthio & Diaphoretico minerali permiſto feliciter curatas fuiſſe. J. Raius ſucci Chamæmeli cochlearia duo vel tria

cum guttulis aliquot ſpiritûs Vitrioli in juſculo exhibita in febre quâcumque intermittente paulò ante acceſſum inſtantem paroxiſmum ſæpe avertere & febrem ipſam ſanare ſcribit. Ejuſdem decoctum vel aquam diſtillatam ad ℥vj. propinatam idem præſtare Riverius aſſerit. Hujus plantæ infuſum vel decoctum, annotante Raio, ad ſcrophulas felici cum ſucceſſu propinantur. Foreſtus decocto florum Chamæmeli & lacte bubulo ſe ſenem dyſuriâ laborantem curaſſe teſtatur.

℞. Decocti Chamæmeli ℥vj. Syrup. Menth. ℥j. Sp. carminativ. Sylv. ℥ß. M. F. julapium in colicâ flatulentâ propinandum.

℞. Flor. Chamæmel. ſubtiliſſim. pulverator. ℈j. Diaphor. miner. & ſal. Abſynth. ana ℈ß. M. F. pulvis ſumendus in hauſtu vini aut alio liquore idoneo, vel in formam boli cum ſyrup. Caryophyllor. hortenſ. q. ſ. redactus, ſextâ quâque horâ per biduum vel triduum reiterandus.

Externè hæc planta in fomentis & cataplaſmatibus emollientibus, reſolventibus ac demulcentibus, vel ſola vel cum Meliloto conſociata uſurpatur. In clyſteribus ad inteſtinorum dolores ſedandos, quâcunque ex causâ procedant, magnoperè conducit. Ad duritiem mammarum ex lactis coagulatione, ejus decocto pars affecta lavetur bis die & ſuperponatur cataplaſma ex ſummitatibus Chamæmeli, foliis Enulæ, Marrubii & ſemine Lini contuſis & axungiæ permiſtis ad emplaſtri conſiſtentiam.

Oleum Chamæmelinum duplex in Officinis deprehenditur, ſcilicet vulgatiſſimum quod per infuſionem, alterum elegantiſſimum quod per veſicam arte chymicâ paratur, coloris cærulei elegantiâ & amœnitate ipſi ſaphyro non cedens. Primum tumo-

res duros emollit & diſſipat, dolores ſedat, laſſitudinem ſpontaneam tollit. Idem quoque clyſteribus admiſcetur, ut omnis generis dolores infimi ventris in utroque ſexu leniat & compeſcat.

Poſterius oleum arte chymicâ ex Chamæmeli Romani floribus calidioribus præſertim in regionibus collectis elicitum & eorum dotibus inſtructum, illis qui decoctum florum Chamæmeli faſtidiunt, cum tantillo Sacchari in conveniente vehiculo contra colicos dolores & calculum propinatur ad guttas aliquot.

Obſervandum eſt cum S. Paulli hoc oleum eſſentiale Chamæmeli florum infuſo vel decocto dotibus præſtantius non eſſe, ut quidam volunt. Imò experientiâ compertum habuit quemdam nephriticum poſt uſum olei eſſentialis Chamæmeli fruſtra tentatum tandem ejuſdem plantæ infuſo ſupraſcripto ſanatum fuiſſe. Idem author obſervat inſuper poſt C. Hoffmannum olea eſſentialia ſtillatitia ventriculo eſſe infeſta. Reipsâ hæc olea uſu diuturno & intempeſtivo ardorem accendunt in ventriculo & in renibus, hepatis obſtructiones pariunt, ſanguinem inflammant, in quibuſdam ſitim perpetuam excitant, in aliis cachexiam bilioſam, in aliis calidum hydropem inducunt. Quapropter nonniſi maximâ cautione eorum uſus præſcribendus eſt, & calidis naturis atque bilioſis interdicendus.

℞. Radic. Althææ, Calami aromatici ana ℥ij. folior. Malv. Calamenth. Puleg. ſummitatum Aneth. flor. Chamæmel. & Melilot. ana M. j. Fiat decoctum in aq. commun. q. ſ. ad ℔ij. addendo ſub finem vini albi ℔j. Colaturâ foveatur abdomen tepidè cum linteis craſſioribus quadruplicatis, vel pannis laneis, aliquando cum ſpongiis dicto liquore imbutis & mutatis quoties

ties refrixerint, vel etiam veſicis bubulis aut ſuillis dicto liquore ſemiplenis, in colicis doloribus præſertim flatulentis.

℞. Rad. Alth. & Brion. ana ℥ij. Bulbos Lilior. contuſor. nº. iiij. Radices mundentur & concidantur. Bulliant deinde in ſ. q. aq. donec inſigniter molleſcant. Deinde adde folior. Malvæ utriuſque, Violar. Acanthi, Mercurialis ana M. j. Caricar. ping. paria vj. Coq. omnia ad putrilaginem, deinde ſetaceo trajiciantur. Trajectis adde flor. Chamæmeli & radicis Ireos Florentin. pulverat. ana ℥ß. Olei Lilior. ℥ij. F. cataplaſma emolliens.

℞. Quatuor farinar. reſolvent. ℔ij. Coquantur in lixivio leni ſarmentor. Tum remoto lixivio adde pulver. flor. Chamæmel. Meliloti, Sambuci & radic. Ireos Florentin. pulver. ana ℥ß. cum olei Chamæmelin. ſ. q. Fiat cataplaſma reſolvens.

℞. Olei Chamæmelini ℥ij. Ung. de Althæâ ℥j. Fiat linimentum in pleuritide quo latus dolens illiniatur.

℞. Folior. Malv. Althææ, Violar. Flor. Chamæmeli, Melilot. Origan. ana M. j. Semin. Fœnicul. P. ij. Fiat decoct. in cujus ℔j. diſſolve Diaph. vel Bened. laxativ. ℥j. Mellis anthoſat. ℥jß. Fiat clyſter. ad flatus diſcutiendos in colicis doloribus. Addi poteſt Therebenth. vitello ovi diſſolut. ℥ß. Olei Chamæmel. ℥ij. in dolore nephritico.

Chamæmelum uſurpatur in Ung. Martiato, Empl. de Meliloto, Emplaſtro pro utero *Nicolai*, de ranis, *J. de Vigo*.

Chamæmeli fœtidi decoctum, autore Trago, in paſſionibus hyſtericis, inſeſſu, fomentis & odo-

ratu ſaluberrimum eſt. Adeò acris eſt hæc herba, inquit Matthiolus, ut cutem exulceret alligata. Quo fit ut qui in campis alvum exonerant, ac deinde hac herbâ ſedem abſtergunt, paulò poſt intolerabili vexentur ardore.

CHAMÆPITYS.

Chamæpitys ſeu Iva duplex in Officinis, ſcilicet Chamæpitys lutea vulgaris, ſeu Iva arthritica, & Chamæpitys moſchata ſeu Iva moſchata.

Chamæpitys lutea vulgaris, Iva arthritica, Arthetica, *Off*: Chamæpitys lutea vulgaris ſive folio trifido, *C. B. P.* 249. *Inſt. R. H.* 208: Chamæpitys vulgaris odorata, flore luteo, *J. B.* 3. 295: Ajuga ſive Chamæpitys mas Dioſcoridis, *Lobel. Icon.* 382: Periſterona crateræ, *Anguillar*: vulgò, *Ivette*.

Planta eſt vulgatiſſima in agro Pariſienſi ſpontè naſcens, radice exili, fibratâ, albâ: caulibus ſupinis & humifuſis, villoſis, in orbem ſparſis & dodrantalibus, in quibus folia ad nodos bina oriuntur unciam ſuperantia, trifariam laciniata, acuta, ex luteo virentia & villoſa. Flores in alis adſunt monopetali, unilabiati, lutei, labio inferiori in tres partes diviſo quorum media bifida eſt, labii ſuperioris locum occupantibus aliquot denticulis, cum ſtaminibus dilutè purpuraſcentibus. Calyx cytiniformis, quinquefidus, villoſus, quaterna ſemina includit triquetra, fuſca, è piſtillo nata. Herba tota uſitata eſt, odore reſinam piceam aut larignam refert.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ floridæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris lim-

pidi, odoris & ſaporis aromatici, ſubacidi ℥xj, gr. xxxvj : humoris primò limpidi, deinde ruſeſcentis ac tandem rufi & ſub finem empyreumatici, manifeſtè acidi & auſteri ℔iij, ℥j, ʒvij, gr. xxxvj : humoris rufi ſale volatili urinoſo imprægnati ℥ij, ʒij, gr. lx : olei craſſi adipoſi ℥j, ʒvij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥x, ʒv, gr. xij : quæ calcinata reliquit cinerum ℥v, ʒvij : ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi ʒj, extracta fuit. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, gr. lx : in calcinatione ℥iiij, ʒvj, gr. xij.

Amara eſt & aromatica hæc planta, & ſucco ſuo chartam cæruleam rubro colore inficit. Sale eſſentiali tartareo aliquantiſper aluminoſo multo oleo & terra implicito inſtructa videtur.

CHAMÆPITYS moſchata, ſeu Iva moſchata, *Off*: Chamæpitys moſchata, foliis ſerratis, an prima Dioſcoridis, *C. B. P.* 249. *Inſt. R. H.* 208: Chamæpitys ſive Iva moſchata Monſpelienſium, *J. B.* 3. 296: Chamæpitys ſpuria prior, ſive Anthyllis altera, *Dod. Pempt.* 47 : Chamæpitys altera & major, *Cæſalp.* 456 : Anthyllis Chamæpitydes minor, *Lobel. Icon.* 384 : Anthyllis altera, *Cluſ. Hiſt* 166 : vulgò, *Ivette muſquée.*

Humi ſerpit inſtar prioris Chamæpityos quàm tenuibus ſed tamen durioribus cauliculis & foliis ſatis refert: flos ſimilis ſed colore purpureus. Semina in ſingulis calycibus quaterna, nigra, criſpa, ſublonga, vermiculi inſtar aliquantulùm incurva in utriculis lanuginoſis. Tota hæc herba admodum hirſuta eſt, ſapore amaricante, odore gravi, reſinoſo, prædita, haudquaquam grato, ad moſchum nonnunquam accedente præſertim diebus æſtivis & calidis in regionibus, ut obſervat D. Garidel in *Hiſtoriâ Plantarum agri Aquiſextienſis.* Circa Monſpe-

lium in Occitaniâ & Gallo-provinciâ ſponte creſcit.

Iiſdem ferè principiis donatur ac prior, ſed paulò plus olei eſſentialis continet. Utraque in Officinis ferè indiſcriminatim uſurpantur, cùm iiſdem virtutibus præditæ cenſeantur. Inter plantas aperientes, vulnerarias, cephalicas, hyſtericas & nervinas numerantur. Foliorum & florum infuſum, decoctum & pulvis intus ſumuntur. In catharralibus affectionibus, doloribus rheumaticis, iſchiadicis, artuum tremore & paralyſi earum pulvis ad ʒj ſolus vel cum pulvere Chamædryos in vino rubro, vel earum decoctum in ſero lactis, ſi vinum minùs conveniat, quotidie manè propinatur. A nonnullis in aſthmate convulſivo, ab aliis in mictu cruento laudantur. A quibuſdam earumdem decoctum ex lacte vaccino in veſicæ exulceratione commendatur ter die ſumptum. A S. Paulli adversùs paralyſim valde prædicantur pilulæ à Matthiolo præſcriptæ in *Commentar. Dioſcorid. cap. ultimo Lib.* 3. quarum hæc eſt deſcriptio.

℞. Chamæpityos, Betonic. Stæchad. flor. Roriſmarini ana ʒj. Turpeth. ʒjß. Agaric. ʒij. Colocynthid. ʒß. Zingiber. Sal. gemm. ana gr. x. Rhabarbar. ʒjß. Spicæ indic. gr. vij. pulver. Hieræ ſimpl. ℥ß. Diacryd. ʒj. Omnia in mortario Chamæpityos ſucco excipiantur & in maſſam redigantur, è quâ catapotia formentur ex quâlibet drachmâ novem. Ex quibus ſi quotidie tria ſumantur à paralyticis, cum ſe cubitum recipiunt, præſentaneum ferè ſentient auxilium.

Inſuper Chamæpitys in iſchiadicis & arthriticis affectionibus præcipuæ eſt æſtimationis cum Chamædry inſtar Theæ pota vel in pulverem redacta: Quanquam ex his podagrici nonniſi pa-

rùm ſolatii ſibi promittere poſſint, obſervante Ettmullero.

℞. Chamædryos & Chamæpityos ana M. j. ſumm. Centaur. minor. M. ß. Coquantur in aq. ℔iij. ad ℔ij. Propinetur ad ℥iiij calidè quater die in arthriticis & iſchiadicis doloribus.

℞. Chamæpityos M. ij. flor. Salviæ & flor. Betonic. ana ʒj. rad. Pæoniæ mar. ℥j. Coq. in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Colaturâ dilue ſyrup. de Stæchad. ℥ij. Sumantur ℥vj. ter vel quater die in artuum tremore & paralyſi.

Hepatis & lienis obſtructiones reſerare dicitur & ictero mederi, menſes ſuppreſſos revocare, fœtum mortuum & ſecundinas pellere, & adeò potenter, ut uſus ejus in utero geſtantibus omnino interdicatur, ne abortum faciat.

Ejuſdem extractum in Officinis paratum ſervatur ad eoſdem uſus. Ad ʒj. exhiberi poteſt.

Externè abſterſione vulnerum & ulcerum ſolidationem promovent utraque & tumores diſcutiunt.

Chamæpitys lutea uſurpatur in Theriacâ *Andromachi*, ſyrupo de Artemiſiâ, Pulvere arthritico *Comitis Mirandulani*, Pilulis de Ivâ arthriticâ *Nicolai Salernitani*, & Ung. Martiato.

CHELIDONIUM.

CHELIDONIUM duplex in Officinis habetur, majus & minus.

CHELIDONIUM majus, Chelidonia major, Hirundinaria major, *Offic:* Chelidonium majus vulgare, *C. B. P.* 144. *Inſt. R. H.* 231: Chelidonia, *J. B.* 3. 482: Chelidonium majus, *Dodon. Pempt.* 48: Papaver corniculatum luteum Chelidonia dictum, *Raii Syn. Hiſtor.* 857: vulgò, *Eclaire*, *Chelidoine*, *Felongne*.

Radicibus eſt fibroſis, multo capillitio ſtipatis, ex uno capite pendentibus, miniati coloris, ſucco croceo intenſiori, acri, turgentibus: folia inferiora ampla ſunt, ſpithamam longa, lobata, supernè pulchrè virentia, ſubtùs glauca & villis nonnullis aſperſa: lobi ſubrotundi ſunt, auriti, ex adverſo quandoque poſiti, venoſi, venis amplis & inciſuris diſtincti, majoreſque fiunt quò magis à pediculo recedunt. Caules cubitales ſunt & ampliores, nodoſi, fragiles, fiſtuloſi, ramoſi, foliis alternatim donati, quæ in inferioribus ſæpe ampliora ſunt; ex eorum alis in ſummo oriuntur pediculi palmo longiores qui flores velut in umbellâ ſuſtinent cruciformes, è quatuor petalis aureis conflatos, calyce bifolio & facilè decidente. Piſtillus florum mutatur in ſiliquam ſeſquiunciam longam, teretem, gracilem, bivalvem quidem, ſed monocapſularem, glabram, & quaſi corrugatam, primùm viridem, deinde rufeſcentem quæ ſemina effundit nigra, lucida, rotundiora, compreſſa, ſemilineam lata. Tota planta graveolens eſt, & quâcumque parte læſa aut vulnerata crocei coloris ſuccum acrem mordacemque ac nonnihil amaricantem fundit. Delectatur locis aquoſis & umbroſis. In agro Pariſienſi ſpontè naſcitur. Folia & radix uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex Chelidonii folior. & ſtirpium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ferè inſipidi & inodori, ſubacris, obſcurè acidi ℔j, ℥xj, ʒiij, gr. xviij: humoris limpidi, manifeſtè acidi & obſcurè auſteri ℔ij, ℥xiij, gr. xviij: humoris rufeſcentis, ſubſalſi, alcali, urinoſi ℥j, ʒvij, gr. xxxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒiiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥ij, ʒvij, gr. xviij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j,

ʒij, gr. xxxvj; ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. xxvij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, gr. xviij: in calcinatione ℥j, ʒiiij, gr. liiij.

Tota planta & radix potiſſimùm ſucco turget amaro, acri, deurente. Chartam cæruleam nonniſi leviter rubro colore tingit, & odore ova putida aliquantiſper refert. Unde conjicere licet hunc ſuccum ad lac ſulphuris accedere; ac proinde ſalem eſſentialem continere ammoniacalem, vitriolicum, multo oleo bituminoſo implicitum.

Chelidonium majus intùs ſumptùm obſtructiones aperit, urinas & ſudores movet, cachexiæ & hydropi medetur, febrifugum eſt & ictero præſertim dicatum. Radicis exſiccatæ pulvis ad ʒß. vel ʒj. ejuſdem recentis ℥j. infuſùm in vini ℔ij, vel decoctum ex aquâ ad ℥vj. epotum; ſucci crocei guttæ tres vel quatuor in vini hauſtu vel alio vehiculo idoneo præſcribuntur.

Dicunt nonnulli ejus radicem fuiſſe ſpecificum remedium Helmontii adversùs hydropem aſcitem.

Pro ſudorifero quoque egregio cum aceto decocta in febribus malignis & peſtilentialibus propinata habetur. Radix, inquit Tragus, quantùm ejus manus capere poteſt, purgata, in ſextario aceti roſacei decocta, ita ut deinceps percoletur, decoctoque adjiciatur Theriacæ ℥jß. cyathique vulgaris menſurâ exhibitâ à peſte correptos liberabit, ſi in lectum ſe compoſuerint & ſudaverint. Jul. Palmarius *Tractatu de Morbis contag. c.* 18, *p.* 456, ejus ſuccum his verbis commendat. Succus radicis Chelidonii majoris ex vino albo, & aceti roſacei momento expreſſus nonnullis præſentaneum auxilium attulit, & virus ſudore foras pepulit.

Garencieres *Tractatu de Tabe Anglicâ*, Cheli-

donium majus multùm celebrat in hâc tabe, illudque in omnibus pulmonum affectionibus utiliſſimum & convenientiſſimum prædicat. At eo in affectu Simon Paulli obſervat pulmones non niſi ſecundariò affici, hepar vero primariò & in eo viſcere præcipuam latitare morbi cauſam ut apud authorem *in Quadr. Botanico*, videre licet: ac proinde Chelidonium tunc tabidos juvaſſe non tam pulmones quàm jecur ab infarctu liberando.

Emmanuel Konig *in ſuo Regno Vegetabili* monet, ne Chelidonium nimiâ doſi exhibeatur. Si enim radix ad ℥ij. infuſa propinetur, eam horrenda inducere ſymptomata aſſerit. Lobelius raró intus ſumendum eſſe putat. J. Raius in eâdem eſt ſententiâ: nec ſuccum, cùm acerrimus ſit, ad oculorum affectus adhibendum eſſe exiſtimat, niſi eis additis quæ acrimoniam ejus retundant, cujuſmodi eſt lac muliebre.

℞. Folior. Chelidon. major. P. j. cremor. Tartari ʒj. Macerentur in ſeri lactis ℥vj. Colaturâ dilue ſyrup. de Cichor. comp. c. Rh. ℥j. Fiat potio manè jejuno ventriculo propinanda in ictero & in menſium ſuppreſſione.

℞. Rad. Chelidon. maj. minutim inciſ. q. v. Affunde vini albi vel Rhenan. ad ſupereminentiam trium vel quatuor digitor. Digerantur frigidè in vaſe bene clauſo per dies aliquot, ſæpiùs agitando, donec tinctura extrahatur, quæ per chartam bibulam tranſcolata ſervetur uſui. Doſis ℥iiij vel ℥vj. manè & quartâ pomeridianâ in ictero.

℞. Radic. Chelidon. major. M. ij. Baccar. Juniperi. M. j. Contund. cum vini Rhenan. ℔j. Deinde exprimatur ſuccus, cujus capiat æger ℥iiij bis in die.

℞. Radic. Chelidon. major. Urtic. urentis, & Ariſtoloch. rotund. ana ℥iij. Radic. Gentian. ʒjß. ſumm. Abſynth. roman. & Scord. ana M. ß. ſemin. Aquileg. & Cannabis contuſor. ana ʒjß. flor. Hyperic. Centaur. minor. ana P. j. Croci martis aper. nodulo incluſ. ℥ß. ſalis Tartar. ʒj. Coquantur per ſemihoram in ℔iiij. aq. comm. ad medias. Colatura dividatur in 4. doſes. Exhibeantur duæ quotidie, una ſerò circa octavam, altera circa ſextam matutinam, additâ cuilibet ℥ß. ſyrup. de Praſſio albo. In ictero.

℞. Radic. Chelid. major. ℥j. Tinctur. Martis ℥ß. vini alb. ℔j. Digerantur per 24. horas. F. colatura cujus ℥iij. pro ſingulâ doſi bis die ſumantur.

Chelidonium majus externè adhibitum vulnera præſertim vetuſtiora & ulcera abſtergit & mundat ſeu foliis contuſis admotis, ſeu pulvere inſperſo, ſeu ſucco inſtillato. Croceus ejus ſuccus verrucis applicatus eas tollit. Idem præſtat herba trita cum axungiâ. Cataplaſma ex herbis contuſis & bis die parti admotum herpetem miliarem efficaciter compeſcit & ſanat.

In oculorum affectionibus Chelidonium plurimùm celebratur. Succus ejus luteus ex rupto caule exſtillans oculis inſtillatus à nonnullis commendatur ad oculorum ulcera detergenda & pro panniculis aut nubeculis removendis. Sed quia eſt admodùm acris vel diluitur cum liquore quolibet idoneo, vel ejus aqua diſtillata uſurpatur quæ longè mitior eſt. Fabricius Hildanus *Centur. Epiſtolar.* 59, teſtatur extractum Chelidonii non ſolùm in externis nubeculis ſed etiam incipiente ſuffuſione proficuum eſſe, veluti ſæpiſſimè expertus. At non ultra magnitudinem capitis aciculæ ſingulis vicibus impo-

nendum eſſe monet propter acredinem.

In Officinis proſtat aqua diſtillata Chelidon. major. quæ à Rulando & Quercetano mirum habetur ophtalmicum, ſi in eâ infuſum fuerit antimonium crudum vel crocus metallorum. Herba aut radix recens contuſa imponitur plantis pedum in tumoribus œdematoſis ex febribus intermittentibus pertinacibus aut aliis morbis chronicis oriundis, quos diſſipare valet.

Uſurpatur in Orvietano *Frederic. Hoffmann.* Ung. mundificativo de Apio, Emplaſtro Diabotano, Aq. diſtillata uſurpatur in aquâ ophtalmicâ *D. Daquin Ph. Reg.*

Chelidonium minus, Scrophularia minor, Ficaria, Hæmorrhoidum herba, *Off*: Ranunculus vernus, rotundifolius, minor, *Inſt. R. H.* 286: Ranunculus præcox rotundifolius granulatâ radice, *Moriſſ. Hiſtor.* 446: Ranunculus latifolius, *Lugd.* 1036: Chelidonia rotundifolia minor, *C. B. P.* 309: Scrophularia minor ſive Chelidonium minus vulgò dictum *J. B.* 3. 468: Chelidonium minus, *Dodon. Pemptad.* 49: Malacociſſus minor, *Fuchſ*: Favagello, *Cæſalp.* 546: Strumea, *Plin.* vulgò, *Petite Scrophulaire*, ou *petite Chelidoine.*

Radice eſt ex multis tenuibus & candicantibus compoſitâ fibris quibus adhærent aliquot tubercula, granis triticeis magnitudine ſimilia, ſubrotunda vel oblonga, foris pallida, intùs alba: cauliculis palmaribus, tenuibus, humi plurimâ parte procumbentibus: foliis ſubrotundis, lævibus, glabris, virentibus ac ſplendentibus, quàm Hederæ minoribus. Summo cauliculorum faſtigio inſidet flos unus Ranunculi æmulus, roſaceus, ex octo ſcilicet aut novem petalis aureo fulgore micantibus, cum unguibus Chloris, in orbem poſitis, ſtaminulis mul-

tis croceis medium occupantibus, & calyce triphyllo compoſitus. Ex floris meditullio ſurgit piſtillum, quod abit in fructum ſubrotundum, echinatum, è viridi luteum, cujus placentæ multa ſemina tenuia adhæreſcunt. Agri Pariſienſis incola hæc planta in pratis, ſecùs vias, in ſcrobium foſſarumque marginibus creſcit. Herba integra & potiſſimum radicis tubercula uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum Chelidon. minor. ℔v per retortam diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, inodori, at initio ſeminis Sinapi ſaporem ferè & leviter referentis, ſub finem ſaporis prorsùs expertis, primò obſcurè acidi, deinde manifeſti ℔iij, ℥vj, ʒj, gr. xxxvj: humoris limpidi, primò inodori, deinde empyreumatici, auſteri ℔j, ℥j, ʒiij, gr. xlviij: humoris fuſci, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒiiij, gr. xxx: olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ʒvij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ij, ʒvij, gr. xxxvj; quæ calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒij, gr. xviij; ex cineribus lixivio ʒv, gr. ix, ſalis alcali fixi ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒvij, gr. lxvj; in calcinatione ℥j, ʒv, gr. xviij.

Radicum recentium ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore tenui ſed acuto, ſapore Sinapi ferè referente, abſque ullis acidi aut alcali ſignis ℔j, ℥viij, ʒiij: humoris limpidi, odore ſimili, ſapore verò debiliore, primùm obſcurè acidi, deinde manifeſti ℔ij, ℥x, ʒij, gr. xxiiij: humoris fuſci, empyreumatici, acidi, auſteri, ac tandem obſcurè alcali urinoſi ℥ij, ʒiij, gr. xxxvj: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, gr. liiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, gr. xxx: quæ calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvj, gr. xxvij:

ex quibus lixivio ſalis alcali fixi ℨiij, gr. lxij, fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ℨvj: in calcinatione ℥iij, ℨij, gr. iij.

Chelidonii minoris folia ſaporem herbaceum referunt: nec in eis ulla acrimonia manifeſta guſtu deprehenditur. Folia & radices ſpiritum quemdam acrem & ſinapiſantem obtinent qui in primis phlegmatis portionibus manifeſtum ſe præbet. Inſuper ſalem eſſentialem continere videntur ammoniacalem, vitriolicum, magnâ olei & terræ copiâ implicitum. Folia plùs ſalis ammoniaci ſeu volatilis urinoſi, radices plùs ſalis acidi vitriolici continent. Idcircò folia magis reſolvunt quàm radices.

Schroderus ſcribit radices hujus plantæ refrigerare & humectare: verumtamen diſtillatione ſpiritum acrem fundunt tum folia tum radices, ut per analyſim manifeſtum eſt. Idcircò nonnulli hanc plantam calidam eſſe potiori jure pronuntiant.

Inter plantas antiſcorbuticas temperatas non infimum locum obtinet. Vel folia recentia in acetariis comeduntur, vel infuſa in vino, vel condita Saccharo præſcribuntur, vel etiam ſuccus expreſſus uſurpatur.

Radices ad hæmorrhoides & ſtrumas tam intùs ſumptæ quàm externè admotæ commendãtur. Hæmorrhoides earum ſucco cum vino aut ægrotantis urinâ permixto ſæpius ablutæ contrahuntur, & dolore ſopito reſiccantur. Nonnulli hæmorrhoidas inungunt unguento ex radicibus recentibus cùm butyro recentè contuſis parato. Sunt etiam qui exiſtimant vel geſtatam ſolummodò herbam prodeſſe adversùs earumdẽ dolores poſſe. Neque exteriùs tantùm extinguunt dolores, ſed & interiùs conſuetum illarum fluxum promovent, auctore C. Hoffmann.

Radices recentes contuſæ & impoſitæ à Cæſal-

pino ad ſcrophulas curandas commendantur, vel etiam comedendæ à Sylvatico præſcribuntur. Boyleus radices contuſas in axungiâ porcinâ incoquit ad radicum ſiccitatem, his rejectis novas radices cum axungiâ expreſſâ coquit iterùm atque iterùm, ut radicum ſucco axungia imprægnetur; ſic præſtantiſſimum obtinet unguentum adversùs hæmorrhoides & ſtrumas, quo partes affectæ manè & ſerò inungantur.

Tragus herbam ipſam contuſam, ejus pulverem, ſuccum, aut aquam diſtillatam mariſcas aut ficos ani curare ſcribit impoſitu, collutu, aut inſperſu.

Succus radicum per nares attractus caput per ipſas nares expurgat.

CICER.

CICERIS ſpecies plures in hortis coluntur quæ non differunt niſi fructuum vel etiam florum colore. Duæ imprimis in uſum veniunt tum medicum, tum culinarium, ſcilicet Cicer ſativum ſeu arietinum, & Cicer rubrum, quæ nonniſi varietates ejuſdem plantæ à nonnullis exiſtimantur.

CICER ſativum ſive arietinum nigrum, rubrum, vel album, *Off:* Cicer ſativum flore candido *C.B.P.* 347. *Inſt. R. H.* 389: Cicer arietinum *J. B.* 2. 291. *Dodon. Pempt.* 525.

CICER rubrum *Off*: Cicer floribus & ſeminibus ex purpurâ rubeſcentibus *C.B.P.* 347: vulgò *Pois chiches* ou *Pois becus.*

Radix tenuis, albida, nonnihil rufeſcens, fibroſa & capillacea, caulem promit erectum, patulum, hirſutum; folia conjugata ultimo impari claudente, ſubrotunda, ſerrata, villoſa. Flores papilionacei ſunt in foliorum alis pediculis tenuibus inſidentes, colore aut candidi aut ex purpurâ rubeſcentes. Ca-

lyx villoſus, in ſex partes acutas diviſus. Piſtillum abit in fructum tumidum, veſicam referentem, unciam penè longum & in filum tenuem abeuntem, in quo ſemen adeſt unum vel alterum Piſo majus, ſubrotundum, anguloſum, unico angulo acuto præditum colore albido, aut ſubrubro, & ferè capitis arietini formâ. Semina ſeu Cicera rubra præ aliis ſeliguntur ad uſum medicum : cætera inter legumina eſculenta recenſentur. Seruntur in arvis in plurimis Gallicæ meridionalis provinciis, ut & in Italiâ & Hiſpaniâ.

Analyſi chimicâ, Cicera præter phlegma acidum, ſalſum & ſubauſterum, plurimùm olei, nec mediocrem ſalis volatilis urinoſi quantitatem præbent. Salem itaque eſſentialem ammoniacalem continent multo ſulphure implicitum.

Legumen eſt flatuoſum, copioſi nutrimenti, ſed craſſi, alvo movendæ habile, ciendæ urinæ idoneum. A quibuſdam non tantùm maturum ſed etiam viride, non ſolùm coctum, ſed etiam crudum eſitatur, ut Piſa & Fabæ. Sed difficilè concoquitur in ventriculo, nec niſi ruſticis, utpote valentioribus ac robuſtis convenit, non verò delicatioribus hominibus.

Veteres Medici illud inter potentiora lithontriptica numerabant. Eorum ſanè promiſſis deluſi Empyrici nonnulli calculum frangere ejus decocto promittunt, ſed ſæpiùs malis ægri rebus. Sæpiùs enim Cl. Tournefortius compertum habuit decoctum Ciceris dolores atroces afferre, ſi reverâ in veſicâ vel renibus calculus adſit. Abſtergit enim & urinas craſſas, limoſas ac turbidas educit, dum remanet lethalis calculus mucagine ſuâ denudatus. Ideo cautè eo utendum eſt.

Apud nos ejus decoctum ſolùm uſurpatur in uri-

næ ſuppreſſione à muco copioſo vel tenaci vias urinarias ferè occludente. Monent autem practici ne uſurpetur frequentiùs ab illis, in quibus illæ partes exulceratæ ſunt. Idem decoctum ad vermes enecandos & ejiciendos à nonnullis prædicatur, menſes etiam promovet & lochias.

℞. Cicerum rubror. ℥j. Carnis vitulinæ ℔ß. Coq. in q. ſ. aq. comm. Fiat juſculum in urinæ ſuppreſſione, vel ad mucum & arenulas ex veſicâ vel renibus expellenda.

℞. Semin. Cicer. rubr. ℥ß. Stipitum Fabarum crematar. M. j. Rad. Gramin. Petroſel. ana ℥ij. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad medias. F. decoctum diureticum, cui adde ſyrup. de Ibiſco Fernel. ℥jß.

Externè Cicer rubrum vi pollet reſolvendi, attenuandi, emolliendi & abſtergendi. Ejus farina in cataplaſmate pſoras & lichenes detergit, tumores mammarum ac teſtium diſcutit.

Uſurpatur in ſyrupo de Althæâ *Fernelii.*

CICHORIUM.

CICHORIUM ſylveſtre, Cichorium erraticum, Cichorea ſylveſtris, *Off*: Cichorium ſylveſtre ſive officinar. *C. B. P.* 125. *Inſt. R. H.* 479: Cichorium ſylveſtre, Picris *Dodon. Pempt.* 635: Cichorium ſylveſtre *J. B.* 2. 1007. Seris Picris Dioſcoridis, Amarugo Theophraſti, Hippochæris *Dalec. Lugd.* 563: Hieracium latifolium *Gerard*: Cichorium Intybus erratica *Tabern. Icon.* 170: vulgò, *Chicorée ſauvage.*

Radix pedem longa, pollicem craſſa, obliqua & fibroſa, ſucco lacteſcente prægnans, caulem profert firmum, hirſutum, tortuoſum, ſeſquicubita-

lem, ramoſum, cum foliis Dentis leonis foliis ſimilibus ſed majoribus, villis hirſutis & obſcurè virentibus. Flores in foliorum ſupremorum alis naſcuntur ſemifloſculoſi, plurimis ſcilicèt ſemifloſculis cærulæis conſtantes, embryoni inſidentibus & calyce comprehenſis, qui deinde contrahitur & in capſulam abit ſeminibus fœtam angulatis, brevibus, pappo carentibus. Diffluit ex caule, foliis aut radice vulneratis albicans & amarus ſuccus. Amari verò ſaporis folia & radices ſunt. Non modò hîc in hortis ſeritur, ſed etiam ſecùs vias & in locis incultis naſcitur, ac potiſſimùm folia habens profundioribus inciſuris laciniata, quod & reliquis amarius eſt. In uſum veniunt radices, folia, flores & ſemina.

Analyſi chymicâ, ex foliorum tenerorum recentium ℔v. per B. V. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris herbacei, obſcurè acidi ℔ij, ℥xiij: humoris limpidi, manifeſtè acidi, ℔j, ℥vij, ʒij. Maſſa ſicca in alambice reſidua pendebat ℥x, ʒvij: quæ per retortam diſtillata præbuit humoris rufeſcentis, empyreumatici primò acidi auſteri, deinde ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒv, gr. xxxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xl: olei adipoſi ℥j, ʒiiij, gr. vj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, quæ calcinata per vij. horas reliquit cinerum nigricantium ℥j, ʒvij, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. lx, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in 1ª. diſtillatione fuit ʒvij, in 2ª. diſtillatione ℥ij, ʒiij, gr. lxij: in calcinatione ℥j, gr. xxiiij.

Radicum tenerarum recentium ℔v. per B. V. diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, obſcurè acidi ℔ij, ℥xij: humoris manifeſtè

manifeſtè acidi ℔j, ℥iiij, ʒv. Maſſa ſicca in alambice ſuperſtes pendebat ℥xiij, ʒvj: ex quâ per retortam diſtillatâ prodierunt humoris rufeſcentis, empyreumatici, acidi, auſteri & ſub finem alcali urinoſi ℥iiij, ʒvj, gr. lxiiij: olei adipoſi ʒvj, gr. lxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒij: quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum fuſcorum ℥j, ʒij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvj, lixivio fuerunt extractæ. Partium jactura in 1ª. diſtillatione fuit, ℥j, ʒv: in 2ª. ℥iij, ʒvj, gr. xiiij: in calcinatione ℥iij.

Planta & radix moderatè amara ſunt cum aliquâ ſtypticitate, flores minùs amari ſunt, & ſaporem glutinoſum referunt. Radicum & foliorum ſuccus chartam cæruleam colore rubro vix tingit. Folia ſalem eſſentialem continere videntur ſalſum, vitriolico-ammoniacalem, multo ſulphure involutum. Radices minùs ſalis volatilis urinoſi continent, ac proinde majore ſtypticitate donantur.

Frequentior eſt Cichorii ſylveſtris uſus in pharmacopoliis quàm in culinis. Crudum & viride in acetariis à nonnullis comeditur. Alii verò ob inſignem amaritudinem ab ejus uſu abhorrent. At olitorum curâ ac diligentiâ, maximâ ex parte amaritudinem deponit, eximium candorem & ſuavem teneritudinem adipiſcitur, quò fit ut ab omnibus ferè in acetariis cum oleo, ſale & aceto, aut cum ſaccharo & ſucco Citriorum vel Aurantiorum ſumatur. At verò Cichorium ſylveſtre toto ſuo amarore atque virore ſtipatum tanquam polychreſtum tum alimenti, tum medicamenti loco variis in morbis laudatur, præcipuè ubi reſolvendum, abſtergendum & temperandum eſt. Humores craſſos attenuat, glutinoſos reſolvit, ſpiſſos fluidiores efficit, ſolidas partes aliquantiſper conſtringit & roborat,

ſecretiones omnes promovet, elegantioremque faciei colorem reddit, calidam viſcerum intemperiem temperat, oriundam nempe ab obſtructionibus & ab acrium humorum ſtagnatione. Hinc in incipientibus hepatis, & viſcerum obſtructionibus, in ictero, cachexiâ, melancholicis affectionibus, faucium, pectoris, vel aliarum partium inflammationibus feliciter adhibetur, ſive foliis recentibus crudis aut coctis comeſtis, ſive ſucco ad ℥iij quatuorve, ſive aquâ ſtillatitiâ aut decocto ad ℥vj hauſto, ſive foliorum exſiccatorum pulvere ad ʒj aſſumpto. Solum etiam, vel cum aliis plantis idoneis conſociatum, ſive folia, ſive radices, ſive tota planta in apozematis & juſculis alterantibus & aperientibus incoquitur. Nec pauci ſunt qui pro potu ſolito utuntur levi decocto vel infuſo foliorum Cichorii in calidâ viſcerum intemperie & in affectionibus melancholicis & cachecticis. Blando enim ſuo amarore laxiores ventriculi fibras firmat, appetitum excitat, ciborum concoctionem juvat, vias urinarias expurgat, ſæpe etiam diaphoreſim aut expectorationem promovet. Commendatur etiam in febribus. Novi qui ſolo uſu foliorum Cichorii ſylveſtris aſſiduè in acetariis comeſtorum diuturnas & contumaces febres intermittentes profligarunt, plurimis febrifugis antea fruſtra tentatis. Uſum radicis Cichorii ſylveſtris in febre hecticâ inſigniter laudat Crato ab experientiâ edoctus. In febribus inflammatoriis & malignis ſuccus defæcatus inter juſcula, tertiâ vel quartâ quâque horâ, propinatur ad ℥iiij. ſolus, vel cum ſuccis Borraginis, Chærophylli, & cum ſyrupo Violarum aut alio conveniente conſociatus. Idem ſuccus in hepatis, lienis vel viſcerum obſtructionibus cum tincturâ Martis vel cum ſale quocunque digeſtivo utiliter quoque præſcribitur.

Ex Spigelio & Simone Paulli ejus folia vere novo collecta exſiccata; in pulverem redacta & bis die ad ʒj. aſſumpta manè & ſerò, podagram præſertim bilioſam levant. A Joanne Rhodio adversùs melancholiam hypochondriacam juſcula Cichoracea plurimùm laudantur.

Ex Cichorio ſylveſtri præparantur in Officinis aqua & extractum. Aqua ex floribus cæruleis diſtillata inflammationibus & caligini oculorum medetur; cardiaca etiam cenſetur.

Extractum ad omnia uſurpatur quibus Cichorium convenit, ſolum vel cum aliis extractis amaris & aperientibus; necnon martialibus conjunctum; in electuariis aperientibus; ad ʒß aut ʒj.

℞. Succi defæcati Cichor. ſylveſtr. ℥iiij. Tinctur. Martis ʒß. Syrup. de quinque radic. aper. ℥ß. F. potio bis terve die reiteranda in cachexiâ & viſcerum obſtructionibus.

℞. Extracti Cichor. ſylveſtr. ʒij. Extractor. Gentianæ, Centaur. minor. Fumar. Naſturt. Corticis Peruviani & Rhabarbar. Croci Martis aper. & cremor. Tartar. ana ʒj. Salis Martis River. ℈j. Syrup. de Abſinth. q. ſ. M. F. Electuarium. Doſis ʒj. bis terve die. In cachecticis & melancholicis affectionibus; menſium ſuppreſſione, & viſcerum infarctu.

Folia nomen dederunt ſyrupo de Cichor. ſimpl. *Codic. Pariſienſis*; & ſyrupo de Cichor. compoſito cum Rheo *Ph. Regia.*

Semina inter quatuor ſemina frigida minora numerantur, ſcilicet Cichorii, Intybi, Lactucæ, Portulacæ.

CICUTA.

Cicuta, *Off*: Cicuta major *C.B.P.*160. & *I.R.H.* 306: Cicuta *Dod. Pempt.* 461. & *J. B.* 3. 2. 175: Cicutaria vulgaris *Cluſ. Hiſtor.* 200. *Tragi* 474: vulgò, *Cigue*.

Radice eſt pedali, digitum craſsâ, multifidâ, priuſquàm caulem ferat, ſolidâ, cortice tenui flaveſcente, carne albâ, fungosâ, odoris gravis, ſaporis ſubdulcis, quando caulem facit interiùs cavâ: caule fiſtuloſo, ſtriato, tres cubitos alto, inani, lævi, dilutè virenti, nonnullis tamen ſubrubentibus veluti ſerpentum maculis reſperſo: foliis alatis multifariam partitis, glabris, atrovirentibus, graveolentibus, ad Apium hortenſe accedentibus. Flores umbellatim congeſti faſtigia occupant, roſacei, quinque ſcilicet petalis conſtantes candidis, cordiformibus, inæqualibus, in orbem poſitis & calyci inſidentibus, qui abit in fructum ferè globoſum, ex duobus ſeminibus compoſitum exiguis, hinc gibbis & ſtriatis, inde verò planis, pallidè virentibus. Ingratum, gravem viroſumque tota planta odorem ſpirat. Agri Pariſienſis incola in umbroſis vulgò naſcitur.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & caulium tenerorum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris primò albicantis & turbidi, deinde limpidi, odore & ſapore Cicutam referentis, aliquantiſper acris, obſcurè ſubſalſi, obſcurè acidi ℔j, ℥viij, ʒiiij, gr. xlviiij: humoris limpidi, ejuſdem odoris & ſaporis acidi & obſcurè auſteri ℔ij, ℥xv, ʒij, gr. xxj: humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒj, gr. xxxix: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xx: olei ℥j, ʒj, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iij, ʒiij, gr. xviij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum nigricantium & fuſcorum ℥j, ʒiiij, gr. xij: ex quibus lixivio

ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. lvj, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒj, gr.xliiij: in calcinatione ℥j, ʒvij, gr. vj.

Totius plantæ ſapor herbaceus ſalſus eſt, odor narcoticus, fœtidus. Succus chartam cæruleam rubro colore perparùm inficit. Unde conjicere licet Cicutam ſale ammoniacali donari cum multo oleo & terrâ permiſto.

Cicutam intùs ſumptam venenum eſſe, & publicâ Athenienſium pœnâ inviſam præcipuèque morte Socratis celebrem, ferè inter omnes conſtat. Kircherus *Tr. de Peſte* gravia & admiranda ſymptomata ex radicibus Cicutæ pro Petroſelini radicibus à duobus religioſis viris comeſtis excitata refert. Vix enim in ventriculum deſcenderat cibus, ſtatim virulentam ac mortiferam ſuam virtutem explicat, caput utriuſque tam horrendis fuliginum exhalationibus opplevit, ut uterque protinus mente captus, alter in vicinum lacum ſe præcipitaverit, in anatem ſe tranſmutatum exiſtimans, alter, omnibus ſpoliatis diſruptiſque veſtibus, in publicum prorumpens, nihil niſi flumen ad inteſtini incendii vehementiam extinguendam appetens, in anatem ſe transformatum ſine aquis vivere non poſſe clamaret. Paulò poſt totum corpus livore perfuſum apparuit. Tandem diverſis admotis remediis mortem quidem effugerunt, ſed paralytico membrorum tremore afflicti non niſi languidam & miſeram vitam per triennium adhuc protraxerunt; denique ambo ſummis doloribus cruciati extincti ſunt. Unde conjicere licet Cicutam non adeò frigidam eſſe, ſicut nonnulli exiſtimaverunt. Nec ſemper noxia eſt hæc planta, imò ſalutifera quandoque deprehenditur, ſiquidem J. Raius *in hiſtor. plantarum* aſſerit poſt obſervationes Doct. Bowle

pulverem radicum Cicutæ ad grana viginti in febribus malignis & quartanâ ante paroxiſmum exhibitum omnibus Diaphoreticis antecellere. Et Renealmus *in obſervationibus* 3. *&* 4. intùs hunc pulverem à ℈j. ad ʒß in vino, vel ejuſdem infuſum à ʒj. ad ʒij. idque felici cum ſucceſſu in ſcirrhis hepatis & lienis ut & pancreatis graviſſimis exhibuit. Cautè tamen tali medicamento utendum eſſe cenſemus. Qui verò ab eo abſtinet prudentior eſt.

Inter Cicutæ antidota commendantur Acetum, Abſynthium, Daucus, Gentiana, Urtica. Tragus refert quandam mulierem, cùm inter Paſtinacas Cicutæ radicem decoctam fortè comediſſet, ebriam quaſi ac inſanam redditam fuiſſe, ut in altum ſcandere ac ſubvolare conaretur, cui hauſtu aceti ſubventum eſt, ut ad mentem rediret. Sennertus folia Abſynthii vel radices Gentianæ aut ſemina Dauci vel Urticæ in pulverem redacta & ex vino generoſo hauſta, vel eorumdem decoctum in vino factum proponit.

Externè frequentior eſt ejus uſus. Imprimis Cicutæ ſuccus expreſſus, vel ipſa contuſa planta, aut cum decocto applicata mammarum incrementum coercet, duras & parvas reddit, authore Ettmullero: verùm hanc applicationem temerariam & periculo plenam eſſe Dodonæus exiſtimat. Sunt qui non ineptè ad nimium lactis proventum mammis puerperarum quæ lactare nolunt, vel ſub metu coagulationis lactis coerciti & indurationis mammarum, plantam hanc contuſam & in lacte vel aquâ Caprifolii vel in aquâ & aceto decoctam, ſub formâ cataplaſmatis, vel ſuccum cum aceti tantillo temperatum applicant.

Henricus ab Heer *in obſerv.* 7ª. magnoperè commendat Cicutam ad inflammationem & tumorem

penis ex nimiâ venere, diſcutit enim & tumorem reſolvit. Cicutæ nempe folia ſi recentia, contuſa; ſi exſiccata, macerata vel decocta in aquâ florum Sambuci cum tantillo Camphoræ immittantur intra præputium.

Eadem folia in lacte cocta commendantur ad dolores podagricos & hæmorrhoidales mitigandos; cataplaſma ex foliis cum Cochleis & quatuor farinis reſolventibus plurimùm laudatur adversùs hydrocelem & dolorem iſchiadicum. In emolliendis tumoribus, tam lienis & hepatis, quàm etiam partium externarum duris, nempe ſchirroſis, ſtrumoſis, grumoſis, folia & radices potiſſimùm, quocumque modo applicentur, remedia ſunt egregia.

℞. Folior. Cicutæ M. ij. Contund. cum limacibus terreſtribus n°. 24. ſenſim addendo farinar. reſolv. ℥ij. F. cataplaſma in tumoribus teſticulorum vel mammarum.

In Officinis emplaſtrum de Cicutâ præparatur quod ad ſtrumas & omnes tumores duros & ſchirroſos emolliendos & præſertim lienis aut hepatis ſchirrum reſolvendum plurimùm laudatur, ſi cum oleo Succinij ſubigatur.

Cicuta uſurpatur in emplaſtro Diabotano *D. Blondel.*

Alia eſt Cicutæ ſpecies quæ huic in officinis nonnunquam ſubſtituitur & dicitur

CICUTA minor, *Off*: Cicuta minor, Petroſelino ſimilis *C. B. P.* 160: Cicutaria Apii folio *J. B.* 3. 2. 179: Cicutaria fatua *Lobel. Icon.* 280: Petroſelini vitium *Tragi* 459. Sed viribus priori longè debilior eſt.

CINARA.

CINARA vel lævis eſt, nullis neque in foliis, neque in capite ſpinis ſeu aculeis armata, vel aculeata ſeu ſpinoſa; unde duo Cinaræ genera exurgunt

quæ plurimas ſpecies ſeu varietates ſub ſe continent. Duæ potiſſimùm ad culinarum cupedias coluntur.

1°. Cinara hortenſis, *Off*: Cinara hortenſis, foliis non aculeatis *C. B. P.* 383. *Inſt. R. H.* 442: Carduus ſive Scolymus ſativus non ſpinoſus *J. B.* 3.48: Cinara *Dodon. Pempt.* 724: Scolymus non aculeatus *Tab. Icon.* 695: vulgò, *Artichaut.*

Radice nititur craſsâ, firmâ, non inſuavi; folia promit pedem & ſeſquipedem longa, ſemipedem ferè lata, in lacinias latas ſubſectas diviſa, incano & cinereo tomento obſita, potiſſimùm parte pronâ, ſpinis carentia aut omnino paucis obſita. Caulis cubito altior, ſtriatus, tomentoſus, ramis aliquot donatus, in ſingulorum cacumine caput gerit hic turbinatum ſeu in gracileſcentem metam productum, ille magis compreſſum & rotundum, ſquamis magnis, glaucis, carnoſis, acumine obtuſo, ungue infimo craſſiuſculo, tenero, veſco, albicante compactum. Caput illud ſquamoſum ſeu calyx ſenſim divulſis ſquamis ſuperiùs lateſcit & ſe pandit, tandemque in medium profert floſculoſos flores plurimis ſcilicèt floſculis ex ſubcæruleo colore eleganter purpureis, quinquefariam diviſis, & embryoni inſidentibus, qui abeunt deinde in ſemen oblongum, tumidiuſculum, lævi cortice obtectum cinereo, pappis candicantibus & lanuginoſis inſtructum. Floris ſeu calycis ima pars ſeu placenta ſeminum carnoſa eſt & eſculenta.

2°. Cardones, *Off*: Cinara ſpinoſa cujus pediculi eſitantur *C. B. P.* 383. *Inſt. R. H.* 342: Scolymus aculeatus *Tabern. Icon.* 696: Cardones *Caſalp.* 526: vulgò, *Cardons.*

Hæc à priore non differt, niſi quòd hujus foliorum omnes anguli & calycis ſquamæ duris, pungentibus ſpinis armentur. Caules ſeu foliorum co-

ſtæ terrâ obruuntur, quâ ratione mirum candorem contrahunt, teneritudinemque; ſicque demptis utrinque folioſis coſtarum lateribus in cibos vel pretioſos lautioreſque tranſeunt. Utraque planta in hortis colitur.

Analyſi chymicâ, ex placentarum carnoſarum Cinaræ tenerarum & recentium ℔v. per retortam diſtillatis, ſemotis ſquamis & ſeminibus pappoſis, prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, fatui, obſcurè acidi ℔ij, ℥iiij, gr. xxxvj: humoris primò limpidi, acidi manifeſtè, ſub finem intensè acidi, auſteri, rufeſcentis, empyreumatici, ℔j, ℥xj, ʒij, gr. ix: humoris empyreumatici rufi, primò intensè acidi, deinde ſubſalſi & ſale alcali urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒiij, gr. lx: olei ad inſtar ſyrupi ʒiiij, gr. xlviij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒv, gr. xxxvj: quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum ℥j, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xviij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xj, ʒiij, gr. xxvij: in calcinatione ℥iiij, ʒv.

Carnoſa hæc ſubſtantia ſaporem obtinet ſubdulcem, auſterum & vitrioli ſolutionem nigro colore tingit. Salem igitur eſſentialem continet tartareum cum terrâ aſtringente copiosâ & oleo ſubdulci conjunctum.

Cardones ab hâc carnosâ ſubſtantiâ plurimùm differunt. Cum phlegmate copioſo plurimùm ſalis volatilis urinoſi præbent, mediocrem olei & terræ portionem, acidi verò perparùm.

Cinara cruda eſtur plerùmque cùm adhuc tenera eſt cum ſale & pipere. Sic ſtomacho grata & amica eſt, ciborum appetentiam dejectam recreat, potatoribus verò vini potum ſuaviorem efficit. Ubi verò grandior evaſit, coquitur, rejectis ſquamarum

duriore parte & lanugine intùs contentâ, & ex butyro liquato, aromatis, aceto vel omphacio parata comeditur, vel ex pingui carnium jure elixa, vel per fruſtula ſecta & in ſartagine frixa additis ſale & Petroſelino, vel ex oleo & aceto ſupra cineres cocta. Aſſervantur quoque placentæ illæ carnoſæ in hyemem, ſi inſolentur vel in fumo exſiccentur; atque in loco ſicco reponantur ne ſitum contrahant, & ad intinctus & carnium condimenta uſurpantur.

Quocumque modo præparetur aut coquatur Cinara parùm nutrit & ſucci eſt craſſi & flatulenti, quî fit ut quidam eam venerem ſtimulare exiſtiment. Concoctu tamen facilis eſt in ventriculo, ſi moderatè comedatur, ratione ſtypticitatis ſuæ quâ ventriculi fibræ roborantur. Urinam ciere præcipuè traditur, eamque turbidam ac putidam, quem tamen effectum Raius ipſi denegat.

Foliorum coſtæ & caules teneri & candidi difficilis coctionis dicuntur, quod non verum deprehenditur, niſi ab illis qui eos butyro ſaturant.

Radices Cinaræ urinas potenter provocant. In decoctis & juſculis diureticis uſurpari poſſunt. A quibuſdam earum decoctum ad urinas ciendas in enematibus præſcribitur.

CITREUM ET LIMON.

Citreum, Citrum & Malus Medica, *Off:* Citreum vulgare *Inſt. R. H.* 621 : Malum Citreum vulgare *Ferrarii heſperid.* 61 : Malus medica *C. B. P.* 435 : Medica Malus ſive Cidromela *Adverſar. Lob. Icon.* 143 : vulgò, *Citronier.*

Arboris modus noſtratibus in hortis modicus eſt. Radix ramoſa, altè latèque diffuſa, lignoſa & corticoſa, foris lutea, intus albicans : truncus gracilis, li-

gno albo duroque, cortice coloris è viridi pallentis: rami numeroſi, prolixi, tenues, ductilique lentitiâ obſequentes: ex his vetuſtiores diluto virore flaventes, pallidiſque aculeis armati, recentiores verò lætâ viriditate nitidi: ſumma ramorum foliorumque teneritas rubente virore fuſca. Folium ad Juglandis folii magnitudinem accedens, perſæpe obtuſum, interdùm etiam acuminatum, triploque ferè in longitudinem quàm in latitudinem porrectius, ſupinâ parte quàm pronâ viridius, oris leviter inciſis ſerratum, fibris à medio craſſiore nervo excurrentibus venoſum, nonnunquam corrugatum & veluti bullans, ſpiſſo ambitu ramos conveſtiens & totâ hyeme exornans, benè odoratum, guſtatu amarum, ſoli ſi objiciatur inſtar foliorum Hyperici foraminibus vel potiùs punctulis tranſlucidis undique reſperſum: ſpina foliorum pleriſque ſupernè contigua, gemmæque finitima, acumine ſubrubens, cætero viridis, apprimè rigida & ſatis longa. Flores confertim ſummis ramulis velut odorarium in faſciculum frequenter cohærentes, roſacei, petalis carnoſis, perſæpe quinis per ambitum reſupinatis, foris interfuſis rubore, cæterùm candidis, in orbem poſitis, ex calyculo viridi quinquefido emergentibus conſtantes, albentibus flavo ſub apice, ſtaminibus numeroſis benè capillati, languidè olentes, guſtu primò ſubdulces, mox amari, partim frugiferi, extante inter ſtamina longulo piſtillo fructûs rudimento, partim citra hoc indicium infœcundi, & hi quidem citò decidui, at illi tenaciùs hærentes. Fructuum figura ſæpiùs oblonga, nonnunquam globoſa, faſtigio aliàs mucronato, aliàs retuſo, ſuperficie rugosâ tuberosâque, longitudine non rarò dodrantali, imò quandoque majori; magnitudo enim varia, pondusque diverſum, ſiqui-

dem nonnulli ad ſex, novem, imò ad triginta uſque libras proveniunt: cortex exterior coriaceus, tenuis, amarus & fervidus, colore primùm viridi, in maturitate verò aureo ſeu citrino, odore fragranti: cortex interior ſeu caro craſſa, veluti cartilaginea, firma, candida, ſubdulcis, aliquantiſper acida & leviter odorata, intùs diviſa in varia loculamenta ſucci acidi veſiculis membranaceis contenti plena: denique ſemina cuique pomo complura, alicui quinquagena ſupra centena in medullæ veſicularis ſinu incluſa, oblonga, ſemiuncialia, utrinque ferè acuminata, duriuſculâ & membranaceâ, amarâ, foris flavâ, ſtriatâque cute veſtita, nucleo duplici, candido, amaricante cum quâdam admixtâ dulcedine referta. In eâdem arbore ſæpe viſitur eodem tempore tempeſtivum & pulchrè confuſum floriferum ver cum pomifero autumno, pomis aliis cadentibus, aliis matureſcentibus, aliis ſubnaſcentibus. Sed per autumnum proventus uberior. In Gallo-provinciæ hortis colitur hæc arbor ab Aſſyriâ & Mediâ primùm in Græciam & inde in meridionales Europæ regiones tranſlata. Unde fructus Mala Medica, Mala Aſſyria dicuntur. Fructûs partes omnes, cortex exterior ſeu flavedo Citri, cortex interior ſeu caro, pulpa ſeu ſuccus & ſemina eximii usûs ſunt in medicinâ.

Analyſi chymicâ, ex corticis exterioris Citri ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odorati & ſapidi, primò obſcurè ſalſi, deinde obſcurè acidi, cum oleo eſſentiali limpido flaveſcente, odoratiſſimo, ℔iij, ℥ij, ʒj, gr. xviij: humoris limpidi, citrei odoris ſaporiſque grati, manifeſtè acidi & auſteri, cum oleo eſſentiali limpido, flaveſcente, grato, ſub finem ruſo ℥xv, ʒiiij, gr. xxxviiij: humoris ruſi, empyreumatici, intensè acidi, auſteri

tum levi acrimoniâ ℥ij, ʒvij: olei tum tenuis & eſſentialis, tum craſſi & empyreumatici ℥j, gr. lij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒvij: quæ calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒj, gr. xxxvij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. xxxiij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒiij, gr. xxxvj: in calcinatione ℥iiij, ʒv, gr. xxxv.

Ex ſucci Citrei recenter expreſſi ℔v. prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris ferè expertis, obſcurè ſubſalſi & obſcurè acidi ℔j, ℥v, ʒiij, gr. vj: humoris limpidi ſaporis & odoris expertis neque manifeſtè neque obſcurè acidi ℥xiij, ʒiij, gr. xxxvj: humoris primò obſcurè acidi, deinde manifeſtè acidi, auſteri, ſubſalſi ℔ij, ℥viij, ʒiij, gr. xxx: humoris rufi, leviter empyreumatici, intensè acidi, auſteri, cum acredine quâdam, obſcurè ſubſalſi & alcali ʒvj, gr. xij: olei ſpiſſi ʒij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥ij, ʒvij, gr. xviij: quæ calcinata reliquit cinerum ʒiiij, gr. lxj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xxiiij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ʒvj, gr. xlij: in calcinatione ℥ij, ʒij, gr. xxix.

Itaque cortex Citrei mali plurimùm olei continet, cum ſale eſſentiali ammoniacali ſubaſtringente conjuncti. E contra medulla ſeu ſuccus olei portionem exiguam, & ſalis acidi evoluti plurimùm obtinet.

Citrea mala menſis non tam ut alimenta, quàm condimenta apponuntur. Saporis & odoris gratiâ in taleolas conciſa multis ciborum generibus intermiſcentur ſola, vel ſacchari polline conſperſa. Succo eorum carnes irrorantur: ejus enim aciditas appetitum languentem excitat, & ciborum concoctionem juvat, modò modicus ſit illius uſus. Cortex exterior propter duritiem in ventriculo dif-

ficilè concoquitur, quemadmodùm & cortex interior ſeu caro alba.

Commendantur integra contra venena febreſque malignas & peſtilentiales: & à pluribus Medicis Theriacæ, Mitridatio & confectionibus quibuſcunque alexiteriis in ipsâ peſtilentiâ potiora & magis proficua cenſentur. Inſuper inſigni donantur antiſcorbuticâ virtute,ita ut pro hujus morbi ſpecifico remedio habeantur. Equidem ſolo ſucco Citri vel malorum Citreorum eſu ſcorbutici etiam graviſſimi ſanantur. Eorumdem ſucco ſcorbuticorum gingivæ exulceratæ ſæpius collutæ citiſſimè abſterguntur. Batavi certè poſt diuturniores navigationes in Indiam orientalem, aut alia abſita loca, ubi ſcorbutum ſæpiſſime contrahunt, ſtatim atque Luſitanicas oras attingere poſſunt & mala Citria vel Aurantia obtinere, ab eo citiſſimè liberantur. In febribus ardentibus & malignis plurimùm conferunt ad ſitim extinguendam, bilis aut ſanguinis æſtum & efferveſcentiam coercendam, vires proſtratas reſtituendas. His nominibus in potum fruſtulatim ſecta conjiciuntur. Succus cum ſaccharo aquâ diluitur, & potum præbet refrigerantem, palato gratum, ſanis & ægris ſaluberrimum. Præterea ſuccus Citri diureticus eſt,arenulas pellit,& ad affectus nephriticos commendatur: vomitiones cohibet quas bilioſi humores movent: affectionibus melancholicis & hypochondriacis opitulatur: cordis palpitationes ſpaſmodicas ſiſtit: languores quos utriuſque bilis fervidi vapores faciunt, diſcutit.

Externè quoque hæc Mala valde prædicantur in peſte & morbis contagioſis ad contagium arcendum. Pomum Citri ſolum vel Caryophillis aromaticis confixum manu aſſiduè geſtant, identidem naribus admovent & interdum morſicant. Equidem

hoc modo non tam arcetur contagium, quàm compeſcuntur nauſeæ & vomituritiones, vel ex pravis ægrotantium halitibus, vel ab imaginatione læsâ oriundæ, quibus ventriculus debilitatur & ciborum concoctio depravatur.

Exterior cortex flaveſcens valdè odoratus eſt & aromaticus, quòd veſiculis conſtet innumeris oleo eſſentiali repletis. Maſticatus oris halitum emendat, amarore ventriculum roborat, vermes necat. Ipſi exſiccato vis cardiaca & alexiteria tribuitur. Flatus potenter diſcutit, humores crudos in ventriculo aut in inteſtinis contentos concoquens ac digerens. Exſiccatus cardiacum vel alexiterium habetur præſtantiſſimum. Saccharo conditus inter bellaria menſis ſecundis infertur. Electuariis etiam cardiacis admiſcetur adversùs morbos contagioſos, vel ad ventriculum roborandum, necnon etiam electuariis & medicamentis purgantibus ad purgantium medicamentorum vehementiam temperandam.

Ex eodem cortice flavo oleum eſſentiale extrahitur duplici ratione: vel corticis exterioris recentis tæniæ tenuiſſimæ inter digitos exprimuntur ſuper vitrum latum vel infundibulum vitreum, in quod ros oleoſus cadit qui ſenſim in olei eſſentialis ſummè volatilis, penetrantiſſimi & ſuaviſſimi guttas majores coaleſcit, & in aliud vas recipiens ſtillat: vel iidem cortices æreâ veſicâ cum magnâ aquæ copiâ, ignis ope diſtillantur, ut cætera olea eſſentialia dicta. Ex his elæoſaccharum conficitur quod utiliter julapiis cardiacis, ſtomachicis, vel extractis purgantibus admiſcetur. Sed cavendum eſt ne immodicus ſit horum oleorum eſſentialium uſus, ut jam diximus. Alia eſt elæoſaccharum conficiendi ratio compendioſior & facilior; affricantur nimirùm integra Citrea poma duriſſimo & ſicciſſimo ſacchari fruſto

tamdiu donec indè extimus flaveſcens cortex oleoſus planè abraſus ſit. Saccharum flavo & oleoſo hoc ſucco imbutum cultro abraditur & in vaſe probè clauſo reſervatur ad uſum.

Syrupi tum ex ſucco acido, tum ex cortice flavo Citri conficiuntur. Ille dicitur ſyrupus è ſucco Citri: potenter refrigerat ſeu ſanguinis æſtum compeſcit, bilis efferveſcentiam coercet, & urinas promovet: Hic ſyrupus flavedinis Citri nuncupatur, & inter cardiaca & ſtomachica numeratur. Nonnulli etiam ſyrupum totius Citri præparant qui utriuſque virtutes in ſeipſo retinet.

Cortex interior ſeu caro alba rarioris eſt uſûs in medicinâ, & difficilè coquitur in ventriculo. Nonnulli tamen vim diureticam, imò lithontripticam ipſi tribuunt, ſed illam cæteris diureticis valentioribus conſociant. Sacchаro ritè condita inter dulciaria locum tenet.

Ex pulpâ Citri ſeu medullâ acidâ conditum præparatur quod inter alexipharmaca & antiſcorbutica medicamenta annumeratur.

Semina alexipharmaca exiſtimantur. In quibuſdam compoſitionibus alexiteriis uſurpantur. Ventriculi & inteſtinorum vermes enecant, menſes provocant, flatus diſcutiunt, humores viſcidos attenuant & dividunt. Ex his emulſiones conficiuntur vermifugæ, & cardiacæ, in morbis mali moris & peſtilentialibus.

Etiamſi in prædictis morbis acida utiliter uſurpentur, quia inſignem vim habent refrigerandi, aperiendi, pituitam craſſam incidendi, putredini reſiſtendi, inflammabilitatem humorum, & eorum acrimoniam demulcendi; advertendum tamen in pleuritide, peripneumoniâ, hæmoptoë, phthiſi, cæteriſque pulmonum affectionibus, ventriculi

triculi & inteſtinorum inflammatione, dyſenteriâ, ſanguinis mictu, renum & veſicæ ulceribus, plurimùm nocere. Tunc igitur ab illis abſtinendum eſt. Tuſſim enim provocant, ventriculi & inteſtinorum tormina pariunt, diarrhæas aut hæmorrhagias provocant. Speciatim verò de ſucco Citri & Limonum Riverius obſervat cautum eſſe debere illius uſum; quia frequentiùs aut nimiâ copiâ exhibitus aphthas facit in ventriculo & excoriationes, unde lienteria ſuccedit.

℞. Cryſtall. mineral. ʒj. Sacchar. albi ℥iiij. Coccinillæ gr. xvj. Bulliant in aq. comm. ℔ijß ad deſpumationem. In decocto per ſubſidentiam purgato & per inclinationem à fæcibus ſeparato ac refrigerato mali Citrei ſuccus exprimatur, & ſæpius de vaſe in vas transfundatur liquor pro potu palato grato, in febribus ardentibus, bilioſis, malignis & peſtilentialibus perutili.

℞. Folior. or. ʒijß. Mann. Calabr. ℥ij. Sal. vegetabil. ʒjß. Liquiritiæ raſæ & contuſ. ʒj. Coriandr. ʒß. Folior. Pimpinell. Mij. Malum Citreum unum taleolatim ſectum. Affund. aq. bull. ℔ij. Macerentur per noctem. Fiat colatura, & erit ptiſana laxans diſtribuenda in quatuor doſes tertiâ vel quartâ quâque horâ ſumendas.

℞. Radicis Raphani ruſticani recentis & minutim conciſæ ʒij. Folior. Cochlear. P. j. Paſſulas exacinatas n°. vj. Liquir. raſæ & contuſ. ʒß. Dimidium Citri cum cortice taleolatim conciſi, vini albi & aq. comm. ana ℔j. Macerentur frigidè per 24. horas in vaſe vitreo ritè clauſo, identidem agitando. Sit pro potu ordinario in ſcorbuto.

℞. Spir. Cochleariæ & Sp. vini ana ℥j. Succi Citri ℥ij. Aq. Naſturtii ℥iij. Fiat gargariſma in ſcor-

buto ad gingivarum exulcerationes abſtergendas.

℞. Conſerv. Cochlear. ℥ij. Conſerv. Lujulæ ℥j. Pulver. Ari comp. ʒvj. Syrup. è Succo acido Citri q. ſ. F. electuarium de quo ſumat æger ter die ad magnitudinem nucis moſchatæ in ſcorbuto, ſervatis ſervandis.

℞. Aquæ Parietar. ſtillatit. ℥iiij. quibus dilue ſyrup. è ſucco Citri vel Limonum ℥j. Adde olei Amygdalar. dulc. ℥j. F. potio oleoſa in doloribus nephriticis perutilis.

Obſervabunt Tyrones in julapiis cardiacis & diaphoreticis Stibii præparationes diaphoreticas cum acido ſucco Citri vel Limonum permiſcendas non eſſe, ne emeticæ fiant. Caveant pariter ne acida emulſionibus commiſceant: quippe ſubſtantiam lacteſcentem facilè præcipitant.

Cortex Citri tum conditus, tum ſiccus uſurpatur in opiatâ *Salomonis*, electuar. de Citro ſolutivo, Tabellis contra vermes laxativis *Penicher. collectan. Pharm.* Pulver. lætificante & digeſtivo *ejuſdem.* Semina uſurpantur in diamargarito frigido *Codicis Pariſ.* Tabellis contra vermes; Pulver. Pannonico *Charas*, confectione de Hyacinthis & opiatâ *Salomonis.*

Limon, malus Limonia *Off*: Limon vulgaris *Ferrarii heſperid.* 193. *I. R. H.* 621: Malus Limonia acida *C. B. P.* 436: Limonia malus *J. B.* 196. Limones *Lobel. Icon.* 143: vulgò, *Limonier* cujus fructus *Limon.*

Citro congener eſt malus Limonia quam eâ de cauſa hîc adjungimus. Arbor enim ſatis procera, nec tamen admodùm plerùmque ramoſa: oblongo Citri folio, ſed breviore: crebris ſæpè aculeis, at minoribus & venenatis; languidi odoris flore pro-

pemodùm æquali, fructu in ovatam figuram conglobato ſed contractiore, remiſſiùs flavente, ac leviùs odorato Citrum ex parte repræſentat. Ab eo tamen diſtinguitur fructu minore, cortice carnoſo ſeu interiore tenuiore, copioſiore pulpâ & ſucco uberiore; ut interdùm nihil ferè niſi ſuccum contineat, eoque magis acido quàm quæ mandi facilè queat. In hortis Galliæ meridionalis colitur. Poma in uſum veniunt & medicum & culinarium.

Limonia mala, cùm Aurantiis & Citreis ſint guſtu acidiora, ideò magis refrigerantia eſſe veriſimile eſt. Valent ad eoſdem uſus atque Citrea; ad venena tamen ut minùs efficacia, ita ad æſtuantes morbos valentiora habentur. Cortices Limonum ſaccharo condiuntur pro bellariis. Fructus integri parvi & virides condiuntur quoque & inter ſtomachica recenſentur. Quidam Mala hæc taleolatim ſecta, aſperſo multo ſaccharo, comedunt, ſicque appetitum languentem excitant, ſitim potenter extinguunt, & febrilem ardorem compeſcunt. Succus Limonum admodùm efficax in diſſolvendis calculis & detergendis viis urinariis cenſetur. Sed ne quid nimis.

Syrupus de ſucco Limonum in officinis præparatur commendatus ad calculum & obſtructiones renum: item ad ſitim & æſtum in febribus ardentibus: cordi & ventriculo robur addit, & bilis efferveſcentiam compeſcit; ideoque haud infeliciter imbecillitates, lipothymias, vomitus & ſingultus febribus ardentibus ſupervenientes curat.

Succus Limonum tinctoribus utilis eſt ad colores multos tranſmutandos, aut fixiores efficiendos. Quæ hoc ſucco exarantur ſuper chartam litteræ occultæ, igni admotæ manifeſtæ fiunt.

CITRULLUS.

Citrullus & Anguria, *Off:* Anguria Citrullus dicta *C. B. P.* 312. & *Inſt. R. H.* 106: Citrullus folio Colocynthidis ſecto, ſemine nigro, quibuſdam Anguria *J. B.* 2. 235: Anguria, Cucumis, Citrullus *Dod. Pempt.* 664: Cucumer, vel Cucumis Citrullus *Fuchſ*: vulgò, *Citrouille*.

Radices habet tenues, rectas, fibratas, capillataſque: ſpargit per terram ſarmenta fragilia, hirſuta, foliis veſtita amplis, in profundas lacinias diſſectis, aſperis & hirtis, è quorum ſinu exeunt capreoli, necnon pediculi, flores ſuſtinentes luteos, campaniformes, patentes, quinquefidos, quorum alii ſteriles ſunt, alii fœcundi ſeu inſidentes embryoni qui deinde abit in fructum magnum & rotundum, quem vix ambabus ulnis ambias: cortex duriuſculus ſed lævis, nullis tuberculis inæqualis, atro-viridis, dilutè virentibus maculis aut albicantibus perfuſus: caro Cucumeris vulgaris, alba vel ſubrubra, firma, grati ſaporis. Semen fungosâ meditullium occupante ſubſtantiâ immergitur oblongum, latum, compreſſum, rhomboideum, flaveſcens aut ſubrubens, rugoſum, duriuſculo cortice præditum, ſub quo medulla alba eſui grata ut Cucurbitarum. Hortos olitorios locupletat. Caro edulis eſt, & ſemen è numero quatuor frigidorum majorum.

Analyſi chymicâ, ex carnis Citrulli ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, obſcurè ſubſalſi ℥vij, ʒvij, gr. xlviij: humoris limpidi, obſcurè ſubacidi ℔ij, ℥v, ʒiiij, gr. xlij: humoris manifeſtè acidi ac tandem intenſi ℔ij, ʒij, gr. lxvj: humoris ruſeſcentis, alcali, urinoſi ʒv: olei ſpiſſi & gravis ʒij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes & jam ſe-

mi-calcinata pendebat ʒvij, gr. lxij : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ʒiiij, gr. xij : ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xxvj, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ʒj, gr. xxxiiij ; in calcinatione ʒiij, gr. l.

Citrullus plurimùm phlegmatis continet, mediocrem ſalis eſſentialis tartarei & ammoniacalis portionem, olei verò aliquantulùm à ſale eſſentiali ita diviſum ut liquorem aliquantiſper mucaginoſum conſtituat. Hic liquor fermentatione ſaporem nonnihil vinoſum adipiſcitur, evolutione nempè ſalis acidi & olei, ſed multo phlegmate obrutorum.

Citrulli caro, quæ cortici ſubeſt, à nonnullis cruda, ſed frequentiùs cocta comeditur. Nutrimentum autem confert exiguum, ſanguinemque producit aquoſum, qui internarum partium inflammationes mitigat, & bilis acrimoniam ac fervorem contemperat. Infinitis modis culinæ eam parant, elixant, frigunt, aſſant ; butyro, lacte, ſale, cæpis, aromatis, & ſaccharo condiunt. Imò & Citrulli pulpæ admixtâ triticeâ farinâ, panis conficitur qui flaveſcit, ſapit ſuaviter & in refrigerium ſalubriter aſſumitur.

Semina refrigerant & eam ob cauſam inter ſemina frigida majora recenſentur. Urinas movere dicuntur, vel potiùs urinarum acrimoniam demulcent, & ſanguinis efferveſcentiam compeſcendo ejus ſeri ſecretionem per renes juvant. Eapropter emulſiones ex his parantur cum decoctis vel aquis convenientibus in febribus ardentibus, dyſuriâ, iſchuriâ, ardore urinæ, calculo, renum aut veſicæ exulceratione, arthritidis doloribus ; & cum aliis ſeminibus frigidis conſociari ſolent. Cum medicamentis purgantibus nonnunquam admiſcentur ad eorum vehementiam retundendam.

Oleum ex ſeminibus expreſſum cutim emollit, ejus inæqualitates lævigat & vitia delet, idcircò in pomatis coſmeticis ſæpè uſurpatur.

℞. Seminum Citrull. & Melonum ana ʒj. Semin. Papaver. alb. ʒß. Contunde in mortario marmoreo ſenſim affundendo aq. Lactucæ, Portulacæ, vel Papaver. rhæad. ana ℥vj. Colaturâ cum expreſſione factâ dilue ſyrup. de Nymphæâ, vel Diacodii ʒvj. F. emulſio horâ ſomni propinanda ad ſanguinis æſtum coercendum & ſomnum conciliandum.

℞. Semin. Citrull. Cucumer. Cucurbitæ & Melon. ana ʒj. Amygdalar. dulc. decorticatar. paria vj. Contundantur ſenſim affundendo decocti Hord. vel aquar. Lactuc. Portulacæ ℔ij. Expreſſione dilue ſyrup. de Althæâ vel Nenuphar. ℥ij. F. emulſio. Sumat æger per cyathos inter juſcula, in febribus ardentibus, renum aut veſicæ affectionibus.

℞. Quatuor ſemin. frigidor. major. ℥ß. Semin. Card. bened. ʒj. Decoct. Scorſonner. vel aquar. Ulmar. Scabioſ. aut Bugloſſ. ℥xij. F. emulſio quâ dilue ſyrup. Caryophyllor. hortenſ. vel ſyrup. flavedin. Citri ℥j. pro duabus doſibus. Unicuique addi poteſt Diaphor. mineral. ad gr. xv. aut conf. Alkermes ad ʒß. in febribus malignis aut peſtilentialibus.

Uſurpantur ſemina Citrulli in pulvere Haly *Pharm. Lond.* pulvere Diatragacanthi frigidi, *Charas*, Electuario Diapruno, El. de Pſyllio & El. de ſucco Violar. *Charas*.

℞. 4. Semin. frigidor. major. ℥j. Contuſa inſuantur in ventre pulli gallinacei & coquantur in aq. communis ℔iij ad ℔ij. Aqua Pullaſtri dicitur quæ per cyathos propinatur in febribus inter juſcula.

COCHLEARIA.

COCHLEARIA, *Off*: Cochlearia folio ſubrotundo, *C. B. P.* 110. *Inſt. R. H.* 215: Cochlearia, *J. B.* 2. 942. *Dodon. Pempt.* 594: Cochlearia major Batavica ſubrotundo folio, *Moriſſ. H. Oxon*: Britannica, *Geſner*: vulgò, *Herbe aux Cuilliers.*

Radice eſt candidâ, craſſiuſculâ, rectâ, fibratâ & capillatâ: foliis multis, ſaturè virentibus, rotundioribus, auritis, unciam longis, cochlearis ferè in modum nonnihil cavis, ſucci plenis, craſſis & pediculis palmaribus inſidentibus, acribus, pungentibus, amaricantibus, odoris nidoroſi ingrati; caules ramoſi ſunt, ſupini, cubitales, glabri, foliis onuſti magis laciniatis, longioribus & ſine pediculis, floribus ornati tetrapetalis, cruciformibus, candidis, cum calyce quadrifolio & piſtillo abeunte in fructum membranaceum, ſphæricum, duas lineas longum, bicapſularem, in quo ſemina continentur parva, ſubrotunda, rufa. Naſcitur in Pyrenæis & in orâ maritimâ Belgii. Planta integra uſu eſt.

Analyſi chymicâ, Cochleariæ floridæ ℔v. demptis radicibus præbuerunt humoris primò albicantis, deinde limpidi, ſaporis acris, linguam pungentis, odoris penetrantis, Cochleariam crudam referentis, tandem ſaporis minùs acris & acidi ℔ij, ℥xiiij, ʒiiij, gr. lx: humoris primò limpidi, deinde ruſeſcentis, acidi, empyreumatici, poſtea acidi auſteri ℔j, ℥x, gr. lx: humoris ruſeſcentis, ſale volatili urinoſo impregnati ʒvij, gr. xxiiij: olei ſpiſſi adipoſi ʒvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iij, ʒj, gr. liiij: quæ calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvj, gr. vj: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr.

xlviij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒij, gr. xliiij: in calcinatione ℥j, ʒiij, gr. xlviij.

Phlegma quod primùm in diſtillatione prodit, turbidum eſt ab oleo quodam tenui, acri, pungente & ſummè volatili, à quo plantæ odor & ſapor acris præcipuè pendent. Præterea ſale eſſentiali ammoniacali donatur hæc planta copioſo phlegmate diluto. His principiis Cochlearia humores lentos & craſſos incidit & attenuat, illiſque morbis medetur qui ab hoc humorum lentore originem ducunt, imprimis verò ſcorbuto, cujus peculiare ſeu ſpecificum, ut vocant, medicamentum eſt, unde & Germanicè & Anglicè inde nomen ſumpſit. Uſurpari ſolet à nonnullis in jure carnium lacte aut vino decocta. Verùm quia partes illæ in quibus præcipua vis & utilitas hujus herbæ conſiſtit, admodùm volatiles ſunt, & coctione facilè evaneſcunt, J. Rajus multâ cum ratione ſatius eſſe putat ſuccum herbæ expreſſum aut ejus infuſum exhibere quàm decoctum.

Herba recens leviter contuſa vel potius inciſa cereviſiæ, vino vel aquæ infuſa in vitro probè obturato, intra tres quatuorve dies totam ſuam vim antiſcorbuticam ſeu ſpiritum volatilem eis communicat. J. Raius experientiâ fretus cereviſiam ſic præparatam pro potu ordinario ſcorbuticis commendat. Minùs proficua eſt, obſervat idem author, in quâ Cochlearia diu infuſa fuerit: nam diuturnâ infuſione partes terreæ & fixiores herbæ eliciuntur & cereviſiæ communicantur, parteſque volatiles vel avolant, vel cum fixioribus complicatæ vim ſuam amittunt. Herba exſiccata nil vel parùm habet virtutis. Extractum à nonnullis laudatur, ſed in eo parùm energiæ deprehenditur: diuturnâ enim

evaporatione ſpirituoſæ hujus plantæ partes avolaverunt.

Licèt autem in ſcorbuto curando Cochlearia apud ſeptentrionales populos primatum ducat, attamen non omnibus naturis conducit. Nam illis qui phlogoſi vagæ, obſervante Ettmullero, rubori faciei, palpitationibus cordis, hypercatharſi, cephalalgiis, & aliis ſymptomatis ſunt obnoxii, acria hæc non conducunt, ſed potius nocent; niſi cùm Acetosâ, Acetoſellâ, Beccabungâ, vel lacte, vel ſero lactis aut vino propinentur, ut ita temperetur acrimonia eorum volatilis. Unde iis qui laborāt febre intermittente ſcorbuticâ, cujus norma eſt typus erraticus, medicamenta antiſcorbutica præſcribit in ſero lactis quòd egregiè abſtergit.

Joannes Junckerus *in Medicinæ conſpectu*, pro variis naturis varias antiſcorbuticorum claſſes conſtituit. Temperamentis phlegmaticis acriora & penetrantiora, Cochleariam ſcilicet, Naſturtiorum genera, Raphanacea, Armoraciam, Sinapi, Cæpas, Allium proponit: melancholicis amara, ſcilicet Beccabungam, Fumariam, Trifolium fibrinum, Chelidonium minus, Cichorium, Chærophyllum, aſſignat: ſanguineo-cholericis acida vel ſola vel cæteris conſociata, qualia ſunt Acetoſa, Oxytriphyllum, ſuccus Citri, Limonum, Ribium, Berberum, &c. præſcribit. Verùm quamplurimi & magni nominis Medici acribus medicamentis antiſcorbuticis acida conſociare amant. Uſu Felici Th. Sydenham cum Cochleariæ condito Malorum Citreorum vel Aurantiorum pulpam adjungit, Martinus Liſter *Exerc. de Scorbuto*, acidos omnes fructuum ſuccos, acetum & ipſum vitrioli ſpiritum: Simon Paulli miſturam ſimplicem ad ℈j. cum ſucco Cochleariæ permiſcet; & Groenlandi populi diu-

turnâ experientiâ edocti ad ſcorbutum curandum Cochleariam & Acetoſam promiſcuè apud eos ſponte naſcentes uſurpant. Reipsâ in ſcorbuto incipiente ſanguis & lympha ſpiſſiora ſunt, motu circulari per artus lentè admodùm circumferuntur, & vitali ferè deſtituuntur fermentatione, ac proinde acribus & ſpirituoſis medicamentis indigent, ad torpidas fibrarum ſolidarum oſcillationes concitandas, ad humorum lentorem diſſolvendum, & eorum motus tum circularem, tum fermentatitium concitandum; verumtamen in ſcorbuto jam confirmato humores ſtagnatione & morâ quandam ſuſceperunt putredinem, quâ ſales in illis contenti urinoſam indolem contrahunt, & evolvuntur, ut in ſanguine, ſero & urinâ putreſcentibus obſervare licet, & ſui juris fiunt. Tunc autem urinoſi ſales, ſi ſpirituoſis & actuoſis antiſcorbuticorum medicamentorum partibus concitentur, & agitentur, ſulphureas humorum partes carminant & dividunt, ſpiſſam & viſcidam humorum craſim deſtruunt coagula diſſolvendo, partes ſolidas corrodunt, unde tot ſcorbuti ſymptomata. At verò acidorum ſubtilium & volatilium ex vegetabili potiſſimùm deſumptorum intromiſſione hi ſales urinoſi à ſpiculis acidorum irretiuntur, & ex amborum conſociatione exurgit ſal ſalſus non amplius reformidandus, qui ut plurimùm per vias urinarias blandè & placidè ſecernitur. Actuoſis verò partibus quæ inter acida vegetabilium ſpicula latent, vel quæ cum illis à prudente Medico conſociantur, ſpiſſior humorum craſis diluitur, & blanda vitaliſque fermentatio reſtituitur. Illis qui hujus ſuccum faſtidiunt, S. Paulli Cochleariæ eſſentiam liquidam proponit in Germaniâ celebratam quam eo parant modo.

℞. Cochlear. recentis contuſæ q. v. Affunde ejuſ-

dem plantæ ſuccum in quo tantillum fermenti vel fæcis cereviſiæ ſolutum ſit. Irrora, conſperge raro ſale. Hæc probè miſta reponantur vaſe optimè operculato tandiu in locum ſubterraneum uſque dum acriorem odorem ſpirent. Tunc diſtillentur per alambicem in balneo M. & obtinebitur ſpiritus Cochleariæ. Poſtea

℞. Recentia Cochleariæ folia. Contunde & torculari valido ex iis ſuccum exprime, eumque in vaſe aut vitro optimè lutato defæca & per chartam bibulam philtra.

Hujus hâc arte depurati ſucci tribus partibus affunde partē unam ſpiritûs Cochleariæ ſupra deſcripti. Digere & circula l. a. Quibus ſi addideris paululùm Sacchari, eſſentia Cochleariæ parata eſt. Doſis ℥j. aut ℥ij. Adhuc præſtantior erit, ſi miſturæ ſimplicis dictæ aliquot guttulæ ad ℈j. pro doſi remiſceantur.

Spiritus antiſcorbuticus præſtans præparatur ex aliquot manipulis foliorum Cochleariæ contuſorum & totidem unciis radicis Raphani ruſticani raſæ ſimul miſtis, ſucco Cochleariæ irroratis, per 24 horas maceratis ac tandem blando ignis calore diſtillatis. Hujus ſpiritûs unum aut alterum cochlear juſculis vel potionibus antiſcorbuticis affunditur.

Spiritus Cochleariæ, annotante J. Junkero, concitat facilè ſanguinem, infert anxietates, æſtuoſam cephalalgiam, & maculas nimiùm expellit. Major *in Chirurgiâ infuſoriâ*, *p.* 270. obſervat ſpiritum Cochleariæ quibuſdam cephalalgiam concitare. Ideò cum acidis liquoribus hunc ſpiritum ſemper miſcendum eſſe Ettmullerus exiſtimat.

℞. Radicum Raphani ruſticani, Scrophular. minor. Helenii, & Acetoſæ ana ℥ß. Folior. Fuma-

riæ, Becabung. Naſturtii aquatic. ana M. j. Summitatum Pini & Abietis, florum Centaur. minor. & Geniſt. ana P. j. Seminum Erucæ & Aquilegiæ, Baccar. Juniper. contuſ. ana ℨj. Coquantur in aq. comm. ℔vj. ad ℔v. addendo ſub finem folior. Sempervivi minor. P. ij. Cochlear. M. j. Apozema coletur ad uſum. Doſis ℥vj. cum ſyrup. Limon. ℥ß. quater die in ſcorbuto.

℞. Aquar. ſtillatitiar. Raphan. ruſticani, Naſturtii, Becabung. ana ℥ij. Succi Cochlear. ℥j. Miſtur. ſimplicis gutt. xxx. Syrupi Limon. ℥ß. F. julap. in ſcorbuto.

℞. Folior. Cochlear. Becabung. Naſturtii, Cichor. ſylveſtr. Oxytriphyll. & Acetoſæ rotund. ana M. j. cum fruſtulo carnis vitulinæ. Fiat juſculum in baln. Mariæ in vaſe probè obturato.

℞. Rad. Raph. ruſtican. ℥j. fol. Cochlear. & Naſturtii contuſor. ana M. ij. Paſſular. exacinatar. ℨvj. Fiat infuſio ex vini albi vel ſeri lactis ℔ij. De quâ capiat ℥iiij.

Externè in ſcorbuticis oris affectionibus, tumore cruentato gingivarum, earumdem inflammatione, exulceratione, dentium vacillatione, Cochleariæ ſuccus vel ejus ſpiritus apprimè conducunt. His humectetur linteum, quod poſtmodum affricetur gingivis & partibus oris à ſcorbuto affectis. Vel etiam in gargariſmatis recipiuntur. Quidam in ſucco Cochleariæ aluminis uſti tantillùm diſſolvunt & ſic parant gargariſma in excreſcentiâ gingivarum ſcorbuticâ egregium.

Cochleariæ ſuccus cum herbâ contusâ & impoſitâ faciei maculas intra breve ſpatium tollit: poſteà verò decocto furfuris abluenda eſt.

Cochleariæ conditum & aquam diſtillatam in Officinis præparant ad ſcorbutum & in viſcerum obſtructionibus perutilia.

COLCHICUM.

COLCHICUM vulgare, *Off*: Colchicum commune, *C. B. P.* 67. *Inſt. R. H.* 348: Colchicum, *J. B.* 2. 649. *Dodon.* 460: Colchicum Anglicum purpureum & Anglicum album, *Parkins* & *Gerard*: vulgò, *Colchique*.

Paulò ante autumni æquinoctium flores erumpunt, nullis jam apparentibus foliis, liliacei, monopetali, ab ipsâ radice emergentes ſub tubi tenuiſſimi, tenerioris, albicantis formâ in ſex partes ſenſim ampliati, Croci floſculis & formâ & colore aſſimiles, dilutiùs tamen cærulei, ſtaminibus internis pallidè luteis & piſtillo è floris fundo ſurgente & in capillamenta tenuia deſinente. Poſtquam unum aut alterum diem duraverint flacceſcunt. Deinde poſt ſequentis veris initium folia profert terna aut quaterna, oblonga, lata, lævia, pinguia, Lilii albi foliis & formâ & lævore ſatis ſimilia: inter quæ medii in brevibus pediculis exeunt duo, tres aut quatuor inſtar ſiliquarum folliculi triangulares, craſſi, oblongi, in tria loculamenta diviſi & per maturitatem in tres ſeſe explicantes partes, ſemine pleni rotundiuſculo, & rufo colore nigricante, quo maturo folia una cum cauliculis intercidunt.

Radice nititur bulbo ſimili, turbinatâ, ab unâ parte in planum compreſsâ, rimam ſive ſulcum cùm floret habente, reliquo tempore non apparentem, tunicis conveſtitâ nigricantibus & fibris aliquot inferiùs donatâ. Bulbus ipſe carnoſus, candidus, lacteo ſucco manans dum quidem viret & recenter è terrâ erutus: ſiccatus etenim rugoſus, & foris interiuſque nigricat, aut obſcurè rubeſcit. Sapore autem eſt dulci, amaritudinis tamen exiguum

ſalivam eliciens ſubſequitur. Odorem verò omnes plantæ partes gravem & nauſeabundum ſpirant. In pratis agri Pariſienſis ſpontè naſcitur.

Medici veteres & Neoterici unanimi conſenſu Colchici radicem venenatam eſſe & in cibo acceptam necare pronuntiant. Ferunt eos qui Colchici radicem comederunt, pruritu per totum corpus affici, in internis partibus morſum, & circa ſtomachum cum multâ gravitate æſtum percipere: invaleſcente verò affectione per alvum cruenta cum ramentis admixtis excernere. D. Ludovici narrat unicam Colchici radicem ruſtico cuidam robuſto exhibitam validiſſimè & ad necem uſque purgaviſſe. Petrus Garidel *in Hiſtor. Plant. Aquiſextienſ.* refert quoſdam ruſticos tres quatuorve Colchici flores febri intermittente laborantibus comedendos offerre & ſæpè felici cum ſucceſſu. At ipſe quamdam vidit ancillam quæ hocce à ruſticis acceptum remedium ſumpſerat, diris anxietatibus circa præcordia & ventris torminibus per tres dies vexatam, quæ tandem poſt triduum interiit. Legitur apud Hiſtoriæ Lugdunenſis authores, Turcas Colchici floribus uti cùm inebriari volunt: eos enim vino macerant, quo epoto adeò ſtupidi redduntur, ut in exſtaſim abeant. Unde liquet hanc plantam omnibus ſuis partibus deleteriam eſſe.

His qui Colchici bulbum ſumpſerunt auxilium ferendum 1°. per vomitum, per clyſteres ex decoctis demulcentibus foliorum & radicum Althææ, ſeminis Lini, &c. deinde lac quodcunque calidum magnâ copiâ propinandum eſt.

Externè verò non nocet, imò juvat. J. Bauhinus refert quemdam Medicum ad verrucas ani Colchici bulbos tuſos cataplaſmatis modo ſuperligare: quo remedio excidunt: eundemque ad pediculos

latos pudendorum eorumdem decocto ex aquâ locum affectum abluere.

At præſtantiorem hujus radicis energiam Georg. Volffgangus Wedelius peculiari diſſertatione nuperrimè promulgavit ſub hoc titulo: *Experimentum curioſum de Colchico veneno, & alexipharmaco ſimplici & compoſito. Genæ.* 1718.

Celebris ille Medicus & ſummâ eruditione & diuturnâ felicique praxi clarus narrat ſe ab anno 1668 in hunc uſque annum 1718, hanc radicem pro amuleto collo appenſam ſemper geſtaſſe & optimo quidem cum ſucceſſu, neque ſeipſum ſolum ſed & alios plurimos, neque ſolùm in peſte, ſed etiam in morbis epidemicis quibuſcunque, dyſenteriâ, febribus malignis, variolis, morbillis & ſimilibus.

Occaſionem quâ hoc amuletum ſibi ipſi innotuit ſic refert. Cum anno 1668 in urbe Gothanâ ſtrages dyſenterica ſævire incipiebat, quâ minimùm quadringenti ipſi curandi incumbebant homines malignis ſymptomatibus affecti, cum petechiis, deliriis, faucium inflammationibus decumbentes & quotidie inviſendi per duos menſes & ultra, ipſi occurrit diſſertatio quædam antiloimica de peſte univerſali anno 1637 graſſante cum quibuſdam remediis & arcanis. Author nomine Caſpar narrat quemdam præfectum militum in bellis Hungaricis ſuos milites ſolo hoc amuleto à ſævienti peſte immunes ſemper feciſſe, quod à ruſticano didicerat qui aſſerebat omnes vicini cujuſdam pagi incolas ab eodem præfecto hìc degente eodem amuleto præmunitos, peſtiferâ lue affectos non fuiſſe, dum in pagis & urbibus vicinis dirè ſæviret. Laudatâ experientiâ inducti Vedelius & ſocii appendere cæperunt radicem, & nullus eorum contagioſâ hâc peſtilente dyſenteriâ affectus fuit.

Cùm ante aliquot annos, addit Vedelius, in urbe Hamburgenſi graſſaretur peſtis, illuſtris Magiſtratus à facultate Medicâ noſtrâ deſiderabat duos Medicos peſtilentiales, quos illuc mandabamus divinæ tutelæ commiſſos, & hoc amuletum ipſis appendendum ſuadebamus. Bene geſtâ re, liberatâ urbe, ſalvi utrique & incolumes redierunt.

Graſſantibus variolis ejuſdem amuleti efficaciam deprehendiſſe teſtatur. Datâ enim eſſentiâ præſervativâ internè, & amuleto hoc munito corpore vel non correpti ſunt quamplurimi, vel leviùs affecti feliciùs evaſere.

Huic bulbo idem author Plantaginis majoris radicem ſæpiùs adjunxit pro amuleto antipeſtilentiali valde commendatam. Has radices ſuo tempore collectas, exſiccatas & contuſas cum tantillo pulveris Lavandulæ admixto, ut res coletur, & ſacculo incluſas diſtribuere ſolebat & Arcanum duplicatum catholicum nominabat. Hoc tandem comprobatâ quinquaginta annorum experientiâ publici juris facere non dubitavit velut alexipharmacum peſtis, febrium ardentium, malignarum, variolarum, morbillorum, purpuræ ſimplicis puerperarum, dyſenteriæ & ſimilium : ita ut vel non corripiant homines, vel minori copiâ, minori moleſtiâ & periculo.

Attamen Vedelius obſervat legitimam diætam inſuper requiri, vitando noxia & moderationem ſervando in rebus dictis ſex non naturalibus, aëre, cibo & potu, ſomno & vigiliis, motu & quiete, excretis & retentis, & animi pathematibus.

Colchici bulbi colligi debent circa feſtum ſancti Michaëlis ſeu autumnale æquinoctium, dum flores marceſcere incipiunt. Tunc enim radix ſucco turget. Taleolatim conciſi in umbrâ exſiccantur.

Cum

Cum uno Colchici bulbo craſſiuſculè contuſo radicis Plantaginis majoris ſeu latifoliæ exſiccatæ & contuſæ ʒj. permiſcetur. Sacculo ſericeo incluſa de collo ſuſpenduntur ita ut circa cordis ſcrobiculum pendeant. Nonnulli his radicibus Camphoræ tantillùm addunt: poſt tres menſes amuletum renovandum eſt.

Jacobus Wolffius Medicinæ Profeſſor Jenenſis in tractatu cujus titulus eſt *Curioſus Amuletorum ſcrutator*, teſtatur hoc amuletum à plurimis laudatum & commendatum fuiſſe variis temporibus in Germaniâ graſſante peſte. At exemplum deficientis hujus amuleti refert in quodam Theologo inſigni in Thuringiâ qui hoc amuleto præmunitus nihilominùs febre malignâ correptus fuit & interiit. At non ideò omnis virtus huic amuleto deneganda. Non ideò enim medicamentum rejiciendum eſt & reprobandum quòd unâ aut alterâ vice inefficax deprehendatur; modò ſæpiùs profecerit. D. Aug. Quirinus Rivinus *Tractatu de Peſte Lipſienſi ann.* 1680, de hoc amuleto ſibi ipſi communicato mentionem facit tanquàm certiſſimo contra peſtem: & poſtea ſuam de his amuletis mentem aperit: & non alium eſſe eorum uſum, niſi quòd his confiſi præſidiis plebeii præſertim magnanimi reddantur, minùſque contagium perhorreſcant, exiſtimat. Omnes autem norunt quid valeat terror, quantùm peſtilentiæ vires adaugeat.

CONSOLIDA.

PLANTÆ plurimæ Conſolidarum nomen acceperunt propter virtutem vulnera conſolidandi quæ ipſis tribuitur. Sex ſeptemve in Officinis uſitatæ ſub hoc nomine proſtant; ſcilicèt Conſolida

major, ſeu Symphytum majus: Conſolida media quæ duplex; Bugula una, altera Bellis major ſive Leucanthemum: Conſolida minor quæ etiam duplex; Brunella & Bellis minor: Conſolida rubra ſive Tormentilla: denique Conſolida Sarracenica quæ Virga aurea. De Bugulâ, Brunellâ, Bellide majori & minori ſuo loco jam egimus: de Conſolidâ rubrâ diſſeremus ſub nomine Tormentillæ, & de Conſolidâ Sarracenicâ ſub nomine Virgæ aureæ. Hìc verò Conſolidam majorem tractabimus. Alia Conſolida in hortis ſæpiùs colitur ad ornamentum, quæ Conſolida regalis ſeu regia, ſed nullius ferè usûs eſt.

Consolida major, Symphytum majus, *Off*: Symphytum, Conſolida major, *C. B. P.* 259. *Inſt. R. H.* 138: Symphytum magnum, *J. B.* 3. 593. *Dod. Pemp.* 134: Conſolida major, *Trag.* 240: Symphytum Alum ſeu Alus, *Lobel. Icon.* 583: vulgò, *Grande Conſoude, Oreille d'âne.*

Radicibus eſt craſſis, multifidis, carnoſis, foris nigris, intùs albis, viſcidis & glutinoſis: caulibus ſeſquicubitalibus, inanibus, hirſutis, aſperis & alatis. Folia duas ſpithamas longa ſunt, aſpera, hirſuta, obſcurè virentia, palmam lata, mucronata. Flores in ſummis ramulis & caulibus oriuntur multi, eleganti ſerie diſpoſiti, antequàm aperiantur caudæ ſcorpii inmodum revoluti, penduli, monopetali, albidi aut purpuraſcentes, infundibuliformes oblongi & quaſi campaniformes, quatuor lineas longi, leviter quinquepartiti, cum calyce quinquefido & piſtillo longo flori concolori è centro calycis oriundo abeunte in quaterna ſemina caput viperinum referentia, nigricantia & ſplendentia. Agri Pariſienſis incola naſcitur in pratis & ſecùs rivulos. Folia, flores, ſed radix potiſſimùm in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex radicum recentium Symphyti majoris ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris herbacei, obſcurè ſubſalſi ℥ix,ʒj, gr. xij: humoris ſubacidi ℔j, ℥xij, ʒvij, gr. xlij: humoris limpidi, ſub finem rufeſcentis, acidi, ſubauſteri ℔j, ℥xij, ʒvij, gr. xlviij: humoris rufeſcentis, empyreumatici, intenſè acidi, ſubacris ac tandem urinoſi & ſale volatili urinoſo, parco tamen imprægnati ℥iij, ʒvj, gr. xxiiij: olei ſpiſſi, gr. lx. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vj, ʒiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒv, gr. liiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. xxx, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒv, gr. xxx: in calcinatione ℥iij, ʒv, gr. xviij.

Ex foliis pariter plurimùm phlegmatis ſubacidi extrahitur, olei portio exigua, aliquantulùm ſpiritûs urinoſi, nullus ſal volatilis urinoſus concretus; remanet verò terra copioſa cum mediocri ſalis alcali fixi quantitate. Succus foliorum & radicum fatuus eſt & mucaginoſus, chartam cæruleam leviſſimo colore rubro tingit. Tournefortius ſalem hujus plantæ eſſentialem ſali Coralliorum comparat cum aliquantâ ſalis ammoniaci portione conjuncto. Ex eorum & pauci olei miſcelâ compoſitum exurgit mucaginoſum, unde ejus vires præcipuè emanant.

Radix craſſiore mucagine pollet quàm Althæa cum quâ convenit. Speciatim vulnerarium eſt, antidyſentericum & antihæmoptoicum. Aſtringit autem, conſolidat, incraſſat, & egregiè temperat, ſerum ſalſum & acre corrigit. Pulvis radicis exhibetur ad ʒj. In infuſo vel decocto præſcribitur ab ℥ß. ad ℥j. Conditum quoque ex eâ paratur in Officinis, ad ʒij vel ℥ß. ſumendum. Obſervandum eſt

decoctionem hujus radicis mediocrem eſſe debere, ne decoctum mucilaginoſum fiat & nimis glutinoſum ac proinde palato & ſtomacho ingratum & noxium. Eadem radix in ulcere pulmonum & in aliis eorum affectionibus quæ à tenui, ſubtili, acri, & calidâ materiâ eveniunt, commendatur; ſanguinis ſcreatum & fluorem ſiſtit, renum & veſicæ exulcerationibus medetur, dyſenteriæ prodeſt tam per os ſumpta quàm ſub enematis formâ injecta. Externè & internè exhibita enterocelas cohibet, oſſibus fractis mederi dicitur, & vulneribus conſolidandis efficax eſt. Florum decoctum ex vino bis in die ſumptum in cruentâ urinâ optimum ſcribit Camerarius.

℞. Radic. Symphyt. maj. taleolatim ſectæ ℥j. Orizæ lotæ ℥ß. Liquir. raſ. & contuſ. ʒj. Coq. in aq. fluv. ℔iiij ad ℔iij. F. ptiſana in hæmoptoë.

℞. Pulmonis vitulini dimidiam partem minutim ſectam, Orizæ cochlearia duo, radicis Symphyti maj. ℥ij. fol. Urtic. urentis & Plantag. ana M. j. Coq. in aq. comm. q. ſ. F. juſcula duo in ſputo cruento. Vel

℞. Pulver. rad. Symph. major. Terræ japonic. ana ʒj. Succin. pp. Maſtiches pulver. ana ʒß. ſyrup. Corallior. q. ſ. M. F. opiata. Doſis ʒj. ter quaterve die.

℞. Pulver. Symph. major. & Tormentill. ana ʒj. fol. Alchimill. Plantag. ana M. j. flor. Hyperic. M. ß. Coq. leviter in aq. comm. ℔j. Colaturâ dilue ſyrup. de Symph. Fernel. ℥j. F. tres doſes quartâ quâque horâ ſumendæ in hæmorrhagiis.

℞. Rad. Conſolid. major. ℥j. radic. Tormentill. & Biſtortæ ana ℥ß. folior. Pyrol. Alchymill. & Sanicul. ana M. j. Coq. in aquæ Chalybeatæ q. ſ. Colaturæ adde olei Hyperic. ℥j. F. enema antidyſentericum.

Externè admota Symphyti radix vulnera conglutinat, dolores compeſcit, fracturas oſſium conſolidat, herniis & luxationibus confert, atque potenter aſtringit. In luxationibus & fracturis oſſium Ettmullerus commendat cataplaſma factum ex radice Symph. major. contusâ, permiſtâ cum pulvere oſteocollæ, vel etiam cataplaſma ex radicibus Symphyti & foliis & radicibus Geranii rubri ſeu ſanguinei. Parkinſonus & Raius radices recentes minutim conciſas, tuſas & impoſitas ad dolores podagricos leniendos & ulcera ſerpentia aut etiam gangrænas compeſcendas plurimùm laudant. Cataplaſma ſequens à Paulo Hermanno ad quamvis herniam recentem ex laxato peritoneo commendatur.

℞. Semin. Naſturtii hortenſ. ℥ß. Gumm. Carann. Mucaginis ex rad. Symph. extract. ana ℥j. F. cataplaſma.

Ex Symphyti radicibus paratur ſyrupus de Symphyto ſimplex, ſeu ſyrupus Boyleanus à celeberrimo Roberto Boyle plurimùm laudatus pro hæmoptoicis. Sic autem conficitur.

℞. Radic. Symphyt. major. ℥iiij. folior. Plantag. M. xij. Contuſis exprimatur ſuccus cui adde Sacchari pondus æquale & fiat ſyrupus ſ. a.

Uſurpatur inſuper radix Conſolidæ in pulvere *Bauderoni* ad puerorum enterocelem, Balſamo polychreſto *Ejuſdem*, Aquâ vulnerariâ *Lemery*, Unguento mundificativo de Apio, Emplaſtro ad herniam *Charas*, Emplaſtro pro fracturis & luxatione oſſium *Ejuſdem*, Emplaſtro Regio ad herniam, vulgò, *du Prieur de Cabrieres*.

CORIANDRUM.

CORIANDRUM, *Off*: Coriandrum majus, *C. B. P.* 158. *Inſt. R. H.* 316: Coriandrum, *Lobel. Icon.* 705. *J. B.* 3. 2. 89.

Radice eſt tenui, candidâ, ſimplici, nonnullis fibris ſtipatâ: caule ſimplici, gracili, tereti, glabro, medullâ farcto, ſeſquicubitali, ramoſo: foliis inferioribus quaſi conjugatis, rotundioribus, pulchrè inciſis, ſuperioribus multifidis ac profundè diſſectis. Flores in ſummis ramulis adſunt in umbellam digeſti, roſacei, ex albo purpuraſcentes, ex quinque petalis inæqualibus & bifidis conſtantes, cum calyce in duo ſemina abeunte quæ ſimul juncta ſphæram integram complent primò viridem, deinde pallidè flaveſcentem. Odor totius plantæ aromaticus ſed vehemens, gravis & ad cimicum odorem accedens. Seminum odor progreſſu temporis miteſcit & ſuavior fit gratuſque ſapor. In arvis circa Pariſios colitur. Semen ſolum in uſum venit.

Coriandri ſemen dum recens eſt habet odorem gravem, aliquantiſper viroſum, caput tentantem, qui tamen per exſiccationem & progreſſu temporis evaneſcit & in gratum ac ſuavem odorem convertitur. Oleum eſſentiale tenue, odorum, & aromaticum analyſi chymicâ ſuppeditat, cum phlegmate acido & aliquâ ſpiritûs urinoſi portione.

Magna de Coriandri facultatibus inter authores agitatur controverſia. Plerique Arabes & Græcorum nonnulli Coriandro frigidam facultatem, narcoticam, ſtupefacientem atque deleteriam tribuunt. His aſtipulatur Matthiolus, qui aſſerit ſemen in ciborum aut medicamentorum uſum nunquam admitti debere, niſi priùs triduo aceto fuerit maceratum. Tragus etiam, qui monet ſeplaſiarios,

ne ſemen cuiquam niſi priùs dicto modo præparatum vel cum Saccharo vendant, niſi venenum loco remedii exhiberi velint.

His adverſantur Lobelius & Alpinus, qui aſſerit herbæ etiam virentis uſum in cibo eſſe apud omnes Ægyptios familiariſſimum. Hiſpani quoque, authore Amato, frequentiſſimè illâ utuntur & pro cordiali habent. Nihilominùs tamen experientia docuit monachos in Meſuem proper hunc uſum Hiſpanorum plurimos eſſe fatuos, ob quorum curam tam frequentia ſunt valetudinaria publica. Malignitatem arguit fœtor plantæ digitis comminutæ teterrimus. Utcunque hoc medicamento propter malignam vim quæ ei à multis dubio procul non abſque experientiâ tribuitur, præſertim non præparato, non temerè utendum cenſet J. Bauhinus. Verùm Zwelferus exiſtimat noxiam ſeminis Coriandri qualitatem, ſi qua ineſt, à crudâ ejus & excrementitiâ humiditate & immodico uſu dependere. Siquidem ſemen viride viroſum quid ſpirat quod evaneſcit dum ſiccatur. Quapropter utrùm hæc noxia qualitas rectiùs aceto affuſo, an verò ſolâ & ſimplici exſiccatione corrigatur, inquirit: ac tandem concludit hanc qualitatis nocivæ, crudæ, excrementitiæ correctionem meliùs areſcentiâ quàm aceti maceratione & iterùm exſiccatione perfici, quia vis ſeminis Coriandri carminativa & balſamica ſic non deſtruitur, imò conſervatur & augetur; olea enim eſſentialia in quamplurimis aromatis exſiccatione magis evolvuntur. Aceto autem potiore ſuâ virtute ſpoliatur, dum acetum partes oleoſas volatiles ac ſpirituoſas figit, & in aliud compoſitum traducit, ut experientiâ quemvis edocere poteſt. In eâdem ſunt ſententiâ S. Paulli, Fredericus Hoffmannus, Ettmullerus, Paulus Hermans quotidianâ expe-

rientiâ edocti, quandoquidem populi plurimi Coriandrum tanquam gratiſſimum aroma cibis admiſcent.

Laudatur autem ſemen Coriandri tanquam carminativum & ſtomachicum ſingulare. Viſcidos incidit ventriculi ſuccos & inde flatus ructuſque enatos diſſipat. Commendatur maximè illis quibus ex ſympathiâ ventriculi caput dolet. Habet etiam aliquid aſtrictionis quâ ciborum concoctionem juvat, & in hæmopthiſi, nimiis menſtruis & ventris fluxibus conducit. Inſuper ſtrumas diſcutere creditur. Externè in flatulentis herniis laudatur.

℞. Semin. Coriandri, Aniſi, Fœnicul. ana ℥ß, Cinnamom. acut. ℥j. Macis ʒj. Flavedin. cortic. Citr. ʒij.

℞. Semin. Coriand. ℥ß. Aniſi, Fœnicul. ana ʒj. Nuc. moſch. ʒß. Cinnamom. ℈j. Piper. long. ℈ß. Sacchar. alb. ℥j. M. F. pulvis poſt paſtum ſumendus ex vino. Doſis ʒj. ad ciborum concoctionem perficiendam, ructus, flatus & colicos dolores diſcutiendos.

℞. Semin. Coriand. ℥ß. ſemin. Cumin. Aniſ. ana ʒij. Alum. rup. ʒß. Vini rub. Aq. chalib. ana ℔ß. Coq. & applica decoctum in fotu herniæ flatulentæ.

Semen integrum Saccharo obduci ſolet. Uſurpatur in Clareto, vulgò dicto *Roſſolis des ſix graines*: aquâ Meliſſæ compoſitâ *H. R.* pulvere digeſtivo *Charas.*

CORNUS.

Cornus & Cornus mas ſeu ſativa, *Off*: Cornus hortenſis mas, *C. B. P.* 447. *Inſt. R. H.* 641: Cornus ſativa ſeu domeſtica, *J. B.* 1. 210: Cornus, *Cluſ. Hiſtor.* 12. *Camerar. Epitome* 159: vulgò,

Cornouiller, *Cornier* : cujus fructus Cornum, *Cornouilles* dicitur, aut *Corne*.

Arbor eſt mediocriter procera, multis brachiata ramis, cortice ſubrubro vel cinereo, ſcabro, materie albâ, firmâ, ſolidâ & durâ ; foliis lævibus, latis, mucronatis, venoſis per oras, æqualibus, ex viridi nigricantibus, Cotoneæ mali pene ſimilibus. Flores primo vere profert, antequàm folia erumpant, in ramorum extremis ſurculis inſidentes, numeroſos, roſaceos ſeu quatuor petalis croceis conſtantes, cum ſtaminulis exiguis, luteis, ex calyce tetraphyllo communi, purpuraſcente vel ſubluteo, ſex, octo vel decem prodeuntes. Fructus ſubſequuntur oblongi, ad Olivam accedentes, graciliores, molles, carnoſi, primùm virides, poſtea rubri, ſanguinei, majores, nonnunquam ceræ colorem referentes, raro albicantes, formâ ſuâ ad Jujubas accedentes, guſtu primùm acerbo, at ubi maturatione remollita fuerint, acido, dulci & ſuavi, cum quâdam tamen aſtrictione, oſſicula condentes oblonga, teretia, qualia ferè in Olivis, duriſſima, in duo loculamenta diviſa, in quibus nuclei latitant exigui, ſubdulces, graciles. In hortis colitur. Fructus edulis eſt & in uſum medicum nonnunquam venit.

Analyſi chymicâ fructus nondum benè maturi plurimùm præbuerunt phlegmatis acidi, auſteri & terræ, mediocrem olei craſſi portionem, nonnihil ſalis fixi merè alcali, ferè nullum verò ſpiritum urinoſum. Fructus aciditate ſtypticâ pollet & inſtar Aluminis cæruleam Heliotropii tincturam rubram efficit, adeò ut ejus ſalis eſſentialis cum ſale aluminoſo multa ſit affinitas.

Fructus nullo in ciborum honore niſi apud vulgus & ruſticos habentur. Refrigerant, exſiccant,

aſtringunt quomodocunque ſumpti. Ob id contra alvi profluvia, menſium & hæmorrhoidum immoderatiorem fluxum exhibentur. Sed præſtat ad ſuavitatem ſuccum ex fructibus expreſſum cum Saccharo in Cydonitis conſiſtentiam coquere: tunc enim acidulo ſapore palato magis blanditur. Dyſentericis & aliis qui adſtrictione indigent non minimùm proficit. Fit etiam ex iis Rob ſeu Sapa ſed minùs gratum. Nonnulli in diarrhæâ & dyſenteriâ fructus exſiccatos & pulveratos ad ʒj. præſcribunt. Vinum quoque aſtringens à nonnullis paratur adversùs eoſdem morbos cum fructûs contuſi ℔. x. Vini rubri ℔ centum, aquæ ferratæ ℔. xij. ſimul fermentatis. Corna frigido ventriculo nocent & ejus cruditates adaugent.

Corna ſicca contrita & cum oleo myrtino aut omphacino mixta in emplaſtri formam præſenti auxilio ſunt ad vomitiones ventriculo impoſita; contra fluxum autem alvi abdomini admota; contra menſes immodicos pectini & coccygi applicata.

In Hetruriâ abſtinent demorſi à cane rabido per integrum annum à quorumdam lignorum præſertim Corni contactu: ſiquidem ſi harum virgæ tantiſper manibus teneantur donec concaleſcant, illicò demorſi rabie exagitantur, ſic narrante Matthiolo.

Folia quoque & germina guſtu acerba ſunt, valenterque deſiccant; itaque maxima vulnera glutinare poſſunt.

Hujus arboris lignum omnibus lignis durius perhibetur, ad radios & dentes rotarum & cochleas utiliſſimum.

CORYLUS.

PLURIMÆ ſunt Coryli ſpecies ratione fructuum ſive nucularum inter ſe diverſæ. Sunt enim vel domeſticæ ac cultæ, vel ſylveſtres. Ex domeſticis quibus hortorum pergulæ ornantur aliæ ſunt oblongæ & abditæ latent in calycibus longis, callofis, herbaceis, in extremo fimbriatis : aliæ rotunditate inſignes & calycem exteriorem breviorem & magis patulum habentes. Inter longiores, quæ membranâ rubente obvelantur ſunt præſtantiores. Sylveſtres ſeu calvæ dictæ parvæ admodùm ſunt, minùs gratæ, & in ſepibus, dumetis, & ſylvis paſſim naſcuntur. Harum innumeræ ferè in figurâ, magnitudine putaminum, craſſitie, nucleorum ſapore, matureſcendi tempore differentiæ ſunt. Duas tantùm conſiderabimus apud nos magis uſitatas quæ colliguntur ex arbore pumilâ quæ dicitur Corylus.

CORYLUS, Nux Avellana, *Off*: Corylus ſativa fructu albo minore, ſive vulgaris, *C. B. P.* 417. *Inſt. R. H.* 581 : Corylus ſativa, *J. B.* 1. 266 : Corylus, *Cluſ. Hiſtor.* 11. : vulgò, *Noiſetier*.

CORYLUS ſativa, fructu rotundo maximo, *C. B. P.* 418. *I. R. H.* 581 : Avellana Lugdunenſis major, *Camerar. Hort.* vulgò, *Aveline*, quarum fructus, Nuculæ Avellanæ, Nuces Ponticæ, Nuces Præneſtinæ, Nuces Heracleoticæ; *Avelines, Noiſettes*.

Corylus arbor pumila eſt, radice craſsâ, altâ, nodosâ, latè diffusâ, craſſis caudicibus in multos ac robuſtos ſtolones diviſis, virgaſque lentas, enodes, obſequioſas, cortice, ubi annoſi fuerint, incano & lævi obductis, materie candidâ, molli : foliis latis, majoribus, rugoſioribus quàm Alni, modicè ſerratis, colore virentibus, aversâ parte albidioribus. Flores oblongi, tenues, compactique. Juli cum quibuſdam coccineis filamentis pro floribus dependent

primùm virides, deinde flavi, plurimis foliolis conſtantes axi ſquamatim affixis quibus ſingulis ſubſunt denſo agmine apices flaveſcentes. Fructus in eâdem arbore à floribus ſeparati naſcuntur aliquot ſimul juncti, involucris calloſis, ſuccoſis, herbaceis, barbatis, hirſutis, aſtringentibus & acidis obſepti, magnitudine dimidio minores ut plurimùm Juglande, oblongi, vel globoſi, putamine umbilicato per maturitatem flaveſcente aut rufo, lævi, lignoſo & duro ſatis: cui ſubeſt pellicula in domeſticis quibuſdam coccinea, in aliis ſubrufa, nucleum obveſtiens albidum, firmum ſicut Amygdali nucleus, ejuſdemque ſapore dulci, lacteum remittentem ſuccum. In Avellanis nucibus antequàm nucleus formetur aut perficiatur ambiens pulpa eſt candicans, fungoſa, ſaporis acidi. Domeſticæ habentur in hortis, vineis & viridariis. Sylveſtres verò ubique proveniunt, in ſylvis & secùs itinera. Fructus uſu ſunt.

Analyſi chymicâ Avellanæ nuces mediocrẽ phlegmatis tum acidi tum urinoſi portionẽ continent, plurimùm olei tum tenuis tum ſpiſſi, & reſinoſi pluſquàm dimidiam partem, parùm terræ & ſalis fixi.

Alimentum copioſius præbent Avellanæ quàm Juglandes, ſed craſſum. Potiſſimùm expetuntur recentes, nondum perfectam maturitatem aſſecutæ, quo tempore magnâ humiditate excrementitiâ donantur; tunc palato gratiores ſunt, ſed nullomodò concoquuntur in ventriculo. Benè maturæ & per aliquod tempus aſſervatæ ſalubriores ſunt. Incruſtantur Saccharo & inter tragemata accenſentur. Quidam ſcribunt novem vel decem Avellanas perpurgatas, ante paſtum per aliquod tempus comeſtas, à nephriticis doloribus liberare. Bechicam quandam vim obtinent ob copioſum earum oleum dulce, nec ineptè medicamentis thoraci dicatis ad-

miſcentur, aut ex his lac exprimitur Avellanatum dictum, quod non ſolùm tuſſientibus, ſed etiam cœliacis & dyſentericis prodeſſe fertur. Aſtringentis enim quid obtinent.

Nuces Avellanas ſtomacho infeſtas eſſe & difficulter concoqui, necnon caput gravare, præſertim largiùs ſumptas Medicorum veterum & recentiorum communis eſt ſententia. Si quis poſt cibos illas edat, ſitim & inflationem moleſtam percipiet. Vulgaris eſt opinio nuces Avellanas pinguedini corporis cōferre: ac etiam anheloſos & aſthmaticos efficere ad ſatietatem eis veſcentes vulgò perſuaſum eſt. Quòd alvum ſiſtant & dyſentericis proſint nonnulli ſcribunt: alii & veriùs dyſenteriæ aut diarrhϾ obeſſe potiùs quàm prodeſſe tradunt, ideoque in ejuſmodi morbis ab iis omninò abſtinendum. Inteſtinis infeſtas eſſe experientiâ docere conatur Tragus. Pueri namque, inquit, ſi Auguſto menſe Avellanas nuces avidè devorant, facilè in dyſentericum morbum incidunt. Ad dyſenteriam etiam peſtilentialem nocuas eſſe vulgò perſuaſum eſt.

Oleum ex Avellanis nucibus per expreſſionem extrahitur, quod ad tuſſim veterem & diſtillationes utile Tragus ſcribit. Hoc oleo mulierculæ infantium caput inungunt, ut capilli majori copiâ creſcant.

Avellanarum juli, cortices exteriores virides, & putamina aſtringere & ventris fluores ſiſtere affirmant qui de illis ſcripſerunt. Putaminum pulverem cum pulvere ſeminis Aniſi miſtum Ettmullerus ad fluorem album commendat.

Ligno Corylino vis ſudorifera & diuretica à nonnullis tribuitur. Sed præſtantiora habemus ligna ſudorifera in Guaïaco & Saſſafras. Ex hoc ligno

oleum per diſtillationem extrahitur, quod ſæpiùs ſuper calcem vivam diſtillatum, aut ut aiunt, rectificatum amittit odorem empyreumaticum, colorem limpidum aureum adipiſcitur & eſt oleum Heraclinum à Rulando Medico Cæſareo magnoperè decantatum ut antiepilepticum, anodynum & anthelminthicum. Doſis à guttulis ij. ad x. cùm micâ panis vel in quolibet condito idoneo. Ad epilepſiam infantium etiam commendatur à nonnullis ſpiritus acidus qui in eâdem diſtillatione cum oleo prodit.

In Corylo viſcum nonnunquam naſcitur quod epilepticis aliiſque capitis affectibus obnoxiis Querno longè utilius à nonnullis habetur: à ℈ß. ad ℈j. ratione ætatis ejus pulvis exhibetur. Illud autem certo tempore collectum, nempè lunâ creſcente, inter duos dies B. Mariæ expoſtulant. Nam tale viſcum amuleti inſtar collo appenſum contra epilepſiam, paralyſim & morbos ab incantatione ortos plurimùm valere credunt. Ex eodem parant unguentum ad veneficiorum infringendam vim mirabile cujus deſcriptio apud Henricum ab Heer *L.* 1°. *Obſerv.* 8ª. videri poteſt; ſed has nugas ne dicam impoſturas aniculis delirantibus relinquimus. Ejuſdem farinæ eſt virgula divinatoria quâ vulgus metallicorum ad venas metallorum inquirendas utitur & ex ligno Corylino parat.

Lignum Corylinum ad varios uſus mechanicos utile eſt.

COTONEA MALUS.

PLures ſunt hujus arboris ſpecies quæ quidem inter ſe non niſi fructûs magnitudine & formâ differunt. Harum duo genera conſtituuntur potiſſimùm, ſativa & ſylveſtris; ſativa duplex, fructu nempè majore & minore.

COTONEA malus fructu majori, *Off*: Cydonia fructu oblongo læviori, *Inſt. R. H.* 632: Malus Cydonia fructu oblongo & læviori, *H. R. P*: Mala Cotonea majora, *C. B. P.* 434: Cydonia majora, *Raii Hiſtor.* 1453: Cotonea malus, *J. B.* 1. 27: vulgò, *Coignier femelle.*

COTONEA malus fructu minori, *Off*: Cydonia fructu breviore & rotundiore, *Inſt. R. H.* 633: Malus Cydonia fructu breviore & rotundiore, *H. R. P*: Mala Cotonea minora, *C. B. P.* 434: Cydonia minora, *Raii Hiſt.* 1453: vulgò, *Coignier femelle.*

COTONEA malus ſylveſtris, *Off*: Cydonia anguſtifolia vulgaris, *Inſt. R. H.* 633: Malus Cydonia anguſtifolia vulgaris, *H. R. P*: Cotonea ſylveſtris, *C. B. P.* 434: vulgò, *Coignaſſier.*

Arbor eſt humilis ſæpiuſque tantùm inſtar fruticis aſſurgens, radice copiosâ, fuſco cortice veſtitâ, aliàs rectâ, aliàs obliquè actâ, è cujus ſummo multi ſtolones virgati ſeſe exerunt: ligno contorto, intùs pallente & albicante, firmo ſatis & æquabili, cortice obtecto mediocri, non rimoſo nec valdè ſcabro, infernâ parte ſubfuſco, ſupernè ſubcinereo, læviore atque glabro: foliis Malo vulgari æqualibus, ſubrotundis, mucronatis, nullâ in ambitu crenâ inciſurâve diſſectis, pronâ parte canâ lanugine ubertim obſitis, ſupinâ verò viridantibus & lævibus ferè, rariùs & nonniſi tenellis foliis lanuginoſis, quæ lanugo facilè affrictu digiti deraditur. Flores non multi ſimul ut in Malis, ſed in ſurculis ſingulares, roſacei, Roſis ſylveſtribus perſimiles, quinque petalis ſubrotundis ac ſemiunciâ latioribus, carneo colore præditis, in orbem poſitis conſtantes: in quorum medio ſtamina multa purpuraſcentia, apicibus luteolis, calyci inſident compoſito

ex quinque foliis ex viridi caneſcentibus, villoſis, quæ poſt modum fructûs πυθμένα ſeu umbilicum foliatum efficiunt, & embryone tumido, oblongo, lanuginoſo, qui cadentibus florum petalis incrementum capeſcit donec fructus perficiatur magnitudine Mali, figurâ varius, turbinatus, modò circa pediculum, modò circa umbilicum anguſtior, aliàs ſubrotundus & torulis (*Godron*) eminentibus tuberoſus, parvus, magnus, mediocris, denſâ lanugine raſili obductus, carne firmâ, melinâ, odorâ, aſtringente & ſubacidâ. Semina in ipſo pomi centro quinque cellulis diſtincto continentur, cortice ſpadiceo, medullâ albâ, Pyri ſeminibus non multùm diſſimilia, viſcido quodam lentore lubrica, quem in aquam dejecta deponunt, & ipſam mucilaginoſam reddunt: fructus odorem gratum quidem ſed vehementem ſpargunt, & qui quorumdam capita ita percellit ut ipſis dolorem moveat, præſertim ſi conclavi incluſi habeantur. Arbor in hortis & viridariis paſſim colitur. Ex uſu ſunt fructus & ſemina.

Analyſi chymicâ, ex pulpæ malorum Cydoniorum raſæ ℔v. per vaporarium diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris tenuis mali Cotonei, primò obſcurè acidi, deinde ſubacidi ℔ij, ʒiij: humoris limpidi, acidi & ſubauſteri, ℔j, ℥viij, ʒiiij, gr. lx. Maſſa in vaporario reſidua, fuſca, ferè exſiccata pendebat ℥xviij, ʒvj: quæ per retortam diſtillata præbuit humoris primò limpidi, rufeſcentis, deindè fuſci, odoris & ſaporis empyreumatici ℥vij, ʒij, gr. xxxvj: olei ℥j. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒvj: quæ per 29 horas calcinata reliquit cinerum fuſcorum ſubrubentium ʒiij, gr. xxxvj. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij, ʒvij, gr. xlviij; in calcinatione ℥v, ʒij, gr. xxxvj.

Cotonea

Cotonea mala ſapore acido auſtero donantur. Odorem ſpargunt haud diſſimilem illi qui ex olei vitrioli & ſpiritûs vini miſturâ per aliquam digeſtionem exhalat. Salem continent eſſentialem acidum, ſtipticum, paucâ terrâ implicitum, ac multo phlegmate dilutum.

Crudorum malorum Cotoneorum vix ullus eſt eſus. Cocta palato gratiora & naturæ amica magis. Aſtringunt validè, præſertim quæ cruda, ventriculum firmant: vomitiones arcent, alvi profluvia ſiſtunt. Propterea cœliacis, lientericis, dyſentericis, diarrhæâ conflictatis, ſanguinolenta & purulenta exſcreantibus, vel fluore menſium aut hæmorrhoidum immoderatiore affectis utilia ſunt: venenorum vires frangere dicuntur. Ante cibum ſumpta alvum conſtipare creduntur, è contra à paſtu laxare. Certum eſt alvum movere, ſi avidiùs & copioſiùs ingerantur. Apponuntur menſis ſecundis vel ſub cineribus cocta, vel ſaccharo condita. A nonnullis in veru aſſantur & toſtarum carnium ſucco irrorantur. Fruſtulatim ſecta, ſeminibus & cortice mundata, caryophillis confoſſa, cum vino, cinnamomo & ſaccharo elixantur.

Officinæ pharmaceuticæ varia ex Cydoniis conficiunt. Ex his fructibus tuſis, expreſſis & cum melle fermentatis fit vinum melites vel cydonites, quod paratur etiam ab aliis conjiciendo tantùm Cydonia mala fruſtulatim ſecta in dolium vino repletum. Mivam & gelatinam parant ex ſucco expreſſo defæcato & ad mellis aut gelatinæ conſiſtentiam cocto, cum vel ſine ſaccharo. Ex fructuum pulpâ tusâ & cum ſaccharo coctâ fit Cydoniatum vel Cotoneatum aut marmelata. Syrupus ex eorum ſucco paratus in officinis ſervatur; oleum quoque ex malis

cotoneis nondùm maturis in oleo communi decoctis.

Sylvius de Leboe *Method. Medend. lib.* 2°. *cap.* 10°. refert ſe effectum mirabilem & valdè laudabilem percepiſſe non ſine admiratione ex ſyrupo ſeu mivâ Cydoniorum ex ſolo ſucco ad ſyrupi conſiſtentiam igne blando decocto. Hujus, inquit, ſi cochlear ſemi vel plus adultioribus exhibeatur, pituitam glutinoſam incidit, & nunc tuſſi ex pulmonibus educit, nunc vomitu è ventriculo tenuique inteſtino, nunc dejectione ab iiſdem partibus expellit, quodque maximi faciendum, robur ſimul affert ægris, adeò ut hoc uno remedio plures reſtituerim ægros à pleriſque medicamentis abhorrentes. Pituitæ autem imprimis conducit tum evacuandæ, tum corrigendæ. Eſt & ſeminibus ſua præſtantia. Aquâ infuſa ſeu macerata mucilaginem præbent quæ lenit & vitioſorum humorum acrimoniam demulcet. Gargariſmatibus admiſcetur hæc mucilago cum aquâ roſaceâ vel aliâ quâcumque extracta ad linguæ ariditatem in febribus ardentibus leniendam, collyriis ad ophtalmiam ſanandam, enematibus ad dyſentericorum tormina placanda, & dolores hæmorrhoidum ſedandos: ſciſſuris mammarum & ambuſtis inſuper illinitur utiliter.

℞. Mucilaginis ſemin. Cydonior. & ſem. Pſyllii extractæ cum aquâ roſarum ana ℥ij. albumin. ovi dilutiſſimè agitati & aq. Plantag. ana ℥j. Camphoræ gr. iij. F. collyrium in ophtalmiâ.

℞. Mucilag. ſem. Cydonior. Pſyllii & Hormin. cum aq. Semperviv. vel Plantag. extract. ana ℥ij. Pulpæ malor. Cydonior. ſub ciner. coctor. & pomor. dulc. ante ignem coctor. ana ℥iij. Camphor. ℈j. ſacchar. ſaturni ʒß. F. cataplaſma ad ambuſta, oculorum contuſiones & ophtalmias.

Succus Cydoniorum malorum uſurpatur in ſyrupo de Abſynthio & ſyrupo Emetico *Charas*, & ſemina in ſyrupo jujubino *Ejuſdem*.

CRUCIATA.

CRUCIATA & crucialis, *Off*: Cruciata hirſuta *C. B. P.* 335. *Inſt. R. H.* 115: Cruciata *Dod. Pempt.* 357. Gallium latifolium, Cruciata quibuſdam, flore luteo, *J. B.* 3. 717: vulgò, *Croiſette*.

Radice plurimis fibris ſubluteis, è geniculis emiſſis capillatâ reptat. Caules profert plures, pedales interdum & longiores, quadratos, hirſutos, tenues, infirmos, crebris geniculis interceptos: ad quorum ſingulos folia quaterna cruciatim diſpoſita, decuſſata, hirſuta, paulò latiora quàm Aparines, mucrone obtuſo, abſque pediculis cauli adnata. Flores ex alis foliorum egrediuntur verticillatim. Non tamen, ſi curiosè obſerves, è foliorum omnium ſinubus egredi advertes, ſed ex oppoſitis duobus tantùm, tres ferè ex uniuſcujuſque folii ſinu ſurculos pluribus floribus exiguis, monopetalis, campaniformibus, patentibus, quadrifidis, flavis onuſtos. Eorum calyx abit deinde in fructum ſiccum ex gemellis ſeminibus ſubrotundis & ſub cortice tenui, hirſuto reconditis conſtantem. Ad ſepes & in dumetis frequens naſcitur. Herba uſu eſt. A Gallio & Aparine differt ſolo foliorum numero, quæ quaterna tantùm decuſſatim ad caulium nodos oriuntur.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ recentis floridæ, demptâ radice ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris ferè expertis, ſeu aliquantiſper herbacei, obſcurè ſubacidi ℥xj, ʒiij: humoris primò acidi manifeſti,

deinde intenſi & auſteri, poſtea rufeſcentis, ac tandem fuſci, empyreumatici, intensè acidi, auſteri ℔iij, ℥viij, ʒij, gr. xxx : humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒij, gr. xxiiij : olei ſpiſſi extracti ad inſtar ℥j, ʒiij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥vj, ʒj, gr. xxxvj : quæ calcinata reliquit cinerum ʒij, ʒij, gr. liiij; ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. xij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒiij, gr. liiij : in calcinatione ℥iij, ʒj, gr. xxxvj.

Hæc planta ſalem continet eſſentialem aluminoſum cum aliquâ portione ſalis ammoniacalis & multo oleo involutum.

Cruciata inter plantas vulnerarias dictas numeratur. Siccat enim & aſtringit tum internè ſumpta, tum externè adhibita. Dicunt ramices hâc curari poſſe, decocto ejus aliquot diebus epoto, herbâ verò ipsâ loco impoſitâ. Jungken ejus fotum in ſchirro hepatis commendat. Joannes Cruſo *in ſuo medicamentorum euporiſton Theſauro* affirmat ſe ruſticum qui falce ſuperiorem manûs partem vulneraverat, hâc plantâ inter duos lateres tritâ & cataplaſmatis formâ vulneri admotâ feliciter curaviſſe, ſine ullâ aliâ applicatione.

CUCUMIS.

Cucumis aut ſativus eſt, aut ſylveſtris, qui etiam aſininus nuncupatur.

Cucumis vel Cucumer, & Cucumer ſativus ſeu eſculentus *Off*: Cucumis ſativus vulgaris maturo fructu ſubluteo *C. B. P.* 310. *Inſt. R. H.* 104 : Cucumis vulgaris viridis *J. B.* 2. 245 : Cucumis vulgaris *Dod. Pempt.* 662 : Citreolus vulgò, *Cæſalpin.* 199 : vulgò, *Concombre.*

Ex radicibus rectis, multiſque candidis capillamen-

tis fibratis, hirſuta ſarmenta, craſſa, longa, ramoſa per terram huc illuc reptant, quibus alternatim adnaſcuntur folia palmi unius aut alterius amplitudine, angulis hederaceis cæſa, ambitu ſerrata, tactu aſpera, è quorum alis exeunt capreoli & flores monopetali, campaniformes, patentes, quinquepartiti, ſemiunciâ majores, ex luteo pallentes; ex quibus alii ſteriles ſunt nulli embryoni adhæreſcentes; alii fœcundi inſidentes embryoni qui deinde abit in fructum ſemipedem & ampliùs longum, teretem, utrinque turbinatum, ſæpiùs incurvatum, anguloſum, verrucoſum, primò viridem, deinde flaveſcentem vel albicantem, carnoſum, cortice tenuiore, carne firmâ, tranſlucidâ, candidâ, ſuccosâ, ſapore non ita grato ac Melonum, ſed peculiari quodam & agreſti, in terna vel quaterna loculamenta diviſum, medullosâ quâdam & laxâ carne repleta quæ ſemina continet copioſa, oblonga, plana, Melonum ſeminibus ferè ſimilia, paulò tamen anguſtiora, & ab illis puſillo apiculo ſubtùs protenſo diſtincta, medullâ lacteſcente, ſuavi. Seritur in hortis. Fructus crudus vel coctus edulis eſt. Semina officinis multi ſunt usûs.

Analyſi chymicâ, ex hujus fructûs nondum benè maturi ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore primò herbam viridem, deindè Cucumeris fructum referentis, obſcurè acidi ℔iij, ℥viij, ʒiiij, gr. xviij: humoris limpidi, manifeſtè acidi, ſubauſteri, ℔j, ℥v, gr. xviij: humoris rufi, ſale volatili urinoſo imprægnati ʒv, gr. lxvj: olei fluidi ʒij, gr. xviij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥j, ʒiij, gr. xxiiij: quæ calcinata reliquit cinerum ʒiiij, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xxxvj, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ferè nulla; in calcinatione ʒvj, gr. xlviij.

Salem eſſentialem tartareum obtinet parcum multo phlegmate viſcido dilutum.

Cucumeres exiguum & aquoſum corpori præbent nutrimentum. Crudi licèt bene maturi difficilè coquuntur in ventriculo, ejus fibras viſcido ſuo ſucco laxant, & ad cæterorum alimentorum concoctionem perficiendam inhabilem eum reddunt. Virides & parùm ventricoſi vulgò *Cornichons.*, licèt gula erudita ſuaviores judicet, nullo modo coquuntur, imò ſæpè ventriculum lædunt, ſi præſertim aceto vel muriâ conditi fuerint. Facilè autem Cucumeres in ventriculo & inteſtinis corrumpuntur, & ex eorum eſu aſſiduo pravi congeruntur ſucci qui exiguam ad putreſcendum occaſionem nacti febres accendunt contumaces, ut in ſeipſo Petrus Gonterius expertus eſt, referente eodem *lib. de ſanitate tuendâ.* Attamen J. Raius refert ſemetipſum per multos annos Cucumeres copiosè comediſſe, quandiu tempeſtivi & eſui idonei erant, nec tamen ullam vel leviſſimam noxam aut incommodum inde percepiſſe, licèt ſexagenarium. Narrat inſuper cùm Florentiæ in Italiâ febri laboraret, præſcribente quodam Medico Anglo ibi degente, pulpam Cucumerum juſculis incoctam non ſine inſigni ſolatio & levamine eſitaſſe.

Verùm crudi cùm comeduntur, cortice cartilagineo reſecato, in orbiculos tenues conciſos & ſale aſperſos duplici paropſide exceptos, eò uſque exagitare convenit, inquit Raius, donec humor aqueus copioſus eliciatur & extillet; quo effuſo, aceto, oleo & pipere condiendi ſunt; quo modo & palato & ventriculo gratiſſimi evadunt, & certè non inſalubres. Alii Cucumeres in taleolas ſectos, manibus atterunt, deinde contritam pulpam ſucco madentem per noctem ſervant, poſtea ſuccum expri-

munt, pulpamque oleo, ſale, aceto & pipere conditam non ſolùm innoxiam, ſed etiam calidioribus naturis &æſtuantibus viſceribus utilem aſſerunt. Reverâ quâdam inchoatâ fermentatione, agreſtis & viſcida pulpæ ſubſtantia inciditur ac dividitur, ac proinde coctioni fit magis apta.

Quandoquidem autem viſcida hæc ſubſtantia coctione meliùs quàm ullo alio modo reſolvitur, multos Cucumerum coquendorum modos culinæ invenerunt. Cortice mundati & per fruſtula ſecti, cum aliis oleribus in carnium jure elixantur. Quandoque cum aliis herbis & ſpeciebus aromaticis ſaporati in offas apparantur. Aliàs elixati & aquâ expreſsâ, in ſartagine friguntur ex butyro multo. Infarciuntur quoque purgati ſeminibus. Farctura cum carne vitulinâ, ſuillâ, caponum, perdicum, aut aliâ quâcunque, lardo inſulſo, medullâ bubulâ, ovis & aromatis omnibus conciſis paratur: jure carnium infarcti coquuntur, & offis immixti apponuntur. Quin etiam illud farcimen ex carnibus piſcium quorumlibet butyro conditis concinnatur; tum cum multo butyro coquitur, & nutritur jure ex carnibus reſiduis, capitibus, ſquamis, pelliculis, ſpinis parato.

A nonnullis commendatur Cucumerum uſus internus in affectibus renum & veſicæ, maximè calculoſis.

Externè Cucumerum caro capiti applicata in phrenitide multùm laudatur à Borello. Bartholetus *in Tractatu de Reſpiratione*, in fervidâ maximè phrenitide commendat carnem Cucumeris aut Cucurbitæ tuſam, niveque refrigeratam, abraſis capillis capiti impoſitam.

Semen Cucumeris inter ſemina quatuor frigida majora refertur, adeòque ſolet ingredi emulſiones

refrigerantes, quas vocant, in febribus ardentibus, nephritide, urinæ ardore. Minùs tamen refrigerat quam fructus ipſe.

Cucumis agreſtis, Cucumis aſininus, Cucumis ſylveſtris, *Off*: Cucumis ſylveſtris, aſininus dictus *C. B. P.* 314: *Inſt. R. H.* 104: Cucumis ſylveſtris ſive aſininus *J. B.* 2. 248: Cucumis ſylveſtris *Dod. Pempt.* 663: Cucumer elaterii ſylveſtris *Adverſar. Lobel. icon.* 646: vulgò, *Concombre ſauvage.*

Radicem habet duas treſve uncias craſſam, pedem longam, in varias fibras diviſam, albam, carnoſam, amaricantem & nauſeoſam, ex quâ caules oriuntur humi fuſi, aſperiuſculi, craſſi, in quibus folia naſcuntur ex rotundo acuminata, palmo longiora, ad baſim aurita. Ex eorum alis emergunt flores monopetali, campaniformes, patentes, ſemiunciam ſuperantes, in quinque partes prôfundè diviſi, flaveſcentes cum venis vireſcentibus. Fructus ſeſqui-unciam vel duas uncias longi ſunt, cylindriformes, bullis aſperiuſculis echinati, diviſi in tria loculamenta tenuibus ſeptis diſtincta, ſucci amari plena; qui maturi leviſſimo attactu viroſum ſuccum cum lubrico ſemine violenter ejaculantur. Semina lata ſunt, lævia & nigricantia. In meridionalibus Galliæ provinciis ſpontè ſecùs vias & in ruderatis naſcitur: hîc in hortis colitur. Ejus ſuccus expreſſus & inſpiſſatus, quod elaterium dicitur, in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ floridæ & cum aliquot fructibus ℔v, per retortam diſtillatis, prodierunt humoris primò aliquantiſper turbidi, flaveſcentis, ſaporis & odoris ſubacris, deinde limpidi, ſaporis & odoris expertis, obſcurè ſalſi ℔j, ℥vij, ʒvj, gr. xlviij: humoris limpidi, acidi ℔ij,

℥xj, ʒiiij, gr. lx: humoris rufeſcentis ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥vij, ʒiiij, gr. xviij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xij: olei ſpiſſi extracti ad inſtar ℥j, gr. liiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iij, ʒvj, gr. xxxvj: quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj, gr. liiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvij, gr. lxij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit gr. lx; in calcinatione ℥j, ʒiiij, gr. liiij.

Hæc planta igitur abundat ſulphure tum tenui & acri, tum craſſo, ac ſale ammoniaco cum mediocri quantitate ſalis nitroſi. Tota planta exſiccata & prunis injecta fulgura quaſi nitro copioſo turgida, & odorem fœtidum ſpargit, ab illo oleo craſſo.

Omnes plantæ partes catharſim vehementer movent. Radicum vis cathartica major eſt quàm foliorum, minor verò quàm fructuum. Ejus ſuccus expreſſus & inſpiſſatus à veteribus græcis Elaterion dicitur, quo nomine non ſolus hic ſuccus, ſed omne per inferiora purgans deſignatur medicamentum. Græci eo frequentiſſimè ceu valido aquas, pituitam bilemve ſupernè ac infernè evacuante medicamento, uſi ſunt; rariùs vero neoterici.

De duplici elaterio mentionem faciunt authores, viridi & albo. Viride ex pulpâ fructûs leviter expreſſâ & per cribrum adactâ; album verò ex liquore albicante & ſeroſo ex fructu fruſtulatim ſecto ſponte ſuâ exſtillante, abſque ullâ preſſurâ fit. Viride elaterium minorum virium eſt, minùſque violenter ſurſum deorſumve purgat quàm album. Hujus enim vel granum unum liquore aliquo ſolutum in corpore teneriore potenter operatur. Imò Parkinſonus, narrante Raio, teſtatur dimidium granum medicamento cuidam cathartico inditum, ad illud acuendum, ventriculum conturbaſſe mi-

rum in modum, vomitus crebros excitaſſe & poſtea per ſedem violenter purgaſſe. Fructus ad elaterii præparationem eligendi ſunt non immaturi; ſuccum enim tunc dant viroſum, qui hypercatharſim & dyſenteriam inducit, ſed penè maturi, non verò ad hunc maturitatis gradum eò uſque perducti ut ad primum contactum diſſiliant: ſic enim periret quod ad purgandum validiſſimum eſt.

De quodam elaterio ex ſemine contuſo & expreſſo veteres mentionem faciunt, nunc ignoto.

Elaterium purgat pituitam, & interdum bilem, ſi vacuari parata eſt, ſeroſoſque humores etiam evulſu contumaces vomitu & dejectione dejicit, atque etiam è juncturis mirificè trahit: adeò ut tunicas etiam inteſtinorum erodat & vaſorum oſcula aperiat. Movet menſes, fœtumque expellit: unde rarus ejus uſus, præcipuè cùm nec malignitate careat. Hinc factum ut multis annis, ejus uſus evanuerit. Maſſarias tamen obſervat, ſi quando contigit ut aqua thermarum pota in corpore detineatur, nullum præſtantius hoc medicamento repertum iri.

Veteres elaterium exhibebant à gr. vj. ad xxx. hodie longè parcior doſis præſcribitur à gr. ß ad gr. ij. quæ ſtimuli loco tantummodò cum aliis extractis purgantibus admiſcetur. Licèt Mercurialis *Tom.* 3°. *conſultation.* 75. ſcribat, elaterium faciliùs erumpere & evacuare ſi paulò plus illius quàm paulò minus exhibeatur, aut viſcoſis gummatibus miſceatur. Populi enim ſub calidis climatibus viventes vehementiora purgantia faciliùs ferunt quàm qui ſub frigidis degunt. Non utimur autem eo, ut pote ſtomacho & inteſtinis veniſque meſenterii valdè infeſto, niſi ſtomachicis corrigatur. Attamen ex recentioribus nonnulli in hydrope illud commendant.

S. Paulli narrat ſe in contumaci hydrope, viribus conſtantibus, uni & alteri hydropico aquas elaterio eduxiſſe, moxque eoſdem roboratis viſceribus, priſtinæ ſanitati reſtituiſſe: ſed nihilominus medicinæ candidatos commonefacit tam ex Colocynthis quàm ex Cucumere aſinino parata medicamenta, ceu canem caveant; nec iis niſi irritis benignioribus iiſque tutioribus, unquam utantur. Acerrimi quoque ſunt elaterii patroni Sydenhamus & Lyſter utrique apud Anglos Medici ſpectatiſſimi: ille palmarium illud vocat hydragogum in hydrope: hic elaterio tribuit vim calefacientem, digerentem & exedentem, at citra inflammationem & ſitim. Mercurialis & Heurnius elaterium laudant in illius hydropis ſpecie quæ Anaſarca dicitur ſub duabus conditionibus; 1°. modò multa ſit aqua: 2°. modò non adſit febris: ab illis diſſentientes qui illud in aſcite uſurpant, ubi, monente Williſio, ſæpius ad patientis noxam quàm emolumentum cedit.

Egregiam adhuc illius operam laudat Saxonia in fluore albo, & Ettmullerus in hydrocele. Verùm Capivaccius frequentiori in uſu elaterium habuit. Elaterio utebatur incipiens à gr. ß. poſtea exhibens grana duo, tria, ad quinque, ſed ſenſim, nec augendo doſim, niſi evacuanda materia poſtulet & vires ferant: formula talis eſt.

℞. Elaterii gr. ij. vel iij &c. Pilular. alœphanginar. ℈j. cum ſucco Iridis. F. pilulæ.

Hydropicis verò qui elaterium admittere non poterant, idem ipſis radicem vino maceratam exhibebat. Doſis radicis à gr. xv. ad ʒß in pulverem redactæ.

℞. Radic. Cucumer. aſinin. exſiccatæ & pulveratæ ʒß. Vini Malvatici vel Hiſpanici ℥xij. Maceren-

tur per triduum. Vinum hoc cum pulvere tribus partitis vicibus per tres dies continuos mane, jejuno ventriculo, propinetur. Deinde tribus aliis vel quatuor intermiſſis diebus, rurſus aliud vinum hydragogum per tres alios dies exhibeatur. Sic citra moleſtiam plurimos hydropicos Capivaccius ſanavit.

Michaelis ex hâc radice Tincturam extrahit cum ſp. vini tartariſato quam ſpeciatim in hydrope uteri commendat: eam à ʒj. ad ʒij. exhibet cum oleo Cinnamomi vel alio quocumque temperatam.

Succus Cucumeris aſinini naribus attractus ad guttas aliquot multùm ſeri educit. A nonnullis utilis dicitur ad icterum ſolvendum ſic exhibitus. Vulvæ ex peſſo inditus fœtum mortuum expellit, ſed vivum enecat, quapropter ab eo abſtinendum eſt.

Cucumeris aſinini ſuccus multùm facit externo uſu in tumoribus duris emolliendis & ſcirrhis diſcutiendis, uti & ſcrophulis & ſtrumis reſolvendis.

Elaterium uſurpatur in extracto panchymagogo *Crollii*, unguento Agrippæ *Nicol. Salernitani*, unguento aregon *ejuſdem*, ung. de Arthanitâ *Meſuæ*, & Empl. Diabotano *Blondel. Penich.*

CUCURBITA.

Cucurbita, *Off*: Cucurbita longa, folio molli, flore albo *J. B.* 2.214. *Inſt. R. H.* 107: Cucurbita oblonga, flore albo, folio molli *C. B. P.* 313: Cucurbita longior, *Dod. Pempt.* 669: Cucurbita ſive Zuccha omnium maxima, anguina *Adverſarior. Lobel.* 366: vulgò, *Courge* ou *Calebaſſe*.

Viticulas digitali craſſitudine, anguloſas, or-

gyias aliquot longas, è radice tenerâ, candidâ, in multas tenues partes diſtractâ emittit, quæ per terram ſparguntur, alioqui pergulas & perticas Capreolorum ope ſcandunt: folia rotunda, pedem aut ſeſquipedem lata, molli lanugine tomentoſa, crenis ſubinde nonnullis per ambitum inciſa & pediculo tereti, oblongo, concavo. Flores ex foliorum ſinu exeunt albidi, campaniformes, patentes & plerùmque ita ſecti ut ex quinque petalis conſtare videantur, intùs villoſi, exteriùs brevi pilo obſiti. Horum alii ſteriles ſunt, nulli embryoni adhæreſcentes, alii verò fœcundi ſeu inſidentes embryoni, qui deinde abit in fructum inſignis magnitudinis, pedes quinque aut ſex nonnunquam longum, cervice craſsâ, in ventrem modicè turgeſcentem, cortice recentis tenero, herbaceo, adulti verò duro, flaveſcente: medullâ ſeu carne albâ, inſipidâ, modicè fungosâ, in ſex loculamenta plerùmque diviſum, quibus ſemina continentur uncialis ferè longitudinis, oblonga, plana, compreſſa, unâ parte lata, duobus angulis ſeu auriculis conſpicua, alterâ quâ germinare ſolent anguſtiora, quaſi introrſum emarginata, & ſub tunicâ duriuſculâ quaſi cartilagineâ, albâ, medullam includentia albam, dulcem, eſui gratam. In hortis ſeritur & colitur. Fructuum pulpa edulis eſt. Semina in numero quatuor ſeminum frigidorum majorum recenſentur.

Analyſi chymicâ, ex ſeminum Cucurbitæ à cortice mundatorum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis expertis, obſcurè ſubſalſi ℥vij, ʒiiij: humoris flaveſcentis, odoris empyreumatici, primò ſubacidi, ſalſi, deinde urinoſi ℥j, ʒiiij, gr. xxix: humoris rufeſcentis ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥viij, ʒj, gr. xv: olei rufeſcentis ℔ij, ℥v. Maſſa nigra

in retortâ ſuperſtes pendebat ℥xij, gr. xviij; quæ per 20 horas calcinata reliquit maſſam nigram ac denſam, ponderis ℥v, ʒiij, gr. liiij: ex quâ ſalis fixi leviter alcali gr. xv, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiij, ʒvj, gr. x: in calcinatione ℥vj, ʒiiij, gr. xxxvj.

Hæc ſemina multo oleo donantur quod etiam per expreſſionem extrahitur. Præterea ammoniacalem ſalem continent.

Cucurbitæ caro vel pulpa quam veteres Medici aquam coagulatam eſſe dixerunt, frigidum, humidum & exiguum corpori præbet alimentum, ſtomachum relaxat, & omne bibendi deſiderium reſtinguit. Ideò calidis naturis utilis eſt, frigidis noxia. Citò per alvum ſecedit. At quoniam inſuavis eſt, fatua & inſipida, rarò noſtris menſis apponitur. Cæterùm ut hæ plantæ valdè ſunt affines, Cucumer ſcilicet, Melo, Cucurbita & Citrullus, ita viribus non multùm differunt. Semina ex illis collecta quæ à Medicis quatuor frigida majora appellantur, adversùs febres morboſque ab humorum æſtu vel acredine oriundos uſurpantur. Ex his emulſiones præparantur quæ urinæ acrimoniam contemperant, eandemque mediocriter provocant, ſonmum conciliant. Ex his oleum per expreſſionem elicitur, ejuſdem cum aliis ſeminum frigidorum majorum virtutis & energiæ.

CUMINUM.

Cuminum, Cyminum, *Off*: Fœniculum orientale, Cuminum dictum *Inſt. R. H.* 312: Cuminum ſemine longiore *C. B. P.* 146: Cuminum ſive Cyminum ſativum *J. B.* 3. 22: Cuminum Dioſcoridis *Lobel. Icon.* 742: vulgò, *Cumin.*

Planta eſt umbellifera, annua, vix pedem aſſequens, radice tenui, albâ, fibratâ; foliis paucis, raris, capillaribus, Fœniculi ſimilibus ſed longè minoribus, niſi quòd laciniæ craſſiores ſint. Flores candidi, roſacei, exigui & in umbellis parvis rotundis congeſti, quibus ſuccedunt ſemina oblonga, anguſta, ſtriata, è cinereo ſpadicea, longitudine quartam ferè unciæ partem æquante, ex duabus partibus compoſita, unâ parte gibbis, inde verò planis, ſaporis ſubamari, aromatici, acris, ingrati, odoris admodùm gravis & vehementis, non inſuavis, columbis maximè grati. In Melitâ inſulâ copiosè ſeritur. Semen usûs eſt.

Analyſi chymicâ, ſemen Cumini plurimùm præbet olei, phlegmatis tum acidi, tum urinoſi. Salem igitur eſſentialem obtinet ammoniacalem, oleoſum, aromaticum.

Cumini ſemen ciborum concoctionem juvat, flatus diſcutit; unde utiliter à quibuſdam pane incoquitur & caſeis inditur. Utile eſt in colicâ flatulentâ, tympanite & vertigine à pravâ digeſtione oriundâ, tam internè quàm externè. Ad uſum internum tamen ſemen Carvi, Cumini ſemini ut pote minùs grato & vehementiori anteponitur, externè verò Cuminum potius adhibetur.

℞. Semin. Cumini contuſi q. l. Sacculo invo v. & irroretur cum vino calido aut aquâ vitæ & ventriculo flatibus diſtento vel abdomini contra tormina admoveatur.

Oleum eſſentiale arte chymicâ extrahitur quod iiſdem viribus donatur quibus oleum Carvi ſed præſtantioribus. Ad guttas tres præſcribitur tantùm. Confert affectibus flatulentis præſertim uterinis. Ejus guttæ aliquot affunduntur pani toſto qui ſtatim calidè umbilico imponitur.

CUPRESSUS.

CUPRESSUS duûm eſt generum ; mas alterum ; alterum fœmina. Hæc faſtigiato eſt culmine ; illa ramos in latum ſpargit. De cæteris conveniunt.

CUPRESSUS fœmina *Off:* Cupreſſus metâ in faſtigium convolutâ, quæ fœmina Plinii *I. R. H.* 587 : Cupreſſus *Dodon. Pempt.* 856 : vulgò, *Cyprès femelle.*

CUPRESSUS mas, *Off:* Cupreſſus ramos extra ſe ſpargens, quæ mas Plinii *Inſt. R. H.* 587 : Cupreſſus *Matthioli* 119 : vulgò, *Cyprès mâle.*

Utraque procero, recto craſſoque caudice ſurgit, cortice ferè ſpadiceo, ligni materie ſolidâ, compactâ, pallidâ aut rubeſcente, undulis nonnihil criſpatâ ſaturatioribus, vehementer ac ſuaviter odoratâ, Santalorum ferè modo. Supra medium in ramos abit, fœmina metam acuminatam concurſu ſuo effingentes, mas in latum undequàque ſparſos. Foliis viret perpetuis, Sabinæ bacciferæ aut Tamariſci proximis ; quæ ſurculi ſunt breviſſimis veluti ſquamis toti conveſtiti. Flores amentacei ſunt, plurimis ſcilicèt foliolis ſeu ſquamis conſtantes, ſed ſteriles : in earum alis adſunt apices pulverem tenuiſſimum effundentes. In aliis ejuſdem arboris partibus fructus naſcuntur ſubrotundi, confragoſi, ſapore acerbi, rimas agentes, in plura clavata tubera dehiſcentes, inter quarum commiſſuras ſemina continentur rufa, ſublonga, alterâ parte rotunda, alterâ acuminata, ſemiculmo latiora, medullâ donata. In Cretâ inſulâ & in plagis orientalibus ſponte naſcitur : hîc in hortis colitur. Calidis in regionibus reſinam fundit ſed modicam, odore haud ingrato. Fructus ferè ſoli uſitati ſunt ; nuces Cupreſſi, Pilulæ Cupreſſi, Galbuli & Gallulæ in officinis nuncupantur.

Analyſi

Analyſi chymicâ, ex nucum Cupreſſi recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris reſinoſi, terebinthinati, ſubacidi, deindè rufeſcentis, odoris & ſaporis aliquantiſper empyreumatici, intensè acidi, auſteri ℔ij, ℥xv, ʒv, gr. xxiiij: humoris rufeſcentis, intensè acidi, ſubſalſi, auſteri ℥ij, ʒiiij, gr. xij: humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥iij, ʒiij: olei partim fluidi & flaveſcentis, aquæ ſupernatantis, partim adipoſi, aquâ gravioris ℥iij, ʒv, gr. xxxv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥xiiij, ʒvj, gr. xxxvj: quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij, gr. xviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, gr. xlix lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vij, ʒvij; in calcinatione ℥xij, ʒvj, gr. xviij.

Cupreſſi fructus ſeu Galbuli inter aſtringentes ſunt celeberrimi usûs. In dyſenteriâ, alvi fluxibus, hæmorrhagiis, eorum pulvis vel decoctum exhibetur. Inſuper vis febrifuga ipſis tribuitur. Eorum pulvis ad ʒj in vino maceratus propinatur in febribus intermittentibus, vel etiam in quartanâ, eandem doſim quartâ quâque horâ reiterando.

Externè conveniunt ubi porulorum occluſione & fibrarum laxatarum conſtrictione opus eſt. Recentes virideſque fructus hernioſos magnoperè juvant, ſi eorum decoctum ex vino paratum quotidie biberint trium unciarum pondere: interim tamen folia Cupreſſi trita teſticulis illinantur. Eſt enim hoc auxilium multis experimentis comprobatum, authore Matthiolo.

Lignum cupreſſinum ex hoc maximè laudatur quod neque vetuſtatem, neque cariem ſentiat, & bonum ſemper odorem ſpiret.

CUSCUTA.

Cuscuta duplex in officinis occurrit, major & minor.

Cuscuta major, Caſſutha major, & Caſſytha, *Off*: Cuſcuta major *C. B. P.* 219. *Inſt. R.H.* 653: Caſſuta ſive Cuſcuta *J. B.* 3. 266: Caſſytha *Tabern. Icon.* 901: Androſaces vulgò Cuſcuta *Tragi* 810: Caſſuta *Dod. Pempt.* 554: Caſſitha *Quorumdam*: vulgò, *Cuſcute*, *Goute de lin.*

Cuscuta minor, Caſſutha minor, Epithymum, *Off*: Cuſcuta minor *I. R. H.* 553: Epithymum ſive Cuſcuta minor *C. B. P.* 219: Epithymum *Tabern. Icon.* 357: vulgò, *Epithym.*

Cuſcuta ſeu Epithymum eſt planta ſingularis quæ radicibus ſuis nititur, cùm primùm erumpit è ſemine, ut Fuchſius obſervavit. Hæ verò aridæ fiunt & pereunt cùm capillamenta Cuſcutæ plantas vicinas amplexantur: foliis enim planè deſtituitur, nec aliud profert niſi cirrhos (ſeu capillamenta) ſubrubentes, fidibus teſtudinum non abſimiles, ſaporis acris & ſubaſtringentis, qui tuberculis quibuſdam veluti cotyledonibus radicum vicem obtinentibus ita figuntur in corticem cæterarum plantarum, ut vaſa ſuccum nutritium deferentia lacerent: quo planè modo Hederæ vulgaris rami facere ſolent: idcirco inter plantas paraſiticas recenſeri debet. Flores in capitulum naſcuntur hinc inde per capillamenta digeſti, monopetali, albi vel ſubrubentes, campaniformes, urceolis ſimiles, in quatuor vel quinque ſegmenta diviſi atque in fundo perforati, quâ parte excipiunt piſtillum, quod decidentibus floribus abit in fructum ſubrotundum, trigonum aut tetragonum, monocapſularem, tranſverſim in duas partes hiantem, quarum ſuperior inferiorem

longè ſuperat, ſemina autem continet minutiſſima, fuſca. Cuſcuta è ſemine in terram deciduo ſe quotannis renovat. Cùm tamen adoleverit, radix penitus marceſcit. Si ſemen in fictili ſeratur, emergit quidem plantula, ſed brevi radicitus perit, ſi non ſint in propinquo ſtirpes quibus irrepat, unde alimentum ſuum exſugit.

Cuſcuta propriè dicta ea eſt quæ Lino adhæret; quæ autem aliis plantis adnaſcitur ab iiſdem ſuam appellationem deſumit: ſic Epithymum, Epilavandula, Epimarrubium, prout has plantas amplectitur, dici ſolet. Ab illis proinde temperamentum & vires mutuare exiſtimatur pro variâ plantarum à quibus alimentum recipit, naturâ. Hîc ſuper diverſas plantas naſcitur. Sed Cuſcuta noſtras rejicitur. Veneunt in officinis duo Cuſcutæ ſeu Epithymi genera, Creticum & Venetum. Creticum longioribus conſtat capillamentis, Veneti tenuiores ſunt cirri, odoratiores & quaſi criſpati.

Analyſi chymicâ, ex Cuſcutæ recentis floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, ferè inſipidi, deinde ſubacidi, obſcuri ℔j, ℥iij, ʒiij: humoris maniféſtè acidi, & auſteri ℔ij, ℥xiv, ʒvij, gr. lx: humoris primò rufeſcentis, intensè acidi, deinde rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥iij, gr. xxx: olei adipoſi extracti ad inſtar ℥j, ʒiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vij, ʒj; quæ per horas octo calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j, ʒij, gr. xij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali fuerunt extracta ʒiiij, gr. l. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, gr. xviij; in calcinatione ℥v, ʒvj, gr. lx.

Cuſcuta itaque abundat ſulphure & ſale eſſentiali tartareo ſubaſtringente.

Cuſcuta & Epithymum purgandi vim adeò debi-

lem obtinent, ut eorum uſus planè obſoleverit. Rectiùs inter aperientia medicamenta quæ affectibus melancholicis & hypochondriacis conveniunt, ſicut & ſcorbuticis, à Cl. Tournefortio reponuntur. Ab authoribus in obſtructionibus lienis & hepatis, ictero, ſcabie, utilia dicuntur.

Plantarum quibus Cuſcuta innaſcitur temperamentum participare aliquatenùs creditur. Sic humidior eſt quæ Lino implicatur, quæ Geniſtam ſuperat urinas potentiùs movet, aſtringendi facultatem admixtam habet quæ Rubiæ inſidet, quæ in Urticâ nata eſt urinis potenter eliciendis efficax dicitur, adnotante Lobelio & poſt eum Parkinſono. Præſcribitur à pugillo uno ad duos vel tres.

℞. Epithymi P. ij. Quinq. herbar. capill. M. j. Infunde per noctem ſupra cineres calidos in aq. font. q. ſ. In colaturæ ℥vj. diſſolve extract. Rhabarbar. ℈j. Syrup. de pom. c. ℥j.

℞. Epithymi P. iij. cortic. Cappar. & Fraxin. ana ℥ß. folior. Marrub. & Meliſſ. ana M. j. Coquantur in aq. comm. q. ſ. Colaturâ diſſolve Tartar. chalybeati ſolut. ʒvj. F. apozema pro tribus doſibus in chloroſi aut in viſcerum obſtructionibus.

Uſurpatur Epithymum in pilulis tartareis *Quercetani*, Pulvere lætificante *Renodæi*, Electuario de Pſyllio, El. ſennato, confectione hamech, & ſyrup. aper. cachectico *Charas*. Semina Cuſcutæ adhibentur in ſyrupo de Cichor. comp. *Charas*, in ſyrupo de Fumariâ *Meſuæ*.

CYANUS.

CYANUS, *Off*: Cyanus ſegetum flore cæruleo, *C.B. P.* 273. *Inſt. R.H.* 446: Cyanus hortenſis flore ſimplici *C. B. P.* Cyanus flos *Dodon. Pempt.* 251: Cyanus *J. B.* 3. 21: Lichnis agria & flos frumenti *Brunsfelſii*: Baptiſecula *Tragi* 506: Papaver heracleum quorumdam *Chomeli*: vulgò, *Bleuet*, *Aubifoin*, *Blaveole*, *Peroole*, *Barbeau*, *Caſſelunette.*

Cyano lignoſa eſt multiſque fibris capillata radix: caules plures cubitales & ſeſquicubitales, anguloſi, cavi, lanugine incani, ramoſi: folia infima, acutis laciniis ſinuata, Scabioſæ aut Dentis leonis more, alia longa, culmum lata, per longitudinem nervoſa, cæſia albicantiave: capitula in ſummis cauliculorum faſtigiis turbinata & in anguſtiis ſe contrahentia, ex multis parvis veluti ſquamis non aculeatis, ſibi invicem impoſitis, coni alicujus exigui modo compoſita, ex quibus flores erumpunt floſculoſi, plurimis ſcilicet floſculis ſed diſſimilibus conſtantes: alii enim qui meditullium floris occupant cæteris minores ſunt, in quinque lacinias æquales diviſi, cæteri verò ad circumferentiam poſiti majores ſunt magiſque conſpicui, veluti bilabiati & in extremitate profundiùs ſerrati: utrique colore communiter cæruleo &, ut nomen loquitur, Cyaneo, aliàs albo, aliàs puniceo aut purpureo, embryoni inſident, qui abit deinde in ſemen parvum, formâ oblongum, læve, ſplendidum, ſuperiore parte pappis inſtructum, Centaurii majoris ſemini ſimile ſed minus & candidius, quod in ipſis capitulis ſeu calycibus, inter eos qui in ipſis gignuntur molles pilos reconditur. Naſcitur in agris frumentariis unà cum Tritico, Secali, Hordeo & aliis frugibus. Seri-

tur & in hortis, ubi culturæ mangonio non tantùm flores edit cæruleos, albos, purpureos, carneos, aut variegatos, ſed etiam multiplices ſeu plenos. Flores ferè ſoli in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, flores Cyani præbuerunt plurimùm phlegmatis acidi, ſubauſteri, aliquantulùm ſpiritûs urinoſi, non mediocrem olei ſpiſſi ad inſtar extracti portionem, nonnihil ſalis alcali fixi & terræ. Flores perparùm odoris ſpirant, & ſapore ſubaſtringente donantur; unde ſalem eſſentialem vitriolico-tartareum obtinere videntur multo cum oleo permiſtum.

Plurimæ & ferè contrariæ inter ſe facultates huic plantæ tribuuntur, verbi gratiâ, æſtus febriles exſtinguere, adversùs venenatarum beſtiolarum morſus & puncturas prodeſſe, putredini reſiſtere, contagium arcere, in palpitatione cordis, in ſuffocatione uterinâ prodeſſe, iis qui ex alto delapſi ſunt aut contuſi, & quâcumque de causâ ſanguinem concretum intus habentibus utiliter exhiberi, viſcerum obſtructiones tollere, & aquas purgare; quæ quidem virtutes admodùm incertæ ſunt. Florum aqua diſtillata à plurimis commendatur in oculorum inflammationibus, rubedine, lippitudine, necnon etiam ad viſum acuendum & roborandum. Unde *Eau de Caſſelunette* à plebe nuncupatur, quæ ſic conficitur.

℞. Florum Cyani cùm propriis calycibus collector. & contuſor. q. l. Cum nivis vel aquæ nivis q. ſ. horis viginti quatuor macerentur, deinde ſimul igne arenæ moderato diſtillentur, & aqua ſervetur ad oculos pluries die abluendos.

Pulvis ex floribus unà cum capitibus factus, ad ℨj. in vino per aliquod tempus aſſumptus adversùs morbum regium à nonnullis commendatur. Raius

eundem pulverem eryſipelati inſperſum utilem dicit, & eorumdem florum expreſſum ſuccum ulcera putrida ſanare.

Aqua ſtillatitia in officinis ſervatur.

CYCLAMEN.

CYCLAMEN, Cyclaminus, Panis Porcinus & Arthanita, *Off:* Cyclamen orbiculato folio infernè purpuraſcente *C. B. P.* 308. *Inſt. R. H.* 154: Cyclaminus folio rotundiore vulgatior *J. B.* 3. 551: Cyclaminus orbicularis rotundifolius *Dod. Pempt.* 337. Panis porcinus & Arthanita, Rapum terræ *Lobel. Icon.* 604: Cyclaminus minor & umbilicus terræ *Tragi*: vulgò, *Ciclamen* ou *Pain de pourceau.*

E globulari radice craſsâ, carnosâ & aliquantulùm depreſsâ, foris nigricante, intùs candidâ, nigricantibuſque fibris præditâ, ſaporis acris, pungitivi, exurentis, ingrati, inodorâ, multa circinatæ propemodùm rotunditatis profert folia, palmaribus plùs minùs pediculis hærentia, Aſari foliis haud multùm diſſimilia, non adeò tamen craſſa, supernè atrovirentia, aſperſis ſubinde maculis lacteis, infernè purpuraſcentia, nonnihil per margines ſinuata. Flores longis & tenellis inhærent pediculis, deorſùm nutantes, monopetali, rotati, globoſi, in quinque partes ſursùm revolutas diviſi, coloris vel dilutiùs vel ſaturatiùs purpuraſcentis, odoris ſuavis. Ex calice quinquefido ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod marceſcente flore & deciduo, pediculo cui inſidet in multas ſpiras circumacto convolvitur, donec terram attigerit, cui incumbens paulatim augeſcit in fructum ferè globoſum, membranaceum, multifariam dehiſcentem, ſeminibus fœtum

oblongis, angulatis, ex fuſco fulveſcentibus, placentæ affixis. Semen terræ commiſſum in germen non abit, ſed in tuberculum aut radiculam convertitur, præter reliquorum ſeminum naturam, unde poſtea foliola promit. Sub æſtatis finem aut autumni initium flores emittit, deinde folia, quæ poſtquam totâ hyeme perſtiterunt, ſub Aprilis finem aut menſe Maio amittit. Hîc in hortis colitur. Radices uſitatæ ſunt.

Analyſi chymicâ, radicum recèns effoſſarum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, primò ferè inſipidi, odoris non ingrati, obſcurè ſalſi, deinde ſub finem ſubacidi ℔ij, ℥ij, ʒvj, gr. xij: humoris primò rufeſcentis, manifeſtè acidi, ſubauſteri cum quâdam acredine, qualis eſt panis ruſticani ſapor & odor, deindè fuſci, odoris & ſaporis empyreumatici, intensè acidi & auſteri, ℔ij, ℥ij, gr. xix: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒij, gr. xxxvj: olei ſpiſſi extracti ad inſtar ℥j, ʒij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vij, ʒj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒj, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xxxviij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒiij, gr. lxv: in calcinatione ℥v, ʒvij, gr. xxiiij.

Radix recens valde acris eſt; ubi verò exſiccata eſt, nulla acredo percipitur. Salem eſſentialem obtinet tartareum cum oleo tùm tenui & acerrimo, tùm craſſo conjunctum.

Ciclaminis radix inter purgantia vehementiora refertur. Bilem & ſerum educit. Licèt cum ſummâ violentiâ humores expurget, tardioris tamen eſt operationis propter particulas terreſtres quibus donatur. Plebeii robuſtiores ejus pulverem ad ʒj. in decocto verò ℥ß uſurpant. Aromaticis ſtomachicis corrigi-

tur, & Aſaro, Diacrydio aut cremore Tartari ſtimulatur. Sed parùm tutus eſt illius uſus internus: faucium enim, ani, ventriculi & inteſtinorum inflammationem excitat. Externus crebrior & minùs noxius eſt. Potenter enim incidit, reſolvit, abſtergit. Contuſæ radices recentes utiliter ſcirrhoſis duriſque tumoribus & ſtrumis, lienibus duris aut tumentibus admoventur ſub cataplaſmatis formâ. Succus radicis abdomini illitus ventrem ſubducit, aquas hydropicorum per alvum, menſes ſuppreſſos movet, fœtum nonnunquam expellit, & vermes necat. Idem ſuccus valet ad ſcirrhos & tumores duros emolliendos & reſolvendos, item ad ſcrophulas, ſtrumas & tumores partium externarum. Unde cum gummi ammoniaco inſpiſſatur & coquitur à nonnullis ad emplaſtri conſiſtentiam: & plurimis in emplaſtrîs & unguentis emollientibus & reſolventibus recipitur.

Ex hoc ſucco celeberrimum illud conficitur unguentum de Arthanitâ dictum ad ſcirrhoſos lienis præſertim tumores emolliendos, & aquas hydropicorum educendas commendatum externè abdomini admotum. Hoc unguentum ventriculo impoſitum vomitum excitat, abdomini catharſim, renibus urinas promovet, ſi præſertim oleum ex granis Tilli expreſſum admiſceatur.

Matthiolus aquam è Cyclaminis radicibus diſtillatam, ſi naribus excipiatur, fluentem inde ſanguinem ſiſtere refert, eandemque potam ſex unciarum pondere, additâ ſacchari unciâ, manantem ex pectore, ventriculo, jecinore ſanguinem mirificè cohibere teſtatur.

Radices Cyclaminis uſurpantur in Empl. Diabotano *D. Blondel*, & Empl. ad ganglia *Charas.*

CYNOGLOSSUM.

CYynoglossum, *Off*: Cynogloſſum majus vulgare *C. B. P.* 257. *Inſt. R. H.* 139: Cynogloſſum vulgare *J. B.* 3. 598: Cynogloſſum *Dod. Pempt.* 54: Cynogloſſa major *Brunsfels*: Lycopſis *Lacunæ*: vulgò, *Langue de chien*, *Cynogloſſe*.

Cynogloſſo radix recta eſt, craſſa, Rapam exiguam repræſentans, foris ex atro rubens, intùs albida, odore gravi, aliquid fœtidi canis redolente, narcotico, ſapore mucoſo, qui dulcedinem nonnullam fatuam linguæ offert: caules cubitales aut bicubitales, ramoſi, vetuſtate concavi, multâ lanugine obſiti: folia longa & latiuſcula primo anno, ſecundo ubi caulem fert, ſtricta, acuminata, incana, mollia, lanuginoſa, odore gravi, viroſo, alternatim cauli adnata abſque pediculis. Flores monopetali, infundibuliformes, in quinque ſegmenta diviſi, colore ſordidè rubentes, calycibus inſident hirſutis, quinquepartitis. Piſtillum ex calycis fundo ſurgit infimæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod deinde abit in fructum ex quatuor capſulis conſtantem nonnihil compreſſis, hiſpidis, que pertinaciter veſtibus adhæreſcunt, placentæ pyramidatæ & quadrilateræ affixis; ſemine fere plano fœtis. Agri Pariſienſis incola eſt. Radix & folia in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex folior. Cynogloſſi exſiccator. ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, obſcurè ſalſi & alcali ℔iij, ℥iij, ʒvij, gr. viij: humoris limpidi, ſubſalſi, ſubacidi ℥vij, ʒvj, gr. xvj: humoris rufeſcentis, acidi, ſubſalſi ℥vij, ʒvij, gr. xvj: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impræ gnati ℥j, ʒvj, gr. v: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. lxvj: olei adipoſi ℥j,

ʒv, gr. xl. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vj, gr. lxiiij: quæ poſt calcinationem reliquit cinerum ℥iij, gr. xlj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. xliiij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒvj, gr. j: in calcinatione ℥iij, gr. xxiij.

Radicis cortex ſubamarus eſt, ſalſus, ſtypticus, glutinoſus: chartam cæruleam rubro colore tingit: ſalem eſſentialem videtur obtinere ammoniacalem multo phlegmate, terrâ & oleo fœtido temperatum.

Cynogloſſum vi narcoticâ & anodinâ pollet; quâ ratione ad catarrhos cohibendos commendatur. Præterea aſtrictio quædam in eo deprehenditur, quâ ſiſtendis alvi profluviis, fluori albo, gonorrhææ & hæmorrhagiis utile eſt. Nonnulli illud narcoſis virulentæ ſuſpectum habent & eapropter illius uſum reformidant, ſed immeritò, ut J. Raius obſervat; quandoquidem intùs tutò ſumi poſſe arguunt pilulæ de Cynogloſſo quarum frequens & laudabilis eſt uſus. Radix ad ℥j. folia ad M. j. in aquâ vel juſculis decocta utiliter præſcribuntur in catharris, tuſſi, diarrhæis, dyſenteriâ & hæmorrhagiis.

℞. Folior. Cynogloſſ. M. iiij. Hyſſop. Capillor. vener. Tuſſilag. ana M. j. Rad. Glycyrrhiz. ʒij. Oriz. ℥j. Coq. in aq. comm. ℔vj. ad ℔iiij. Sub finem adde Mell. Narbon. ℥ij. F. apozema per cyathos propinandum in tuſſi ferinâ.

Externè tumores emollit & reſolvit, ad omnis generis vulnera & ulcera conducit, ubi in cataplaſmatis & emplaſtris magno cum ſucceſſu adhibetur. Hieron. Tragus unguentum ex illius ſucco cum Melle & Therebinthinâ paratum ad ulcera antiqua maligna & fiſtuloſa valdè extollit. In ſtrumis

& ſcrophulis Cynogloſſi radix tùm intùs in decocto, tùm extra in cataplaſmatis formâ à quibuſdam commendatur. At J. Raius refert mulieris cujuſdam pauperculæ puerulum cujus caput & veſtes pediculis ſcatebant, ſuſpenſas Cynogloſſi radices circa collum geſtaſſe ad ſcrophulas quibus afficiebatur ſanandas, pediculos quidem radicum fœtorem exoſos procul aufugiſſe, at ſcrophulas obſtinatè reſtitiſſe.

Pilulæ de Cynogloſſo præſtantiſſimæ ſunt ad catharros tenues ſiſtendos, tuſſes ferinas ſedandas, epilepticos puerorum inſultus compeſcendos, ſomnum conciliandum & omnis generis dolores placandos. A gr. iiij. ad gr. x. exhibentur.

DAUCUS.

SEMINA duo ſub Dauci nomine in Officinis occurrunt, ſcilicet, Dauci Cretici & Dauci vulgaris.

Daucus Creticus, *Off*: Myrrhis annua ſemine ſtriato villoſo incana, *Moriſſon. Umbellif.* 67. *Inſt. R. H.* 315: Daucus foliis Fœniculi tenuiſſimis, *C. B. P.* 150: Daucus Creticus ſemine hirſuto, *J. B.* 3. 2. 56: Daucus Creticus, *Tabern. Icon.* 75: vulgò, *Daucus de Candie.*

Radice eſt longâ, digitum craſsâ, fibratâ, ſapore Paſtinacæ Germanicæ ſimili; dodrantali aut altiore caule, tereti, ſtriato, hirſuto; foliis lanuginoſis, cinereis, minutiſſimè diſſectis, nonnunquam, obſervante Raio, penitùs glabris, atrovirentibus. Umbella mediocris magnitudinis ſummo cauli extremiſque ramis inſidet florum exiguorum, roſaceorum, pentapetalorum, candidorum, quorum calyx abit in fructum è duobus ſeminibus compo-

ſitum oblongis, ſtriatis, ſuperiori in parte acutioribus, hinc gibbis, indè verò planis, incanis, villoſis, acribus, aromaticis, odoris debilis. In Cretâ inſulâ & Germanicis Alpibus ſponte naſcitur. Semen in uſum venit quod ex Cretâ inſulâ nobis affertur.

DAUCUS vulgaris, *Off*: Daucus vulgaris, *Cluſ. Hiſtor. cxcviij. Inſt. R. H.* 307 : Paſtinaca tenuifolia ſylveſtris Dioſcoridis, vel Daucus Offic. *C. B. P.* 151 : Paſtinaca ſylveſtris, ſive Staphyilnus Græcor. *J. B.* 3. 2. 62: vulgò, *Chyrouis*, *Carotte ſauvage.*

Paſtinacæ ſativæ ſimilis, radice eſt minore & acriore : caules profert altitudine pares, ſeſquicubitales ſcilicet, ſtriatos, hirſutos, medullâ farctos, in alas diviſos : folia minutim diſſecta, atrovirentia, aversâ parte hirſuta : flores in umbellis magnis conſimiles, roſaceos ſcilicet, quinque petalis conſtantes candidis, cordiformibus, inæqualibus, in orbem poſitis & calyci inſidentibus. Floſculus umbellæ medius interdum purpurâ rubet. Umbellas autem obvallant folia in anguſta, longa, acuta ſegmenta diviſa. Delapſis floribus ſuccedunt fructus ſubrotundi Dauco Cretico breviores, latiores, ex duobus ſeminibus compoſiti cinereis, ſtriatis, circa marginem utrinque villo inſtructis & cinctis, ſaporis Dauco Cretico debilioris, odoris fragrantis : tum verò convolutâ umbellâ cavitatem ſeu aviculæ nidum in medio efficit. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Semen in uſum venit & pro Dauco Cretico ſubſtituitur.

Dauci utriuſque ſemina ſale oleoſo aromatico pollent uberrimo & oleum eſſentiale copioſum in diſtillatione fundunt. Carminativa, diuretica & uterina cenſentur. Humores lentos & craſſos attenuant & incidunt : flatus diſcutiunt, obſtructiones

aperiunt, menſes & urinas provocant.

Semen Dauci in cereviſiâ tenui infuſum & bibitum ad ſtranguriam & calculum renum ac veſicæ miris laudibus efferunt nonnulli. Verùm de ejus vi lithontripticâ nihil nobis conſtat, quidquid dicat Helmontius de quodam Conſiliario lithiaſi afflicto qui ejus uſu ſeminis ab hoc affectu liber per plures annos vixit.

Dauci Cretici ſemen in uterinis doloribus & affectionibus commendatur, in tuſſi chronicâ, ſingultu & colicâ flatulentâ. Seminis ℥ij. vino albo infuſæ & potæ hyſtericis paroxiſmis medentur.

Dauci ſemen inter quatuor ſemina calida minora recenſetur cum Ammeos, Apii & Petroſelini ſeminibus.

Creticum uſurpatur in Theriacâ, Mithridatio, Tripherâ magnâ, Electuar. de Baccis Lauri, Philonio magno, Aureâ Alexandrinâ *Nicolai Alexandri*, Syrupo de Calaminthâ *Meſuæ*, & Syrupo de Praſſio.

Radix Dauci vulgaris primo vere comeditur & plebeiis non injucundum alimentum præbet.

DENS LEONIS sive TARAXACUM.

Dens Leonis & Taraxacum, *Off:* Dens Leonis latiore folio, *C. B. P.* 126: Hedypnois ſive Dens Leonis Fuchſii, *J. B.* 2. 1035: Dens Leonis, *Dodon. Pempt.* 636: Aphaca Theoph. *Plinii:* Hedypnoïs major Fuchſ. *Dalechamp. Lugd.* 564: Caput Monachi, Roſtrum porcinum & Ambubeia, *Nonnullis*: vulgò, *Dent de Lion*, *Piſſenlit.*

E radice digiti ferè minimi craſſitudine, lacteſcente, folia promit oblonga, acuminata, utroque margine profundis inciſuris veluti per lacinias divi-

ſis, ſylveſtris Cichorii æmula, ſed læviora, humifuſa: caule caret, ſed pediculos habet nudos, fiſtuloſos, teretes, palmares & pluſquàm dodrantales, non ramoſos, aliquando hirſutos lanugine facilè cedente, ſubrubentes, quibus inſident ſingulis ſinguli flores ſemifloſculoſi, patuli, lutei, exterioribus foliis pronâ parte ex fuſco rufeſcentibus, calyce glabro multifido, extra quem quatuor aut quinque folia viridantia reflexa conſpiciuntur. Semifloſculus unuſquiſque embryoni inſidet, qui, calyce dehiſcente & circa pediculum reflexo, abit in ſemen rufum vel citrinum pappis inſtructum. Semina per maturitatem decidunt & avolant, nudumque thalamum poroſâ pelliculâ calvitium ſenile quodammodò imitante obductum relinquunt; unde nonnullis Caput Monachi dicitur. In agro Pariſienſi frequens ubique naſcitur, & in hortis colitur. Omnibus ſuis partibus amarus eſt & ſucco lacteo turget. Radix & folia uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex Taraxaci floridi folior. ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ferè inodori & inſipidi, primò obſcurè ſalſi, deinde obſcurè acidi ℔j, ℥iiij, ʒv, gr. lx: humoris primò limpidi, manifeſtè acidi, deinde rufeſcentis, ſubauſteri ℔ij, ℥xiiij, ʒij, gr. xviij: humoris rufi, empyreumatici, primò obſcurè acidi, ſubſalſi, auſteri, ac tandem ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒv, gr. xij: olei fluidi ℥j, ʒij, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum rufeſcentium ℥iij, ʒvij: ex quibus ſalis fixi ſalſi aliquantiſper alcali ʒiij, gr. xxxvj, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, gr. xxx: in calcinatione ℥iij, ʒj.

Ex radicum Taraxaci recentium ℔v. prodierunt

humoris limpidi, odoris & ſaporis debilioris ad herbaceum accedentis, obſcurè acidi ℥x, ʒv, gr. xlv: humoris primò limpidi, manifeſtè acidi, ſubauſteri, deinde rufeſcentis, intenſè acidi & auſteri ℔ij, ℥xiij, ʒij, gr. xxiiij: humoris rufi, tùm intenſè acidi, tùm alcali & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒiiij, gr. xxxvj: olei ſpiſſi extracti ad inſtar ℥j, ʒij, gr. lxiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ix, ʒvj gr. ix: quæ calcinata reliquit cinerum rufeſcentium ℥ij, ʒiiij, gr. vij: ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi ʒj, gr. xxxix, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥x, ʒij, gr. xxxix: in calcinatione ℥vij, ʒij, gr. ij.

Intenſè amara ſunt hujus plantæ folia, & chartâm cæruleam rubro colore leviter tingunt: radices colorem rubentem magis intenſum efficiunt: amaræ ſunt & aſtringentes. Sal eſſentialis hujus plantæ ad ſalem mirabilem Glauberi accedit; cum ammoniacali ſale & oleo conſociatur. Sal acidus in radicibus uberior eſt & magis evolutus quàm in foliis.

Dens Leonis hepatis & viſcerum obſtructiones aperit, urinas movet, vulneraria & febrifuga cenſetur. Infuſum vel decoctum ad ℥iiij. vel vj. uſurpatur. Succus recenter expreſſus & defæcatus ad ℥iij. iiij ve præſcribitur. Succus in morbis chronicis hepatis & meſenterii obſtructioni aſcriptis, item in febribus intermittentibus & febribus putridis inveteratis ab Ettmullero commendatur. Laudatur quoque in curandâ pleuritide, & ſanguine grumoſo ſolvendo, necnon etiam in aliis partium internarum inflammationibus cum febribus acutis conjunctis. Thomas Fuller ſuccum defæcatum commendat in cutaneis affectionibus ad ℥iiij vel vj. ter vel ſæpiùs die exhibitum. Radices in ptiſanis & apozematibus aperientibus uſurpantur. Univerſæ plan-

tæ

tæ decoctum potum morbo regio laborantibus auxiliatur.

Externè ſuccus in affectibus oculorum commendatur oculis inſtillatus: leniter morſicat quidem & pungit, attamen pro viſu acuendo & roborando, & pro delendis maculis, nebulis & albuginibus oculorum, & abſtergendâ corneâ, lacteus hujus plantæ ſuccus ab Ettmullero prædicatur ſive ſolus, ſive propter acrimoniam cum aquâ Fœniculi dilutus. Lintea eodem ſucco madentia ad vulnera quoque & ulcera quæcumque mammillarum, aliaque putrida manantia & ſordida pudendorum ac tibiarum abſtergenda optimè conveniunt; ſuccum enim hunc poſt Nicotianam omnibus præferendum idem Ettmullerus cenſet.

Aquam diſtillatam magnoperè commendat Tragus in apozematibus & febribus ardentibus, trium aut quatuor cochlearium menſurâ ſingulis vicibus ſumptam, ex quâ & optima collyria adversùs oculorum maculas fieri aſſerit. Verùm dum ſuccus obtineri poterit, longè majoris erit efficaciæ. Extractum ex totius plantæ ſucco defæcato præparatur ad eadem perutile. Ad ʒj. exhibetur.

Folia teneriora in acetariis comeduntur, ventriculum roborant, appetitum excitant, ciborum concoctionem juvant, alvum nimis fluentem ſiſtunt, & urinas provocant.

Taraxacum uſurpatur in apozemate aperiente *D. De Lorme*, vulgò dicto *Bouillon rouge*, & in ſyrup. de Cichorio comp. *Pharmocop. Regia.*

DIGITALIS.

DIgitalis, *Off*: Digitalis purpurea, *J. B.* 2. 812. *Dod. Pempt.* 169. *Inſt. R. H.* 165: Digitalis purpurea folio aſpero, *C. B. P.* 243: Campanula ſylveſtris, *Tragi* 889: Aralda Bononienſibus, *Geſner*: Virga regia major flore purpureo, *Cæſalp.* 348: Digitalis purpurea vulgaris, *Parkinſoni*: vulgò, *Digitale* & *Gants de Notre-Dame.*

Ex radicibus multis, tenuibus, fibroſis, amaris, caulem promit cubitalem & bicubitalem, pollicem craſſum, anguloſum, hirſutum, ſubrubentem, concavum: folia oblonga, acuminata, hirſuta, in ambitu ſerrata, supernè atrovirentia, infernè incana, Verbaſci quodammodò ſimilia; quæ ad radicem ſunt, longis nituntur pediculis; quæ in caulibus, nullo ordine poſita, crebra. Flores in thyrſi longioris morem, frequentes, ab uno caulis latere penduli, brevibus, hirſutis pediculis, quorum ſingulis eſt appoſitum foliolum acuminatum, innixi, monopetali, anomali, tubulati, utrimque patentes & quaſi bilabiati, dactylothecis propemodùm ſimiles, colore foris coccineo, exceptâ inferiore parte, quæ propter admixtam nonnullam albedinem carneo eſt, intùs verò ſimiliter purpurei, inferiore parte, (quæ & longis pilis obſita eſt) verſicolore, albis maculis nigro guttatis: floris baſi penitus adnaſcuntur ſtamina alba aut purpuraſcentia contorta, quæ apices didymos, croceos, guttatos ſuſtinent. Ex calyce plerùmque quinquefolio ſurgit piſtillum tenue, purpuraſcens, poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, cujus baſis craſſior, oblonga, hirſuta abit in fructum ſeu teſtam è rotundo acuminatam, bifariam dehiſcentem, in duo loculamenta diviſam & ſeminibus fœtam exiguis, quo-

damınodò anguloſis & ſubrufis: variat interdum coloris flore albo. Agri Pariſienſis incola ob florum elegantiam in hortis colitur. Tota planta in uſum venit, licèt rariùs.

Analyſi chymicâ, ex Digitalis folior. recentium ℔v: per retortam diſtillatis, prodierunt humoris primò rufeſcentis, inodori, deinde limpidi, odoris & ſaporis herbacei, ſubacidi, ℔j, ℥vj, ʒvij, gr. lx: humoris limpidi, inodori, intensè acidi, auſteri ℔iij, ℥ij, ʒvij: humoris rufi, empyreumatici, intensè acidi, auſteri, & ſubſalſi ℥ij, ʒv, gr. xij: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati cum ſalis volatilis concreti granis aliquot ℥j, ʒij: olei ſpiſſi ſyrupi ad inſtar ℥j, ʒj, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒiiij, gr. xxx; quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij, gr. xxxvj: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. lx, lixivio extracta ſunt. Quæ facta fuit jactura partium in diſtillatione non percepta eſt: imò ſubſtantiarum extractarũ pondus herbæ aſſumptæ diſtillatæ quantitatem ſuperavit ℥iiij, ʒiij, gr. xlij. Partium jactura in calcinatione fuit ℥v, ʒj, gr. lxvj.

Digitalis folia amara ſunt. Salem eſſentialem obtinent auſterum, ammoniacalem, ſimilem ferè vitriolico ammoniacali, cum multo oleo conjunctum.

Digitalem emeticam eſſe Raius profert. Dodonæus refert quoſdam cùm placentas ex hujus plantæ & aliarum herbarum foliis cum ovis factas guſtaſſent atque ediſſent, mox ſeſe malè habuiſſe & ad vomitionem excitatos fuiſſe. Lobelius *in Obſervationibus*, narrat Somerſeti Angliæ ruſticam turbam hujus decocto febricitantibus purgationes & interdum ſuperpurgationes & vomitiones humidioribus alvo moliri. Parkinſonus efficacem contra epilepſiam affirmat, ſi duo ejus manipuli cum ℥iiij.

Polypodii quercini in cereviſiæ q. ſ. decoquantur & decoctum propinetur; quod bis in hedomadâ iterandum. Qui enim, inquit, ſex & viginti annos hoc morbo laboraverant, ut ſingulis menſibus, bis terve caderent, hujus decocti uſu penitus liberati ſunt, & ſaltem per integros ſexdecim menſes ne unum quidem paroxiſmum ſenſerunt. Verùm J. Raius obſervat medicamentum hoc robuſtioribus tantùm convenire, ſiquidem violenter admodum purgat & vomitiones immanes excitat.

Parkinſonus externè ſtrumoſis conducere tritam & impoſitam, ſuccumve ejus in unguento experientiâ compertum eſſe affirmat. Novi plures, (inquit Raius poſt D. Bateſium) qui in ſtrumoſis tumoribus Digitalis floribus valdè confidunt, quos quidam in butyro maïali quot poſſunt immittentes curant inſolandos per æſtatem. Alii cum adipe ſuillo miſcent, & ſub terrâ defodiunt per quadraginta dies: utrique flores cum unguento reſervant, unà cum linteis inducunt & tumoribus applicant. Hoſce tumoribus diſcutiendis vel maturandis, ulceribus detergendis vel explendis ſufficere ferunt ſe expertos. Quinto & ſexto quoque die Diacarthamo purgant, interim continuè herbæ Robertianæ decoctum præbent. Pars ulceris rubens parte unguenti tenuiore illinatur: pars autem craſſior unguenti linteamini imponatur, quod nunquam mutetur. Sunt qui novella & primò erumpentia plantæ germina accipiunt, eorumque ſuccum expreſſum in butyro coquunt ad ſucci conſumptionem, atque novo ſucco addito bis terve repetunt.

Not. 1°. Oportet ut paretur ſufficiens quantitas unguenti eo anni tempore quo flores haberi poſſunt, cùm nonnunquam integer annus aut ampliùs ad curam perficiendam requiratur. 2°. Quamvis ul-

çera primò majora fiant, ne metuas; ſiquidem unguentum poſtquam humores omnes abſumpſerit & exſiccaverit, ea demum ſanabit & cute obducet. 3°. Unguentum hoc in ſcrophulis humidis & purè manantibus utile eſt, in ſiccis parùm valet: ſed ad Baſilicum & Præcipitatum confugiendum eſt.

Vetus apud Italos adagium hoc quidem eſt, *Aralda chi tutte piaghe ſalda*, hoc eſt, Digitalis quæ omnia vulnera ſanat.

DIPSACUS.

DIPSACUS ſativus & Carduus Fullonum, *Off*: Dipſacus ſativus, *C. B. P.* 385. *J. B.* 3. 73. *Inſt. R. H.* 466: Carduus Fullonum ſive Dipſacus ſativus, *Lobel. Icon.* 17: Labrum vener. *Matthiol. Lugdunenſ.* vulgò, *Chardon à Bonnetier ou à Foulon.*

Duorum aut trium cubitorum, aut etiam majorem altitudinem aſſequitur, caule pollicari, recto, rigido, multis alis concavo, ſtriato, ſpinulis quibuſdam horrente: folia bina appoſita ita circa caulem conjuncta ſunt, ut concavū labrum excipiendæ roris vel pluviæ aquæ efficiant, ampla, longa, dilutè virentia, marginibus ſpinoſa, dorſo verò eminente durioribus etiam ſpinis rigentia: ſcaporum faſtigia oblonga occupant capitula quæ pugnum implent, compoſita ex plurimis foliis imbricatis ſquamarum inſtar poſitis, cum mucronibus rigidiſſimis hamulorum inſtar reflexis, & axi medio favi æmulo affixis; è quorum alis ſurgunt floſculi multifidi, candidi aut ex albo purpuraſcentes, embryonis parti ſupremæ coronatæ inſidentes & abeuntes deinde in ſemina ſtriata veluti Fœniculi, guſtu amaricantia. Inalbeſcunt per vetuſtatem capitula, ac in ipſis per medium ſectis ſubinde parvuli qui-

dam vermiculi reperiuntur. Radice nititur lævi, candidâ, mediocris longitutidinis. Agri Pariſienſis incola in agris ſeritur, cujus echinata capitula utilia ad rudes pannos depectendos & expoliendos habentur & expetuntur. Radix & folia in uſum veniunt medicum.

Scrophulas ſanare dicitur Carduus Fullonum. Omni putredini reſiſtit. Coctus in vino purgat per urinam non ſecùs ac Aſparagus. Phtiſicis etiam quodammodò deſperatis, experimento Guidonis Helidei & Henrici Stromajeri, Achilles Gaſſerus *in Obſerv.* mirè proficuam comperit radicem tuſam & melle exceptam.

Radicis decoctæ in vino uſus in rhagadibus ani conſolidandis commendatur & in verrucis abigendis.

Aqua quæ in foliorum concavo reperitur caliginoſis & rubentibus oculis prodeſſe creditur. Eadem maculas faciei emendat & exterit.

DRACUNCULUS.

TRes plantarum ſpecies diverſæ in Officinis occurrunt ſub Dracunculi nomine, ſcilicèt Dracunculus major ſeu Serpentaria, Dracunculus pratenſis ſeu Ptarmica, & Dracunculus eſculentus ſeu Tarchon.

Dracunculus major, Dracontium, Dragontea & Serpentaria, *Off:* Dracunculus polyphyllus, *C. B. P.* 195. & *Inſt. R. H.* 160: Dracunculus major vulgaris, *J. B.* 2. 789. Dracontium, *Dodon. Pempt.* 329: Arum polyphyllum, Dracunculus & Serpentaria dictum, caule maculato, majus & elatius *Hort. Lugd. Batav.* Erva de ſancta Maria, ſivè Dracunculus major, *Piſonis* 240: Anguina, Dra-

contia, & Serpentaria Colubrina, *Lobel. Icon.* 600: vulgò, *Serpentaire.*

Dracunculo majori profundè in terram depacta radix eſt, perennis, ferè orbiculata, volam implens, bulbo ſimilis, multis candidis capillamentis ſtipata, candida, tenui cortice flaveſcente induta, ſapore fervido, cujus lateribus parvi bulbi plures quibus ſe propagat adnaſci conſueverunt. Caulis unicus, rectus, pollicaris & craſſior, ſeſquicubitalis & altior, teres, lævis, verſicoloribus lituris veluti Serpentum maculis reſperſus, è tunicis convolutis conſtans. Ipſa verò folia pediculis dodrantalibus, fungoſis donata, in ſegmenta digitata, ſena, ſeptena vel plura, oblonga, anguſta, lævia, ſplendentia, glabra, finduntur; è quorum medio eluctatus ſcapus vix digiti minimi craſſitiem æquat, cujus faſtigium occupat vagina oblonga, pedalis, coloris foris herbacei, intùs in purpurâ rubentis, odoris fœtidi admodùm, quæ evoluta florem conſtituit monopetalum anomalum, auris aſininæ vel leporinæ formâ, è ſinu ſuo piſtillum promens nigricans, longum, craſſum, Ari majus, & in mucronem acutiorem deſinens, ad baſim plurium apicum congerie & plurimis embryonibus ſtipatum, qui ſinguli deinde abeunt in baccas ferè globoſas, ſuccoſas, racematim diſpoſitas, primùm virentes, deinde rubentes, ferventi ac mordaci guſtu, uno vel altero ſemine fœtas ſubrotundo, duriuſculo, quodammodò rugoſo. Calidarum regionum incola hîc in hortis colitur. Radix & folia ex uſu ſunt.

Principia quæ ex Serpentariâ analyſi chymicâ extrahuntur, ab Ari principiis parùm differunt: ſalem eſſentialem ammoniacalem multo acido ſaturatum continent & ſulphure acri copioſo implicitum.

Radix & folia Dracunculi Ari vires obtinent, ita ut unum pro altero ſubſtitui poſſit. Nos tamen Simon Paulli monet mitius eſſe Arum Dracunculo remedium; quare ubi fortiùs aliquantulùm extergere animus eſt, Dracunculus anteponendus eſt. Eandem ob cauſam frequentiùs in externis uſurpatur.

Internè ut Arum uſurpatus venenum à corde pellere dicitur. Craſſos ac lentos humores, in pulmonum & viſcerum glandulis hærentes incidit, & expurgat, obſtructiones aperit, menſes & urinas movet. In aſthmate pituitoſo, menſiũ ſuppreſſione, affectibus chronicis & cachexiâ à lymphâ tenaci & inſpiſſatâ utiliter uſurpari poteſt. Radix exſiccata & pulverata ad ʒj. aut ʒij. præſcribitur. Alvum nonnunquam ſubducit. Ex eâ radice fæcula ſeu gerſa ſicut ex Aro præparatur.

Externè radix optimum eſt remedium contumacium ulcerũ quæ cacoethe nuncupantur. Expurgat enim abſtergitque ſtrenuè. Folia quoque ut potè ſimili facultate inſtructa ulceribus vulneribuſque recèns inflictis accommoda ſunt; & quantò minùs fuerint ſicca, tantò magis conglutinant: nam quæ ſicciora viribus ſunt acrioribus, quàm ut vulneribus conveniant. Venenatorũ animaliũ morſibus impoſita recentia venenum extrahunt, ac brevi tempore partes affectas ſanant. Fructus valentior eſt non foliis tantùm ſed & radice: proinde & cancros & polypos eliquare creditus eſt. Succum quoque ejus oculorum vitia expurgare dicunt. Recens radix ferventi cinere toſta & impoſita dolorificas & tumentes hæmorrhoidas curat, ſcirrhoſos tumores reſolvit, ſtrumas & lienis duritiem emollit. Suppoſita menſes remorantes trahit. Eâdem abſterguntur cutis maculæ quæcunque.

Radicis Serpentariæ pulvis recipitur in celebri ad cancrum pulvere cujuſdam Antonii Fuchſii Itali de quo mentionem faciunt Rodericus à Caſtro *L.* 1°. *De Morbis mulierum*, & Daniel Sennertus *T. III. fol.* 758. Pulvis Benedictus à Fuchſio dicebatur: ſic autem ab illis deſcribitur.

℞. Sandaracæ græcor. vel Arſenici albi ſubtiliſſimè pulverati ℥j. Per quindecim dies de die tertio in tertium affundatur aqua vitæ ad ſupereminentiam unius tranſverſi digiti, identidem agitando. Poſt triduum aqua vitæ abjiciatur & nova affundatur. Poſt quintam affuſionem pulvis exſiccetur. Tum adde radicis Dracunculi majoris menſe Julio vel Auguſto collectæ, in taleolas ſciſſæ, exſiccatæ & pulveratæ ℥ij. Fuliginis camini ſplendidi ʒiij. Redigantur omnia in ſubtiliſſimum pulverem ſuper lapidem marmoreum, & ſerventur in vaſe vitreo bene clauſo per longum tempus, ſaltem anni unius integri. Rodericus à Caſtro refert Fuchſium hunc poſtquam ſuum pulverem inſperſiſſet, ſi intra triduum tumor non exacerbabatur, ſed in melius tendebat ſanari poſſe prædixiſſe, cùm procul dubio conjiceret cancri radices non admodùm altè eſſe infixas, nec humorem valde aduſtum: atque tum in uſu pulveris ad 30um. diem perſtitiſſe, quo termino, ut referebat, radices extinctæ per ſe cadebant, ac ſi quid adhuc hæreret ſcalpello præſcindebat.

Pulverem autem hunc ita applicabat. Manè ipſe jejunus ſputum ſuper bombacem apponebat: ſi cancer exulceratus, abſterſo priùs vulnere ab omni ſanie, aſpergebat pulverem, adeò ut totus cancer tegeretur, & cum illâ ſupra ſcriptâ bombace tegebat. Cùm adhæret nunquam cadit, niſi

unà ſecum radices tollat. Solet ut plurimùm inferre dolorem non continuum ſed interpolatum, quando humor acris & mordax non poteſt purgari per ulcus. Et aliquando fit magnus tumor, quando ille acris humor purgatur per ulcus: eo tempore neque removendum medicamentum, neque aliud ſupra apponendum, ſed circum circa oleum illinendum roſaceum, & poſtea dimittendũ uſquedum per ſe cadat. Poſtea purgandum ſicut alia ulcera. Ipſe Fuchſius uſus eſt pulvere incarnativo & mundificativo hoc.

℞. Thuris, Sarcocollæ, Maſtiches, Myrrhæ, Aloës, Mumiæ, Ariſtoloch. rotundæ ana ℥iij. Mercurii præcipitati ʒjß. F. pulvis ſubtiliſſimus. Digeſtivi loco ſolùm uſus eſt unguento ex Terebinthinâ & vitello ovi.

Dracunculus uſurpatur in emplaſtro Diabotano D. Blondel *Collectan. Pharm. Penicheri.*

Dracunculus Pratenſis, Ptarmica, *Off*: Ptarmica vulgaris, folio longo ſerrato, flore albo, *J. B.* 3. 147. *Inſt. R. H.* 496: Dracunculus pratenſis, ſerrato folio *C. B. P.* 98. Draco ſylveſtris, ſive Ptarmice, *Dod. Pempt.* 710: Pyrethrum, *Brunsfels:* Mentha ſarracenica Myconi, *Lugd.* 672: Tanacetum album ſeu acutum, *Trag.* 159: vulgò, *Herbe à éternuer.*

Hæc planta cubitalis eſt, nonnunquam bicubitalis & tricubitalis, radice obliquè actâ & velut geniculatâ, fibris majuſculis & longiſſimis donatâ, ſapore acri & fervido: caule ſingulari, tereti, glabro, fiſtuloſo, gracili, ſatis tamen rigido: cui alterno aut potiùs nullo ordine poſita adnaſcuntur folia formâ & magnitudine Oleaginis ſimilia, ſed ab imo ad ſummum argutis aſperiuſculiſque denticulis circumquàque ſerrata, atro virore ſplendentia, ſapore fervido, Pyrethri mitiore. Summus ſcapus nonnihil anguloſus & ſubhirſutus in ſurcu-

los aliquot dividitur, qui umbellatim ferè flores geſtant candidos, radiatos, Millefolii terreſtris duplo vel triplo majores, odore non diſſimili ſed remiſſiore: quorum diſcus ex plurimis floſculis arctè ſtipatis & in quinque ſegmenta acuta diviſis, corona verò ex ſemifloſculis componitur trifariam diviſis, embryonibus inſidentibus & calyce ſquamoſo breviore quàm in Millefolio comprehenſis. Embryones autem deinde abeunt in ſemina tenuia. Agri Pariſienſis incola in pratis udis & paluſtribus Julio menſe floret. Radix & folia in uſum licèt minùs frequentem veniunt.

Ptarmica ſale eſſentiali oleoſo acri donatur. Plantæ ſiccæ pulvis naribus inditus ſternutamenta movet, unde ei nomen. Verùm raro uſurpatur, nec niſi cùm aliis generoſioribus capiti appropriatis remediis deſtituimur. Radix commanſa caput purgat & dentium dolores mulcet pituitam eliciendo. Dicunt quoque contuſa ipſius folia viridia, contuſionibus impoſita diſcutere livorem. Adduntur à nonnullis Lactucis aliiſque acetariis hujus folia, quorum frigiditatem veluti Eruca & Draco, corrigunt quoque ac temperant.

DRACUNCULUS eſculentus ſive Tarchon, *Off*: Abrotanum Lini folio acriori & odorato, *Inſt. R. H.* 459: Dracunculus hortenſis, *C. B. P.* 98: Dracunculus hortenſis, ſive Tarchon, *J. B.* 3. 148: Draco herba, *Dodon. Pempt.* 709: Tarchon Avicennæ & Sethi, *Geſner. Hortor*: vulgò, *Eſtragon*.

Fruticoſa promit duorum cubitorum & ampliora virgulta, dura, gracilia, nonnihil anguloſa, inconditis ramis diviſa: foliis primò orientibus diviſis, ubi verò adolevit, foliis onuſta Lini folia æquantibus aut Hyſſopi, atro-virentibus, ſplendidis, omnis diviſionis ignaris, ſapore acri, aromatico,

cum quâdam dulcedine gratâ, Aniſum conditum æmulante. Flores eo ordine per ſummos ramos quo in Abrotano, in corymbum digeſti, floſculoſi, ſed exigui & vix conſpicui, plurimis floſculis conſtantes tubuloſis, in ſummitate quinquefariam diviſis, embryoni inſidentibus & calyce ſquamoſo comprehenſis. Embryo autem abit deinde in ſemen minutum, pappis nequaquam inſtructum. Radix perennis novam ſingulis annis ſtolonum ſobolem emittit. In olitoriis hortis colitur.

Planta tota inſigni acrimoniâ prædita eſt, & ſale eſſentiali oleoſo aromatico donatur. Valenter incidit, aperit, digerit, appetentiam excitat, flatus diſſipat, urinam & menſes ciet, obſtructiones expedit, manſa pituitam ducit & ſalivam inſtar Pyrethri; hinc dentium dolores mulcet & humidum cerebrum purgat. Frequentiſſimus eſt apud noſtrates uſus ejus in acetariis ad temperandam & corrigendam aliarum herbarum quibus admiſcetur frigiditatem & cruditatem. Prodeſt Tarchon, ſcribente Matthiolo, iis quibus ventriculus frigidior. Vehementer excalefacit: ad peſtis contagia maximè & primæ laudis eſt ejus aqua ſtillatitia apud Anglos, authore Lobelio: quæ tamen virtus J. Raio prorſus ignota fuit.

DULCAMARA.

DUlcamara, Amaradulcis, Solanum Scandens, *Off*: Solanum ſcandens ſeu Dulcamara, *C. B. P.* 167: Glycypicros ſive Amaradulcis, *J. B.* 2. 109: Dulcamara, *Dodon. Pempt.* 402: Salicaſtrum, *Plinii*: Circæa, *Adverſar. Lobel.* 104: Vitis ſylveſtris, *Camerar. Epitom.* 986: Solanum lignoſum ſive Dulcamara, *Parkinſon. Raii Hiſtor.* 672: vulgò, *Morelle, Douce-amere.*

E radice modicâ, fibroſâ, ſarmenta lignoſa, fragilia, tenuia, tres, quinque vel ſex pedes longa, vicinis ſepibus aut fruticibus ſcandendo ſe circumvolventia emittit. Cortex novellorum ramulorum viret, ſed vetuſtiorũ ipſorumque caudicum aſperior cinericeo ſubcandicat colore, extrinſecùs quidem, nam intriſecùs pulchrè etiam viret. Lignũ fragilem medullam intùs fungoſam habet. Folia alternatim naſcuntur oblonga, lævia, mucronata, Smilaceis minora, atro-virentia, duabus pinnis nonnunquam imâ parte aurita, pediculo circiter unciali. Flores in muſcariis exiguis fœtidi, ſed pulchelli, monopetali, rotati, in quinque ſegmenta anguſta, acuminata, extrorſum reflexa partiti, cæruleo-purpurei, quandoque candidi, in quorum medio apices lutei in umbonem compoſiti. Ex floris calyce ſurgit piſtillum mediæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod deinde abit in fructũ mollem ſeu baccam ſucculentam per maturitatem coccinei coloris, ſublongæ formæ, lenti & ingrati ſaporis, parvis granulis compreſſis, albentibus repletam. Aquoſa & rigua amat. Tota planta uſitata eſt.

Analyſi chymicâ cum Solano officinali ferè convenit. Chartam cæruleam folia rubro colore vix tingunt: ſapore fatuo & odore narcotico donantur. Fructus verò vinoſum ſaporem refert & chartam cæruleam rubro tingit colore. Salem eſſentialem continet ammoniacalem qui in foliis multo ſulphure craſſo narcotico involvitur, in fructibus verò hujus ſalis pars acida magis evoluta eſt. Unde fructus magis refrigerant & repercutiunt, folia verò magis reſolvunt & abſtergunt.

Intùs ſumpta efficax cenſetur ad hepatis & lienis obſtructiones reſolvendas. Urinam ciere dicitur, & contra hydropem utiliter exhiberi. Fertur à ruptis &

ex alto præcipitatis aut etiam cæſis ſuccum utiliter bibi. Creditur ſiquidem concretũ alicubi in viſceribus ſanguinẽ diſſolvere & partiũ læſarum ſanitatem procurare. Parkinſonus ſcribit quoties ex Medicorum præſcripto illum exhibuit, ſe comperiſſe ſatis violenter purgare. Et Prævotius *L. de Med. Pauperum*, ligno Dulcamaræ decocto inter bilem benignè evacuantia principem locum tribuit. Tragus hujus ligni decoctum præſcribit in morbo regio præſertim inveterato.

℞. Dulcamaræ ligni ℔j. ac minutim in fruſtula tali ludicri inſtar conciſam cum menſurâ vini albi in novam ollam, eamque operculo exiguo foramine in medio pertuſo probè contectam & maſsâ farinaceâ oblinitam reponas, ſuperque carbones lento igne decoquito ad tertias, demumque his utare. Hæc potio manè unâ horâ antequam ſurgas, & veſperi cùm lecto te committere velis, cyathi vulgaris menſurâ ſumpta, morbi regii cauſam, bilem nempè viſcidam leniter per alvum & urinam exigit.

℞. Caulium virid. Solani lignoſi conciſor. ℥iiij. Coccinill. ℈j. vini albi ℔ij. Infunde calidè in vaſe clauſo per noctem. Colaturæ adde Syrup. Heder. terreſtr. ℥iiij. Theriac. Androm. ℥ß. M. Doſis ℥iiij. vel vj. bis terve die.

Hoc traumaticum infuſum à Th. Fullero ſingulariter commendatur ad caſum ab alto, & contuſiones. Cruorem quippe extravaſatum & grumeſcentem mirè diſſolvit, in maſſam ſanguinis intra vaſa majora circulantis denuo propellit; atque illinc partim per diaphoreſim, per diureſim, partimque nonnunquam per catharſim exterminat. Tam potenter & ſpecificè, inquit, operatur, ut aliquando (non ſine ſtupore) notaverit ab ejus uſu urinam (propter gru-

mos ſolutos abſorptos, & ſero commiſtos) planè nigricantem reddi.

Externè vi anodynâ & reſolvente plurimùm valet. Sebizius viridem Dulcamaram contuſam & cataplaſmatis formâ applicatam ait mitigare mammarum dolores, emollire earum duritiem, atque diſſolvere in iis grumeſcens lac. J. Raius refert cataplaſma ex foliorum Dulcamaræ conciſor. manipulis quatuor cum ℥iiij. ſeminis Lini pulverati decoctor. in vino moſchato cretico aut larido porcino, calidè applicatum, unius noctis ſpatio tumorem capitis humani magnitudine reſolviſſe, & contuſiones deploratas muſculorum ſanaviſſe.

Mulieres in Hetruriâ, narrante Matthiolo, Acinorum ſuccum uſurpant ad faciei nitorem, & lentigines maculaſque delendas.

EBULUS.

EBULUS, Sambucus humilis, Sambucus herbacea, Chamæacte, *Off*: Sambucus humilis, ſive Ebulus, *C. B. P.* 456. *Inſt. R. H.* 606: Ebulus ſive Sambucus herbacea, *J. B.* 1. 546: Ebulus, *Dod. Pemp.* 381: Chamæacte, *Dioſcorid.* vulgò, *Yeble.*

Hæc planta herbacea Sambuci æmula, rarò hominis altitudinem aſſequitur, ſæpiùs ſeſquicubitalis: ex radice longâ, digitalis craſſitudinis, non lignosâ, carnosâ, albidâ, latè ſparsâ, ſaporis amaricantis, ſubacris & nauſeoſi, caules herbaceos promit, ſtriatos, anguloſos, ac frequentibus articulis geniculatos, Sambuci ritu medulloſos, hybernis menſibus contabeſcentes: frondes ordinatiùs diſpoſitas, è tribus quatuorve conjugationibus ad craſſum, nervoſum pediculum annexis, imparique

extremo folio compoſitas, quarum ſingula folia Sambucinis longiora, acutiora, ambitu ſerrata, odore graviore. Flores in umbellis naſcuntur parvi, numeroſi, odorati, & neſcio quid nucleorum Perſicorum magmatis ſpirantes, ſed eſu vix ferendi, candidi, monopetali, rotati, quinquepartiti, cujus meditullium à mucrone calycis tanquam à clavo perfoditur inter quinque ſtamina candida & totidem apices ferrugineos. Floribus deciduis calyces abeunt in fructus ſeu baccas, per maturitatem nigras, torulis multis anguloſas ante maturitatem & penè triangulas, poſt verò magis rotundas, ſucco ſuo manus rutilâ quâdam purpurâ inficientes, ſeminibus fœtas oblongis, ternis, alterâ parte gibbis, alterâ anguloſis. Ad vias publicas & in agrorum limitibus non raró occurrit. Cortex radicis, folia, baccæ uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex folior. & ſummitatum Ebuli recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſub finem rufeſcentis, odoris & ſaporis ingrati, primò obſcurè acidi, deinde remiſſioris ac tandem ſubſalſi ℔j, ℥iiij, ʒv, gr. xlviij: humoris rufeſcentis, primò leviter alcali, urinoſi, ac tandem intenſi ℔ij, ℥v, ʒvij, gr. xxxvj: humoris rufi, ſale urinoſo copioſo imprægnati ʒvij, gr. xlviij: olei ℥j, ʒiiij, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vj, ʒiiij, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒv: ex quibus ſalis fixi leviter alcalini ʒiij, gr. ij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xij, ʒij, gr. xxiiij: in calcinatione ℥ij, ʒvij, gr. xxxvj.

Baccarum maturarum recentium ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & ſaporis fatui, ingrati & obſcurè ſalſi, deinde obſcurè

obſcurè ſubacidi ℥ix, ʒvj, gr. xlviij: humoris rufi, odoris & ſaporis ingrati, primò ſubacidi, deinde acidi, ſubſalſi & auſteri ℥vij, ʒij, gr. xviij: humoris limpidi, rufeſcentis, acidi, alcali, urinoſi & auſteri ſimul ℥xj, ʒiij, gr. xxxvj: olei ℥xiiij, ʒiiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥ix, ʒvij, gr. xxxvj: quæ ritè per 12 horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iij, ʒiij: ex quibus ſalis ſalſi talcoſi ʒj, gr. xxx, lixivio ſunt extracta. Partiũ jactura in diſtillatione fuit ℥x, ʒvij, gr. xlij: in calcinatione ℔j, ℥vj, ʒiiij, gr. xxxvj.

Folia Ebuli amaricantia ſunt, baccarum verò magis intenſus eſt amaror, cum quâdam aſtrictione; chartam cæruleam earum ſuccus non mutat. Sale eſſentiali ammoniacali cum oleo copioſo, baccæ præſertim donantur tum tenui, tum craſſo.

Ebulo facultas purgandi per alvum eximia & valida tribuitur: radices ad hunc ſcopum efficaciſſimæ ſunt ac præſertim cortex ejus. Alii ſumunt medianum ſtipitis corticem. Poſt radices ſunt baccæ & ſemina. Aſparagi ſeu turiones & folia mitiora cenſentur. Radicis ſubſtantia lignea interior aſtringit potiùs, & propterea in fluore albo & nimio menſium fluxu ex vino ſumpta à P. Hermans & à Frederico Hoffmanno laudatur. Folia digerendi & diſcutiendi potentiâ præſtant. Educunt autem cortices non modò pituitam, ſed & aquoſos potiſſimùm humores: utiles idcirco prædicantur ad hydropicorum purgationes; ſed tamen correctæ & ubi vires ſuffecerint. Purgant enim cum moleſtiâ, ventriculum ſubvertunt, vomitum nonnunquam promovent, interioraque viſcera omnia perturbant. Malè omnibus uſus earum ſuccedit, quibus hepar obduruit, ut quando morbo regio aſcites ſucceſſit. Quamobrem nec temerè nec niſi valde robuſtis &

viribus adhuc integris ex Ebuli corticibus medicamentum aut potio danda.

Succus, cui vis purgandi valida, elicitur vel è radice vel è mediano ſtipitis cortice contuſo, affuſo Hordei vel uvarum paſſarum decocto cum Cinnamomi vel Nucis moſch. momento & Saccharo. Infuſum corticum radicis Ebuli, non adeò violentum eſt, decoctum verò minùs. Cocturâ, authore Fernelio, vis ejus purgandi perit & exſolvitur. Succus exhibetur ad ℥j. Cortex in vino maceratur vel decoquitur ab ℥ß. ad ℥ij. ſi cauſa morbi frigida, ſi febris abſit: aliàs pro affectûs naturâ potio temperanda eſt.

Semen in pulvere præſcribitur ad ʒj. Seminum Ebuli ℥ß. in vini albi ℥vj. maceratur per noctem & colatura hydropicis propinatur. Vel etiam ex eorumdem ſeminum ʒvj. contuſis in aq. florum Parietariæ emulſio hydragoga conficitur. Fredericus Hoffmannus radicem, dempto cortice, tempore verno rubicundam collectam & pulveriſatam à ʒß. ad ℈ij. exhibitam nimio menſium fluxui mederi ſcribit. Ex baccis Rob conficitur ad aquas hydropicorum in robuſtioribus ſubjectis educendas ab ℥ß. ad ℥j. exhibitum.

Flores Ebuli ſicut flores Sambuci internè ſudores movent.

Ex Ebuli ſeminibus in aquâ calidâ maceratis & fortiter expreſſis oleum aquæ ſupernatans obtinetur quod externè dolores podagricos demulcet & tumores optimè reſolvit.

Aqua ſtillatitia radicum Ebuli commendatur à D. Duval Medico Pariſ. in doloribus, inflationibus & obſtructionibus lienis: propinatur ad ℥iiij. per decem aut duodecim dies manè, jejuno ventriculo.

Folia cocta ad cataplaſmatis formam ſopiendis

podagricorum doloribus conferunt. Eadem tumores aquoſos & herniam in ſpecie aquoſam diſcutiendo ac reſolvendo tollunt. Contuſa & impoſita ambuſtæ parti eam perſanant. S. Paulli *Quadrip. botanico* ingentem teſtium & ſcroti inflammationem in puero, cataplaſmate ex foliis Ebuli & Agrimoniæ partibus æqualibus & vino rubro coctis curavit. Cortex radicum potenter diſcutit & emollit, undè externè in inflammationibus & eriſypelate admovetur. Ad tumores pedum œdematoſos reſolvendos, aut dolores podagricos, rheumaticos ſedandos fotus foliorum Ebuli, Tanaceti, Salviæ in aquâ vel vino coctorum commendatur.

℞. Cortic. radicum Ebuli ℥ij. Baccar. Juniper. ℥j. flor. Sambuc. P. j. Macerentur in vini q. ſ. Colatura detur ad aquas per urinam & alvum educendas.

℞. Fol. Ebuli recentium ℔ij. Contunde & miſce cum butyri maialis ℔j. Coq. ad herbæ ſiccitatem. F. colatura & unguentum erit efficaciſſimum ad tumores reſolvendos, arthriticos dolores ſedandos.

Radix & ſemina Ebuli uſurpantur in hydragogo eximio *Renodæi*. Radix adhibetur in ſyrupo hydragogo *Pharmacop. Regiæ*, & in emplaſtro de Ranis cum Mercurio *Ejuſdem*. Folia verò in extracto panchymagogo *Crollii*, & in ung. Martiato, *Pharm. Regiæ*.

ELATINE.

ELATINE & Veronica fœmina, *Off*: Linaria ſegetum, Nummulariæ folio villoſo, *Inſt. R. H.* 169. *Raii hiſt.* 759: Elatine folio ſubrotundo *C. B. P.* 252: Elatine mas, folio ſubrotundo *J. B.* 3. 372; Veronica fœmina Fuchſii ſive Elatine *Dod.*

Pempt. 42 : Verbaſculum quorumdam, *Lugd.* 1301 : vulgò, *Velvote* ou *Veronique femelle.*

Radix alba, ſimplex, tenuis, paucis fibris donata, recta in terram deſcendit. Caulis tenuis, rotundus, vix palmum altus : verùm flagella quæ ad latus ſupra terram ſpargit, longitudine non rarò ſpithamam excedunt. Folia quàm Alſines mediæ majora, rotundiora, pallidè viridia & caneſcentia, hirſuta & ad tactum mollia, circa margines plerùmque æqualia, interdum tamen obiter dentata, pediculis breviſſimis fulta, ſitu alterno. Ex alis foliorum emergunt pediculi ſingulares, longi, tenues, ſingulos flores ſuſtinentes Linariæ ſimiles, parvos, monopetalos, anomalos, perſonatos, poſteriùs in caudam ſeu calcar tenue, incurvum deſinentes, anteriùs in duo labia diviſos quorum ſuperius colore pullo, bifariam, inferius verò, ex herbido flaveſcens trifariam ſecatur. Ex calyce pentaphyllo ſurgit piſtillum poſticæ floris parti infixum, quod deinde abit in fructum ſeu teſtam membranaceam, ſubrotundam, ſepto intermedio in duo loculamenta diviſam, ſeminibuſque pluribus minutis, ſubrotundis fœtam. Uſu herba eſt quæ in ſylvâ Bononienſi ſpontè creſcit.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ recentis ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, ſub finem ſubacidi ℥xiij, ʒiiij, gr. xxxvj : humoris primò limpidi, magis ac magis acidi, deinde rufeſcentis, intensè acidi & auſteri ℔iij, ℥ij, ʒv : humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥j, ʒj : olei ʒvj, gr. xlij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ix, gr. xlij : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ponderoſorum & terræ ſimilium ℥vj, ʒj, gr. xxxvj : ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒij, gr. xxxvj, lixivio ſunt extracta.

Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒvj, gr. xviij.

Elatines folia intensè amara ſunt, ſubaſtringentia, & aliquid oleoſi ſpirant. Salem eſſentialem continere videntur Tartareo-aluminoſum mediocri olei portione involutum.

Summè vulneraria eſt, temperans & detergens, aperit & reſolvit. Ejus infuſum, decoctum vel aqua diſtillata uſurpari ſolent ad ℥iiij. vel ℥vj. Succus verò ab ℥iij. ad ℥v. bis terve die potus. Laudatur in cancro, podagrâ, impetigine, leprâ, hydrope, ſcrophulis. Pena & Lobelius narrant quemdam miſellum barbitonſorem, cum perdocti Medici complures naſum cujuſdam ægrotantis abſcindere decreviſſent, hòc remedium à quopiam ſuo hero edoctum, amputationem diſſuaſiſſe, & hujus plantæ ſucci litu & potu ſic effeciſſe ut naſus non abſcinderetur & ut reliquo corpori in lepram prono mederetur. Ejus extractum præparatur & ad ʒj. exhibetur. Externè admota planta, vel ſuccus effuſus ulcera ſordida & cancroſa abſtergere, cohibere & ſanare dicitur. Unguentum ex eâ conficitur à Tourneſortio ad ulcera, hæmorrhoides, ſcrophulas, cunctaque cutis vitia prædicatum.

℞. Elatines floridæ q. v. Contundatur & maceretur per 24 horas in vini albi q. ſ. ut herba tegatur. Tum fiat colatura cum forti expreſſione. Coquatur ad tertias & affund. adip. porcini q. ſ. F. unguentum.

Utiliter quoque à nonnullis in enematum decoctis adversùs alvi profluvia & dyſenteriam uſurpatur.

ENDIVIA sive INTYBUS.

ENdivia ſive Intybus Cichorii ſpecies eſt. Intybum tamen à Cichorio J. Raius diſtinguit foliis brevioribus, non laciniatis & quod annua planta ſit, cum Cichorium perennet. Tres Endiviæ ſpecies uſitatæ ſunt, Endivia latifolia, ſeu vulgaris, Endivia anguſtifolia, ſeu Scariola vulgaris, & Endivia criſpa ſeu Romana.

Endivia latifolia, Endivia vulgaris, Intybus ſativa, Intybum latifolium, Scariola latifolia & Seriola, *Off*: Cichorium latifolium, ſive Endivia vulgaris *Inſt. R. H.* 479: Intybus ſativa, latifolia, ſive Endivia vulgaris *C. B. P.* 125: Intybum ſativum latifolium *J. B.* 2. 1011: Intybus major ſativa, Cichorium domeſticum *Tabern. Icon.* 173: Seris domeſtica *Dioſcoridis*: Cichorea ſativa *Tragi* 273: Intubus *Turn*: Intubum latifolium ſativum Fuchs. *Dod*: Scariola Arabum, *interpretibus*: Gallicè *Endive commune* ou *Chicorée blanche.*

Radicibus eſt fibroſis, lacte prægnantibus: foliis per terram ſparſis antequàm cauleſcat, longis, latis, Lactucæ foliis ſimilibus, in ambitu ſubinde crenatis, ſubamaris: foliis quæ in caule ſunt quaſi hederaceis, minoribus: caule cubitali & ſeſquicubitali, lævi, ſtriato, inani, multis ramis brachiato, tortuoſo, vulnere lac fundente; floribus è foliorum alis naſcentibus, cæruleis, Cichorii ſylveſtris, ſeminibus quoque conſimilibus.

Endivia anguſtifolia ſeu minor, Intybus anguſtifolia, Scariola vulgaris ſeu anguſtifolia, Seriola & Endiviola, *Off*: Cichorium anguſtifolium, ſive Endivia vulgaris *Inſt. R. H.* 479: Intybus ſativa, anguſtifolia *C. B. P.* 125: Intybum ſativum, anguſtifolium *J. B.* 2. 1011: Serium, Cichorium ſati-

vum minus *Tabern. Icon.* 174 : Intybum ſylveſtre *Gerard.* Intybus ſive Endivia minor anguſtifolia *Parkinſon* : vulgò, *Petite Endive.*

Foliis eſt anguſtioribus, ſapore amariore, caule ramoſiore; in reliquis cum priore convenit.

ENDIVIA criſpa, ſeu Romana, Intybus criſpa, *Off* : Cichorium criſpum *Inſt. R. H.* 479 : Intybus criſpa *C. B. P.* 125 : Intybum ſativum criſpum *J. B.* 2. 1011 : Intybus criſpa, Endivia criſpa *Tabern. Icon.* 173 : Seris ſeu Intybus criſpa *Adv. Lobel* : vulgò, *Chicorée friſée.*

Foliis eſt quàm Endivia vulgaris majoribus, ubique in ambitu criſpis ac ſinuatis : caule cæteris majore, craſſiore, teneriore, ſemine nigro : cætera ſimilis.

J. Bauhinus hortulanorum mangonio Intybum criſpam effici opinatur. J. Raius Intybum criſpam à ſativâ ſpecie differre exiſtimat. Seritur Intybus in hortis olitoriis, ad uſum culinarium. J. Raius obſervat quod vere ſata celeriter adoleſcat, & ipsâ æſtate florens ſemina proferat & deinde intercidat : Julio verò ſata in hyemem reſtet, Septembri aut Octobri terra obruta, colligatis priùs foliis, nivis inſtar candida reddatur, ac deinde menſibus hybernis, aliorum acetariorum loco, menſis inferatur palato ſapida & grata.

Analyſi chymicâ, totius Intybi ſativæ majoris recentis cum radicibus ℔v. præbuerunt humoris primò ſubturbidi, deinde limpidi, ſaporis & odoris herbacei, obſcurè ſalſi, obſcurè acidi, tandem manifeſtè acidi ℔ij, ℥xij, ʒj : humoris limpidi, manifeſtè & magis ac magis acidi, ſub finem rufeſcentis, atque ſaporis odoriſque leviter empyreumatici, auſteri ℔j, ℥x, ʒvj, gr. xviij : humoris fuſci, odoris & ſaporis vehementer empyreumatici ſubacidi,

acris & ſalſi, ſub finem rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒv: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒv, gr. lx. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, ʒv, gr. viij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒij, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒj, gr. xxxviij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, gr. lviij: in calcinatione ℥ij, ʒij, gr. xliiij.

Ex Intybi ſativæ candidæ foliorum recentium & à radicibus ſeparatorum ℔v. prodierunt humoris limpidi, primò inodori & inſipidi, obſcurè ſalſi, deinde ſubacidi ℔iiij, ℥iiij, ʒiiij: humoris limpidi, ſubſalſi, urinoſi ℥v, ʒiij, gr. xiv: humoris fuſci, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥iij, ʒiij, gr. xxiiij: olei ʒv, gr. xxiiij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. circiter xx. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ʒvij, gr. xlij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ʒvij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. viij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, gr. xx: in calcinatione gr. xlij.

Intybi viridis junioris foliorum recentium ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, rufeſcentis, odoris & ſaporis herbacei, quaſi lixivioſi, ſubſalſi ℔j, ℥xv, ʒj, gr. vj: humoris rufeſcentis, ſubturbidi, ejuſdem ſaporis & odoris ℔j, ℥ij, ʒiiij, humoris flaveſcentis, limpidi, ſaporis & odoris lixivioſi, ſubſalſi & aliquantiſper urinoſi ℔j, ℥iiij, ʒj, gr. liiij: humoris turbidi, rufeſcentis, odoris & ſaporis empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒj, gr. xxij: ſalis volatilis urinoſi concreti nitidi ʒj, gr. xxiiij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒv, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥ij, ʒij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiij, gr. lx: ex quibus lixivio

ſalis fixi merè alcali ℈iiij, gr. xlviij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒvij, gr. xxvj: in calcinatione ʒvj, gr. xij.

Endiviæ viridis folia recentia ſalem eſſentialem continere videntur nitroſo-ammoniacalem cum olei tenuis & paululum terræ permixtum. Nullum acidi ſignum præbuerunt in tentaminibus ob maximam ſalis urinoſi copiam.

Endiviæ folia colligatione dealbata aliquantulùm acidi exhibuerunt, minùs verò ſalis volatilis & terræ: ſuccus eorum, dum colligantur ut dealbeſcant, quandam fermentationem intùs ſuſcipit, quâ ſalia volatilia in hâc plantâ copioſa & evoluta ſatis, partim avolant, remanente acidâ portione & aquâ. Terra autem eâdem fermentatione attenuata cum cæteris principiis intimiùs miſcetur.

Folia dealbata teneriora ſunt & palato magis ſapida virentibus, ob acidi portionem magis evolutam & cum alcalinis & oleis intimiùs permixtam; virentia amaricantia ſunt ob molecularum ſalinarum craſſitiem & diverſam cum oleo & terrâ miſcelam.

Endiviæ virentes apud nos raò eſitantur, ſed anguſtifolia & criſpa curâ olitorum qui illas terrâ vel arenâ in hortis vel in cellis ſubterraneis obruunt, candidæ factæ & dulciores, in acetariis crudæ in mediis frigoribus ſicut lactucæ in æſtate frequentiſſimè comeduntur. Uſitatæ ſunt etiam in juſculis carnium, & ex jure coxæ vervecinæ, in quo ſenſim elixantur & tabeſcunt, dum caro aſſatur, ſaporatæ, ut artis eſt, cibum præbent & gratum & ſalubrem.

Nec minùs notæ ſunt in officinis pharmaceuticis quàm in culinis, ubi & virides & dealbatæ in uſum veniunt. Folia præſertim frequenter uſurpantur, ſemina raò, ferè nunquam radices.

Endiviæ omnes refrigerant, abſtergunt & aperiunt: ſale ſuo nitroſo ammoniacali, ſubtili, multo

phlegmate diluto, ſanguinis fervorem ſedant, bilioſorum humorum orgaſmum compeſcunt, acres ſanguinis ſales nimis evolutos & nimis evecta ſulphura ſibi conſociant, & per urinas aut per ſeceſſum abducunt: viſcera maximèque jecur infarctu liberant, emolliunt & diluunt collectam in illis bilem viſcidam & quaſi reſinoſam factam, ſerum glutinoſum ſeu pituitam craſſam dividunt: icterum ſanant, febribus bilioſis ardentibus & inflammationibus quibuſcunque conducunt: hæmorrhagiis medentur. In juſculis & apozematibus temperantibus, refrigerantibus & aperientibus uſurpantur: earum ſuccus defæcatus ſæpius die, ad ℥iiij. vel decoctum pro potu ſolito propinatur.

Simon Paulli *Quadr. Botanico* 322. folia exſiccata commendat, quæ decoctionibus hepaticis permiſta, ad præparandam bilem, quæ icterum invexit, additis Fragariæ foliis, valde prodeſſe aſſerit.

Semen Endiviæ inter quatuor ſemina frigida minora numeratur, ex quibus æque ac ex majoribus emulſiones præparantur.

Externè Endiviæ virentis folia in inflammationibus & tumoribus eryſipelaceis admoventur contuſa. Uſurpantur in enematibus refrigerantibus & emollientibus, & in pediluviis pro conciliandâ quiete & ſomno, vel tempore æſtivo vel in ardoribus febrilibus.

℞. Radicum Gramin. Fragar. & Aſparag. ana ℥j. Folior. Cichor. ſylveſtr. cum toto, folior. Endiviæ vulgar. Scariolæ, Pimpinell. & Agrimon. ana M. j. Coquantur in ℔iij, ad ℔ij. aq. comm. Colaturâ dilue ſal. amar. cathartic. ℥ß. Syrup. de pom. ſimpl. ℥ij. F. apozema ad bilem craſſam incidendam in ictero, & hepatis obſtructiones reſerandas. Propinetur per cyathos ſtatis temporibus.

℞. Radic. Cichor. & Nenuphar. ana ℥j. Folior. Endiviæ, Scariol. Bugloſſ. Borrag. Lactuc. & Portulac. ana M. j. Semin. Melon. Citrull. Endiv. & Althææ ana ʒj. Paſſular. Jujubar. ana ℥j. Orizæ contuſæ P. j. Coq. in aq. fluviatil. ℔iiij. ad ℔iij. F. apozema ad pituitam tenuem & ſalſam in catharris contemperandam & demulcendam.

℞. Pullum gallinac. exenteratum, excorticatum, capite & pedibus reſectis. Coquatur in aq. ℔vj. ad ℔iiij. Sub finem coctionis adde folior. Intybi utriuſque, Cichor. Sylveſtr. Chærophylli, Borrag. Bugloſſ. Lactuc. Pimpinell. & Agrimon. ana M. j. Per cyathos calens propinetur 3â. vel 4â. quâque horâ ad refrigerandum, aut humorum æſtum compeſcendum in febribus bilioſis.

℞. Fol. Intybi utriuſque, Lactuc. Cichor. ſylveſtr. Borrag. Bugloſſ. Acetoſ. rotund. Scolopendr. Fumar. Agrimon. ana M. j. Contundendo affunde ſenſim ſeri lactis ℔ij. F. colatura cum forti expreſſione. Colaturâ defæcatâ, diſſolve ſyrup. de Cichor. ſimpl. ℥ij. F. ſerum medicatum refrigerans & aperiens ad temperandum viſcerum æſtum & obſtructiones aperiendas.

Endivia utraque uſurpantur in ſyrupo de Cichoreo ſimplici & compoſito *Collectaneor. Pharm. Penicheri.*

ENULA CAMPANA.

ENULA Campana, Helenium, Inula, *Off*: Aſter omnium maximus, Helenium dictus, *I. R. H.* 483: Helenium vulgare *C. B. P.* 276: Helenium ſive Enula campana *J. B.* 3. 108: Helenium *Dod. Pempt.* 344: Elenion *Tragi* 170: Panax Chironium Theophraſti *Anguill*: Inula *Geſner. hortor*: vulgò, *Aunée*, *Enule campane.*

Radice eſt craſsâ, carnosâ, multifidâ, foris fuſcâ, intùs albâ, ſapore acri, aliquantiſper amaro & aromatico, odore etiam, præſertim cùm exſiccata fuerit, ſuavi & grato: folia cubitum æquant & ſæpiùs ſuperant, ſpithamam penè lata, supernè pallidè virentia, ſubtùs incana, per ambitum crenata, utrinque acuta, ad tactum mollia; caulis ad tres vel quatuor cubitos aſſurgit, rectus, villoſus, ſtriatus, ramoſus, flores ſuſtinens radiatos, aureos, amplos, cum ſeminibus longis, anguſtis & papposis. Agri Pariſienſis incola delectatur locis pinguibus & udis. Nulla hujus plantæ pars præter radicem odorata ſit. Radix ſola ferè totius plantæ pars uſitata autumno & nonnunquam Aprili & Maio menſibus legitur.

Analyſi chymicâ, ex radicum Enulæ recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis radicem referentis, cum quâdam amaritie, primò obſcurè ſalſi & obſcurè acidi, deinde ſubacidi, auſteri ℔j, ℥xj, gr. xij: humoris limpidi, ejuſdem odoris & ſaporis, cum exiguâ olei eſſentialis adipoſi & granulatim concreti, cineracei portione, magis ac magis acidi, auſteri ℔ij, ℥ij, ʒv, gr. vj: humoris rufeſcentis, odoris & ſaporis empyreumatici, intensè acidi, auſteri ℥ij, ʒiiij, gr. xx: humoris fuſci, empyreumatici, obſcurè acidi & ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥ij, ʒv, gr. xij: olei ſpiſſi ſyrupi ad inſtar ℥j, ʒj, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒj, gr. xxvij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiiij, gr. xx: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. lvij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒvj, gr. lv; in calcinatione ℥v, ʒv, gr. vij.

Ex radicum Enulæ recentium, minutim inciſa-

rum & contuſarum ℔x. & ℥v. cum aq. communis ℔xl. per tres dies maceratis & per refrigeratorium ſimul diſtillatis, prodierunt humoris turbidi, lacteſcentis, radicis odorem & ſaporem referentis, ſine ullo acido aut alcali manifeſto ℔xx, cum olei eſſentialis cineracei in diverſæ magnitudinis floſculos concreti, partim in aquæ ſuperficie fluctuantis, partim fundum petentis ʒv: deinde humoris limpidi, odorati, obſcurè acidi cum tantillo ejuſdem olei ℔viij.

Cineraceum illud oleum concretum in vaſe idoneo igne eliquatum & poſtea refrigeratum in humorem ſpiſſum, reſinoſum, Terebinthinæ inſtar concrevit colore fuſcum, & radicis Enulæ odorem referentem.

Humoris illius lacteſcentis primò diſtillati ℔xx, oleo ſemoto, per refrigeratorium ſerpentino canali inſtructum iterùm diſtillatæ præbuerunt humoris lacteſcentis, radicis odorem ſaporemque referentis cum quodam amarore ℔vj. Humor ille per tempus limpidus evaſit, ſupernatante olei hujus eſſentialis, cineracei, concreti, portione exiguâ, & flocculis aliquot candidis oleoſis, nivis flocculorum ad inſtar, ex plurimis lamellis tenuiſſimis compoſitis liquoris infimum petentibus, illi flocculi ſalino-oleoſi Camphoræ ſpecies videntur ſeu ſal eſſentialis oleoſus haud multùm diſcrepans à Benzoini floribus, niſi quòd majori olei copiâ ſcateat. Liquor in alambice reſiduus odoris & ſaporis expers repertus fuit, attamen obſcurè acidum in quibuſdam tentaminibus ſe præbebat.

Radix Enulæ campanæ acris eſt, amaricans, aromatica, nonnihil glutinoſa: exſiccata odorem gratum ſpirat ad Iridem aliquantiſper accedentem. Chartæ cæruleæ colorem in ſubrubrum mutat. Mul-

tùm reſinæ continet hæc radix cum aliquâ ſalis vitriolico-ammoniacalis portione permiſtam.

Radix Enulæ campanæ ad multa maximè utilis eſt tùm recens, tùm exſiccata. Bechica eſt, ſtomachica, diuretica, uterina, aperiens, necnon alexipharmaca & ſudorifera. Prodeſt adverſùs reſpirandi difficultatem, aſthma humidùm, incidendo nempe & attenuando craſſos, lentos ac pertinaces humores qui in thorace & pulmonibus hærent. Phthiſicorum ulcera pulmonum abſtergit. In juſculis & apozematibus bechicis ab ℥ß ad ℥j. recens præſcribitur, vel ex eâ cum ſaccharo conditum paratur ad ℥j. exhibendum. Exſiccata & pulverata ad ʒj. vel ʒij. intùs ſumitur, vel in vino aut alio liquore idoneo; vel cum melle Narbonenſi, aut extracto ſeu Rob Juniperi fit electuarium crebriori uſu ad humores glutinoſos ubicunque hærentes incidendos & expellendos, ſeu per expectorationem, ſeu per urinas; vel Tabellæ cum ſaccharo conficiuntur. Extractum ejus quoque præparatur ad ʒß vel ʒj. exhibendum.

Stomacho etiam commoda & ſalubris eſt, unde tritum illud adagium.

Enula campana reddit præcordia ſana.

Apud Germanos Salgamarii magnam hujus radicis copiam condiunt, & à Platero dicitur aroma Germanicum quo cibi utiliter condiuntur, & maximè laudatur præ Zingibere & aliis Indicis aromatibus. Reverâ ciborum concoctionem promovet, laxatum nimis fibrarum ventriculi tonum reſtituit & firmat, & viſcidam ſaburram quâ non ſolum ventriculus ſed etiam inteſtina infarciuntur incidit & expellit ſæpe per ſeceſſum, unde alvum fluxiliorem reddere dicitur. Eâdem ratione colicos dolores flatulentos compeſcit: renes expurgat & arenulas pellit; uteri obſtructiones reſerat & menſes

ſuppreſſos provocat, humores nempe ſpiſſos, tenaces & mucoſos his in partibus concretos dividendo.

Valet ad venena, non modò quæ corpus inficiunt humanum, ſed & reliquorum animantium præſertim quadrupedum. Data enim ovibus, referente Renodæo, cum vino aut aceto, eas ſervat, & ſanat à peſte quâdam cui ſunt obnoxiæ, quam vulgus *Clavelatum* vocat. In peſte contagioſiſque morbis plurimùm laudatur tùm ad arcendum contagium, tùm ad luem ſanandam. Et ex eâ vinum præparatur Enulatum dictum, radicem cum muſto fermentando, vel eam ſolummodò macerando in vino. Illud vinum largiter hauſtum ſudores movere dicitur. Urinam ciet, calculos & arenulas pellit, & nephritidi medetur, ſi per tres dies, decreſcente Lunâ, hauſtus hujus vini manè, jejuno ventriculo, ſumatur. Ejuſdem vini hauſtus manè, jejuno ventriculo, epotus viſum mirabiliter acuit, referente J. B. His qui uſi ſunt mercurio nimio in lue venereâ, aut qui ex mercurialibus halitibus artuum tremores patiuntur, decoctum Helenii & Fœniculi potum Ettmullerus commendat, expectando ſudorem, ut mercurius per cutis poros è corpore propellatur.

Enula vino decocta, aut ejus ſuccus vino infuſus & potus lumbricos & tineas ventris enecat.

Externè potenter reſolvit & abſtergit. In ſcabie plurimùm valet. Radix in taleolas diſſecta tamdiu in aquâ coquitur, ut digitis conteri queat: tunc conteritur in mortario, & pulpa per ſetaceum trajecta cum butyri inſulſi parte æquali miſcetur & fit unguentum quo pars affecta ſcabie ungitur. Ejus decocto ſcabioſorum manus & pedes eluuntur. Idem decoctum tùm intus ſumptum tùm externè admotum à Parkinſono aliiſque ad ſpaſmum, con-

tuſiones, & dolorem iſchiadicum commendatur.

Ex radice exſiccatâ per ſpiritum vini reſina extrahitur, in quâ vis plurima concentrata videtur, quæ in uteri rupturâ ex partu difficili ſpecifica audit, referente Paulo Hermanno.

℞. Rad. Helen. exſiccat. ℥ß. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colaturam capiat manè.

℞. Enulæ campanæ ℥ij. Coque in aq. fluv. ad ℔ij. F. ptiſana.

℞. Enul. camp. ℥jß. Ireos Florentin. ℥ß. Sem. Cymin. ʒiij. Piper. long. ℥ß. Mellis deſpumati ℔j. F. Electuarium tuſſientibus & aſthmaticis perutile. Doſis à ʒij. ad ʒiij. manè & ſero.

℞. Rad. Enul. exſiccat. & pulver. ʒj. Mellis Juniperini q. ſ. M. F. bolus ad ventriculum roborandum, renes à muco inhærente liberandos & arenulas expellendas, necnon etiam ad expectorationem promovendam.

℞. Helen. Bardan. Fœniculi ana ℥j. F. ex aquâ comm. decoctum ad ℔ij. contra tremores artuum ex mercurialibus halitibus.

℞. Reſinæ Helenii ℥ij. Terebinth. Venet. ℥iij. Olei Hyperic. ℥ijß. Myrrh. Sang. Dracon. ana ʒj. M. F. balſamum quo inungantur pudendorum rupturæ poſt partum.

℞. Radicum Enulæ campanæ & Lapathi ſylveſtr. ana M. j. Incidantur & coquantur in aq. comm. ℔iij. in vaſe clauſo ad ℔j. Colaturâ laventur partes ſcabie affectæ, vel alio cutis vitio. Vel

℞. Earumdem radicum pulpæ per ſetaceum trajectæ ℥v. axungiæ porc. ℔ß. Flor. ſulphuris ℥ij. F. unguentum in ſcabie.

Enulæ radix uſurpatur in ſyrupo de Artemiſiâ, ſyrupo hydragogo *Ph. Reg. Charas*, ſyrupo antiaſthmatico *ejuſdem*, Looch ſano & Looch pectorali,

Opiata

rali, Opiatâ Salomonis *Joubérti*, Electuar. Catholico ſimplici *Fernelii*, Unguento martiato, Emplaſtro J. De Vigo, *Renodæi*, & Empl. Diabotano D. Blondel, *Penicher*.

EQUISETUM SIVE HIPPURIS.

EQUISETUM, Hippuris, Cauda equina, Herba equina: vulgò, *Preſle* ou *Queue de Cheval*. His ſub nominibus duæ plantarum ſpecies in officinis cognitæ ſunt, ſcilicèt Equiſetum majus, & Equiſetum minus.

EQUISETUM majus, *Off*: Equiſetum paluſtre longioribus ſetis *C. B. P.* 15: & *Inſt. R.H.* 533: Equiſetum majus aquaticum *J. B.* 3. 728. Hippuris *Lobel. Icon.* 793: Hippuris *Dioſcoridis*: Cauda equina *Tab. Icon.* 251: Polygonum fœmina *Fuchs*.

Pro radicibus ſunt creberrimæ, tenuiſſimæ nigricanteſque fibræ, longè è caulium geniculis demiſſæ. Aſparagos primùm protrudit palmares & cubito altiores, internodiis & pixidatâ inſertione diſtinctos, fimbriâ nigricante, geniculum cingente, ſtriatos, inanes, quorum ſummo faſtigio clavatum inſidet capitulum veluti nucamentum, plurimis ſcilicèt ſtaminibus apice fungiformi, ex fuſco albido, donatis conſtans, ſpicatum & ſterile. Fructus enim Equiſeti ſpeciebus innaſcuntur, quæ ſtaminibus carent, grana nempe nigra, aſpera & farcta. Procedente tempore caules ſunt bicubitales & interdum altiores, minimi propemodùm digiti craſſitie, teretes, concavi, albicantes plerùmque, læves aut ſtriis vix conſpicuis exarati, crebris geniculis pixidatim cohærentibus intercepti. Singulos geniculos ambiunt folia ſeu ſetæ plurimæ, prælongæ, tenues, aſperæ, ſtriatæ, virides, non ramoſæ, octo,

novem & amplius, nonnunquam ad triginta uſque, pluribus aut paucioribus internodiis pixidatim articulatis compoſitæ. Cùm veteraſcere incipit caulis in colorem ſpadiceum aut atrorubentem è latere ſoli obverſo non rarò mutatur. In paluſtribus & aquoſis naſcitur.

Equisetum minus: *Off*: Equiſetum arvenſe longioribus ſetis *C. B. P.* 16: Equiſetum minus terreſtre *J. B.* 3. 730: Hippuris minor *Dodon. Pempt.* 73: Equiſetum ſegetale *Gerard.*

Radice eſt gracili, nigrâ, articulatâ & ſerpente, fibris nigricantibus è geniculis exortis capillatâ, quæ vere haud ſecus ac Equiſetum majus aſparagos emittit, ſed graciliores, longioribus & laxioribus, fimbriatis, nigricantibus cotylis tubulos excipientibus, nucamenti æmulum capitulum apicibus albis confertum ſuſtinentes. Deinde caules frequentes ſequuntur pedales, geniculis diſtincti, pixidatim inſerti, cavi, aliquantiſper ſcabri. Ex geniculis prodeunt folia ſeu ſetæ radiatim enatæ, pauciores ad ſingulos caulis nodos quàm in priori, quatuor ſulcis profundè ſtriatæ, tortuoſæ, è geniculis interdùm folia ſeu ſetas ſecundarias emittentes. Inter ſegetes ſolo humidiore & arenoſo non rarò invenitur. Utraque in uſum venit: hæc autem viribus præſtantior cenſetur.

Analyſi chymicâ, ex herbæ Equiſeti majoris ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, ſubſalſi ℔iiij, ℥iij: humoris limpidi, ſubſalſi & obſcurè auſteri ℥j, gr. xlviij: humoris rufeſcentis, turbidi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒvij, gr liiij: olei ʒiij, gr. xlviij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vij, ʒij; quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iij, ʒiiij: ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi

ʒiiij, gr. xv, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒj, gr. lxvj: in calcinatione ℥iij, ʒvj.

Equiſetum ſaporem herbaceum ſubſalſum refert: chartam cæruleam vix mutat. Sale ammoniacali donari videtur cum multâ terrâ aſtringente & exiguâ olei portione permixto.

Equiſetum aſtringit validè; hinc ad ſanguinis rejectionem, ad profluvium muliebre, potiſſimùm rubrum, mictum cruentum, & ad dyſenterias reliquoſque ventris fluxus ſtrenuum & generoſum eſt remedium vel herba ipſa aut ex aquâ aut ex vino epota, vel pulvis ʒj. pondere, aut decocti in vino ℥iiij. manè & veſperi propinatæ, vel ſuccus ejus ad ℥ij. vel aqua ejus ſtillatitia, ſi cochlearia tria duobus tribuſve diebus bibantur. Siſtit hæmorrhagias quaſcunque: item exulcerationes & vulnera renum, veſicæ tenuiumque inteſtinorum ſanaſſe authores annotarunt. S. Paulli *in ſuâ Florâ Danicâ* ſingularem refert hiſtoriam vulneratæ puellæ, punctim cultro ad oram oſſis pubis in pectine ita percuſſæ, ut ei poſt inflictam plagam urina per aliquot dies ex vulnere veſicæ effluxerit: quæ illo ipſo articulo temporis, quo plaga inflicta eſt, tam diſtenta fuit ab urinâ, ut prominuerit ultra modum dictum os. Quæ tamen, parvo intermiſſo temporis ſpatio, potionibus, decoctis ac clyſteribus vulnerariis ritè adminiſtratis, quibus Equiſetum remiſtum erat, præter ſpem priſtinæ valetudini reſtituta eſt. Ad ſanguinis ſputum exhibe radicis Equiſeti exſiccatæ & pulveriſatæ ʒj. cum ſucco Granatorum acidorum. Ad pectoris pulmonumque ulcera decoctum Equiſeti in aquâ manè & veſperi calidè potum ad ℥iij. vel ejus ſucci ℥ij: in phthiſi pulveris Equiſeti ʒj. cum aquæ Plantaginis ℥iij. manè & veſperi aliquot die-

bus ſumpta commendatur. In diuturnis febribus, etiam malignis, miracula feciſſe cum aliis, ſe comperiſſe ſcribit C. Hoffmannus.

Diutinâ experientiâ compertum eſt, inquit Ammonius *Medic. herbar. p.* 95. ſcabiei veſicæ mederi. Nam unico hoc medicamine teſtatur lithotomum inſignem hanc ſcabiem penitus profligaſſe, decoctiones illius ægroto propinandas porrigendo.

Notatu verò dignum quod Pechlinus *Obſervationibus medicis* refert, Equiſetum aſtringentem & aluminoſam herbam, ubi inter gramina à bobus decerpitur, ſucco fermentante alvum vehementer turbare, pinguedinemque vel detrahere vel prohibere.

Equiſeti aſparagos, authore Matthiolo, in Hetruriâ, modò defectu melioris cibi, modò in dyſenteriâ aliiſque alvinis fluxibus comedunt Hetruſci, quibus alvus nonnunquam adeò ſtringitur, ut inde coli cruciatus facilè excitentur.

Gonorrhææ conducit, authore Emanuel. Konig, & proſtatarum laxitatem maximè corrigit.

Extrinſecùs foliis tritis & admotis, vulnera glutinantur, etiam ubi nervi læduntur.

ERUCA.

INTER plures Erucæ ſpecies duæ potiſſimùm uſitatæ in officinis proſtant, ſcilicèt Eruca ſativa & Eruca ſylveſtris.

Eruca ſativa, *Off*: Eruca latifolia, alba, ſativa Dioſcoridis *C. B. P.* 98. & *Inſt. R. H.* 227: Eruca major, ſativa, annua, flore albo, ſtriato *J. B.* 2. 859: Eruca ſativa *Dodon. Pempt.* 708: Sinapis alterum genus *Fuchs.* Sinapi hortenſe *Lugd. hiſtor.* 646: vulgò, *Roquette*.

Albâ, lignosâ, tenui & reſtibili radice eſt donata, ſapore acri; caulibus cubitalibus & ſeſquicubitalibus, ſubhirſutis: foliis Sinapi albi, longis, anguſtis, utrinque profundis inciſuris laciniatis, teneris, glabris, ejuſdem cum radice ſaporis: floribus in caulium cacumine cruciformibus, quatuor ſcilicèt petalis conſtantibus, è luteo albidis, ſtriis nigricantibus pictis, cum calyce hirſuto, ex quo ſurgit piſtillum quod deinde abit in ſiliquam brevi pediculo innixam, glabram, qualem in Sinapi ſiliquâ glabrâ, ſed longiorem, ſepto intermedio, cui valvæ utrinque adhæreſcunt, in duo loculamenta diviſam, ſeminibuſque fœtam multis flavis, majoribus quàm Sinapi jam dicto, minùſque rotundis. Odor hujus plantæ validus & ingratus, nec minùs ſapor, quamvis nonnulli, & Itali præſertim, eo delectentur, & acetariis guſtûs gratiâ Erucam admiſceant. In hortis paſſim ſeritur. Folia & ſemen uſitata ſunt.

ERUCA ſylveſtris, *Off*: Eruca tenuifolia perennis flore luteo *J. B.* 2. 861. *Inſt. R. H.* 227: Eruca ſylveſtris vulgatior, *Parkins*. Eruca ſylveſtris *Gerard. Dodon. & Raii hiſtor.* 807: Sinapi ſylveſtre *Lugdunenſ.* 646: vulgò, *Roquette ſauvage.*

Radice hæret albâ, craſsâ, ſatis longâ: ex quâ multi prodeunt caules, crebris alis, concavi, ſtriati, villoſi potiùs quàm hirſuti. Folia crebris inciſuris Dentis leonis diviſa, atrovirentia, glabra, ſapore fervido ſativæ, cujus & flores, ſed colore præditos luteo, ſerie ſimili diſpoſitos gerit odoratos: ſiliquis ſuccedentibus longioribus, anguloſis, erectis ſeminibus Sinapis ſylveſtris ſimilibus, acribus & amariuſculis repletis. Odor totius plantæ fœtidus & ingratus.

Analyſi chymicâ, ex Erucæ ſylveſtris floridæ

℔v. demptis radicibus, per retortam diſtillatis, prodierunt humoris odore & ſapore plantam referentis, ſubacidi ℔j, ℥iij, ʒvij, gr. liiij: humoris primò limpidi, ejuſdem odoris, manifeſtè acidi magis ac magis, deinde flaveſcentis & rufeſcentis, empyreumatici, acidi, ſalſi, auſteri ℔iij, ʒv, gr. lxiij: humoris rufi, odoris valde empyreumatici, ſaporis acris, auſteri, & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xviij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒij, gr. xlij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒvj, gr. lxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, gr. lxiij: ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒvij, extractæ ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒvj, gr. liij; in calcinatione ℥ij, ʒvj, gr. iij.

Eruca ſylveſtris ſaporis eſt acris, urentis cum quâdam amaritudine in receſſu. Chartam cæruleam rubro colore tingit, & odorem refert oleorum fœtidorum ſuper calcem vivam rectificatorum. Salem igitur eſſentialem continere videtur acrem ad ammoniacum accedentem, cum oleo tum tenui eſſentiali, tum craſſo fœtido, & terrâ copiosâ conjunctum.

Erucæ ſativæ odor & ſapor remiſſiores ſunt, ſicut & virtus debilior, unde in alimoniam ſæpiùs deſumitur: illa verò pro medicamentis præſtantior eſt.

Eruca diverſæ prorſus eſt à Lactucâ naturæ: idcircò veteres in cibis illas conſociare ſolebant, ut nimio frigori par fervor temperamentum æquet. Itali etiam nunc dierum acetariis Erucæ tantillum admiſcent, fortè viribus potiùs quàm ſapore illis commendatæ. Eruca enim non Medicorum tantùm ſed & poetarum teſtimonio conciliatrix veneris videtur. Sic Martialis:

. . . *Et venerem revocans Eruca morantem.*
Columella. *Excitat ad venerem tardos Eruca maritos.*
Et Ovidius. *Nec minus Erucas jubeo vitare ſalaces.*

Omnes Erucarum partes comeſtæ appetitum excitant, ciborum concoctionem promovent, viſcidam ſaburram in ventriculo immorantem diſſolvunt, quapropter in anorexiâ & apepſiâ commendantur. Urinam provocant, quam acriorem reddunt, ac proinde levi titillatione partes & urinæ & ſeminis ſecretioni & evacuationi dicatas afficiunt. Eapropter in compoſitionibus languenti veneri ſollicitandæ dicatis uſurpantur. At bilioſis aut calidis naturis minùs conveniunt, nec illis quorum ſtomachus æſtuat.

In ſcorbuto & chronicis morbis Eruca conducit, ſive herba cruda comedatur, ſive ſuccus ſolus vel cum vino hauriatur, ſive in juſculis aut apozematibus decoquatur. Obſervandum tamen has plantas acres antiſcorbuticas levi coctione indigere, alioquin & ſale ſuo volatili & oleo eſſentiali tenuiſſimo ſpoliantur, & ſimul ſapor & præcipua virtus earum avolat. Semina eaſdem obtinent virtutes, imò ab Ettmullero præſtantiora cenſentur, qui tempore hyemali hanc antiſcorbuticam miſturam commendat.

℞. Pulver. ſtomachal. Quercetan. ℥ij. Semin. Cochlear. Naſturt. Erucæ ana ℥j. Aloes Succotrin. & Myrrh. elect. ana ℈ij. M. F. pulvis. Doſis ℥j. bis die cum conſervâ Lujulæ, vel ſyrup. acetoſitatis Citri q. ſ. in ſcorbuto, vel conſerv. flor. Anthos in apoplexiâ & paralyſi.

Præter vim antiſcorbuticam, in præcavendâ apoplexiâ ſemina Erucæ aut Sinapeos plurimùm laudantur. Sunt qui pro certo affirmant, ſenes plurimos per multos annos ab apoplexiâ, ſo-

poroſis affectibus & paralyſi immunes perſtitiſſe, Erucæ ſemina ad grana xv vel xx, ſola vel cum ſeminis Cymini parte æquali miſta quotidie matutino tempore maſticando. Mathiolus refert foliorum Erucæ decoctum cum ſaccharo propinatum tuſſim infantum ſanare.

Semen maſticatum, non ſecùs ac Sinapi, acri ſuo ſtimulo copioſum phlegma ſalivale ex ore eliciunt, unde in apophlegmatiſmis uſurpantur. Commendantur quoque ſub nomine Sinapiſmi ſola vel cum fermento miſta & cuti impoſita ad rubefaciendum & ad veſiculas excitandas.

℞. Seminum Erucæ, Sinapi & Baccar. Juniper. ana p. æq. Contuſis affunde ſp. vini camphorati ad ſupereminentiam unius tranſverſi digiti. Liquorem decanta quo foveatur pars paralytica, & poſtea maſſa reſidua eidem admoveatur.

Semen Erucæ uſurpatur in Electuar. de ſatyrio *Ph. Reg.* & in tabellis magnanimitatis *ejuſdem*.

ERYNGIUM.

Eryngium, *Off*: Eryngium vulgare *C. B. P.* 386: *Inſt. R. H.* 327. *J. B.* 3. 85: Eryngium campeſtre *Dod. Pempt.* 730: Eryngium mediterraneum ſive campeſtre *Parkinſon. Adverſar. Lobel. Icon.* 22. Carduus Lepuſculus & Carduus volutans *Ruſticorum*: vulgò, *Chardon roland*, *Chardon à cent têtes*, *Panicaut*.

Radicem habet pedem longam, pollicem craſſam, mollem & teneram, cum nervo in medio ſolidiore, exteriùs nigricantem, interiùs candidam, ſapore dulcem: caulem ſtriatum, cubitalem, medullâ fungosâ, albâ plenum, in ramos patulos orbiculatim diviſum: folia alternatim poſita, lata,

rigida, glabra, glauca, aliquantiſper aromatica, utrinque in lacinias profundas diviſa, quà inciduntur crenis in ſpinas minaces deſinentibus. Flores in capitulis rotundis copioſè naſcuntur roſacei, è quinque petalis albis & minimis, totidemque ſtaminibus concoloribus conflati. Calyx oblongus & quinquecuſpidatus abit in duo ſemina quà ſe tangunt plana, alterâ verò parte gibba & ſtriata. His capitulis ſubjecta ſunt folia ſeu potiùs ſpinæ longæ, ſtriatæ, mucrone & marginibus ſpinoſæ, in orbem poſitæ. Copioſè provenit in ſatis & ſecùs vias. Planta integra marceſcens, vi ventorum evellitur, & per medios agros volutatur, ita ut currentem Lepuſculum diceres. Plantæ partes omnes uſitatæ, & præſertim radix.

Analyſi chymicâ, ex radicum Eryngii ſucculentarum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris herbacei, ſubacidi ℔j, ℥v, ʒv: humoris primò limpidi, deinde ſub finem rufeſcentis, intensè acidi & auſteri ℔ij, ℥viij, ʒiij, gr. xxxvj: humoris rufi, tùm acidi, tùm alcali & ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥iij, ʒv, gr. xxxvj: olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ℥j, gr. lx. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vij, ʒij, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj, gr. xxiiij; ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. xlij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒvj, gr. xlviij: in calcinatione ℥v, ʒj, gr. xij.

Nonnihil acredinis in Eryngio maſticando deprehenditur. Charta cærulea à foliorum ſucco aliquantiſper rubeſcit, multò magis à radicum humore. Sale eſſentiali donatur tartareo ammoniacali, cum multo ſulphure & terræ aſtringentis portione non mediocri conjuncto.

Eryngium humores craſſos ac tenaces, quibus viſcera infarciuntur incidit, & eorum obſtructiones aperit. Hinc hepaticum dicitur, uterinum, diureticum, & nephriticum. Ictero medetur, urinam ciet, renum & veſicæ ſaburram, & arenulas abſtergit, & foras amandat, meſenterii obſtructiones reſerat, menſeſque provocat.

Eryngii vis potior in radice vel etiam in radicis cortice, qui non facilè in pulverem teri poteſt niſi exſiccatus, ſed tùm ferè omni virtute orbatur, obſervante P.Hermans; hinc in decocto recens ad ℥j. pro ſingulis decocti libris, vel conditus uſurpari debet. In numero quinque radicum aperientium minorum collocatur, & ſunt radices Graminis, Capparis, Rubiæ, Ononidis & Eryngii. Majores verò ſunt radices Apii, Aſparagi, Fœniculi, Petroſelini & Ruſci. In juſculis & apozematibus diureticis & aperientibus uſurpari ſolet. S. Paulli Eryngii radices inſigni menſes moderatè ducendi virtute præditas agnoſcit: & ideò in ſequiori ſexu eas in decoctis aperientibus & materiam peccantem præparantibus, dum menſes tardiuſculè & inordinatè excernuntur, præ aliis commendat. Non igitur incongruum eſt earum uſu prævio martialibus medicamentis viam ſternere. In morbis chronicis earumdem decoctum aſſiduè potum ab Ettmullero commendatur. Veneris quoque blandum eſt incentivum: & hâc ratione radices vel recentes vel conditæ in pluribus adversùs virilem impotentiam medicamentis uſurpantur. A nonnullis tamen hâc in indicatione ſemina radicibus anteponuntur.

Eryngii radices melle aut ſaccharo conditas maximè conferre gonorrhææ Velſchius refert, *Sylloge obſervationum Marcelli Cumani. obſ. 44. p. m. 64.*

Externè Simon Simonius Medicinæ Profeſſor

Lipſiæ affirmabat, referente Raio, mult's in Italiâ cum ſucceſſu, familiariſſimum remedium eſſe ad prohibendum abortum, radicem Eryngii, cataplaſmatis modo ventri ſub umbilico impoſitam. Eandem Emanuel Konig *in regno vegetabili*, cum vino coctam & impoſitam ad abortum præcavendum proponit.

In nimio menſtruorum fluxu J. Raius decoctum radicis Eryngii ex vino commendat, quo lavetur ægrotans manè & veſperi, linteis calidis poſt ablutionem impoſitis. Initium verò ablutionis fieri debet ponè aures, tum in cervice, hinc per totam ſpinam uſque ad os ſacrum, poſtea foveantur ilia. Nonnullæ intra triduum hoc remedio ſanatæ fuerunt. Aqua ex junioribus foliis Eryngii diſtillata, vel ſola vel cum aquâ Nucum affatim pota febrim fugat & depravatam ſanguinis craſim emendat.

℞. Radic. Eryng. vulgar. & Gramin. ana ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. F. ptiſana aperiens.

℞. Rad. Eryngii & Lapathi acuti ana ℥ij. Folior. Agrimon. & Veronicæ ana M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad medias. Colaturâ dilue ſyrup. de 5. radic. aper. ℥ij. & arcani duplicati ʒij. F. apozema aper. in quatuor doſes propinandum.

℞. Rad. Eryngii, Ononid. ana ℥jß. Baccas Alkekengi contuſas n°. iiij. Coquantur in aq. ℔iij. ad ℔ij. Colaturâ contund. ſemin. Eryngii & Melon. ana ℥ß. F. emulſio diuretica quâ diſſolve ſyrup. de Ibiſco ℥j.

Radix Eryngii uſurpatur in ſyrupo hydragogo & in ſyrupo antiſcorbutico *Ph. Reg.* Syrup. de Ibiſco *Codic. Paris.* Electuar. de ſatyrio *P. R.*

Eryngium marinum, *Off:* Eryngium maritimum

C. B. P. 386. *Inſt. R. H.* 327 : Eryngium marinum *J. B.* 3. 86. *Dod. Pempt.* 730.

Radices huic ſubſunt longiſſimæ, circumquàque profundè vagantes, digitum aut pollicem craſſæ, aliquot locis nodoſæ, candicantes, ſapore dulces & gratæ, aliquantiſper odoratæ : folia plurimùm pullulantia ex longis pediculis, interdùm palmum lata, ſubrotunda, malvaceis ferè ſimilia, ſed marginibus angulosa, duriſque ſpinis circumſepta, craſſa ſive ſpiſſa, è cæſio candida, guſtu aromatico : caulis craſſus, cubitalis, valdè ramoſus, inferiùs ſubinde nonnihil rubeſcens, cacuminibus verò capitula proferens ſpinoſa ac globoſa, Nucis ferè magnitudine, ſenis ut plurimùm ſpinoſis foliolis, cauliculi faſtigium orbiculariter ambientibus incumbentia, quæ unà cum capitulis cæruleo nitent colore : flores autem Eryngio vulgari ſimiles, albicantes. In maritimis tum ſeptentrionalibus, tum mediterraneis oris frequens ſpontè naſcitur.

Licèt Eryngii marini radices rariùs hîc uſitatæ ſint, attamen à pluribus Eryngio vulgari anteponuntur, velut viribus præſtantiores. Præter virtutes cùm vulgari communes, J. Raius eas utiles etiam adversùs peſtem & aeris contagionem, ſaccharo conditas & manè, jejuno ventriculo, ſumptas ; inſuper tabidis & macilentis valde proficuas eſſe, ac tandem luei venereæ mederi ſcribit.

ERYSIMUM.

Erysimum vulgare, & Irio, *Off* : Eryſimum vulgare *C. B. P.* 100. *Inſt. R. H.* 228 : Eryſimum *Tragi*, floſculis luteis, juxta muros proveniens *J. B.* 2. 863 : Eryſimum, Irio 1um. *Tab. Icon.* 448 : Hierobotane fœmina *Brunsfels* : Verbena fœ-

mina & Sinapi 7um, *Trag.* 102 : Cleome Octavii, *Anguill* : Eruca hirſuta, ſiliquâ cauli appreſsâ Eryſimum dicta, *Raii Hiſtor.* 810 : vulgò, *Velar* ou *Tortelle.*

E radice ſimplici, minimum digitum vix craſsâ, albâ, lignosâ, acri & Rapæ ſapore, caules profert duos cubitos ſuperantes, rotundos, firmos, aſperos & ramoſos : in quibus folia ad exortum naſcuntur plurima, palmo longiora, hirſuta, in plura ſegmenta quaſi trigona utrinque diviſa, quorum ſupremum amplius eſt & trifidum. Flores puſilli longiſſimâ ſerie in ramis digeruntur cruciformes, è quatuor petalis luteis compoſiti, cum calyce tetraphyllo & hirſuto. Piſtillum mutatur in ſiliquam ſemiunciâ longiorem, teretem, corniculatam, in duas diſtinctam capſulas, in quibus ſemina continentur exigua, ſpadicea, & guſtu ferventia. In muris & ruderibus, & ad ſepes non rarò invenitur. Herba integra in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & ſummitatum Eryſimi vulgaris ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, obſcurè ſalſi & alcalini ℔iiij, ℥iij, ʒij, gr. xviij : humoris ſalſi, alcalini, urinoſi ℥j, ʒij : humoris ruſi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒiij, gr. xlviij : olei ʒvj, gr. xlviij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒv : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒv, gr. xlij : ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ℥j, gr. xviij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒiiij, gr. xxx : in calcinatione ℥ij, gr. xxx.

Eryſimi foliorum ſapor herbaceus eſt, ſubſalſus & aliquantiſper glutinoſus. Chartam cæruleam ſuccus rubro colore tingit, licèt analyſi chymicâ parùm acidi præbeat. Salem eſſentialem continere

videtur ammoniacalem cum multo phlegmate, ſulphure & terrâ involutum.

Vires ejus ſunt egregiæ in reſolvendo muco viſcido canales bronchiorum & veſiculas pulmonum inveſtiente, fauceſque occupante. Tenuibus enim, volatilibus & acribus ſuis particulis craſſum hunc ac tenacem mucum incidit, reſolvit & abſtergit, illum per expectorationem evacuando. Unde in aſthmate, pulmonum affectionibus, tuſſi chronicâ, raucedine & aphoniâ à materia craſsâ, non inelegans eſt medicina & à Lobelio & Penâ commendata. Phonaſcos plurimos tum juvenes, tum ætatis provectæ fermè jam amiſsâ voce, unius Eryſimi ope à Rondeletio qui primus illius uſum monuit, paucis diebus fuiſſe reſtitutos aſſerunt. Ex eo paratur celebris ille ſyrupus de Eryſimo Lobelii, ſeu pro raucedine, qui vulgò Syrupus Cantatoris, *le Syrop du Chantre*, nominatur. Viribus tamen inferior non eſt ſyrupus de Eryſimo ſimplex ex Eryſimi ſucco expreſſo cum Melle confectus, quo diu & aſſiduè utendum, corpore priùs purgato. Doſ. ℥j. in decocto pectorali.

Herba inciſa vel contuſa ad M. j. aut M. ij. per aliquot horas in aquâ vel hydromel. maceratur & colatura tepens propinatur.

Nec ſolam pituitam viſcidam in pulmonibus aut faucibus hærentem, ſed etiam in ventriculo aut inteſtinis cumulatam diſſolvit, unde colicis doloribus ab hoc muco oriundis convenit. Multos, colico dolore laborantes Eryſimi decocto Riverius curavit. Ejus infuſum ex vino efficacius adhuc remedium eſt. Scire licet non forti aut diuturnâ coctione Eryſimum indigere, ſicut de plantis antiſcorbuticis jam monuimus; ignis enim partes ejus volatiles ſecum abripit, ac proinde vim & energiam deſtruit.

Vi antiſcorbuticâ inſtruitur hæc planta & præſertim ſemen ejus, ſicut Erucæ & Sinapis ſemina, quibuſcum ſapore etiam convenit. Idem ſemen ab Ettmullero in iſchuriâ ſeu ſuppreſſione urinæ commendatur ad ʒj. exhibitum, & à Lobelio ad ulcera pulmonum abſtergenda.

Extrinſecùs utile eſt Eryſimum in cancro non exulcerato, tumoribuſque renitentibus.

Alia eſt Eryſimi ſpecies quæ Eryſimi vulgaris defectu huic ſubſtituitur & dicitur

ERYSIMUM latifolium majus glabrum, *C. B. P.* 101. & *Inſt. R. H.* 228: Irio Apulus alter, lævi Erucæ folio, *Col. p.* 1. 265: Sinapi ſylveſtre Monſpeſſulanum, lato folio, floſculo luteo, minimo, ſiliquâ longiſſimâ, *J. B.* 2. 858: Eryſimum Monſpeſſulanum Sinapeos foliis, *Raii Hiſtor.* 812. In agro Pariſienſi quoque naſcitur, nec à prioris virtutibus multùm diſcrepat.

ESULA.

SUB ESULÆ nomine Pharmacopœi diverſis in regionibus diverſas exhibere ſolent Tithymali ſpecies, & eam ſeligunt quæ frequentiùs apud ipſos occurrit. Alii enim uſurpant radices Tithymali Cypariſſiæ, alii radices Tithymali foliis Pini, alii utuntur radicibus Tithymali paluſtris fruticoſi, nonnulli Tithymali Helioſcopii radicibus: nec in eo vituperandos Cl. Tournefortius exiſtimat, quandoquidem iiſdem facultatibus pollent, eodemque modo præparari debent. Hîc verò duæ ſtirpes ſub Eſulæ nomine in Officinis occurrunt, altera Eſula propriè dicta ſeu Eſula minor, altera Eſula major.

ESULA, Eſula minor, *Off*: Tithymalus Cypariſſias, *C. B. P.* 291. *Inſt. R. H.* 86: Tithymalus

Cupreſſinus ſive Humipinus, *Lobel. Icon.* 356: Eſula Officinarum, *Cæſalp.* 374, vulgò, *Eſule*, ou *petite Eſule.*

Radice eſt minimo digito craſſiori, lignosâ, fibrosâ, nonnunquam ſerpente, ſaporis acris, pungentis & nauſeoſi: caulibus cubitalibus in ſummo ramoſis: in quibus folia denſiſſimè naſcuntur, primò Linariæ formâ, mollia, poſtea verò tenuiora multò & capillacea, cùm in ramos dividitur. Flores in ſummis ramulis, veluti umbellati, monopetali, urceoli formâ, vireſcentes, in quatuor partes diſtincti quaſi circinatas. Piſtillus mutatur in fructum trigonum & tricapſularem, in quo ſemina ſubrotunda tria continentur. Tota planta lacte turget. Naſcitur ubi vis ſecùs vias & in ſylvis. Ab eâdem quoque radice exurgunt cauliculi, quorum folia breviora multò, pinguiora, ſubrotunda, averſâ parte plurimis punctulis ſeu ſtigmatis rufis notata, in quibus ramulis nullum florem J. Bauhinus obſervavit. Hos ſurculos pro abortu J. Raius habet, licèt à nonnullis pro privatâ ſpecie proponantur. Hinc patet quid ſentiendum ſit (inquit J. Bauhinus) de Tithymalo Styctophyllo *Thalii*, ideſt Cypariſſiâ foliis punctis croceis notatis *C. B.* & foliis maculatis *Parkinſ.* Hic Tithymalus pro anni tempore, & ætate inſigniter variat: non raro enim verno tempore comâ rubente aut flavâ exit. Ex his varietatibus quas Cl. Tournefortius ipſe in hâc planta in nemore Bononienſi natâ obſervavit, non mirum eſt Botanicos de eâ tam confusè & obſcurè ſcribere. Vix enim intelligi poteſt quid ſibi velint & quo titulo illam proponant, ut J. Raius & Cl. Tournefortius illud obſervaverunt. Ab aliis ſpeciebus tamen diſcretu facilis eſt, annotante Raio, radicibus reptatricibus, ſtaturâ humili, foliis oblon-

gis,

gis, anguſtis, virentibus, mollibus, & teneris, in caule creberrimis, Linariæ adeò ſimilibus ut obiter intuentem pro iis fallant; verùm ſucco lacteo facilè diſtinguuntur, ſecundùm vulgarem illum verſiculum:

Eſula lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.

Naſcitur ubivis ſecùs vias & in ſylvis. Radix ferè ſola in uſum venit.

ESULA major, *Off*: Tithymalus foliis Pini, fortè Dioſcoridis Pithyuſa, *C. B. P.* 292. *Inſt. R. H.* 86: Tithymalo Cypariſſiæ ſimilis, Pithyuſa multis, *J. B.* 3. 665: Tithymalus Pinea, *Lobel. Icon.* 357: Tithymalus Pineus, *Gerard.*

Naſcitur in arvis, radice pollicem æquante, acri, pedem longâ, & parùm fibrosâ. Caules cubitales ſunt, ramoſi, foliis Linariæ vulgaris ſimilibus, flores lunati, fructus trigonus & tricapſularis. Tota planta lacteſcit. J. Raius ſuſpicatur hanc plantam ab authoribus deſcriptam cum priori unam & eandem plantam eſſe. Hæc enim à Cypariſſiâ differre videtur ſolâ radice longiore, craſſiore, minùſque fibrosâ, quod quidem varietas prioris eſſe poteſt. Eas tamen Cl. Tournefortius & *in Inſt. R. H.* & *in Materiæ Medicæ codicibus* diſtinguit: quem ſecuti ſumus.

Analyſi chymicâ, ex Tithymali Cypariſſiæ recentis ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, cum levi odore & ſapore herbaceo & quâdam acredine, primò obſcurè ſalſi & alcali, urinoſi, deinde debiliter admodùm alcali ℔j, ℥iij, ʒiiij, gr. xlij: humoris limpidi, primò obſcurè & leviter alcali, deinde acidi, manifeſti magis ac magis ℔ij, ℥iij, ʒiij, gr. liiij: humoris rufi, magis ac magis acidi, intenſi, ſub finem ſalſi, auſteri ℥x, ʒv, gr. lxvij: humoris rufi, tùm acidi, auſteri, tùm al-

cali & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥iij, gr. xxxvj: olei ℥ij, ʒvij, gr. xviij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, ʒij, gr. xij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒv, gr. xviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xviij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒvij, gr. lix: in calcinatione ℥iiij, ʒiiij, gr. lxvj.

Tithymali Cypariſſiæ folia ſaporem habent magmatis Amygdalarum ex quibus lac expreſſum fuit, aliquantiſper ſtypticū, ſed abſque amarore aut acredine: chartam cæruleam levi rubore tingunt; radices intenſiori rubore illam inficiunt, eumdemque ſaporem primò referunt, ſed poſtea in faucibus inſignem relinquunt acredinem urentem. Salem eſſentialem tartareum, aluminoſum continere videtur hæc planta cum ſulphure reſinoſo, in foliis parco, in radicibus copioſo permiſtum. Quæ quidem miſtura magiſterio Jalapæ vel Scammonii ſeu eorum reſinæ phlegmate dilutæ optimè comparari poteſt.

Omnia Tithymalorum genera validam per inferiora purgandi vim obtinent, imprimis verò lacteus eorum ſuccus, etiam in exiguâ quantitate ſumptus; quare raró citra noxam ſumi poteſt.

Eſulæ minoris radix, ejuſque cortex potiſſimùm, pituitam validiſſimè, præcipuè per inferiora purgat, ſed ventriculum vehementer conturbat & interna viſcera inflammat. Si enim ejus corticis tantillulum deglutiatur, urentem ardorem non ſolùm in faucibus & in æſophago, ſed etiam in ipſo ventriculo accendit. Eam ob cauſam prudentes Medici ab ejus uſu abſtinere ſolent, aut ſaltem nonniſi mitigatam vel aliquo modo temperatam atque præparatam exhibere.

Cortex radicis Eſulæ ſic in Officinis corrigi ſolet.

Cortex recens per horas 24 in aceto acerrimo, omphacio, ſucco Cydoniorum, Limonum aut Berberidis maceratur & poſtea exſiccatur. Hâc ratione præparati pulvis à ℈j. ad ʒj. exhiberi poteſt, vel in infuſo ad ʒij. Magnam ſeri copiam extrahit & evacuat; hydropicis, cachecticis, & febre quartanâ, aut intermittente quâcunque contumaci laborantibus utiliter præſcribitur, ubi cætera remedia magis temperata nihil profecerunt. Nec ſolus exhibendus eſt, ſed cum aliquibus medicamentis ejus violentiam temperantibus, tum ſtomachicis, tum mucilaginoſis conſociatus.

℞. Cortic. rad. Eſul. pp. ℈j. Cremor. Tartari ʒß. Elæoſacchar. Citri vel Abſinth. ℈ß. Pulpæ Caſſiæ recentis, vel Conſerv. flor. Aurantior. q. ſ. F. bolus hydragogus.

℞. Cortic. rad. Eſul. pp. ℥iiij. Macis, Galang. ana ʒij. Glycyrrhiſæ pulver. ʒj. Gumm. Tragacanth. & Bdell. ana ʒiij. M. F. pulvis, cujus doſis à ʒß. ad ʒj. in morbis contumacibus.

℞. Cortic. rad. Eſul. pp. ℈ij. Crem. Tart. ʒß. Mercur. dulcis ℈ß. Balſam. Peruvian. gutt. v. Conſerv. Abſinth. q. ſ. F. bolus purgans in cachecticis affectionibus.

Cavendũ tamen ne hæc medicamenta exhibeantur in viſceribus delicatioribus, vel æſtuantibus.

Extractum ex totâ plantâ præparatur cum vino generoſo, vel Spiritu vini diu maceratâ, cum additione olei Aniſi vel Cinnamomi. Doſis ℈j. aut ʒß. Nonnulli folior. ʒij. coquunt in lacte & colaturam propinant ad ſerum educendum. Semina Eſulæ N°. x. vel xij. intùs ſumpta vehementem catharſim movent, nec niſi ruſticorum viſceribus utilem.

Cortex radicum Eſulæ præparatus uſurpatur in extracto Catholico & Cholagogo *Rolfincii*, Bene-

dictâ laxativâ, hydragogo eximio *Renodæi.* Parantur etiam pilulæ de Eſulâ *Fernelii*, quarum doſis à ℈j. ad ℈ij.

EUPATORIUM.

EUPATORII nomen in Officinis tribus diverſis plantis aſſignatur, ſcilicet Eupatorio vulgari ſeu Cannabino, Eupatorio Meſue ſeu Agerato, & Eupatorio veterum ſeu Agrimoniæ. De his duobus ſuo loco ſub Agerati & Agrimoniæ nominibus jam actum eſt, nunc de illo diſſerendum eſt.

EUPATORIUM Cannabinum, Eupatorium vulgare, *Off:* Eupatorium Cannabinum, *C. B. P.* 320. *Inſt. R. H.* 455: Eupatorium adulterinum, *J. B.* 2. 1065: Vulgare Hepatorium, *Dod. Pempt.* 28: Eupatorium Avicennæ creditum, *Geſner*: Herba ſanctæ Kunigundis, *Tragi* 491: Cannabina aquatica, ſive Eupatorium mas, *Lobel. Icon.* 528: vulgò, *Eupatoire d'Avicenne.*

Radice eſt obliquè actâ, plurimis fibris majuſculis, albicantibus ſtipatâ: caule duos tresve cubitos alto, recto, tereti, tomentoſo, & in viridi purpuraſcente, medullâ albâ pleno, gratum & aromaticum odorem dum inciditur ſpirante: foliis in caule crebris, adverſis, in eodem pediculo ternis, Cannabis folia nonnihil referentibus, oblongis, acuminatis, per ambitum ſerratis, ſapore amaro: floribus velut in umbellas digeſtis, floſculoſis, ſeu compoſitis ex plurimis floſculis tubuloſis, in ſummitate quinquefariam diviſis, purpurantibus, cum longis capillamentis ſeu piſtillis bifidis, embryoni inſidentibus, & calyce longo, tereti ac ſquamoſo comprehenſis: ſeminibus oblongis, ſub pappo deliteſcentibus. Aquoſa & loca aquis vicina amat. In agro Pariſienſi ſpontè naſcitur. Uſus eſt herbæ integræ.

Analyſi chymicâ, ex foliorum Eupatorii Cannabini recentiorum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore non ingrato, obſcurè acidi ℔ij, ℥ix, ʒij, gr. xij: humoris magis ac magis acidi, manifeſti, obſcurè ſubauſteri ℔j, ℥ix, ʒiiij: humoris ſubturbidi, deinde rufeſcentis, odore & ſapore leviter empyreumatico, acidi, ſubſalſi, & ſubauſteri ℥ij, ʒv, gr. xviij: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒij: ſalis volatilis urinoſi concreti, ʒj, gr. viij: olei adipoſi ℥ij, gr. xxx. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒv: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvj, gr. xxiiij: ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi ʒiiij, gr. lx, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒiiij, gr. xij: in calcinatione ℥ij, ʒvj, gr. xlviiij.

Folia Eupatorii amara ſunt, chartam cæruleam non mutant. Salem eſſentialem natro ſimilem continere videntur cum multo ſulphure, & terrâ copioſâ permiſtum.

Hepaticum eſt, aperiens & vulnerarium. Uſus præcipuus eſt in cachexiâ, ubi maſſam ſanguineam lenteſcentem diſſolvit & hepatis viſcerumque tonum roborat & reſtituit. Catharris & tuſſi medetur, urinam & ſuppreſſa menſtrua provocat, cutis vitia emendat. Folia & ſummitates ad M. j. in ſeri lactis vel aq. communis ℔j. levi ebullitione cocta potum conſtituunt perutilem ad viſcerum infarctus & obſtructiones quæ morbis diuturnis ſuperveniunt, febribus præſertim intermittentibus, cùm ægrotantes œdematoſi fiunt & ad hydropem proclives. Necnon etiam in hydrope aſcite proficuum eſt illud decoctum poſt paracentheſim celebratum. Eodem tempore œdematoſi ægrotantium pedes herbæ decocto ex vino fovendi ſunt, addito tantulùm Camphoræ.

In juſculis etiam incoquuntur; foliorum ſiccatorum infuſum Theæ inſtar ſæpiùs die propinatur. Succus folior. ad ℥iij. præſcribitur. Extractum quoque ex hoc ſucco paratum ad ʒj. exhibetur. Ad ſcabiem, cutaneos affectus, hepaticas maculas, icterum, Eupatorium cum Fumariâ conſociatum commendatur.

℞. Folior. & ſummitatum Eupatorii Cannabin. Mij. Fumar. M. j. Coquantur leviter in ſeri lactis ℔ij. Colatura per cyathos debitis intervallis propinetur. In hydrope incipiente, & cutaneis affectibus.

Externè folia & ſummitates floridæ in vino cocta & tumoribus œdematoſis admota eos reſolvunt; ſcroti præſertim tumores aquoſos & hydrocelem abſque punctione ſanant.

Radicibus vim purgantem ineſſe Geſnerus in ſeipſo expertus aſſerit his verbis: » Eupatorii aquatici, vel Avicennæ quorumdam, radicis fibras in » vino nuper decoxi, bibi colatum; unde per horam » poſt alvus, urinaque copioſè motæ ſunt, & vomitus poſtea duodecies ferè, pituitâ quamplurimâ » evacuatâ multò tutiùs & faciliùs quàm ab Helle- » boro fiat.

Nihilominùs tamen D. J. B. Chomel refert *in Plantar. uſualium Hiſtoriâ*, decoctum ℥j. radicum in vini ℥viiij. hydropicis propinaſſe abſque ullâ per vomitum vel ſeceſſum evacuatione. Unde, quæſo horum experimentorum diverſitas?

EUPHRASIA.

Euphrasia, *Off*: Euphraſia Officinarum, *C. B. P.* 233: *Inſt. R. H.* 174: Euphraſia, *J. B.* 3. 432. *Dodon. Pempt.* 54: Eufragia, *Matthiol. Cæſal-*

pin. 339 : Ophtalmica ſive Ocularia, *Eric. Cordi.*

Radice eſt ſimplici, exili, tortuosâ ſeu huc illuc reflexâ, fibris paucis majuſculis donatâ, lignosâ, albâ : cauliculo palmari vel ſeſquipalmari, tereti, ſubhirſuto, ſubnigricante, nunc ramoſo, aliàs nudo, cum foliis tres aut quatuor lineas longis, ſubrotundis, glabris, nitidis, rugoſis, criſtatis, obſcurè virentibus, binis ex adverſo naſcentibus ſine pediculis & conjugationibus ſeſe interſecantibus, ſapore pingui, ſubamaro. Ex eorum alis naſcuntur flores in ſummo, monopetali, anomali, perſonati, albicantes, purpureis tamen ac luteis lineis intùs ſtriati, in duo labia diſtincti, labio ſuperiore ſurrecto, fornicato, bifido, obtuſo, crenato, ſtamiпula aliquot occultante, inferiore verò trifido ſegmentis quaſi cordatis. Calyx ſeſſilis, cytiniformis, quadrifidus piſtillum involvit poſticæ floris parti infixum, quod deinde abit in fructum ſeu capſulam tres lineas longam, compreſſam, fuſcam, in duo loculamenta diſtinctam, in quibus adſunt ſemina plura minutiſſima, oblonga, cinerea. Agri Pariſienſis incola frequens naſcitur in montanis, herbidis & ſylvoſis. Herba florida in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ floridæ recentis ℔v. demptâ radice per retortam diſtillatis diſtillaverunt humoris primò limpidi, ferè inodori, ſaporis herbacei, obſcurè acidi, deinde manifeſtè acidi magis ac magis, ſub finem rufeſcentis, odoris & ſaporis empyreumatici ac tandem auſteri ℔iiij, ℥j, ʒv, gr. lx : humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥ij, gr. xxiiij : olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒj, gr. lx. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, ʒv : quæ ritè calcinata reliquit cinerum cæruleſcentium ℥j, ʒvj, gr. xxiiij : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. l,

lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒiij : in calcinatione ℥iiij, ʒvj, gr. xlviij.

Euphraſiæ folia amara ſunt, eorum ſuccus chartam cæruleam colore purpureo leviter tingit. Salem eſſentialem obtinent tartareo-ammoniacalem cum ſulphure copioſo & multâ terrâ conjunctum.

Euphraſia humores lentos & glutinoſos, ſeroſos præſertim in cerebro concreſcentes, potenter diſcutit & ad circuitionem habiles reddit : aliquantiſper etiam ſubaſtringit, & laxum fibrarum tonum in glandulis cerebri firmat & reſtituit. Quare cephalica dicitur & ophtalmica. Siquidem quoquomodò ſumpta, ſeu in pulverem redacta, & cum vino aut aquâ Verbenæ vel Fœniculi pota ; ſeu per ſe ſola aut cum alimentis maſticata & deglutita, ſeu ſuccus ejus expreſſus viſionem mirificè roborat & adauget, debilem aut amiſſam reparat & reſtituit. Fabricius Hildanus, author imprimis celebris & fide digniſſimus *Centur. Epiſtol.* 103. tantam eſſe ait Euphraſiæ in imbecillitate viſûs vim & efficaciam, ut ejus uſu ſeptuagenarios quoſdam, propter vigilias & ſtudia plurima amiſſo viſu, in decrepitâ iſtâ ætate eum recuperaviſſe obſervaverit. Fuchſius in cataractis & ſuffuſionibus eam commendat. Datur autem commodiſſimè in pulverem trita à ʒj. ad ʒiij. Additur non raro Fœniculi ſemen pari pondere, & nonnihil Maceris, cui Sacchari tantillùm additur. Exhibetur manè jejuno ventriculo, & quidem per continuos non modò dies ſed & menſes & annos. Alii hujus pulveris ʒj. ter die præſcribunt, manè ſcilicet jejuno ventriculo, paulò ante prandium & cœnam. Fit & ex Euphraſiâ vinum vindemiæ tempore, cujus uſu ſenum etiam oculi rejuveneſcere feruntur, auferrique omne oculorum impedimentũ viſûſque defectionem, præſertim pituitâ crudiſque

humoribus redundantibus, ut author eſt Arnoldus Villanovanus. Attamen S. Paulli poſt Lobelium, Camerarium, C. Hoffmannum & alios, non promiſcuè vino Euphraſiato utendum eſſe nos admonet; non enim curat quamvis caliginem, ait Camerarius, ſed illam quæ eſt à frigiditate, neque hanc omnem, ſed poſitivè à pituitâ. Imò notat Lobelius ſocium ac commilitonem ſuum, ex trimeſtri tantùm hujus vini potu in Helvetiâ, penè ambobus orbatum fuiſſe oculis & fluxionibus modò non oppreſſum, cum antea duntaxat levi cataphorâ & lachrymatiunculis laboraret. Hinc idem ſciſcit tutiorem eſſe pulveris Euphraſiæ uſum.

Emanuel Konig *in Regno Vegetabili* hunc pulverem, ſi cum Millepedum pulvere conſocietur, efficaciorem eſſe cenſet. Non ſolùm ad viſûs læſionem valet Euphraſia, ſed etiam ad capitis affectiones à nimiâ lymphæ viſciditate, aut fibrarum cerebri laxitate plurimùm commendatur. Schroderus memoriam debilitatam ab illâ reſtitui ſcribit. Eandem ſcotomiæ mederi J. Raius refert: & Fredericus Hoffmannus *in Clavi Pharmaceuticâ*, Euphraſiam præſertim flore albo in vino decoctam contra icterum flavum utilem deprehendiſſe aſſerit.

Inflammationibus & caligini oculorum herba recens tuſa & impoſita, aut ſuccus ejus oculis inditus, vel etiam aqua diſtillata plurimùm conferunt.

℞. Euphraſ. exſiccat. & pulver. ℥ij. Macis pulver. ʒß. M. F. pulvis ſubtilis, de quo cochlear medium ſeu ʒj. ante cibum manè & ſerò deglutiatur ex aq. Verbenæ, Fœniculi, aut vino.

℞. Euphraſ. pulver. ℥j. Semin. Fœniculi dulcis ʒß. Macis ʒj. Sacchar. cand. in tenuiſſimum pollinem redacti ℥j. M. F. pulvis qui non ſolùm viſûs debilitati medetur, ſed etiam eximiè valet

ad capitis dolorem, ſi quotidie ſub ingreſſum in lectum ſumatur cum hauſtulo vini, obſervante Th. Fuller *in ſuâ Pharmacop. extemporan.* qui cephalica medicamenta opportuniùs & feliciùs horâ ſomni quàm ullo alio tempore exhiberi pronunciat.

℞. Euphraſ. pulver. ℈j. Semin. Fœnicul. & Milleped. pp. ana ℈ß. Syrup. Stæchad. q. ſ. M. F. bolus bis die ſumendus, in oculorum caligine, glaucomate aut cataractâ.

℞. Euphraſ. pulver. Cran. human. pulver. ana ℥ß. Rad. Pæon. mar. Semin. Fœnicul. dulc. pulver. & Cinnabar. Antimon. ana ʒij. Syrup. de Stæchad. q. ſ. M. F. electuar. Doſis ʒj. bis terve die in capitis affectionibus, paralyſi & comatoſis affectionibus à pituitâ viſcidâ.

℞. Euphraſ. M. j. in vaſi idoneo impoſitæ affunde aq. bullientis ℔jß. & poſt unam aut alteram ebullitionem, macerentur per horæ quadrantem. Liquor clarus Theæ modo ſumatur per cyathos debitis intervallis. In viſûs imbecillitate.

Aqua Euphraſiæ diſtillata in Officinis ſervatur pauci effectûs.

FABA.

Faba, Faba major hortenſis, *Off*: Faba flore candido, lituris nigris conſpicuo, *C. B. P.* 338. *Inſt. R. H.* 391: Faba cyamos, *J. B.* 2. 278: Faba major recentiorum, *Lobel. Icon.* 57: Bona ſive Phaſelus major, *Dod. Pempt.* 513: Faba major hortenſis, *Gerard & Parkins*: Faba, *Raii Hiſt.* 909: vulgò, *Feve de marets.*

Radice partim eſt rectâ, partim ſerpente, ſtrumosâ & fibris donatâ: ex quâ caules ſurgunt bi-

cubitales & altiores, quadrangulares, inanes, cum coſtis plurimis ex intervallis adnaſcentibus, in mucronem deſinentibus, quibus annexæ ſunt foliorum conjugationes non exactæ, tres, quatuor, quinque vel plures ex oblongo rotundorum, ſubpinguium, cæſiorum, venoſorum, glabrorum. Ex coſtarum alis flores naſcuntur complures, ex uno tantùm pediculo ſeriatim & eodem latere appenſi, papilionacei, quorum vexillum ungue purpuraſcente albidum, ſtriis purpurantibus pictum eſt: alæ in medio nigræ, in ambitu albæ, carina colore eſt ex albo herbaceo. Ex calyce autem viridi, quinquefido ſurgit piſtillum quod deinde abit in ſiliquam longam, craſſam, carnoſam, hirſutam, ſurrectam, ſeminibus ſeu Fabis fœtam tribus, quatuor, quinque, raro pluribus, oblongis, latis, planis, compreſſis, quaſi reniformibus, maximis, dimidiam drachmam interdum pendentibus, colore plerùmque albo, interdum rubente, hilo in ſummâ parte quâ ſiliquarum commiſſuris adhærent, longo, nigro. Putamen hujus Fabæ denſum eſt & veluti coriaceum, interior ſubſtantia exſiccata, dura ſolidaque, in duas partes facilè finditur, & ab uno latere germinationis principium evidens ſeu plantulam habet. Poſtquam ſemen dedit, radicitùs exareſcit. Stipites, folia, flores, ſiliquæ & Fabæ in uſum medicum veniunt. Fabæ virides & maturæ exſiccatæ inter edulia menſis apponuntur. Colitur in ſuburbiis hujus civitatis & agris paluſtribus magnâ copiâ.

Analyſi chymicâ, foliorum & ſtipitum recentium ℔v. per vaporarium diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, inodori & inſipidi, merè phlegmatici ℥x: humoris limpidi, inodori & inſipidi, obſcurè acidi ℔ij, ℥viij, ʒiij: humoris limpidi, maniſeſtè acidi ℥x, ʒiij. Maſſa ſicca in alambice reſi-

dua per retortam diſtillata præbuit humoris rufeſcentis, intensè acidi, aliquantiſper alcali, urinoſi ℥iij, ʒvj, gr. xxxvj: humoris limpidi, rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥j, ʒj, gr. xxiiij: olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ℥ij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒvj: quæ ritè in crucibulo per 8. horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij, gr. xij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒj, gr. l, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj, ʒiiij, gr. xij: in calcinatione ℥iij, ʒv, gr. lx.

Stipites ſeu caules recentes abſque foliis diſtillati minorem olei quantitatem præbuerunt quàm folia, plus maſſæ nigræ, quæ calcinata majorem ſalis fixi alcali quantitatem, minorem verò terræ portionem exhibuit.

Ex Fabarum virentium recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris leviter rufeſcentis, ſaporem odoremque decocti Hordei referentis & obſcurè ſalſi ℥xiiij, gr. lx: humoris limpidi, ejuſdem odoris & ſaporis, primò obſcurè ſalſi & obſcurè acidi, deinde ſubacidi ac tandem maniſeſtè acidi ℔ij, ℥x, ʒiiij, gr. xxviij: humoris primò ſubturbidi & rufeſcentis, ejuſdem ſaporis & odoris, obſcurè acidi & ſubſalſi ℥iiij, ʒiiij, gr. xvij: humoris rufi, odoris & ſaporis empyreumatici, ſalſi, urinoſi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥v, ʒiij, gr. xxiv: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒiij, gr. xij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, gr. xv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒvj, gr. xxxvj: quæ calcinata reliquit cinerum ʒvj: ex quibus ſalis fixi alcali ʒiij, gr. xij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒj, gr. xxxiij: in calcinatione ℥iiij, gr. xxxvj.

Ex Fabarum maturarum & exſiccatarum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, & inſipidi, obſcurè ſubſalſi ℥viij, ʒvij, gr. viij: humoris rufeſcentis, acris, ſalſi, urinoſi ℔j, ℥j, ʒvj, gr. xvj: humoris rufi, empyreumatici, acerrimi, ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥viij, ʒvij, gr. viij: ſalis volatilis urinoſi ℥j, gr. lxiiij: olei ℥v, ʒvj, gr. xlviij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥iiij, ʒiiij, gr. xxxij: quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj, gr. lvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒj, gr. xxxij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xv, ʒvij, gr. xl: in calcinatione ℔j, ℥ij, ʒij, gr. xlviij.

Foliorum Fabæ ſuccus chartam cæruleam rubro colore tingit, non item Fabarum recentium viridiũ ſuccus. Salem eſſentialẽ folia continent tartaro haud diſſimilem cum mediocri ſulphuris & terræ portione conjunctum. Fabæ virides eſſentialem obtinent ſalem ammoniacalem cum ſulphure copioſo, terrâ & magnâ phlegmatis copiâ ſic permiſtum ut mucaginem ſimul conſtituant. At verò cùm maturæ ſunt & aliquantiſper aſſervatæ & exſiccatæ, quâdam intùs ſuſceptâ fermentatione, mucago illa diſſolvitur, principia magis ac magis evolvuntur, acidi ſales novâ & diversâ cum ſulphure & terrâ mixtione in ſales urinoſos volatiles aut alcalinos fixos convertuntur; unde major horum ſalium volatilium copia in Fabis maturis deprehenditur & nihil ferè acidi ſalis in diſtillatione fundunt.

Faba legumen primum fuiſſe quo homines uſi ſunt Iſidorus *L.* 17, *Origin. C.* 4. aſſerit: & Plinius quoque Fabæ honorem inter legumina fuiſſe maximum teſtatur & ex eâ etiam tentatum eſſe panem. Ex Fabâ farinam conficiebant Latini quæ Lomentum teſte eodem dicebatur, ſicut ea quæ molâ le-

viter tantùm confracta, Faba freſſa (à frendeo, frango) nuncupabatur.

Verùm an Faba noſtra ſive Boona quorumdam recentiorum ſit veterum Faba non levis eſt inter Botanicos controverſia: ut videre licet apud Tragum, Dodonæum, J. Bauhinum, Caſp. Hoffmannum, Melchiorem Sebizium &c. Certè veterum Faba parva fuit & rotunda, ut patet ex pluribus locis Theophraſti, Dioſcoridis & aliorum. E contra tamen certè vix credibile eſt legumen adeò vulgare & quotidiani uſûs in deſuetudinem abiiſſe, aut nomen mutaſſe; & in ejus locum nomenque Boonam ſucceſſiſſe nemine conſcio. Hæc enim nobis pro Fabâ, & Faba latinis pro χυαμω unanimi conſenſu tradita eſt. Quod tamen non eſt impoſſibile.

De Fabarum naturâ & facultate authores non inter ſe conveniunt. Vulgaris eſt opinio Fabas noſtras flatulentas eſſe & difficilis coctionis & tantò magis quò viridiores, ac proinde craſſum & excrementoſum alimentum præbere corpori. J. Raius cum Trago eas recentes innoxias eſſe aſſerit; nec probat ſententiam Dodonæi aridas & exſiccatas recentibus præferentis, ut pote minùs flatulentas, ſed potiùs cum Trago eas ruſticis & operariis relinquit. Nec video, inquit, cur Porcos aliaque animalia ſaginent, non æquè homines. Præterea Mundyus *De Eſculentis*, *p.* 121, ſe noviſſe ſcribit ruſticum quemdam pauperem, qui in gravi annonæ difficultate Fabis ſolis elixis, nec ullâ aliâ re, liberos aluit. Pueris tamen ita paſtis meliùs coloratos aut habitiores vix alios videres. Unde conſtat copiosè nutrire Fabas aridas, poſtquam ventriculus eas ferre aſſueverit.

Verùm enimverò non ex brutis ad hominem valet Raii concluſio. Fœnum enim & palea optima

ſunt Equorum edulia, hominibus parùm proficua. Neque omnibus hominibus omnia alimenta æque accomoda ſunt. Ruſtici & duris laboribus aſſueti illis indigent cibis quæ multum & craſſum præbent nutrimentum, quibus delicatiores & otioſam vitam ducentes læduntur. Peritiores Medici ferè omnes pronuntiant Fabas quocunque modo ac ratione apparatas atque conditas difficilis eſſe coctionis & flatus parere, obſtructiones in viſceribus, meſenterio, meatibus urinariis creare: propter flatus, quos gignunt, maximè virides, ventrem diſtendere, colicam gignere, ructus & crepitus cauſare, caput gravare, mentem turbare, viſum hebetare, vireſque ingenii enervare ſæpiùs & immoderatiùs eſitatas. Quapropter vitandæ ſunt delicatulis, & illis qui calculo, colicæ paſſioni, capitis dolori, & & alvi conſtipationi ſunt obnoxii. Declinandæ quoque otioſis, litterarum ſtudiis addictis, & quibus ventriculus eſt debilior, viſuſque hebetior. Reverâ hujus cibi flatulentia condimentis flatus diſcutientibus, Cæpis, Porris, Apio, Petroſelino, Satureiâ, Pipere, aromatis, non parùm emendatur.

Cæterùm viridis ac recens ſummoperè à noſtris Pariſienſibus commendatur in re eſcariâ, expetiturque avidiſſimè lautiorum menſis & procerum gulæ. Aliàs juſcula ex iis parantur, aliàs in ſartagine ex lardo, aut butyro, aut oleo aliove pingui frigunt quibus Satureiam, Piper aut alia ejuſcemodi adjiciunt. Hæ autem cùm dureſcere incipiunt & ad maturitatem properantes, delibrantur ac decorticantur, ſicque delicatiores ac teneriores eduntur. Siccæ verò coquuntur, trajiciuntur, & quaſi puls conficitur, quæ ex butyro vel lardo frixo coquitur. Itali recentes cum ſiliquis crudas eſitant cum & ſine ſale: Verùm ſapidum & gulæ placens magis

quàm valetudini conducens edulium præbent.

De aſtringente facultate farinæ Fabarum; ejuſque proinde uſu à nonnullis in dyſenteriâ commendato Medici quoque inter ſe diſſentiunt. C. Hoffmannus à farinâ Fabaceâ, ſeu Fabâ freſsâ veteribus dictâ & Lomento Fabæ, quia paratur ſine cortice, non oportere ait ullam expectare aſtrictionem, quæ corticis eſt, non autem ſubſtantiæ: ac proinde in errore verſari illos, qui hâc farinâ vel in aceto ſolo, vel in aceto & aquâ decoctâ utuntur in alvi fluxibus ex fibrarum inteſtinalium laxitate; niſi enim totæ decoquantur, nihil fit. Dodonæus è contrà Fabam cum putaminibus deſcendere ait nec omninò facilè, nec omninò tardè: abſque his autem alvum conſtringere. Huic aſſentiri videtur J. Raius, rem tamen experientiâ determinandam relinquendo. Hanc litem S. Paulli dirimeret experientiâ *in ſuo Quadripartito* allatâ, niſi illud Hippocratis effatum, *Experientia fallax*, ſæpiùs nimis verum deprehenderetur. Narrat quemdam cruentâ alvi excretione jugi, ſeu diarrhæâ cruentâ, abſentibus ſignis hepatico fluxui & dyſenteriæ propriis, tres vel quatuor menſes integros laboraſſe, cùm antehac nullum levamen perſenſiſſet à medicamentis præſcriptis, præter omnem ſpem, integrè priſtinam valetudinem fuiſſe conſecutum ſolo uſu Fabarum & præſertim rubrarum non contritarum, ex lacte pulmenti in modum coctarum, quo à Gregorio cive Hafnienſi quodam veſci juſſus erat, manè jejunus & veſperi cubitum iturus. Hic enim ægrotans recuperatam bonam valetudinem fortaſſe non tam Fabis debuit quàm lacti quo incoquebantur. Sed ad externum & certiorem earum uſum progrediamur.

Pulvis ſeu farina Fabarum ex Fabis decorticatis per

per trituram parata inter quatuor farinas reſolventes numeratur, Hordei ſcilicèt, Orobi, Lupinorum, & Fabarum. Externè in contuſionibus & inflammationibus partium glanduloſarum diſcutiendis & reſolvendis vel ad ſuppurationem perducendis plurimùm confert: quibus cum aquâ vel lacte cocta ſub cataplaſmatis formâ applicari ſolet. In teſtium inflammationibus & tumoribus à contractione violentâ, caſu, contuſione, ſuppreſſione ſeminis & ſimilibus à Riverio & Ettmullero cataplaſma ex eâ ſolâ coctâ cum oxycrato, ſeu aquâ ſimplici & aceto, vel cum dimidio pulveris ſeminis Cymini, calidè applicatum velut egregium diſcutiens & reſolvens commendatur. Quod ſi acrius videatur cataplaſma, addito pauco Lithargyrio, acrimonia aceti frangi, & ita pro mitigandis & reſolvendis inflammationibus idoneum reddi poteſt. Idem cataplaſma valet etiam ad tumores ſcroti duros & ſcirrhoſos, ad mammarum tumores.

℞. Farinæ Fabar. ℥iij. Semin. Cumini pulver. ℥j. Lithargyrii P. j. aceti acerrimi ℥ij. aq. commun. q. ſ. M. ſ. a. Coq. ad cataplaſmatis conſiſtentiam.

Inter coſmetica eadem farina Fabarum refertur, ſi nempè cum aquis coſmeticis v. g. florum Fabarum aquâ diſtillatâ, vel Sigilli Salomonis, permiſtâ, formâ pultis liquidæ, faciei lentiginibus, item oculis ſuffuſis applicetur.

Duæ in Officinis aquæ diſtillantur: prima ex Fabarum floribus. Inter coſmetica non infimum locum obtinet. Lentigines & faciei maculas detergit. Altera ex corticibus ſeu conchis Fabarum elicitur urinas pellit, & adversùs nephritidem & calculos à Thomâ Bartholino plurimùm commendatur pro-

priâ experientiâ edocto, *Epiſtolar. Centur.* 1ª. *pag.* 238. *Ep.* 55. Salem quoque ex ſtipitibus & ſiliquis Fabarum combuſtis & calcinatis lixivio extrahunt, potens quidem diureticum. Ettmullerus hunc ſalem ex cineribus cum vino eluendum eſſe ſuadet. Nonnulli fimum columbinum cineribus in calcinatione admiſcent, ſicque ſalem obtinent diureticum & antihydropicum potentiſſimum. Ad gr. viij. vel x. præſcribitur in hauſtu liquoris convenientis cum ſyrupo de Althæâ edulcati; & pro lubitu pluries die reiteratur.

Cæterùm pro immundo edulio Ægyptii Fabas habuiſſe dicuntur. Ab illis eorum Sacerdotes abſtinebant, teſte Herodoto. Has etiam damnaſſe Pythagoram quidam putarunt: ſed contra alii nullo legumine ſæpiùs uſum fuiſſe tuentur, qualis eſt Ariſtoxenus apud Aulugellium *L.* 4. *n. a. c.* 11. At verò Pythagoricum illud ſymbolum Κυάμων ἀπέχε, à Fabis abſtineto, variè interpretantur veteres & recentiores. Alii de Fabis ſimpliciter accipiunt, à quibus ideò abſtinere Pythagoras præcipit, quia ſunt flatulentæ, veneris incentivæ, mentis tranquillitati contrariæ, inſomniaque turbulenta efficientes: vel ut alii volunt, teſte Plinio, quia mortuorum animæ ſunt in illis, & quia in floribus earum litteræ lugubres reperiuntur. Alii Κυάμους, Fabas ſymbolicè & ænigmaticè teſticulos appellatos aiunt, quia ſunt ἄιτιοι τοῦ κύειν, authores fœcunditatis ſeu generationis. Unde non à Fabâ comedendâ, ſed à rei venereæ proluvio voluiſſe philoſophum homines deducere. Tandem alii, ut Plutarchus ipſe, à muneribus reipublicæ tractandis abſtinendum interpretantur. Nam veteres vice calculorum in magiſtratibus eligendis Fabis utebantur.

FAGOPYRUM.

FAGOPYRUM, Fagotriticum, Frumentum Sarracenicum, *Off*: Fagopyrum vulgare, erectum, *Inſt. R. H.* 511: Eryſimum Theophraſti, folio Hederaceo, *C. B. P.* 27: Fagotriticum, *J. B.* 2. 993: Eryſimum Theophraſti, *Lobel. Icon.* 63: Ocymum veterum, *Tragi* 648: Ocymum cereale, *Cluſ. Pan.* & *Tabern. Icon*: Fegopyrum, *Dod. Pemp.* 512, & *Raii Hiſtor.* 182: Tragopyron, *Gerard. Emaculati* & *Parkinſ*: Frumentum Sarracenicum, *Matthiol. Lugd*: vulgò: *Bled noir* ou *Bled ſarraſin.*

Radice nititur ſurculosâ, plurimis fibrillis capillatâ: caule ſurgit cubitali & altiore, ſimplici, tereti, glabro, ſolido, viridi, ſed in apricis purpureo, ramoſo, ramulis alternatim è foliorum ſinubus exeuntibus. Folia ima pediculis duas uncias longis inſident, ſuperiorum in caule pediculi ſenſim breviores ſunt, donec tandem in ſummo immediatè adnaſcantur, hederacea, glabra, atro-virentia, per margines æqualia, ſapore fatuo. In ſummis caulibus & ramulis ex alis foliorum egrediuntur ſurculi ſeu pediculi unciales, tenues, flores ſuſtinentes in ſpicas habitiores ſeu muſcaria congeſtos, pulchellos, apetalos, plurimis ſtaminibus rubentibus conſtantes, è calyce quinquepartito, ex albo purpuraſcente ſurgentes. Piſtillum autem abit deinde in ſemen oblongum, triquetrum, ſordido colore nigricans, in capſulâ quæ calyx floris fuit reconditum, farinam intùs continens candidiſſimam, inſipidam. Aiunt Africanæ originis eſſe. Apud nos in arvis ſeritur, nec ullum ferè ſolum refugit. Gaudet imbribus, citò provenit & celeriter matureſcit. Seminis farina uſitata eſt.

Analyſi chymicâ, Fagopyri ſemen præter liquorẽ acidũ copioſum, plurimùm olei, mediocrem ſpiri-

ritûs volatilis urinoſi portionem, parùm verò terræ & ſalis fixi præbuit. Vulgare eſt in hocce regno Frumentũ Sarracenicum dictum, quo ſolo vel cuipiam alteri miſtò rura ſæpiſſimè utuntur, cùm præſertim per annonæ gravitatem non alia frumenta ſuppetunt. Tritico, Secali & Hordeo minùs nutrit, plus tamen quàm Milium & Panicum. Panis ex eo confectus ater eſt, guſtu non inſuavis & hordeaceo multò ſapore antecellit: humidus eſt, citiùſque deſcendit ac flatulenti plus obtinet quàm ex Secali coctus. Accommodum eſt edulium hominibus laboribus & exercitiis addictis.

Poteſt ex eo parari craſſior farina, cujus erit uſus ad pultes, offas, placentas cum lacte, vel butyro, vel oleo & ſale, vel carnium jure: nec eſt injucundum edulium, & quanquam flatulentum, Milio, Piſis, Fabis anteponendum. Pulmentaria atque placentæ ex ejus farinâ confectæ facilè concoquuntur, citò deſcendunt, alimentumque corpori afferunt, exiguum quidem, non tamen malum aut vitioſum. A Petro Pavio Medico Amſtelodamenſi celeberrimo & S. Paulli *in Quadr. Botanico*, ſenibus quorum alvus nimis eſt conſtricta maximè commendantur.

Ejus farina in cataplaſmatis reſolventibus & emollientibus utiliter uſurpari poteſt. Optimè reſolvit, digerit & maturat.

Herbâ viridi priuſquàm ſemen maturuerit, boves & jumenta paſcuntur. Semine gallinaceum genus cibatur, eoque citò facilèque pingueſcit.

Furfure ex hujus ſeminis farinâ extracto hortulani ad cellas, quibus hyberno tempore plantæ reconduntur, ab humiditate præſervandas feliciter utuntur. Tabulata lignea duorum triumve pollicum intervallo à muris remota conſtruuntur, & vacuum illud inter muros & tabulata ſpatium hoc furfure accuratiſſimè repletur.

FILIPENDULA.

FILIPENDULA, *Off*: Filipendula vulgaris, an Molon Plinii, *C. B. P.* 163. *I. R. H.* 293: Filipendula, *J. B.* 3. *p.* 2. 189. *Dodon. P.* 56: Œnante, *Fuchſii*, *Cordi*, *Lobel. Icon.* 729: vulgò, *Filipendule.*

Radice eſt toroſâ, nigricante, in plurima extenuatâ filamenta, quæ versùs extrema in nodulos aut bulbos extuberant olivares aut longiores minùsque ventricoſos, Aſphodeli more, foris ex rubro nigricantes, intùs albentes, acrimoniam quamdam cum aſtrictione, dulcedine & levi amaritudine guſtu referentes: foliis ad radicem plurimis, multifariam pinnatis, Pimpinellæ ſaxifragæ ferè modo, anguſtioribus, profundiùs laciniatis, atro-virentibus: caulis plerùmque unicus, erectus, dodrantalis, aut etiam pedalis & altior, ſtriatus, ramoſus, paucis foliis veſtitus, flores in faſtigio ſuſtinet velut in umbellæ formam diſpoſitos: roſaceos, ſex petalis candidis, exteriùs ſubrubentibus, in orbem poſitis, leviter odoratis conſtantes, plurimis ſtaminibus & apicibus luteis, & calyce monophyllo & multicuſpidi, ex quo ſurgit piſtillum quod deinde abit in fructum ferè globoſum, compoſitum ex undecim, duodecim aut pluribus ſeminibus aſperis, compreſſis, rhombi irregularis figurâ, radiatim in capitulum dolioli æmulum collectis. In ſylvis circa Lutetiam ſponté creſcit. Radices & folia uſualia ſunt.

Analyſi chymicâ, ex Filipendulæ radicum recentium ℔v. cum ℥iiij. prodierunt humoris limpidi, ſubflaveſcentis, odore & ſapore radices referentis, ſubacidi ℥xij, ʒiiij: humoris rufeſcentis, limpidi, ejuſdem odoris, ſaporis auſteri, acidi ℔ij, ℥iiij, ʒiiij: humoris rufeſcentis, tùm acidi auſteri, tùm ſalſi, urinoſi, empyreumatici ℥vij, ʒvj, gr. xxxvj;

olei adipoſi ʒvij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥j: quæ calcinata reliquit cinerum ℥iiij, ʒv: ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒv, lixivio extractæ ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥x, ʒij, gr. xxxvj: in calcinatione ℥xij, ʒiij.

Filipendulæ folia ſapore ſunt aſtringente, ſubſalſo, odorata, glutinoſa, & chartam cæruleam rubro colore tingunt. Rubro magis intenſo radices inficiunt. Stypticæ ſunt & ſubamaricantes, & ſalem eſſentialem continere videntur tartareum, aluminoſum cum copioſo ſulphure conjunctum. Folia verò quæ plus acidi humoris, & ſpiritûs urinoſi fundunt, ſalem eſſentialem ad ammoniacalem magis accedentem continere videntur.

Tota planta humores craſſos incidit, attenuat & per urinas pellit. Inter diureticas plantas locus haud infimus ei à S. Paulli conceditur. Ejus uſus à plurimis laudatur in nephritide, ad ſtimulandum calculum, renes abſtergendos, renum ac veſicæ ſabulum, aut mucum viſcidum rudimentum calculorum expellendum. Verùm quòd ſpeciali vi lithontripticâ polleat, ut nonnulli opinantur, vix ſperandum. Radices magis quàm folia ſubaſtringunt. In albo mulierum profluvio, & in nimio lochiorum fluxu, uſûs ſunt eximii, teſte D. Needham apud Raium. Pulvis radicum Filipendulæ celebratur in fluore albo mulierum ab experimento à Simone Paulli allato *in Quadripart. Botanico*, qui narrat quandam Dauci vulgaris decocto, in quo ʒj. pulveris radicum Filipendulæ ſibi ipſi propinarat, à profluvio albo muliebri intra paucos dies vindicatam fuiſſe, plurimis aliis medicamentis incaſsùm propinatis. Hermannus Corbæus quoque apud Dolæum *L.* 5. *C.* 4. 5. 20. pro experimento habet quotidie ʒj. radicis Filipendulæ virentis cum vino

nigro exhibere in eodem fluore. Dyſenteriam ſæpiùs à ſe curatam notavit *in adverſariis ſuis* exhibito ℥j. pondere, ex vino aut ovi vitello, ejuſdem radicis pulvere; quem ante ipſum Lud. Mercatus *L.* 1°. *De recto præſidiorum uſu*, *c.* 14°. ſecreti loco commendaverat. Eſt ſanè huic plantæ adeò inſignis vis aſtringendi ut hernias quoque ejuſdem uſu curatas Thomas Carthuſius obſervaverit ut videre licet *in Obſervationibus Hieronymi Velſchii*, 33.

Pulverem radicis ejusve ſuccum adversùs morbum comitialem commendant nonnulli. Alii Filipendulam proximè accedere qualitatibus ad Pæoniam ſcripſerunt: hinc epilepticis & vertiginoſis Filipendulæ radices conferre Lobelius retulit. Medentur etiam anheloſis, ſuſpirioſis, ventriculi inflationibus cum ſemine Fœniculi.

Sennertus hanc radicem adversùs ſcrophulas commendat. Ettmullerus aſſerit hanc radicem ſcrophularum materiam incidere & reſolvere, eamque per urinarias vias educere.

Exhibetur ſola vel cum Scrophulariæ & Ruſci radicibus admiſta in decoctis & pulveribus contra ſcrophulas.

℞. Radicum Scrophulariæ, Filipendulæ, Ruſci ana ℥ß. Folior. Agrimon. Pinpinellæ ana M. j. Flor. Roriſmarin. P. ij. Digerantur vaſe clauſo in vini albi ℥xvj. Colatura dulcoretur Saccharo pro tribus doſibus.

FILIX.

PLURIMAS inter Filices quas orbis uterque nobis offert, tres potiſſimùm in Officinis uſitatæ ſunt, ſcilicèt, Filix mas ſeu non ramoſa, Filix fœmina ſeu ramoſa, & Filix florida ſeu Oſmunda regalis.

Filix mas dicta, Filix non ramoſa, *Off*: Filix non ramoſa dentata *C. B. P.* 358. *Inſt. R. H.* 536: Filix vulgò mas dicta ſive non ramoſa *J. B.* 3. 737: Filix mas *Dod. Pempt.* 462. Dryopteris *Matthiol. Lugdunens.* 1227: Filix mas vulgaris *Parkins. Raii Hiſtor.* 143: Filix mas non ramoſa, pinnulis latis, denſis, minutim dentatis *Gerard. Emacul.* vulgò, *Fougere mâle.*

Ex radice craſsâ, ramosâ, fibrosâ, foris nigricante, intùs pallidâ, multis appendicibus involutâ & implexâ, ſaporis primùm ſubdulcis, deinde amariuſculi, ſubaſtringentis, odoris nullius, verno tempore multos promit aſparagos, primo exortu inflexos, cano capillitio obductos, qui progreſſu temporis abeunt in frondes amplas, bicubitales, crebras, rectas, frangi faciles, diluto colore virentes, quæ ex alis ſeu tarſis (a) aut foliis componuntur mediæ coſtæ muſco ferrugineo leviter obductæ alternatim adnaſcentibus, non conjugatim, nec paribus intervallis in pinnulas ſeu criſtas latas, & latâ baſi nervo tarſi medio adnaſcentes, obtuſas, circa margines dentatas diviſis. Linea nigra nervum uniuſcujuſque alæ medium ſupernè producta notat. Singulæ pinnulæ ſupinâ parte venulis inſignes ſunt, pronâ duplici ordine punctorum ferrugineorum. Hæc puncta fructus reipsâ ſunt, ut apud Cl. Tournefortium *I. R. H.* videre licet, compoſiti ex numerosâ congerie veſicularum ferè ovatarum, minutiſſimarum, annulo elaſticâ vi donato munitarum & membranâ communi involutarum. Per maturitatem corrugatur aut dilaceratur exterior illa communiſque membrana, exſiccatur & contrahitur annulus elaſticus, in binas partes diſſiliunt veſiculæ, ſeminaque fundunt minutiſſima. Floribus carere videtur hæc plan-

(a) Ταρσὸς, alarum productio ſeu expanſio.

ta,aut ſi qui ſint, nondùm detecti fuerùnt. In agro Pariſienſi ubique ferè naſcitur.

FILIX fœmina, Filix non ramoſa, Filix vulgaris, *Off*: Filix ramoſa, major, pinnulis obtuſis, non dentatis *C. B. P.* 357: *Inſt. R. H.* 536: Filix major & prior Trago, ſive ramoſa repens *J. B.* 3. 735: Filix fœmina *Dodon. Pempt.* 462. *Gerardi hiſtor.* 149: Thilypteris Filix fœmina *Cord. in Dioſcor.* vulgò, *Fougere commune*, *Fougere femelle.*

Huic radix eſt digitum ſubinde craſſa, foris nigricans, intus albida, longè latèque importuno reptatu terram occupans, odore gravi, ſapore amaricante, ſuccoque glutinoſo prædita, quæ ſummâ parte obliquè aut etiam tranſverſim ſecta bicipitis aquilæ ſpeciem quandam exhibet. Caulis ſeu veriùs pediculus tres quatuorve cubitos altus, rigidus, ramoſus, ſolidus, lævis & aliquatenùs anguloſus: frondes pinnatæ ſeu elatæ in tarſos primò, deinde in pinnulas ſeu foliola anguſta, oblonga, acutiuſcula, obiter interdum dentata, aliàs æqualia, diſſectæ, supernè virides, infernè caneſcentes. Fructus ſeu veſiculæ ovatæ fructiferæ, fructibus Filicis maris ſimiles, non eodem modo in adverſâ foliorum parte diſponuntur, ſed in marginibus pinnularum elongatis & reflexis reconduntur. Nam autumno pinnularum margo circumcirca plerumque producitur, incurvatur, & complicatur, ſinuſque ſubtùs format quoſdam, in quibus fructus naſcuntur. In paſcuis ſterilioribus ubique ferè luxuriat. Utriuſque Filicis radices, imprimis fœminæ, in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, foliorum & ſtipitum Filicis fœminæ ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, primò ſaporis & odoris ferè expertis, deindè ſubacidi ℔j, ℥viij, ʒiiij, gr. xxxvj:

humoris limpidi, acidi, magis ac magis intenſi & auſteri ℔ij, ℥ix, ʒvj, gr. xxx: humoris rufi, odoris & ſaporis empyreumatici, intensè acidi, ſubſalſi & intensè auſteri ʒvj: humoris rufi, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥j, ʒvij: olei ſpiſſi ℥j, ℈ij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥v, ʒvij, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum cæruleſcentium ℥j, ʒv, gr. xxiv: ex quibus lixivio ſalis alcali fixi ʒiiij, gr. lxij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒvj, gr. vj; in calcinatione ℥iiij, ℈ij, gr. xij.

Filix mas eadem principia diſtillatione fundit, ſed tamen paulò plus olei, terræ & ſalis fixi præbuit.

Ex radicum Filicis fœminæ recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis ferè expertis, obſcurè ſubacidi ℥xiij, ʒiiij, gr. xxxvj: humoris primò limpidi, acidi magis ac magis intensè, ſub finem rufeſcentis, odoris & ſaporis leviter empyreumatici, ac tandem auſteri ℔iij, ʒiiij, gr. lxvj: humoris rufi tùm intensè acidi & auſteri, tùm ſalſi & ſale volatili urinoſo leviter imprægnati ℥iij, ʒiij: olei ʒiij, gr. xlviij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥ix, ʒj, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij, gr. xxx: ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒj, gr. xx, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒvj, gr. xxx: in calcinatione ℥vij, ʒj, gr. vj.

Radix Filicis maris haud diſſimiles ſubſtantias analyſi chymicâ præbet. Fœmina minorem olei fluidi quantitatem ſuppeditat, at plus olei condenſati in capite mortuo retinet, quàm mas dicta; minorem quoque ſalis fixi, plus verò terræ.

Filicis fœminæ radix glutinoſo ſucco primò ſubdulci, amaricante & ſubaſtringente, faſtidioſo do-

natur, qui chartæ cæruleæ colorem mutare nequit. Salem eſſentialem continere videtur ſali corallio-rum proximum, ut Cl. Tournefortius opinatur, quodam involutum muco compoſito ex acido, oleo, terrâ aſtringente & copioſo phlegmate, quorum ſpecialis commiſtio ab igne facilè deſtruitur.

J. Raius narrat pilas ſeu globulos effici apud Anglos ex utriuſque Filicis cineribus cum aquâ in maſſam coactis, & in ſole exſiccari, quorum uſus eſt lotricibus ad linteamina mundanda, ſaponis aut lixivii loco. Antequàm iis utantur in ignem lucu-lentum immittunt, donec candefiant, tunc enim calcinati facilè in pulverem fatiſcunt.

Utrâque Filice exſiccatâ, ligni aut ſtraminis ino-piâ, ad furnos calefaciendos ruſtici utuntur. In Suſſexiâ etiam Angliæ provinciâ, referente eodem Raio, ad calcem coquendam adhibetur: eſt enim ejus flamma vehemens admodùm & huic uſui valdè idonea. Filix utraque iiſdem virtutibus donatur. Marem tamen Filicem J. Raius rachitidi morbo vulgò dicto peculiariter convenire ſcribit. Pro cæ-teris fœmina præ mari ſæpiùs eligitur. Tota planta unà cum radice apud antiquos in frequenti admo-dùm fuit uſu in morbis chronicis ex melancholiâ natis, in affectionibus hypochondriacis præſertim in quibus ſplen ſimul affectus fuit, in tumoribus & ſcirrhis lienis & pancreatis. In decoctis, juſculis, potionibus aperientibus & antiſpleneticis præſcrip-ta reperitur, nec abſque fructu adhibita fuit. Sed cùm hodierno tempore delicatioris ſint palati ho-mines, & ad ejuſmodi decocta diu continuanda nauſeent, rariùs hodie præſcribitur. Foreſtus ta-men valdè commendat decoctum radicis cum Cuſ-cutâ in vino ceu arcanum expertum in ſplenis af-fectionibus. Ettmullerus & alii commendant ſingu-

lariter ſequens decoctum in affectibus melancholicis, & dicunt expertum eſſe ad lienis tumorem & duritiem. Quod quidem operatur tùm ſale ſuo eſſentiali concretos humores ſolvendo, ſed multò magis terreis ſuis particulis & oleoſis aſtringentibus fibras partium ſolidas firmando & conſtringendo.

℞. Herbarum Filicis cum ſuâ radice, Sabinæ, Abſinth. ana q. l. Coquantur in ſ. q. aq. comm. vel aquæ ferrarior. fabror. ad tertiæ partis diminutionem, vel macerentur in vino: addendo ſi libet Paſſular. minor. contuſ. q. ſ. pro grato ſapore, dequo ſub ingreſſu lecti unus hauſtus bibatur.

Filix autem gravidis infenſa cenſetur, ut quæ abortum faciat.

Hujus radix in pulverem redacta, & pondere ʒj, duarum vel trium ex aquâ mulsâ ſumpta lumbricos enecat, imò lumbricorum latorum, quæ latinis Tænia & ſolium dicuntur, præſentiſſima peſtis eſt, teſte S. Paulli, eamque inter ſecretiſſima ſua ſecreta, inquit, habent & venditant agyrtæ.

℞. Rad. Filic. fœmin. pulver. ʒj. Mercur. dulc. gr. vj. M. F. bol. cum ſyrup. de Abſinth.

℞. Rad. Filic. fœmin. Rhei pulv. & ſummitat. Tanaceti ana ʒj. Cortic. Mor. arbor. & Corallinæ ana ʒij. Æthiop. mineral. ʒiiij. M. F. pulvis. Doſis à ʒß. ad ʒiij.

Singulare quoque eſt in Filice experimentum quod ex Antonio Batto refert de ejus virtute adversùs ambuſta, ſi ſequenti ratione ſubigatur.

℞. Radicum Filicis fœminæ q. ſ. Ex contuſis ſuccum exprime, vel in defectu recentium radicum, ſume exſiccatas, & contuſis affunde aquam roſaceam vel aquam communem. Tunc per expreſſionem ſuccus mucilaginoſus exprimatur. Hic præ omnibus aliis remediis mirificè prodeſt.

Tragus idem de hujus radicis ſucco mucoſo confirmat.

Notum eſt quoſdam populos in frugum inopiâ è radice Filicis panem confeciſſe. Cl. Tournefortius *in hiſtoriâ plantarum circa Lutetiam naſcentium* refert ſeipſum vidiſſe panes ex hâc radice confectos, qui annis 1693. & 1694 ex Arverniâ Lutetiam allati fuerant. Saporis erant peſſimi, & coloris rufi, ſimiles ferè panibus ex querneo confectis cortice qui ad coria inficienda inſervit: vulgò, *Mottes à brûler*. Notum eſt quoque Filicum cineribus nitri loco injectis ſaxa colliqueſcere in vitrum colore viridi & ſubobſcuro.

Filix florida & Oſmunda Regalis, *Off*: Oſmûnda vulgaris & paluſtris *Inſt. R. H.* 547: Oſmunda Regalis, ſive Filix florida *Parkinſon. Theatr.* 1038: Filix floribus inſignis *J. B.* 3. 736: Filix ramoſa non dentata florida *C. B. P.* 357: Filix paluſtris *Dod. Pempt.* 463: Filicis majoris alterum genus, *Trag.* 543. Filicaſtrum *nonnullis* & Lunaria major *Chimyaſtrorum quorumdam*: vulgò, *Oſmonde* ou *Fougere fleurie*.

Ex uno perplexarum radicum, longarum, nigricantium ceſpite, caules attollit complures, bicubitales & altiores, virides, glabros, ſtriatos, ramis patulos. Hinc inde alæ exoriuntur, pinnatis octo vel novem conjugationibus foliorum impari uno alam claudente conſtantes. Singularia autem folia omnia ſurſum ſpectant, trium quatuorve unciarum longitudine, ſemiunciam lata, ex principio latiore ſenſim extenuata, in obtuſum mucronem deſinentia, à nervo per longitudinem decurrente exporrectis in margines haud quaquam ſectos infinitis obliquè venulis. Caulis ſcapus in ſurculos aliquot diviſus racemulos unciales in ſingulis ſurculis multos

ſuſtinet fructiferos. Floribus enim carere videtur. Flores autem herbariis dicti, inquit J. Raius, nihil aliud eſſe videntur quàm folia, ob ſemina adnaſcentia, non explicata, ſed ad margines reflexa. Fructus verò veluti in uvam collecti capſulæ ſunt ſphæricæ, Filicum cæterarum capſulis ſimiles, quæ fibrarum contractione rumpuntur, ſeminaque fundunt minutiſſima, ut microſcopii ope obſervatur. In quibuſdam agri Pariſienſis locis ſpontè naſcens reperitur. Herba & radix in uſum veniunt. Vis præcipua in fructiferis racemis & radicis medullâ albicante conſiſtit.

Oſmunda analyſi chymicâ à Filice parùm differt. At ſapore eſt minùs amaro & aſtringente. Minùs aſtringens & magis temperata cenſetur.

Ejus radix ad hernias & ulcera exploratiſſimi commodi eſſe ſcribit Lobelius; quin etiam colicis & ſpleneticis plurimùm conferre. Ejuſdem radicis mucaginem ad curandam herniam in pueris extra applicatam, ut probatiſſimum remedium, Paulus Hermans commendat.

Pars illa radicis media ſubcandida efficaciſſima cenſetur non modò vulneratis, ſed etiam cæſis, ruptis, ex alto deturbatis, decocta vel etiam tuſa & cum idoneo liquore ſumpta. Sunt qui tantam ejus potentiam eſſe exiſtiment, ut ſanguinem alicubi intra corpus hærentem ac concretum diſſolvere queat, & foras etiam per vulnus expellere.

Rachitidi morbo dicto remedium præſtantiſſimum & quaſi proprium ac ſpecificum à J. Raio & Paulo Hermannò prædicatur hujus radix cui percurando vel ſola ſufficiat. Doctor Bowles in rachitide proponit conſervam aſparagorum ſeu germinum teneriorum Oſmundæ & Filicis maris, vel etiam Aſplenii & Phyllitidis, proſpero ſucceſſu.

℞. Summitatum fructiferar. Oſmund. M. j. Coq. cum lactis vacc. ℔j. Colatura hauriatur ſing. diebus contra rachitidem.

℞. Radicis medull. ſubcandicantis ℥iij. Capillor. vener. M. j. Coquantur ex aq. ℔iij F. decoctum contra rachitidem.

FŒNICULUM.

FŒNICULI ſemen duplex eſt in officinis, vulgare & dulce.

FŒNICULUM vulgare, *Off:* Fœniculum vulgare, minus, acriori & nigriori ſemine *J. B.* 3. *p.* 2. 2. *Inſt. R. H.* 311: Fœniculum vulgare, Italicum, ſemine oblongo, guſtu acuto *C. B. P.* 147: Fœniculum ſive Marathrum vulgatius *Adverſar. Lobel.* 347: Fœniculum vulgare, Germanicum *C. B. P.* 147. & *Inſt. R. H.* 311: Fœniculum *Dod. Pempt.* 297: vulgò, *Fenouil commun.*

Ex radice vivaci & in plures annos reſtibili, digitali aut majore, rectâ, albâ, ſapore cum quâdam dulcedine aromatico, caulis ſurgit tres aut quatuor cubitos altus, rectus, teres, ſtriatus, geniculatus, lævi, tenui ac virente cortice circumveſtitus, fungosâ interiùs medullâ candidâ farctus, in alas crebras circa faſtigium diviſus. Pediculi veluti quâdam vaginâ caulem & ramos complectuntur, quibus folia inſident ampla, ramoſa, in tenuiſſima ſegmenta diſſecta, atrovirentia, ſapore dulci, odore ſuavi, quorum ſingula ſegmenta teretia ſunt, extrema verò capillamentorum inſtar tenuia. Umbellæ latæ in cacuminibus cauliculorum & ramulorum eminent rotundæ ac in orbem circinatæ Flores roſacei, pentapetali, lutei, odorati, calyci inſident, qui abit in fructum ex duobus ſeminibus compoſitum

oblongis, craſſiuſculis, hinc gibbis & ſtriatis, inde verò planis, nigricantibus, ſapore acriori aut minùs dulci. Spontè naſcitur in locis ſaxoſis & calidis in regionibus ubi culturâ ſemen dulce evadit, & planta aliquantiſper variat; hinc quarumdam Fœniculi ſpecierum varietas. Hîc in hortis colitur. Radices, folia, ſemina in culinis & officinis uſitata ſunt.

Fœniculum dulce, *Off*: Fœniculum dulce majore & albo ſemine *J.B.* 3. *p.* 2. 4: Fœniculum dulce *C. B. P.* 147: Fœniculum ſive Marathrum vulgatius, dulce *Lobel. Icon.* 775: vulgò, *Fenouil doux*.

A vulgari radicibus, foliis, caulibus & flore vix differre videtur, niſi fortè caule minùs procero, & graciliore ac foliis minoribus. Semina quidem multò ſunt majora, ſtriata, albida, dulcia magis, & minùs acria. Hæc Fœniculi ſpecies poſt unum aut alterum annum, iteratâ ſatione ſeminis hîc producti, inquit J. Raius, in hortis paulatim degenerat & in vulgare tranſit, nec in noſtris tantùm ſed in Germanicis atque etiam Italicis, ut teſtatur Cæſalpinus. Unde autumat J. Raius ſemen ejus ex ulterioribus adhuc meridiem versùs regionibus afferri; ex Syriâ fortè ut Lobelius ſcribit, aut ex Inſulis Azoricis, ut alii.

Analyſi chymicâ, Fœniculi folia recentia plurimùm humoris acidi, odori, mediocrem olei tùm eſſentialis tenuis, tùm craſſi portionem, modicùm ſalis fixi alcalini, terræ, & perparùm ſpiritûs urinoſi exhibuerunt. Semina eadem principia præbent, ſed oleum eſſentiale majori copiâ fundunt, cui eorum virtus præcipuè tribuenda eſt; ſubtile enim illud oleum & ſal acidus tenuis ac volatilis ſimul permiſta ſeſe invicem temperant & compoſitum conſti-

tuunt

tuunt ad ſpiritus acidos dulcificatos chymicorum aliquantiſper accedens.

Fœniculum ſpiſſiorem ſanguinis craſim blandè diſſolvit, lympham viſcidam incidit, & fluidiorem efficit. Aperiens eſt hæc planta, diuretica, ſudorifera, ſtomachica, pectoralis & febrifuga.

Apud nonnullos ſpecificum audit contra variolas & morbillos. In febribus putridis quibus adjuncta eſt malignitas, S. Paulli vix ullam plantam Fœniculo ſecundam reperiri aſſerit, ſive ad aperiendum, ſive ad diſcutiendum; hinc variolis & morbillis laborantibus decocto Fœniculi vel ſeminis vel radicum nihil ſalubrius eſſe dicit.

Radix eſt primaria ex radicibus quinque aperientibus majoribus. Ab Ettmüllero veluti antinephriticum egregium, & in renum doloribus ſtranguriiſque polychreſtum proponitur.

Ad quartanam & alias febres intermittentes ſuccus radicum Fœniculi ad ℥iiij. cum ſaccharo edulcatus & jejuno propinatus in aurorâ decem diebus continuis eas fugat. Zacutus qui facile ſed utile illud remedium vocat, obſervat plurimis in lecto bene coopertis ſudores plurimùm moveri, aliis lentæ pituitæ ſcreatum, aliis ructus fœtidos & crepitus. Omnes Fœniculi partes ventriculum roborant, ciborum concoctionem juvant, laxiorem nimis fibrarum ventriculi tonum reſtituunt & firmant, viſcidum mucum parietibus hujus viſceris inhærentem diſſolvunt, ſemen præſertim, unum è quatuor ſeminibus calidis majoribus. Utiliter uſurpatur quando poſt paſtum adfuerint ægritudo, nauſea, ructus, gravitas, tenſio, inflatio ventriculi, item ſegnities, ſomnolentia, capitis dolor, & cætera id genus coctionis læſæ & malè peractæ ſigna à pituitâ mucaginosâ in ventriculo collectâ. Eam enim in-

cidit, attenuat, rugas ventriculi blandè detergit, ſpiritus influos recreat. Eodem modo quoque in inteſtinis operatur; quare in colicis flatulentis ejus uſus eſt egregius: flatus enim ſursùm & deorsùm expellit, unde tritum illud adagium:

Semen Fœniculi reſerat ſpiracula culi.

Pulvis ejus cum ſaccharo in vino à ℥ß. ad ℥j, ante vel poſt paſtum hauritur, vel ſemina integra ſaccharo condita comeduntur. Attamen C. Hoffmannus has doſes de ſemine ſicco ſolùm accipiendas exiſtimat. Tantùm abeſt enim, inquit, ut juvet concoctionem aliorum ſemen aut herba viridis, ut ipſa potiùs adjutorio opus habeant. Confert quoque idem ſemen ad lactis generationem, chylum fluidiorem efficiendo, & lympham aut chylum in mammarum glandulis concreſcentem reſolvendo. Radicis decoctum ſolum, vel etiam floribus Sambuci autLumbricis ſociatum ad lactis abundantiam promovendam ab Ettmullero & Helidæo de Padoanis commendatur: idem præſtant foliorum decoctum aquoſum, vel vinum in quo herba vel ſemen macerata fuerunt.

Fœniculi ſemen medicamentis thoracicis admiſtum aſthmaticos juvat, veteri tuſſi & contumaci medetur.

In oculorum verò affectionibus herba tota ejuſque ſemen eſt commendatiſſima, illis imprimis quorum viſio lucubrationibus nocturnis admodùm debilitata fuit. Seminum pulvis cum ſaccharo quotidiè manè jejuno ventriculo ſumitur. Arnaldus Villanovanus ſemen hoc aceto infuſum, exſiccatum, cum Cinnamomi & ſacchari momento permiſtum commendat ad viſionem integram conſervandam, debilem & jam ferè extinctam etiam in octuagenariis reſtituendam. Ad caliginoſos oculos nihil hoc ſe-

mine efficacius, inquit H. Tragus. Idem præſtat ſuccus foliorum aut radicis, & aqua diſtillata, tùm intùs ſumpta, tùm oculis indita. J. Crato Medicus Cæſareus, referente Raio, quemdam vidit ex ſuffuſione curatum facillimo remedio, radicibus nempe Fœniculi in vino coctis, & decocto oculis ſæpiùs applicato.

Seminum pulvis cum pulveribus reſolventibus utiliter miſcetur in cataplaſmatis & fomentis reſolventibus.

Oleum eſſentiale ex ſeminibus exſiccatis aquâ maceratis diſtillatur vi carminativâ inſigni præditum. Guttæ ſex, decem vel duodecim ſaccharo exceptæ & ex vino ſumptæ dolores colicos flatulentos diſcutiunt, ciborum concoctionem promovent & perficiunt: ex lacte aut decocto pectorali, tuſſientibus & aſthmaticis conferunt.

Aquam ex totâ plantâ diſtillatam ſervant officinæ ad collyria utilem. Herba tota juſculis & ſorbitionibus incocta ad corpus obeſum extenuandum utilis eſſe perhibetur.

Semen adhibetur ſæpiſſimè ad corrigenda purgantia.

℞. Radic. Fœniculi ℥ij. Lentium excorticatar. ℥ß. Caricas ping. n°. iij. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔ij. Sub finem coctionis adde fol. Scordii, M.ß. ſemin. Fœnicul. ʒj. Fiat colatura pro potu in morbillis & variolis ad exanthematum eruptionem promovendam.

℞. Rad. Fœnicul. ℥iij. Semin. Fœniculi ℥ß. Flor. Sambuc. M.j. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. F. decoctum pro potu ſolito in lactis imminutione. Vel

℞. Sem. Fœnicul. dulc. pulver. ʒß. Pulver. Lumbr. terreſtr. ℈j. Fiat pulvis jejuno ventriculo ſumendus.

℞. Rad. Helenii ℥j. Semin. Fœnicul. contuſ. ℥ß. Paſſular. ℥jß. cum aq. ſ. q. F. decoct. in tuſſi & aſthmate.

℞. Mucaginis gumm. Tragacanthæ cûm aq. Hyſſop. extract. & ad ſyrupi conſiſtentiam redact. ℥iij. Syrup. de Eryſimo ℥jß. Olei amygdalar. dulc. ℥j. Olei eſſential. Fœnicul. gutt. x. F. Lohoch in aſthmate.

℞. Fœniculi dulcis ℈j. Aniſi ℈ß. Olei diſtillati Fœniculi gut. j. Sacchar. candi ʒß. M. F. pulvis contra tormina.

Fœniculi viridis comæ acetariis dum adhuc tenellæ ſunt permiſtæ ſuavitatem addunt. Piſces ſive aſſerventur muriâ conditi, ſive elixentur, ſive craticulâ aſſentur, Fœniculi foliis involvuntur à nonnullis ut durent & ut ſapidiores fiant.

Germina Fœniculi teneriora, antequàm cauleſcant, cum ſupernâ radicis parte reciſa, cum oleo & pipere menſis ſecundis adjiciunt Itali & Narbonenſes Galli eodem modo quo nos Apium dulce, *Celery*.

Radices Fœniculi uſurpantur in ſyrup. aperiente cachectico *D. Daquin*, ſyrup. Chalybeato aper. cathartico D. Daquin *Ph. Reg.* antiaſthmatico & antinephritico *ejuſdem*, de Cichor. comp. *Ph. Reg.* de Artemiſiâ *ejuſdem*, de Praſſio & de 5. rad. aper. *Meſuæi.* Semina in Theriacâ, Mithridatio, confectione hamech, Electuar. Catholico cum rheo dupl. pulvere Diarrhodon *Abbatis Nicol. præpoſiti*, Philonio magno, Diaphænico, Benedictâ laxativâ, de Pſyllio, El. de Citro. Folia in aq. vulnerariâ *Penicherii collectan. pharmaceutic.*

FŒNUM-GRÆCUM.

FŒNUM-GRÆCUM, & Fœnu-Græcum, *Off*: Fœnum-Græcum ſativum *C. B. P.*348.*Inſt. R. H.* 409: Fœnu-Græcum *J. B.* 2. 363: *Dodon. Pempt.* 536. *Trag.* 597: Fœnum-Græcum *Gerard. Raii Hiſtor.* 954: vulgò, *Fenu-Grec.*

E radice tenui, candidâ, ſimplici, lignosâ, caulem emittit ſingularem ſemicubitalem, tenuem, virentem, intùs concavum, in alas ramoſque diviſum; folia ex uno pediculo terna, pratenſi Trifolio ſimilia, minora tamen, in ambitu leviter ſerrata, modò oblonga, modò latiora quàm longiora, ſupernâ parte virentia, infernâ cineracea: flores ex foliorum alis naſcentes, papilionaceos, ſubcandidos, ſiliquas verò longas, palmares & ſeſquipalmares, nonnihil planas, falcatas, graciles, anguſtas, compreſſas, mucrone tenui, longo, inani, ſeminibus fœtas non magnis, rhomboidiformibus, lineâ cum cavitate quâdam obliquè ab angulo ad angulum impreſsâ, ſulcatis, odoratis cum gravitate nonnullâ, & flaveſcentibus. In campis ſeritur. Semen ſolùm uſitatum.

Analyſi chymicâ, ex ſeminum Fœnu-Græci ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſeminis, odorem ſaporemque referentis, obſcurè ſalſi & obſcurè acidi ℥xij, ʒij, gr. iiij: humoris rufeſcentis, odoris & ſaporis empyreumatici, ſubſalſi & acidi ℥ix, ʒv, gr. xxxj: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥vij, ʒv, gr. xlviij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xxviij: olei tùm eſſentialis, tùm empyreumatici, fluidi ℔j, ℥j, ʒj, gr. xxxj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥iij, ʒiiij, gr. xlviij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum flaveſcentium ℥iij,

gr. xij : ex quibus lixivio ſalis fixi alcali ʒvj, gr. vij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xij, ʒiij, gr. xxvj : in calcinatione ℔j, ʒiiij, gr. xxxvj.

Fœnu-Græci ſemina ſaporem mucilaginoſum referunt odoremque gratum cum quâdam gravedine. Salem ammoniacalem continere videntur cum multo oleo tùm tenui tùm craſſo implicitum, & terrâ copiosâ quibuſcum mucoſum compoſitum exurgit quod ex eis cum aquâ coctis extrahi poteſt.

Farina ſeminis tumores emollit, digerit, maturat, diſcutit, doloreſque compeſcit, usûs que adeò frequentis eſt ut in fomentis & cataplaſmatibus emollientibus & maturantibus, vel diſcutientibus ferè omnibus uſurpetur, vel ejus mucilago coctione cum aquâ extracta. In clyſteribus emollientibus, carminantibus & anodynis utiliter præſcribitur ad flatus diſcutiendos, humorum acrimoniam obtundendam, inteſtina eroſa muco obducenda, in colicis, alvi fluxibus & dyſenteriâ. Inſuper conducit ejus mucilago ad oculorum ſuggillationes diſcutiendas. Internè rariſſimè uſurpatur. In eryſipelate fotum ſequentem Th. Sydenham laudat.

℞. Semin. Fœnu-Gr. & Lini ana ℥ß. Rad. Althææ, Bulbor. Lilior. ana ℥ij. Folior. Malv. Sambuc. Verbaſci ana M. ij. Flor. Melilot. Hyperic. & Centaur. minor. ana M. j. Coq. in ſ. q. aq. ad ℔iij. F. colatura. Usûs tempore ſingulis decocti libris adde ſpiritûs vini ℥ij. Pars affecta calidè foveatur.

℞. Folior. & flor. Verbaſci M. j. Furfuris triticei Mß. ſemin. Fœnugr. & Lini ana ʒij. Coq. in aq. vel lactis q. ſ. Fiat Enema in teneſmo & dyſenteriâ.

℞. Radic. Althææ & Lilior. minutim inciſarum ana ℥iij. Fol. Malvæ, Althææ, Senecionis, Violariæ, Parietar. & Brancæ urſinæ ana M. j.

Coq. ex arte in aq. comm. ℔vj. ad putrilaginem uſque. Deinde contunde in mortario marmoreo, & per cribrum cerne: colaturam & pultem ſecretam cum farinæ Lini & Fœnu-Græci ana ℥iij. & oleor. Lilior. & Chamæmel. ana ℥ij. coq. igne lento ſæpiùs agitando ad debitam uſque ſpiſſitudinem, & fiat cataplaſma emolliens & maturans.

℞. Farinæ Fænu-Græci ʒiij. Fermenti veter. ℥j. Stercor. columbin. ʒij. Olei Chamæmel. ℥jß. Mell. ℥j. Contunde. M. F. cataplaſma in maturandis abſceſſibus.

℞. Radicum Cyclamin. Bryon. & Cucumer. agreſtis ana ℥ij. Folior. Abſinth. & Mercurial. ana M. ij. Florum Chamæmeli & Meliloti ana M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. & vini albi ſub finem additi ℔ij. ad putrilaginem uſque. Colaturæ & pulti trajectæ adde farinæ Fœnu-Græci & Lupinor. Pulver. Abſinth. Cumini Fœnicul. & Baccar. Lauri ana ℥j. F. ex arte cataplaſma diſcutiens & reſolvens.

Ad iſchiadem, arthriticos dolores & tumores mammarum ſequens cataplaſma à J. Raio commendatur.

℞. Semin. Fœnu-Græci in melicrato cocti ad diſſolutionem uſque q. v. quod deinde contundatur, & iterum cum melle coquatur ad cataplaſmatis ſpiſſitudinem quod ſuper pannum extenſum parti dolenti applicetur.

Inſuper conducit ejus mucilago ad oculorum ſuggillationes diſcutiendas, & à S. Paulli ut optimum ophthalmicum commendatur. Laudatur quoque à Riverio in ophthalmiâ. Poſtulat autem Riverius ut Fœnu-Græci ſemen, antequàm decoquatur vel ex eo mucilago extrahatur, excutiatur per cribrum, ut pul-

vis quo abundat auferatur, poſtmodùm verò aquâ frequenter abluatur.

℞. Mucilaginis ſeminum Fœnu-Græci & Cydonior. extractæ in aquâ Roſar. & Euphraſiæ ana ℥jß. Trochiſcor. albor. Rhaſis ſine Opio ʒj. Tuthiæ pp ʒß. F. collyrium in ophthalmiâ.

℞. Pulpæ Pomor. dulc. ad conſiſtentiam pultis in aq. Fœniculi & Verbenæ coctæ ℔ß. Mucilaginis Fœnu-Græci aq. Roſar. extract. ℥j. Lapid. Hæmatitis exquiſitiſſimè triti ʒj. Camphoræ & Tuthiæ pp. ana ℈j. Boli armen. q. ſ. Fiat epithema pro oculo in ſuggillationibus.

S. Paulli refert ſe aliquoties obſervaviſſe quòd licèt promiſcuè Fœnu-Græci ſemen commendetur utrique ſexui ad alvum adſtrictam emolliendam aut ad ſedanda ventris tormina receptum in clyſteribus, facilè tamen nonnullas mulieres odore illius offendi, & præſertim illas quæ hyſtericæ paſſioni obnoxiæ ſunt. Quare abſtinendum eſſe ſuadet à Fœnu-Græco in præſcribendis illis clyſteribus ſeſquiori ſexui.

Fœnu-Græci ſemen uſurpatur in Syrup. de Marrubio *Meſuæ* & lohoc ſano *ejuſdem*, in ung. de Althæâ, mundificativo de reſinâ, martiato, emplaſtr. Dyachylo, de mucaginibus & de meliloto *Ph. Regiæ.*

FRAGARIA.

Fragaria, *Off*: cujus fructus Fragum: Fragaria vulgaris *C. B. P.* 326. & *Inſt. R. H.* 295: Fragaria ferens Fraga rubra *J. B.* 2. 394: Fragaria & Fraga *Dod. Pempt.* 672: Fragula *Cordi*: Fragum & Trifolium Fragiferum *Tabern. Icon.* 118: Fragaria *Gerard. Raii hiſtor.* 609; vulgò, *Fraizier* & fructus *Fraiſe.*

Ex radice diuturnâ, ſubrufâ, multis fibris capillatâ, guſtu aſtringente, pediculos palmares, tenues, lanuginoſos & in ſummitate ramoſos promit, quorum nonnulli folia, alii flores ſuſtinent, & tenuia quædam edit flagella proſerpentia, ad intervalla nodoſa & folioſa, ad nodos radices agentia, quibus latè ſe propagat: folia autem profert in uno pediculo terna, oblonga, lata, Pentaphylli ſimilia, venoſa, hirſuta, per ambitum ſerrata, ſuperiùs virentia, inferiùs albidiora: flores quatuor aut quini ab uno pediculo exeunt roſacei, quinque petalis albidis in orbem poſitis conſtantes, ſtaminulis numeroſis, brevibus, apices luteos ſuſtinentibus, piſtillo globoſo, & calyce è decem partibus ſeu ſegmentis compoſito. Piſtillum deinde abit in fructum ferè globoſum vel ovato-acuminatum, edulem, carnoſum, mollem, per maturitatem rubrum, quandoque ſed raro albicantem, dulci vinoſoque ſucco prægnantem, odoratum: cui ſemina multa, exigua, extrinſecùs adhæreſcunt. In ſylvis & locis umbroſis ſpontè naſcitur & in hortis colitur, ubi lætiùs viret, & Fraga fert craſſiora & ſuaviora. Fructus inter edulia usûs ſunt frequentioris: inter medicamenta diuretica & aperientia radices & folia.

Analyſi chymicâ, ex Fragorum maturor. ℔v. per B. V. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis fragrantis & vinoſi, grati, primò obſcurè acidi, deindè magis apertè acidi ℔iij, ℥ij: humoris limpidi, manifeſtè acidi, ſubauſteri, ℥xiij, ʒvij. Maſſa ſicca in alambice reſidua per retortam diſtillata præbuit humoris rufeſcentis, empyreumatici, manifeſtè acidi & aſtringentis ℥ij, ʒß: humoris rufi, empyreumatici, tùm acidi, tùm ſalſi & alcali urinoſi ℥j, ʒvj, gr. xxxvj: olei ſpiſſi ad inſtar ex-

tracti ℥j, ʒv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥j, ʒiiij: quæ per 16. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum è cinereo fuſcorum ʒvj: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xx, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ix, ʒj: in calcinatione ʒvj.

Fraga ſaporem vinoſum gratum obtinent, ſucco vinoſo donantur cum multo muco, ſeu terreis & aquoſis partibus permiſto & temperato. Si eorum ſuccus fermenteſcat vinoſus fit, ex quo ſpiritus ardens extrahi poteſt, ac tandem diuturniori fermentatione aceſcit, putreſcit & corrumpitur. Foliorum ſuccus chartam cæruleam rubro colore leviter tingit, intenſiùs verò radicum ſuccus, & ſaporem aliquantiſper ſtypticum, amaricantem referunt. Radices & folia ſale eſſentiali donari videntur, tartareo nitroſo, multo ſulphure & terrâ aſtringente ſimul miſtis.

Fraga refrigerant, ſitim ſedant, æſtum ventriculi compeſcunt, alvum emolliunt, urinam provocant, arenulas expellunt, parùm nutriunt, fugacemque alimoniam corpori exhibent. Hæc maximè ſecundis menſis apponuntur, & ſaccharo inſperſo comeduntur vel ex lactis cremore, vel vino aut aquâ irrigata. Minùs tutum eſt ea comedere cum lacte, quòd facilè in ventriculo coagulatur ab acido Fragorum evòluto ſale. Vino quamdam horum fructuum commentitiam frigiditatem corrigere tentant, ſed perperam: imò, vini admiſtione ſæpè difficiliùs coquuntur in ventriculo, nec adeò facilè mucoſa eorum pulpa diſſolvitur, unde diuturniori morâ efferveſcit & aceſcit, vel corrumpitur; aquâ verò faciliùs diſſolvitur, coquitur & citiùs inteſtina permeat. Eligenda benè matura, & lotione in aquâ ab omni terrâ & eluvie repurgata. Picrocholis con-

venire dicuntur & ſiticuloſis. Verùm in ventriculo & inteſtinis imbecillioribus aut ſaburrâ mucosâ vel etiam acidâ onuſtis facilè corrumpuntur aut aceſcunt, cruditateſque pariunt generi nervoſo noxias, ut in quibuſdam hypochondriacis obſervare eſt. Nonnunquam etiam ſi majori copiâ ingerantur, vinoſis ſpiritibus fermentatione evolutis, viſcerum æſtum augent, aut caput tentant & aliquo modo inebriant, nec gravidis majori copiâ concedenda, nam præterquàm quòd colicam in iiſdem facilè concitant, metuendum eſt ne propter vim diureticam fœtum pellant.

Inſuper aperientia ſunt & ſplenitica dicuntur, viſcerum obſtructiones reſerant, partibus ſuis tenuibus & volatilibus humores lentos & viſcidos diſſolvendo, & blandâ aſtrictione partium fibras roborando. Renes & veſicam expurgant, unde inter antinephritica recenſentur. Mirandum ſanè quod notat C. Hoffmannus *L. 2. de Med. offic. ff* 16. ſe vidiſſe in quodam qui copioſiùs comederat Fraga, multas illorum particulas in matulâ, ita ut renes putarentur colliquati. Certè quidem urina eorum qui aſſiduè Fraga comedunt, fragranti Fragorum odore perfunditur.

G. Fabricius Hildanus *Centur.* 5ª. *obſ.* 38. cujuſdam fœminæ mentionem facit quæ, poſt eſum Fragorum, jejuno adhuc ventriculo, horrendis ſymptomatibus ſtatim vexata fuit, ut lipothymiâ, vertigine, hypochondriorum tumefactione, dolore ventriculi &c. Nec niſi poſt exhibitum vomitorium reſtituta fuit. Sed hîc notandum eſt fœminam comediſſe hæc fraga illota, ſine vino aut ſaccharo. Unde rectè J. Raius exiſtimat eos fructus venenatos fuiſſe ab urinâ, ſalivâ aut halitu ſerpentis vel bufonum (qui Fragis ſummoperè delectari dicun-

tur,) vel inſecti alicujus puncturâ, quod ſuccum quemdam noxium ipſis immiſerat. Sunt, ut obſervat idem Raius, qui ex Fragorum ſolo odore in animi deliquium incidunt. Narrat quoque poſt Velſchium virginem quamdam Auſtriacam ex eſu Fragorum epilepticam factam fuiſſe, atque exinde quotannis tempore quo efflorescunt, paroxiſmo obnoxiam fuiſſe. Sed obſervationes illæ de Fragorum noxis peculiaria tantùm ſubjecta reſpiciunt; unde nihil ex eis adversùs Fragorum ſalubritatem concludendum eſt. Ex Fragorum ſucco julapia parantur æſtate gratiſſima & utilia ad ſitim extinguendam, & ſanguinis æſtum compeſcendum; in febribus etiam utiliter propinantur.

Aqua ex Fragis diſtillatur in officinis pharmaceuticis ad uſum coſmeticum præſertim: ſiquidem illitu faciei maculas & lentigines abſtergit. Ad hunc uſum tamen aqua ex totâ plantâ diſtillata à C. Hoffmanno utpote magis abſtergens anteponitur. At præſtantiores dotes ab autoribus aquæ Fragorum tribuuntur. Cor enim confortare dicitur, vitia thoracis expurgare, morbum arcuatum diſcutere, ſanguinem purgare, ulceribus oris & anginæ auxiliari gargariſatu, calculum renum comminuere, alia etiam juvamenta præſtare, ſi H. Trago credimus. Eadem in calidâ viſcerum intemperie à C. Hoffmanno commendatur, iis præſertim qui puſtuloſam habent faciem, qui ſcabie vel in toto, vel in parte, pruriginosâ & ſiccâ afficiuntur: ſingulis diebus manè ℥jß præterpropter propinatur. Eandem eodem modo ſumptam calculoſis proponit. Verùm aliam longè præſtantiorem adversùs calculum Fragorum aquam ſeu potiùs tincturam J. Bauhinus Geſnero à multis calculoſis commendatam refert, quæ ſic præparatur. Fraga matura in phialam aquâ arden-

te optimâ plenam conjicito, in aquam ardentem poſt horas quadraginta circiter colatam rurſus nova Fraga injicito, ac ſic relinquito optimè tecta ac munita ne aliquid expiret. Cochlear unum ſumatur manè jejuno ventriculo cum ſacchari candi tantillo. At verò licèt J. Bauhinus gratum, probatum, efficaciſſimumque hoc remedium prædicet, dubito tamen de ejus ad calculum comminuendum efficaciâ. Reipsâ renes & vias urinarias ſtimulando, arenulas è ſuis latebris renalibus expellere poteſt; ſed non ſemper felici eventu, imò nonnunquam peſſimo. Si enim arenulæ majores ſint quàm ut per ureteres deſcendere queant, incaſsùm propelluntur in eorum orificia, ubi dolores nephriticos, diros cruciatus, mictionem cruentam, renum exulcerationem, & alia mala excitabunt. Quod quidem Em. Konig de hâc aquâ ſpirituosâ obſervavit, qui *in Regno ſuo vegetabili* refert incautum ejus uſum ulcus renum in quodam ſenatore Baſileenſi induxiſſe.

Fragariæ radices & folia diuretica ſunt & aperientia, & crebri usûs in viſcerum obſtructionibus, in ictero. Aliquantiſper tamen aſtringunt, unde adversùs hæmorrhagias, alvi fluxus, dyſenterias nonnunquam præſcribuntur. Catarrhos & diſtillationes cohibere dicuntur, tùm aſtrictione ſuâ partes roborando, tùm ſerum ſanguinis per urinarias vias educendo. In decoctis & ptiſanis diureticis & aperientibus frequenter uſurpantur, radices præſertim quæ cum Oxalydis radicibus conſociari ſolent, & decoctum ſubrubrum efficiunt. Ubi obſervandum eſt etiam harum radicum decoctum aſſiduè & affatim epotum alvinis excrementis rubentem colorem fæcum vini aut carnium loturæ ſimilem inducere, ita ut primo intuitu ægrotans fluxu hepatico affici videatur. Sed mutato potu ſtatim alvinarum fæcum

color mutatur. Caſpar Hoffmannus aſſerit Fragariam præſtare egregium diureticum in febribus colliquativis, ad aquam intercutem ad renes derivandam. Ejuſdem decoctum adversùs icterum utile eſſe S. Paulli teſtatur: & hoc decoctum palato gratum puerulis ictero laborantibus qui Chelidonii decoctum plerùmque averſantur parare ſolebat.

℞. Herbæ Fragariæ cum toto (ut loqui amant Medici, hoc eſt, plantæ integræ cum foliis, radicibus & flagellis) Cuſcutæ ana M. j. Uvar. paſſular. Corinthiacar. conciſar. vel contuſar. ℥ij. Tartari albi pulver. ℥ß. Coq. in ſ. q. decocti Hord. ad remanentiam ℔j. in quâ diſſolve ſyrup. Berberis ℥j.

Idem refert Fragariam in vino rubro coctam & aliquoties pubi & pectini impoſitam inſtar cataplaſmatis, album mulierum fluxum ſiſtere; quod etiam in pollutione nocturnâ & gonorrhæâ non virulentâ efficaciſſimum comperit.

Nobelius *in Miſcell. natur. curioſor. Dec.* 3. *ann.* 3. *obſervat.* 81. vim traumaticam inſignem Fragariæ aſſignat, & aliquot obſervationibus ulcerum pedum, tibiarum aut crurum ſanatorum & tumorum œdematoſorum reſolutorum ſolâ foliorum Fragariæ contuſorum applicatione comprobat. Quam quidem virtutem tribuit tùm particulis ſalino-ſulphureis tenuibus quibus hæc planta turget, quæ ſtagnantem ſub cute lympham viſcidiorem reſolvere, fracidum ulcuſculorum acorem immutare, & humorum circuitum in loco affecto reſtituere valent, tùm particulis ſuis auſteris ac terreis fixis quæ laxatas cutis fibras ſtringunt, atque ita reſolutam lympham per cutis poros exprimunt, patentia ulcuſculorum ora contrahunt, & illa, novâ ſuccreſcente carne, conſolidant.

Ad perniones, ſeu fiſſuras & intertrimenta manuum & pedum hyberno tempore à ſummis algoribus provenientia, præcavenda, Fraga contuſa cataplaſmatis modo, partibus quæ per hyemem affici ſolent, æſtate per aliquot noctes applicantur.

Fragariæ folia uſurpantur in unguento martiato magno *Fernelii* & ung. mundificativo de Apio *Bauderoni*.

FRAXINUS.

FRAXINUS, *Off*: Fraxinus excelſior *C.B.P.* 416. *I.R.H.* 577: Fraxinus vulgatior *J.B.* 1. 174. *Raii hiſt.* 1702: Fraxinus *Dodon. Pempt.* 833: Fraxinus vulgaris *Parkinſon*: vulgò, *Frêne.*

Alta & procera arbor Fraxinus caudice aſſurgit ſimplici, recto, craſſitudinis ſubinde haud exiguæ, frequenter mediocris: cortice contegitur lævi, cinereo: lignum albidum eſt, læve, durum, & criſpo pectinum diſcurſu undulatum: rami hujus ex adverſo poſiti, teneriores recènſque enati geniculis aliquot nodoſi ſunt, medullamque intùs habent candidam & fungoſam, ſed vetuſtiores toti lignoſi geniculis ac medullâ carent. Frondes pennatæ ex compluribus foliis conſtant, quadruplici, quintuplici, vel etiam ſextuplici pinnarum conjugatione quam impar folium terminat, ad coſtam annexis, oblongis, latis, Laurinis ſimilibus, ſed mollioribus, dilutiùs virentibus, ac nequaquam odoratis, per ambitum leviter ſerratis, & ſicco ſapore, ſubamaro, acri ac mordaci præditis. A tenerioribus ramis juxtà foliorum exortum aliquot prodeunt ſimul dependentes pediculi ramoſi, qui flores plurimos ſuſtinent apetalos, exiguos, gemino apice donatos, & piſtillo bicorni, quibus ſuccedunt fructus plani, membranacei, oblongi, anguſti, aviculárum non-

nullarum linguis aſſimiles, ſeſcunciam longi, parùm culmo latiores, fuſci, in quibus ſemen perficitur ejuſdem penè formæ, ſubrubrum, intùs album, medulloſum, guſtu amaricante ac medicato. Radices ſummâ tellure gaudent & in ſuperficie terræ latè extenduntur. In ſylvis agri Pariſienſis ſponté creſcit. Cortex, lignum, fructus uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex Fraxini foliorum recentium ℔v. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ferè inodori & inſipidi, obſcurè acidi ℥xiiij, ʒv: humoris primò limpidi, magis ac magis acidi maniſeſtè, deinde rufi, leviter empyreumatici, obſcurè auſteri ℔iij, ℥j, gr. liiij: humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒiiij, gr. xxvj: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥iij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥vj, ʒv: que ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xxv, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, gr. xviij: in calcinatione ℥iiij, ʒiij, gr. xxxvj.

Ex corticis Fraxini recentis ℔v. prodierunt humoris limpidi, inodori, ſubacidi, cum levi acredine ℥xij: humoris limpidi, acidi magis ac magis, ſubauſteri ℔j, ℥iij, ʒiij, gr. lx: humoris rufi, fuſci, empyreumatici, intensè acidi, acris, urinoſi & auſteri ℥viij, ʒiiij, gr. xviij: olei ſpiſſi & aquâ gravioris ℥ij, ʒij. Maſſa in retortâ reſidua ſemicalcinata ob retortæ fiſſuram pendebat ℔j, ʒv: quæ calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iiij, ʒiiij, gr. liiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xlv, lixivio extracta ſunt. Partium jactura uberior ob fiſſuram æquavit ℔j, ℥v, gr. lxvj: in calcinatione ℥xij, gr. xviij.

In

In Fraxino Cl. Tournefortius ſalem eſſentialem contineri dicit ferè ſimilem Oxyſali Diaphoretico Angeli Salæ, cum multo ſulphure & terrâ conjunctum. Corticis infuſum vel decoctum vitrioli ſolutionem Gallarum inſtar nigro colore tingit.

Foliis vis vulneraria aſſignatur; cortici ſplenitica, diuretica & febrifuga: ſemini diuretica & aphrodiſiaca. Ligno quoque vis exſiccans & ſudorifera necnon ſtyptica à nonnullis tribuitur.

Folia internè rarò adhibentur. Quidam tamen foliorum & ſummitatum ſuccum quotidiè manè paucâ quantitate potum hydropicis conducere dicunt. Ettmullerus eadem recentia contuſa vulneribus recentibus, & locis quibus hæmorrhagiæ contingunt, impoſita, reverâ balſami vulnerarii vices ſuſtinere ſcribit, & vulgarem ruſticorum curationem eſſe refert. Aqua ex Fraxini foliis diſtillata ad ſurditatem commendatur, referente Ettmullero: eandem potam ictero & calculo mederi Tragus ſcribit.

Cortex & lignum Fraxini ſiccant & attenuant: lienis duritiem ſpecificè emollire dicuntur; unde & in poculis ex hoc ligno factis ſi quis aſſiduè bibat, lienem extenuari aiunt, eoque nomine & corticis decoctum quidam exhibent. Idem cortex febrifugus dicitur & à nonnullis in locum Kinæ Kinæ ſubſtituitur, ſed perperàm. Lignum etiam, referente Ettmullero à nonnullis Germanorum Guaiacum dicitur, & ab illis diureticum & ſudoriferum habetur, licèt hoc ligno viribus longè inferius ſit. Multa de hujus ligni vi vulnerariâ ſympathicâ proferuntur, quæ velut futilia rejicimus.

Sal ex corticis Fraxini cineribus elixus urinas potenter movet, quod quidem illi commune eſt cum reliquis ſalibus alcali lixivioſis. Idem ſal, au-

tore S. Paulli, ex Fraxini tenellis ramulis & corticibus unà extractus mirè convenit variolis & morbillis laborare incipientibus, in aquâ Cardui benedicti, cum tantillo ſyrupi Granatorum vel Rubi Idæi dilutus, à gr. v. ad xv. vel etiam cum Cornu Cervi philoſophicè præparato remiſtus: potentiſſimè enim, inquit, ſudores movet.

Corticis & ſummitatum Fraxini cinis nodulo exceptus, cauterii potentialis ſupplet vicem madefactus & impoſitus, ut teſtatur poſt Lobelium Simon Paulli, indeque foraminulum contractum reſeratum, immiſſo Hederæ folio, fovetur.

Ramulus Fraxini recèns avulſus & unâ extremitate igni commiſſus, alterâ exſudat liquorem ſeu aquam, quæ maximè commendatur in ſurditate.

Semen quod in Officinis pharmaceuticis Ornithogloſſum, Orneogloſſum, Lingua avis, Paſſerina & Anſerina dicitur, quòd avium linguam quodammodo referat, ſale volatili acri nitroſo turget, & diureticum eſt: propterea nephriticis & calculoſis commendatur. Hujus ſeminis poſt plenam maturitatem exſiccati pulvis ad ʒj. non tantùm ad calculum, ſed etiam ad icterum & hydropem remedium præſtantiſſimum à J. Raio dicitur. Idem etiam ſæpiùs ex vino Rhenano exhibitum ad obeſitatem laudatur, nam corpore obeſos ad maciem reducit. Inſuper acrimoniâ ſuâ veneris ſtimulos excitare dicitur. Cum nucleis piſtaceis, pineis, & Saccharo miſcetur & comeditur.

Semen illud diſtillatum oleum fundit empyreumaticum, ab empyreumate per rectificationem liberandum, perquàm acre, potenter diureticum, & velut inſigne antinephriticum à Glaubero *in ſuâ Pharmaciâ Spagyricâ*, magnopere laudatum. Semina Fraxini viridia, ſeu potiùs fructus collecti

ante maturitatem in Angliâ, narrante Raio, muriâ ex aceto & ſale condiuntur pro acetariis.

De antipathiâ inter ſerpentes & hujus arboris ramos foliaque Plinius mira refert. Tanta vis eſt, inquit, ut ne matutinas, occidenteſve umbras cum ſint longiſſimæ, ſerpens ejus arboris attingat, adeò eam procul fugit. Experti prodimus, ſi fronde eâ gyro claudatur ignis & ſerpens, in ignem potiùs quam in Fraxinum fugere ſerpentem. At Camerariùs contrarium ſe expertum ſcribit in ſerpentibus Germanicis: & Moyſes Charas *in Obſervat. & Experimentis de Viperis* aſſerit ſe facto circulo è foliis Fraxini qui habuerat circa tres pedes diametri, viperam vivam in eum immiſiſſe, quæ folia nihil verita, illicò ſub iis ſeſe occultatum ivit.

Ligni materies ad plurima utilis, quippe quæ obedientiſſima, tenaciſſima & duriſſima.

Fraxini ſemen uſurpatur in electuario Diaſatyrio *Nicolai Myrepſi*.

FUMARIA.

FUMARIA & Fumus terræ, *Off*: Fumaria Officinarum, & Dioſcoridis flore purpureo, *C. B. P.* 143. & *Inſt. R. H.* 422: Fumaria vulgaris, *J. B.* 3. 201. *Parkinſ. Raii Hiſt.* 405: Fumaria, *Dod. P.* 59: Capnos, Fumaria, *Lobel. Icon.* 757: Fumus terræ, *Brunsfels. Thalii*: Herba melancholifuga, *Catalog. Altorffin*: Cerefolium felinum aut Columbinum nonnullorum, *Corbei. Pharmac.* 36: vulgò, *Fume-terre* ou *Fiel de terre*.

Fumariæ radix tenuis, alba, modicè fibroſa, rectè dimiſſa: caulis nunc unus, nunc plures brachiati, anguloſi, inanes, glabri, colore partim purpurante, partim in albo virente. Folia ima ex lon-

gis pediculis, latiuſculis & anguloſis tenuiter diſſecta ad umbellatarum fere modum, glauca, alternatim caulibus adnata. Flores congeſti in ſpicam, quæ non è folii alâ oritur, ſed ex adversâ caulis parte, tenues, oblongi, polypetali, anomali, papilionaceorum æmuli, ex duobus tantùm petalis conſtantes quaſi bilabiati, labio ſuperiori in caudam abeunte, cum inferiori ad pediculum conjuncto. Inter hæc labia velut in palato piſtillum poſitum eſt vaginâ obvolutum cum ſtaminibus aliquot apicibus donatis. Singulis floſculis ſinguli ſuccedunt fructus membranacei, cranio ſimiles, ſubrotundi, minutuli, in quibus ſemen parvum, ſubrotundum, ex nigro vireſcens, ſaporis amari, ingrati. In agris & locis cultis ſpontè naſcitur. Planta integra uſurpatur, præſertim florida.

Analyſi chymicâ, Fumariæ floridæ, demptis radicibus, ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & ſaporis ferè expertis, obſcurè acidi ℔j, ℥xv, ʒj, gr. lxvj: humoris primò limpidi, ſubacidi, deinde rufi, ac fuſci, odore & ſapore panem ruſticanum referentis, ſub finem empyreumatici, manifeſtè acidi, ac tandem intensè acidi, auſteri ℔ij, ℥iiij, ʒvj, gr. xlviij: humoris fuſci, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒiij: ſalis volatilis urinoſi ℈j: olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ℥j, ʒvj, gr. xv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒv, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvij, gr. iiij; ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xxx, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, gr. xxvij: in calcinatione ℥ij, ʒvj, gr. xxxij.

Hæc planta intensè amara eſt & chartam cæruleam rubro colore inficit. Sale eſſentiali donatur ammoniacali cum aliquâ ſalis mirabilis Glauberi portione & multo ſulphure conjuncto.

Fumaria purgat bilem & humores aduſtos, verùm magnâ doſi exhibita. C. Hoffmannus ſuccum exhibet ab ℥v. ad ℥x. vel ℥xij. Ad alterandum ad ℥vj. propinari ſolet. Noſtrates verno tempore herbam integram floridam ad M. j. in ſeri lactis ℔j. leviter decoquunt & decoctũ percolatum cum ſyrupi Violarum ℥j. propinant. Diuturnam coctionem non fert; eâ enim ſale ſuo volatili orbatur. Sanguinem fluidiorem efficit, humores tenaces potenter incidit & ſenſim expurgat, obſtructiones aperit, ventriculum & viſcera roborat, urinas & menſes promovet. Hinc in cachexiâ, morbis chronicis, melancholicis, hypochondriacis, ictero, ſcorbuticis affectionibus plurimùm commendatur. Freitagius *in Aurorâ Medicor.* dicit ſe hypochondriacis quos ſimul ſcorbutus affecerat, quique aliis remediis diu exagitati fruſtra fuerant, ſuccum Fumariæ & & Cochleariæ in ſero lactis caprilli, idque imprimis verno tempore, cum ſucceſſu exhibuiſſe. Ettmullerus ſuccum Fumariæ recenter expreſſum cum ſucco Bugloſſi & ſero lactis miſtum, & Vere manè calidè ſumptum in morbis cachecticis & melancholicis commendat. Riverius *in Obſervat.* refert ſucci Fumariæ ℥iij. cuidam ictero laboranti & vomitu frequenti vexato propinatis, primâ exhibitione vomitum fuiſſe cohibitum, eodemque remedio per aliquot dies continuato morbum omninò ſublatum fuiſſe.

In cutaneis affectionibus, ſcabie, pruritu, impetigine, ſerpigine, ſpecificum medicamentum audit. Simon Paulli ſcabioſiſſimos ejus ſimplici infuſo ex ſero lactis vel decocto ex cereviſiâ ſe reſtituiſſe aſſerit. Necnon virgunculam quamdam nobilem ſeptennem delicatulam, ſcabie infeſtatam, univerſalibus præmiſſis, ſequenti decocto non ingrato,

paucis intermiſſis diebus fuiſſe reſtitutam refert.

℞. Herbæ Fumariæ M. j. Fragariæ, Cuſcutæ ana Mß. Radicum Taraxaci, Acetoſæ ana ℨij. Cinnamomi acuti ℨiij. Coquantur in ſeri Tamarindinati q. ſ. F. colatura, quæ clarificata edulcetur cum ſyrupi Berberis q. ſ. Pro ſingulis hujus decocti ℔. adde eſſentiæ Plantaginis ℨij. F. apozema ſumendum ad ℥vj. tertiâ vel quartâ quâque horâ.

Aqua ex Fumariâ diſtillata ſervatur in Officinis, quam diureticam & ſudoriferam eſſe dicunt. Simon Paulli illam deficienti aquæ Cardui benedicti ſurrogare ſolebat. Alii hanc ſudoriferam virtutem illi denegant, niſi cum Theriacâ vel Mithridatio conſocietur.

Camerarius ex Braſſavolâ obſervat hujus plantæ pulvere ſæpiùs exhibito quemdam à melancholiâ liberatum fuiſſe. Pulvis à ℨß. ad ℨj. exhibetur.

Conſerva Fumariæ in Officinis præparatur. Ad eoſdem uſus ad ℥ß. ſumitur.

Extractum quoque conficitur non exiguæ virtutis ad ℨß. vel ℨj. exhibitum. Cum cæteris extractis amaris in cachecticis affectionibus & viſcerum obſtructionibus optimè conſociatur.

℞. Extractor. Fumariæ, Gentianæ, Abſinth. Centaur. minor. & Naſturtii aquatic. ana ℨj. Extractor. Elixir. propr. Paracelſ. Rhabarbar. & cortic. Peruvian. ana ℨjß. Croci martis aper. & cortic. malor. Aurantior. acrium pulverat. ana ℨß. Syrup. Menthæ criſpæ q. ſ. M. F. opiata. Doſis ℨß. bis die.

Externè Fumariæ ſuccus vel aqua diſtillata oculis indita oculorum caliginem diſcutere vulgò creduntur. Idem ſuccus in quo gummi ſolutum fuit, oculis illitus præcavet duplicaturam ciliorum. Ex

ſuccis Fumariæ, Lapathi ſylveſtris, & Enulæ campanæ ſuper ignem inſpiſſatis cum axungiâ porcinâ miſtis unguentum conficitur adversùs ſcabiem & cutaneos affectus perutile.

Ex Fumariâ ſyrupus ſimplex & compoſitus in Officinis nonnunquam reperiuntur.

Uſurpatur Fumaria in electuario de Pſyllio, Electuar. Sennato, Confectione Hamech, Syrupo de Cichorio compoſito.

FUNGUS.

EX TOT FUNGORUM generibus ſive innoxiis, ſive nocivis, de duobus tantum mentionē faciemus qui apud nos innoxiè eſitari ſolent, quorū unus dicitur, Fungus campeſtris eſculentus vulgatiſſimus; alter verò Fungus vernus & eſculentus (*Mouceron*) nuncupatur. Quibus tertium genus adjiciemus ex nocivorum claſſe qui Fungus pulverulentus, Crepitus lupi, & Lycoperdon nuncupatur.

FUNGUS campeſtris eſculentus vulgatiſſimus, Fungus ſativus equinus *Pariſienſium*: Fungus pileolo lato & rotundo, *C. B. P.* 370. *Inſt. R. H.* 556: Fungus campeſtris, albus ſupernè, infernè rubens, *J. B.* 3. 824: Fungi vulgatiſſimi, eſculenti, *Lobel. Icon.* 271: IX. Genus eſculentorum Fungorum, *Cluſ. Hiſt.* cclxviij: vulgò, *Champignon.*

Primo pullulatu globoſus eſt, poſtmodùm paulatim explicatus membranulas ſeu lamellas infrà oſtentat rubentes, confertas: ſuperiùs inoffenſo lævore æquabilis & albus, materiâ intùs candidiſſimâ, pediculo brevi, craſſo. Saporis & odoris eſt boni, primùm è terrâ erumpens, ideoque antequàm explicetur colligendus eſt; nam vetuſtate vitium contrahit & noxius fit, gravem odo-

rem contrahens & fuſcum colorem. Fungus ille vulgatiſſimus in ſylvis & in paſcuis ſpontè paſſim creſcit, & poſt pluvias potiſſimùm exit. In ſuburbanis hortis olitoriis, in pulvinis ex fimo equino & terrâ ſummâ arte & induſtriâ conſtructis ac præparatis, colitur & uberrimè provenit. Horum pulvinorum conſtruendorum & præparandorum ratio *in Commentariis Regiæ Scientiar. Academiæ Pariſienſis ann.* 1707. *pag.* 58. à clariſſ. viro D. Tournefort accurratè enarrata reperitur.

Fungus vernus & eſculentus, *Mouceron* dictus, Fungus pileolo rotundiori, *Mouceron* dictus, *Inſt. R. H.* 557: Fungi verni, *Mouceron* dicti odori & eſculenti, *J. B.* 3. 823: vulgò, *Mouceron* ou *Mouſſeron*, quia ſub muſco communiter provenit & ſub eo latitat.

Primulùm erumpentes hi Fungi, pediculis brevibus fibras deorſum agentibus capitula ſuſtinent Piſo magno æqualia: duodecuplo majorem molem, niſi avellerentur, aſſecuturi; ſed pediculus teres, & in imo criſpus vel rugoſus, ex terrâ non multùm emergit. Cæterùm cluſiles ſunt, rotundique in ſummo, ſubtùs vero, quà inſtar tentorii reflexi, rimoſis è centro ad circumferentiam ſtriis donati: ubi penitùs excreverunt, campeſtrium Fungorum inſtar expanduntur. Totâ verò ſubſtantiâ intùs foriſque candidi, guſtûs gratiſſimi, odoriſque grati, & eapropter menſis lautioribus expetuntur.

Analyſi chymicâ, ex Fungorum campeſtrium, vulgatiſſimorum, eſculentorum, recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, Fungorum odorem & ſaporem referentis, magis ac magis ingrati ac tandem pauliſper urinoſi, obſcurè alcali & ſubſalſi ℔j, ℥xiiij, ʒvij, gr. xx: humoris limpidi, minùs odori & ſapidi, ſubſalſi ℔ij, ʒvj,

humoris limpidi, ejuſdem odoris & ſaporis, ſubſalſi & alcali urinoſi ℥xj, ʒvij, gr. xij: humoris rufi, deinde fuſci, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥j, ʒij, gr. xlvij: olei fluidi & limpidi ʒvj, gr. xlij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒij, gr. x. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥j, ʒiiij, gr. lvj: quæ ritè calcinata cinerum reliquit ʒvj, gr. xlviij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. xxj, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ʒiij, gr. xxix: in calcinatione ʒvj, gr. viij.

Fungi ſalem ammoniacalem eſſentialē continere videntur cujus acidum ſale volatili urinoſo copioſo ſaturatum eſt, & cum oleo copioſo ac paucâ terrâ conjunctum. Hæc principia magnâ phlegmatis copiâ diluuntur. Ex actuoſo illo ſale volatili, urinoſo, ammoniacali, oleoſo, ſapor & odor Fungorum; unde etiam eorum corruptio vel putrefactio facilis. Si enim contuſi ſibi relinquantur ad putreſcendum, in liquorem mucoſum colliqueſcunt qui nullas ſalis urinoſi notas ampliùs præbet, ſed ſalſi & acidi ſalis evoluti. Urinoſus enim ſal volatilis avolavit.

Fungus nonnullis à *funere*, vel à *funus* & *Ago*, vel à *Fungor* dictus videtur, quia veneno ſuo ad funus veſcentes deducit. Quidquid ſit de etymo, Fungus certè hoc nomine non immeritò malè audit, ut qui avidè deglutientibus non raro funeſtus & exitialis fuerit. Nam ut eos prætercam Fungos qui ſe noxios fatentur, & habitu ipſo malitiam produnt; alii non pauci maligni cùm ſint, ſalubres ſimulant, adeòque incautos perſæpè fallunt, & ad ſe colligendum invitant. Unde nos oblatorum ſalubritate ſecuros eſſe non ſinunt colligentium vel imperitia, vel incuria, vel fortè etiam malitia. Quin & ſalubres & eſculenti habiti vitium facilè contrahunt, vel ex genio loci ubi naſcun

tur, vel ex naturâ ſucci quem combibunt, vel ex putridorum aut venenatorum viciniâ & afflatu. Quòd ſi nihil horum ſit, conſentientibus omnibus peritiſſimis Scriptoribus, vel optimi largiùs ſumpti lædunt, ut qui pravum ſuccum generent, ægrè coquantur, ſtrangulent, & bilis ſursùm & deorsùm eruptionem inducant. De his Athanaſius Kircherus *L. de Peſte* ſic loquitur. Fungus qualiſcunque ſit ſemper malignus eſt, ſemper exitialium qualitatum apparatu inſtructus: etſi non ſtatim ſentiatur, frequenter tamen comeſus, neſcio quid tamen occultæ machinationis interiore viſcerum adminiſtratione moliatur. Apagete ergo, inquit J. Raius, iſthæc gulæ blandimenta. Quæ tanta, ut cum Plinio loquar, ancipitis cibi voluptas? An uſque adeò vitæ tædet, ut eam tàm vili offâ permutemus, mortemque ſemper in procinctu ſtantem ſollicitemus.

Symptomata graviſſima, imò lethalia, quæ à deleteriis Fungis excitantur, ſunt maximè vomitus, præcordiorum oppreſſio & anxietas, ſtrangulationis ſenſus, ventris tormina, cardialgia, diarrhæa, dyſenteria, animi deliquium, frigidus ſudor, ſingultus, tremor partium. Foreſtus *De Venenis Obſervation.* 2ª. *p.* 36. ſolo interdùm odore eos comitialis ſimiliſque cerebri morbi, imò ſubitæ mortis cauſam extitiſſe ſcribit, & mulierem ex eſu Fungorum in morbum graviſſimum incidiſſe, & ab eo inſanam permanſiſſe refert. Hildanus *Centur.* 4ª. *Obſervat.* 35. memorat, ſymptomata peſſima cuidam qui manibus tantùm Fungos verſabat accidiſſe.

Hæc ſymptomata quæ Fungi adeò celeriter in ventriculi & inteſtinorum membranis & fibris nerveis concitant à particulis ſalino-ſulphureis, ſubtilibus, acribus & cauſticis provenire videntur. Reipsâ exſiccati & benè cum aquâ calidâ eloti non ita nocent, quia partes illæ acres cauſticæ exſiccatione

vel lotione avolarunt aut extractæ fuerunt. Nonnulli etiam eorum noxam emendare putant aceto vel oleo quæ eaſdem particulas retundunt vel involvunt. Verùm quocumque modo etiam ſumptuoſiſſimo præparati, ad fimetum unde oriuntur relegandi ſunt, fugiendique cane pejus & angue ab omnibus ſanitatis ſtudioſis. Si quis verò forſan venenatos comederit, nullum præſentius poſſem ſuadere auxilii genus, quàm ut emeticum cum copioſo lacte aut oleo bibat, quod & temperandæ acrimoniæ & expellendæ ex ventriculi regione venenatæ materiæ erit accommodatiſſimum.

FUNGUS pulverulentus, Crepitus lupi, & Lycoperdon, *Off*: Lycoperdon vulgare, *Inſt. R. H.* 563: Fungus rotundus orbicularis, *C. B. P.* 374: Fungus orbicularis, *Dod. Deſcript. Pempt.* 484: Fungus pulverulentus, dictus Crepitus lupi, *J. B.* 3. 848: Fungus ovatus, Crepitus lupi, *Tragi*: vulgò, *Veſſe de loup.*

Nullo ferè conſpicuo pediculo nititur: ſubrotundus eſt, nucis Juglandis plus minùs magnitudine, membranoſus, primò dum junior eſt, cute albicante ſubcinereâ, eâque non lævi & æquali ſed velut granulatâ tectus, includens pulpam initio mollem, candidam aut vireſcentem, deinde per tempus medulloſam, levem, raram, ſpongioſam, lividam & veluti fuliginoſam, quæ, dum corrumpitur, in tenuiſſimum, ſiccum, fœtidum & guſtu aſtringentem pulverem abit. Calcatus crepitum edit, & fumum pulverulentum ac fœtidiſſimum emittit.

Alia ſpecies eſt hujus Fungi quæ tantam aſſequitur magnitudinem, ut caput humanum facilè æquet aut excedat, cute membraneâ ſatis firmâ cinctus, in principio ex albo cinereâ, cum tempore lividâ,

ſubſtantiâ lentâ, rarâ : ſiccus adeò levis eſt ille Fungus, ut caput humanum mole æquans unciale pondus quandoque non excedat. Dicitur Lycoperdum alpinum, maximum, cortice lacero, *I. R. H.* 563: N°. XXXVI. generis pernicioſorũ Fungorum ſpecies 3ª. *Cluſii Hiſtor.* cclxxxviij : Fungus maximus rotundus pulverulentus dictus Germanis *Pfofiſt*, *J. B.* 3. 848. Prior ſpecies in agro Pariſienſi ſpontè provenit. Poſterior in Alpibus, Germaniâ aliiſve locis naſcitur.

Analyſi chymicâ, ex hujus Fungi recèns collecti ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris primò limpidi, Fungorum odorem ſaporemque leviter referentis, obſcurè ſalſi, deinde rufeſcentis, alcali urinoſi, ac tandem rufi, & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℔iiij, ℥viij, ʒiij : ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xxxviij : olei fluidi ʒiiij, gr. xv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒij, gr. xxxvj : quæ ritè calcinata reliquit cinerum obſcurè cæruleſcentium ℥ij, gr. xxiiij. Lixivium horum cinerum per chartam bibulam tranſcolatum ſemper turbidum remanſit, & ad tertias evaporatum glutinoſum remanſit & ſpiſſum pultis ad inſtar : tandẽ aſſiduo igne exſiccatum maſſam glutinis taurini ſimilem reliquit ſiccam, quæ aëri expoſita citiſſimè humiditatem & lentorem contraxit : ſicca pendebat ʒiij, gr. l. Saporem ſalſum referebat. Sal ille fixus non merè alcali, ſed ſalſus, aliquam olei portionem retinere videtur, quam in diuturnâ calcinatione nunquam deſerit. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒv, gr. lv : in calcinatione ℥iiij, gr. xij.

Ille Fungus ſalem eſſentialem ammoniacalẽ continet multo ſale volatili urinoſo ſaturatum cum oleo tenui, acri, copioſo, terrâque aſtringente permixtum.

Internè ob metum veneni non exhibetur. Externè aſtringit, incraſſat & humida abſorbet, & ſanguinem ſiſtentibus medicamentis annumeratur. Vulneribus unde ſanguis prorumpit exſiccatus & pulveratus inſpergitur, ulcera manantia exſiccat, hæmorrhoidum fluxum cohibet. Vetuſtiores & juſtam maturitatem adepti, exſiccati & omni pulvere vacui in Germaniâ à tonſoribus omnibus aſſervantur ad hos uſus. Oculis tamen pulvis iſte inimicus eſt, vehementiſſimaſque ophthalmias incautè inſperſus producit.

GALEGA.

GALEGA, *Off*: Galega vulgaris, floribus cæruleis, *C. B. P.* 352: Galega, *J. B.* 2. 342. *Dod. Pempt.* 548. *Raii Hiſt.* 911: Ruta capraria, Fœnum-Græcum ſylveſtre, *Tabern. Icon*: Caprago, *Cæſalp.* 249: vulgò, *Galega.*

Hinc inde per terram ſpargit tenues radices, lignoſas, albas, fibratas, diuturnas, aliquot continuis annis primo vere regerminantes: caules verò tollit bicubitales & altiores, ſtriatos, inanes, ramis compluribus brachiatos: folia Viciæ pinnata, impari alam claudente, longiora, ſpinulam mollem ex extremitate proferentia, ſapore leguminaceo: flores peculiaribus inſident ſurculis ex foliorum alis exortis; jubam longam efficientes, penduli, papilionacei, colore albo, vel ex albo violaceo: quibus ſuccedunt ſiliquæ teretes & quaſi cylindraceæ, tenues, longæ, erectæ, in quibus ſemina continentur plura, oblonga & veluti reniformia. In Italiâ ſpontè creſcit: apud nos in hortis ſeritur. Herba usûs eſt apud Italos crebrioris, apud nos verò rarioris.

Analyſi chymicâ, Galega acidum phlegma co-

pioſum, ſpiritûs & ſalis concreti urinoſi aliquantulum, mediocrem olei, exiguam verò terræ portionem præbet. Salem eſſentialem continere videtur ammoniacalem cum ſulphure & terrâ adeò implicitum, ut mixtum mucaginoſum conſtituat.

Celeberrimum dicitur alexipharmacum & ſudoriferum, venenum, imprimis peſtilentiale, potenter diſcutiens. Illius uſus commendatur in petechiis expellendis, aliiſque morbis peſtilentialibus, ipsâque peſte curandâ, in morbillis, in epilepſiâ infantum, in ictibus ſerpentum & adversùs lumbricos. Eſtur herba ipſa cruda vel cocta, vel ſuccus ad cochlear unum aut alterum exhibetur: in juſculis & apozematibus alexitericis ad M.j. præſcribitur. Fabulam de duello lacertæ & viperæ à Foreſto *L.2°. de falſo urinarum judicio cap. 5°. pag.* 156. relatam, ad vim ejus alexiteriam & vulnerariam comprobandam, ſedulò omiſimus.

Ex totâ plantâ floridâ contusâ & vino albo maceratâ per ſex dies, aqua diſtillatur cui eædem virtutes tribuuntur. Ab ℥j. ad quatuor exhibetur.

GALEOPSIS.

Tres plantæ ſub hoc nomine in uſum medicum veniunt, nempe Galeopſis ſive Urtica iners, magna, fœtidiſſima; Galeopſis anguſtifolia fœtida; & Galeopſis ſive Urtica iners flore luteo.

Galeopsis, Galiopſis, ſive Urtica iners, magna, fœtidiſſima, *Off*: Galeopſis procerior, fœtida, ſpicata, *Inſt. R. H.* 185: Lamium maximum, Sylvaticum fœtidum, *C. B. P.* 231: Galeopſis ſive Urtica iners, magna, fœtidiſſima, *J. B.* 3. *App.* 853: Urtica herculea, *Tabern. Icon.* 536: Galeopſis legitima Dioſcoridis, *Parkinſ. R. H.* 548: Galeopſis vera, *Gerard. Emacul*: vulgò, *Grande Ortie puante.*

Radix ſub terrâ reptat, fibras tenues è geniculis ſubinde dimittens. Caules inde exurgunt cubitales aut ſeſquicubitales, quadrati, hirſuti, inanes, ramoſi. Folia ex adverſo bina, Urticæ majoris nonnihil latiora, acuminata, innocuâ lanugine obſita, in ambitu ſerrata, pediculis longis inſident, ea etiam quæ in caule ſunt. In ſummis caulibus & ramulis flores in ſpicas longas, anguſtas, verticillis non admodùm crebris compoſitas digeſti, monopetali, labiati, purpurei, quorum labium ſuperiùs lineis albis picturatum cochlearis inſtar eſt excavatum, inferiùs verò in tres partes diviſum, medio ſegmento obtuſo, longo, lato, utrinque reflexo, lateralibus parvis, brevibus, cum ſtaminibus purpureis, odorem fœtidum ac gravem ſpirantes. Ex calyce quinquepartito, brevi, patulo, ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina oblonga, mediocris magnitudinis, per maturitatem nigra, in imo calyce recondita. Odor totius plantæ fœtidus & ingratus admodùm. Tota planta agri Pariſienſis incola in uſum venit.

Galeopſis odorem fœtidum bituminoſum refert, ſaporem herbaceum ſubſalſum, aliquantiſper aſtringentem. Ejus ſuccus chartæ cæruleæ colorem non mutat. Unde ſalem ejus eſſentialem Cl. Tournefortius aſſerit ſali terræ naturali ſimilem, compoſitum ex ſale ammoniaco, nitro & ſale cibario, qui hâc in plantâ multo viſcoſo phlegmati uti & ſulphuri & terræ immixtum eſt.

Vulneraria eſt, tumores reſolvit, & dolores demulcet. Infuſum foliorum & florum à ruſticis exhiberi ſolet in pleuritide, nephritide, & adversùs ſcrophulas. Doctor Bowles apud Raium herbæ de-

coctum, vel ejuſdem exſiccatæ pulverem commendat in affectibus lienis. Folia recentia contuſa & phagedenæ impoſita, eam brevi ſanant. Oleum in quo folia & flores per aliquod tempus macerata ſunt plurimùm valet adversùs ambuſta & tendinum vulnera.

Galeopsis anguſtifolia fœtida, *Off:* Galeopſis paluſtris, Betonicæ folio, flore variegato, *Inſt. R. H.* 185 : Stachys paluſtris fœtida, *C. B. P.* 236 : Galeopſis anguſtifolia fœtida, *J. B.* 3. *App.* 854 : Stachys aquatica, *Tabern. Icon.* 377 : Clymenum minus, *Dalechampii Lugd.* 1357 : Sideritis Anglica ſtrumosâ radice, *Parkinſon. Raii Hiſtor.* 563 : Panax coloni, & Marrubium aquaticum acutum, *Gerard:* Tertiola, *Cæſalp* : vulgò, *Petite Ortie puante.*

Radice eſt geniculatâ, reptante, tumoribus inæquali & velut ſtrumosâ : caulibus bicubitalibus & tricubitalibus, modicè rubentibus, hirſutis, aſperis, quadratis, inanibus : foliis ex nodis binis ex adverſo naſcentibus, anguſtis, acuminatis, hirſutis, mollibus, aversâ folii coſtâ rubeſcente, nonnihil aſperis, per ambitum ſerratis, odore gravi, ſapore ſubamaro : floribus ſpicatis, verticillatis, monopetalis, labiatis, purpuraſcentibus, labello variegato : calyculo brevi, quinquepartito : ſeminibùs quaternis, nigris, nitidis, ferè triquetris. In locis humidis ſylvarum & ſecundùm rivulorum ripas ſpontè naſcitur.

Folia amara ſunt & fœtida, & chartæ cæruleæ mutationem ferè nullam eorum ſuccus affert. Salem eſſentialem continere videntur ammoniacalem oleo multo implicitum.

Eædem huic tribuuntur virtutes quæ priori. Vulneraria eſt inſignis. Gerardus hujus herbæ efficaciam

in

in vulneribus ſanandis, experientiâ cujuſdam meſſoris Cantiani, qui crus ſibi falce graviter vulneraverat edoctus, miris illam præconiis celebrat. Folia tuſa cum axungiâ porcinâ vulneribus recentibus imponit. Hinc nomen Panacis coloni. Paul. Hermannus ſyrupum ex eâ paratum optimum eſſe remedium ad raucedinem perhibet. Adversùs tertianas febres à Cæſalpino commendatur.

GALEOPSIS ſive Urtica iners flore luteo, *Off*: Galeopſis ſive Urtica iners flore luteo, *J. B.* 3. 323. *Inſt. R. H.* 185: Lamium folio oblongo luteum, *C. B. P.* 231: Urtica iners tertia, ſive Lamium luteo flore, *Dod. Pempt.* 153: vulgò, *Ortiè morte à fleurs jaunes.*

Radice eſt inæquali, fibris plurimis majuſculis ſtipatâ: caulibus longis, quadratis, infirmis, concavis: foliis binis, per intervalla oppoſitis, viridibus, longis, anguſtis: floribus ad genicula verticillatim caulem ambientibus, monopetalis, labiatis, luteis, galeâ amplâ ad margines pilosâ, quatuor ſtaminibus albentibus cum apicibus luteis, & ſtylo purpureo, bicorni, è centro calycis in medio quatuor ſeminum egreſſo. Rariùs in uſum venit, nonnunquam Lamio vulgari albo ſubſtituitur.

Adversùs alvi fluxus & fluorem album mulierum commendatur. Urinam promovet & lienis morbis medetur ſive externè admota, ſub formâ cataplaſmatis, aut decoctum ejus intùs ſumptum.

Aliæ plures plantæ ſub Galeopſidis nomine apud Medicos authores reperiuntur, ut Lamii ſpecies nonnullæ, de quibus ſuo loco.

GALLIUM.

GAllium duplex in Officinis, luteum & album.

Gallium & Gallium luteum, *Off*: Gallium luteum, *C. B. P.* 335. *Inſt. R. H.* 115: Gallion verum, *J. B.* 3. 720: Gallium, *Dodon. Pempt.* 355: vulgò, *Caillelait* ou *Petit Muguet*.

Radiculâ donatum eſt longo tractu repente, tenui, lignosâ, fuſcâ: ex quâ virgulæ ſurgunt dodrantales & cubitales, tenues, ſubhirſutæ, quadratæ, in apricis rubentes. Folia ad genicula ex intervallis radiatim cauliculos ambiunt longa, anguſta, tenuia, mollia, obſcuro virore nitentia, quina & novena plerùmque. Ad ſingula etiam genicula bini plurimùm ramuli, in quibus, ut & in ſummis caulibus, flores copioſi in racemulos digeſti, parvuli, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifidi, lutei, odore ſuaves: quorum calyx abit in fructum ex gemellis ſeminibus conſtantem ſiccis, ſubrotundis. Summitates floridæ in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex Gallii lutei floridi & recèns lecti ℔iiij, ℥iiij: prodierunt humoris limpidi, plantæ odorem ſaporemque aliquantiſper referentis, obſcurè acidi ℥x, ʒvj, gr. xxxvj: humoris primò acidi manifeſti, deinde intenſi magis ac magis, ſubauſteri, ac tandem ruſeſcentis, empyreumatici, intensè acidi & intensè auſteri ℔ij, ℥x, gr. xxx: humoris alcali, urinoſi, volatilis ℥ij, ʒiiij, gr. xlviij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥ij, ʒj, gr xlviij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒiij, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij: ex quibus ſalis fixi alcali ʒij, gr. xx, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒvij, gr. xviij: in calcinatione ℥v, ʒiij, gr. xxxvj.

Gallii lutei florum ſuccus chartam cæruleam rubro colore tingit, & lac cogit: Gerardus Ceſtrienſes circa Nantvicum Angliæ oppidum, ubi laudatiſſimus conficitur caſeus, coagulo ſuo Gallii lutei ſummitates floridas immittere ſolere tradit, & multò pluris facere caſeos eo coactos, quàm alios quoſcunque.

Acetum ex his ſummitatibus Olaus Borrichius diſtillatione elicuit hoc modo. Recentiſſimas Gallii lutei comas floridas, ad manipulos aliquot lectas cucurbitæ vitreæ commiſit, & ſubitò ſubjecto igne invitavit ad diſtillandũ, ne quam ab aëre aut morâ ſubirent mutationem. Primò ſtillatitiu liquor prodiit penè inſipidus, odore tamen fragrantes Gallii flores non parùm referens. Poſt unam circiter liquoris hujus unciam, ſucceſſit acetum non ingrati ſaporis ad uncias propemodùm tres: tandem validiori igne admoto ſubſecutum eſt cum liquore acido oleum flavum ad drachmas penè duas, nec illud admodùm ingrati odoris. Hoc acetum ferventi infuſum lacti, illud ſtatim coegit & ſeri à caſeoſis partibus ſeparationem quam ab aceto vulgari infuſo experimur, effecit.

Gallium igitur luteum acido, ſubtili, & volatili oleo eſſentiali commixto abundat. A neotericis adversùs epilepſiam commendatur plurimùm. Ejus pulvis ad ʒj. exhibetur, ſuccus ad ℥iiij. vel decoctum manipuli unius in aq. ℔j. quotidiè manè propinatur, jejuno ventriculo.

Inſuper herba aut pulvis ipſius hæmorrhagiam & ſanguinis profluvia ſiſtit. Nonnulli adversùs podagram ejus infuſum ad modum Theæ propinant.

Externè herba recens, tuſa & impoſita ſacris ignibus & ambuſtis medetur. Naribus indita ſanguinis profluvia ſiſtit. Mulierculæ, inquit Tragus,

Gallii decocto infantes aridâ ac exiguâ ſcabie laborantes abluunt, aſſerentes ſingulare id eſſe adverſùs eam experimentum.

℞. Pulver. Gallii lutei & conſerv. flor. Pæon. mar. ana ℥j. Radicis Valerianæ ſylveſtris ʒvj. Pulver. de Guttetâ ℥ß. Myrrhæ & pulver. Lumbricor. terreſtrium ana ʒij. Cum ſyrupo de Stæchade fiat opiata Doſis. ʒij aut ʒiij. manè & ſerò.

Uſurpatur in unguento martiato *Nicolai*.

Gallium album, *Off*: Gallium album vulgare, *Inſt. R. H.* 115: Mollugo montana anguſtifolia, vel Gallium album latifolium, *C. B. P.* 334: Gallium album, *J. B.* 3. 721: Mollugo vulgatior herbariorum, Gallion album quorumdam *Lobel. Icon.* 802.

Hæc à priori differt foliorum magnitudine, florum albo colore. Rarioris eſt usûs: Gallio luteo deficienti ſubſtituitur. Eidem vis antiepileptica tribuitur.

GENISTA.

Genistæ ſpecies duæ in officinis uſurpantur, ſcilicèt Geniſta vulgaris & Geniſta Hiſpanica.

Genista vulgaris, *Off*: Cytiſo-Geniſta ſcoparia vulgaris, flore luteo, *I. R. H.* 649: Geniſta anguloſa & ſcoparia, *C. B. P.* 395: Geniſta anguloſa trifolia, *J. B.* 1. 388: Geniſta, *Dodon. Pempt.* 761: vulgò, *Genêt commun*.

Fruticoſa ſtirps Geniſta eſt, interdùm hominis ſtaturam attingens: radicem habet duram, lignoſam, lentam, flexilem, luteam, fibris quibuſdam obliquis ſubinde ſtipatam: caudices tenues, lignoſos, à quibus plurimæ tenues ſparguntur virgulæ, anguloſæ, virentes, lentæ, & flecti nectique faciles, non raro quoque in alas diviſæ; circa quas fo-

lia exigua, crebra, hirſuta, obſcurè virentia, priora trina, alia ſimplicia, acuminata. Flores virgulis quoque adnaſcuntur eleganti colore, lutei, papilionacei, ſtaminibus recurvis cum apicibus croceis: quibus ſuccedunt ſiliquæ compreſſæ, latæ, per maturitatem nigricantes, in duas partes dehiſcentes, ſeminibus fœtæ planis, duris, ſubrufis, & quaſi reniformibus. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Tota planta, flores, ſemen uſurpantur.

Analyſi chymicâ, phlegma acidum, auſterum præbet, olei & terræ mediocrem portionem, nonnihil ſalis volatilis urinoſi, haud parùm ſalis alcali fixi; odorem fœtidum ad Sambucum vel ad olei empyreumatici odorem accedentem ſpargit. Ejus folia amara ſunt, neque chartæ cæruleæ colorem mutant. Unde C. Tournefortius concludit hanc plantam ſalem eſſentialem continere ſali naturali terræ ſimilẽ cum oleo fœtido plurimo intimè permiſtum. Exinde vero & amaritie inſigni aperit, abſtergit, attenuat, hepatica, ſplenitica & nephritica dicitur. Folia, ramuli & ſummitates Geniſtæ cocta in vino aut aquâ, eorumve ſuccus utilia ſunt hydropicis & omnibus obſtructionibus renum ac veſicæ: partim enim purgant ſeroſos humores per alvum, partim per urinas. Purgat Geniſtæ ſemen non minùs potenter ferè quàm Spartium aut Helleborus, ʒjß. pondere ex hydromelite ventriculo jejuno ſumptum. Quare Matthiolus illud utiliter exhiberi putat adversùs podagram. Idem confirmat Lobelius, ſemine Geniſtæ ſcopariæ vomitum non ſecùs ac Spartio Dioſcoridis ſæpiùs ℥ij. decocto propinato citrà magnam contentionem ſe moviſſe ſcribens. Pulvis ſeminum cum hydromelite doſi ʒj exhibitus in liene tumido, hydrope, ictero utroque à J. Raio commendatur. Flores, inquit Ettmullerus, ſi in

decocto propinentur, per inferiora educunt; ſi in ſubſtantiâ, vomitum cient. Verùm flores recèns decerptos ſæpiſſimè quamplurimos & per ſe acetariis inditos vorat, narrante Lobelio, plebecula Arverniæ & Aquitaniæ, maximâ copiâ innocuos non modò, ſed etiam admodùm guſtui ſuaves: nec quicquam vomitionis aut nauſeæ vel commotionis movere ſolent. Quin apud Brabantos, & Anglos non minùs, gemmantes, dum adhuc virides ſunt, condiuntur ſale & aceto flores, menſiſque inferuntur, capparum olearumve pari commendatione. Creduntur enim non modò cordi vires, ac ſtomacho appetitum augere, ſed etiam obſtructiones reſerare ac calculum frangere. Tunc fortè vis eorum vomitoria ab aceto infringitur.

Paratur ex Geniſtæ ramulorum ac virgultorum aridorum & combuſtorum cinere cum vino tenui albo lixivium quod ad cachexiam & leucophlegmatiam à nonnullis valdè celebratur, & potenter quidem ſeroſos humores cum urinâ per veſicam pellit. Sed acrimoniâ ſuâ, inquit Dodonæus, interna viſcera quandoque & lædit & exedit, quod quidem ipſe in hydropico obſervavi poſt paracentheſim. Vulnuſculum enim ejus non ſolùm non coaluit, ſed inflammatum & ulceratum fuit quandiu hoc uſus eſt lixivio. Obſervat etiam Ettmullerus cineres cautè nec adeò vehementer calcinandos eſſe, ita ut ſal ſalſus maneat: tunc enim nonnihil oleoſarum partium retinet, quibus ejus vis cauſtica demulcetur & irretitur.

Extractum florum à Cl. Tournefortio commendatur ad ventriculum roborandum, & adhibetur in ſuis pilulis balſamicis. Verùm cùm incertæ admodùm ſint illius extracti vires, ſatius eſt ab eo abſtinere, cùm longè præſtantiora in officinis reperiantur ſtomachica medicamenta.

GENISTA Hiſpanica, *Off*: Geniſta juncea, *J.B.* 1. 395: Spartium arboreſcens, ſeminibus Lenti ſimilibus, *C.B.P.* 396: Spartium Dioſcoridæum, Narbonenſe & Hiſpanicum *Lobel. Icon.* 91: Geniſta Hiſpanica Gerardi, *Raii hiſtor.* 1726: Spartium Hiſpanicum, frutex vulgare *Parkins.*

Frutex ad hominis proceritatem aſſurgit, caule brachiali: vimina profert juncea, teretia, obſequioſa, viridantia, ad glaucum accedentia: per quæ dum floret & novella adhuc planta eſt, ſparſa ſunt rara quædam folia, oblonga, anguſta, Oleæ foliis ſimilia, decidua, ramis ferè concoloria. Flores in ſummis ramulis velut in ſpicâ oriuntur multi, papilionacei, ampli, aurei, odoratiſſimi, guſtu dulces, piſtillo in ſiliquam abeunte bivalvem, ſurrectam, uncias quatuor vel quinque longam, compreſſam, aliquantulùm incurvam, colore ferè Caſtaneæ; in quâ ſemina continentur nonnunquam ad viginti, ſæpiùs pauciora, compreſſa, reniformia, rubentia, lucida, ſapore leguminoſo Piſorum ſapori æmulo. In Galliâ Narbonenſi ſpontè creſcit. Hîc in hortis colitur.

Viribus cum Geniſtâ vulgari convenit, quâ tamen efficacior cenſetur.

GERANIUM.

EX tot Geranii ſpeciebus cognitis tres potiſſimùm in uſum medicum veniunt, nempè Geranium Columbinum, Geranium Robertianum, & Geranium Sanguineum.

GERANIUM Columbinum, *Off*: Geranium folio Malvæ rotundo, *C. B. P.* 318: Geranium folio rotundo, multùm ſerrato, ſive Columbinum, *J. B.* 3. 473: Pes Columbinus, *Dod. Pempt.* 61: Geranium

Columbinum Gerardi *Raii hiſtor.* 1059. *Tab. Icon.* 56 : vulgò, *Bec de Grue, Pié de Pigeon.*

Radice eſt albâ, ſimplici, ſurculosâ, caules emittente plurimos, dodrantales & altiores in terram reclinatos : foliis Malvaceis in plura ſegmenta, (ſeptem plerumque inſigniora, aut ſaltem quinque in ſummis caulibus) diviſis, minoribus tamen, candidioribus, minùs glabris, ambituque ſerratis, longis pediculis fultis. Flores bini in eodem ſurculo naſcuntur, propè ſummitates caulium & ramulorum ex adverſo plerùmque foliorum ſiti, parvuli, hilari purpurâ nitentes, pentapetali, roſacei. Ex ſingulorum calyce ſurgit piſtillum, quod deinde abit in fructum roſtratum, quinque ſtriis per longitudinem inciſum, quibus totidem adhæreſcunt capſulæ, in longam, tenuem, acuminatam, ferè ſemiuncialem caudam roſtri gruis inſtar deſinentes, tenues, nonnihil piloſæ, per maturitatem à baſi ad apicem extrorſùm ſe revolventes, ſingulæ ſingulo ſemine fœtæ, oblongo, per maturitatem fuſco.

Geranium Robertianum & Herba Roberti, *Off*: Geranium Robertianum primum, viride, *C.B.P.* 319 : Geranium Robertianum murale, *J.B.* 3.480 : Geranium Robertianum, *Dod. Pempt.* 62 : Gratia Dei, Geranium quibuſdam *Tragi* : Sideritis tertia Geſneri *Columm*: Rupertiana vulgò, *Cæſalpin.* 559 : Herba Ruperti & Geranium ſecundum Dioſcorid. *Lugd.* 1278 : vulgò, *Herbe à Robert.*

Ex radice tenui, colore buxeo, caules ſurrigit dodrantales & cubitales, hirſutos, geniculatos, rubentes, maximè circà articulos & propè terram, ramoſos & nonnullis pilis obſitos. Folia promit partim à radice, partim ex geniculis, hirſuta, pediculo rubente, hirſuto, Matricariæ ferè diviſurâ, ſe-

gmentis primariis duntaxat tribus, odore, ubi teruntur, Paſtinacæ, ſapore aſtringente, per oras aliquantulùm rubentia, interdùm tota. Flores purpurei, dilutiore purpurâ ſtriati, pentapetali, roſacei, è calyce hirſuto, atrorubente, quinquepartito exeunt; apicibus in medio croceis, ſuccedunt roſtra mucronata, cum ſeminibus priori ſimilibus. Tota herba eſt odore gravi ſatis, attamen haud injucundo.

GERANIUM ſanguineum & ſanguinaria, *Off*: Geranium ſanguineum maximo flore, *C. B. P.* 318. & *Inſt. R. H.* 267: Geranium ſanguineum, ſive Hæmatodes, craſsâ radice, *J. B.* 3. 478: Geranium ſeptimum, Αἱματῶδες *Cluſ. hiſt.* cij: Sanguinaria radix & Geranium tertium *Tragi*, 548: Geranium ſanguinarium, *Tabern. Icon.* 774.

Craſsâ hæret radice, rubrâ, multis, longis, craſſiuſculis appendicibus auctâ, aliquot fibris donatâ, novas ſub terram propagines ſingulis annis ad latera ſpargente, quæ non modò fibras ſimiliter agunt, ſed etiam craſſioribus radicibus interdùm ſeſe firmant: caules emittit plures, cubitum altos, rubentes, hirſutos, geniculatos, in multas alas diviſos. Ad ſingulos nodos bina naſcuntur folia circumſcriptione rotunda, ſed in quinque lacinias, trifidas plurimùm, ad pediculum ferè diſſecta, hirſuta, ſupernè virentia, ſubtùs caneſcentia, ſicco & aſtringente ſapore prædita. Ex ſuperioribus alis oblongi naſcuntur pediculi, unicum ſuſtinentes ſinguli florem, inter reliqua Geranii genera maximum, Ciſti maris flori fermè parem, colore eleganti rubro, quinque foliis compoſitum, decem intùs ſtaminulis, quæ quinque nervoſis, hirſutis, viridantibus foliolis ſubtùs natis ſuffulciuntur. Roſtra ſuboriuntur pentagona, ſemen intumeſcenti-

bus utriculis ſeu torulis continentia, quod maturum cum ſonitu exilit, circumvolventibus ſe utriculorum mucronibus.

Geranium columbinum in pratis & hortis frequèns naſcitur; Robertianum in veteribus muris, cæſis arboribus, aggeribus ſepium & locis ruderatis paſſim provenit; Sanguineum verò in ſylvis & dumetis ſæpiùs occurrit. Tres illæ Geranii ſpecies ſæpe indiſcriminatim ſumuntur, ſæpiùs tamen Robertianum.

Analyſi chymicâ, ex Geranii Robertiani floridi, demptis radicibus ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, primò odoris & ſaporis herbacei, deinde ſubacidi ℥ix, ʒj, gr. xxvij: humoris primò limpidi, deinde rubeſcentis magis ac magis, acidi, ſubauſteri, odorem & ſaporem panis ruſticani referentis, ac tandem auſteri ℔ij, ℥x, ʒvj, gr. xlij: humoris fuſci, ſale volatili urinoſo aliquantiſper impрægnati & intensè auſteri ℥j, ʒiiij, gr. xviij: olei adipoſi ʒvij, gr. x. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥iij, ʒv, gr. xxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, gr. lx: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒvij, gr. xxij; in calcinatione ℥ij, ʒiiij, gr. xxxviij.

Geranii Robertiani folia ſapore ſtyptico, ſalſo, acidulo donantur, chartam cæruleam rubro colore tingunt, Bitumen aut Petroleum redolent. Ex his liquet ſalem eſſentialem in hâc plantâ contineri aluminoſum cum aliquâ olei fœtidi portione & modico ſale ammoniacali conjunctum.

Robertianum Geranium inſigne vulnerarium eſt & aſtringens, & præ cæteris temperatum, inquit Ettmullerus; unde in potionibus & decoctis vulnerariis frequenter uſurpari ſolet. Potenter quoque

reſolvit, ſanguinis fluxum ſiſtit, ipſumque ſanguinem coagulatum reſolvit, vulnera & ulcera mundificat. Vinum in quo folia contuſa per noctem macerata fuerunt, hæmorrhagias quaſcunque ſiſtit. Ejus pulvis ad ʒj. in vino generoſo ſumptus ad uteri flatus diſcutiendos multùm prodeſt.

Externè in catharris & tumoribus ſub cataplaſmatis formâ folia contuſa, ſive in vino cocta parti dolenti utiliter admoventur. Tumores pedum œdematoſos reſolvunt contuſa, & cum ſale & aceto ſubacta. Uſus eſt vulgo, inquit J. Raius, ad eryſipelata, mammarum & pudendorum ulcera & vulnera. Ettmullerus ejus ſuccum ſubactum cum pauxillo Terebinthinæ in balſami formam commendat, quod applicatum ea tutò, citò & jucundè curat. Fabricius Hildanus aſſerit ſimplex ejus decoctum mammis cancroſis applicari ſæpè non infelici ſucceſſu.

Geranii ſanguinei folia ſtyptica ſunt & ſubſalſa. Chartam cæruleam rubro colore vivido, æque ac alumen, inficiunt: itaque vis ejus vulneraria pendet potiſſimùm ab aluminoſo ſale cum magnâ ſulphuris & terræ copiâ & tantillulo ſalis volatilis concreti.

Hujus plantæ folia utiliter uſurpantur in decoctis & juſculis vulnerariis, & ad catharros cohibendos.

Geranii Columbini folia palato ſaporem referunt herbaceum, ſalſum, ſtypticum, & glutinoſum: chartam cæruleam rubro colore tingunt: ſalem eſſentialem aluminoſum obtinent in viſcido phlegmate dilutum. Syrupus ex eorum ſucco paratus à C. Tournefort adversùs dyſenteriam commendatur. Ejus extractum ad idem valet. Ejus folia in potionibus, decoctis, emplaſtris, oleis, & unguentis ad-

verſùs contuſiones & vulnera uſurpantur: herba quocunque modo exhibita ſanguinem undecunque manantem mirum in modum compeſcit.

GNAPHALIUM.

PLANTÆ duæ genere diverſæ ſub Gnaphalii nomine in uſum medicum veniunt, Gnaphalium Pes cati dictum, & Gnaphalium vulgare ſeu Filago.

GNAPHALIUM, Pes cati, Æluropus, Hiſpidula, *Off*: Elychryſum montanum, flore majore purpuraſcente, *Inſt. R. H.* 453: Piloſella major quibuſdam, aliis Gnaphalii genus, *J. B.* 3. 162: Gnaphalium montanum flore rotundiore, *C. B. P.* 263: Gnaphalium montanum ſuaverubens, *Lobel. Icon.* 483: Auricula muris *Lonic*: Lagopiron Hippocratis, *Geſner*: Gnaphalium montanum Gerardi *Raii hiſtor.* 283: Gnaphalium montanum ſive Pes cati, *Parkins*: Lagopus ſecundus *Tragi* 332: vulgò, *Pied de Chat.*

Radicibus fibroſis hinc inde repit & humi fundit circumcirca appreſſa ferè terræ folia oblonga, cum acumine rotundiore, dilutè virentia, incanâ lanugine obſita infernâ parte: inter quæ ſurgunt caules palmares aut dodrantales tomentoſi, candicantes, foliis veſtiti longis, anguſtioribus, è quorum cacumine glomerati pendent flores multi floſculoſi, plurimis ſcilicèt floſculis conſtantes, ſtellæ ad inſtar diviſis, embryoni inſidentibus & calyce comprehenſis ſquamoſo, ſplendido. Embryo autem deinde abit in ſemen pappis inſtructum.

Hujus duæ habentur ſpecies, altera flore majore, & ſquamulis latioribus, altera flore minore, ſquamulis anguſtioribus: utraque floris colore albo & purpureo variat. In agro Pariſienſi ſpontè naſcuntur, & delectantur montoſis herbidis & vento perflatis. Flores imprimis uſurpantur.

Analyſi chymicâ, ex Gnaphalii floridi ℔iijß. demptis radicibus per B. V. diſtillatis prodierunt humoris primò inſipidi, deinde obſcurè acidi ℔ij, ℥v, ʒiij, gr. xlviij. Maſſa reſidua per retortam diſtillata præbuit humoris limpidi, manifeſtè acidi & ſubauſteri ʒvij, gr. lx: humoris fuſci, ſale urinoſo imprægnati & intensè auſteri ℥ij, ʒiiij, gr. lvj: olei adipoſi aquâ gravioris ℥ij, ʒv, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒj, gr. xxxvj: quæ per tredecim horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iij, ʒj, gr. vj: ex quibus lixivio ſalis fixi leviter alcalini ʒj, gr. lviij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, gr. lij: in calcinatione ℥iiij, gr. xxx.

Pes cati ſuccum obtinet lentum & viſcidum; conſtantem ſale eſſentiali, vitriolico, ammoniacali, ſulphure copioſo, & multo phlegmate.

Inter moderatè refrigerantia, ſeu incraſſantia efficaciter aſtringentia, & agglutinantia reponitur, atque id circò herba vulneraria aſtringens perhibetur: cujus uſus commendatur ad pulmonum affectus, qui ob imbecillitatem, laxitatem nimiam, & continendi ſanguinis impotentiam oriuntur. Tuſſim ſedat, humorum acrimoniam demulcet, expectorationem promovet, pectoris infarctus reſolvit, ſanguinem ſiſtit, pulmonum exulcerationem præcavet, ulcera abſtergit & conſolidat. Maximè verò his convenit quibus à capite, ac aliis partibus fit fluxio in thoracem, & quibus pulmones pituitoſo humore multo infarciuntur. Humoris enim irruentis impetum cohibet, craſſitiem digerit, partem affectam roborat & expectorationem movet, in ſputo nimio & cruento, dyſenteriâ utiliter adhibetur infuſum & decoctum ejus vel ſyrupus ex eo confectus, tùm ſimplex, tùm compoſitus.

Conditum ex floribus paratum in officinis præparatur ad eadem utile.

Gnaphalium vulgare, Filago, Herba Impia, *Off*: Filago ſeu Impia, *Dod. Pempt.* 66: *Inſt. R. H.* 454: Gnaphalium Germanicum, *I. B.* 3. 158: Gnaphalium vulgare majus, *C. B. P.* 263: vulgò, *Herbe à Cotton.*

Plures ex eâdem radice fibratâ & capillatâ caules ſurrigit tenues, ſemipedales & dodrantales, plurimùm erectos, teretes, incanos, & lanugine obſitos, ſummâ parte ramoſos, foliis veſtitos creberrimis, nullo ordine poſitis, pariter lanuginoſis, anguſtis, oblongis: florum globuli tùm in extremis ramulis, tùm in ipſis angulis quos ramorum divaricationes efficiunt, ſeſſiles, è pluribus floribus ſtipatis coagmentatis naſcuntur. Sunt autem flores qui globulos hoſce componunt & ipſi compoſiti è floſculis ob exiguitatem ſuam ægrè viſibilibus, quinquefariam diviſis, embryoni inſidentibus & calyce ſquamoſo, ſed nequaquam ſplendente aut ſpecioſo comprehenſis. Embryo autem abit deinde in ſemen pappis inſtructum.

Filago rariùs in uſum venit: vulneraria & aſtringens exiſtimatur. A nonnullis Pedi cati ſubſtituitur ad cruentam expuitionem in pleuritide. Decoctum manipuli unius in aq. comm. ℔ij. præſcribitur. Dodonæus exſiccantem facultatem & nonnihil aſtringentem illi tribuit. Hinc fortaſſe, inquit J. Raius, hæmorrhagiis, dyſenteriæ, nimio menſium fluori, atque etiam anginæ conducit. Aquam ab hac plantâ diſtillatam ad cancrum, præcipuè mammillarum utiliſſimam Dodonæus aſſerit: quippe quæ cum linteolis ſemel in die impoſita occultos cancros continet, ne exulcerentur. Sunt verò, inquit, qui Aſari foliis hujus aquâ madefactis non infeliciter ad cancros reprimendos utuntur.

Lobelius occiduæ Angliæ plebem herbâ contusâ oleo maceratâ & coctâ, ad livores, concuſſiones, cæſa & verbera feliciter uti ſcribit.

GRAMEN.

DUÆ Graminum ſpecies uſurpantur in officinis, Gramen caninum & Gramen Dactylon.

GRAMEN caninum vulgare, *Off*: Gramen loliaceum radice repente, ſive Gramen officinarum, *Inſt. R. H.* 516: Gramen caninum arvenſe, ſive Gramen Dioſcoridis, *C. B. P.* 1: Gramen repens officinarum fortè, triticeæ ſpicæ aliquatenùs ſimile *J. B.* 2. 457: Gramen caninum arvenſe, ſive primum, ſive Gramen Dioſcoridis & officinarum, *C. B. Theatr.* 7: Gramen, *Dod. Pempt.* 558: Gramen caninum, ſive Canarium primum, *Tabern. Icon.* 201: vulgò, *Chiendent.*

Radicibus eſt candidis, nonnihil flaveſcentibus, longè latèque repentibus, geniculatis per intervalla, lineam aut ſeſquilineam craſſis, ſibi invicem implicitis, ſapore ſubdulci, cum aliquâ ſtypticitate. Culmi ad duos penè cubitos aſſurgunt recti, nodoſi, foliis donati quatuor vel quinque in eodem culmo, è totidem geniculis exeuntibus, baſi caulem inſtar vaginæ ambientibus, palmum ſuperantibus, anguſtis, tres lineas latis, & in exquiſitum mucronem abeuntibus. Flores ſpicatim ſummo culmo inſident ſtaminei, per duos verſus digeſti, cum ariſtis brevioribus & ſeminibus oblongis fuſcis, ad Tritici formam accedentibus. In agro Pariſienſi frequens naſcitur.

GRAMEN Dactylon, *Off*: Gramen Dactylon, radice repente, ſive officinar. *Inſt. R. H.* 520: Gramen repens, cum paniculâ Graminis mannæ, *J. B.*

2. 459 : Gramen Dactylon, folio arundinaceo, majus, aculeatum fortè Plinio, *C. B. P.* 7 : Gramen legitimum, *Cluſ. hiſtor. ccxvij.*

Ex radicibus perennibus, longis, nodoſis, geniculatis, candicantibus, longè latèque ſerpentibus, ſubinde plurimis locis germinantibus, fibras parvas ex ſingulis geniculis ſpargentibus, ſapore ſubdulci, culmi pedales, Canino breviores ſæpe ruſeſcentes, rotundi, geniculati aſſurgunt : è quibus folia in imâ parte mutuo amplexu ſtipata prodeunt, brevia, anguſta, hirſuta, in supernâ culmorum parte longiora. Culmi ſeu calami in quaternas, quinas, nonnunquam ſenas ſpicas virides, per maturitatem nigricantes, aliquando ex atro purpureoque colore mixtas, deſinunt : quarum utriculi brevibus ariſtis donati, ſæpe ab unâ parte coſtæ propendent, dorſo libero exiſtente. In agro Pariſienſi minùs frequens occurrit quàm Caninum, uberrimè creſcit meridionalibus in Galliæ regionibus. Utriuſque Graminis radices indiſcriminatim uſurpantur.

Analyſi chymicâ, ex radicum Graminis canini exſiccatarum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi ferè inſipidi & inodori, obſcurè acidi ℥x, gr. xxxvj : humoris primò ſubacidi, deinde manifeſtè acidi & ſubauſteri ℔j, ℥ij, gr.xxx : humoris rufi, odoris & ſaporis empyreumatici, ſubſalſi, intensè acidi & intensè auſteri ℔j, ʒvij, gr. xij : olei ℥ij, ʒij, gr. xlviij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℔j, ℥iiij, ʒvj : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒij : ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. l, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xj, ʒvij, gr. xviij : in calcinatione ℔j, ℥ij, ʒiiij.

Radices Graminis ſaporem obtinent ſubdulcem, aliquantiſper ſaccharinum cum aliquâ aſtrictione.

Salem

Salem continere videntur eſſentialem ſali corallio-rum analogum cum multo ſulphure permiſtum.

Refrigerant moderatè, aperiunt & ſubaſtringunt: urinas blandè movent, abſque irritatione, ad obſtructiones hepatis, lienis, maximè ſi febres ex iis ſcaturiunt, item ad calculos renum pellendos valent. Ubi eſt inſignis viſcerum dyſcraſia calida, cum eorumdem obſtructione plurimùm commendantur; C. Hoffmannus enim obſervat eas ſine calefactione opus ſuum perficere, & ſimul cum levi aſtrictione partium ſolidarum tonum firmare. Iis frequenter utimur in ptiſanis, decoctis & juſculis diureticis & aperientibus, ad hepatis & lienis infarctus reſolvendos. Ettmullerus poſt Sylvium refert occaſionem hujus effectûs ſuggeſtam fuiſſe ab experientiâ in bobus qui hyemali tempore ferè obſtructioni folliculi fellei ductûſque ejus cyſtici, vel à mucilagine viſcosâ, vel concremento calculoſo obnoxii ſunt: aſt æſtivo tempore eſu Graminis iterùm curantur & liberantur. Earumdem decoctum à nonnullis quoque ad enecandos & abigendos infantum lumbricos uſurpatur.

Fredericus Hoffmannus plurimùm laudat decoctum verno tempore paratum ex radicibus recentibus Graminis, Cichorii, Petroſelini, Aſparagi & Urticæ minoris cum foliis, pro hypochondriacis & atrophiâ laborantibus ex venarum lactearum obſtructione.

In cruentâ expuitione ſuccus radicum & foliorum utiliter uſurpatur.

Earumdem radicum aqua diſtillata infantibus propinatur ad eorum vermes necandos. Earum quoque verno tempore collectarum & exſiccatarum, pulvis ad ʒj. exhibitus à nonnullis ad lumbricos necnon etiam & in rachitide præſcribitur.

℞. Rutæ murariæ, Polytrici, & radicum Graminis canini exſiccatar. & pulveratar. ana p. æq. F. Electuar. cum ſyrup. de 5. rad. aper. Doſis ʒj. bis die, in rachitide.

℞. Radicum Gramin. mundatarum, contuſarum & minutim conciſar. M.j. Glycyrrhiz. exſiccatæ raſæ & contuſ. ʒj. Coquantur in ℔iiij. aq. comm. ad ℔iij. Sub finem adde nitri purificati ʒß. F. ptiſana pro potu ſolito ad urinam promovendam, & viſcerum ac ſanguinis æſtum temperandum.

Radix Graminis uſurpatur in ſyrupo de Ibiſco *Fernelii* & ſyrupo de 5. radicibus aper.

GRATIOLA.

GRATIOLA, *Off*: Digitalis minima, Gratiola dicta, *Moriſſon hiſt. Oxon. p.* 2. 479. *Inſt. R. H.* 165: Gratiola centauroides, *C. B. P.* 279: Gratiola, *J. B.* 3. 434. *Dod. Pempt.* 362: Gratia Dei, *Cæſalpini* 265: Gratiola vulgaris, *Parkins*: Gratia Dei, cujus ſemen Gelbenech, Papaver ſpumeum fortè *Anguillar*: Limneſium ſive centauroides *Cordi*: vulgò, *Gratiole, herbe à pauvre homme.*

Radicibus eſt obliquè repentibus, albis, geniculatis, fibriſque multis deorſùm vergentibus ſtipatis: quæ caules emittunt erectos, crebris geniculis diſtinctos, ſeſquidodrantales & longiores: in quibus folia bina ex adverſo naſcuntur unciam ſuperantia, ſemiunciam lata, glabra, venoſa & intensè amara. Ex eorum alis emergunt flores ſingulares, monopetali, tubulati, poſteriùs perforati, flaveſcentes, & lineis fuſcis virgati, cornu modo incurvi, octo lineas longi, tres lineas craſſi, anteriùs hiantes & in duo labia diviſi dilutè purpuraſcentia: labium autem ſuperius quaſi cordiforme & ſurſùm

reflexum, inferiùs tripartitum. Calyx monotomos, in quinque partes diviſus, ex cujus fundo piſtillum emergit longius, quod mutatur in capſulam dilutè rufeſcentem, è rotundo acuminatam, in duo loculamenta diviſam, ſeminibus fœtam tenuibus & rufeſcentibus. Agri Pariſienſis incola naſcitur ſecùs rivulos, & in pratis udis, Junio & Julio florens. Semina Auguſto & Septembri perficiuntur. Herba & radices in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex Gratiolæ floridæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ferè inſipidi & inodori, ſubacidi, obſcurè ſalſi ℥xv, ʒj, gr. lxiij: humoris primò limpidi, magis ac magis acidi, auſteri, ſub finem rufeſcentis, intensè acidi & intensè auſteri ℔iij, ℥vj, ʒij, gr. xlij: humoris rufi, intensè acidi, aliquantiſper alcali urinoſi, & auſteri ℥ij, ʒiij, gr. xlviij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, gr. vj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒvij, gr. xij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiiij, gr. xxxvj; ex quibus ſalis fixi alcali ʒv, gr. xviij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, gr. xlv: in calcinatione ℥iij, ʒij, gr. xlviij.

Tota planta inodora, inſigni amarore donatur cum obſcurâ aſtrictione. Sale eſſentiali tartareo, vitriolico donatur, cum multo ſulphure acri & craſſo. Inter purgantia medicamenta hydragoga refertur: reipsâ lentam pituitam vehementer expurgat, non modò per inferiora, ſed etiam per vomitum. Hydropicis imprimis commendatur. Prodeſt adversùs diutinos coxendicis dolores, adversùs inveteratas febres ſive tertianas ſive erroneas, jecur & lienem ab obſtructionibus liberat, ventriculi lumbricos pellit. Sed cum vehemens ſit purgans, nonniſi robuſtis naturis convenit: debilioribus

Ll ij

enim ſæpe dira excitat ventris tormina aut ſuperpurgationes. Herba recens ad Mß. vel ſicca ad ʒj. in aquâ vel vino macerata præſcribitur, ſed longè tutior ac mitior eſt, ſi cum lactis ℔ß. leviter incoquatur & colatura propinetur.

Ejus extractum cum vino paratum ad ʒß vel ℈ij. præſcribitur, conſerva verò ad ʒij vel ʒiij uſurpatur.

In enematibus foliorum ad M. j. in ſero lactis vel ipſo lacte vaccino decoctum minori cum periculo uſurpatur. Cavendum tamen ne hæc enemata præſcribantur dum æſtuant viſcera, aut ad inflammationem proclivia ſunt.

Folia recentia contuſa & impoſita, vulnera conſolidant & curant, teſte Cæſalpino. Eadem capiti impoſita hydrocephalis mederi Hermannus ſcribit.

℞. Folior. Gratiolæ virid. ʒij. vel exſiccator. ʒj. Injiciantur in lactis ferventis ℥vj. Infunde per noctem. Colaturam æger capiat manè.

℞. Folior. Gratiolæ ʒj. Macerentur per noctem in aq. font. ℥vj. F. colatura, in quâ contunde Amygdalas dulces n°. vj. Expreſſione dilue ſyrup. Violar. vel de Althæâ ℥j.

℞. Gratiolæ viridis M.j. Centaur. minor. Abſinth. ana M.ß. Seminis Tanaceti & Santonic. ana ℥ß. Coq. in ſero lactis. Fiat clyſter ad enecandos & expellendos vermes præſertim aſcarides.

℞. Gratiolæ, Soldanellæ, folior. Ebuli, Aſari, Sambuci, florum Geniſtæ, Perſicorum, ana M.ß. corticis Sambuci, Frangulæ, radicis Ireos vulgaris & Eſulæ ana ℥j: pulpæ Colocynthid. p. j. Coquantur in urinâ. Fiat cataplaſma hydrocephalo calidè applicandum. *Paul. Hermans in Cynoſurâ M. Medicæ.*

GROSSULARIA.

INTER plures Groſſulariæ ſpecies tres potiſſimùm inter edulia & medicamenta recipiuntur : ſcilicèt Groſſularia Uva criſpa dicta, Groſſularia Ribes dicta, Groſſularia olens Ribês nigrum dicta.

GROSSULARIA, Uva criſpa dicta, *Off*: Groſſularia ſimplici acino vel ſpinoſa ſylveſtris, *C. B. P.* 455. *Inſt. R. H.* 639 : Uva ſpina, *Matthiol.* Uva criſpa, ſive Groſſularia, *J. B.* 1. 47 : *R. H.* 1484 : Uva criſpa, *Dod. Pempt.* 748 : Criſpina vera, *Cordi* : Cæanothus ſpina, *Theoph* : vulgò, *Groſelier blanc épineux*, & fructus *Groſeille blanche.*

Ex radice lignoſâ, fibris non deſtitutâ, hic frutex exurgit bicubitalis & altior, numeroſâ ſtolonum ſegete luxurians, varièque in ramulos ſubdiviſus, cortice in adultioribus ramis purpurante, in junioribus virgis & ſurculis albicante, materie ferè buxeo colore palleſcente, ſpinis longiuſculis acutis ac rigidis ad foliorum exortum paſſim armatus, ſingularibus, binis aut ternis. Folia promit brevibus pediculis innixa, unguem lata, nonnunquam ampliora, nonnihil rotunda, modicè diviſa, vitigineis quodammodò ſimilia, ſuperiùs ſaturo virore ſplendentia, inferiùs dilutiora, mollia & modicè piloſa, ſapore acido. Flores parvi, ſuavi, ſed nonnihil gravi odore, ſimul multi ex eodem tuberculo ex quo folia prodeunt, ex pediculo breviſſimo punicante, hirſuto, nutantes, roſacei, quinque petalis in orbem poſitis ex herbaceo albicantibus conſtantes, calyce monophyllo, pelviformi, in quinque ſegmenta utrinque rubentia, extrorſùm reflexa, diviſo, cum quinis ſtaminibus & piſtillo vireſcente, albâ lanugine circa infimam partem obſito. Calycis pars poſterior quaſi globoſa abit in acinum ſeu

baccam globoſam, aut ovatam, interdùm hirſutam, plerùmque glabram, mollem, ſuccoſam, umbilicatam, plurimis lineis à pediculo ad umbilicum uſque protenſis, quaſi totidem meridianis inſignitam, colore initio virentem guſtuque acidam auſteram, per maturitatem verò ſubflaveſcentem, ex vinoſo dulcem, ſeminibus fœtam plurimis, exiguis, candicantibus. In ſylvis Sangermaniacis & circa pagum *Montmorenci* dictum, ſpontè naſcitur. In hortis quoque colitur, ubi culturâ majoribus foliis & baccis donatur, quæ tunc dicitur Groſſularia ſpinoſa ſativa, *C.B.P.* 445 : *Inſt. R. H.* 639 : Groſſularia majore fructu, *Cluſii hiſt.* 120. Uva criſpa fructu Ceraſi magnitudine, *Geſner. hort.* Soli acini maturi vel immaturi in uſum eſculentum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex fructuum jam maturitatem aſſecutorum ℔v. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore haud ingrato, dulci, primùm nullo modo acidi, ſub finem obſcurè acidi ℔j, ℥iiij, ʒvij : humoris ſubacidi, deindè magis ac magis acidi, auſteri, ac obſcurè alcali, urinoſi ℔iij, ℥iij, ʒiij, gr. xviij : humoris rufeſcentis, parùm acidi, ſale volatili urinoſo impraegnati ℥j, ʒiij, gr. xlij : olei adipoſi ʒvij, gr. xviij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥iiij, ʒij, gr. xxxvj : quæ per tredecim horas in crucibulo ritè calcinata reliquit cinerum ʒv : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒj, gr. xxxij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, gr. xxx : in calcinatione ℥iij, ʒv, gr. xxxvj.

Fructus maturus acidi ſalis mediocrem portionem obtinet, multo ſulphure, phlegmate & terrâ obruti; quare ſapore aliquantiſper dulci ſed fatuo donatur. Fermentatione tamen ſuccus ejus aliquantiſper vinoſus evadit, ſed non adeò generoſus ſalium defectu. Fructus immaturus acidus eſt &

auſterus : refrigerat & aſtringit. In cibatu apud nos uſus ejus eſt uvarum acerbarum loco, juribuſque gratiſſimè innatat. Appetitum excitat : gravidis quæ cibum omnem reſpuunt pergratus, nauſeam tollit : hæmorrhagias & ventris profluvia compeſcit. Juſcula in quibus coctus febricitantibus utilia. Crudus comeſtus crudum parit ſuccum, & parùm aut nihil alit. Rectè autem monet Parkinſonus largiorem immaturi fructûs eſum, quomodocumque præparetur, ventriculis frigidis & flatibus obnoxiis non permittendum, ne colicos dolores aut tormina ventris inducat.

Maturus mollis eſt, & cujuſdam dulcedinis, fatuæ tamen particeps. Longè minùs aſtringit immaturo : ad condimenta rarò adhibetur : nec niſi à pueris aut fœminis voracibus aut ruſticis comeditur. In ventriculo facilè corrumpitur.

Vinum apud Anglos ex maturis acinis conficitur, narrante Raio. Acinis in dolium injectis aquæ ferventis q. ſ. affunditur. Vas exactè clauſum in loco temperato per tres quatuorve hebdomadas relinquitur, donec liquor baccarum ſucco & ſpiritu penitùs imprægnatus fuerit, baccæ autem planè exſuccæ & inſipidæ reddantur. Deinde exhauſtus liquor cum Saccharo in ampullas vitreas infunditur, quæ probè obturatæ ad tempus reſervantur, donec liquor cum Saccharo intimè mixtus & fermentatus in generoſum & vini æmulum laticem exaltetur.

GROSSULARIA, Ribes dicta, *Off* : Groſſularia multiplici acino, ſive non ſpinoſa, hortenſis rubra, ſive Ribes Officinarum, *C. B. P.* 455. *Inſt. R. H.* 639 : Ribes vulgaris, acidus ruber, *J. B.* 2. 97 : Ribeſium fructu rubro, *Dod. Pempt.* 749 : vulgò, *Groſelier rouge.* Fructus Ribes, Ribeſium & Groſſula, vulgò, *Groſeilles rouges.*

Fruticoſa ſtirps eſt radicibus multifidis, fibroſis, aſtringentibus; ſtolonibus ſeu virgultis plurimis lentis ac flexilibus, ad duos vel tres cubitos aſſurgentibus, cortice ſpadiceo aut cinereo, materie virente cum amplâ matrice ſeu medullâ: foliis vitis viniferæ ſimilibus, ſed multò minoribus, mollibus, ſinuatis, ſupernè obſcurè virentibus, glabris, infernè molli lanugine caneſcentibus, acerbis. Flores racematim cohærent plurimi, roſacei, è petalis quinque purpuraſcentibus conflati quaſi cordatis, & in crenis calycis pelviformis, quinquefidi, naſcentibus, cujus poſterior pars abit in acinum, initio virentem, per maturitatem rubrum, duas lineas latum, ſphæricum, ſucci acidi grati plenum, pluribus ſeminulis fœtum. Oritur in ſylvis Alpium & Pyrenæorum, coliturque vulgò in hortis ac ſeptis. In uſum cibarium & medicum venit.

Alia ſpecies eſt quæ candidos, pellucidos acinos profert, quæ hujus potius varietas eſt quàm ſpecies diſtincta. Dicitur Groſſularia hortenſis fructu Margaritis ſimili, *C. B. P.* 453. *Inſt. R. H.* 640: Ribes vulgaris acidus, albas baccas ferens, *J. B.* 2. 98: Ribes vulgaris albo fructu, *Cluſ. Hiſt.* 120: vulgò, *Groſelier blanc & Groſeilles blanches.* Ad uſum medicum prior ſeligitur.

Analyſi chymicâ, ex maturorum acinorum ℔v. per B. V. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis ferè expertis ℔ij, ℥v: humoris primò obſcurè acidi, deinde magis ac magis acidi, manifeſti & intenſi ℔j, ℥xij, ʒj, gr. xxxvj. Maſſa ſicca reſidua per retortam diſtillata præbuit humoris acidi & perauſteri ℥vj, gr. xxxvj: humoris rufi, ſubſalſi, tùm acidi auſteri, tùm alcali ℥j, gr. ix: olei ſpiſſi ſyrupi ad inſtar ℥j, gr. xl. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, gr. xxxvj: quæ per

23 horas calcinata reliquit cinerum cæruleſcentium ʒvj, gr. lx: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xliiij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒiiij, gr. lix: in calcinatione ℥iiij, ʒj, gr. xlviij.

Ribes ſalem eſſentialem acidum, auſterum obtinet cum olei portione mediocri conſociatum. Hújus acini racematim adhuc ex pediculis dependentes nullâ arte præparati, aut à pediculis liberati & tantillo Sacchari conſperſi, æſtivo tempore comeduntur. Imò à pueris, puellis chloroſi laborantibus, mulieribus picâ & malaciâ affectis, ægris febre laborantibus avidè expetuntur, ratione ſaporis ſubacidi, vinoſi & palato grati.

Matresfamilias has baccas integras Saccharo condiunt ſicut Ceraſa; vel Ribeſiorum gelatinam elegantem & palato gratiſſimam, ſuccum acinorum cum Saccharo coquendo ad debitam conſiſtentiam, & pro dulciario, non ſolùm ad ſecundas menſas inſtruendas, ſed eti m ad ægrotantium, febricitantium præſertim ſolamen reſervant.

Ex eodem ſucco ſyrupus, Rob ſeu Sapa, hoc eſt ſuccus ad mellis conſiſtentiam inſpiſſatus, in Officinis præparantur.

Ribes & quæ ex eo parantur, omnium conſenſu utiliter exhibentur ad æſtum internum temperandum, ſanguinis efferveſcentiam compeſcendam, & bilioſas commotiones cohibendas. Sanguinem enim & humores leviter inſpiſſant, acidorum vegetabilium more: cumque ſimul aſtringant moderatè, ventriculum roborant, inappetentiam tollunt, in vomitionibus & diarrhæis à biliosâ colluvie oriundis, aut febribus bilioſis valdè conducunt, hæmorrhagias quæ à nimiâ ſanguinis diſſolutione aut efferveſcentiâ naſcuntur, coercent.

In febribus malignis & morbis contagioſis plurimùm commendantur: quandoquidem his in ægritudinibus non ſolùm nimiam ſanguinis diſſolutionẽ præcavent, ſed etiam alcalia ſalia nimis evoluta retundunt, ſulphura expanſa nimis & exaltata cohibent. Ne tamen exiſtimes earum curationem ab horum acidorum uſu ſemper abſolvi.

Nocebit Ribeſiorum uſus, ſi vel voracitate immodicâ vel tempore minùs commodo deglutiantur. Tunc enim diarrhæas excitant, ventris tormina, febres. Acida quoque in quibuſdam quorum ventriculus debilior eſt, ciborum concoctionem minuunt, bilis alcalinam indolem deſtruendo, chylum ſpiſſiorem & grumoſum efficiendo, unde humorum ſtagnationes viſcerumque infarctus ab eorum eſu quandoque naſcuntur. Inſuper aſſiduus acidorum fructuum uſus pulmonibus nocet, tuſſim excitat, & phtiſicis prorſus infenſus eſt. Imò notatum eſt ab Hannemanno apud Bonetum *Lib.* 2°. *Med. Septentrional. ſect.* 14°. *cap.* 28. à nimia Ribeſiorum comeſtione tabem ortam. Nonnullis etiam fructus illi adverſantur. Georg. Hannæus *in Ephephemerid. Germanicis Decad.* 2. *ann.* 6°. *Obſerv.* 138. obſervat virum quemdam, qui ſimul ac ex uno vel altero pediculo pendentes Ribeſiorum acinos abſumeret, gravedinem ſibi actutùm acceleraſſe.

℞. Syrup. de Ribeſ. ℥ij. aquar. Lactuc. vel Cichor. ℔j. Salis Prunell. ʒß. Miſce pro potu in febribus.

℞. Rob Ribeſior. ℥j. Aquar. Meliſſ. & Oxytriphyll. ana ℥iij. M. F. julap. in febribus malignis.

In anginæ initio gargariſmata parantur ex ſucco vel ſyrup. Ribeſiorum & aquis Roſar. Plantag. Centinod. & aliis.

Folia verò Groſſulariæ vehementer aſtringere teſtis eſt Fuchſius.

GROSSULARIA olens, Ribes nigrum dicta, *Off:* Groſſularia non ſpinoſa, fructu nigro, majore, *C. B. P.* 455. *Inſt. R. H.* 640: Ribes nigrum vulgò dictum, folio olente, *J. B.* 2. 98: Ribeſium fructu nigro, *Dodon. Pempt.* 749: *Groſelier noir, Caſſis* ou *Caſſier des Poitevins*, Paul. Contant. 39.

Frutici huic folia ſunt vitiginea, lata, aversâ parte leviter piloſa, odore fœtido. Flores ex eodem tuberculo plures aut racematim digeſti, Uvæ criſpæ floribus perſimiles, quorum odor, qui & foliis, gravis. Baccæ oblongæ, colore nigro, quæ ſive maturæ, ſive immaturæ, acidæ ſunt cum ſapore partim grato, partim ingrato. Apud Pictones & Turones frequens naſcitur. Rariùs apud nos, & circà vicum *Montmorency* tantummodò reperitur. Folia à nonnullis uſitata.

Miræ hujus foliis tribuuntur virtutes in Tractatulo anno 1712 Burdigalæ edito ſub hoc titulo, *Les Propriétés admirables du Caſſis*; in quo veluti panacea omnibus ferè in morbis frutex ille prædicatur. Ejus foliorum recentium ſuccus expreſſus, infuſum vel decoctum in vino vel aquâ, eorumdem exſiccatorum pulvis vel decoctum præſcribuntur.

Ex iiſdem foliis ſyrupus vel conditum præparantur. Ubi deſunt folia, eorumdem germina vel fruticis cortex uſurpatur. Sed imprimis adversùs viperarum & animalium rabidorum morſus, his in provinciis ejus folia plurimùm uſitata ſunt. Folia recentia in vino contunduntur, ſuccus exprimitur, cujus cyathus unus vel ℥viij. bis die per octiduum à demorſis hauritur manè, jejuno ventriculo & tribus quatuorve poſt prandium horis. Folia contuſa & expreſſa vulneri apponuntur.

Paulus Contant Pharmacopœus Pictavenſis *in ſuo Commentario in Dioſcoridem* aquam vel vinum in quibus Groſſulariæ olentis folia per 24 horas macerata fuerunt, adversùs hydropem ad ℥iiij. per quindecim dies manè, jejuno ventriculo pota commendat: eademque adversùs viperarum morſus utilia dicit.

Ab illuſtriſſimo viro D. Chauvelin ſummo rei ærariæ & judiciariæ olim in Turoniâ, nunc in Picardiâ Præfecto, & Regi à ſanctioribus conſiliis audivimus hæc folia adversùs rabidorum animalium morſum plurimùm valere, & uſurpari in miſturâ quâdam adversùs hydrophobiam apud Turones & Pictones decantatâ & plurimis experimentis comprobatâ.

℞. Folior. Galegæ, Rutæ hortenſ. Roriſmarini, Salviæ, Angelicæ ſylveſtris, Groſſulariæ olentis, folior. & radicum Bellidis ſylveſtris minoris, Spongiolæ, Roſæ ſylveſtris, folior. Lepidii latifol. Allii bulborum ana p. æq. Contundantur, & contuſis pro ſingulis hujus maſſæ manipulis adde ſalis communis ℥iiij. vini generoſi ℔iiij. Digerantur in vaſe clauſo per aliquot dies, identidem agitando. Hujus infuſi cyathum unum aut alterum bis die ſumat æger à cane rabido demorſus, manè ſcilicèt, jejuno ventriculo, & veſperi tribus poſt prandium horis per octiduum, celebratâ priùs venæ ſectione. Si febris accendatur, ſanguinis miſſio erit reiteranda, non interrupto hujus remedii uſu. Nihil verò alimenti ſumat æger niſi duabus poſt aſſumptum remedium elapſis horis. Externè vulneri, ſi opus ſit, ſufficienter dilatato, linamentum hoc vino imbutum apponatur, & poſt duodecim horas renovetur: vel etiam herbæ

ipſæ contuſæ & vino madentes eodem modo applicentur.

Eadem eſt animalium quadrupedum demorſorum curandorum ratio. Si vulnus detegi poſſit, candente ferro comburatur, ſcalpello cruſta inducta tota auferatur, & herbæ contuſæ & vino maceratæ admoveantur. Medicatum vinum animali propinetur, ſed doſi diversâ; bobus ſcilicet ad ℔j. bis die per octiduum, minoribus animalibus minor doſis exhibebitur. Neceſſe eſt etiam ut animalia demorſa quotidie fluviorum vel ſtagnorum aquis per aliquot temporis intervallum innatent.

HEDERA.

DUÆ in Officinis plantæ Hederæ nomine inſigniuntur, ſcilicèt Hedera arborea, & Hedera terreſtris. De arboreâ jam egimus ubi de plantis exoticis, *Sectione de Reſinis ſolidis*, *articulo de Gummi Hederæ* : nunc de terreſtri ſermo erit.

HEDERA terreſtris, *Off*: Calamintha humilior folio rotundiore, *Inſt. R. H.* 194: Hedera terreſtris, vulgaris, *C. B. P.* 306: Chamæciſſus ſive Hedera terreſtris, *J. B.* 3. *App.* 855: Hedera terreſtris, *Dodon. Pempt.* 394: *Gerard. Raii Hiſt.* 567: Malacociſſos, *Lugdunenſ.* 1311: Chamæclema, *Cord*: Elatine, *Brunsfels*: humilis Hedera, *Adverſar.* Corona terræ, *Lobel. Icon.* 613: vulgò, *Lierre terreſtre*, *Terrette*, *Herbe de S. Jean*, *Rondotte.*

Viticulis quadrangulis, repentibus & fibroſis latè ſe propagat ſecùs rivulos, & in ſepibus ac pratis, cauliculos promens tenues, quadrangulos, ſubrubentes, hirſutos: in quibus folia bina naſcuntur, longis pediculis hærentia, rotundiora, aurita, unciam lata, ſubhirſuta, æqualibus crenis in-

ciſa. Flores ad caulium nodos verticillatim diſpoſiti, è ſingulis foliorum alis tres quatuorve, aut etiam plures exeunt, monopetali, labiati, cærulei, labio ſuperiore bifido, & ad latera reflexo, inferiore in quatuor ſegmenta diviſo, tubo intùs ſaturatioribus purpureis maculis & lineolis variegato, rictu pilis brevibus albis, velut lanugine quâdam obſito: piſtillo tenui, bicorni. Calyx floris oblongus, anguſtus, ſtriatus, marginibus in quinque ſegmenta brevia partitis, flore marceſcente in ventrem turgeſcit, & quatuor ſemina oblonga continet, ſubrotunda, lævia. Totius plantæ ſapor amarus, odor gravis ad Mentham quodammodò accedit. Tota planta in uſum medicum venit.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ recentis ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris ferè inſipidi & inodori, limpidi, obſcurè ſalſi & ſub finem obſcurè ſubacidi ℔j, ℥v, ʒv, gr. xviij: humoris primò ſubacidi, deinde magis ac magis acidi, ſubauſteri ℔ij, ℥viij, ʒij, gr. xviij: humoris rufeſcentis, leviter empyreumatici, ſubacidi, ſubſalſi, urinoſi ℥j, gr. xxxvj: humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥ij: olei adipoſi ℥j, ʒiij, gr. xxxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒvj, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ſubrufeſcentium ℥ij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. xxxviij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij, ʒvj, gr. xij: in calcinatione ℥ij, ʒvj, gr. xxxvj.

Hederæ terreſtris folia amara ſunt, nonnihil aromatica, & chartam cæruleam vix mutant. Quamobrem ejus vires Cl. Tournefortius refert ad ſulphur & terram quæ copioſè reperiuntur in hujus plantæ analyſi, & ſalem eſſentialé quemdam, non multùm à tartaro vitriolato diverſum, mixtum cum pauco

ſale ammoniaco. Undè ob partes bituminoſas, ſalino-terreſtres & ſpirituoſas, aperit, abſtergit, diſcutit & vulneraria eſt, tùm intrinſecùs ſumpta, tùm extrinſecùs adhibita. Succus ejus defæcatus ad ℥ij. aut iij. infuſum vel decoctum ex aquâ vel vino propinantur: vel etiam pulvis à ʒß. ad ʒj. exhibetur. Ex ſummitatibus floridis conditum in Officinis præparatur; ſicut ex ejus ſucco ſyrupus & extractum. In decoctis & potionibus vulnerariis uſûs eſt frequentiſſimi. Specificâ facultate, inquit S. Paulli, vulneratis & ulceroſis viſceribus, ſi qua herba, hæc maximè medetur. Ettmullerus eandem eroſionibus & exulcerationibus viſcerum, pulmonum imprimis & renum dicatam, & in his conſolidandis nulli cedentem ſcribit: & illius uſum in tuſſi & phthiſi pulmonali tùm præſervandâ, tùm curandâ, ſive ex læſione externâ, ſive ab eroſione internâ ortum ſuum ducat, commendat. Williſius *in Pharmaceuticâ rationali P. 2. Sect. 1. cap. 6°.* pulverem conficit ex ſummitatibus Hederæ terreſtris nonnihil rubeſcentibus, contuſis & in placentam coactis, quæ ſole fervido ſtatim exſiccata in pulverem ſubtilem redigitur; quem à ʒß. ad ʒj. exhibet bis in die cum ejuſdem plantæ aquâ diſtillatâ aut decocto pectorali, in tuſſi gravi & pertinace, & in phthiſi. Ettmullerus ancillam, quæ diu phthiſi ſcorbuticâ laboraverat, decocto hujus herbæ unico curatam fuiſſe refert. Lindanus in empyemate & vomicâ pulmonum & in pleuritide ſuppuratâ non parùm habere virium aſſerit, ſive uſurpetur ejus decoctum, ſive conſerva: materiam enim purulentam in pectore collectam mirum quantùm evacuat, & ulcus potentiſſimè detergit. Ad mictum cruentum & purulentum ſanandum plurimùm valet. In caſu ab alto, ab eodem Ettmullero, & im-

primis ad grumum ſanguinis reſolvendum, & inde oriundam difficilem reſpirationem auferendam ejuſdem decoctum commendatur cum ſolutione lapillorum cancrorum permiſtum.

Inſignes eidem tribuuntur vires ad affectus urinarios demulcendos, acrimoniam urinæ temperandam, nephritidem præcavendam, diſpoſitionem ad calculum removendam, imò etiam calculum minuendum & expellendum. Audienda ſunt hæc S. Paulli verba. In calculo verò renum ſimplex Hederæ pulvis cum Sacchari dimidio præparatus, & cum aquâ Hederæ terreſtris, cui ſpiritûs vini quarta vel ſexta pars eſt affuſa, propinatus, omnem ferè fidem ſuperat quàm præclarè eum atterat.

J. Raius ex Hieronym. Reuſneri obſervationibus narrat quemdam vino in quo Hedera terreſtris infuſa eſſet, addito Saccharo cando, cum felici quidem ſucceſſu uſum fuiſſe, & arenulas excreviſſe, at cum inſigni dolore.

Ad colicos dolores compeſcendos & ad dyſenteriam ſanandam ejus decoctum in clyſteribus præſcribitur. Ad puerperarum tormina poſt partum folia contuſa ventri calidè apponuntur. Matthiolus colicis in affectibus oleum in quo ad ſolem æſtivum folia recentia macerata fuerunt injectum & epotum tanquam ſingulare remedium prædicat.

Succus hujus plantæ naribus attractus cephalalgiam etiam vehementiſſimam & inveteratam, referente J. Raio, non lenit tantùm ſed & penitùs aufert. Medicamentum hoc, inquit poſt ſuum authorem, quamvis facilè parabile & ubique obvium ſit, non ſatis poteſt laudari, ſi res ex uſu æſtimarentur, auro æquiparandum. Novi quippe qui per decennium ac ampliùs acerrimis doloribus conflictati ſtatim ab ejus uſu recreati ſunt, nec unquam poſtea

poſtea paroxiſmum ſenſerunt. Joann. Bauhinus eam obſervavit ad expellendos vermes equorum præſtantiſſimam, ſi contuſa detur cum Avenâ.

Ejus folia ſola ſinuoſis tibiarum ulceribus medentur contuſa & admota. Ad inſaniam ſanandam eadem recentia in vino albo uſque ad putrilaginem, ut aiunt, coquuntur. Succus exprimitur & cum olei Olivarum æquali portione miſtus coquitur adhuc ad mediæ partis humoris diminutionem: hoc oleoſo ſucco ægrotantis capitis vertex, ſinciput & tempora calidè inunguntur, eaſdem partes manu calidâ & hoc ſucco madidâ per ſemihoram fricando. Dein magma expreſſum eodem liquore imbutum iiſdem partibus calens applicatur. Removetur cataplaſma ſextâ quâque horâ, novum & calidum admovendo, & frictiones unctioneſque ſimul repetendo. Quod quidem per tres quatuorve dies continuandum eſt.

℞. Radic. Rubiæ tinctor. Tormentill. & Biſtort. ana ℥j. folior. Hederæ terreſtr. Veronic. Millefolii & Virgæ aureæ ana M. j. Summitatum florid. Hyperici & Bellidis minor. ana M. j. Coq. in aq. comm. q. ſ. ad ℔iiij. Colaturâ dilue Rhodomeli ℥ij. Fiat apozema vulnerarium ad ℥vj. tertiâ vel quartâ quâque horâ propinandum, ad ulcera interna detergenda & hæmorrhagias ſiſtendas.

℞. Pullum gallinaceum & vitulinæ carnis ℔ß. Orizæ cochlear unum; radic. Symphyti maj. & Tormentill. ana ℥j. Coq. in aq. comm. q. ſ. pro juſculis quatuor. Sub finem coctionis adde folior. Hederæ terr. Chærefol. Portulac. Urticæ, Plantag. Geranii Robertian. & Sanicul. ana M. j. Sumat æger juſculũ unum quartâ quâque horâ in hæmorrhagiis quibuſcumque.

℞. Succor. defæcator. Hederæ terreſtris, Chærefol. & Veronicæ ana ℥vj. Syrup. de Hederâ terreſtri ℥ij. M. Dividantur in ſex doſes quartâ vel ſextâ quâque horâ propinandas, in ſputo & mictu cruento aut purulento, in abſceſſu interno abſtergendo.

℞. Extract. Hederæ terreſtr. Conſerv. Roſar. rubr. & Conſerv. radic. Symphyti major. ana ℥j. antihectic. Poter. Succini ſubtiliſſimè pulver. ana ʒiiij. Corall. rubr. & oculor. Cancror. ana ʒij. M. F. electuar antiphthiſicum c. ſ. q. ſyrup. de Hederâ terreſtr. Doſis ʒjß. ter quaterve in die.

℞. Succi Hederæ terreſtr. defæcati ℥iiij. Thuris ſubtiliſſimè triti ʒj. Mellis roſati ℥j. M. F. linctus in hœmoptoë, empyemate & vomicâ pulmonum.

Ejus aqua diſtillata ſervatur in Officinis pharmaceuticis plantæ viribus non prorſus deſtituta, ſed ſucco vel decocto minùs valens.

HELIANTHEMUM.

Plantis duabus genere diverſis Helianthemi nomen Officinæ concedunt, ſcilicèt Helianthemo vulgari, & Helianthemo tuberoſo eſculento.

Helianthemum vulgare, *Off*: Helianthemum vulgare, flore luteo, *J. B.* 2. 15. *Inſt. R. H.* 248: Chamæciſtus vulgaris, flore luteo, *C. B. P.* 465: *Raii Hiſtor.* 1013: Flos ſolis, *Dod. Pempt.* 193: Chamæciſtus 1us. *Cluſ. Hiſtor.* 73: Helianthos, ſive Flos ſolis, *Adverſ. Lobel*: Helianthemum Anglicum luteum, *Gerard*: Panax chironium, ſive Flos ſolis, *Matthiol*: Hyſſopus campeſtris, *Tragi* 221: Conſolida aurea Chirurgis, *Cordi Schol*: vulgò,

Helianthème, Herbe d'or, Hyſope des Garrigues.

E radice albâ, lignoſâ, caules, plures, tenues, teretes, humifuſi, hirſuti emergunt foliis veſtiti oblongis, anguſtis, Hyſſopi foliis paulò latioribus, mucronibus obtuſis, ex adverſo binis, pediculis brevibus inſidentibus, supernè viridibus, ſubtùs incanis. Flores in ſummitatibus in longas veluti ſpicas diſpoſiti, pediculis ſemiuncialibus appenſi, lutei, roſacei, pentapetali, cum plurimis intùs ſtaminulis flavis, è calyce trifolio, lineis rubris ſtriato exeunt. Piſtillum abit in fructum trigonum, grandem, trifariam dehiſcentem, ſemina aliquot trigona, rufa, continentem: ad floris uniuſcujuſque pediculum apponitur foliolum longum, anguſtum. In agro Pariſienſi ſpontè naſcitur. Radices & folia uſitata ſunt.

Helianthemi folia ſucco lento & glutinoſo ſcatent, qui chartam cæruleam colore rubro leviter tingit.

Vulneraria eſt & aſtringens hæc planta. Unde in ſputo ſanguinis, alvi profluvio, & omnibus affectibus quibus fluxus nimius conjunctus eſt, Symphyti aliarumque Conſolidarum more, uſurpari poteſt. Exhibetur utiliter decoctum in vino rubro, vel aquâ, cum Symphito & Plantagine ad ſanguinis ſputum, diarrhæam, dyſenteriam.

Ad uvulam, ulcera oris & genitalium decoquitur in vino rubro, addito momento aluminis, decoctioneque os colluitur, aut ulcera partium dictarum.

HELIANTHEMUM tuberoſum eſculentum, *Off*: Corona ſolis parvo flore, tuberosâ radice, *Inſt. R. H.* 489: Helianthemum Indicum, tuberoſum, *C. B. P.* 277: Flos ſolis Farneſianus, Aſter Peruanus, tuberoſus, *Col. Part.* 2. 13: Flos ſolis pyrami-

dalis, parvo flore, tuberoſâ radice, Heliotropium Indicum quorumdam Gerard. emacul. *Raii Hiſtor.* 335: Battata Canadenſis, *Parkinſ*: vulgò, *Taupinambours* & *Poires de terre.*

Ab unâ radice caulis ſingularis aut multiplex exſurgit teres, virens, ſtriatus, aſper, piloſus, duodecim aut ampliùs pedes altus, medullâ albâ, fungoſâ farctus, foliis crebris, nullo ordine poſitis, ab imo ad ſummum uſque cinctus pallidè virentibus, aſperis, latis, acuminatis, floris Solis vulgaris ferè ſimilibus, non tamen rugoſis nec æquè latis. Caules ab imo ſtatim ramoſi ſunt, foliis paulatim magnitudine decreſcentibus ab imo ad ſummum uſque. Flores in ſummis caulibus & ramulis naſcuntur floris Calendulæ vulgaris magnitudine, radiati, quorum diſcus ex plurimis floſculis luteis, densè ſtipatis; corona verò ex ſemifloſculis duodecim aut tredecim, ſtriatis, cuſpidatis, aureo fulgore micantibus, embryonibus inſidentibus, calyce è ſquamis villoſis compoſito comprehenſis. Embryones autem abeunt in ſemina parva. Caulis plures emittit radices tenues, repentes, fibrillis tenuibus capillatas, longè latèque ſe diffundentes, inter quas è radice primariâ multæ aliæ ſoboles tuberoſæ excreſcunt, glomeratæ, nunc radici primariæ ſeu matri adhærentes, nunc fibris longis ad pedis ab eâ diſtantiam adnaſcentes, terrã elevantes, & nonnunquàm ſuprà ejus ſuperficiem apparentes. Unica radix triginta, quadraginta, quinquaginta aut etiam plura non raró producit hujuſcemodi tubera. Radices hæ tuberoſæ foras colore ruſeſcunt, ſubſtantiâ ſeu carne internâ fungoſâ, candicante, ſapore dulci, variis prominentiis gibboſæ, pugni humani interdum magnitudine, eâ parte quâ germinaturæ ſunt velut in roſtellum elatæ. Caulibus marceſcentibus

radices tuberoſæ per hyemem in terrâ reſtant, & ſequenti vere regerminant. In hortis colitur. Radices tuberoſæ in uſum eſculentum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex radicum tuberoſarum recentium ℔v. per vaporarium diſtillatis prodierunt humoris limpidi, primùm ſapore ſubdulci, fatuo, odore herbaceo, obſcurè ſubſalſi, deinde ſaporis & odoris prorſus expertis ℔iij: humoris limpidi, obſcurè acidi ℥xij. Reſiduum per retortam diſtillatum præbuit humoris rufi, empyreumatici, manifeſtè, & impensè acidi ℥v, ʒvij, gr. xxxvj: humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati cum granis aliquot ſalis volatilis ℥j, ʒiiij, gr. xxxvj: olei ℥j, gr. xlv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vj, ʒiiij: quæ per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j, ʒij, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, lixivio ſunt extractæ. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒvij, gr. xxvij: in calcinatione ℥v, ʒj, gr. xxxvj.

Harum radicum ſuccus & decoctum chartam cæruleam rubro colore tingit. Sapore dulci & palato grato hæc tubera guſtui ſe commendant & edulia ſunt tum cruda, tum cocta. Cocta carnis capitum Cinaræ ſaporem referunt. Salem eſſentialem obtinent tartaro ſimilem cum aliquâ ammoniacalis ſalis portione, ſulphure craſſo, terrâ copioſâ & multo phlegmate viſcido conjunctum. Mediocriter nutriunt, ſanguinis & humorum acrimoniam demulcent, unde pectoris affectionibus conducunt. Nonnulli eas flatulentas eſſe & ventriculo inimicas pronuntiant; alii autem aliter ſentiunt, nec ullam hujuſmodi flatus excitandi vim in illis percipiunt aut agnoſcunt. Apud noſtrates aquâ decoquuntur & cum butyro, ſale & piperis tantillo condita come-

duntur. Alii ea fruſtulatim ſecta & maſsâ farinaceâ involuta cum butyro aut oleo in ſartagine frigunt. A quibuſdam cruda cum ſale & pipere ut pote palato gratiora devorantur: ſed ob ſuum ſuccum viſcidum difficiliùs coquuntur in ventriculo.

HELIOTROPIUM.

Heliotropium & Verrucaria, *Off:* Heliotropium majus Dioſcoridis, *C. B. P.* 253. & *Inſt. R. H.* 139: Heliotropium majus, flore albo, *J. B.* 3. 604: Heliotropium, *Dod. Pemp.* 70: Heliotropium Officinis, Verrucaria ſcorpioides, *Adverſar. Lobel.* 101: vulgò, *Herbe aux verruës.*

Huic radix eſt ſimplex, tenuis, lignoſa, dura: caulis dodrantalis & altior, fungosâ medullâ plenus, rotundus, ramoſus, nonnihil hirſutus, foris ex viridi incanus: folia ad ramulorum exortum & per ipſos ramos diſpoſita, ex rotundo oblonga, Ocymi foliis paria, ſed albidiora aſperioraque, cauli concoloria, hirſuta. Flores in ramulorum cauliculorumque faſtigiis ſcorpionum caudæ inſtar reflexis ordinatâ ſerie digeſti, parvi, candidi, monopetali, infundibuliformes, centro ſtellæ in modum corrugato & in decem partes alternatim inæquales ad oram inciſi. Ex calyce lanuginoſo ſurgit piſtillum infimæ floris parti ad inſtar clavi infixum & quatuor velut ſtipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem ſemina hinc angulata, inde gibba, brevia, cinerea. In agro Pariſienſi ſpontè naſcitur. Herba integra uſitata eſt.

Analyſi chymicâ, Verrucariæ floridæ ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris flaveſcentis, ſaporis & odoris herbacei penetrantis, ſubſalſi, ſubalcalini, urinoſi ℥xiiij, ʒiij, gr. liiij: humoris

rufeſcentis, odoris & ſaporis herbacei, magis penetrantis, ſalſi & alcali urinoſi ℔ij, ℥xj, ʒvj, gr. lx: humoris limpidi, flaveſcentis, ejuſdem odoris, & saporis magis ſalſi ℥x, ʒj, gr. lx: humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, gr. xij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. lxvj: olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ℥j, ʒvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vj, ʒv, gr. xij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥iiii, ʒiij: ex quibus lixivio ſalis fixi alcali ʒiiij, gr. lx, fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒvj, gr. xxiiij: in calcinatione ℥ij, ʒij, gr. xij.

Verrucariæ folia amara ſunt, & eorum ſuccus chartam cæruleam nullomodò mutat. Salem eſſentialem ammoniacalem continent cum oleo copioſo tùm tenui & acri, tùm craſſo, & multâ terrâ conjunctum.

Verrucas, myrmecias ſeu prurigines & thymos in glande aut præputio & ano africata herba valenter adimere dicitur. Optimè detergit, & efficaciſſima cenſetur adversùs carcinomata & ulcera ſerpentia & gangrænoſa, necnon ſtrumoſos tumores. J. Raius folia contuſa cum oleo roſaceo & capiti admota, adversùs cephalalgiam commendat. Idem refert epotum foliorum decoctum unà cum Cumino renum calculos pellere & frangere, & inteſtinorum animalia necare.

HEPATICA.

A PARI Hepatis obſtructiones reſolvendi, quâ pollent, facultate, tres ſtirpes, licèt genere prorsùs diverſæ, Hepaticæ nomen per antonomaſiam obtinuerunt, ſcilicet Hepatica fontana ſeu vulgaris, Hepatica nobilis ſeu trifolia, & Hepatica

ſtellaris, ſeu Aſperula. De hâc jam egimus ſub Aſperulæ nomine.

Hepatica fontana, Hepatica vulgaris, Hepatica terreſtris, Lichen petræus, *Off*: Lichen petræus latifolius, ſive Hepatica fontana, *C. B. P.* 362: Lichen, ſive Hepatica fontana, *J. B.* 3. *p.* 2. 758: Lichen, ſive Hepatica vulgaris Parkinſ. *J. R. Hiſtor.* 124: Hepatica terreſtris, *Gerard*: Jecoraria, ſeu Hepatica fontana, *Trag.* 523: Fegatella, *Cæſalp.* 601: vulgò, *Hepatique commune.*

Radicibus hæret ſericeis ſimilibus pilis, tenuibus admodùm, copioſis ſub foliis, quæ digiti ſunt latitudine, & duplâ longitudine vel majore, ſupernè virentia vel parum flavicantia, ſquamoſa velut ſerpentum cutis vel limacis, ſingulisque ſquamis punctum in medio inſcriptum elevatur. Flos, ſi quis ſit, non manifeſtus. Caulem ex parte folii extremâ, parùm ſciſsâ & ſinuosâ, lunatâ, album, lævem, firmum, ſuccoſum, Junci craſſitie, diaphanum, quatuor uncias longum habet, ſupra quem pileolus, veluti fungus, inſidet parvus, in quatuor aut quinque partes infernè diviſus. Pileolus primùm viridis eſt, parùm ad flavum inclinans, poſtea flaveſcit, atque demum rufus efficitur; & partes illæ inferiores diviſæ fructum nigrum diſruptæ oſtendunt, atque apertis fructus ſeu vaſcula ſeminalia decidunt nigro-purpurea, ſuccoſa cùm viridia, ſiccata verò pulverem pro ſemine nigreſcentem fuliginoſum continent. In ſaxis aquoſis & umbroſis oritur juxta rivulos, fontes aut puteos.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ recentis ℔ij, ℥xiiij, per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, obſcurè ſalſi ℔j, ℥j, ʒij, gr. lx: humoris limpidi, primùm obſcurè ſalſi, deinde obſcurè ſubacidi, ℥xiij, ʒvij, gr. vj: humo-

ris limpidi, tùm alcali urinoſi, tùm acidi, ℥v, ʒiij: humoris fuſci, leviter empyreumatici, manifeſtè ſubſalſi, alcali & ſubacidi ʒvij, gr. liiij: olei adipoſi ʒiiij, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vj, ʒiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ruforum ℥iiij, ʒiij, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi ſalſi gr. xxx, tantummodò extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒiiij: in calcinatione ℥j, ʒvij, gr. xxxvj.

Hepatica ſaporis eſt herbacei cum amarore nonnullo & aſtrictione, & odore leviter aromatico, bituminoſo, quaſi maſtichino perfuſa. Sale eſſentiali ammoniacali cum mediocri olei bituminoſi portione & copioſâ terrâ conjuncto inſtruitur.

Ex horumce principiorum miſcelâ compoſitum exurgit potenter incidendi, abſtergendi, aſtringendi & conſolidandi virtute præditum. Hepatica eſt inſignis hæc planta, necnon vulneraria. Pulmonum, hepatis, lienis & cæterorum viſcerum obſtructiones aperit, humores craſſos dividit, ſolvit, partium tonum firmat roboratque. Sanguinem ſiſtit in vulneribus. Humorum acrimoniam ratione terræ & olei bituminoſi demulcet & retundit. Cæſalpinus notat quòd aduſtos & craſſos humores leniter purget, ſi in magnâ copiâ ut pondere ℔ij. ejus decoctum propinetur, præſertim ſi cum ſero lactis confectum fuerit: quo remedio iterato per multos dies ſanatos multos vidit ex malignâ ſcabie & ulceribus exedentibus. Uſus ejuſdem in hecticâ febre infantium, empyemate, phthiſi, ictero, ſcabie & cutaneis affectionibus commendatur. In juſculis aperientibus ad M. j. præſcribitur.

Emanuel Konig *in ſuo Regno Vegetabili*, hunc pulverem velut ſpecificum antiphthiſicum proponit.

℞. Lichenis petræi exſiccati & pulverati ℥ß. Geran. Robertiani pulver. Pulmon. vulpinor. præparator. Boli armen. ana ʒij. Antihectic. Poter. ʒijß. Sacchar. cand. ℥j. M. F. pulvis. Doſis ʒß. vel ℈ij. manè & veſperi.

Officinæ Baſileenſes ſyrupum ſervant ex Lichene præparatum, qui infantibus tuſſientibus & ſcabioſis, maximè autem phthiſicis utiliſſimè datur.

Hepatica uſurpatur in ſyrupo de Cichor. ſimplici & compoſito.

HEPATICA nobilis, Hepatica trifolia, *Off*: Ranunculus tridentatus, vernus, flore ſimplici, cæruleo, *Inſt. R. H.* 286: Trifolium Hepaticum, flore ſimplici, cæruleo, *C. B. P.* 330. *Raii hiſtor.* 580: Trifolium Hepaticum ſive Trinitatis herba flore cæruleo, *J. B.* 2. 389: Hepatica trifolia, cæruleo flore, *Cluſii hiſt.* 247: Trifolium magnum ſeu aureum, quod nobilis Hepatica, *Tragi* 519: Hepatica aurea, *Brunsfels. Tab. Icon.* 527: Trinitas *Matthioli*: Hepatica nobilis ſive Trifolia *Parkinſon.* Trifolium aureum *S. Paulli Quadr. Bot.* 5: vulgò, *Hepatique des Fleuriſtes*, ou *belle Hepatique.*

Radices ſunt craſſiuſculæ in plurima capita diviſæ, fibris innumeris ex rubro nigricantibus variè intertextis capillatæ, adeò ut totæ fibris hiſce occultentur, nec aliud eſſe videantur quàm maſſa ſeu congeries fibrarum glomeratarum & miris modis implexarum. E ſingulis autem radicis capitulis ſeu nodulis quotannis progerminant primò flores: deinde folia, cum primulùm emergunt complicata & hirſuta, poſtquam extenduntur glabra, supernè obſcuriùs viridia, aversâ parte pallidiora, & interdùm Cyclaminis modo purpuraſcentia, firma, triquetra, in tria ſegmenta non tamen ad pediculum uſque diviſa, per margines æqualia, pediculis ſe-

mipalmaribus & longioribus inſidentia. Caules ex eâdem radice plures, tenues, pediculis foliorum breviores, nudi, ſinguli ſingulos flores ſuſtinent ſpecioſos, roſaceos, & ſex vel octo petalis cæruleis conflatos, ſtaminibus cum ſuis apicibus intùs plurimis cum calyce trifolio & piſtillo globoſo ac verrucoſo, quod abit in capitulum in quo plura ſemina acuta, Ranunculorum modo congeruntur. Variat floris colore cæruleo, carneo, albo: in hortis colitur ob floris ſæuiente hyeme erumpentis elegantiam. Herba integra uſurpatur.

Inter plantas Hepaticas recenſetur, necnon vulneraria dicitur. Refrigerat enim, ſiccat, roborat & aſtringit. A nonnullis, referente J. Bauhino, ad vulnera glutinanda tam foris illita quàm intus ſumpta probatur: item ad enterocelas, in quem uſum pulverem dimidii cochlearis menſurâ ex vino auſtero propinant. Tota planta decoquitur in vino eodem ad columellæ fauciumque inflammationes. Tragus aſſerit herbam vino decoctam & potam obſtructione liberare jecur, præſertim in his qui veneri nimium indulſere: eandemque inflammationes impoſitam ſedare, doloreſque demulcere. Eaſdem vires ejus aquæ diſtillatæ tribuit. Nonnulli ejus extractum cum Saccharo præparatum in herniis puerorum perutile eſſe aſſerunt. Aqua pluvialis, poſt ternam quaternamve ex recentibus foliis cohobationem inſtitutam, fit coſmetica egregia, quam honeſtiſſimæ matronæ, narrante Simone Paulli, ubi ſole ſub ardente verſatæ ſunt, ad formæ ſuæ reſtaurationem ſolent expetere.

HERBA PARIS.

HErba Paris, *Off: Dod. Pempt.* 444 : *I. R. H.* 233 : *J. B.* 3. 613 : Solanum quadrifolium, bacciferum, *C.B.P.* 167 : Uva verſa, Uva lupina, Uva vulpina, *Germanorum* : Solanum tetraphyllon, *Adverſar. Lobel. Icon.* 267 : Aconitum ſalutiferum, *Tab. Icon.* 112 : Aconitum Pardalianches monococcon *Cordi* : vulgò, *Raiſin de Renard.*

E radice tenui, longiuſculâ, geniculis aliquot articulatâ, obliquè ſerpente, alicubi interdùm progerminante, cauliculum erigit teretem & ſingularem, ſolidum, duos palmos altum, propè terram rubentem, ſuperiùs viridem : atque circa hunc folia promit quatuor, ab uno veluti centro in decuſſis ſive crucis figuram concinnè digeſta, ex anguſto principio lata, in acumen deſinentia, rugoſa & nervoſa, per margines æqualia, infernè ſplendentia, supernè nigricantia. Supra hæc, in cauliculi faſtigio, flos prodit cruciformis, quatuor ſcilicèt petalis longis, anguſtiſſimis, acutiſſimis & viridantibus conſtans octonis ſtaminibus longis, acutis, viridibus, cum additamentis ut plurimùm croceis, nonnunquam albicantibus, & calyce ex quatuor latiuſculis, acuminatis, & viridantibus foliis compoſito: in cujus medio ſedet piſtillum ſeu embryo fructûs cum ſtylo brevi. Embryo autem abit deinde in fructum ſeu baccam mollem, ferè globoſam, atropurpuream, in quatuor loculamenta diviſam, ex cujus umbilico quaterna filamenta ejuſdem cum eâ coloris emicant. His in loculamentis ſemina copioſa, minuta, oblonga, albida, magnitudine Papaverini aut Amaranthi, continentur. Odor totius plantæ viroſus & ingratus. In agro Pariſienſi ſpontè naſcitur. Tota planta in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex ℔iiij, & ℥xij. totius plantæ recentis, demptâ radice, per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, obſcurè acidi ℥xiij, ʒiiij: humoris magis ac magis manifeſtè acidi & auſteri ℔iij, ℥vij, ʒj: humoris rufi, leviter empyreumatici, minùs acidi, ſubſalſi, auſteri & obſcurè alcali ʒv, gr. lx: humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒvij: ſalis volatilis concreti urinoſi gr. xlij: olei extracti ad inſtar ſpiſſi ℥j, ʒiiij, gr. xxxij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iij, ʒiiij, gr. xlviij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥j, ʒj, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. xlij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ʒiiij, gr. xliiij: in calcinatione ℥ij, ʒiij, gr. xij.

Herba Paris ſalem eſſentialem obtinere videtur vitriolico-ammoniacalem cum multo oleo bituminoſo conjunctum.

Alexipharmaca cenſetur, cephalica, reſolvens, & anodyna. Fuerunt qui eam Aconiti ſpeciem eſſe conjectantes, venenatam prodiderunt. At verò Lobelius *in Adverſariis* eandem alexipharmacam eſſe probat experimento duorum canum, quorum intimas in fauces vi indita fuit Arſenici & Mercurii ſublimati ana ʒß. carnibus admiſta. E veſtigio, inquit, uterque canum ore patulo aerem captabant, ſpumas elidebant, anxioque & crebro conatu, ſed irrito, vomere nitebantur: latratus edebant ore & aſſultu rabido, rictuque minaci proximum quemque invaſuri videbantur. Horâ vix exactâ uterque frigidior & quietior factus, decubuit moribundus. Tùm Pulveris Saxonici ʒij. ex rubello vino infuſæ fuerunt in fauces unius, ac nec tum quidem quicquam evomuit: quin potius aliquantò poſt, cùm

ſocius periculi jam enectus eſſet, hic nobis attractantibus viſus fuit caleſcere. Itaque cæpit ore reptare, oculos reſerare, & animum vireſque adeò repente recipere ut hilaris & ludibundus aliquot horis poſt, cœnam ſub mensâ ceperit, planèque convaluerit. Idem evenit ad BadenſesThermas aliis canibus quibus data fuit cum arſenico mixta nux vomica: ſed hi vertigine ventriſque diris cruciatibus acti ſeſe in gyrum indeſinenter verſabant.

Joann. Schroderus uſum baccarum internum alexipharmacum in peſte, venenatis morbis, veneniſque aſſumptis pronuntiat. Ettmullerus eas eorum malignitatem per ſudorem expellere ſcribit.

Baptiſta Sardus & Cæſalpinus adversùs mentis emotionem, inſaniam & fatuitatem tam per morbi diuturnitatem aut ſævitiam, quam pravarum rerum aſſumptione contractas commendant, ſi viginti continuis diebus dimidium cochlear pulveris hujus herbæ jejuno propinetur. Idem præſtat ſolum baccarum ſemen pulveratum, ſi Matthiolo credere fas eſt, ℥ß. vel ℥j pondere potum ad vigeſimum uſque diem. Secundùm Camerarium pulvis radicis colicam ſanat. Eædẽ baccæ n°. v. vel ix. pulveriſatæ & in aquâ florum Tiliæ propinatæ à nonnullis ſummoperè laudantur adversùs epilepſiam, imprimis infantum.

Non deſunt tamen qui aſſerant acinos Uvæ lupinæ devoratos ſoporem inducere. Ego ſanè, inquit H. Tragus, illos nequaquam deguſtare volo, ne fortè prorſus obdormiam. S. Paulli propter diverſas authorum hâc de plantâ ſententias internum illius uſum prohibet, Galeni monito obtemperans. Medicinas, quæ jam longo tempore probatæ ſunt, quæque uno ore à peritis Medicæ materiæ authoribus commendantur, omnibus aliis præferre videtur. *Lib. 1°. de antidotis c. 23. p. m. 399.*

Extrinſecùs foliorum & baccarum uſus plurimùm commendatur in bubonibus peſtilentialibus, calidis tumoribus, inflammationibus malignis, paronychiâ & ulceribus inveteratis, ſive in decocto, ſive ſola contuſa, aut cum fuligine impaſtata, in formâ cataplaſmatis imponantur. Sic, authore Ettmullero, & ad inflammationem & tumorem ſcroti ac teſtium, folia impoſita admodùm laudatum ſunt remedium, non minùs quam in inflammatione ipſius penis cataplaſma ex herbâ virente contusâ factum & applicatum egregiè convenit. Hujus plantæ foliis aliquid anodyni & narcotici in receſſu recondi exiſtimat quo æſtum & dolorem valent refrænare: propter quod in cancro tam exulcerato quàm occulto folia hæc contuſa in mortario plumbeo & impoſita non leve levamen afferre ſcribit.

Folia & baccæ in pulvere Saxonico uſurpantur, cujus hæc eſt deſcriptio à Lobelio recenſita.

℞. Utriuſque Angelicæ, domeſticæ nempe & ſylveſtris, Vincetoxici, Valerianæ domeſticæ, Polypodii querni, radicum Althææ & Urticæ ana ℥iiij. corticis Mezerei Germanici ℥ij. Grana Herbæ Paridis n°. xxiiij. folia ejuſdem cum toto n°. xxxvj. Ex maceratis in aceto radicibus & ſiccatis fit omnium pulvis. Doſis ʒij.

HERNIARIA.

HERNIARIA, Millegrana, Herba Turca, *Off*: duplex eſt, alia glabra, alia hirſuta.

HERNIARIA glabra *J. B.* 3. 378. & *Inſt. R. H.* 507: Polygonum minus, ſive Millegrana major glabra, *C. B. P.* 281: Herniaria, *Dod. Pempt.* 114: Empetrum, *Tragi* 527. Herba Turca, ſive Hernia-

ria, *Lobel. Icon.* 421 : Epipactis *Anguillar* : vulgò, *Herniole*, *Turquette*, *Herbe du Turc.*

Herniaria hirſuta *J. B.* 3. 379. *Inſt. R. H.* 507. Polygonum minus ſive Millegrana major hirſuta, *C. B. P.* 381.

Parva hæc herba ſupina humique procumbens, latè ſubjectum ſolum occupat luxurie lætâ compluium ramulorum, quos ex puſillâ radiculâ in altum deſcendente fundit, hinc inde ſparſos, teretes, ſubrubentes, creberrimis interceptos geniculis, ad quorum ſingula adverſa folia perquam exigua, Serpilli minora, ex viridi lutea, in hâc hirſuta, in illâ glabra, guſtu acri. Eiſdemque locis erumpunt mirum in modum numeroſi flores, minimi, luteoli, aut albidi, apetali, plurimis ſcilicet ſtaminibus conſtantes, ex calyce ſurgentibus. Horum piſtillum abit deinde in ſemen perpuſillum, ſplendens, nigrum, in capſulâ oblongâ & ſtriatâ quæ calyx floris fuit & per maturitatem horizontaliter rumpitur, reconditum. Utraque agri Pariſienſis incola in uſum medicum indiſcriminatim recipitur.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ floridæ & ſeminibus fœtæ ℔v. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris herbacei, obſcurè acidi ℔j, ℥ij, ʒiiij, gr. lxvj : humoris limpidi, ſub finem rufeſcentis, magis ac magis manifeſtè acidi, & auſteri ℔j, ℥xv, ʒvij, gr. xxiiij : humoris rufi, tùm acidi, tùm alcali & ſale volatili urinoſo imprægnati & auſteri ℥iiij, ʒvj : olei adipoſi ℥iij, ʒvij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥xiiij, ʒvj : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥vij, ʒvij, gr. xxxvj : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. lx, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj, gr. xlij : in calcinatione ℥vj, ʒvj, gr. xxxvj.

Herniaria

Herniaria ſaporem ſalſum, acrem refert, chartam cæruleam colore rubro leviter tingit. Sale donatur eſſentiali vitriolico ammoniacali cum oleo copioſo & terrâ aſtringente conjuncto.

In curandis herniis præſertim omenti & inteſtinorum, quæ propter peritonæi laxitatem in ſcrotum deſcendunt ſpeciatim eſt proficua. Andræas Matthiolus refert Gabrielem Fallopium Mutinenſem hâc tantùm herbâ plures inteſtinorum ramice laborantes ſanaviſſe. Eandem Jacobus Hollerius Medicus Pariſienſis celeberrimus mirum in modum ad hernias commendat in tractatu *de morbis internis cap.* 62. Et propterea à Pariſienſibus herba Holleriana dicta fuit. Hollerius ſuccum expreſſum ſolum vel ſubinde affuſo vino albo ab ℥ij. ad ℥iiij: per novem dies propinat. Antonius Valetius *in annotationibus in Hollerium* narrat adoleſcentem quemdam, cui citatior ſaltus inſignem herniam conciliaverat unico hauſtu aquæ ſtillatitiæ Herniariæ curatum fuiſſe, admoto tamen poſt reductionem factam hoc emplaſtro.

℞. Emplaſtri contra rupturam & emplaſtri de gratiâ Dei ana ℥j. Sanguinis draconis, Olibani, & radic. Oſmundæ regalis pulverator. ana ʒij. cum modico olei Mirtillor. Molliantur in igne, & fiat emplaſtrum ſuper alutam.

Alii Herniariæ pulverem vel vino dilutum aut juſculo, vel ſub formâ boli ad ʒj. exhibent. Maceratur vel coquitur ejuſdem herbæ M. j. in aquæ vel vini ℔j. & colatura ad ℥vj. vel ℥viij propinatur: & poſt reductionem omenti vel inteſtini cataplaſma ex herbâ contusâ ſolâ vel cum aliis huic morbo accommodatis miſtâ parti afflictæ admovetur. S. Paulli cataplaſma ſequens adversùs exomphalon expertum proponit.

℞. Herbæ Perfoliatæ cum toto M. j. Herniariæ, Auriculæ muris, Plantaginis, muſci Acaciæ noſtratis ana M. ß. In ſuff. quant. vini rubri cocta loco affecto applicentur, & umbilicus faſciâ arctè & debitè conſtringatur.

Commendantur quoque pulvis, decoctum, infuſum, vel vinum ex muſto cum herbâ recenti fermentato paratum ad urinam ciendam, ad promovendas arenulas in urinariis meatibus hærentes, & ad nephriticos dolores ſedandos. Cl. Tournefortius aquam diureticam ex hâc herbâ conficit in urinæ ſuppreſſione & nephritide præſtantiſſimam.

℞. Herniariæ & Meliſſæ Tragi ana ℔ij. Aſperge ſalis marini M. ß. & aquæ q. ſ. Digerantur per triduum. Poſtea in Balneo arenæ diſtillentur. Deinde aqua diſtillata iterùm atque iterùm novis plantis affundatur, & diſtilletur. Servetur ad uſum. Doſis ℥iiij. cum vini albi tantumdem. Quartâ quâque horâ exhibeatur in urinæ ſuppreſſione, & nephritide.

Extùs inungantur abdomen, inguina, perinæum & lumborum regio oleo per infuſionem parato ex Millepedum M. j. Cantharidibus n°. x. & ſemin. Ammeos ℈j. in olei Olivar. q. ſ. igne leviter decoctis aut ſub ſolis æſtivi radiis per triduũ maceratis.

Præterea Herniaria ab Ettmullero inter plantas vulnerarias numeratur. Anguillara ſcribit ſuccum hujus potum, aut herbam eſitatam, vel etiam emplaſtri modo plagæ impoſitam, morſis à viperâ auxiliari. Idem refert eam jecori prodeſſe, & aquam ejus diſtillatam & potam intra dies octo icterum ſanare.

Joann. Godofredus Gruhlmannus adversùs oculorum caliginem Herniariam, quam eâ de causâ Oculariam nuncupat *Specimine publico anno* 1706. *Jenæ edito*, velut ſpecificam promulgavit, & illius uſum

ſenibus æquè ac juvenibus, viſionem lectione ſcriptorum ſubtiliore charactere impreſſorum diu noctuque debilitantibus commendat. Pulverem ejus pani butyro illito aſpergit & manè ac veſperi exhibet: vel extrahit ex eâ cum ſpiritu vini per infuſionem & digeſtionem eſſentiam ſingulis auroris in juſculo vel aquâ ejuſdem diſtillatâ propinandam: quin imò pulverem ejus cum radice Helenii, foliis Verbenæ, Eufraſiæ, Betonicæ, Chelidonii majoris, Majoranæ, Rutæ, addito ſaccharo in formam Trageæ non minori cum ſucceſſu redigit.

HORDEUM.

DUÆ imprimis Hordei ſpecies ad uſum eſculentum & Medicum recipiuntur, ſcilicèt Hordeum Polyſtichum hybernum, & Hordeum Polyſtichum vernum.

HORDEUM polyſtichum hybernum, *Off*: Hordeum polyſtchum hybernum, *C.B.P.* 22. & *I.R.H.* 513: Hordeum polyſtichum, *J. B.* 2. 429: *Raii hiſtor*: Hordeum polyſtichon hybernum majus, *Tab.Icon.* 274: Hordeum majus, *Tragi* 638: Hordeum primum, *Anguillar.* Hordeum, *Brunsfels. Matthiol.* vulgò, *Orge.*

Hordeum, ut reliquæ culmiferæ ſtirpes, radicibus eſt fibroſis, tenuibus, numeroſis: breviore culmo quàm vel Triticum vel Secale, ſeſquicubitali tamen interdùm & in lætiore ſolo bicubitali, quinque, ſex, & pluribus interdùm geniculis intercepto; ad quæ ſingula folia graminea, longa, anguſta, culmum aliquouſque obvolventia, ima triticeis anguſtiora, ſuperiora nonnunquam æquè lata, ſcabriora, & quouſque culmos obveſtiunt glauco quodam polline plerùmque obducta. Spicas promit

in ordines & verſus nunc ternos, interdùm quatuor, nunc ſex, nunc octo axi dentatæ affixos digeſtas, longis, firmis, mordacibus & aſperis ariſtis è glumarum apicibus prodeuntibus munitas: in quibus flores naſcuntur apetali, ſtaminibus plurimis conſtantes ex calyce ut plurimùm triphillo ſurgentibus. In centro calycis ſeu glumæ embryó fructûs reconditur, qui deinde abit in ſemen duas treſve lineas longum, pallidum vel flaveſcens, farinaceum, utrinque acutum, ventre tumido, glumæ quæ calyx floris fuit arctè adhæreſcens adeò ut eam deponere vix queat. Seritur in arvis autumno & ſequenti anno colligitur.

Hordeum polyſtichum vernum, *Off*: Hordeum polyſtichum vernum, *C. B. P.* 22. & *Inſt. R. H.* 513: Hordeum hexaſticum pulchrum, *J. B.* 2. 329: Hordeum polyſtichum æſtivum, *Tabern. Icon.* 275: Hordeum ſeptentrioni notiſſimum, *Lobel. Obſ.* Hordeum ſenis verſibus, *Matthiol. Camerar*: vulgò, *Orge de printemps*, *Orge avancé.*

Priori breviores ſpicas profert & craſſiores. Cæterùm non differunt niſi ſolo ſationis tempore. Hoc apud nos in arvis verno tempore ſeritur.

Hordei ſtipulæ per maturitatem molliores ſunt minùſque fragiles quam triticeæ: unde & ſucculentiores ſunt, & pabulum bobus & vaccis alendis commodius & pinguius ſuppeditant. Spicæ ob longitudinem & gravitatem plerùmque nutant & deorſum incurvantur, & vel viginti interdùm grana in ſingulis verſibus continent. Ab eodem grano plures ſtipulæ exeunt.

Analyſi chymicâ, ex granor. Hordei ℔vj. & ℥viij. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore decoctum Hordei referentis, primùm obſcurè ſubſalſi, obſcurè acidi,

deinde manifeſtè acidi ℔j, ℥iij, gr. xxiiij: humoris rufi, empyreumatici, impensè acidi, acuti, primò obſcurè auſteri, deinde manifeſti ℔j, ℥x, ʒiiij, gr. xlviij: humoris rufeſcentis, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥iiij, ʒß: olei ſpiſſi ferè adipoſi ℥iiij, ʒv, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥xiij, ʒvij, gr. xxxvj: quæ pulverata & per decem horas ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒvj, gr. xl: illorum cinerum lixivium adeò viſcidum erat, ut chartam bibulam permeare vix & niſi poſt longum temporis intervallum valeret: ex cineribus ſalis alcali fixi ℥j, lixivio extracta eſt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℔j, ℥vj, ʒij, gr. xxxvj: in calcinatione ℔j, ℥xj, gr. lxviij.

Hordei ſemen ſeu granum multum ſalis eſſentialis tartarei continet cum ſulphure craſſo copioſo, nonnihil ſalis ammoniacalis & terræ aſtringentis conjunctum. Ex hâc miſturâ compoſitum exurgit farinaceum, quod cum aquâ dilutum vel coctum in mucilaginē abit adeò viſcidam, ut igne quidē deſtrui vix poſſit: quandoquidem granorum Hordei inſignis portio, (ferè tertia pars) in carbonem convertitur, & cineres licèt optimè calcinati mucoſam & viſcidam reddunt aquam. Hæc farinacea & mucoſa ſubſtantia actuoſis donatur principiis, quæ, ſi ope aquæ in motum agantur, fermentationem concipiunt, mucoſæ partes dividuntur, attenuantur, ac compoſitum vinoſum fit, ut experimur in Cereviſiâ, poſtea acetoſum, ac tandem evanidum aut putidum, ſicut cæteri ferè omnes plantarum ſucci. Ex liquore vinoſo ſeu Cereviſiâ ſpiritus ardens extrahitur ſpiritui vini haud abſimilis.

Hordeum non eaſdem cum Tritico facultates obtinet: ſi quidem Triticum calefacit: Hordeum

verò quocumque modo paratum ſit, nunquam corpus calefacit, ſed quodammodò refrigerat & abſtergit, & variè pro modo præparationis tùm humectat, tùm ſiccat. Coctum ut in ptiſanâ humectat, toſtum ut in polentâ ſiccat. Differt præterea à Tritico quòd ſuccum tenuem aut ſaltem minùs craſſum ac deterſorium generet, cùm Triticum craſſum ac lentum ſit & nonnihil obſtruentis naturæ obtineat. Nonnulli obſervant Hordeum flatulentum eſſe & ſtomacho adverſari, quod quidem intelligendum eſt de Hordeo coctione aut fermentatione non debitè ſubacto aut de ventriculo Triticeis aſſuefacto.

Ex Hordei farinâ olim apud populos quamplurimos, panes conficiebantur, & hoc etiam ſæculo fiunt, verùm in annonæ caritate & ad ſublevandam Tritici inopiam, à tenuioribus præcipuè. Apud nos certè, ſicut apud Romanos olim, mediocrem habet autoritatem, ſaltem ad panificia: nam ad conficiendam cereviſiam valde expetitur, & à ſeptentrionalibus populis quotidiano uſu frequentatur, illis æque neceſſarium pro potu parando, ac Triticum pro pane. Reipsâ Hordeum minùs quàm Triticum alit, difficiliùs concoquitur, quoniam minus habet lentoris, & corpori agglutinari & adhærere æque ac Triticum nequit. Hordeum laudatur candidum & purum, totum plenum, denſum ac ponderoſum, quantùm ejus natura poſtulat. Reprobatur gracile, rugoſum, laxum ac leve. Nec ſtatim à meſſe & triturâ eo utendum eſt, ſed loco ſicco & minimè humenti per aliquod tempus condendum eſt propter humorem viſcidum, ſupervacuum qui exhalari aut attenuari poſtulat. Quando verò mediocriter ſiccatum contrahi videtur, tunc ejus uſus tempeſtivus eſt, idoneus & ſalutaris. Cortex autem exterior, qui furfuraceus, interiore pul-

pâ ſeu farinâ ſiccior eſt, minimè vel parum nutrit, abſtergit, & purgatorium quid, monente Hippocrate, obtinet.

Variis modis Hordeum paratur, vel ut alimentum ſit, vel ut alimentum medicamentoſum.

1°. PANES ex Hordei farinâ conficiuntur, Triticeis friabiliores & multò inferiores, pabulum tenuioris fortunæ hominum præbent, iis tantùm accommodati ſunt qui duros ſubire labores neceſſe habent, robuſtum enim ventriculum requirunt: quapropter apud Athenienſes, narrante Plinio, gladiatores, qui eo frequenter veſcebantur, hordearii cognominati fuerunt. Dicuntur etiam convenire catarrhoſis, hydropicis & mulieribus quibus menſes immodicè fluunt. Laudabiliores ſapidioreſque panes evadunt ſi Hordeum cum Tritico, Speltâ aut Secali æquis portionibus miſceatur.

2°. MAZA *Græcorum & Latinorum*, genus panis Hordeacei apud veteres uſitatum, Hordei toſti farina eſt liquore aliquo conſperſa atque ſubacta v. g. aquâ, oleo, lacte, vino, ſapâ, melle &c. Hinc fortè placentæ, quæ in officinis ex amygdalis & ſaccharo conficiuntur, Maſſipanes nominantur. Maza côquitur, inquit Galenus *l.* 1°. *de alimentis cap.* 12°. panibus Hordeaceis ægriùs, magiſque ventriculum flatu implet, in quo, ſi diutiùs manſerit, turbationem excitat. Citiùs autem ſubducitur ſeu dejicitur, ſi benè commixta fuerit ac diutiùs ſubacta. Quod ſi mel quoque addatur, citiùs etiam ventrem ad excretionem excitabit.

3°. POLENTA, ἄλφιτον *Græcis*, geminam habet apud authores ſignificationem, generalem & ſpecialem. Generaliter quamlibet farinam cujuſlibet frumenti & leguminis denotat. Fragmenta enim omnis grani mediocri magnitudine moliti ἄλφιτα

vocabant priſci: majora fragmenta κρίμνα ſeu farinas craſſiores, vulgò *Griau* ou *Gruau* : minora ἄλευρα, farinas tenuiores. Specialiter polenta farinam Hordei recentis toſti vel frixi, ex quâ pultes parabantur cum aquâ, vel lacte, vel paſſo ſignificat. Ait enim Plinius Polentam ab Hordei farinâ eo diſtare, quòd torretur. Fit Polenta laudatiſſima inquit Galenus *l.* 1º *de Alimentor. facult. c.* 11. ex recenti Hordeo mediocriter frixo. Græci Hordeum aquâ perfuſum ſiccabant nocte unâ: poſtero die frigebant: tum molis frangebant. Alii vehementiùs toſtum rurſus exiguâ aſpergebant aquâ, ſiccabantque priuſquàm molerent. Nonnulli Hordeum virentibus ſpicis decuſſum recens purgabant, madidumque tundebant in pilâ, atque in corbibus eluebant, ac ſole ſiccatum rursùs tundebant, purgatumque molebant. Polenta omnis, ait Galenus loco citato, quæ quidem legitimè decenterque facta, boni odoris eſt: ſed ſuaveolentiſſima illa quæ ex optimo & recenti Hordeo, & quod ſpicam non admodùm ſiccam habet parata. Addit inſuper morem eſſe compluribus eam ſapâ & vino dulci mulſoque commiſtis, nonnunquam ſolâ aquâ conſperſam, æſtate duabus tribuſve horis ante balneum bibere, idque ſitis extinguendæ gratiâ. Sæpiùs antequàm Hordeum torreretur pinſereturque, Linum, Salem & Coriandrum miſcebant, quorum hanc proportionem ac menſuram Plinius refert. Recipiebant Hordei ℔xx. Semin. Lini ℔iij. Coriandri ℔ß. Salis ℥ij. His omnibus toſtis & ſimul tritis utebantur. Polenta leve & exiguum præbet alimentum: privatis quidem & ab omni exercitatione liberis ſatis multum: iis autem qui quoquo modo exercentur, minus quàm ſatis eſt. Deſiccat verò magis quàm Hordeum: alvum quoque cohibet.

Hodie in quibuſdam Galliæ Provinciis ſicca Hordei farina quaſi torrida & in clibano reſiccata venalis circumfertur, inſpiſſandis carnium juſculis inſerviens. *Griotte* vulgò dicitur aut *Gruau*. Offæ genus etiam paratur ex Hordeo ſub molâ trito in aquâ & ſale elixato atque deſpumato, cui lac aut butyrum adjiciuntur. Vocant *des Gruaux d'orge*. Ex avenâ quoque retorridâ conficiuntur quæ *Gruaux d'Avoine*.

4°. PTISSANA, Ptiſana *Latinorum*, πτισσάνη, ἢ πτισάνη *Græcorum* quadruplicem ſignificationem habet: impropriam, generalem, ſpecialem, & ſpecialiſſimam ac priſcis medendi artificibus uſitatam.

Impropriè in officinis ptiſana ſumitur pro decocto Hordei, quod tenue eſt, & ſubſtantiæ ejus parùm retinet. Adduntur autem Hordeo etiam alia; v. g. Glycyrrhyza, Graminis radix, Paſſulæ, Jujubæ, Ficus, Semina &c. Sumitur Hordeum integrum, cùm mundificandum, abſtergendum, ſiccandum: excorticatum verò, quando leniendum, mitigandum, emolliendum, ſitiſque magis extinguenda.

Generaliter, pro quovis frumenti genere quod piſtum eſt, ſuoque cortice ſpoliatum, juxtà vim vocis: πτισσάνη enim vox videtur Athenæo deducta ἀπὸ τοῦ πτίσσειν, quod eſt tundendo deglubere, ſeu pinſendo decorticare. Verùm ptiſanam iſtam non ſimplici ptiſanæ nomenclaturâ, ſed addito frugis ex quâ conſtabat nomine veteres exprimebant. Hinc dicebatur πτισσάνη πυρίνη, ptiſana triticea; χονδροπτισσάνη, ἐκ ζείας καὶ ὀρύζης πτισσάνη quæ ex alicâ, zeâ, & orizâ parabatur: quæ fit ex lentibus φακοπτισσάνη.

Specialiter, pro Hordeo piſto & decorticato cui propriè & peculiariter ptiſanæ nomen competit. Hordeum enim tundendo deglubebatur, ac ſuo

cortice ſpoliatum recondebatur ad uſum. Officinæ Hordeum mundatum hodie appellant : vulgò, *Orge mondé.*

Specialiſſimè & juxta vulgarem Medicorum acceptionem, pro πτισάνης ſpecialiter ſumptæ χυλῷ καὶ ῥοφήματι hoc eſt ptiſanæ cremore ſeu ſucco & ſorbitione. Celſus tamen jus Hordei integri quod decorticatum non eſt,in aquâ tantiſper decocti,dum coctione diſſiliat, Hordei cremorem vocat : qui bilioſis & ardentibus febribus propinatur.

Ptiſanam coquendi ratio aliis atque aliis diverſa fuit, ſed Græcis maximè vulgata hæc eſt & optima quam Galenus annotavit *lib.* 1. *de Ptiſanâ c.* 4. & *lib.* 1. *de Alimentor. facul. c.* 9. Monet autem ad illius confectionem eligendum eſſe Hordeum optimum, & quod inter coquendum in magnam molem attollatur, & aquam optimam. Primùm veteres Græci Hordeum crudum in aquâ macerabant. Deinde maceratum manibus conterebant, donec exterior cortex manibus eſſet excuſſus. Tum validiùs iterùm manibus confricabant, quouſque totum illud quod paleaceum erat, ablatum eſſet : niſi ptiſanam parare vellent majori abſtergendi virtute pollentem : tunc enim Hordeum cum ipſo cortice exteriore coquebant. Coquebant id autem primùm vehementiùs, ut bulliret multùm : poſteà igni blando, donec in cremorem abiret, qui etiam jus, ſuccus & lac, ῥόφημα græcè & χυλος appellatur.

Hæc erat ptiſana veterum ſimpliciſſima. Compoſitam tradit Galenus, loco citato. Coquitur Hordeum decorticatum in aquæ decem, vel, ut Paulus Ægineta ait, quindecim partibus : daturque inter coquendum opera, ut quàm ampliſſimè intumeſcat. Cùm in tumorem eſt ſublatum, aceti infunditur momentum, deinde olei exiguum : quod tamen

etiam per initia injici poteſt. Quando ad exactam coctionem perventum eſt, ſal friatus inſpergitur, neque aliud quidquam præterea admiſcetur, niſi fortè Anethi aut Porri pauxillum. Et talis quidem eſt optima ptiſanæ confectio. Ab eâ multùm aberat quam plerique aliis multis ſuperfluis imperitè condiebant. Alii namque Amylum, alii Sapam indebant, alii Mel & Cuminum, cinnum potius quam ptiſanam parantes. Nec defuit illis fortè ratio, quod ſic Hordei craſſitiem tenuari, lentorem incidi, flatum diſcuti arbitrarentur.

Hippocrates *l. de victu in acutis*, qui & *de ptiſanâ* etiam inſcribitur, miris ptiſanam laudibus extollit, eamque omnibus frumentaceis ſorbitionibus in acutis morbis præferendam judicat. Tunc enim de carnium uſu in morbis nulla erat mentio. Galenus *in Commentariis* ait dicti Hippocratei veritatem elucere ſi acutorum natura & qualitates vireſque ptiſannæ conſiderentur. Etenim morbi acuti cum febribus ſunt conjuncti, & quidem putridis validiſque: ideoque ratione febrium opus iis eſſe refrigeratione & humectatione: ratione putredinis concoctione & evacuatione; concoctione quidem eorum quæ adhuc concoqui & ad meliorem ſtatum redigi queunt: vacuatione illorum, quæ jam planè ſunt exuſta, & concoqui ampliùs non poſſunt; poſcere etiam eoſdem acutos morbos refectionem & refocillationem, virium causâ; hiſce autem ſcopis & intentionibus omnibus ptiſanam ſatisfacere. Reverâ ab omnibus antiquis Medicis ptiſana acutis & ardentibus febribus accommodatiſſima cenſetur. Refrigerat enim lentis ac viſcidis ſuis partibus ſanguinis & humorum æſtum ac effervefcentiam compeſcendo: humectat, ſolidas partes nimis rigidas emolliendo, ſicciores & criſpatas aquo-

ſis ac lentis particulis irrigando, humores verò ſpiſſos & viſcidos diſſolvendo, ſanguinem fluxiliorem efficiendo & ad circuitum ſuum placidè & æqualiter perficiendum aptiorem reddendo: magis ſitim extinguit quàm ipſa aqua, non ſolùm humorum acrimoniam retundendo, ſales & ſulphura nimis evoluta involvendo & irretiendo, ſolidas partium fibrillas emolliendo, ſed etiam lentore ſuo aqueas fluxiliores particulas intra fibrarum poros diutiùs retinendo: humores crudos adhuc ad coctionem diſponit, tùm ſuccos inſpiſſatos & coagulatos diſſolvendo, tùm ſolidas in quibus reconduntur partes emolliendo & laxando. Cruditas enim humorum vel eſt eorumdem ſpiſſitudo nimia, vel nimia partium continentium conſtrictio aut erethiſmus, quibus diluentia apprimè medentur: putridos humores abſtergit & evacuat eandem ob cauſam, reſtituendo nempe & ſecretiones & excretiones debitas: facillimè concoquitur & quaquaverſùm digeritur. Quid eſt enim ptiſana? niſi chylus vel potius lympha jam ferè perfecta, quæ ſuccum nutritio ſucco congenerem nutritioni aptiſſimum continet, multâ aquâ dilutum, tenuiſſimum, leviſſimum, fluxilem, qui ventriculi ſucco facilè conſociatur, per totum corpus citò diffunditur, ſanguini & humoribus promptè & intimè permiſcetur, eos diluit, fluidiores efficit, & partibus omnibus nutrimentum exiguum quidem ſed convenientiſſimum quale in febribus requiritur, ſuppeditat atque circumvehit. Alimentum eſt inſuper innocentiſſimum, omni potentiori qualitate vel exceſſu carens, qui quidem aliquâ dignus ſit animadverſione aut reprehenſione: non enim ſalium & ſulphurum exuperantium majori copiâ donatur, ſed omnia principia in eo ita ſunt commixta, temperata,

actuoſæ particulæ aqueis & terreſtribus partibus adeo exactè involutæ & ſubactæ, ut guſtu exceſſus nullus percipiatur. Nullam inflammationem in partibus, nullum æſtum in ſanguine, in bile nullam effervefcentiam excitare valet: quin imò ſi quæ ſint turbæ in humoribus, ab eâ facile ſedantur & coercentur. Si quid flatulenti in cerealibus deprehenditur, corrigitur in ptiſanæ toſtione & coctione, quibus viſcidæ ejus particulæ ſufficienter attenuantur.

Præſtantiſſimo hocce alimento medicamentoſo antiquiores Medici in acutis ægrotantium vires ſuſtinebant, naturæ morborum medicatrici opitulabantur, nullas morbo ſuppetias ferendo. Nec indiſcriminatim ptiſanam granuloſam, aut ptiſanam jurulentam cuicunque ægrotanti afferebant: ſed modò cremorem ſolum, modò ptiſanam, modò cremorem variis proportionibus ptiſanæ confuſum, quantùm ſcilicèt ægro cuique pro variâ febris ætate, aut indole conveniebat ptiſanam plus aut minùs cremore dilui. Ptiſanam enim nemini febricitanti indulgebant, niſi biduo poſt criſim vel catharſim elapſo, cremorem prope nemini, etiam minùs robuſto, dum criſis erat futura quarto die; nec ante ſeptimum, ſi ſeptimo tantùm criſim futuram autumabant, & vires eſſent ferendo pares, ſolâ potione contenti aut mulsâ ſeu hydromeli, aut apomelite (*a*), aut aquâ frigidâ vel calente. Secus, cremoris oxybapha (*b*) duo, id eſt uncias quinque dabant; ſimul ac ſemel, ſi ſemel tantùm cibum ſumere ſolitus fuerat ægrotus: bis, & cremoris doſi ſupradictâ in duas partes diviſâ, ſi ſanus bis paſci fuerat aſſuetus; æqualibus vel inæqualibus

(*a*) Decoctum paratum ex melle vel favis cum aceto commiſtis & tantiſper decoctis.

(*b*) Oxybaphon, acetabulum, menſura.

portionibus, pro ratione conſuetudinis in ſumendo cibo, dum valebat. A primo vel ſecundo die tam exiguum demenſum magis magiſque minuebatur donec morbus perveniſſet ad criſeos tempora, id eſt, ad ſeptimum, nonum, undecimum morbi diem; eo die nihil dabant præter potionem. Judicato morbo per criſim vel per concoctionem, alimentum quibus gradibus imminutum fuerat, augebatur. Biduo poſt criſim addebatur cremori, ptiſanæ ſeu grani concocti nonnihil. Hoc ſenſim augebant imminutâ cremoris portione, auctis doſibus, donec ad ſolidum alimentum per ova, piſciculos, avium cortalium extrema fieret reditus. In hoc curriculo, ſi faſtidiebatur cremor ptiſanæ, panis bis, ter, quater, quinquies, ſexies elotus, donec aquæ innataret, ſorbitioni faſtiditæ ſufficiebatur. Nec ex Hordeo ſolo alimonia febrientium petebatur, ſed ex Zeâ, Chondro (*a*), Trago (*b*), deinde alicâ factitiâ, orizâ, denique Milio, imò & ipſis leguminibus. Ex his ptiſanas conficiebant, nunc ſolo nomine notas, olim tam vulgares ut vix eas deſcribere dignati ſint veteres. Nonnunquam & carnis nonnihil adjiciebatur; ſed hæc magis medicamenti vel condimenti nomine, quàm alimenti, ſi quando liquiditas alvi aut faſtidium ſtomachi infeſtaret aut metueretur. Nunc verò apud noſtros homines harum ſorbitionum veſtigia ſola ſuperſunt: ptiſanæ hujus ætatis, nudum nomen niſi quod Hordei nonnihil continent, ut conſtet aliqua nominis ratio.

Nec ſolùm juſcula carnium inolevere, exoletis jam tot plurimorũ ſæculorum authoritate confirma-

(*a*) Alica & Chondros granum ſignificant ex Zeâ frumenti ſpecie paratum fortè quid ſimile *à l'Orge perlé*.

(*b*) Tragus fit ex Olyra decorticatâ: Olyra eſt, vel ipſa Zea, vel Zeæ aut Tritico reſpondet. Fortè erat gruti ſpecies ex hoc frumento.

tis ptiſanis. Sed (quod quidem ſeriò conſideranti mirum videbitur & ab omni ratione alienum) poſtremis hiſce temporibus, unà cum juſculis carnium, pro antiquatis multiplicibus veterum ſcitis, de delectu, de menſurâ, de modo ſeu ſyſtaſi, de intervallis alimentorum ſorbilium; de his ſenſim minuendis, augendis, vel omninò prohibendis pro ratione virium, ætatis, conſuetudinis, temporum morbi: una ſucceſſit lex omnium naturarum, ætatum, tempeſtatum, febrium utcunque inter ſe diſtantium communis, ineunte, procedente, vigente morbo, trium quatuorve horarum intervallis ſorbitiones exhibere, non quales vellet Medicus ex artis decretis, hoc eſt leviores ac leviores febre gliſcente, ſed à primordiis ad ſummum ſucco carnium majorum quadrupedum opimarum valentiſſimo refertas, & quantas ventriculus ægri poteſt admittere, hoc eſt, librales, vix exceptis paroxiſmorum graviſſimis temporibus. His autem vix minùs quatuor libris bubulæ, vitulinæ, vervecinæ uni febrienti in unicum diem deputantur: adeò ut multò plus alimoniæ ægrotanti homini quam ſano aggeratur. Liquidæ tantùm, inquiunt carnivori, illis offeruntur ſorbitiones è carnibus longâ coctione elicitæ. Verùm quid eſt illa ſorbitio niſi carnium ſuccus, adeò compactus ut jam fluiditatem ſuam amittat, & in gelatinam concreſcat; extractum potiùs ſalibus & ſulphuribus carnium onuſtum & ideo ipſis carnibus magis noxium. Et reipsâ hæc jura ſæpè ventriculum ægrum ſollicitant, ardorem in eo concitant, difficilè concoquuntur, imò citiſſimè corrumpuntur, varia ſymptomata pariunt, ructus nidoroſos, nauſeas, vomitiones, diarrhæas, ſulphurei fœtoris intolerabilis dejectiones, inſuperabile feſtidium, & alia huic alimoniæ potiùs impu-

tanda quàm febri : tandem in ſanguinem irrepſa variis illum imbuunt partibus incendiariis, ſulphureis, ſalinis, actuoſis, quibus conturbatus vehementer effervelcit, febrilis excandeſcit ardor: ita ut non tam ægri vires his alimentis ſuſtineantur, quàm putridorum humorum copia & morbi robur augeantur & creſcant. Sed ad Hordeum redeamus.

Inter diverſos Hordei præparandi modos tres nobis aliquantiſper adhuc uſitati ſuperſunt. Unus qui decoctum Hordei *de l'eau d'Orge* in officinis dicitur : alter à veterum ptiſanâ parùm diſcrepans, Hordeum mundatum dicitur, vulgò, *un Orge mondé* : Tertius Hordeatum *de l'Orgeat, de l'Orge paſſé*, ſeu cremor Hordei *de la Crême d'Orge*.

Decoctum Hordei vel ſimplex eſt, vel compoſitum. Simplex præparatur ex Hordeo vel integro, quod ratione corticis magis detergit, & in obſtructionibus magis conducit, vel decorticato ſeu mundato, ut aiunt, quod paulò magis refrigerat & incraſſat. Cum aquâ communi puriſſimâ plùs minùſve coquitur, modò ad granorum mollitiem tantùm & turgeſcentiam, modò ad perfectam crepaturam, ut aiunt, ſeu donec granorum tunicæ à nimiâ farinaceæ ſubſtantiæ rarefactione diſrumpantur. Hæc decocta in febribus ardentibus & aliis ægritudinibus utiliter uſurpantur ad humores craſſos & viſcidos diluendos, ad humorum acrimoniam temperandam ac demulcendam.

Compoſitum verò decoctum Hordei fit cum radicibus Glycyrrhyzæ, Graminis, Cichorii, aut aliis aperientibus, Scorſonneræ, Lapathi, Bardanæ &c. Paſſulis, Jujubis, Ficubus, Dactylis, ſeminibus & aliis diverſis pro diverſis indicationibus. Sic Ettmullerus in pleuritide laudat potum ex de-

cocto Hordei in quo flores Papaveris erratici aut Bellidis infuſi fuerunt; in variolis & morbillis decoctum Hordei cum Cornu Cervi; idem decoctum cum radice Chinæ in febribus ardentibus & cum radice Scorſonneræ in petechialibus.

Hordeum mundatum ex Hordeo integro conficitur eoque laudatiſſimo, & piſtrino glumâ ſuâ decorticato, quod *Orge grué* noſtrates appellant: cujus pars quædam in aquâ maceratur, abluitur, & iterum manibus teritur, ut quidquid exterioris tegumenti inter pinſendum reliquum eſt, defricetur. In fictili poſtmodùm reponitur, nova aqua affunditur, & in eâ elixatur per quinque, ſex, vel ſeptem horas, donec in cremorem abeat: ſed ne ebullitio interrumpatur, cùm novâ aquâ opus eſt, tepida affundenda, & igne blando coquenda ptiſana granuloſa, in quâ nempè ſemen ipſum reſtitat: ut verò melius fiat hoc Hordeum mundatum, quidam ab initio butyrum recens addunt, ſub finem verò ſalis quantùm ſatis. Sic paratum ab infimâ plebe comeditur. Alii ut ſuaviùs ſapiat, Amygdalas, & ad refrigerium ſemina Melonum vel Cucurbitarum admiſcent, & inſuper multo Saccharo condiunt. Hujus multus eſt uſus per totum quadrageſimale jejunium: commodum præbet alimentum, & ſuccum laudabilem in ſanis & ægris generat.

Hordeatum quod veterum ptiſanæ cremor, nobis *Orgeat*, ſic conficitur. Hordeum, ut diximus, decorticatum, maceratum & manibus fricatum, atque per horas ſeptem octove elixatum in mortarium marmoreum conjicitur, cum Amygdalis dulcibus decorticatis denuò teritur, & ſic trajicitur aliis craſſius, aliis liquidius: tum additur Saccharum, & patinæ argenteæ impoſitum iterùm prunis leviter ebullit, atque exhibetur ſanis, ægris, tuſ-

ſientibus, extenuatis, his qui noctes ducunt inſomnes, quo tempore ſemina quatuor frigida majora adjiciuntur. Cùm poſt colaturam coquitur denuò, craſſius fit, & magis nutrit: ſin minùs, liquidius eſt, & avidiùs à multis ſumitur, ſed minùs alit: propterea non tantùm ſemel in die circà horam ſomni porrigitur, ſed bis ter aut ſæpiùs, julapiorum in morem propinatur. Interdùm ptiſanæ ſub finem coctionis lac additur, quo nomine ſuaviter eſitatur, ſed febricitantibus non convenit.

Si verò æger uberiori nutritione refrigerante & humectante opus habeat, vel Hordeum incoquitur cum pullaſtro vel fruſtulo carnis vitulinæ: vel poſt longam in aquâ elixationem, jus carnium affunditur & tranſcolatum ſimul cum Hordei cremore hauritur.

Quoddam apud Germanos & Belgas Hordeum præparatur in granula rotunda candida ſeminis Milii magnitudine contritum, quod Hordeum perlatum dicitur, ex eo quòd ſemen margaritas formâ, craſſitudine, candore quodammodò referat. Conficitur ex Hordeo decorticato & ſuſpensâ molâ trito. Fortaſſe non multùm differt à crimno veterum, quod κρίμνον, Galeno monente, craſſior farinæ pars eſt, quæ effracto Hordeo grandiuſcula invenitur, quæ exquiſitiorem molæ confractionem refugit, & per cribrum laxiora habens foramina tranſmiſſa eſt. Ex eo apud Germanos Pultes modò cum aquâ, modò cum lacte, nonnunquam cum juſculo carnium conficiuntur.

℞. Hordei integri ℥ij. Decoque in aquâ purâ; ſed primùm fervefacta abjiciatur: nova addatur, ad q. ſ. & coquatur igne lento ad ℔j. Fiat colatura ſine expreſſione. Adde Sacchari roſati vel ſyrupi cujuſcunque ℥j. Sumat æger pro potu

ſolito, ad leniendam tuſſim & ad ſanguinis æſtum in calidis affectionibus compeſcendum.

℞. Hordei integri optimè loti M. j. Radicum Gramin. Bruſci & Cichorii ana ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Sub finem coctionis adde folior. Taraxaci, Scolopendrii ana M. j. Liquiritiæ raſæ & contuſæ ʒiij. F. apozema aperiens per cyathos, tertiâ quaque horâ, propinandum.

℞. Hordei mundati ℥j. Bulliat leviter in aq. q. ſ. rejiciendâ. Nova & limpidiſſima affundatur ad ℔iij. & coquatur ad mollitiem. Tum adde Paſſularum ℥ß. Caricas ping. nº. ij. Glycyrrhizæ raſæ & contuſæ ʒij Bulliant per horæ quadrantem. Adde ſub finem, Capillor. vener. Canad. florum Papaveris rhæad. & Tuſſilagin. ana M. j. Decoctum refrigeratum tranſcoletur & pro potu ſervetur. Ad tuſſim ſedandam, humorum acrimoniam compeſcendam, expectorationem promovendam.

℞. Hordei mundati optimè loti ℥ij. Coquatur in aq. puriſſimæ q. ſ. igne lento ad crepaturam. Trajice deinde per colum: & ad ℥viij. adde Sacchari ℥j. vel ſyrup. de pomis ſimplic. de Althæâ aut alterius ℥jß. aq. florum Aurantior. ʒj. F. Hordeum mundatum. Capiat manè, jejuno ventriculo & veſperi dum it cubitum ad temperandam humorum acrimoniam aut ſomnum conciliandum.

℞. Hordei mundati loti ℔ß. Fiat decoctio in aquâ fontis puriſſimâ lento igne uſque ad perfectam crepaturam. Aquam colo ſepara: & extrahe pulpam ſeu medullam ab Hordeo per ſetaceum, quæ ad pultis conſiſtentiam cocta ſervetur in vaſe terreo vitreato optimè cooperto, & in loco frigido non multum humido, quia cito

liqueſceret. Hujus pulpæ duo aut tria cochlearia diſſolve in juſculo, & coquantur per ſemihoram ad modum liquidæ panatellæ, ſeu cremoris Hord. antiquor. addendo ſi lubet aq. florum Aurantiorum perparùm. Capiat æger bis aut ter in die.

℞. Hordei perlati vel Hordei mundati ℥ij. Coque cum fruſtulo colli carnis vitulinæ vel cum pullo gallinaceo. Colatura ſumatur inſtar liquidioris panatellæ. Ad tabidos & hecticos nutriendos.

℞. Hordei mundati ad crepaturam cocti ℥jß. Amygdalas dulc. decorticatas N°. vj. Semin. Melon. ʒiij. Contunde in decoct. Hordei ℥xvj. Expreſſioni adde ſyrup. de Althæâ aut Nenuphar. ℥ij. aq. flor. Aurantior. ʒij. Fiat emulſio pro duabus vel tribus doſibus.

Cerevisia & Cerviſia: Gallis olim *Cervoiſe*, nunc *Bierre*: Ζύθος aut Zythus *Ægyptiorum & Græcorum*: Κῦρμι *Dioſcoridis*: Οἶνος κρίθινος *Diodori Siculi*, ſeu vinum Hordaceum: Πίνος ſeu Πῖνον *Athenæi*: Βρῦτον *ejuſdem*: Βρούτιον *Heſychii*: Φουκας *Simeonis Sethi & Arabum*: Φοκάδιον aliorum: Cœlia & Ceria Hiſpanorum, *Plinii*: Potus Peleuſiacus, *Columellæ*: Sabaïa Illyricorum, *Ammiani Marcellini*. Potiones ſunt inebriantes non prorſus diſſimiles, ex Hordeo vel aliis Cerealibus præparatæ, licèt ratione præparationis granorum, fermentationis, aut admiſtarum rerum aliquantiſper differant.

At Cereviſia noſtra potus eſt aquâ cum Malto infuſione paratus & fermentatus, mediæ quodammodò inter aquam & vinum naturæ.

1°. Ex Hordeo Triticove, vel utroque Maltum, Βύνη *Aëtii*, & Braſium *Quorumdam*, ad conficiendam Cereviſiam ſic præparatur.

Grana Hordei vel Tritici in amplâ cupâ ligneâ

macerantur per unum aut alterum diem, donec cum mollitie intumeſcant. Deinde ſubter infusâ aquâ, grana eximuntur, & in pavimento aſſeribus ſtrato paulùm exſiccantur, ut nimius humor aquoſus evaporetur. Humida adhuc aliquantiſper coacervantur ad altitudinem circiter dimidiæ alnæ, quò protruſis perpuſillis radicum cirris ſeu filamentis germinent & quaſi fermententur.

Germinatio hæc quò rectiùs ſucceſſit, eò poroſior evadit Malti ſubſtantia, ac infuſioni extractionique aptior. Sub germinatione autem hæc grana quotidie bis terve verſantur ac moventur, ut æqualiter germinent, ne quædam grana calore nimio ſuffocentur & putreſcant, quædam autem ſubſtantiam ſuam ſeu medullam omnem in filamenta ejuſmodi effundant, quædam etiam in ſuperficie & per ambitum locata ab aëris frigore in germinatione impediantur.

Poſtea verò ne nimiâ ejuſmodi germinatione Maltum quaſi enervetur, & nimiam actuoſarum partiũ quantitatem deperdat, grana ita germinantia laxè & ſulcatim diſperſa aëri exponuntur ac ſenſim ſiccantur, vel tandem etiam ſupra tabulatum quoddam, igne ſubjecto, blando calore torrentur, ſæpiùs ſub toſtione verſando ne adurantur. Torrefactio tamen ſi nimia fuerit, Cereviſiæ ſaporem ingratum conciliat.

2°. Maltum molle molarum beneficio ad cremorem redigitur, ac dein aquæ ferventiſſimæ iu cupâ ligneâ infunditur, eâ ferè quantitate ut pulmentum referat, & à viris robuſtis, per aliquot vices, ligneis quibuſdam inſtrumentis planioribus probè agitatur, donec ſpuma in ſuperficie appareat, quod ſignum ſufficientis extractionis eſt: ſi maceratio hæc aut extractio juſto diutiùs protrahatur, Cere-

viſia evadit craſſior, mucilaginoſa, ac dein vix fermenteſcit, cujus cauſa in particulis terreſtribus ſimul extractis latet. Deinde beneficio colatorii cujuſdam lignei in cupâ repoſiti, infuſum cremore Malti imprægnatum tranſcolatur: continuò iterùm exhauritur & in caldario ad ignem rursùs coquitur per ſemihoram, ſeſquihoram aut aliquot horas ut meliùs conſervetur, adjectis aliquot manipulis florum Lupuli ſalictarii. Mox in cupas, ut refrigeſcat, diſtribuitur. Tandem hujus decocti frigefacti libris octo vel decem, fermenti ſive fæcis Cereviſiæ libra aut ſeſquilibra adduntur exactè agitando, in loco tepidiore: ſtragulis operiuntur, ſenſimque reliquus liquor affunditur, ut commodiùs fermenteſcant. Quibus abſolutis liquor fermenteſcens tranſcolatur: vaſa adimplentur, & demùm fermentatione abſolutâ exactiſſimè occluduntur.

Eidem Malto nova aqua affunditur fervida, tranſcolatur, & ex colaturâ tenuis Cereviſia concinnatur.

Quò diutius liquor Malto imprægnatus decoquitur, eò durabilior eſt Cereviſia, & ætatem meliùs fert, cæteris paribus. Lupulus Cereviſiæ incoctus, eidem diutiùs aſſervandæ & ab aciditate tuendæ inſervit, quod efficit amarore inſigni quo pollet; quin & eandem ſapidiorem ſalubrioremque reddit, nimium alæ lentorem attenuando, obſtructiones quas Cereviſia ſæpè gignit aperiendo & abſtergendo. Quæ ſine Lupulo Cereviſia conficitur, Ala dicitur ab Anglis. Si generoſior ſit, maximè nutrit & corpus obeſum nimis & pigrum reddit. Cereviſia verò lupulata pinguedinem diſſipat, corpuſque vegetius & ad motum aptius efficit.

Cereviſia non ut ſimplex potus conſideranda eſt ad ſitim extinguendam & ſanguinem humoreſque

tantummodò diluendos apta, ſed ut potio alimentoſa, cujus lympha actuoſis granorum partibus fermentatione evolutis imprægnata, & plurimis eorumdem mucoſis partibus eâdem fermentatione attenuatis & in motum actis onuſta plurimùm nutrit, ſanguinis motum auget; & ſi nimiâ quantitate ſumatur, caput ferit & inebriat. Reverâ diſtillatione, ſpiritûs ardentis, ſpiritui vini haud diſſimilis, portionem non mediocrem ſuppeditat, olei plurimùm & humoris acidi. Salem eſſentialem continet tartaro æmulum ſed craſſiorem aut terreis ac oleoſis particulis magis involutum.

Obſervandum autem diverſas eſſe Cereviſiarum qualitates pro earum differentiâ, quæ multiplex eſt ratione materiei frumentaceæ, Malti, aquarum, coctionis, fermentationis, ſubſtantiæ, ætatis, necnon etiam locorum in quibus conficitur, ut accuratè notatum fuit à Doctiſſ. viro Conrado Barthold Behrens *in Selectis Diæteticis.*

Frumentacea materia in genere ſelecta & bona eſſe debet: & quò firmius eſt frumentum eò firmior quoque potio. Ratione verò ejuſdem, primò Triticea eſt quæ quidem calefacit, valdè nutrit impinguatque: ſed ſanguinem ſimul viſcidiorem reddit, reſpirationis difficultatem & aſthma inducit, viſcerum obſtructiones parit, urinam moratur, & nephritidi occaſionem præbet, alvum tamen lubricat. Hordeacea ſucci tenuioris eſt, nec ita nutrit ut Triticea, magis tamen aperit, abſtergit ac urinam movet, præſertim lupulata, quæ ventriculum roborat & calefacit. Avenacea in Poloniâ frequens minùs calefacit ac nutrit, & ſi non ſatis defæcetur, flatulenta valdè eſt & alvum conſtipat. Urinas & calculũ pellit, in frequenti apud Anglos eapropter uſu. Secalina vinum Rhenanum colore ſubviridi æmu-

latur, nec ingrati ſaporis eſt, valdè nutrit, ſimul tamen obſtruit & urinam moratur: reſpirationem difficilem reddit.

Ratione malti nimis torrefacti Cereviſia ſaporis plerùmque ingrati exiſtit. Maltum verò quod calore Solis tantùm exſiccatur, facilè corrumpitur niſi ſervetur accuratiſſimè, Cereviſiam ſuppeditat candidiorem ſed excrementitiam, quæque ſimul obſtruit, & pectoris difficultatem inducit.

Ratione aquarum, facilè per ſe patet optimas eſſe quæ ex fontanâ aliiſque ſalubribus parantur. Quò enim aqua eſt levior & tenuior, eò meliùs granorum & Lupuli qualitates imbibit & extrahit. Quæ ex puteali & ſtagnanti aquâ conficitur, ſapidior quibuſdam videtur, nec adeò facile aceſcit. Sed improbanda eſt aqua turbulenta & impuritatibus conſpurcata & corrupta ne coctione & fermentatione non ſatis purgari & defæcari poſſit, quidquid alii contra ſentiant.

Coctio etiam ipſa ut & fermentatio non exiguum momentum ad Cereviſiæ bonitatem conferunt, ut jam dictum eſt.

Ratione ſubſtantiæ alia Cereviſia eſt tenuis, alia craſſa. Tenuis exiſtit ob frumenta parciori manu adhibita. Ejuſmodi verò Cereviſia parùm nutrit, meliùs verò humectat, refrigerat, diluit & totum corpus pervadit, unde quoque magis diuretica & ſalubrior eſt. Craſſa vero duplici ratione dici poteſt Cereviſia, 1°. quatenus turbida & fæculenta eſt; quæ plerùmque crudæ ac flatulentæ ſunt, difficulter digeruntur, obſtructiones, colicos dolores, ſtranguriam calculumque, quandoque ſubitò & quaſi in inſtanti cauſantur, ſanguinemque craſſum generant. 2°. Craſſior fit Cereviſia propter frumentum copioſiùs additum. Cum enim particulis

farinaceis Cereviſiæ ejuſcemodi turgidæ ſint, chylo quoque diluendo minùs adæquatæ ſunt, illis qui multo & euchymo alimento utuntur, aut vinum bibunt non admodùm conveniunt, qui quidem rectiùs potu tenuiore ſibi conſulunt. Quibus verò ventriculus imbecillior, aut qui alimenta ſumunt pauciora & parum nutrientia, iis Cereviſiæ illæ pinguiores apprimè conducunt, cùm & ventriculi digeſtioni ſubveniant, adeòque condimenti vices præſtent & ſimul nutriant, unde & plurimis inde inſignis corporis craſſeſcentia & obeſitas.

Ratione ætatis præſtat Cereviſia defæcata, præſertim tenuis, quamvis enim minùs nutriat, facilè tamen diſtribuitur. Recentior verò ſi ſimul turbida & craſſa ſit, incommoda modò recenſita accelerat & adauget. Vetuſta, quæ aceſcere incipit, nervis, ventriculo, utero, renibus, & veſicæ noxia.

Dulcis fit Cereviſia à frumento, amara à Lupulo. Illa magis nutrit, non ita tamen cum urinâ ſecedit, obſtructiones parit. Hæc magis calefacit, meſenterium & viſcera deobſtruit, citiùs tamen caput afficit, inebriat, ac ſomnolentiam inducit.

Diverſis etiam qualitatibus imprægnantur Cereviſiæ à diverſis rebus quæ ſub fermentatione adduntur. Ita in Hollandiâ Cereviſia cum aromatibus paratur quam vulgò *Bottelbiër*, lagenariam Cereviſiam vocant, quæ adhuc fermenteſcens in lagenis reconditur, & apertâ lagenâ tota in ſpumam abit. Valdè flatulenta eſt & periculoſum Zithi genus à nonnullis cenſetur. Non tamen ſuâ laude caret, cùm, ſi moderatè & tempeſtivè ſumatur, ventriculum & digeſtiones egregiè roboret, & in paralyticis affectibus utilis dicatur. Multæ parantur Cereviſiæ medicatæ: apud Anglos Borraginatæ, ab admixtâ Borragine, uſitatæ. Aliæ Abſinthium,

Carduum benedictum, Scordium, radices Gentianæ, Helenii, Angelicæ & ſexcenta alia habent admixta quorum ſaporem & vires obtinent.

His Cereviſiarum differentiis addi poſſent illæ quæ à regionibus & urbibus petuntur, quæ innumeræ ſunt. Sic Anglicanæ plurimi æſtimantur: Brunſvicenſis apud Germanos præſtantiſſima dicitur. Apud nos quæ in Sancti Marcelli ſuburbio præparatur: vulgò, *Bierre des Gobelins*. Sed de ſingularum virtutibus agere non eſt noſtri inſtituti. Jam de hâc re prolixiores fuimus.

Ex Cereviſiâ ſpiritus ardens conficitur ſpiritui vini aliquantiſper ſimilis, ſed odore & ſapore minùs grato, imò acri, ob oleum empyreumaticum craſſum & acre, quo ſpoliari vix poteſt. Idcircò ad uſum internum ſpiritus ex vino extractus ſemper anteponendus eſt. Chirurgi obſervant quoque hunc ſpiritum externè vulneribus admotum minùs conducere ob acrimoniam quâ vulnera aliquantiſper proritat. Externè hunc ſpiritum ex frumentaceis granis extractum anodynum dicunt aut ſoporiferum.

Farina Hordei inter quatuor farinas reſolventes recenſetur; & ſunt farinæ Hordei, Fabæ, Orobi, & Secalis: quibus nonnunquam ſubſtituuntur farinæ Tritici, Lini, Fœnu-Græci & Lentis. Hæc farina externè ſub forma cataplaſmatis admota emollit, reſolvit, maturat & anodyna eſt. Quapropter vel ſola vel cum aliis farinis adhibetur in cataplaſmatibus.

℞. Folior. Malvæ, & Althææ ana M.ij. Flor. Chamæmeli. Melilot. ſummitatum Aneth. ana M.ß. Coquantur in aq. q. ſ. ad putrilaginem. Contuſis adde farinæ Hordei ℥iiij. Olei Chamæmeli ℥jß. Fiat cataplaſma reſolvens & emolliens.

℞. Quatuor farinar. reſolventium ℔ij. Coquantur in lixivio leni cinerum Sarmentorum. Tùm effuſo per vaſis inclinationem lixivio, maſſæ farinaceæ adde pulver. florum Camomillæ, Meliloti, Sambuci, & pulveris radicis Iridis Florentinæ ana ℥ß. cum olei Chamæmelini q. ſ. Fiat cataplaſma.

Si polenta Hordei, affirmante Simone Paulli, decoquatur in aceto, & decocto per linteum tranſcolato os proluatur, intolerabiles dentium dolores ſæpe mitigat. Idem author ſequentem obſervationem refert. » Affinis quidam meus vehementiſſimis »calculi doloribus & intolerabili iſchuriâ laborans, »poſt uſitata remedia incaſsùm uſurpata, ei quod ſe»quitur applicui. Recipiebam arbitrariam quanti»tatem probè contuſæ Polentæ calidæ, & tantum»dem Lupuli, quæ frigebã, additâ benè magnâ quan»titate butyri, ex quibus parabam cataplaſma quod »tam calidè pectini & perinæo applicabat linteo im»plicitum, quàm ferre poſſet: & intra quadrantem »horæ à recenſitis ſymptomatibus liberatur. Poſtea »ſimile cataplaſma pluribus dein ægris calculo & »dyſuriâ laborantibus felici ſucceſſu præſcripſi. « Hæc S. Paulli.

Hordei integri decoctum tenue in gargariſmatis & injectionibus detergentibus uſurpatur.

℞. Hordei integri pug. j. Coquatur in aq. comm. q. ſ. ad ℔j. Decocto diſſolve Diamori ſimplic. ℥jß. ſalis Prunell. ℈j. pro gargariſmate.

℞. Hord. integr. p. j. folior. Agrimon. M. ß. flor. Hyperici, Roſar. rubrar. ſummitatum Abſinthii ana p. j. Coq. in aq. ſ. q. In colaturæ ℔j. diſſolve mellis roſati ℥j. F. injectio detergens & vulneraria.

Hordeum mundatum uſurpatur in ſyrupo de

Hyſſopo Meſuæ *Collect. pharm. Penicher.* Syrupo Jujubino *Ph. R.Charas*, Electuar. Lenitivo *ejuſdem.* Trochiſcis Gordonii *ejuſdem.* Integrum in ſyrupo de Cichorio compoſito *Ph. Reg. Charas.*

Ex Hordeo mundato præparantur Saccharum Hordeatum dictum & Penidia ab Arabibus Alphenicum dicta. Saccharum Hordeatum eſt confectio flaveſcens pellucida ex Saccharo in decoctione tenui Hordei tandiù cocto donec conſiſtentiam idoneam acquirat ut poſſit in baccillos effingi. Penidia verò fiunt ex aquâ Hordei & Saccharo eâ proportione & arte coctis, ut maſſa quædam exurgat admodùm ſolida & ita tractabilis, ut digitis oleo Amygdalarum unctis non adhæreat,&in fila ducuntur tenuiora, craſſiora, breviora aut longiora & ſæpiùs intorta, ſemper verò alba. Plurimùm conferunt tuſſi, raucedini, aſperitati arteriæ, ſputo movendo, coquendo, excludendo, & omnibus affectibus pulmonum & thoracis.

HORMINUM.

HORMINUM, Orminum, Sclarea, Scarlea, Orvala, Orvalla & Tota bona, *Off*: Sclarea *Tabern. Icon.* 373. & *Inſt. R. H.* 179: Horminum Sclarea dictum, *C. B. P.* 238: *Raii Hiſtor.* 543: Gallitricum Sativum, *J. B.* 3. 309: Orvala, *Dod. Pempt.* 292: Syderitis Heraclea, *Fracaſtor*: Matryſalvia major, *Quorumdam*: Galli centrum, *Nonnullorum*: vulgò, *Orvale*, *Toute bonne.*

Radice eſt ſingulari, lignosâ, plurimis fibris capillatâ, fuſcâ, non ingrati ſaporis, poſtmodùm palatum & fauces calefacientis: ex quâ caulis oritur bicubitalis, digitum minimũ craſſus, quadrangulus, hirſutus, geniculis diſtinctus, in ramos conjugatim &

cruciatim diſpoſitos diviſus, medullâ albâ farctus: cum foliis binis, ex adverſo poſitis, caneſcentibus, rugoſis, glutinoſis, longis pediculis inſidentibus, ex rotundo oblongis, ſpithamam longis, ſeſquipalmam latis, ex ampliori baſi in acumen deſinentibus, ad marginem quodammodò dentatis aut crenatis, Hircum olentibus, villis leniſſimis aſperſis; quæ deinde oriuntur ad ſummum uſque minora fiunt: ex eorum alis longiſſimâ ſeriè flores prodeunt quaſi verticillatim poſiti, monopetali, labiati, ſubcærulei, quorum labium ſuperius amplum, prælongum, falcatum, piſtillum tenue, incurvum, nonnihil extans, in ſummo bifidum, quatuor embryonibus ſtipatum, & bina ſtamina cum ſuis apicibus oblongis occultat; inferius verò in tres partes diviſum, mediâ cochlearis inſtar excavatâ. Calyx cytiniformis, tubulatus, ſtriatus, tactu glutinoſus, in quinque ſpinulas diviſus, quarum tres ſurſùm ſpectant ſupra floſculum, duæ infra eum ſitæ ſunt. In imo calyce ad piſtilli originem embryones reconditi abeunt per maturitatem in quatuor ſemina majuſcula, ſubrotunda, alterâ facie gibboſa, alterâ anguloſa, coloris rufeſcentis, lubrico lævore perpolita, ad ſingulos verticillos cauli apponitur hinc inde folium, figuræ & texturæ multùm diverſæ ab inferioribus in caule & à radice exeuntibus: ſunt enim hæc parva, concava, latâ baſi abſque pediculo cauli immediatè adnexa, in acutum apicem abeuntia, minùs rugoſa & tenuiora iis quæ in caule ſunt, colore purpuraſcente. Odor totius plantæ vehemens & gravis; ſapor amarus. *Seritur* in hortis & viridariis. Herba integra in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex totius Hormini floridi ℔v. demptis radicibus per retortam diſtillatis prodie-

runt humoris limpidi plantæ odorem ſaporemque referentis, ſubacidi ℔j, ʒij, gr. xxxvj : humoris limpidi, magis ac magis manifeſtè acidi, auſteri ℔iij, ʒvij: humoris limpidi, ſubſalſi, & minùs acidi ℥j, gr. liiij : humoris fuſci, empyreumatici, acris, tùm acidi, tùm alcali, urinoſi & auſteri atque ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒj, gr. xviij : cum ſalis volatilis urinoſi concreti granis aliquot : olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥j, ʒv, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒv : quæ ritè calcinata præbuit cinerum ℥ij, ʒvj, gr. xx : ex quibus ſalis fixi merè alcalini ʒvj, gr. xxx, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒij, gr. xij : in calcinatione ℥ij, ʒvj, gr. lij.

Hormini folia odorem quaſi citratum, acutum, vehementem, gravem tamen exhalant. Guſtu amara ſunt & aromatica. Eorum ſuccus chartam cæruleam parùm mutat. Salem continere videntur tartareo-ammoniacalem cum multo oleo tùm tenui, tùm craſſo & terrâ conſociatum.

Horminum Œnopolis Germanis imprimis innotuit, inquit Ettmullerus, pro vinis ſuis adulterandis. Solent namque ex ejus floribus cum floribus Sambuci per infuſionem vinum Rhenanum in Moſchatellinum mutare.

Tragus aſſerit vinum Gallitrico impoſito ſi efferbuerit & decoctum fuerit, apprimè ſtomachi frigiditati conducere, phlegmata incidere, conſumere : frigidis, infœcundis & albis menſibus laborantibus fœminis ſubvenire. Confitetur tamen capiti noxium eſſe ob odorem graviſſimum, præſertim ſi quis hoc vini genere intemperantiùs uſus fuerit. Semen ejus, inquit Lobelius, καρηβαρίαν ſeu capitis gravitatem inducit odore : quo magni usûs quibuſdam ſeptentrionalium ad Zythi Bieræque con-

fectionem. Illud enim Lupuli vel penuriâ, vel vegetioris potionis faciendæ causâ cortinis ferventibus addunt, fitque temetum, quo non multis poculis depletis temulenti fiunt, hilaritate propemodum inſanâ.

Horminũ tùm internè ſumptũ, tùm externè admotum plurimùm commendatur his tribus in affectionibus, mulierum fluxu albo, ſuffocatione hyſtericâ, & colicis doloribus. Folia & flores uſurpantur in infuſis vel decoctis ex aquâ vel vino, vel in juſculis alterantibus conditum cum ſummitatibus floridis conficitur. Eſſentia quoque ſeu tinctura paratur cum ſpiritu vini à foliis & floribus pluries abſtracto ad eadem utilis. In albo mulierum fluxu Ettmullerus decoctum Hormini cum Roremarino in vaſe clauſo paratum proponit. Corbeius *de morbis mulierum cap.* 3. *p.* 83. refert mulierem quandam alias mulieres fluxu albo laborantes curaviſſe hoc unguento. Scilicèt Sclaream contrivit, cum butyro non ſalito miſcuit, mixta verò per tempus putrefacienda reliquit, poſtea coxit, tranſcolavit & colatum unguentum ad uſum ſervavit. Hoc genitalia mulierum umbilico tenùs inuncta fuerunt. Intrinſecùs herbam iſtam comedendam dedit & ſic iſtas mulieres liberavit. Obſervatum quoque fuit, narrante Ettmullero, quòd tale unguentum omnes poſt partum dolores, eodem modo inunctum ſedare ſoleat. Idem unguentum à Cratone quoque inter alia ſua euporiſta commendatur in ſuffocationibus uteri & ſimilibus affectionibus ſpaſmodicis umbilico imponendum cum admixtione Tacamahacæ. Ettmullerus hanc plantam externè admotam in paſſione hiſtericâ plurimùm valere, nec ipſi Caſtoreo cedere aſſerit.

A Frederico Hoffmanno Profeſſ. Hallenſi inter

ſpecifica antiſpaſmodica recenſetur; ſi quidem ſpaſmos inteſtinorum & nervoſarum partium ſedat ac ſiſtit: colicos dolores mulcet. Ejus aqua diſtillata vel decoctum, propinatur, vel ſub clyſteris formâ injicitur. J. Raius refert Sclareæ folia apud Anglos ovis conquaſſatis cum flore lactis & paucâ farinâ perfuſa, & in ſartagine frixa pro placentis palato non ingratis, menſis ſecundis inferri; & ad lumborum imbecillitatem veneremque ſtimulandam commendari. Idem ſcribit poſt Schwenckfeldium Sclaream epilepſiæ mederi. Herba in pulverem redacta & naribus indita ſternutationem provocat, catharrum tollit, & ce[re]brum purgat.

Semen oculis inditum utile eſſe traditur ad excutiendam eorum caliginem & educenda corpuſcula quæ in illos inciderunt. Quippe emollitâ humore oculi hujus ſeminis mucilagine, id quod in oculos illapſum eſt quaſi obvolvitur, & cum ſemine tandem ejicitur. Præterea ex hoc ſemine mucilago ope liquoris idonei extrahitur pro vitiis oculorum plurimùm proficua: ſiquidem lymphæ lachrymalis acrimoniam plurimùm demulcet.

℞. Folior. Hormini, Urticæ mortuæ, Portulacæ, Chærefolii ana M. j. fruſti carnis vitulinæ ℔ß. Coquantur ut artis eſt in aq. q. ſ. pro duobus juſculis manè & ſerò propinandis. In fluore albo.

℞. Summitatum floridar. Urticæ mortuæ, & Sclareæ, florum Chamæmeli Romani ana pugill. unum. Infundantur in aquæ bullientis ℥viij. Theæ in modum. Infuſum calens ſyrupo de Hederâ terreſtri edulcatum manè & ſerò ſorbeatur. In fluore albo mulierum.

Succus Hormini uſurpatur in emplaſtro Diabotano D. Blondel *collectaneor. pharm. Penicher.*

HYOSCYAMUS.

HYOSCYAMUS.

HYOSCYAMI ſpecies duæ in officinis occurrunt; niger ſcilicet & albus.

HYOSCYAMUS niger vulgaris, Juſquiamus, Faba ſuilla; *Off*: Hyoſcyamus vulgaris vel niger, *C. B. P.* 169. & *I. R. H.* 118: Hyoſcyamus vulgaris, *J. B.* 3. 627: Hyoſcyamus niger, *Dod. Pempt.* 450: *Raii Hiſt.* 711: Hyoſcyamus flavus, *Fuchs*: Apollinaris *Cord*: Dens Caballinus, Herba Cunicularis, Herba Calicularis, Faba Jovis, Fabulum, Mania *Quorumdam*: vulgò, *Juſquiame*, *Hannebane*.

Radice eſt craſsâ, rugosâ, prolixâ, multifidâ, foris fuſcâ, intùs albâ: foliis amplis, mollibus, lanuginoſis, dilutè virentibus, per margines altiùs inciſis, Acanthi quodammodò ſimilibus ſed minoribus, graveolentibus, copioſis, nullo ordine digeſtis, in caulibus cubitalibus, ramoſis, craſſis, rotundioribus, densâ lanugine obſitis: quos flores longâ ſerie digeſti conveſtiunt monopetali, infundibulum referentes, in quinque obtuſa ſegmenta diviſi, colore ſecundùm margines ſubluteo, diſcurrentibus unà purpuraſcentibus aliquot venis, in medio verò ex obſcuriore purpurâ nigricantes, cum ſtaminibus quinque brevibus purpureos totidem apices craſſos & oblongos ferentibus, & piſtillo longiore, apice rotundo, albo; quod ex calyce hirſuto, oblongo, margine in denticulos rigidos, acuminatos quinquepartito ſurgit & deinde abit in fructum in ipſo calyce reconditum, ollæ formam referentē, bicapſularem, cui operculum ſuum incumbit, intùs pluribus ſeminibus exiguis, ſubcinereis, ſubrotundis, rugoſis, compreſſis refertum. Gravis odoris ac ingrati tota ſtirps eſt, caput aggravans & ſomnolentiam inducens. In agro Pariſienſi frequens naſcitur.

Hyoscyamus albus, *Off*: Hyoſcyamus albus major vel tertius Dioſcoridis, & quartus Plinii, *C. B. P.* 169. *Inſt. R. H.* 118: Hyoſcyamus albus, *J. B.* 3. 627. *Dodon. Pempt.* 451: Hyoſcyamus candidus, *Tragi* 134: vulgò, *Juſquiame blanche.*

A priori differt foliis mollioribus, minoribus, minùs ſinuatis, uberiori & candidiori lanugine obſitis: cauliculis brevioribus, minùs ramoſis: floribus ſecundùm cauliculos candidis, minoribus, ſeminibus candidioribus. In Occitaniâ ſpontè adoleſcit, hîc in hortis ſeritur.

Utriuſque ad uſum externum folia, flores & ſemina adhibentur: ad uſum internum verò ſemina tantùm. Nonnulli nigrum majori virulentiâ præditum eſſe ſuſpicantur, quapropter illum prorsùs rejiciunt, albi tantùm ſemina uſurpantes. Sed ab omnibus ferè tùm Pariſienſibus, tùm Germanis & Anglis niger adhibetur.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & ſummitatum floridarum Hyoſcyami nigri ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, aliquantiſper viroſi, obſcurè ſubſalſi, & obſcurè acidi ℔j, ℥iiij, ʒj, gr. xlviij: humoris magis magiſque manifeſtè acidi, & ſubauſteri ℔ij, ℥xv, ʒij, gr. lxvj: humoris ruſi, leviter empyreumatici, impensè acidi, acris, auſteri, & obſcurè alcali urinoſi ℥ij, gr. xij: humoris ruſi ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, gr. xij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒvij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒiiij, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij, ʒij, gr. xxxvj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒj, gr. xxxvj, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒiij, gr. lxvj: in calcinatione ℥iij, ʒij.

Ex ſeminum Hyoſcyami recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ferè inodori, obſcurè ſubſalſi ℥iiij, ʒiij, gr. xxxvj: humoris limpidi, obſcurè ſubſalſi & obſcurè ſubacidi ℥v, ʒv: humoris rufi, aliquantiſper acidi, auſteri ℥j, ʒj, gr. xxxvj: humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥xiij: olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℔j, ℥v, ʒj, gr. liiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥ix, ʒij: quæ per 12. horas calcinata reliquit cinerum Leucophæorum ℥v, ʒvij: ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi cum ſubſtantiâ terreâ talcosâ permixti gr. xxxvj, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ix, ʒj, gr. xviij: in calcinatione ℔j, ℥iij, ʒiij.

Hyoſcyami folia ſaporem fatuum referunt: manibus confricata odorem viroſum exhalant. Eorum ſuccus chartam cæruleam rubram efficit. Radices ſubdulces ſunt & Cinaræ ſapore donantur. Hæc planta ſalem eſſentialem obtinere videtur ammoniacalem cum multo oleo craſſo viroſo conſociatum. Ejus ſemina ſaporis ſunt aliquantiſper glutinoſi, odoris narcotici & ingrati. Oleum continet tùm tenue, tùm craſſum viroſum & valdè narcoticum, ſummæ rarefactionis aut expanſionis capax, cum ſale ammoniacali conjunctum.

Hyoſcyamus potenter emollit & reſolvit externè adhibitus. Verùm ſive externè admoveatur, ſive intùs ſumatur, ſomnum inducit, dolores ſedat, humorum acrimoniam mitigat ſicut Papaverina. Mentem verò mirum in modum perturbat & afficit ridiculis deliriis, ſomniis phantaſticis & ecſtaticis, & ſpecialiter ad jurgia & altercationes diſponit, in bilioſis præſertim naturis: in quo differt ab Opio & Papaverinis, quæ ſæpiùs ſoporem & ſtuporem inducunt abſque mentis alienatione. Has autem

mentis turbas excitat, quocunque modo adhibeatur, ſive intùs ſumantur ejus radices, folia, ſemina, ſive decocta clyſteribus injiciantur, ſive torrefactione fumus excitatus naribus excipiatur: imò ſolis ipſius effluviis aëre calido in motum actis nocet. Ejus ſummæ virulentiæ obſervationes plurimæ apud authores occurrunt, quarum nonnullæ hîc referendæ ſunt ut hujus veneni natura & indoles meliùs innoteſcat.

Primò quidem memorabilis eſt de Hyoſcyamo locus apud Scribonium Largum, *cap.* 181. ubi ait: » Hyoſcyamum qui biberunt caput grave veniſque » diſtentum habent, mente abalienantur cum ver- » borum altercatione, unde etiam nomen herba » trahit Altercum: poſtea ſopiuntur & omni ſenſu » carent, liveſcentibus membris eorum. «

Obiter tamen notandum eſt hanc vocem *Altercum* non ab altercando originem ducere, ſiquidem antiquiſſima vox eſt arabica, ut refert Plinius.

Joh. Jac. Wepferus *Tractatu de Cicutâ aquaticâ*, de Hyoſcyami radicibus comeſtis hanc obſervationem refert. » Die 25°. Martii 1649. in Conventu » R. P. Benedictinorum Rhinovienſi præparatum » pro collatione veſpertinâ acetarium fuit, cujus » materia debuiſſent eſſe radices Cichoreæ eliquatæ. » Creverant hæ unà in areolâ mixtim cum Hyoſ- » cyamo. Erutæ utræque, ſeparatim collectæ, & » ab hortulano relictæ, à puero rerum ignaro ad » coquinam deferuntur, ibique promiſcuè coctæ » menſis inferuntur. Nemo penè edentium fuit, cui » non orexim cierat obſonium inſolitum, & ma- » ximè ob tam corpulentas & pingues radices. » Avidè ſumuntur tùm à patribus, tùm à ſervis. » Quid multis? Suo tempore cubitum eunt. Hîc » verò oriri ſymptomata cœperunt & veſcarum ra-

» dicum diffundi toxicum : ſentiri à quibuſdam capitis vertigo : aliquorum torreri linguæ & labra, » aſperari fauces , torqueri nonnullorum ilia , ac » totis artubus malè haberi. Fuit qui gargariſmo » palati ardorem compeſcere ſtuduit , ſed lingua » velut in frixorio toſta omnem reſpuit medelam. » Inſonante noctis duodecimâ , cum ad preces matutinas pro more excitarentur , miſerabilem aliquorum metamorphoſim ſpectare fuit. Unus tam » deſtitutus mente ac debilis repertus fuit , ut pro » vitâ deſperato habitus Sacro-ſanctæ Eccleſiæ » Sacramentis provideri debuerit : alius quaſi dentibus nuces frangeret & exemptos nucleos aviculis domeſticis projiceret , unâ manu pavones » abigens , varia obmurmurabat : alius in cellâ ſuâ » fornacem prenſabat, quaſi arborem perrepturus : » alius anſatis utrinque brachiis , ac toto corpore incurvus ilia ſibi rumpenda clamitabat. Ex » illis qui ad chorum venerant , ad matutinum » ſolvendum penſum , aliqui oculos vix aperire & » litteras legere nequibant , vel aliqua inter verba » ſeu verſiculos admiſcebant, quæ ibi non continebantur , unde unus aut alter abire compulſus fuit. » Non nemo privatim orare volens , dum librum » aperit , myrmidonum aciem aſpicit , & litteras » jam animatas velut formicas in aggeſtu ſuo confuſim diſcurrentes ſibi videbatur intueri , ut exinde ne ſyllabam quidem , ne dicam verbum aut » verſum integrum combinare ad aliquod tempus » valuerit. Lepidum præterea fuit manè magiſtrum » ſartorem videre laboraturientem , jam ſedili ſuo » minùs oculatum , quippe qui ne filum quidem armare acu, nec à tyrone armato , tangere rem acu , » ut ſibi videbatur jam tricuſpide valens , quovis » punctu aut digitos aut poplitem cruentavit. Pauci

» admodùm qui guſtu variante moniti, minoribus
» radiculis prælibatis à majoribus abſtinuerant,
» mente ſani erant. Et his quidem intemperiis agi-
» tati aliqui uſque manè; nec tamen ſcitum adhuc
» quæ mali eſſet origo. Quia tamen omnibus ferè
» commune fuit, judicatum eſt è culinâ promanaſ-
» ſe. Tandem poſt diligentem indagationem, pue-
» ruli error compertus fuit. Summo manè Schaffu-
» ſio accerſitus Medicus luctantes adhuc cum hal-
» luco ſuo reperit, & aquâ è Juniperis diſtillatâ
» ad potandum porrectâ ſævientem peſtem aut mi-
» tigat aut abſtergit. Patribus eâ de re gratulatus
» quòd Hyoſcyami radices Cichoreæ radicibus oleo,
» ſale & aceto attemperatæ fuiſſent, fractæque
» nonnihil earum vires. Aliter enim omnes orci
» candidati fuiſſent. Poſt diſceſſum ejus patres ferè
» omnes meliùs ſe habere cœperunt paulatim. Unus
» tamen illorum qui in edendis radicibus largior
» fuerat, has ſibi reliquias ſupereſſe conqueſtus eſt,
» oculos nimirùm antea acutiſſimos, adeò obtuſos
» redditos, ut poſtea perſpicillis uti neceſſe fuerit.

Simon Schultzius *in Ephemerid. N.C. annis IV & V. Decuriæ 1æ. Obſerv. cxxiv.* narrat Wratiſlaviæ quatuor juvenes ſtudioſos ſimul cum coquâ à comeſtis Hyoſcyami & Paſtinacæ radicibus ſimul per errorem cum carne bubulâ elixatis, magnam mentis perturbationem & alienationes paſſos fuiſſe, & quaſi furore percitos, primùm jurgiis, dein verberibus ſe excepiſſe, & niſi vi abacti fuiſſent, forſan ad internecionem perventum fuiſſe, cum miris geſticulationibus & phantaſiis: qui tamen adhibitis idoneis remediis ſanitati reſtituti fuerunt.

Iiſdem *in Ephemeridibus N. Curioſor. Decur. III. annor. IX & X. p. 178. in appendice*, videre licet hanc obſervationem de Delirio ex foliorum Hyoſcyami

decocto clyſtere excepto.»Sacerdoti cuidam 61. an-
» norum, viro ex cachexiâ ſcorbuticâ ahſtmatico
» cum tumore pedum œdematoſo, & doloribus
» tùm nephriticis, tùm abdominis ſcorbuticis ha-
» bitualibus afflicto, enema terebenthinatum ex
» ſpeciebus carminativis & Hyoſcyami foliorum
» dimidio tantùm manipulo cum lacte coctis ab
» Ettmullero & aliis Medicis præſcribitur. Paulo
» poſt ſacri officii memor habitu ſacerdotali ſupra
» induſium amictus, & biblia ſacra in manus te-
» nens templum adire & concionem habere in-
» tendit; ab aſtantibus vi retentus ad iram furi-
» bundam concitatur & cum his maximè alterca-
» tur, parumque abfuit quin unum ex illis, pla-
» cidus aliàs ſatis & minimè iracundus, arreptis
» quibuſdam armis vulneraſſet. Eo tandem in le-
» ctum redacto, furor brevi quidem ceſſavit, ſed
» delirium diutius propter injecti enematis in inte-
» ſtino moram continuavit, donec poſt aliquot ho-
» ras novi clyſmatis acrioris injectione alvus à ſcy-
» balis triduum jam retentis unà cum clyſtere an-
» tea injecto liberatus fuit: in quo quaſi momen-
» to non ſolùm delirium ceſſavit, ſed intra biho-
» rium etiam duo calculi renales rejiciebantur.«
Dioſcorides inſaniam à foliis Hyoſcyami clyſteri
incoctis & colo exulcerato infuſis ſuo jam tempo-
re obſervatam fuiſſe refert.

Alia iiſdem *in Ephemeridibus N.C.* legitur obſerva-
tio de mentis perturbatione cum rixis oriundâ de-
cocti foliorum Hyoſcyami vaporibus. » Matrona
» quædam 78. annorum, unà cum nephriticâ ſcor-
» buticâ nothâ habituali, doloribus abdominis ac
» crurum ſimul contumaciſſimis affligebatur. Qui-
» bus ſedandis ſacculi tres foliorum Hyoſcyami
» manipulis duobus, & floribus Camomillæ, Sam-

» buci, Verbaſci, Althææ radicibus & baccis Juni-
» peri repleti præſcripti fuerunt, abdomini & utri-
» que cruri applicandi. Hi ægrotantis juſſu intenſiſ-
» ſimè fervidi applicabantur, & ſtatim atque calor
» remittebat, in decocto fervido immergebantur
» denuo admovendi. Ægrota quidem cum tantillo
» phantaſiæ errore dormiendo, leviter & per inter-
» valla delirabat. At verò duæ ancillæ 15 & 18. cir-
» citer annorum quibus ſacculorum horum calefa-
» ctio & applicatio reiterata incumbebat, longè
» graviùs afficiebantur, utpotè temulentæ, hinc ſæ-
» piùs vomentes, crebriùs altercantes, & in crines
» ſibi invicem involantes, ſeque unguibus laceran-
» tes, vix à domeſticis ſeparari poterant. Pax minis
» adſtantium indicta brevis durationis erat; ſimul
» ac enim ſacculorum calefactiones novæque fo-
» mentationes reïterarentur, prælia quoque pu-
» gnantium gallorum more renovabantur, minis
» verbiſque ridiculis ſe invicem provocabant & in-
» vadebant «.

Ibidem longè gravior mentis alienatio cum fu-
rore obſervatur è ſeminum Hyoſcyami combuſto-
rum fumis. » Dreſdæ in pharmacopolio Mulleria-
» no, tyro quidam ſemen Hyoſcyami contuſum
» chartâ incluſum ſuper capellâ arenariâ calidâ po-
» ſuerat. Horæ autem dimidio non elapſo, charta
» per nimium arenæ calorem nigredine primùm in-
» fecta, tandem ſcintillis igneis conceptis comburi
» incipit, ſemenque Hyoſcyami inferiori ex parte
» jam accenſum fumo exhalante laboratorium ef-
» fluviis ſuis implet, & tragicis partim altercatio-
» nibus, partim ridiculis geſticulationibus & ima-
» ginationibus locum præbebat. Propter ſeminis
» enim dicti ſcintillantis ſollicitam nimis collectio-
» nem & è flammâ liberationem, hinc fumi majo-

» rem inſpirationem, exoriebantur inter miniſtrum » pharmacopolii dictumque tyronem in laborato- » rio commorantes, unà cum contumeliis innume- » rabilibus rixæ tantique tumultus, ut infelix tyro » ab alio miniſtro humum jam proſtratus, crinibus » circumductus, imò jam ex verberibus undique » cruentus occiſus fuiſſet, niſi magnâ vi ſeparati » fuiſſent. Per reliquum interim diei ſpatium ſcoto- » miâ & crebrioribus vomitibus vexabatur, totam- » que inſequentem noctem ridiculis geſtibus ebrio- » rum more delirabat, & ultra duas ſeptimanas » vertigine afficiebatur. Alter verò miniſter, homo » aliàs non adeò iracundus, præter vomitus & ſe- » ceſſus crebriores, cum abſurdis geſticulationibus, » morionis inſtar, ſaltando, hymnos amatorios & pro- » fanos cantando &c. per reliquũ diem & poſt noctis » medium pariter delirabat. Hinc aliquot ſepti- » manis mente & corpore ægrotans de vertigine » & cephalalgiâ querebatur, multùm dormiebat. » Poſt hæc meliùs ſe habere per aliquod temporis » intervallum videbatur. At paulò poſt neglectâ » ſanitatis curâ parùm ſui compos factus triſtem » vitam egit per plures annos identidem recur- » rente & tranſeunte delirio. «

Chriſtian. Frederic. Garmannus *in Ephemer. G. annis VII. & VIII. Decur. III^a. p.* 106. refert ipſa effluvia ex Hyoſcyami ſeminibus in hypocauſto reconditis exhalantia eoſdem effectus producere, quod ſequenti obſervatione confirmat. » Vir pannorum laneorum opifex & conjux ejus, cùm aliquot annos concorditer & mutuo amore vixe- » rant, ex improviſo verba inter ſe commutare, & » iracundiâ incitati ſæpiùs in maledicta compellari » cœperunt; ita ut ad verbera nonnunquam dilabe- » rentur. Maximè verò, utut concordes, animorum

» mutationem ſentiebant hypocauſto concluſi, in
» quo ad rabiem quaſi converſi, primùm rixis &
» contentionibus, poſt pugnis & plagis maritus ma-
» ritam invadebat, quæ ut ſeverè & vehementer
» vindicaret, toto nitebatur ſanguine. Dolebant ex-
» tra hypocauſtum conſtituti vicem hanc ſuam con-
» juges, & vicinos non leviter conſternebant hæ
» animorum dividiæ. Curioſiores aliquid magici ſub
» his latitare ſuſpicabantur, adeoque omnes hy-
» pocauſti primùm & poſteà domûs angulos, lo-
» culamenta & ſeceſſus exquiſitè excutiendos de-
» cernunt. Quod ubi factum in ſuperiori textrini
» in hypocauſto conſtituti parte magnam ſeminis
» Hyoſcyami chartâ involuti quantitatem inve-
» niunt: quo ſublato oppidò animis temperies re-
» diit, & omnis ceſſavit contentio, murmur, &
» ira. «

Ex his liquet quàm parùm ſit tutus Hyoſcyami uſus tùm internus, tùm externus: nihilominùs tamen à plurimis magni nominis Medicis ejus vires multis in morbis notatæ ſunt & commendatæ. Ejus ſemen à Cratone, Forti, Helidæo, Heurnio, Platero tanquam efficaciſſimum remedium laudatur potiſſimùm in hæmoptiſi vel ſolum vel cum aliis remediis idoneis admixtum, à ℈ß. ad ℈j.

℞. Semin. Hyoſcyam. & ſemin. Papaver. alb. ana ʒij. conſerv. Roſar. rubrar. veteris ℥ij. M. F. electuarium ad nucis Moſchatæ magnitudinem ſeu ʒj. pro doſi ſemel aut bis die ſumendum.

℞. Semin. Hyoſcyam. & Papaver. alb. ana ʒij. Corall. rubr. Terr. ſigillat. Bol. armen. Lapid. Hæmatit. pp. ana. ʒß. conſerv. Roſar. antiq. ℥ij. cum ſyrup. de Symphyto contuſar. Fiat electuarium cujus doſis ʒij manè & ſerò.

Ad catarrhos ſeroſos acres à capite ad pectus de-

fluentes Hyoſcyami ſemen & radix non rarò uſurpantur.

℞. Semin. Hyoſcyam. & Papaver. alb. ana ʒß. Terr. Japonic. Oliban. Myrrh. ana ℈j. Croci pulver. ℈ß. Succi Liquiritiæ inſpiſſati Hiſpanic. ʒj. Sacchar. alb. ℥ß. mucilag. gumm. Tragacanth. q. ſ. M.F. rotulæ exiguæ, quarum unam ſubinde in ore detineat & ſenſim deglutiat.

Adversùs epilepſiam Theodorus Turquet de Mayerne velut præſtantiſſimum remedium prædicat ſemen Hyoſcyami per 40 dies & ultra uſurpatum, incipiendo à granis vj. vel viij. & gradatim aſcendendo ad ℈j. aut ad gr. xxiiij. ſumptum quotidie manè, jejuno ventriculo, ex cochleari uno ſucci Sempervivi recenter expreſſi. Vereor tamen ne ſemen Hyoſcyami nervorum ſenſum obtundendo palliativum potiùs hujuſce morbi ſit remedium, quàm verè curativum.

Verùm quidquid de ſalutiferis Hyoſcyami virtutibus tot celeberrimi Medici prædicent, cum ex ſupra recenſitis ſatis ſuperque manifeſtum ſit omnes ejus partes noxias nonnunquam eſſe, inde concludere licet aut illius uſum internum prorsùs rejiciendum eſſe, aut nonniſi parcè & ſummâ cum cautione adhibendum, & ab illius uſu abſtinendum ſtatim atque graviora ſymptomata ſedata ſunt aut levis mentis alienatio ſenſuumve torpor deprehenditur.

Hyoſcyamus externè refrigerat, emollit, potenter reſolvit & dolores ſedat. Ab Ettmullero cataplaſma ex foliis Hyoſcyami ad ſcorbuticos quarumcumque partium dolores compeſcendos potiſſimùm commendatur. Ad tumores dolentes & inflammatorios demulcendos & reſolvendos in cataplaſmatibus anodynis & reſolventibus Hyoſcyami

folia & ſemina uſurpantur, vel ſola, vel cum aliis conjuncta.

℞. Folior. Hyoſcyami, Mandragoræ, Solani ana M. ij. Seminum Hyoſcyami & Papaver. alb. contuſor. ana ℥j. Coquantur in lactis vaccin. q. ſ. Pulpæ per Setaceum expreſſæ adde Croci pulver. ʒß. vitellos ov. n°. ij. Fiat cataplaſma anodynum & reſolvens.

Ex Hyoſcyami foliis fotus aut cataplaſmata à nonnullis præſcribuntur ad arthriticos dolores ſedandos. Sed minùs tuta ſunt hæc præſidia, quæ arthritidis dolores conſopire valent potiùs quàm eorum cauſam deſtruere aut foras quocunque modo eliminare. Eadem folia ſupra calidos cineres emollita & mammis admota nutricum lac grumeſcens diſſolvunt. Tabernæmontanus ſemina Hyoſcyami cum vino contundit & puerperarum mammis applicat ad lac avertendum.

Quidam adversùs pruriginem illam moleſtam, & tumores manuum pedumque à frigore contractos Hyoſcyami cytinos cum ſeminibus vel ſemina ſola carbonibus inſpergunt, fumumque exhalantem manibus pedibuſque excipiunt. Clar. Tournefortius obſervat lympham ſub cute effuſam & inſpiſſatam, digitorum forti compreſſione exprimi & per cutis poros ſub vermiculorum ſpecie expelli.

Adversùs capitis aut dentium dolores fumus ex Hyoſcyami ſemine prunis impoſito ab agyrtis plurimùm laudatur. Fumus ille licèt teterrimi odoris, naribus vel ore per infundibulum excipitur, quo expelluntur vermiculi qui aliquando in naſo vel dentibus naſcuntur; eoſque in ſubjectâ pelvi aquâ repletâ excipiunt ut meliùs oculis percipiantur. Verùm Matthæus Jacobæus *in actis Hafnienſibus T.*

1°. *Obſ.* 14ª. *p.* 209. Hanc fumigationem noxiam obſervat. » Ancilla, inquit, odontalgiâ immani » diu vexata, ſuaſu juvenis cujuſdam, ſeminis Hyoſ- » cyami ſupra prunas injecti fumum per infundibu- » lum ore excepit, unde ſubitò pluſquam quinqua- » ginta vermes è cavitate dentis proſilierunt, albi- » cantes & exiles admodùm, vix fili craſſitiem » æquantes, qui ſtatim ſe nonnihil contorquendo » mortui ſunt. Sedatus quidem dolor fuit nec poſt » rediit, ſed vertigine, ſtupore & imbecillitate ca- » pitis ex eo tempore correpta fuit & per ſat lon- » gum tempus vexata, adeò ut plus hîc mali quam » illic boni fuerit. «

In Hyoſcyami uſu vel interno vel externo eædem cautiones obſervandæ ſunt quæ in cæterorum narcoticorum & Opii præſertim uſu obſervari ſolent: quas *Capite de Opio* videre licet.

Si verò vel per imprudentiam vel per malitiam exhibitus nocivas ſuas qualitates exerceat, tùm vomitorium ſtatim initio præſcribendum eſt, deinde ad narcoticorum antidota confugiendum eſt quæ ſunt omnia acida, quibus Hyoſcyami malitiam refrænari ferè omnes Medici conſentiunt. Tandem quibuſdam ſtomachicis & cephalicis ventriculus & cerebrum roboranda ſunt & firmanda.

Hyoſcyami folia uſurpantur in unguento Populeo *Nicol. Alexandrin.* Semina in antidoto *Requies Nicolai Myrepſi* dicto, Philonio romano, *Nicolai Alexandrini*, Philonio magno, *Ph. Reg.* Trypherâ magnâ, *Ejuſdem*, Pilulis de Cynogloſſo, *Ph. Reg*, & Trochiſcis Alkekengi.

HYPERICUM.

Hypericum, Hypericon, Perforata, & Millefora, *Off*: Hypericum vulgare, *C. B. P.* 279. *Inſt. R. H.* 254: Hypericum vulgare ſive Perforata caule rotundo; foliis glabris, *J. B.* 3. 381: Hypericon, *Dod. Pempt.* 76. *Raii Hiſt*: Herba perforata, *Tragi*: Androſæmum minus, *Geſner*: Aſcyron, *Cordi*: Fuga Dæmonum, *Quorumdam*: Herba ſolis & Ruta ſolis perforata, *Nonnullorum*: vulgò, *Mille-pertuis*.

Radice eſt lignosâ, fibrosâ, flaveſcente: caulibus compluribus, rigidis, lignoſis, teretibus, ſubrubentibus, ramoſis, cubitalibus & altioribus: in quibus naſcuntur folia bina ex adverſo poſita abſque pediculis, ſemiunciam ſuperantia, tres lineas lata, glabra, nervis per longum excurrentibus donata, quæ Soli objecta innumeris foraminulis pertuſa eſſe videntur, unde Perforata dicitur hæc herba. Sed hæc puncta tranſlucida nihil aliud ſunt quàm veſiculæ ſucco oleoſo repletæ, ſapore ſicco aſtringente cum aliquo amarore. Flores in extremis ramulis copioſi, roſacei, è quinque petalis aureis conflati, utrinque acutis, quorum medium occupat numeroſa ſtaminum congeries cum apicibus aureis. Ex calyce pentaphyllo ſurgit piſtillum craſſum, tricorne, quod floris centrum occupat, & marceſcente flore abit in capſulam diviſam in terna loculamenta, in quibus adſunt ſemina minutiſſima, nitida, oblonga, ex fuſco nigricantia, ſaporis ſubamari, reſinoſi, odoris picei: tam flores quàm capitula ſemine gravida, ſi terantur, ſanguineum ſuccum reddunt: abundè naſcitur in campis & ſylvoſis agri Pariſienſis. Folia, flores & ſemina in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ floridæ ℔v. demptis radicibus per B. V. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis non ingrati, obſcurè ſubacidi, cum olei eſſentialis portione aliquâ, ℔ij, ℥iiij: humoris limpidi, manifeſtè acidi, ſubauſteri ℔j, ℥j, ʒij. Maſſa reſidua per retortam diſtillata præbuit humoris rufi, leviter empyreumatici, acidi auſteri, ſubſalſi ℥vj, ʒv: humoris fuſci, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ʒiiij, gr. xxxvj: olei tùm tenuis eſſentialis, oleo Terebenthinæ ſimilis, tùm craſſi, adipoſi ℥iiij, ʒj, gr. l. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥xj, ʒiiij: quæ per horas xviij. in crucibulo calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j, gr. lx: ex quibus ſalis fixi parùm alcali ʒij, gr. lj, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒvj, gr. lviij: in calcinatione ℥x, ʒiij, gr. xij.

Hyperici folia ſaporem ſtypticum ſubſalſum, & ſubamaricantem referunt. Flores & ſemina contrita ſpirant odorem gratum reſinoſum, ſuccum verò fundunt rubentem. Multùm olei eſſentialis Terebenthinæ oleo ſimilis hæc planta continet. Puncta enim tranſlucida quæ in foliis pro foraminibus perperàm habentur, puncta nigra quæ in petalorum marginibus deprehenduntur, & tubercula quæ ad fructuum ſuperficiem occurrunt, totidem ſunt veſiculæ hoc oleo eſſentiali repletæ. Salem igitur eſſentialem continere videtur Hypericum vitriolico-ammoniacalem cum oleo tùm tenui his in veſiculis recondito, tùm craſſo & intimè permixto conſociatum.

Hypericum vulgatiſſimũ quidem multi uſûs eſt & emolumenti in affectionibus quamplurimis. Inter plantas vulnerarias principem locum occupat: unde præcipuus ejus uſus eſt in vulneribus & exulcerationibus tùm internis, tùm externis mundificandis &

conſolidandis tam internè quàm externè adhibiti. Sanguinis exſcreationi & mictui cruento medetur. Sanguinē coagulatū reſolvit. Menſes & urinas promovet; calculos & arenulas expellit : lumbricos enecat : in hyſtericâ paſſione, melancholiâ, hypochondriacâ affectione, maniâ, & mentis aberratione plurimùm commendatur. His qui pro Dæmoniacis habentur opitulari dicitur, unde Fuga Dæmonū nùncupatur. Non quòd Dæmones ad hujus plantæ aſpectū fugere viſi fuerint, ſed quòd conferat illis hypochondriacis qui eò melancholiæ aut maniæ pervenerunt ut pro Dæmoniacis habeantur. Nullos enim Dæmoniacos vel à Dæmonibus verè obſeſſos vidimus. Summitates floridæ ut plurimùm in aquâ vel vino decoctæ vel infuſæ ad M. j. uſurpantur : folia nonnunquam & ſemina ad ʒj præſcribuntur, ſola vel cum aliis vulnerariis conſociata.

Ettmullerus affirmat ſummitates recentes pro uſu vulnerario diuretico par ſibi remedium non habere. Eapropter in affectionibus renum & veſicæ, imprimis in dyſuriâ, renum & veſicæ ulceribus earum decoctum plurimùm commendat ſive ſolum ſive cum Agrimoniæ decocto. Idem decoctum, teſte eodem, mictum cruentum tollit, & ſanguinem grumoſum reſolvit. Ex Hyperici ſeminibus cum conſervâ Violarum, vel Malvæ, aut Roſarum paratur electuarium ab eodem Ettmullero laudatum velut nobile ſpecificum præſervativum in dolore nephritico, ſi bis in ſeptimanâ Caſtaneæ quantitate uſurpetur. Herbæ decoctum per ſat longum tempus manè jejuno ſtomacho potum calculos pellere dicitur, teſte J. Raio.

Tinctura florum Hyperici vel ſola, vel cum tincturâ Anagallidis à plurimis laudatur in maniâ & melancholicis affectionibus. Andreas Tentzelius *in*

Exegeſi

Exegeſi Chymiatricâ ad Angeli Salæ opera hanc Hyperici tincturam ſic deſcribit.

℞. Summitatum floridarum Perforatæ contritarum q. l. Macerentur in ſpiritu vini per octiduum in vaſe clauſo. Expreſſio inſtar ſanguinis rubro colore tincta reſideat. Pars purior à fæcibus per inclinationem vaſis effundatur & ſeparetur. Spiritûs vini major pars diſtillatione abſtrahatur ut remaneat liquor ſpiſſus ſeu tinctura; Balſamum verè pretioſum.

Angelus Sala hujus balſami ʒij. recipiebat, Sacchari ℥jß. & aquæ diſtillatæ folior. Hyperici vel Betonicæ ℔j. Solutione ritè peractâ, hujus mixturæ cochlearia duo, tria vel quatuor exhibebat, manè & veſperi maniacis, melancholicis, hypochondriacis & mentis alienatione abſque causâ manifeſtâ laborantibus & ſubitâ intellectûs depravatione. Plurimos hâc miſturâ reſtitutos fuiſſe & ſanæ mentis compotes factos teſtatur. Obſervat tamen his ægritudinibus ſatis tempeſtivè ſuccurrendum eſſe, quando ſcilicèt malum nondum altas egit radices, ratioque non omnimode abolita eſt ac prorſus corrupta.

Ad lumbricos pellendos Thomas Bartholinus *in Actis Hafnienſibus*, flores Hyperici in ſpiritu vini infuſos & cum liquore exhibitos commendat velut præſtantiſſimum remediũ experientiâ comprobatũ. Camerarius eorumdem ſuccum expreſſum vermifugum aſſerit. Schroderus quoque, ſed ſuperſtitiosè nimis, Hypericum lumbricos fugare ſcribit, ſed ſi tempore exaltationis collectum fuerit, aliàs hâc facultate deſtitui.

℞. Summitatum floridar. Hyperici & Virgæ aureæ ana M. j. Radic. Symphyti major. taleolatim ſect. ℥ß. Raſur. Corn. Cerv. ʒij. Coquantur in

aq. ferrarior. ℔iij. ad ℔ij. Colaturâ diſſolve ſyrup. de Hederâ terreſtri vel de Symphyto ℥jß. F. apozema vulnerarium per cyathos debitis intervallis propinandum in hæmorrhagiis, & renum aut inteſtinor. exulcerationibus.

℞. Summitatum Hyperic. & herbæ Anagallid. flore purpureo ana M. j. Infund. in aq. bull. ℔ij. Colatura detur pro potu ordinario in melancholiâ, maniâ, &c.

Hypericum externè admotum vulnerarium eſt inſigne: nervoſarum præſertim partium contuſionibus, vulneribus & ulceribus dicatur. Reſinoſis enim & balſamicis ſuis partibus reſolvit, detergit & conſolidat: eapropter nullum ferè eſt balſamum quod illud non admittat. Herba florida contuſa applicatur, vel in vino aut oleis maceratur & decoquitur. Quidam, referente Paulo Hermanno, ad vulnera conſolidanda & cicatriſanda capiebat Hyperici floridi recentis q. l. & affundebat vinum. Idem vinum per aliquot dies maceratum bis vel ter ſeminibus affundebat & poſtea diſtillabat uſque dum ſpiritus vini per alambicem prodiens totus reſinoſus apparebat: hoc penicilla imbuta vulneribus applicabat. Chirurgus quidam, referente J. B. Chomel *in ſua Plantar. Uſual. Hiſtoriâ*, tincturam Hyperici præparabat, vas vitreum floribus Hyperici adimplendo & ſpiritum vini affundendo. Vas accuratè obturatum ſolaribus radiis per menſem circiter exponebat donec ſpiritus rubro colore tinctus fuiſſet. Tincturâ percolatâ Camphoræ ʒj. pro ſingulis ſemilibris diſſolvebat. Hâc tincturâ in vulneribus, contuſionibus, rheumaticis doloribus felici cum ſucceſſu utebatur.

Oleum Hyperici duplex in Officinis habetur, ſimplex & compoſitum; & utrumque variè apud

varios conficitur. Simplex vulgò fit per infuſionem florum cum oleo Olivarum quod novis floribus ſemper affunditur quouſque rubrum colorem aſſecutum fuerit. Apud Monſpelienſes flores macerantur in liquore reſinoſo ex Ulmi veſiculis extracto. Olei Hyperici compoſiti legitimam confectionem videre eſt *in Pharmacop. Reg. Moyſ. Charas.* Hoc oleum habetur præſtantiſſimum balſamum, quod potenter attenuat, reſolvit, & diſcutit. Dolores omnes à frigore contractos ſedat, arthriticos demulcet, vulnera detergit & conſolidat, ambuſtis medetur. In injectionibus vulnerariis, unguentis digeſtivis, & cataplaſmatibus frequenter adhibetur. Intùs nonnunquam etiam uſurpatur ab ℥ß. ad ℥j. ad cruentam expuitionem, & dyſenteriam: necnon in enematibus utiliter admiſcetur ad inteſtinorum exulcerationes ſanandas.

Hypericum uſurpatur in ſyrupo antinephritico, aperiente & cachectico *Pharm. Reg.* ſyrupo de Artemiſiâ, Pulvere contra rabiem *Palmarii*, Theriacâ *Andromachi*, Mithridatio, oleo Scorpionum compoſito, Ung. Martiato, *Ph. Reg.* mundificativo de Apio, Aquâ vulnerar. *Penicher.*

HYSSOPUS.

HYssopus & Hyſſopum, *Off*: Hyſſopus Officinarum, cærulea ſeu ſpicata, *C. B. P.* 217. *I. R. H.* 200: Hyſſopus vulgaris, ſpicatus, anguſtifolius, flore cæruleo, *J. B.* 3. 274. *J. R. Hiſt.* 516: Hyſſopus vulgaris, *Dod. P.* 287: vulgò, *Hyſope.*

Radice eſt lignosâ, durâ, fibratâ, craſſitudine digitali: caulibus cubitalibus, fruteſcentibus, fragilibus, ramoſis: foliis binis ex adverſo naſcentibus, unciam aut ſeſquiunciam longis, duas lineas

latis, acutis, glabris, obſcurè virentibus, guſtu acribus & ſuaveolentibus. Flores denſis verticillis ſpicas longas mentientibus, in caulium ſummitatibus, in unam partem ferè ſpectantes, è calycibus longis, ſtriatis, in quinque acuta ſegmenta partitis exeunt, ampli, monopetali, cærulei, labiati, quorum labium ſuperius ſurrectum eſt, ſubrotundum, bifidum, inferius verò in tres partes diviſum, mediâ cochlearis inſtar excavatâ bicuſpide & quodammodò alatâ: ſingulis floribus ſtamina inſunt quatuor oblonga, cærulea, cum ſuis apicibus parvis, obſcurè cæruleis: ex calyce ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina minima, ſubrotunda, fuſca, in capſulâ quæ calyx floris fuit recondita. Vulgò colitur in hortis. Herba integra florida uſitata eſt.

Analyſi chymicâ, ex Hyſſopi floridi ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odorem & ſaporem plantæ referentis, obſcurè acidi, cum olei eſſentialis guttis aliquot ℔j, ℥v, ʒvj, gr. xlij: humoris primùm limpidi, deinde ruſeſcentis, ac tandem rufi, magis ac magis manifeſtè acidi, ac tandem auſteri ℔ij, ℥viij, ʒiiij, gr. xxx: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impprægnati ℥iij, ʒiij: ſalis volatilis urinoſi concreti, gr. xxxvj: olei tùm tenuis eſſentialis, tùm craſſi & ſpiſſi ad inſtar extracti ℥ij, ʒvij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒj, gr. xxiiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒvj, gr. xxiiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒvj, extractæ fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒj, gr. xij: in calcinatione ℥iiij, ʒiij.

Hyſſopus ſapore acri & odore gravi aromatico

donatur. Salem eſſentialem obtinet ammoniacalem cum oleo tenui eſſentiali aromatico & oleo craſſo bituminoſo conſociatum.

Vi incidendi, attenuandi & diſcutiendi pollet. Pulmonum affectibus tartareis potiſſimùm dicatur. Ventriculum roborat, & ciborum concoctionem juvat. Acrimoniâ ſuâ aromaticâ viſcidum pulmonum mucum eorũ veſiculas infarcientem incidit & ad expectorationem promovet: unde in aſthmate humorali ſpecificum audit: ſimili modo ventriculi inflationi & ciborũ inappetentiæ medetur, incidendo & aſtergendo glutinoſam pituitam hujus viſceris parietibus inhærentem. Sunt qui eum Abſinthio in corroboratione ventriculi præferunt. Cerebri quoque pituitoſis & nervorum affectionibus opitulari dicitur, non ſolùm pituitam diſcutiendo, ſed etiam eaſdem partes roborando. Eapropter in catarrhis & morbo comitiali à nonnullis proponitur. Ejus infuſum vel decoctum in aquâ, vino, vel Cereviſiâ præſcribitur. Syrupus ſimplex & compoſitus, & conditum in officinis præparantur in affectibus pulmonum eximii uſûs. Ejuſdem aqua diſtillata ad eadem utilis ſervatur.

℞. Radic. Chinæ ʒij. Bulliant leviter in aq. fluviat. ℔ij. Adde folior. Hyſſopi M. ij. Macerentur donec decoctum refrigeratum fuerit. Colaturâ dilue Syrup. de Hyſſopo, vel Eryſimo aut Stæchad. ℥ij. Sumat æger per cyath. 3ª. quâque horâ in aſthmate humorali & catarrhis.

℞. Rad. Iridis Florentin. ℥ij. Agaric. minutim conciſi & in nodulo ligati ʒjß. folior. Nicotianæ exſiccator. ℈j. Summitatum floridar. Hyſſop. & Thymi ana M. j. Coquantur in ℔ijß. aq. comm. ad ℔ij. Colaturâ diſſolve Oximel. ſimplicis ℥iiij. F. apozema expectorans, in aſthmate humorali

præpotens remedium. Propinetur calidum ad inſtar Caffé ad ℥v. bis vel ter in die.

℞. Conſerv. flor. Hyſſop. & Conſerv. rad. Enul. camp. ana ℥ij. Ariſtoloch. rotund. & Ireos Florentin. ana ʒiij. c. ſ. q. Syrup. de Althæâ Fernel. F. opiata ad magnitudinem Nucis Moſchatæ in aſthmate humorali.

Externè quoque in oculorum ſuggillationibus & ſanguine ſub corneâ collecto ſive à causâ internâ ſive contuſionibus nihil conducibilius Ettmullerus aſſerit quàm ſummitates Hyſſopi recentis vel exſiccati nodulo incluſas, quæ immerſæ aquæ fervidæ vel vino calido & inſtar fomenti humidi impoſitæ oculis, quemvis ſanguinem grumoſum & extravaſatum diſſolvunt. Idem teſtatur Riolanus ſenior *in Tract. de affectibus Oculor. p.* 133. » Expertus ſum, » inquit, verum quod affirmat Archigenes apud » Galenum quòd ſi Hyſſopi coma nodulo incluſa » bulliat in aquâ, & tepidè nodulus oculo cruento » applicetur, tam manifeſtè ſugit ſanguinem, ut » linteum ipſum ſanguinolentum videri poſſit. « Simon Paulli hujus autoritatem ſecutus, ubi occaſio tulit, decoctum Hyſſopi aliquammultis adverſùs ſuggillationes quaſcunque, imò etiam oculorum commendaſſe aſſerit, ſed loco aquæ ſacculum in vino bulliendum quandoque curaviſſe, & ex voto eas evanuiſſe, dum lectum petentibus ſacculus ſubtepidus clauſis palpebris fuit applicatus. Aliam obſervationem ex Roberto Boyle J. Raius ſic refert. » Vir quidam celebris, qui femur ictu equi calci» bus incuſſo graviter contuſum fuit, ſolâ applica» tione cataplaſmatis cujuſdam ex Hyſſopi foliis » minutim conciſis & cum butyro recenti non ſa» lito commixtis parati intra paucas horas à dolore » liberatus eſt, deletâ etiam lividâ & decolori ma» culâ in cute. «

Aqua Hyſſopi diſtillata ſervatur in Officinis ad oculorum inflammationes utilis. Quidam aquam Hyſſopi & aquam Hyoſcyami conjungere ſolent, & externè applicant in ſuggillatione. Ex ejus ſummitatibus floridis conditum præparatur & ſyrupus ſimplex.

Uſurpatur in ſyrupo de Hyſſopo compoſito *Meſuæ*, ſyrup. de Artemiſiâ *Pharm. Reg.* ſyrupo antiaſthmatico D. Daquin *ejuſdem Pharm. Reg.*

JACEA.

JACEA nigra, Jacea vulgaris, *Off*: Jacea nigra pratenſis, latifolia, *C. B. P.* 271. *Inſt. R. H.* 443: Jacea nigra, vulgaris, capitata, & ſquamata, *J. B.* 3. 27: Jacea nigra, *Tabern. Icon.* 152: Jacea nigra, *Dodon. Pempt*: Jacea nigra vulgaris, *Lobel*: Hyoſiris Plinii, *Anguill*: Jacea nigra Gerardi, *J. R. Hiſt.* 325: vulgò, *Jacée.*

Radice ſatis craſsâ, lignosâ, vivaci, multis fibris ſtipatâ, ſapore cum nauſeâ aſtringente, nititur: folia priora, quæ à radice exeunt, aliquid commune habent cum Cichorii foliis; ſunt enim longa, nonnihil laciniata, præ virore nigricantia, brevi lanugine hirſuta: caulis ex eâdem radice interdùm unicus, ſæpiùs plures aſſurgunt cubitales aut ſeſquicubitales, hirſuti, teretes, ſtriati, firmi & rigidi, fractu contumaces, medullâ farcti, foliis crebris, nullo ordine poſitis, iis quæ ad radicem ſimilibus, verùm anguſtioribus, obiter præcipuè ad exortum dentatis, cincti: è quorum alis ſeu ſinubus à medio caule ſursùm versùs ramuli egrediuntur conſimilibus foliis ſeu minoribus donati, in faſtigiis unum, duos, treſve flores ſuſtinentes floſculoſos, plurimis ſcilicèt floſculis conſtantes tubu-

loſis, profundiùs in ſummitate quinquefariam diviſis, purpuraſcentibus, arctè ſtipatis, embryoni inſidentibus, & calyce ſquamis compoſito nigricantibus, circà margines cilii inſtar piloſis, imbricatim poſitis. Floſculis marceſcentibus embryones abeunt in ſemina oblonga, parva, per maturitatem ex cinereo nigricantia, barbata, & denſo ſed brevi pappo intermixta. In agro Pariſienſi ſpontè naſcitur. Flores & folia in uſum veniunt, ſed raro.

Analyſi chymicâ, ex Jaceæ floridæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore herbaceo, cum levi quâdam acrimoniâ, obſcurè alcalini, urinoſi, & ſubſalſi ℔j, ℥ij, ʒij, gr. xij: humoris ſubſalſi, alcalini, urinoſi ℔iij, ℥iiij, ʒvj, gr. lxvj: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥j, ʒv: olei adipoſi ℥j, ʒj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒvij, gr. liiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvj, gr. xij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xxvj, lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒj, gr. xij, in calcinatione ℥iij, ʒj, gr. xlij.

Jacea itaque plurimùm continet ſalis acris ſeu alcalini tùm volatilis, tùm fixi, cum oleo bituminoſo conjuncto.

Inter plantas vulnerarias ab Italis recenſetur qui eam *Herba d'elle ferite* nominant. Præſtantiſſima in aphthis oris ſanandis ab Anguillarâ dicitur. Ulcera optimè detergit. Potenter reſolvit; quapropter ad faucium, tonſillarum uvæque tumores commendatur. Tabernæmontanus ad hernias eam valere ſcribit, ſi pulverata ad ʒj. in juſculo ſumatur.

JACOBÆA.

JACOBÆA, *Off*: Jacobæa vulgaris, laciniata, *C. B. P.* 131. *I. R. H.* 485: Jacobæa vulgaris, *J. B.* 2. 1057. *J. R. Hiſt.* 284: Jacobæa, *Dod. P.* 642: Flos Sancti Jacobi, *Tragi* 287: Senecio major, ſive flos Sancti Jacobi, *Matthiol. Lugd.* 575: vulgò, *Jacobée, Herbe de S. Jacques, Fleur de S. Jacques.*

Radix plurimis fibris majuſculis, albentibus terræ firmiter adhæreſcit, ut non ſine difficultate poſſit extirpari. Caules exinde exurgunt non rarò plures, interdùm unicus, teres, ſtriatus, aliàs glaber, aliàs nonnihil lanuginoſus, in apricis plerùmque purpuraſcens, ſolidus, foliis crebris, nullo aut alterno ordine poſitis veſtitus, ſeſquicubitalis aut altior, ſummâ parte in ramos aliquot diviſus. Folia oblonga ſunt, profundè diſſecta, primò in laciniarum quaſdam conjugationes ad mediam propè coſtam, deinde in alias lacinias ſecundarias ſubdiviſa, glabra, & obſcuriùs virentia, præſertim ſupinâ parte. Flores in ſummis caulibus & ramulis naſcuntur in umbellas quodammodò diſpoſiti, magnitudine mediocri, radiati, flavi, quorum diſcus ex plurimis floſculis fiſtularibus, in ſummitate quinquefidis, corona verò ex ſemifloſculis cuſpidatis componitur, embryonibus inſidentibus, & calyce tubiformi ac multifido comprehenſis. Embryones marceſcente flore abeunt in ſemina perexigua, oblonga, pappis inſtructa, per maturitatem rubeſcentia. Agri Pariſienſis incola in uſum medicum nonnunquam venit.

Jacobææ folia amara ſunt, aromatica, nonnihil aſtringentia, & cæruleam Heliotropii ſolutionem parumper mutant. Salem eſſentialem ſali terræ naturali ferè ſimilem cum plurimo oleo & terrâ co-

pioſâ conjunctum eam continere Cl. Tournefortius exiſtimat.

Vulneraria dicitur. Eaſdem cum Senecione vires & facultates obtinere Hieronymus Tragus ſcribit, imprimis autem vulneribus, inflammationibus & fiſtulis mederi. Cui C. Hoffmannus & S. Paulli haud quaquam ſubſcribendum cenſent. Viribus quippe à Senecione diſcrepare autumant. Senecio, inquit Hoffmannus, *L. 2°. de Med. Officin. c. 66. p. 221.* §. 34, quia inſipidus, cum modicâ caliditate, digerit: Jacobæa verò, quia amara, cum majori caliditate, diſcutit & abſtergit. Ubi ergo mitigandi dolores in incipientibus inflammationibus ſunt, Senecio potius præ Jacobæâ eligatur: ubi verò ſiccare & abſtergere citrà morſum, & conſolidare ulcera animus eſt, priores Jacobæa teneat, inquit S. Paulli. Jacobæam ad anginas tonſillarumque inflammationes utiliter adhiberi docet Camerarius, & ex eâ gargariſma parat, quod tamen rejicit S. Paulli propter ingratum & propemodùm abominandum ejus saporē. Idem S. Paulli narrat ſe à Chirurgo quodā Caſtrenſi accepiſſe, cùm dyſenteria epidemica graſſaretur in caſtris, complures militum gregariorū, ſolius decocto Jacobææ, aut eâ in pulmentum coctâ, ſanitatem priſtinam eſſe conſecutos. Quin & idem obſervarat nonnullis Jacobæam calidam cataplaſmatis formâ adversùs ventris tormina quæ dyſenteriâ affectos nonnunquam miſerè excruciant, felici ſucceſſu fuiſſe abdomini applicatam. Simon Paulli *in Quadr. Botanico* ægrotantium palati delicatioris miſeratus hæc euporiſta medicamenta nauſeabunda pro militibus, ruſticis ac plebeiis relinquit. Reverâ Medicus tutò, citò & jucundè quantum fieri poteſt mederi debet. Sed ſi palato minùs grata remedia rejiceremus, exigua ſanè & curta foret Officinarum pharmaceuticarum ſupellex. Non ideò igitur pro-

pter faſtidioſum & S. Paulli palato minùs arridentem ſaporem à foro medico Jacobæa rejicenda eſt.

Externè Jacobæa ad vulnera & ulcera inveterata ac ſordida ab omnibus ferè Botanographis commendatur. Eapropter idem author in contumaciori dyſenteriâ aut ſordido inteſtini recti ulcere clyſteres aut injectiones ex Jacobææ decocto vel ſucco ſolo aut cum aliis ſarcoticis conſociato proponit. Remedium quidem tentandum, ſed nondùm expertum. Nonnulli unguentum adversùs eryſipelata utile ex ejus ſucco parant: ſed Clar. Tournefortius ejuſdem decoctum pro fotu præſtantius fore cenſet, & multâ cum ratione; ſiquidem adipoſa & pinguia externè admota in eryſipelate ſæpiùs noxia deprehenduntur.

JUGLANS.

JUGLANS, Nux, & Nux Juglans, *Off*: Nux Juglans, ſive Regia vulgaris, *C. B. P.* 417. & *Inſt. R. H.* 581: Nux Juglans, *J. B.* 1. 241. *Dod. Pempt.* 816. & *Raii Hiſt.* 1376: vulgò, *Noyer*. Cujus fructus Nux ſimpliciter, Nux Juglans quaſi Jovis glans, vel juvans glans, Nux baſilica, Nux regia, Perſica Nux, Nux Græca, Nux Euboïca, καρυον *Græcis*: vulgò, *Noix*.

Prægrandis arbor eſt, multis prælongiſque nixa radicibus; caudice procero & craſſo ad binûm ternûmve ſæpiùs cubitorum amplexus, multis ramis in ſummo ſeſe diffundentibus. Cortice truncus veſtitur craſſo, cineraceo, ſubvirente, levi, per ſenium hiulco & in rimas altas dehiſcente. Materie conſtat amplâ, rufâ vel ſubfuſcâ, multis exiguis ſegmentis ſcarificatâ, quibuſdam partibus undulatim criſpâ, robuſtâ. Folia pinnatim diſponuntur, quina ſenave ad unam coſtam cohærentia, conjugationes

claudente folio impari, primùm tenera, rubicantia ſuaviterque olentia; cùm adoleverint ampla, ſeſquipalmum longa, palmum ferè lata, principio & mucrone anguſtiora, venis obliquis à medio nervo deductis, lævia, pulchrè viridantia, odore jucundo ferè laureo, ſed graviori & vehementi, ſapore aſtringente. Flores amentacei ſive juli cum foliis vere erumpunt juxta foliorum pediculos, duas treſve uncias longi, ſuaveolentes, plurimis foliolis ſeu petalis conſtantes, axi ſquamatim affixis, quibus ſingulis denſo agmine ſubſunt ſtamina & apices flaveſcentia, quæ brevi decidunt. Fructuum embryones in eâdem arbore à floribus ſeparati naſcuntur plurimi eidem pediculo innixi, ſinguli ſingulis calyculis herbaceis, in ſummo bifidis incluſi: abeunt deinde in fructum ſubrotundum, duas treſve uncias craſſum, qui maturitatem aſſecutus conſtat cortice carnoſo, foris virente, intùs albicante, acerbi & amari ſaporis non ſine acrimoniâ, nigro colore manus inficiente, & ſubjecto putamine ſeu teſtâ quæ ſub initio pulpoſa fuit & candida ſubſtantia, ex acido amaricans, per maturitatem oſſeâ ſive lignosâ, rugosâ, unciam circiter latâ, & ipsâ latitudine longiore, in duas carinas fiſſili, nucleum continente in duas partes ad medium ferè fiſſum & pene quadripartitum, revolutionibus cerebri ſimiliter inæqualem, primò mucoſum ac ferè inſipidum, deinde per maturitatem calloſum, candidum, dulcem, ori gratum; dum recens eſt, (aridus enim oleoſum & rancidum quid contrahit) cuticulâ tectum amarâ, acri, ori ingratâ, quæ dum nux recens eſt facilè deglubitur, cum areſcit adhæret, nec poteſt ſeparari, extrinſecùs flavicante, intus albicante, intercurſante ligneâ quaſi membranâ diviſum. In agris ſecùs vias & ſemitas & in vi-

ridariis plantatur. Ubi ſponte proveniat neſciunt. Lætis gaudet collibus; montibus delectatur: aquas odit, aquoſoſque tractus ſpernit.

Nuces Juglandes magnitudine,figurâ,duritie, ſapore, multis modis differunt. Nux Juglans ſive Regia vulgaris quæ à duro cortice & frangendi morâ Morancia & Moracilla à nonnullis dicitur. Surdam nominat Cæſalpinus, fortaſsè quia exſiccata & concuſſa ſonitum non edit. Nux Juglans fructu maximo, quam Caballinam Dalechampius vocat, & Angli Nucem Gallicam, Mali magnitudinem ferè æquat. Bonitate & pondere ratione molis reliquis cedit. Non enim intùs oppleta, ſed magnâ ex parte vacua eſt, & minùs ſapida. Nux Juglans fructu tenero & fragili putamine, à Dalechampio Molluſca dicta, quòd cæteris generibus mollior ſit, ejuſque putamen digitis facilè rumpatur. Tarentinæ veterum vel eadem eſt vel ſimilis. Cæteras differentias prætermitto.

Umbram Juglandis noxiam eſſe plerique affirmant non ſolùm humano capiti, ſed & ſtirpibus omnibus juxta ſatis. Hinc à græcis Καρύα, quòd Κάρα id eſt caput ſuâ umbrâ lædat. Hinc in hortis & agris extremis partibus locatur ac plantatur. Unde verſus:

Me, ſata ne lædam, quoniam ſata lædere dicor,
Cultus in extremo margine fundus habet.

Reipsâ decubitum ſub hâc arbore nonnullis capitis dolorem inducere experientiâ comprobatum eſt; quod non provenit ab umbrâ, ſed à graveolentibus halitibus ex foliis arboris emanantibus, qui quidem nonnullis cerebris noxii ſunt, ſed non omnibus, ut patet ex J. Raii & Evelyni teſtimonio qui hanc umbram non tantùm innocuam ſed & amœnam & ſalubrem aſſerunt ob odorem gratum quem folia expirant. Cùm etiam hæc arbor ſit admodùm

ramoſa & patula, ſpiſſiorem umbram conſtituit, in quâ plantæ ſatæ minùs benè quàm ſub aperto cœlo creſcunt.

Trunci materies ſeu lignum maximè æſtimatur ob elegantem ſuum colorem varium, venas undulatas & criſpas, materiei ſoliditatem ac durationem, quòd egregiè poliatur & nitidum ſplendorem acquirat. Hinc menſis, armariis, utenſilibus & operi tectorio potiſſimùm dicatur.

Truncum igitur Nucis fabri lignarii quæritant, fructuum corticem exteriorem infectores, fructum pueri ad luſum & eſum, Pharmacopœi ad uſum medicum partes ferè omnes, ſed imprimis folia, flores, germina, Nuces tùm virides, tùm maturas adhibent.

Analyſi chymicâ, ex Nucum viridium tenerrimarum quales condiri ſolent ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ferè inodori & inſipidi, ſubſalſi & ſubacidi ℔j, ℥ij, ʒvij, gr. xlviij: humoris primò limpidi, magis ac magis acidi, auſteri, deinde rufeſcentis, odoris & ſaporis empyreumatici, impensè acidi, & auſteri ℔ij, ℥xij, ʒiij, gr. xxxviij: humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥j, ʒij, gr. lviij: olei ʒij, gr. lx. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥iij, ʒiiij, gr. xxiiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ʒiiij, gr. vj: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒj, gr. lxviij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xj, ʒij, gr. lx: in calcinatione ℥iij, gr. vj.

Nucum benè maturarum recentium medullæ ab omnibus involucris & pelliculâ ſpoliatæ ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, Nucum aliquantiſper torridarum odorem levem referentis, obſcurè ſubſalſi, deinde ſubacidi ℔j, ℥iiij, ʒiij, gr. ix: humoris limpidi, odorem & ſapo-

rem axungiæ veteris & rancidæ referentis, obſcurè acidi ℥iiij, ʒij, gr. xv: humoris rufeſcentis, ſubacidi, obſcurè ſubauſteri ℥j, ʒj, gr. xlij: humoris parùm rufeſcentis tùm acidi, tùm alcali urinoſi cum oleo pingui, fuſco ℥j, ʒvij, gr. xlv: humoris tùm ſubacidi, tùm ſalſi & alcali urinoſi, & auſteri ʒvij, gr. xxxvj: cum multo oleo fluido, & olei ſpiſſi Reſinæ ſeu Colophoniæ ad inſtar, fortiter recipientis parietibus adhærentis ℥vj, gr. xviij: olei tùm fluidi, tùm ſpiſſi & reſinoſi ℔ij, ℥vj, gr. xxij. Maſſa nigra valdè ſicca in retortâ reſidua pendebat ℥v: quæ per duodecim horas igne vehementi calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒv, gr. lxiiij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali gr. lxiij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij, ʒj, gr. xj: in calcinatione ℥iiij, ʒij, gr. viij.

Nuces virides ſaporem herbaceum ſtypticum obtinent, nonnihil aromaticum: parùm terræ, perparùm olei continent, plurimùm phlegmatis & ſalem eſſentialem aluminoſo-tartareum. Nucum autem maturarum medulla ſaporem dulcem, gratum, amygdalinum obtinet: cum aquâ contuſa lacteſcentem aquam efficit. Multùm olei, mediocrem phlegmatis portionem & ſalem eſſentialem tartareum præbet.

Diverſæ ſunt diverſarum hujus arboris partium facultates. Cortex interior ſeu potiùs liber Juglandis exſiccatus vim inſignem emeticam poſſidet, juli ſeu nucamenta leniorem, & à ʒß. ad ʒj. eorum pulvis exhibetur, affirmantibus Fernelio, Camerario, Sennerto, & aliis. Ducunt ſatis validè bilem pituitamque viſcidam ex ventriculo viciniſque partibus, ita ut in robuſtiis corporibus tuta ſint remedia ad febres exſtinguendas. Et Camerarius, *in Horto*, julorum pulverem exhibet pro vomitivo in doloribus colicis & nephriticis.

Attamen Matthiolus in ſuffocationibus uterinis eundem pulverem ad ʒj. exhibet. In epiſtolis Cratonis idem medicamentum cum hoc elogio comcommendatur ab eo qui ſcribit adversùs eundem morbum. » In hoc affectu nihil novi præſtantius. « Hunc autem pulverem exhibet ad ℈ij. cum olei Succini gutt. ij. Eidem quidam Joannes Ranzenbach affirmabat Anabaptiſtas in Moraviâ jactare, habere ſe antiepilepticum ſecretiſſimum; quo dato infantibus noviſſimè natis ante omnes alios cibos; præſtent illos ſecuros per totam vitam, hos nempe Julos. Has diverſas facultates emeticam & antiſpaſmodicam, S. Paulli conciliare vix poteſt. Quod tamen non prorsùs impoſſibile eſt; ſed ad experientiam confugiendum. Iidem Juli à nonnullis, referente Ettmullero, commendantur veluti arcanum ſpecificum adversùs dyſenteriam; pulverati & in aquâ conveniente ad ʒj. propinati.

Folia arboris Juglandis aroma ſpirantia, à vulgo Germaniæ, inquit S. Paulli, frequenter expetuntur, æque ac folia Menthæ corymbiferæ ſeu balſamitæ, ad pediluvia & balnea ſanorum; quæ conſervandæ valetudinis causâ inſtituuntur. Idem S. Paulli refert eadem folia adversùs podagram commendari, ſi ex illis virentibus & modico ſale, in ollâ vitreatâ ſtratum ſuper ſtratum fiat reponendum quotannis in cellam, ut paroxiſmi tempore ſemimarcida folia parti dolenti cataplaſmatis in modum applicentur. Hoc remedium diſcutiendi & roborandi, minimè autem repellendi facultate præditum cenſet.

J. Raius refert ſuccum radicis violenter purgare, nec niſi ruſticis exhibendum eſſe: quod quidem de expreſſo radicum recentium contuſarum ſucco intelligendum exiſtimo. Nam alius ſuccus ex radicibus menſe Februario vulneratis aut perforatis

ſpontè

ſponte ſtillat, narrante Ettmullero, in plurimis morbis, præſertim chronicis commendatus, imprimis in arthritide, nephritide, & cephalalgiâ. Urinam potenter movet: minùs dulcis eſt quam Betulæ ſuccus.

Nuces pro diversâ earum ætate, diverſis virtutibus donantur, necnon variæ ſunt diverſarum earumdem partium facultates.

Nuces virides decerptæ Maio vel Junio appetente, antequàm earum putamina obduruerint, Saccharo conditæ ſtomacho utiles dicuntur. Antequàm condiantur, cortice viridi ſpoliantur, ſtylo undequàque perforantur, & in aquâ per plures dies macerantur, ſingulis diebus mutatâ & novâ affusâ; coquuntur igne blando donec molleſcant, ac tandem cum Saccharo & aromatis perfectè coquuntur. Nuces ſic conditæ commendantur ad ventriculi imbecillitatem, ad flatuum diſſipationem, colicum dolorem ſedandum, ciborum concoctionem juvandam, ad peſtis contagium arcendum: quin & frigidis maritis & ad venerem pigris conceduntur, eamque excitare perhibent. Attamen ſi quid hâc in re præſtent Nuces conditæ, non tam ipſis debetur, quam admixtis aromatibus. J. Raius ex propriâ obſervatione refert Juglandes virides adhuc immaturas, integras cum cortice viridi Saccharo conditas, ut moris eſt, ſi duæ vel tres ſub veſperam à ſumpto cibo ſumantur, alvum blandè ſubducere.

Cortex viridis exterior Nucum Juglandium ſaporem habet aſtringentem vitriolicum: unde ex eo vitriolum quoddam vegetabile Ettmullerus parare tentat hoc modo. Cortices Nucum Juglandium quando matureſcunt, deglubiti contunduntur, & cum aq. q. ſ. decoquuntur. Decocti per pannum laneum tranſcolati menſuris tribus ſalis communis

manipuli duo diſſolvuntur. Solutio ad cuticulam evaporata in locum frigidum reponitur, ubi cryſtalli virides ſaporis aſtringentis concreſcunt, vitriolum vegetabile dictæ. Ex hoc vitriolo cum Boli triplo diſtillato ſpiritus acidus extrahitur ad corallıorum perlarum ſolutionem à quibuſdam commendatum. Sal ille impropriè vitriolum dicitur, cùm reverâ nil aliud ſit quàm ſal cibarius ſeu communis cum corticisNucum eſſentiali ſale permixtus. Spiritus verò inde diſtillatus à ſpiritu ſalis parùm differt.

Viridi huic cortici recenti vim quamdam vomitoriam Ettmüllerus tribuit. Eundem corticem viridem exſiccatum & pulveratum à nonnullis Piperis loco uſurpari Tragus refert; & huic pulverem foliorum Salviæ ſaporis gratiâ commiſceri: pravum ſanè condimentum.

Ejuſdem corticis ſuccus expreſſus aſtringens eſt & in omnibus faucium inflammationibus, præſertim in principio morbi in gargariſmatibus uſurpatus commendatur, & ad uvulæ relaxationem. Ex eodem ſucco cum melle inſpiſſato ad ſyrupi conſiſtentiam Rob Nucum conficitur, Dianucum vel Diacaryon à pharmacopœis dictum, ad eadem utile.

Nonnulli ſuccum hujus corticis inſpiſſant ad extracti conſiſtentiam, & hujus extracti grana aliquot in ejuſdem corticis aquâ diſtillatâ vel aliâ quâcunque ſolvunt, ſicque parant collyrium in ophtalmiis & oculorum inflammationibus perutile ſub initio morbi.

Ejus corticis aqua diſtillata non ſolùm ad oculorum & faucium inflammationes commendatur ob vim quandam aſtrictoriam, ſed etiam ratione tenuium ſuarum partium quæ odore facilè deprehenduntur, ad multa alia utilis dicitur: ab Ettmullero

ad calculum, à J. Raio & aliis ad diſſolvendos thrombos concreti ſanguinis intùs ſumpta, ad vulnera & ulcera calida, & ad anthracem peſtilentem foris impoſita. Quin & vis alexipharmaca à S. Paulli ipſi tribuitur: & aquam antipeſtilentialem deſcribit ab Henrico Paulli patre ſuo multis optimo cum ſucceſſu peſte affectis exhibitam, ex Nucibus Juglandibus & aliis alexipharmacis ſic compoſitam.

℞. Scabioſæ, Veronicæ, Borragin. Buglοſſ. Acetoſæ, Rutæ, Calendulæ, Card. bened. ana M. ijß. Roſar. rubrar. M. iijß. Cortic. Citri ℥j. Nuc. Jugland. virid. nº. xxv. Omnia contuſa diſtillentur baln. Mar. In hujus aquæ cochleari uno atque altero diſſolvit ſequentis electuarii ʒj vel ʒjß.

℞. Diaſcordii ℥ß. Pulver. Card. benedict. ℈iiij. Sal. Card. bened. ℈j. cum ſyrupi acetoſitatis Citri q. ſ. Fiat l. art. electuarium.

Aqua è tribus Nucibus diſtillata in officinis hodie celebratiſſima eſt & uſitatiſſima in febribus intermittentibus, necnon in malignis, in hyſtericis affectionibus, in hydrope. Exhibetur ad ℥iiij vel vj. quartâ vel ſextâ quâque horâ. Sudore movet, urinam provocat, flatus diſcutit, ventriculum roborat. Sic autem præparatur.

℞. Julor. ſeu florum Juglandis ℔x. Terantur & macerentur calidè in ſucci expreſſi & colati aliorum nucamentorum ℔xij. per duodecim horas. Deinde diſtillentur per alambicem. Aqua diſtillata affundatur embryonum fructuum primò erumpentiũ ℔vj. & diſtilletur ſecundò. Tertiò denique aqua diſtillata ſuprà eandem Nucum ferè maturarum quales condiri ſolent, & vulgo *des Cerneaux* dictarum quantitatem affuſa diſtillatur; & aqua è tribus Nucibus dicitur.

Per ſolum hujus aquæ ad ℥vj quartâ quâque horâ propinatæ uſum uxor Pharmacopœi Pariſienſis peritiſſimi, plurimis aliis remediis fruſtra tentatis, paucis abhinc annis ab hydrope liberata fuit.

Nuces novellæ, vulgò *des Cerneaux*, palato placent quia ſuaves & dulces, ſi delibratæ; & ideò menſis ſecundis frequentiſſimè apponuntur, & cum ſale & aquâ ſuaviter eſitantur. Parùm nutriunt, ægrè concoquuntur, tardè deſcendunt. Quantò verò magis ad maturitatem accedunt, eo minùs ſunt gratæ. Ætate oleaginoſam & rancidam qualitatem contrahunt quæ illas reddit eſui ineptas. Maturitatem aſſecutæ & aridæ parcè nutriunt, tenuis cuticulæ quâ velantur ratione, haud leviter aſtringunt. Difficulter concoquuntur. Bilem venenis non inferiorem gignere dicuntur; tuſſim etiam excitant, vocem extinguunt, aſperum quid & raucum in faucibus pariunt; gravitatem capitis afferunt. Corriguntur tamen ſi edantur cum Caricis & paſſulis. Ut verò diutiùs recentes ſint, in mediâ maturitate colligi debent & in cellâ vinariâ ſabulo ſepeliri. Imò aridæ ſi per aliquot dies in aquâ macerentur, albeſcunt, & membranâ ut virides facilè exuuntur.

Nuces Juglandes poſt piſcium eſum comeſtæ, eorum concoctionem adjuvare creduntur. Unde illud ſcholæ Salernitanæ:

Poſt piſces nux ſit, poſt carnes caſeus eſto.

Exiſtimaverunt enim piſcium frigiditatem & humiditatem ab aridarumNucum caliditate & ſiccitate temperari & emendari.

Quæritur quis ſit ſenſus alterius verſiculi ejuſdem ſcholæ:

Unica nux prodeſt, nocet altera, tertia mors eſt.

Per primam nonnulli intelligendam eſſe putant nucem moſchatam omninò ſalutarem. Per alteram intelligunt alii nucem Avellanam, alii nucem Juglandem. Per tertiam verò quidam Baliſtæ nucem, vel ſclopeti glandem jocosè interpretantur, quòd nimirùm repentinam inferant mortem. Verùm alii nucem intelligunt Metellam, ſeu fructum Stramonii (fructu ſpinoſo rotundo, ſemine nigricante *Inſt.* Solani pomo ſpinoſo rotundo longo flore, *C.B. P.*) quippe quæ venenum ſit narcoticum ſeu torporem inducens. Plerique per hanc triplicem nucem nihil aliud intelligendum eſſe cenſent quàm unam & eandem Juglandem: per unicam quidem paucas numero quæ citra denarium conſiſterent: per alteram quæ paulò largiore copiâ ingererentur: per tertiam verò quæ immoderatiſſimè ſumerentur.

Nucibus benè maturis virtutem alexipharmacam veteres tribuerunt. Eas venenis reſiſtere cum Ficubus & Rutâ ante alios cibos comeſtas, vel etiam poſt ipſa venena hauſta ſumptas aſſerunt. Necnon contra peſtem & malignos morbos præſervativè & curativè commendantur. Hinc antidotum Mithridatis regis ingrediuntur adeò celebratam adversùs venena in devicti à Cn. Pompeio regis Mithridatis ſanctuariis repertam, quæ duas nuces, Ficus totidem, Rutæ folia viginti, ſimul trita cum ſalis grano admittebat. Qui hanc jejunus ſumit nullum venenum illo die nociturum aſſerunt. Nec paucæ ſunt compoſitiones alexipharmacæ & antipeſtilentiales in quibus nux Juglans uſurpatur. Attamen C. Hoffmannus de hâc alexipharmacâ quæ nucibus tribuitur virtute valdè dubitat.

Juglandibus maturis ab Andræâ Matthiolo propria quædam & peculiaris facultas tribuitur ad remoratos menſes ciendos, aliis medicamentis ni-

hil proficientibus. Ad id macerantur in aquâ donec nuclei membranis poſſint nudari: deinde nuclei ita exſpoliati macerantur in aquâ vitæ per biduum, eorumque duo vel tres quotidie manè jejunæ prius perpurgatæ exhibentur comedendi per decem dies ante tempus menſtruæ fluxionis.

Singulare quoque medicamentum ex membranâ aut tunicâ illâ ſubamarâ luteâ, quæ nucleum juglandium arctiſſimè inveſtit paratur, & ʒj. pondere contra colicos dolores propinatur.

Sunt qui præmanſas juglandes nuces eum in finem commendant ut earum beneficio exploremus morſus canum. Etenim ſi præmanſæ nuces parti affectæ aliquamdiu applicentur, ac poſtea projiciantur devorandæ gallinis, nec illæ ab earum eſu malè ſe habeant, pronunciandum arbitrantur, canem qui ægrum momordit non fuiſſe rabidum. Imò nonnulli quoque tradunt eaſdem morſui canis licèt rabidi poſſe mederi, ubi commanducatæ à jejuno homine illitæque fuerint.

Nucum teſtæ & lignea intermedia ſepimenta vi exſiccante & ſudoriferâ inſtructa cenſentur: unde in quibuſdam decoctis ſudoriferis & exſiccantibus adversùs catarrhos & rheumaticos dolores & venereos uſurpantur.

℞. Antimonii crudi contuſi ℥vj. Radic. Sarſæparillæ ℥vj. Rad. Chinæ ℥j. Teſtas & ſepimenta intermedia lignea juglandium n°. xl. Contuſa coquantur in aq. commun. ℔xij. ad ℔viij. F. colatura de quâ ſumat æger cyathos tres quatuorve ſingulis diebus, per dies 21.

Ex nucibus bene maturis, aridis, tuſis & expreſſis oleum elicitur, cui eædem tribuuntur virtutes ac oleo amygdalino: imò flatus potentiùs diſſipat, & in coli affectibus à flatu genitis plurimùm

affert auxilii. Non ſolùm per os intùs ſumitur ad ℥j. aut alteram, ſed etiam cum decoctis carminativis in clyſteribus injicitur. Infuſum auribus ſurditati prodeſt, & idem utile calidis doloribus illitum. Eodem nonnulli ad ambuſta à pulvere tormentario utuntur, qui præcipiunt partem uſtulatam eo eſſe inungendam, mox eidem eſſe applicandum arboris Juglandis folium: ad ambuſta alii illud cum aquâ calcis permiſtum & diu agitatum utiliter uſurpant. Robertus Boyle oleum Juglandium vetus & per annum & ampliùs aſſervatum commendat veluti ſpecificum adversùs calculum & arenulas in ſeipſo expertum. Imò quò vetuſtius eſt, eò efficacius deprehenditur. Calculos & arenulas comminuit & expellit: ad ℥ij. vel tres manè jejuno ventriculo, oleo amygdalino recenti ob ſpiſſitudinem dilutum propinatur. Quod quidem identidem reiterandum eſt. Hoc oleum ad lucernas præcipuè expetitur quod durabilius ſit oleo olivarum. Quin etiam à pictoribus quod colores incorruptos diutiùs conſervet, & à lignariis fabris ad ſplendorem ſuis operibus conciliandum.

In Juglandis arboris truncis fungus naſcitur ſeu ſpongioſa ſubſtantia ſatis tenax & penè coriacea ſub formâ tuberum, græcis ἴσκα. Hoc inter cauteriorum genera uſos fuiſſe antiquos Paulus Ægineta teſtatur, in longis ſtomachi defluxionibus & in hydrope. Ita autem, teſte Cœlio Aureliano, vocabatur in uſum. Fungum hunc acuminatum in pyramidis formam, cuti apponebant, & ſummitate accenſum concremari ſinebant donec cinereſceret & ſpontè decideret. Simili ferè modo Turcæ aridam ſarmenti Vitis portionem parti malè affectæ applicant & ſummitatem ejus accendunt: hoc modo Moxâ ſuâ Sinenſes utuntur ad podagram & alios morbos.

JUNIPERUS.

Juniperi ſpecies duæ in officinis vulgò diſtinguuntur; Juniperus fruticoſa & Juniperus arboreſcens, quæ quidem non niſi magnitudine inter ſe differre videntur. De arboreſcente jam egimus *articulo de Sandarachâ*. Nunc de fruticosâ.

Juniperus fruticoſa, Juniperus vulgaris, *Off*: Juniperus vulgaris, fruticoſa, *C. B. P.* 488. & *Inſt. R. H.* 588: Juniperus vulgaris, baccis parvis, purpureis, *J.B.* 1. 293: *Raii hiſtor.* 1411: Juniperus, *Dod. Pempt.* 852: vulgò, *Genevrier* ou *Genievrier*: & fructus, *Genievre* ou *Genevre*.

Frutex eſt omnibus notus & omnibus Europæ regionibus familiaris, in ſylvis & montibus naſcens, radicibus numeroſis, hinc inde ſparſis, nonnullis etiam altè deſcendentibus: ſtipite hominis proceritatem nonnunquam aſſequente, non multùm craſſo, ramoſo, denſiſſimo: cortice ſcabro, deciduo, rubente: materie firmâ nonnihil rubeſcente, maximè ſi ſiccata fuerit, odore reſinoſo grato: foliis acutiſſimis, anguſtiſſimis, raro unciâ longioribus, ſæpe brevioribus, rigidis, pungentibus, ſemper virentibus, ternis plerùmque ſimul per intervalla. Julos profert Aprili & Maio in foliorum alis duas treſve lineas longos, purpurâ cum croceo mixtâ pictos, è plurimis ſquamis compactos, quarum infima pars munitur veſiculis tribus quatuorve, Papaveris ſemine minoribus, pulvere aureo tenuiſſimo plenis. Steriles ſunt illi flores. Fructus verò numeroſi in aliis Juniperi ſpeciebus naſcuntur quæ ſtaminibus carent. Baccæ ſunt ſphæricæ, primùm virides, minutiſſimæ, & calyce tribus foliolis minutiſſimis conſtante involutæ, deinde per maturitatem granis piperis duplo majores, cum umbilico

triſulcato, nigræ & pulvere cæruleo conſperſæ, pulpâ ſubrufâ refertæ, ſapore acri, aromatico, reſinoſo, dulci, tria oſſicula continente oblonga, anguloſa, dura, ſemine oblongo fœta, quibus ſingulis totidem veſiculæ ſucco reſinoſo turgidæ adhærent. Fructus maturitatem niſi anno ſecundo non conſequuntur: ita ut aliquando fructus trium annorum in eâdem arbore conſpiciantur. Quædam ſunt Juniperi arboreſcentis ſpecies quarum baccæ non ſphæricæ ſunt ſed oblongæ & ſubrotundæ: aliis quoque baccæ rufeſcunt. In calidis regionibus ex Junipero arboreſcente reſina ſponte vel per corticis inciſiones ſtillat quæ Sandaracha, vernix & gummi Juniperinum dicitur: de quâ ſuo loco mentionem fecimus.

Omnes Juniperi partes odoratæ ſunt & in uſum medicum veniunt, nempè radices, lignum, folia, baccæ.

Analyſi chymicâ, ex baccarum Juniperi maturarum & contuſarum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris primò limpidi, baccarum odorem & ſaporem referentis, acidi ſubauſteri, deinde magis ac magis auſteri, tandem rufeſcentis, empyreumatici, ℔ij, ℥j, ʒvj, gr. xxxvj: olei eſſentialis, limpidi, rufeſcentis ʒij, gr. xlviij: humoris primò rufeſcentis, tùm impensè acidi, tùm ſalſi, urinoſi, deindè rufi, ſale volatili urinoſo impraegnati ℥iij, ʒij, gr. liiij: olei rufi, ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥ix, gr. xxvij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥iiij, ʒv, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij, gr. lx; ex quibus ſalis fixi alcali ʒiiij, gr. xxxviij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xij, ʒvj, gr. xv: in calcinatione ℔j, ℥ij, ʒiiij, gr. xlviij.

Bacccarum contuſarum ℔vj. per biduum in aquæ limpidæ ℔xxxvj. maceratæ, igne vehementi diſtillatæ præbuerunt olei eſſentialis limpidi ℥vij : extracti ℔j, ʒiiij. Maſſa craſſa reſidua poſt debitam expreſſionem & exſiccationem pendebat ℔iiij, ℥xiiij : ex quibus olei eſſentialis limpidi flaveſcentis ʒvij : olei verò craſſi, rufi ℥vj, ʒj, gr. liiij, diſtillata ſunt. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥xv, ʒvj : quæ poſt calcinationem reliquit cinerum ℥j, ʒvij, gr. lx. Liquores verò proliciti pro majori parte acidi auſteri erant, ſub finem nonnihil alcalini urinoſi. Unde liquet baccas Juniperi parùm terræ, plurimùm verò olei tùm tenuis eſſentialis, tùm craſſi, tùm etiam fixi, ut ita dicam, continere, quod non niſi diuturnâ calcinatione elevatur & comburitur : ſalem autem eſſentialem aluminoſo-tartareum obtinent.

Si baccæ contuſæ diutiùs in aquâ macerentur, fermenteſcunt, & humor vinoſum odorem saporemque contrahit, qui debitè diſtillatus ſpiritum ardentem fundit, nihil verò aut perparum olei eſſentialis.

Ligni Juniperi ℔v. multùm liquoris acidi auſteri præbuerunt : olei eſſentialis limpidi circiter ℥j, ʒiiij : olei rufeſcentis & ſpiſſi ſyrupi ad inſtar ℥ix : cinerum verò debitè calcinatorum ℥ij, ʒiiij.

Summitatum viridium Juniperi ℔v. præter liquorem acidum auſterum ac tandem nonnihil alcali urinoſi, præbuerunt olei fluidi tùm limpidi, tùm rufi ℥viiij, ʒiij, gr. iij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥xiij, ʒiij, gr. xxxvj : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj, gr. xxj : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xlij, lixivio extracta ſunt.

Baccæ itaque majorem olei quantitatem fundunt, lignum minorem, minorem adhuc folia & ſummitates.

Juniperi baccæ apud Germanos in culinis condituræ nomine frequenter adhibentur & ab Ettmullero & aliis aroma Germanorum appellantur: apud nos verò medicamenti tantùm rationē habent. Potenter reſolvunt, diſcutiunt, attenuant, calefaciunt, abſtergunt & roborant. Ventriculo frigido proſunt, pituitam quæ in illo coit digerunt, flatus inde ortos diſcutiunt, colicos dolores ſedant, ciborum concoctionem juvant, urinam promovent, viſcidum mucum renibus aut veſicæ inhærentem abſtergunt, & expellunt, calculos & arenulas hoc muco irretitos & in his partibus morantes foràs amandant, & eo nomine lithiaſim earum uſu præcaveri dicitur. Viſcidam pituitam pulmonum glandulas infarcientem reſolvunt & expectorationem promovent, tuſſi medentur, & aſthmati humido. Utiles ſunt in affectionibus catharroſis, & in menſium ſuppreſſione conducunt. Sanguinis fluiditatem reſtituunt, motum augent, ſudorem excitant, venenis coagulantibus reſiſtunt; & meritò Theriaca ruſticorum à nonnullis vocantur. Verùm non ideò, ut nonnulli volunt, pro panaceâ omnibus in morbis uſurpandæ ſunt: conveniunt tantummodò in pituitoſis affectionibus & ubi fibrarum atonia aut imbecillitas deprehenditur: alioquin ſanguinis æſtum augent, partibus ſolidis ardorem & phlogoſim inferunt. Unde ſæpiùs videre licet urinæ ſuppreſſionem aut ardorem earum uſum ſubſequi, ventriculi inflationem, ructus & flatuum majorem copiam produci, ubi nempe ventriculus, inteſtina, renes ardore aut inflammatione laborant.

Ad ʒj. præſcribuntur per diem identidem eſitandæ; vel contuſæ in aquâ bulliente Theæ inſtar macerantur, & infuſum ante cibum propinatur calidum ad ciborum concoctionem promovendam;

aut in vino per noctem macerantur, & calculoſis manè jejuno ventriculo colatura exhibetur. Sic S. Paulli plurimos à jugi nephritico dolore vindicaſſe aſſerit. Quidam Laurentius Roſtochienſis Profeſſor, narrante eodem, quotidie circiter pugillum unum baccarum comedebat, quo ſimplici medicamento obtinuit, ut non ſolùm arenulas, ſed calculos minutulos, imò etiam lentis magnitudinem æquantes, ſi non ſine omni moleſtiâ, attamen dolore, excreverit, cùm ante uſum harum baccarum ſæpe oppidò malè ſe habuiſſet.

Obſervandum eſt baccas Juniperi comeſtas aut earum eſſentialis olei guttulam deglutitam urinam violarum odore imbuere, non ſecus ac Terebinthina vulgaris & ſtillatitium ejus oleum.

Non ſemper tamen tutus eſt granorum Juniperi uſus in calculoſis. Imò Carolus Piſo *in ſuis Obſervationibus, ſect. IV. cap. II. Obſerv. 105. p. 319.* ſcribit pulverem granorum Juniperi ſemper ipſi ſuſpectum fuiſſe, quòd ab illius uſu diuturno urinæ tandem cruentæ emittantur. Simon Paulli baccarum defenſionem ſuſcipit, cruentam mictionem calculorum aſperitatibus tribuendo. Quod quidem reipsâ verum eſſe poteſt. Attamen ſæpiùs obſervavi uſum baccarum urinas ardentes & flammeas excitare, renũ dolores, urinæ ardorem producere, ac tandem in cachecticis & hydropicis, ubi adeſt in viſceribus inflammatoria diſpoſitio, urinæ notabilem imminutionem. Unde non facilè hujus diuretici uſum ſuadeo, niſi priùs viſcerum craſis ritè perſpecta ab omni æſtu & inflammatione libera deprehendatur. Eâdem cautione opus eſt in quibuſdam ventriculi affectionibus, inappetentiâ, flatulentiâ, difficili ciborum concoctione, nauſeâ, vomituritione, quæ ſæpiſſimè ſunt renum ægritudinis ſymptomata, his enim in ventriculi affectionibus ſymp-

tomaticis nocet baccarum uſus qui in iiſdem prodeſt cùm idiopathicæ ſunt.

Baccæ apud Germanos velut ſingulare remedium ad graſſantia peſtilentiæ contagia depellenda commendantur, comeſtæ ſolæ, vel aceto maceratæ.

Ob tot ac tantas Juniperi baccarum virtutes, diverſa præparata ex his conficiuntur, aqua Juniperi diſtillata, vinum Juniperinum, ſpiritus per fermentationem extractus, oleum eſſentiale, Rob ſeu extractum, Elixir.

Inter præparata ex baccis aqua ſeſe offert quæ ab Ettmullero colicis & nephriticis admodùm utilis prædicatur, urinam ciendo, vias urinarias abſtergendo, moderatè eaſdem ſtimulando, & imprimis diſpoſitionem calculoſam renum corrigendo, ſi jejuno ventriculo potetur per balneum mariæ diſtillata, ad ℥iiij. vel ℥vj.

Vinum Juniperinum paratur ex baccis contuſis cum affusâ aquâ fermentatis donec vinoſum odorem ſaporemque referant: potum præbet haud ingratum & quibuſdam in Galliæ locis familiare ruſticis deficiente vino, & in frigidis ventriculi, inteſtinorum & renum affectionibus utillimum. Ex hoc fermentato liquore ſpiritus ardens extrahitur commendatus in affectionibus capitis & nervoſarum partium, internè & externè adhibitus: intùs ſumptus urinam potenter movet.

Oleum eſſentiale & Rob, ſeu extractum Juniperi ſic præparantur. Recipiuntur libræ octo baccarum Juniperi recentiorum & ſucculentarum; affundantur aquæ limpidæ ℔xxiiij. Macerentur per duos treſve dies in loco calido. Poſtea per veſicam cupream igne vehementi diſtillatio inſtituatur, cum aquâ olei eſſentialis fragrantiſſimi odoris, & flavi coloris unciæ tres ad ſummum prodibunt. Quod relinquitur in veſicâ, decoctum per pannum tranſ-

coletur & leni calore inſpiſſetur. Ita obtinetur Rob ſpiſſioris conſiſtentiæ, coloris ex flavo fuſci, ſaporis amaro-dulcis, balſamici. Oleum eſſentiale Juniperinum in ſpiritu vini rectificatiſſimo ſolutum inſigne diureticum eſt, emmenagogum & carminativum, quod cum infuſis foliorum Theæ vel cum vino Hiſpanico ſumitur ad guttas aliquot vel etiam elæoſaccharum ex hoc oleo eſſentiali paratur cum ſaccharo, ſicque facilè cum aquoſis liquoribus admiſcetur. Externè in unguentis nervinis & antipalyticis uſurpari poteſt. Michael Alberti *in ſuâ introductione in Medicinam*, baccarum oleum aut ſpiritum non ita facilè & liberaliter in nephriticis morbis admitti debere pronuntiat: quoniam acriorem qualitatem habent, valdè calefaciunt, & ſanguinem impetuoſiùs exagitant: quapropter ea ad uſum externum reſervanda ſuadet.

Rob Juniperinum quod extractum & mel Juniperinum ratione conſiſtentiæ, Theriaca Germanorum ratione virtutum, oleo & ſpiritu magis temperatum eſt, & ideo multò magis uſitatum. Præſtantiſſimam præbet medicinam ad imbecillem ventriculum roborandum, ad dejectum fibrarum ventriculi tonum reſtituendum, ad præſervationem à calculo, & ab hydrope. Senibus prodeſt qui veſicæ vitiis, urinæ difficultatibus & imbecillitatibus ventriculi & inteſtinorum obnoxii ſunt. Urinam blandè provocat, menſes movet, ſudores quoque nonnunquam propellit & vis alexipharmaca & antipeſtilentialis ipſi tribuitur, ſi cum cæteris cardiacis & alexiteriis medicamentis conſocietur, unde frequenter loco mellis in electuariis ſtomachicis, antinephriticis & alexipharmacis uſurpatur. Ad ℥j. in vino Hiſpanico, aceto, aquâ Cardui benedicti aut alio liquore conveniente exhibetur, vel manè jejuno ventriculo, vel ante aut poſt cibum.

Ex hoc melle Juniperino cum ſ. q. ſpiritûs Juniperini ſupradicti diluto, paratur elixir Juniperinum, ſtomachicum & diureticum inſigne. Doſis cochlear. j. Ex baccis Juniperi contuſis & in axungiâ ſuillâ decoctis unguentum fit adversùs porriginem, vulgò, *Teigne*, à D. Chomel plurimùm laudatum. Humores identidem evacuandi ſunt blando cathartico ex Aquilæ albæ & Diagridii ana granis vj. vel viij.

Juniperi folia ſeu ſummitates rariùs in uſum veniunt. Fridericus Hartmannus *in notis ad Schroderum* & S. Paulli poſt Matthiolum & Hartmannum lixivium proponunt ex earum cineribus cum vino factum adversùs hydropem. Ettmullerus ſcribit eaſdem ſummitates ſeu turiones alvum laxare eodem modo ac turiones Sambuci.

Magis familiaris eſt uſus ligni Juniperini. Ob ſuaveolentiam commendatur incenſum ad aerem pravis halitibus inquinatum emendandum & odores noxios & contagioſos arcendos. Sudorifera virtus huic ligno tribuitur, ejus ſcobis in decoctis ſudoriferis à nonnullis uſurpatur adversùs catharros & luem veneream; & ſcobi Guaiaci vix cedere credunt. Ex eâdam ſcobe in aquâ diu maceratâ cum ſale, oleum eſſentiale flaveſcens & fragrans diſtillatione per veſicam aheneam extrahitur ſudoriferum ſimul & diureticum. Ex eodem ligno per retortam diſtillato oleum rufum nigrumve empyreumaticum elicitur oleo cadino dicto non diſſimile. Hoc autem cadinum oleum recipitur ex truncis & ramis Oxycedri & Juniperi arboreſcentis in quibuſdam furnis huic uſui deſtinatis, combuſtis. Externè illitum potenter reſolvit. Utile dicitur impetigini, capitis porrigini, pecorum etiam ſcabiei & ulceribus quibus à tonſione infeſtantur.

Baccæ Juniperi uſurpantur in Elixir vitæ *Fioravanti*, Elixir peſtilentiali *Sennerti*, Elixir aſtmatico *Zuelſeri*, in opiatâ *Salomonis*, Antidoto Orvietano *Ph.Reg.* Oleo ſcorp.comp. *Matthioli*. Rob ſeu extractum mellagineum in Theriacâ reformatâ *Ph. Reg.* & antidoto orvietanâ *Frid. Hoffmanni*. Oleum Juniperi eſſentiale uſurpatur in Balſamo vulnerario Metenſium *Schroder.* vulgò, *Beaume vert de Feuillet.*

KEIRI.

Keiri, Cheiri, Leucoium & Leucoion luteum, *Off*: Leucoium luteum vulgare, *C. B. P.* 202: Leucoium luteum: vulgò, *Cheiri* flore ſimplici, *J.B.* 2.872. *J. Raii* 782: Leucoion luteum, *Dod.Pempt.* 160: Viola lutea, *Tragi* 560: Viola petræa lutea, *Tab. Icon.* 305: Leucoium aureum, *Matthiol*: vulgò, *Violier* ou *Giroſtier jaune*, & flos *Giroſlée jaune.*

Radicibus, ſurculiſque ſeu ramulis ubertim fruticantibus luxuriat, lignoſis, albicantibus, quos obſident folia nullis appenſa pediculis, crebra, unciali & ampliore longitudine, ex anguſto principio ſenſim dilatata, virentia aut caneſcentia, idque maximè pronâ parte, ſapore ſubacri. Flores edit ſuaveolentes, ſapore parùm grato, ſubacri, ſubamaro, cruciformes, quatuor ſcilicet petalis luteis conſtantes, ſtaminibus ſenis & piſtillo palleſcentibus, in medio penitùs ferè latentibus. Succedunt fructus ſeu ſiliquæ longæ, compreſſæ, in duo loculamenta diviſæ, cum ſepto intermedio, cui valvæ adhæreſcunt, & ſeminibus planis, orbiculatis, rufis, guſtu acri amaro. In pervetuſtis muris, ruderibus & ſaxoſis locis libentiùs naſcitur: ſeritur & in hortis juxta parietes & muros. Flores potiſſimùm in uſum veniunt. Keiri folia ſaporis

ſunt

ſunt amari, herbacei, ſubſalſi: & eorum ſuccus chartam cæruleam rubro colore tingit.

Analyſi chymicâ, ex florum Keiri ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ferè inodori & inſipidi, obſcurè acidi ℥vj, ʒj, gr. xlviij: humoris aliquantiſper empyreumatici, primò ſubacidi, deinde magis ac magis acidi ac tandem auſteri ℔iij, ℥xiiij, ʒvij, gr. xxiiij: humoris ruſi, turbidi, empyreumatici, manifeſtè acidi, & nonnihil alcali urinoſi ℥j, ʒvij, gr. xviij: humoris ruſi, ſale volatili urinoſo imprægnati ʒv, gr. xxiiij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒvij, gr. xxxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xxx. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒij, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j, ʒij, gr. xxxvj: ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi ʒiiij, gr. xxiiij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒvij: in calcinatione ℥iij.

Keiri ſcatet ſale ammoniaco cum multo ſulphure tùm tenui, tùm craſſo conjuncto.

Flores Keiri attenuant, diſcutiunt, abſtergunt; dolores mitigant, utero ſpeciatim dicantur; menſes cient, ſecundinas & fœtum pellunt. Laudantur quoque tanquam diſcutiens in apoplexiâ & paralyſi medicamentum. Folia & flores macerantur ad M. j. per 24. horas in vini ℔j. pro duabus doſibus manè & ſerò propinandis: vel in aquâ communi decoquuntur ad viſcerum obſtructiones. Semen ad ʒj. vel duas intùs ſumitur. Ferunt hoc ſemen magnâ doſi ſumptum, non ſolùm fœtum vivum pellere, ſed vivum enecare, & enecatum ejicere. De ejuſdem plantæ ſucco ſimile quid Ebrodunenſis herbarii authores tradunt, prudenterque admonent eundem exhibendum non eſſe niſi in ſummâ neceſſitate conſtitutis.

Conſerva florum Keiri in officinis parari ſolet. Eam cum ejus aquâ diſtillatâ crebrò ſumptam, præſervare ab apoplexiâ & paralyticos juvare Camerarius author eſt. Hyeron. Reuſnerus in obſervationibus à Welſchio editis refert Epiſcopum quemdam Tridentinum ad præſervationem ab apoplexiâ & paralyſi iiſdem feliciter uti.

Oleum per infuſionem eſt floribus præparatur quod potenter reſolvit & rheumaticos dolores ſedat. Eodem in Italiâ ad facilitandum partum regio pubis inungitur.

LACTUCA.

LACTUCA à lacteo quem fundit dum abrumpitur, ſucco dicta, plurimas habet varietates. Summa illius duo genera diſtinguuntur, ſativum & ſylveſtre. Sativum rurſus ratione magnitudinis, coloris & figuræ varium eſt & multiplex : album, nigrum, rubrum, capitatum, criſpum, læve, laciniatum. At verò tres præcipuè Lactucarum ſativarum ſpecies frequentiorem in uſum veniunt, tùm in alimentis, tùm in medicamentis : Lactuca nempe ſativa non capitata, ſativa capitata, & Lactuca Romana. Inter ſylveſtres Lactuca ſylveſtris coſtâ ſpinoſâ frequentiùs apud nos uſurpatur.

LACTUCA ſativa, non capitata, *Off* : Lactuca ſativa, *C. B. P.* 122. *Inſt. R. H.* 473 : Lactuca ſativa, vulgaris, non capitata, *J. B.* 2. 997 : Lactuca ſativa, folio Scariolæ, *Lobel. Icon.* 241 : vulgò, *Laituë.*

Radice eſt longâ, craſsâ, pluribus ſtipatâ fibris : foliis oblongis, latis, rugoſis, lævibus, pallidè virentibus, lacte aquoſo prægnantibus, cum primò adoleſcit, grato, tandem amaro, ubi cauleſcit planta : caule firmo, craſſo, terete, folioſo, ſeſquicu-

bitali & altiore, ramoſo, cujus rami adhuc diviſi & in latam effuſi comam flores in ſummitate gerunt parvos, ſemifloſculoſos, ſeu plurimis conſtantes ſemifloſculis luteis, embryoni inſidentibus, & calyce ſquamoſo oblongo tenui comprehenſis: quibus ſuccedunt ſemina papposa, parva, utrinque acuminata, oblonga, compreſſa, coloris cinerei. Tota planta vulnerata ſimilem aquoſo lacti ſuccum effundit. Seritur in hortis.

LACTUCA ſativa, capitata, *Off*: Lactuca capitata, *C. B. P.* 123. & *Inſt. R. H.* 473: Lactuca ſativa, vulgaris capitata, *J. B.* 2. 997: Lactuca ſativa, ſeſſilis ſive capitata, *Lobel. Icon.* 242: vulgò, *Laituë pommée.*

Folia huic breviora, latiora, extremâ circumſcriptione rotundiora, quàm ſativæ vulgari, plana & lævia, quæ brevi in caput rotundum conglobantur, Braſſicæ capitatæ in modum: ſemen priori ſimile, ſed nigrum.

Dodonæus Lactucam ſativam culturæ mangonio folia ita mutare ſcribit, ut vel criſpentur, vel ita in ſe contrahantur, ut capitatam Braſſicam æmulari videantur. Ejuſdem ſententiæ J. Bauhinus etiam eſſe videtur. Verùm J. Raius tùm figuram foliorum, tùm ſeminis colorem, ſi perpetuò niger ſit, nec unquam mutetur, differentiam ſpecificam arguere contendit; & in eâdem ſententiâ Cl. Tournefortius fuiſſe videtur qui ſpecies capitatas & criſpas à ſativâ vulgari diſtinguit.

Toto anno ſeritur in hortis olitoriis. Dum adhuc tenella eſt, evellitur, & alio fundo probè ſtercorato plantatur; ſic majori foliorum copiâ luxuriat, & magis capitata, ſeu, ut aiunt, pomata evadit.

Alia Lactucæ capitatæ ſpecies elegantior paucis abhinc annis lautioribus menſis in acetariis appo-

nitur cujus color ex albo purpureo & luteo variegatur. Dicitur à Cl. Tournefortio, Lactuca ſativa, maxima, auſtriaca, capitata, variegata, *Inſt. R. H.* 473: Lactuca caryophyllacea vulgò, *Horti Lugd. Batavi*: vulgò, *Laituë panachée*, *Laituë de Sileſie*.

Analyſi chymicâ, ex Lactucæ capitatæ foliorum tenerorum & nondum in caput conglobatorum ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore virentem herbam referentis, ſubſalſi, obſcurè alcali urinoſi abſque ullo acidi indicio ℥viij, ʒiiij, gr. xxiiij: humoris turbidi albicantis, primò leviter fœtentis, ſubſalſi & urinoſi, deindè magis ac magis empyreumatici, alcali urinoſi manifeſtè, ac tandem ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℔iiij, ʒvij, gr. xxxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. l: olei ʒv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥ij, ʒiiij, gr. xlviij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xxxxvj, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒj, gr. lviij: in calcinatione ℥j.

Ex totius Lactucæ capitatæ capitum cum radicibus ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi odore & ſapore Lactucam & herbam virentem referentis, tùm obſcurè ſubſalſi & obſcurè alcali urinoſi, tùm leviter ſubacidi ℔j, ℥v, ʒv: humoris limpidi, ejuſdem odoris & ſaporis, tùm obſcurè ſalſi & alcali urinoſi, tùm obſcurè ſubacidi ℔ij, ℥xij, ʒij: gr. xxxvj: humoris fuſci, empyreumatici, ſalſi, tùm ſubacidi, tùm alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒiiij, gr. vj: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒij, gr. liiij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒiij, gr. lx. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥j, ʒiiij, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j: ex

quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. xiiij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒj, gr. xxiiij: in calcinatione ʒiiij, gr. xxxvj.

Foliorum Lactucæ capitatæ tùm virentium, tùm albicantium, demptis caulibus & medullâ ℔v. præbuerunt in diſtillatione humorem ſalſum, urinoſum, copioſum, abſque ullo acidi manifeſti indicio: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. lx: olei ſpiſſi ſyrupi ad inſtar ʒiij: maſſæ nigræ ℥j, ʒiiij, gr. xxxiiij: cinerum ℥j, gr. xxiiij: ſalis fixi alcali ʒiiij, gr. xxxvj.

Lactucarum capitatarum caulis ſeu medulla ad ℔v. diſtillata humorem tùm acali urinoſum, tùm acidum præbuit: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xxxvj: olei ʒiiij: maſſæ nigræ ℥j, ʒiiij, gr. xxxvj: cinerum ʒvij, gr. lxvj: ſalis fixi alcali ʒv, gr. xlviij.

Lactucarũ capitatarum radices ad ℔v. diſtillatæ præbuerunt humorem tùm acidum copioſum, tùm alcali urinoſum: olei ʒiiij: nihil ſalis urinoſi concreti: maſſæ nigræ ℥ij, ʒiij, gr. xxxvj: cinerum ʒiij, gr. xxxvj: ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. l.

Ex ſeminum Lactucæ capitatæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris tùm ſalſi & obſcurè acidi, tùm manifeſtè alcali urinoſi & ſale alcali urinoſo copioſo imprægnati ℔j, ℥iij, ʒvj, gr. liiij: olei ℔ij, ʒvij, gr. xxxix: ſalis alcali volatilis ʒij, gr. lxx: maſſæ nigræ ℔j, ℥iiij, ʒij, gr. xxxvj: cinerum ℥vj, ʒj, gr. xlij: ſalis alcali fixi ʒij, gr. lviij.

Totius Lactucæ capitatæ floridæ ℔v. præbuerunt humoris primò alcali urinoſi, deinde tùm alcali, tùm acidi, magis ac magis manifeſti ℔iiij, ℥ix, ʒv, gr. ix: olei adipoſi ℥j, ʒj: maſſæ nigræ ℥ij, ʒvj, gr. vj: cinerum ℥j, ʒvj, gr liiij: ſalis fixi merè alcali ℥j, gr. xxv.

Succus ex Lactucis capitatis expreſſus plurimùm humoris præbuit limpidi, fatui, qui plantæ ſaporem & odorem referebat: deinde humorem alcali urinoſum cum aliquâ acidi occulti portione: tandem humorem empyreumaticum, tùm manifeſtè acidum, tùm alcali urinoſum & ſale urinoſo copioſo imprægnatum. Maſſa reſidua foliorum Lactucæ capitatæ ex quibus ſuccus fortiter & accuratè expreſſus fuerat ad quantitatem ℔v. diſtillata præbuit humorem tùm ſalſum, tùm manifeſtè acidum, tùm alcali urinoſum: ſalis volatilis concreti gr. xiiii: olei ʒvj: maſſæ nigræ ℥ij, ʒvij: cinerum ℥j, ʒiiij, gr. lxiiij: ſalis fixi alcali ʒvj, gr. xlviij.

Decoctum Lactucarum aquâ coctarum tranſcolatum & ad extracti liquidi ſeu ſyrupi conſiſtentiam in vaſe aperto redactum, in diſtillatione liquorem primò acidum auſterum, deinde empyreumaticum, urinoſum & ſale alcali urinoſo copioſo imprægnatum præbuit. Unde concludere licet ſales volatiles urinoſos plantarum, cæteris principiis involutos, neque diuturnâ coctione, neque lentâ humoris evaporatione in vaſe aperto exhalari, imò fortiori igne indigere ut evolvantur, aut potiùs fortaſſe ut producantur.

Lactucæ capitatæ exſiccatæ dum igne aperto comburuntur fulgurationes identidem emittunt, non ſecùs ac nitrum in carbones projectum producere ſolet.

Ex tot diverſarum Lactucæ partium analyſibus aut aliis tentaminibus inſtitutis ſequitur Lactucas ſalem eſſentialem continere nitroſum ammoniacalem, qualis exurgit ex miſturâ ſpiritûs nitri & ſalis volatilis urinoſi. Sal ille mediocri olei portione, multo phlegmate, & exiguâ admodùm terræ portione involvitur. Mirum ſanè hanc plantam

aquoſam & ferè inſipidam tantam ſalis volatilis urinoſi copiam in analyſi præbere, ut plurimas plantas longè ſapidiores hujus ſalis copiâ ſuperet. In eâ ſal acidus alcali urinoſo ita obruitur ut in nonnullis analyſibus vix detegi poſſit, & ſuccus Lactucæ chartæ cæruleæ colorem non mutet. Vel potius ſal eſſentialis nitroſus hujus plantæ nitro ſeu Salipetræ prorſus ſimilis ſal ſalſus eſt qui nullum acidi aut alcali indicium præbet, at diſtillationibus per ignem in alcalinum ſalem tùm fixum, tùm volatilem ferè totus convertitur: eodem planè modo ac in nitri cum pulvere carbonum deflagratione in vaſis clauſis peractâ obſervare licet: ubi nitrum non modò ſalem fixum alcalinum copioſum relinquit, ſed etiam humorem ſale volatili urinoſo copioſo imprægnatum diſtillatione fundit. Hæc nitri ſalis tranſmutatio in ſalem alcali fixum & volatilem fusè deſcribitur *in Commentariis Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis anni* 1717, ubi de acidorum ſalium in ſales alcali tranſmutatione egi.

His in Lactucæ analyſibus Academici Pariſienſes primariò deprehenderunt quoſdam liquores ex plantis diſtillatos acidi & alcali ſalis notas indiſcriminatim præbere, nempe cum aliis liquoribus acidis aut alcalinis permiſtos pariter ebullire, cyaneam Heliotropii tincturam rubram efficere, & limpidam Mercurii ſublimati corroſivi ſolutionem turbidam, lacteâ vel etiam ſpiſſam & grumeſcentem reddere, ac, ut aiunt, præcipitare. Quibus experimentis acida & alcalia in ejuſdem liquoris ſinu pacificè & ſine ulla efferveſcentiâ aut mutuâ luctâ ſæpiùs recondi perceperunt. Reipsâ liquores merè acidos, alioſque merè alcali urinoſos ex plantis extractos miſcuerunt abſque ullâ efferveſcentiâ. Pariter acetũ diſtillatum & ſpiritus urinæ ſimul miſti nullo modo

fermenteſcunt: attamen ſi ſal volatilis urinæ rectificatus, ut aiunt, aquâ limpidâ ſolvatur, & ſolutioni acetum diſtillatum affundatur, vehemens ex hâc miſcelâ exurgit efferveſcentia. Diverſorum horumce effectuum ratio in eo poſita eſt, quòd in ſpiritu urinæ aut in aliis alcali urinoſis liquoribus ex plantis aut ex animalibus extractis ſales urinoſi plurimis oleoſis involvantur partibus, quibus ſpiculorum acidorum ingreſſus intra ſalium alcali urinoſorum poros prohibetur. Unde ſæpiùs ambo ſales acidi & alcali in eodem liquore innatant, ſed non intimè permiſcentur, nec in ſe invicem agunt. At verò ſi ſali volatili urinæ rectificato aquâ ſoluto acidus liquor affundatur, ambo liquores fermenteſcunt, quia ſalinæ urinoſæ moleculæ rectificatione oleoſis particulis ferè ſpoliatæ fuerunt, ſicque liberum ſpiculis acidis ingreſſum intra ſuos poros præbent, unde exurgit efferveſcentia ſeu tumultus qui mutuam horum ſalium & intimam conjunctionem comitatur & tranſmutationem in alium ſalem neutrum ſeu ſalſum, ut vocant.

Lactuca Romana, *Off*: Lactuca Romana, longa, dulcis, *J. B.* 2. 998. & *Inſt. R. H.* 473: Lactuca folio obſcuriùs virente, ſemine nigro, *C. B. P.* 123: Lactuca folio obſcuriùs virente, *Dod. Pempt.* 644: Lactuca Intibacea, *Gerard*: Lactuca Regia: vulgò, *Laitue Romaine, Chicons.*

Folium huic anguſtius eſt & productius, planum & minimè rugoſum aut bullatum, modicè ſinuatum, & infernâ parte ſecundùm coſtam ſpinulis armatum. Flore eſt & caule Lactucæ vulgaris, ſed ſemine ſuccedente nigro. Folia dum adoleſcunt paleaceo ſimul collecta vinculo alligantur; & ſic candidiſſima redduntur & fragili teneritudine cæteras vincunt. In hortis olitoriis ad menſarum uſum ſeritur.

Analyſi chymicâ, ex foliorum Lactucæ Romanæ candidiſſimorum & tenerorum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore herbam virentem referentis, ſubacidi ℔j, ℥xj, ʒij: humoris limpidi, manifeſtè acidi, obſcurè ſubauſteri ℔j, ℥xiij, ʒiiij, gr. xxxvj: humoris limpidi, odore leviter empyreumatico, tùm acidi, tùm ſubſalſi & leviter alcali urinoſi ℥ij, gr. xlviij: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒvij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xx: olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ʒij, gr. xxiiij. Maſſa nigra pendebat ℥j, ʒv, gr. vj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ʒvj, gr. x: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. xxvj, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒij, gr. x: in calcinatione ʒvj, gr. lxviij.

Lactuca Romana prioribus magis ſapida eſt: ſale eſſentiali nitroſo ammoniacali donatur haud diſſimili, ſed paulò majori copiâ, & in quo acidus ſal paulò magis evolutus eſt.

Inter olera Lactucæ ſativæ primas ab omni ævo tenent. Ut enim gratiſſimæ ſunt in acetariis crudæ & in juſculis elixæ, ſic in medicis uſibus ſalutares deprehenduntur. Refrigerant, humectant, & familiare præbent alimentum medicamentoſum juvenibus & bilioſis naturis perutile. In ventriculo facilè concoquuntur, præſertim ſi aqua pro potu huic cibo conſocietur. Nam chylum efficiunt multùm, blandum, dilutiorem, fluidiorem, minimè æſtuoſum. Sanguinem paucum quidem gignunt, ſed laudabilem, fluidum, minimè acrem, minimè æſtuantem. Humorum acrimoniam demulcent, bilis effervеſcentiam, ſanguinis & humorum æſtum compeſcunt, ſitim egregiè reſtinguunt: quare æſtivis temporibus paſſim in frequentiſſimo uſu habentur.

Veteres conciliandi ſomni causâ, ultimâ mensâ illis veſcebantur; poſtea mutato ordine, Domitiani tempore ab illis Promulſidem (*entrée de table des Romains*) auſpicabantur. Ideò quærit Poeta Martialis, *Lib.* 13°. *Epigr.* 2°.

Claudere quæ cœnas Lactuca ſolebat avorum,
Dic mihi cur noſtras inchoat illa dapes.

Galenus quoque hoc olere ut familiariſſimo cibo & juvenis & ſenex uſus fuit. De ſeipſo refert, ſe in juventute, quoniam aſſiduè os ventriculi bile efferveſcebat, æſtûs moderandi gratiâ Lactucas aſſumpſiſſe; cum declinante jam ætate noctes inſomnes ageret ob ſtudia longiora & rarò intermiſſa, unicum præſentiſſimum adversùs immoderatas vigilias remedium Lactucas veſpere comeſtas fuiſſe. Cùm verò dentes ipſi deteriores eſſe cœperunt, ita ut mandi crudæ citra moleſtiam non poſſent, eaſdem in aquâ elixas comediſſe.

Hanc Lactucarum vim anodynam quotidie experimur, quæ quidem non à quodam narcotico & noxio principio dependet, ut nonnulli opinati ſunt; ſed ab aquoſo ſuo ſucco nitroſo, quo humorum efferveſcentiam temperare valent, ventriculi, hepatis, renum cæterorumque viſcerum ardorem & æſtum mitigare, eorum fibras nimis criſpatas & vividiùs oſcillantes laxare, ſicque functiones omnes ac proinde ſomnum in integrum reſtituere. Convaleſcentibus agrypniâ adhuc laborantibus olim Lactucæ offerebantur, teſte Lucio Junio Columellâ:

Jamque ſalutari properat Lactuca ſopore,
Triſtia quæ relevat longi faſtidia morbi.

Alvum blandè emolliunt. Ideo veteres eas primâ mensâ ſumebant, ut videre eſt apud Martialem Poetam, *L.* 11°. *Epigr.* 53.

Prima tibi dabitur ventri Lactuca movendo
Utilis. . . . . . .

Siccioribus alvi conſtitutionibus ſummi ſunt levaminis ſive crudæ ſive coctæ ſæpiùs comeſtæ, ac proin hypochondriacis ſcorbuticiſque, quibus diuturnior alvi aſtrictio non pauca inducit ſymptomata. Egregio id exemplo hypochondriaci cujuſdam à Joſepho Lanzonio *in Ephemerid. Germanic. Dec.* 3æ. *ann.* 2°. *Obſervation.* 34a. allegato confirmatur. Ille malo ejuſmodi à longo tempore affectus cum inſigni ventriculi imbecillitate, anxietate à paſtu, reſpirandi difficultate, aurium tinnitu & flatibus copioſis in ructus erumpentibus, frequenti demùm Lactucarum tam in prandio quam in cœnâ uſu ſanatus eſt.

Ejuſdem conſtitutionis & Auguſtus Imperator fuiſſe videtur qui priſtinam valetudinem, narrante Plinio, *L.* 19°. *Cap.* 8°, Lactucarum eſu recuperavit ex conſilio Archiatri ſui Antonii Muſæ: cui idcirco Romanus Populus ſtatuam juxta ædem Æſculapii erexit, narrante Suetonio.

Hæc Lactucarum præſtantia adversùs malum hypochondriacum à Simonis Paulli votis *in Quadr. Botanic.* commendatur. Optabat enim ut multi ad maris Baltici oras vel littora ſitorum accolarum, ſi non crudis, at coctis veſcerentur eis, & à multis morbis vindicarentur, quos diuturnior alvi aſtrictio mali hypochondriaci comes & aſſecla invehere ſuevit. Eandem Lactucarum in malo hypochondriaco virtutem quotidiana comprobat experientia: ſiquidem plurimos vidimus melancholicos & hypochondriacos aſſiduo earum crudarum coctarumve uſu, carnium eſu & vini potu prorſus interdictis, plurimùm ſublevatos & ſanatos fuiſſe. Fuere Medici qui ſanguinem multum à Lactucis generari tradiderunt: quod quidem ipſis vitio vertendum non foret. Hâc fretus opinione Simeon Sethi mo-

net earum eſum vitandum illis qui ſanguinem expuunt. At cum Galeno opinamur Lactucas ſanguinem non quidem multum producere, ſed chylum laudabilem efficere fluidum, tenuem, aquoſum, quo ſanguinea moles optimè diluitur, extenditur, rareſcit, & fluidior evadit; ſicque ſanguinis molem, non quantitatem augent. Utiliter autem ſanguinem expuentibus præſcribuntur ad eorun ſanguinis acrimoniam demulcendam, fervorem compeſcendum. Eâdem ratione lac augent nutricibus, quibus propter ſuccorum craſſitiem aut æſtum lac vel deficit, vel parciùs ſuccedit.

Galenus ſuccum refert è Lactucis expreſſum & ad cochlearium quatuor ſeu ℥ij. quantitatem intùs ſumptum, non ſecùs ac Cicuta & Papaver hominem interficere: quamvis folia majori copiâ, quàm pro ſucco quatuor cochlearium exprimendo opus eſt, comeſta, damnum nullum inferant: ſed Galenus aut vulgarem ſuo tempore opinionem inexpertus tantummodò refert, aut Lactucarum quæ ſuo ſub cœlo naſcebantur vires, à noſtris prorsùs erant diverſæ: quandoquidem noſtrarum ſuccus non modò tutò ſed & ſalubriter quotidie propinatur.

Lactucas ſemen minuere veneriſque impetus cohibere nonnulli ſuſpicati ſunt. Hinc à Pythagoricis Lactucæ quoddam genus Ευνέχιος ideſt caſtrata, & ἄςυτις id eſt ſterilis & infœcunda dicitur, quia viros eunuchorum inſtar reddit, mulieres verò ſteriles. Hinc Callimachus Poeta fingit Adonin à Venere inter Lactucas ſepultum fuiſſe: & Eubulus comicus Lactucas νεκυῶν βρῶμα mortuorum cibum vocat. Quæ opinio apud Romanos multorū animis adeò inhærebat, ut Auguſti temporibus plurimis religio eſſet Lactucis veſci, narrante Plinio *L.* 19. *c.*

8. quam Imperatoris exemplum prorsùs delevit. Reverâ Lactucæ venereos appetitus non accendunt, imò humores contemperando minuunt, ſed non prorsùs extinguunt. Nihil igitur de illis timeant conjuges qui progeniem expetunt; licèt utiliter largiſſimè vorandæ præſcribantur illis qui cœlibatui ex voto ſunt addicti, aut illis qui in matrimonio nimis pruriunt, ne ſcilicèt ex immodicâ venere ſicceſcant. Quorum imbecillior eſt ventriculus & frigidior ab earum eſu abſtineant. Phlegmaticis & aſthmaticis quoque interdicuntur, & illis quibus viſus debilior contingit. Antiqua enim & vulgaris eſt opinio, crebriorẽ illarum eſum claritati oculorum officere.

Comeduntur crudæ æſtivis præſertim temporibus cum oleo, aceto & ſale. Nonnulli ad nimiam earum frigiditatem putatitiam corrigendam Chœrefolium, Dracunculum hortenſem, Naſturtium, Cæpas, &c. addunt. Sed hâc non indigent emendatione. Imò hæc ipſa difficiliùs quàm Lactucæ digeruntur. Quod quidem ex ructibus, quos ſtomachus poſt eorum eſum per ſat longum tempus emittit, harum herbarum odorem ſaporemque referentes, percipitur. Si quis Lactucarum concoctionem faciliorem & citiorem velit; aquam puram & limpidam ſuperbibat & à vino abſtineat.

Quidam exiſtimant Lactucas coctas crudis magis nutrire & ſalubriores eſſe, illis præſertim qui imbecillo ſunt ſtomacho. Alii contra ſentiunt cum Nonnio *L. De Re cibariâ*, qui Lactucas à cocturâ nimiam humiditatem contrahere aſſerit, quæ ſtomachum exſolvere poteſt & laxiorem reddere: quâ de causâ, inquit, Hippocrates *L.* vij. *Epidemior.* inter cauſas choleræ morbi refert eſum Lactucarum coctarum, quia humiditate ſuâ nimiâ ſtomachum ſubvertunt. Verùm crudæ juxta ac coctæ Lactucæ

ſalutares ſunt, modò moderatus ſit earum uſus. Cum aquâ & ſale coquuntur, addito nonnunquam butyri momento, vel in carnium juſculis.

Cum Lactucis apozemata & juſcula refrigerantia & humectantia præparantur. In decoctis pro clyſteribus ad refrigerandum & emolliendum frequenter præſcribuntur.

In Officinis proſtant ſemina Lactucæ quæ inter ſemina frigida minora recenſentur, nempe Lactucæ, Portulacæ, Endiviæ & Cichorii. Servatur & aqua Lactucæ diſtillata quæ utilis eſt ubi refrigeratione & humectatione opus eſt, & in julapiis & potionibus refrigerantibus recipitur. Emulſio ex ſeminibus Lactucæ in ejuſdem aquâ parata cum ſyrupo Nenupharis aut Althææ urinæ ardorem mitigat, quietem nocturnam accerſit, & venerea inſomnia pellit.

℞. Radicum Cichorii, Acetoſæ, Nenupharis ana ℥j. folior. Lactucæ, Portulacæ, Oxalydis, Bugloſſ. & Cichor. albi ana M. j. Florum Violar. & Borragin. ana p. j. Bulliant in ℔ij. ad ℔jß. Sub finem coctionis adde quatuor ſeminum frigidor. major. contuſor. ℥j. Colaturâ dilue nitri purificati ʒj. ſyrup. de Nymphæâ vel Granator. ℥ij. F. apozema pro quatuor doſibus quartâ quâque horâ propinandis. Ad refrigerandum, humectandum, incraſſandum & demulcendum.

℞. Pullum gallinaceum exenteratum, & decorticatum, demptis pedibus & capite, fruſtulum colli vitulini ad ℔ß. Coquantur in aq. limpidæ ℔vj. ad ℔iiij. Sub coctionis finem adde caput Lactucæ in quatuor partes ſectum, folior. Portulacæ, Betæ, Borragin. ana M. j. pro quatuor juſculis refrigerantibus & alterantibus horis medicis ſumendis.

℞. Radic. Tormentillæ, Biſtortæ ana ℥ß. Symhyti majoris ℥j. folior. Lactuc. Portulac. Plantag. Millefol. ana M. j. Roſar. rubrar. & Balauſtior. ana P. j. ſeminum quatuor frigidor. major. ℥ß. ſemin. Papaver. & Lactuc. ana ʒj. cum fruſtulo carnis vitulinæ vel bovinæ, vulgò, *le Trumeau*. Coquantur ex arte & fiant juſcula duo ad ſanguinem incraſſandum in hæmorrhagiis & alvi profluviis.

℞. Aquar. Lactuc. Portulac. & Oxytriphyll. ana ℥ij. nitri defæcati ℈ß. ſyrupi Granator. aut Berberis ℥j. F. julap. refrigerans & humorũ æſtum temperans.

℞. Quatuor ſeminum frigidor. major. ana ʒß. ſemin. Lactuc. & Papaver. alb. ana ʒj. Contunde ut artis eſt ſenſim affundendo aq. Lactuc. ſtillatitiæ ℥vj. Expreſſione dilue ſyrup. de Nymphæâ aut Althæâ ℥j. F. emulſio pro unicâ doſi horâ ſomni ſumendâ in vigiliis immodicis vel ſæpiùs in die iteranda in urinæ ardore, &c.

℞. Succor. defæcator. Lactuc. Portulac. & Plantagin. ℥iiij. ſyrup. de Symphyto vel de Hederâ terreſtri ℥ß. F. julap. in expuitione cruentâ & hæmorrhagiis.

In phrenitide, delirio, febri ardente S. Paulli applicat temporibus & ſuturæ coronali, necnon carpis linteum duplicatum vel triplicatum permadefactum aquâ Lactucæ in quâ nitrum cryſtalliſatum ſolutum fuerit.

Uſurpantur Lactucæ omnes in ſyrupo de Cichorio compoſito, in electuario *Requies Nicolai* dicto, Unguento Populeo. Semina in ſyrupo Jujubino, *Ph. Reg.* reſumptivo ſeu de Teſtudinibus *ejuſdem.*

LACTUCA ſylveſtris coſtâ ſpinosâ, *Off*: Lactuca

ſylveſtris coſtâ ſpinosâ, *C. B. P.* 123. *J. Raii Hiſt.* 222. & *Inſt. R. H.* 473 : Lactuca ſylveſtris ſive Endivia multis dicta, folio laciniato, dorſo ſpinoſo, *J. B.* 2. 1003 : Lactuca ſylveſtris, *Dod. Pempt.* 646: Seris domeſtica, *Lobel. Icon.* 234 : Endivia Officinarum, *Quorumdam* : Scariola & Serriola, *Cordi* : vulgò, *Laitue ſauvage.*

Radicem habet quàm ſativa Lactuca breviorem ac minorem : incondita promit per caulem folia oblonga, minora tamen & anguſtiora, ac utroque latere profundioribus inciſuris ſinuoſa, ſpinis duriuſculis ſecundùm coſtam aversâ & infimâ parte donata, amaro lacte prægnantia. Caulis cubitalis & major, in principio ſpinoſus, in ſummo multos abit in ramulos, quos flores ornant parvi, lutei, ſativæ Lactucæ æmuli, quibus ſuccedunt ſemina pappoſa, nigricantia, ſativæ ſimilia. Ad ſepes & agrorum margines reperitur. Naſcitur quoque in vineis & hortis in quibus olera ſeruntur. Tota planta in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex Lactucæ ſylveſtris ſemipedē altæ, demptis radicibus, ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſapore herbaceo, primò obſcurè ſubacidi, deinde manifeſtè ſubacidi, ac tandem manifeſtè acidi auſteri ℔iiij, ℥iij, ʒvij, gr. iij : humoris ruſi, empyreumatici, tùm ſalſi, ſubalcali, tùm auſteri ℥ij, ʒij, gr. vj : humoris ruſi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒvj : ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xxxvj : olei adipoſi ℥j, ʒiij, gr. xxj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij, ʒv, gr. lx : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥iij, gr. xviij : ex quibus lixivio ſalis fixi alcali ʒvj, gr. xlij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒvj, gr. xviij : in calcinatione ℥j, ʒv, gr. xlij.

Lactuca

Lactuca ſylveſtris ſativis amara magis eſt & lacte copioſiore referta. Analyſi plus olei fundit & majorem ſalis urinoſi copiam. Salem eſſentialem obtinere videtur nitroſo-vitriolico-ammoniacalem. Viribus ad ſativas accedit, ſed potentiùs aperit & abſtergit: alvum movet, ſomnum conciliat.

Uſurpatur in Syrupo de Cichorio compoſito *Pharm. Reg.*

LAMIUM.

LAMII ſpecies duæ uſitatæ ſunt in Officinis, ſcilicèt Lamium album & Lamium rubrum.

LAMIUM album, Urtica iners & Urtica mortua, *Off*: Lamium vulgare album ſive Archangelica, flore albo, *Parkinſ. Theatr.* 604. *Inſt. R. H.* 183: Lamium album, non fœtens, folio oblongo, *C. B. P.* 231: Galeopſis ſive Urtica iners, floribus albis, *J. B.* 3. 322: Urtica iners ſive Lamium primum, *Dod. Pempt.* 153: Lamium album Gerardi, *Raii Hiſtor.* 559: Lamium album, *Tab. Icon.* 536: vulgò, *Ortie morte*, *Ortie blanche*, *Ortie qui ne pique point.*

Radicibus plurimis fibroſis nititur: plurimis etiam ſurculis, obliquè Menthæ ferè in modum ſub terrâ reptantibus, & è nodis ſubinde radices agentibus, latè ſe propagat. Caules inde exurgunt pedales aut cubitales, quadrati, grandiuſculi, propè terram tamen graciliores & infirmiores, unde etiam vix ſe ſuſtentant, inanes, modicè hirſuti, ramoſi, geniculis rarioribus intercepti, propè terram in apricis purpuraſcentes. Folia ex adverſo bina, Urticæ ſimillima, quæ in imis ſunt caulibus, longis pediculis nituntur, quæ in ſummis, brevioribus, brevi & innocuâ lanugine hirſuta. Flores ad

genicula verticillatim caules ambiunt, ſatis ampli, monopetali, labiati, albi, vel exteriùs pallidi potius quàm nivei, quorum labium ſuperius ſeu galea cochlearis inſtar eſt excavata, ad margines præcipuè piloſa, quatuor intùs ſtaminula, duo longiora, breviora totidem occultans; inferius verò labium pallidum, non punctatum, bifidum, cordiforme, deſinuntque ambo in fauces marginatas. Staminũ apices marginibus circumcirca nigris formam characteris 8 quodammodò repræſentant. Piſtillum prætenue, bifidum, ſtaminibus adjacens, ex calycis fundo ſurgit poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum. Calyx floris amplus, patulus, tubulatus, ſtriatus, in quinque oblonga, anguſta ſegmenta dividitur, quæ in tenues & acutas ſed innoxias ſpinulas deſinunt. In imo calyce piſtillum quatuor veluti embryonibus ſtipatum eſt, qui deinde abeunt in totidem ſemina triangularia, ſimul junċta, in capſulâ quæ floris calyx fuit recondita. Odor huic plantæ aliquantiſper gravis. Ad ſepes, ſecùs vias & parietes, in locis ruderatis atque dumetis, non raró in hortis parùm cultis reperitur. Folia & flores in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex plantæ floridæ, demptis radicibus, ℔v. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore herbaceo, obſcurè ſalſi ℥x, ʒiiij, gr. xij: humoris limpidi, primò obſcurè ſubſalſi & obſcurè ſubacidi, tandem manifeſtè ſubacidi ℔j, ℥xij, ʒij: humoris limpidi, primùm ſubacidi, deinde magis ac magis acidi, obſcurè ſubauſteri ℔j, ℥vj, gr. xxiiij: humoris rufi, leviter empyreumatici, tùm acidi, tùm ſubſalſi urinoſi ℥v, ʒj: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥iij, ʒj, gr. xlij: olei adipoſi ℥ij, ʒj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥v, ʒj: quæ ritè

calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒiiij, gr. xlij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒj, gr. xij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒiiij, gr. lxvj: in calcinatione ℥ij, ʒiiij, gr. xxx.

Lamii ſuccus chartam cæruleam vix mutat. Salem eſſentialem tartareum continere videtur multo ſulphure bituminoſo & terrâ implicitum. Ab hoc ſulphure potiſſimùm ejus vis balſamica dependet.

Lamium album à recentioribus Medicis commendatur adversùs fluorem album mulierum, pulmonum vitia, lienis tumores & indurationes, ad hæmorrhagias præſertim uterinas ſiſtendas & ad vulnera conglutinanda. S. Paulli de illis virtutibus valde dubitat. Attamen quotidianâ experientiâ in fluore albo & hæmorrhagiis uterinis ejus flores & folia utilia apud nos deprehenduntur. Summitates floridæ in aquâ fervidâ Theæ inſtar macerantur & unus aut alter infuſi cyathus bis terve in die hauritur. Vel ex iiſdem juſcula cum Portulacæ foliis parantur; aut ex floribus cum Saccharo conditum ſeu, ut aiunt, conſerva coquitur ſingulis diebus ad ℥j. ſumenda.

℞. Fruſtulum colli carnis vitulinæ ad ℔ß. Coquatur in aq. q. ſ. Sub finem coctionis adde ſummitatum floridarum Lamii albi M. iij. fol. Portulacæ M. ij. pro duobus juſculis manè & ſerò hauriendis.

Externè oleum Olivarum in quo Lamii flores ſub ſole macerati fuerunt balſamum vulnerarium conſtituit, præſtantiſſimum in tendinum vulneribus, obſervante Dyoniſio Dodart D. M. Pariſienſi Reg. Scientiar. Academiæ ſocio & doctrinâ ac probitate apud omnes commendatiſſimo. Plurimùm valet ad ulcera detergenda & cicatriſanda, & ad

tumores diſcutiendos, authore Hieron. Trago. J. Raius hoc ad ſcrophulas remedium ex manuſcripto D. Hulſe tranſcripſit.

℞. Folior. Lamii albi M. j. Caleſiat inter duos lateres calidos & tumori applicetur. Eum noctis unius ſpatio plurimùm aperit. Aperto adhibe mixturam ſequentem.

℞. Omphacii cochlearia ſex, Butyri Maialis inſtar juglandis: miſce & impone lanæ nigræ oleo è pedibus bubulis madefactæ. Intùs interim propinetur aqua florum Geniſtæ manè & horâ quartâ pomeridianâ ſingulis diebus.

Alia eſt Lamii ſpecies flore purpureo non fœtens quæ à priori ferè non differt niſi floris colore purpureo, & dicitur Urtica iners flore purpureo, *Off:* Lamium folio oblongo, flore rubro, *Parkinſ. Theat.* 606. *Inſt. R. H.* 183: Lamium purpureum, non fœtens, folio oblongo, *C. B. P.* 231: Galeopſis ſive Urtica iners, flore purpuraſcente, majore, folio non maculato, *J. B.* 3. 321: vulgò, *Ortie morte à fleurs purpurines*: ad eadem utilis dicitur, ſed minùs uſitata.

Lamium rubrum & Lamium purpureum, *Off*: Lamium purpureum fœtidum, folio ſubrotundo ſive Galeopſis Dioſcoridis, *C. B. P.* 230. & *Inſt. R. H.* 183: Galeopſis ſive Urtica iners, folio & flore minore, *J. B.* 3. 323: Urtica iners altera, *Dodon. Pempt.* 153: Lamium rubrum Gerardi, *Raii Hiſt:* 559: Lamium vulgare folio ſubrotundo, flore rubro, *Parkinſ*: vulgò, *Ortie morte puante.*

E radice tenui, fibroſâ, non repente, plures erigit caules quadratos, concavos, propemodùm glabros, ſatis grandes, prope terram ramoſos, deinde uno vel altero foliorum pari cinctos, tùm ad ſummitatem ferè nudos, ſemipedales, infirmos. In

ſummis caulibus flores in verticillis denſiùs ſtipati, monopetali, labiati, parvi, purpurei, labio inferiori ſaturatioribus maculis guttato. Calyces florum breves, patuli, ſtriati, ſeſſiles, quinquepartiti, quatuor in imo ſemina continent oblonga, triangularia, per maturitatem fuſca & ſplendentia: folia Urticarum æmula ſed minora & breviora, mollia, crcùm oras crenata, pediculis ſemiuncialibus inſident. Odor totius plantæ fœtidus & ingratus. Ad ſepes & macerias, & in locis ruderatis ac hortorum areis minus excultis naſcitur. Flores & folia uſitata ſunt.

Hæc planta majorem olei bituminoſi copiam continet quàm Lamium album, ſed minorem quàm Galeopſis procerior fœtida; idcirco raró uſurpatur, illis veró nonnunquam ſubſtituitur. Vulneraria eſt, reſolvens & demulcens. Ejus decoctum adversùs dyſenteriam commendatur. Externè herba tuſa & impoſita valere creditur ad tumores quoſcunque diſcutiendos, necnon ad inflammationes compeſcendas, ulcera putrida detergenda & vulnera ad cicatricem perducenda.

LAMPSANA.

LAMPSANA vulgaris, *Off:* Lampſana, *Dod. Pempt.* 675. *Inſt. R. H.* 479. *J. B.* 2. 1028: *Raii Hiſtor.* 256: Soncho affinis Lampſana domeſtica, *C. B. P.* 124: Lampſana, *Gerardi Emaculat.* Lampſana vulgaris, *Parkinſ:* Chryſolachanum Plinii, *Ruell:* Papillaris herba, *Quorumdam:* vulgò, *Lampſane* ou *Herbe aux mammelles.*

Radice nititur albâ, ſimplici, ſurculosâ tamen & variè fibroſâ. Caulis inde exurgit bicubitalis & altior, teres, ſtriatus, pilis rarioribus hirſutus, ru-

beſcens, concavus, ramoſus. Folia ad radicem & in imâ parte caulis uno vel altero pinnularum pari donata, extremitate latiore, magnitudine & figurâ ferè foliorum Sonchi lævis muralis, aut Barbareæ dictæ, mollicella, hirſuta, alternatim poſita: quæ in caulibus & ramis ſuperiora, oblonga, anguſta, acuta, nullis pediculis fulciuntur, nullis pinnulis lobiſve donata. Supremæ caulis & ramorum partes glabræ, in flores terminantur exiguos, luteos, ſemifloſculoſos, plurimis ſcilicèt ſemifloſculis conſtantes, ſingulis ſingulo embryoni inſidentibus, & calyce comprehenſis monophyllo & multifido, qui deinde abit in capſulam ſtriatam, ſeminibus fœtam tenuibus, oblongis, nigricantibus, nonnihil incurvis, acutis, minimè papoſis; licèt J. Bauhinus flores in pappos abire ſcribat. Tota planta vulnerata lac fundit amarum. In hortis & cultis, juxta agrorum margines, ſecùs vias, frequentiſſima eſt. Tota planta in uſum venit, ſed minùs frequentem.

Analyſi chymicâ, planta florida ad ℔v. diſtillata præbuit plurimùm humoris primò herbacei, obſcurè ſubacidi, deinde obſcurè acidi auſteri, ac tandem manifeſtè acidi & alcali urinoſi: ſalis urinoſi concreti grana aliquot: olei adipoſi circiter ℥j, ʒj. Maſſa nigra in retortâ reſidua ad ℥vj, ʒv, per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒv, gr. xxxvj: ex quibus lixivio ſalis fixi alcali ʒvj, gr. xxxvj, extracta ſunt. Partium jactura in calcinatione fuit ℥iij, ʒvij, gr. xxxvj.

Salem eſſentialem hæc planta continet tartareum multo oleo ſpiſſo bituminoſo permiſtum & non mediocri terræ & phlegmatis portione implicitum.

Refrigerat & emollit. Uſurpatur nonnunquam

in decoctis emollientibus pro clyſteribus. Raró internè per os adhibetur.

Externè planta contuſa admota ulcera & vulnera potenter abſtergit, vel ejus ſuccus expreſſus & unguentis admixtus. Idem ſuccus impetigines ſanat. Efficax eſſe cenſetur in ſanandis papillis exulceratis : unde nomen Papillaris ſortita eſſe videtur.

LAPATHUM.

PLANTÆ plures in Officinis Lapathi nomine inſigniuntur; ſcilicèt I°. Lapathum hortenſe, folio oblongo, ſive Lapathum ſativum. II°. Lapathum majus quod Hippolapathum vel Rhabarbarum Monachorum, *Off.* III°. Lapathum ſinuatum. IV°. Lapathum ſanguineum. V°. Lapathum ſylveſtre, quod Oxylapathum, *Off.* VI°. Lapathum rotundifolium. VII°. Lapathum aquaticum, Hydrolapathum, *Off.* VIII°. Lapathum Spinacia dictum. IX°. Lapathum acetoſum, Oxalis & Acetoſa dictum. X°. Lapathum unctuoſum ſeu Bonus-Henricus. De his duobus jam egimus.

I°. LAPATHUM hortenſe folio oblongo, Lapathum ſativum, Lapatium, Rumex, Parella, Patientia, *Off : & Culinar :* Lapathum hortenſe, folio oblongo ſive ſecundum Dioſcoridis, *C. B. P.* 114. *Inſt. R. H.* 504 : Lapathum ſativum, Lapas, *J. B.* 2. 985 : Lapathum ſativum, *Dodon. Pempt.* 648 : Hyppolapathum ſylveſtre, *Matthiol* : Rumex hortenſis vel ſecundus, *Tragi* 314 : vulgò, *Patience*, *Parelle.*

Radice eſt rectâ, prolixâ, fibroſâ, intùs luteâ : caule terete articulato, bicubitali & altiore, nonnunquam hominis altitudinem æquante : foliis oblongis Lapathi ſylveſtris ſimilibus, ſed majori-

bus & mollioribus, acumine magis obtuſo, minoribus tamen quàm Hyppolapathi folia. Flores ſecundùm ramulos verticillatâ ſerie digeſti, exigui, apetali, ſex ſtaminibus viridibus, brevibus, cum apicibus rectis albis, conſtant ex calyce heptaphyllo ſurgentibus, ut in Acetosâ. Piſtillum abit in ſemen triangulare, capſulâ membranaceâ obvolutum. Hæc autem conficitur ex tribus calycis foliis alternis, cæteris tribus marceſcentibus. In hortis colitur: raró in uſum venit.

II°. Lapathum majus, Hyppolapathum, Rhabarbarum Monachorum, *Off*: Lapathum hortenſe latifolium *C. B. P.* 115. & *Inſt. R. H.* 504: Lapathum majus, ſive Rhabarbarum Monachorum, *J. B.* 2. 985: Hyppolapathum ſive Rhabarbarum Monachorum, *Dod. Pempt.* 648: Hyppolapatum ſativum Gerardi, *Raii Hiſtor.* 171: Lapathum ſativum ſive Patientia, *Parkinſ*: vulgò, *Rhubarbe des Moines.*

E radice prolixâ, craſsâ, multis adnatis fibris donatâ, foris fuſcâ, intùs intensè croceâ; caulis aſſurgit interdùm ad hominis proceritatem, ſtriatus, rubens, ſuperiora versùs in numeroſos ſurculos diviſus: cui adhærent folia pedalia & ſeſquipedalia, lata, acuminata, firma, non tamen dura & rigida, lævia, & obſcuriùs viridia, oris aliquando ſurſum nonnihil reflexis, æqualibus tamen & minimè crenatis, pediculis rubentibus longis nixa. Flores per totos ferè caulis ramulos longâ ſerie diſponuntur apetali, ſtaminei, Acetoſæ floribus ſimiles, quibus ſuccedunt ſemina anguloſa, folliculis membranaceis circumdata, ſeminibus Lapathi aut Acetoſæ ſimilia. In hortis colitur.

Iiſdem ferè donatur principiis ac Lapathum rotundifolium, iiſdemque viribus inſignitur. Ambo

leviter purgant bilem, potenter aſtringunt, hepatis obſtructiones reſerant, tùm humores craſſos ſolvendo, tùm fibrarum tonum quàm par eſt laxiorem reſtituendo. Unde in quibuſdam alvi profluviis & viſcerum obſtructionibus nonnunquam eorum pulvis vel decoctum eâdem doſi utiliter uſurpantur.

III°. LAPATHUM ſinuatum, *Off*: Lapathum pulchrum, Bononienſe, ſinuatum, *J. B.* 2. 988. *Inſt. R. H.* 504: Lapathum Pariſienſe, ſinuatum, *Horti Reg. Pariſienſ*: vulgò, *Lapaton violon.*

Ex craſsâ radice multa folia, duarum pleraque unciarum, pediculis ejuſdem penè longitudinis, profert, unciam plus minùs lata, in medio profundo utrinque ſinu ex adverſo reſpondente, extremitate ſubrotundâ, adeò ut muſicum illud inſtrumentum noſtratibus *un violon* dictum figurâ ſua imitentur. E medio foliorum caulis pedalis, nonnunquàm ſeſquipedalis exit in plurimos ramos incurvos brachiatus. Ad ſingula genicula flores herbaceos ſtamineos cæterorum Lapathorum more profert: quibus ſingulis ſuccedunt anguloſæ capſulæ ternis foliolis dentatis coagmentatæ, continentes ſemina triangularia, ſubrufa. In agro Pariſienſi ſpontè naſcitur. A Gallo-provinciæ ruſticis inter plantas olitorias eſculentas colitur, & Hyberno tempore comeditur.

IV°. LAPATHUM ſanguineum, Lapathum rubrum, Lapathum nigrum, *Off*: Lapathum folio acuto, rubente, *C. B. P.* 114. *Inſt. R. H.* 504. *Raii Hiſt.* 174: Lapathum ſanguineum, ſive Sanguis Draconis herba, *J. B.* 2. 988: Lapathum rubens, *Dod. Pempt.* 650: vulgò, *Sang de Dragon*, ou *Patience rouge.*

Lapathi ſativi non abſimilis, facilè à reliquis,

Lapathi ſpeciebus diſtinguitur ſanguineo quo ſcatet ſucco, nervis per folia crebris diſcurrentibus varioque implexu ruborem ſanguineum virentibus foliis conciliantibus: quorum ſuccus & manus & alutam primùm purpureo, mox in cæruleum degenerante colore tingit; quo ſimul & pediculi foliorum turgent. In hortis pro olere colitur. Folia & ſemen uſitata ſunt.

Lapathum rubrum ſalem eſſentialem Oxylapatho magis nitroſum obtinet. Ejus folia inter olera cocta comeduntur à nonnullis. Alvum cient, & ideò in juſculis emollientibus & refrigerantibus nonnunquam præſcribuntur. Semen quod in Officinis perperam ſemen Sanguinis Draconis dicitur, roborat, aſtringit & dolores demulcet. Ad ʒß. aut ʒj. pulveriſatum & liquore idoneo dilutum propinatur ad fluxus uterinos nimios ſiſtendos, alvi profluvia torminoſa aut cruenta ſiſtenda. Joh. Georg. Volckamer, *in Eph. Germ. Dec. II. ann.* 1. *p.* 421, vinum in quo idem ſemen ad ℈j. aut ʒß. calidè maceratum fuit, percolatum, in torminoſis alvi fluxibus propinaviſſe felici cum ſucceſſu aſſerit.

Analyſi chymicâ, Lapathi hortenſis folia plurimùm liquoris manifeſtè acidi, mediocrem ſalis volatilis urinoſi portionem, parùm olei & terræ præbuerunt.

Eorum ſuccus chartæ cæruleæ colorem in rubrum mutat. Salem eſſentialem tartareo-ammoniacalem obtinet.

Ab antiquis inter olera Lapathum menſis frugalioribus offerebatur. Ut videre eſt apud Horatium Flaccum in vitæ ruſticæ laudibus. *Epod. II.*

Non Attagen Ionicus
Jucundior, quàm lecta de pinguiſſimis
Oliva ramis arborum:

Aut herba Lapathi prata amantis, & gravi
Malvæ ſalubres corpori:

Galenus ſylveſtrem Betam poſſe hoc olus vocari cenſet, quòd guſtu viribuſque hortenſi Betæ ſimilis ſit: nonnihil tamen intereſſe putat, quòd videlicèt hæc ſuavior ſit, ideò quoque menſas frequentiùs ſubit. A priſcis Medicis Lapatho cuicunque decocto vis alvum emolliendi tribuebatur, quod nec eundem fugit Poetam *Satyrar. Lib. II. Sat.* 4ª.

. . . . . . Si dura morabitur alvus,
Mytulus & viles pellent obſtantia Conchæ:
Et Lapathi brevis herba, &c.

Brevem autem appellat Lapathi herbam, priuſquàm caulis enatus fuerit decerptam, quo tempore eſui potiſſimùm idonea eſt.

Lapathorum hortenſium folia hodie menſis noſtris rariſſimè apponuntur, uſurpantur tantùm ad juſcula & apozemata emollientia & refrigerantia conficienda. S. Paulli *in Quadr. Botanico*, ſuadet ut ferculum aut pulmentum ex hortenſium Lapathorum foliis paretur, iis apponendum, qui dolore arthritico torti, facilè alvi aſtrictionem inſuper incurrunt. Quod confirmat experientiâ Clariſſimi viri Caſpari Bartholini, qui ob intempeſtiva ſtudia huic malo obnoxius, paroxiſmi tempore hujus beneficio laxam ſibi alvum ſervare ſolebat. Succum producit aquoſum, mediocriter craſſum & parùm nutrimenti conferentem. Sylveſtrium verò Lapathorum folia nonnunquam, ſed radices potiſſimùm ad uſum medicum expetuntur.

V°. Lapathum ſylveſtre, Lapathum acutum, Oxylapathum, *Off*: vulgò, *Patience ſauvage.* Tres Lapathi ſylveſtris ſpecies ſub his nominibus in Officinis indiſcriminatim uſurpari ſolent & ob foliorum variantem formam ſæpè confunduntur non

ſolùm à Pharmacopœis ſed etiam ab authoribus Botanicis. Joannis Raii diſtinctionem ſecuti ſumus quæ accuratior nobis videtur.

1°. Lapathum folio minùs acuto, *C. B. P.* 115. *Lobel. Icon.* 285: *Inſt. R. H.* 504: Lapathum vulgare, folio obtuſo, *J. B.* 2. 984. *Raii Hiſt.* 175. Lapathum ſylveſtre, vulgatius, *Parkinſ*: Lapathum ſylveſtre folio minùs acuto, *Gerard.*

Radix huic ſimplex, interdùm ſurculoſa, craſſa, altè in terram deſcendens, exteriùs fuſca, interiùs lutea. Folia quæ à radice exeunt, longis inſident pediculis, quæ in caulibus ſunt brevioribus, palmum & ſeſquipalmum lata, longitudine ad latitudinem duplâ, aliàs rotundiora & obtuſa, aliàs longiora & acuta, marginibus extimis ſinuatis ut crenata videantur, utrinque glabra, media tamen coſta & nervi inſigniores hirſuti aversâ parte, pallidiùs virentia. Caules plures, cubitales & ſeſquicubitales, teretes, ſtriati, brevi lanugine hirſuti, medullâ farcti, ramoſi, foliis ad nodos longis intervallis diſtantes alternatim poſitis cincti. In ſummitatibus caulis & ramorum flores in ſpicas longas, laxas tamen, & è pluribus florum verticillatim diſpoſitorum agminibus conſtantes digeſti. Flores exigui, apetali, ſinguli brevibus & tenuibus pediculis penduli, apetali, ſtaminibus pluribus conſtantes cum apicibus luteis, & calyce hexaphyllo, cujus tria interiora ſegmenta ſeu foliola in magnum aucta & ad margines dentata vaſculum ſeminale conficiunt, quo ſemen unicum, triquetrum, ſplendens, colore caſtaneo, pallidius quam Oxylapathi criſpi continetur. In agro Pariſienſi circà vicum Montmorenciacum ſpontè naſcitur.

2°. Lapathum folio acuto, criſpo, *C. B. P.* 115, *Inſt. R. H.* 504. *J. Raii Hiſt.* 175: Lapathum acu-

tum, criſpum, *J. B.* 2. 988. *Tabern. Icon.* 436: Lapathum acutum, minùs, *Parkinſ*: Lapathi acuti varietas folio criſpo, *Gerard. Emacul.* vulgò, *Patience ſauvage friſée.*

Radice cum præcedente convenit, niſi quòd minor huic ſit, uti ſunt & reliquæ ejus partes; foliis differt anguſtioribus, longioribus, obſcuriùs virentibus, per margines criſpis & ſinuatis, præſertim propè pediculos. Flores minores, longioribus tamen pediculis penduli, verticillis crebrioribus, ut ſemina caulem plerùmque penitùs contegant & occultent. Tria illa calycis foliola quæ conniventia ſemen amplectuntur & includunt, per margines æqualia ſunt, non ut præcedentis denticulata. Semen quàm illius magis rubicundum, ſeu caſtaneo colore intenſiore præditum, magnitudine æquale. Frequens in agro Pariſienſi occurrit ſpontè naſcens, & ſæpiùs ad uſum medicum uſurpatur.

3°. LAPATHUM folio acuto, plano, *C. B. P.* 115. *Inſt. R. H.* 504: Lapathum acutum, ſive Oxylapathum, *J. B.* 2. 983: Lapathum ſylveſtre, ſive Oxylapathum, *Dod. Pempt.* 648: Lapathum acutum *Gerard*: *J. Raii Hiſt.* 175: Lapathum acutum, majus, *Parkinſ*: vulgò, *Parelle* ou *Patience ſauvage ordinaire.*

Folia huic quàm præcedenti breviora, inferiora à lato principio in acutum mucronem ſenſim anguſtantur, minora quàm Lapathi folio minùs acuto. Caules in parem altitudinem attolluntur; ſunt tamen graciliores, rigidi & interdùm tortuoſi. Rami à caule magis extant, ſeu obtuſiores cum eo angulos efficiunt, florum verticilli rariores ſeu longiùs diſtantes, appoſito interdùm ad ſingulos foliolo ligulæ inſtar. Flores minores quam præcedentibus. Semina plus duplo minora. Extimo foliolo-

rum quæ ſemini pro vaſculo inſerviunt tuberculum ſeu verruca rubens grandis innaſcitur, cui & ſimilis in præcedente Lapatho cernitur, ſed multò minor. In hortis colitur, & in uſum medicum venit, ſed huic Lapathum criſpum apud nos ſæpiùs ſubſtituitur.

VI°. Lapathum rotundifolium, Lapathum montanum, Pſeudorha & Pſeudorhabarbarum, *Off*: Lapathum folio rotundo, alpinum, *J. B.* 2. 987. *Inſt. R. H.* 504. *J. Raii Hiſt.* 171: Lapathum hortenſe, rotundifolium ſive montanum, *C. B. P.* 115. Hyppolapathum rotundifolium & Pſeudorha recentiorum, *Lobel Icon.* 287: Hyppolapathum rotundifolium vulgare, *Parkinſ*: vulgò, *fauſſe Rhubarbe*, *Rhubarbe bâtarde.*

Radice ſurculosâ & longâ nititur, cujus ſinguli ſurculi pluſquàm pollicarem craſſitudinem facilè aſſequuntur, rugoſi & fibroſi, intensè flaveſcentes, ſapore amaro. Caulis bicubitalis & tricubitalis, cavus, profundis ſulcis exaratus, rubeſcens, alis multis donatur. Folia Bardanæ ſimilia, notabilis latitudinis, rotunda, glabra, pallidè & quaſi ex luteo virentia, pediculo rubenti & ſtriato appenduntur. Flores copioſi alas ferè totas obſident ex ſtaminibus & apicibus multis luteis compoſiti & calyce hexaphyllo herbido; quibus ſuccedunt ſemina triangularia nonnihil rubentia. Naſcitur in Arverniæ montibus, unde ejus radix afferri ſolet. In hortis quoque colitur. Radix in uſum venit.

Lapathi rotundifolii radix ad Rhabarbari veri colorem accedit ex flavo & rubro variegatum: ſaporis eſt amaricantis, ſtyptici & glutinoſi; chartæ cæruleæ colorem ſubrubrum inducit.

Analyſi chymicâ, ex hujus Lapathi radicum recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt hu-

moris limpidi, ſapore leviter herbaceo, primùm obſcurè ſubſalſi, deinde obſcurè ſubacidi ℔j, ℥ix, ʒij, gr. liiij: humoris acidi, magis ac magis & tandem obſcurè ſubauſteri ℔ij, ℥v, ʒv, gr. xlij: humoris rufi, manifeſtè acidi & ſale volatili urinoſo impregnati ℥iiij, ʒj, gr. xxiiij: olei adipoſi, ſpiſſi, gravis ℥j, ʒiij, gr. xij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥viij, ʒij, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒv, gr. xxiiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. vj, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, gr. xlviij: in calcinatione ℥vj, ʒv, gr. xij.

Hæc Lapathi montani radix ſalem eſſentialem obtinet tartaro ſimilem cum aliqua ſalis ammoniaci portione conjunctum, ſulphure craſſo copioſo & terrâ non paucâ.

Eædem ac Rhabarbaro virtutes tribuuntur, ſed longè debiliores. Purgare aiunt, ſi ad duplum Rhabarbari exhibeatur. Præſcribitur ejus pulvis ad ʒij: in infuſo verò uſurpatur ad ʒvj.

Hìc Pariſiis Lapathum criſpum, utpote in agro Pariſienſi frequentiùs occurrens, magis uſitatum eſt. Hujus radix amara eſt, aſtringens & chartam cæruleam rubentem efficit. Ejus folia ſubacida ſunt & chartæ cæruleæ colorem intensè rubrum inferunt. Unde conjicere licet foliis majorem acidi ſalis quantitatem ineſſe, radices verò plus ſalis acris & terræ obtinere. Sal eſſentialis hujus plantæ tartareus eſt ammoniacalis ad nitri naturam aliquantiſper accedens: & in aliis ſylveſtribus Lapathis haud abſimilis videtur.

Eorum radices alvum hortenſibus magis laxant: viſcerum obſtructiones aperiunt, nec fibrarum tonum dejiciunt: in illis enim, ſicut in Rhabarbaro vis ſubaſtringens ſeu fibrarum tonum nimis laxum ro-

borandi, ſed longè debilior deprehenditur. Unde ad hepatis & lienis obſtructiones tollendas, functiones reſtituendas Oxylapathi radicis decoctum ſolius vel cum aliis aperientibus conſociatæ utiliter præſcribitur. Idem decoctum prodeſt in alvi aſtrictione nimiâ; vel juſcula ex eadem radice & Polypodio conjunctis parantur ad alvum emolliendam utiliſſima.

℞. Radicum Oxylapathi taleolatim conciſar. ℥j. Liquiritiæ raſ. & contuſ. ʒj. Coq. in aq. comm. ℔jß. ad ℔j. Hauriat æger quotidie manè jejuno ventriculo. Vel

℞. Carnis vitulin. ℔ß. radic. Lapath. ſylveſtr. & Polypod. querni ana ℥j. Coquantur in aq. ℔iij. ad medias pro juſculis duobus manè & ſerò propinandis in alvi ſiccitate nimiâ, & viſcerum infarctu.

℞. Radicum Oxylapathi, & Althææ ana ℥j. foliorum Lapathi hortenſis, Oxylapathi, Malvæ, Betæ, Lactucæ, Oxalidis, Atriplicis ana M. j. Coquantur cum fruſtulo carnis vitulinæ in aq. ſ. q. pro quatuor juſculis emollientibus & refrigerantibus.

℞. Radicum Oxylapathi, Polypod. Eryng. ana ℥j. carnis vitulinæ ℔ß. Coquantur in aq. ℔iiij ad ℔ij. Sub finem coctionis adde folior. Cichor. ſylveſtr. Taraxaci, Scolopendr. Agrimon. ana M. j. pro juſculis duobus, quibus ſingulis diſſolve vel ſalis Tamariſci ʒj. vel Tartar. Martial. ſolub. ʒß. Manè & ſerò propinentur in viſcerum obſtructionibus.

Adversùs cutaneos affectus quoſcumque Oxylapathi radices tùm internè, tùm externè adhibitæ ab omnibus plurimùm commendantur. In decoctis & juſculis præſcribuntur ſolæ vel cum Helenii radicibus conſociatæ.

℞. Radic.

℞. Radic. Lapathi ſylveſtr. mundatæ & taleolatim conciſ. ℥ij. Radic. Helenii conciſæ ℥j. Liquiritiæ raſ. & contuſ. ʒij. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. in vaſe terreo in quo ʒj. Aquilæ albæ ſubtiliſſimè tritæ & nodulo incluſæ filo ſuſpenſa fuerit. Decoctum ad ℔iij. redactum propinetur pro potu in ſcabie & aliis cutaneis affectibus.

℞. Carnis vitulin. ℔ß. cancros fluviatiles leviter contuſos N°. xij: radicum Oxylap. ℥ij. Enul. campan. ℥j. Bardan. ℥ij. Coq. in aq. comm. q. ſ. pro duobus juſculis. Sub finem coctionis adde folior. Oxylapathi, Scabioſæ, Fumar. Chærefol. ana M. j. Sumat æger manè & ſero in affectionibus cutaneis.

Externè radices Oxylapathi recèns è terrâ eradicatæ, vel etiam in umbrâ exſiccatæ, in fotibus, linimentis & unguentis adversùs ſcabiem, porriginem, impetiginem aut alios cutaneos affectus usûs ſunt creberrimi, præmiſſis tamen præmittendis. Ex radicibus recentibus vel ſolis vel cum radicibus Enulæ campanæ conſociatis paratur decoctum quo pars affecta ſæpius abluitur. S. Paulli plurimùm laudat decoctum radicum Oxylapathi quo quædam ſtercoris galli gallinacei portio diluitur, & velut remedium adversùs ſcabiem nulli ſecundum prædicat.

Radices recentes in aquâ decoctæ & contuſæ ſub formâ cataplaſmatis partibus ſcabie affectis utiliter applicantur. Solæ, vel cum radicibus Helenii, ſulphuris floribus, Mercurio præcipitato albo aut aliis hujuſcemodi conjunctæ cataplaſmata & unguenta adversùs cutaneos affectus uſitata ſubeunt. Pulvis earumdem radicum cùm aceto dilutus ad ſerpigines tollendas plurimùm valere dicitur.

℞. Radicum Lapathi ſylveſtris ℥iiij. Coquantur in aq. communis ℔v. ad ℔iiij. Colaturâ diſſolve ſtercoris galli gallinacei ℥j. pro fotu adverſus ſcabiem.

℞. Radicum Oxylapath. & Enul. campan. ana ℥ij. Coq. in aq. comm. ℔vj. ad medias. Colaturæ adde Mercurii præcipitati albi ʒj. quâ partes ſcabie affectæ ſæpiùs abluantur.

℞. Radicum Oxylapathi & Helenii minutim conciſar. ana q. l. Coquantur in aq. comm. q. ſ. ad putrilaginem, ut aiunt. Per ſetaceum radices coctæ trajiciantur. Tum

℞. Hujus pulpæ ℥iiij. butyri recentis ℥ij. Florum ſulphuris ℥jß. M. F. unguentum quo partes affectæ inungantur.

℞. Radic. Oxylapath. Althææ ana ℥ß. rad. Helenii ʒij. folior. Ariſtoloch. Scabioſ. Nummular. Plantag. ana M. ß. Coq. ad putrilag. in ſuff. q. aq. comm. Trajiciantur per ſetaceum rarius: addantur deinde flor. ſulph. ℈ij. Balſam. Peruvian. parùm. F. l. a. linimentum ad ſcabiem à S. Paulli commendatum.

℞. Succor. Oxylapathi, Rhabarbar. Monachor. & Chelidon. major. ana ℥ij. pinguedinis lactis ℥iiij. Miſta coque ad ſucci ferè conſumptionem. Adde Diapompholygos ℥j. Ceruſæ ʒij. Alumin. ʒj. Thuris ʒß. flor. ſulph. ℈j. Miſta deinde diu multùmque agitentur in mortario plumbeo. Quod ſi inter agitandum ſiccius fiat, addatur ſemper pinguedo lactis, ut fiat linimentum mollius ab eodem S. Paulli in ſcabie commendatum.

Obiter hîc notandum eſt & obſervandum hæc remedia externa nunquam eſſe adhibenda, niſi priùs æger ritè præparatus fuerit tùm venæ ſectionibus, tùm catharſi plus minùsve reiteratis, tùm balneo,

tùm etiam medicamentis ſupra præſcriptis, aut aliis idoneis debitè & per ſat longum tempus adminiſtratis, quibus humores acres & vitioſi in ſanguine exuperantes emendentur, evacuentur, & debita maſſæ ſanguineæ craſis reſtituatur. Tutum enim non foret, imò ſæpe maximè noxium, dum ſanguis pravis ſcatens ſuccis eos è ſuo ſinu ad cutim propellere & per ejus poros expellere conſuevit, hanc viam derepentè intercludere medicamentis topicis. Tunc enim pravi illi ſucci ad alias partes internas collati novas ibi parerent congeſtiones, & mala ſæpè prioribus pejora procrearent. Quot autem & quanta mala quotidiè videmus ex retropulſâ ſcabie aut ex aliis cutis vitiis citiùs & incautè per topica remedia extinctis?

Oxylapathi radices cereviſiæ infuſæ à Williſio adversùs ſcorbutum commendantur: à nonnullis adversùs icterum præſcribuntur.

Semen hepar roborat & fluxus alvi quoſcunque ſiſtit: tunc verò ſemen Lapathi ſanguinei ut præſtantius eligitur.

Oxylapathum uſurpatur in unguento martiato *Nicolai Alexandrini.*

VII. LAPATHUM aquaticum, Lapathum paluſtre, Hydrolapathum, *Off:* Lapathum aquaticum, folio cubitali, *C. B. P.* 116. *Inſt. R. H.* 504: Lapathum aquaticum maximum, ſive Hydrolapathum, *J. B.* 2. 986. *J. Raii Hiſt.* 171: Lapathum paluſtre, *Tabern. Icon.* 437: Lapathum longifolium nigrum paluſtre, ſive Britannica antiquorum vera, vel Hydrolapathum nigrum Muntingii, *J. Raii hiſt.* 172: Britannica antiquorum vera *Muntingii Phytographia* 202: vulgò, *Patience aquatique* ou *Parelle de marais.*

Magis huic in fibras diducta eſt radix quàm vel Oxylapatho vel Hyppolapatho, foris nigra, intus buxea, cum notabili aſtrictione amaricans. Caules aſſurgunt ad duos treſve cubitos, flores & ſemina Lapathi acuti ſed majora. Folia lata, prælonga, Rhabarbari Monachorum non diſſimilia, ſed multò longiora, duriora, rigidiora & ſurrectiora, longitudine ferè ſeſquicubitali, in mucronem acutum deſinentia, leviter criſpatis oris, ſubacida & ſtrenuè aſtringentia. Flores & ſemina Lapathis ſimilia ſunt. In aquoſis, paluſtribus locis & foſſis humidioribus ſpontè naſcitur. Radices & folia in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, folia Lapathi aquatici ad ℔v. per B. V. diſtillata præbuerunt humoris limpidi, ſapore herbaceo, obſcurè ſubſalſi & obſcurè ſubacidi ℔ij, ℥viij: humoris limpidi, manifeſtè acidi, ℔j, ℥viij, ʒvij: per retortam humoris rufi, empyreumatici, manifeſtè acidi auſteri ℥j, ʒvij, gr. xxxvj: humoris rufi ſale volatili urinoſo impregnati ℥ij, gr. xxxvj: olei ſpiſſi ferè adipoſi ℥j, ʒiiij, gr. lxvij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥vj, ʒvj: quæ per 13 horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvj, gr. lx: ex quibus ſalis fixi alcali ʒvij, lixivio ſunt extractæ.

Ex radicum ejuſdem Lapathi recentium ℔v. per V. B. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore aliquantiſper ingrato, primùm obſcurè ſubſalſi, obſcurè ſubacidi, deinde manifeſtè ſubacidi, ℔iij, ℥x, gr. xxxvj: per retortam humoris rufi, intensè acidi & auſteri ℥vj, ʒiiij: humoris rufi tùm ſubacidi, tùm leviter alcali urinoſi, ac tandem intensè auſteri ℥j, ʒiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥ix, ʒvj, gr. xxxvj: quæ per 21 horas calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiiij, gr.

lx : ex quibus ſalis alcali fixi, ʒiiij, gr. xx : lixivio ſunt extracta.

Hujus plantæ folia ſtyptica ſunt, amaricantia, & eorum ſuccus cæruleum chartæ colorem intensè rubrum efficit. Eundem radicis ſuccus minùs rubentem reddit. Radicis ſapor ſtypticus eſt & valdè amarus. Lapathum aquaticum ſalem eſſentialem obtinet vitriolico-ammoniacalem cum multo oleo craſſo & bituminoſo conjunctum.

Abrahamus Muntingius Groninga-friſius, Medicinæ & Botanices Profeſſor, tractatu *De vera antiquorum herbâ Britannicâ, ejuſdemque efficaciâ contra ſtomacacen & ſcelotyrben, Amſtelodami* 1681. 4°. hanc plantam veram & genuinam antiquorum Britannicam herbam eſſe contendit : ſiquidem deſcriptionibus ejus quæ apud veteres extant, tùm facie, tùm viribus per omnia reſpondeat. Reipsâ Dioſcorides refert eam folia habere ſylveſtris Lapathi, ſed nigriora, piloſiora, guſtu aſtringentia, ejuſque ſuccum ſpeciatim eſſe depaſcentibus oris & tonſillarum ulceribus accommodatum.

Radix ſicut cæterorum Lapathorum, alvum leviter emollit & laxat, viſcerum obſtructiones tollit, cutaneis affectionibus quibuſcunque medetur, in rheumaticis doloribus, arthriticis & iſchiadicis, chroniciſque ægritudinibus & contumacibus utiliter adhibetur. In juſculis & apozematibus aperientibus recens uſurpatur ad ℥j. aut ℥ij. vel infuſum ʒj. aut ʒij. exſiccatæ radicis præſcribitur. Adversùs ſcorbutum, authore Muntingio, plurimùm valet. » At quo-
» niam, inquit, ſcorbutus altas adeò in quibuſdam
» egit radices, ut ex ſolius Britannicæ decocto pa-
» rùm commodi ſentiant, hanc ob cauſam confe-
» ctum medicamentum auro pretioſius, ac domi
» adversùs omnem ſcorbuti ſuſpicionem, inæſtima-

» bilis inſtar theſauri habendum apponere volui. «

℞. » Croci ℥ij. Macis, Glycyrrhizæ, Cinnamomi, » Piperis nigri, Radic. Gentianæ, ana ℥iij. Rad. » Britannic. ℥vj. Omnia groſſo modo pulveri- » ſata immiſceantur vini Hiſpanici ℔xvj, aceti » ſambucini vel alterius fortiſſimi ℔iiij. ovo- » rum recentium vitellis tribus. Macerentur » ſimul in vaſe lapideo vitreato probè obtura- » to, per triduum in cinere calido aut fimo » equino, aut arenâ calidâ, eo tamen modo ut » ultra calorem tepidum non progrediatur. Re- » ponatur deinde & ad uſum ſervetur.

» Hujus infuſi tres, quatuor, quinque, vel ſex » etiam uncias ſumat æger manè, jejuno ſtomacho, » per dies quatuordecim, viginti vel plures. Bibat » etiam quotidiè ad ſitim extinguendam vinum » Rhenanum optimum, vel cereviſiam non » recentem, ſed defœcatam & benè coctam ſin- » gulis cyathis cochlearia tria hujus vini medi- » cati affundendo. Notandum tamen quod ſi » in hujuſmodi ægro ſiccitas quædam, tuſſis ve- » hemens, vel ſuſpicio tabis adſit, piperis loco » ſumatur Glycyrrhiza ad ℥vj. Hoc vino non ſo- » lùm brevi temporis ſpatio inveteratus ſcorbu- » tus, præſertim ſi abſque febre vel inflammatione » ſit, verùm etiam reliqua ſcorbuti genera omnia, » inveteratæ herniæ, paralyſis, & venerea lues feli- » ciſſimo ſucceſſu curantur. « Hæc omnia Muntin- gius. Adversùs arthritidẽ hìc Pariſiis ſequens infuſũ non prorsùs diſſimile à nonnullis commendatur.

℞. Rad. Lapath. aquatic. exſicc. ℥vj. Gentian. ℥iij. Liquiritiæ, Cinnamomi, Macis ana ℥iij. Croci minutim conciſi ℥ij. Macerentur in vini albi generoſi ℔xij. ſupra cineres calidos per triduum in vaſe ritè obturato. Tùm adde ſp. vini rectificati ℥viij. Reponantur in loco frigido per

24. horas. Fiat colatura. Exhibeatur quotidiè manè ad ℥ij. vel ℥iij.

Omnes Hydrolapathi partes, ſed præcipuè radices externè admotæ leviter abſtergunt, validè aſtringunt & conglutinant. Hinc omnia putreſcentia, ut eryſipelata tàm ulcerata quàm integra, herpetes, phagedæna, gangrænas, inhibent & ſanant. Undecunque manantem ſanguinem, hæmorrhoides ſimul & menſes ſiſtunt. Decoctum vel ſuccus foliorum aut radicum anginam, uvulæ relaxationem, oris & faucium mala aſtrictione egentia, apoſtemata & ulcera probè depellunt, folia virentia contuſa ulceratis partibus per duodecim horas imponuntur, & alia renovantur. Succus quoque caniculari ſole aut igne inſpiſſatus inungitur.

VIII. LAPATHUM Spinacia dictum, Spinacia, Spinachia, Spinaceum olus, & olus Hiſpanicum; *Off:* Hiſpanac *Arabum*: vulgò, *Epinars*. Hujus oleris tres ſpecies à nonnullis diſtinguuntur, ſcilicèt Spinacia mas ſemine ſpinoſo, Spinacia mas ſemine non ſpinoſo, & Spinacia fœmina ſeu ſterilis. Alii verò has ſtirpes non diſtinctas ſpecies, ſed ejuſdem ſpeciei varietates tantùm eſſe contendunt. Reverâ ex ejuſdem plantæ ſeminibus fructiferas & ſteriles naſci ſatis compertum eſt. Verùm apud Botanicos non certò conſtat an Spinacia ſemine ſpinoſo, necnon Spinacia ſemine lævi ſatæ ſemper producant ſui generis ſobolem, hæc nimirùm ſemine lævi, illa ſemine ſpinoſo fœtam, an interdùm diverſam? quod illis ulteriùs examinandum J. Raius proponit. Quidquid ſit, ad uſum medicum & culinarium indiſcriminatim ſumuntur: viribus enim inter ſe conveniunt.

SPINACIA vulgaris, capſulâ ſeminis aculeatâ, *Inſt. R. H.* 533: Spinachia mas *J. B.* 2. 963: Lapa-

thum hortenſe ſeu Spinacia ſemine ſpinoſo, *C. B. P.* 114 : Spinacia, *Lobel. Icon.* 257 : Olus Hiſpanicum Spinachia vulgaris, *Tragi* 325.

Spinacia vulgaris, ſterilis, *Inſt. R. H.* 533 : Spinachia fœmina, *Lugd. J. B.* 2. 963 : Lapathum hortenſe ſeu Spinacia ſterilis, *C. B. P.* 115 : Spinachia Gerard. & Parkins. *Raii Hiſtor.* 162.

E radice tenui, albâ, ſimplici, pauciſſimis fibris donatâ : caules ſurrigit pedales, fiſtuloſos, teretes, ſtriatos, in alas diviſos : folia Atriplicis ferè, longis pediculis nixa, inferiora ad baſim ſuam interdùm utrinque laciniata, mucronibus acutis : quæ autem in ſummo caule exiſtunt, duos tantùm proceſſus velut auriculas ad baſim obtinent, tenui quodam polline Atriplicis in modum aſperſa. Flores & fructus in ſpeciebus diſtinctis naſcuntur. In floriferis ſpeciebus flores in caulibus à medio uſque ad faſtigium digeſti, apetali, plurimis ſtaminibus & apiculis herbaceis aut purpurantibus calyci tetraphillo inſidentibus conſtant, in oblongis ſurculis ſeu racemis è foliorum alis ortis : ſteriles ſunt. In fructiferis ſpeciebus nulli flores cernuntur : ſed tantùm fructuum embryones ſubvirides filamentis quatuor albicantibus onuſti foliorum alis arctè adnaſcuntur, conferti, in globulos ſeu racemulos congeſti, qui abeunt in fructum ſeu capſulam majuſculam, nonnihil compreſſam, orbiculatam, in aliis ſpinoſam, in aliis lævem, ſemine turbinato fœtam. Spinacia ubi ſponte oriatur non conſtat. Colitur ab hortulanis & ruſticis tàm in hortis, quàm in arvis, & quovis ferè tempore anni ſeritur, nullum ſolum aut cœlum reſpuens. Verno tempore ſata brevi progerminat & ſemina intrà duos menſes perficit. Autumno ſata non tam citò creſcit, foliis magis luxuriat, ſed hyemem perdurans mox primo vere ſemen profert.

SPINACIA vulgaris, capſulâ ſeminis non aculeatâ, *Inſt. R. H.* 533: Spinachia ſemine non pungente, folio majore, rotundiore, *J. B.* 2. 964: Lapathum hortenſe ſeu Spinacia ſemine non ſpinoſo, *C. B. P.* 115: Spinachia nobilis, *Trag.* 324.

Longè major majoribuſque eſt foliis quàm Spinacia vulgaris, necnon rotundioribus; ſemina conglomerata ſunt veluti in racemulum, lenticulis ferè paria, rotunda, nullis ſpinis horrida, cinericei coloris. In hortis olitoriis colitur.

Analyſi chymicâ, ex recentium Spinaciæ vulgaris folior. ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore herbam virentem referentis, obſcurè ſubſalſi & alcali urinoſi, obſcurè acidi, ac tandem manifeſtè ſubacidi ℔ij, ℥ix, ʒiij, gr. lxij: humoris acidi aliquantiſper ſubauſteri ℔j, ℥x, ʒiij, gr. x: humoris primò limpidi, tùm ſubacidi, tùm alcali urinoſi, ac tandem rufeſcentis & ſale volatili urinoſo copioſo prægnati ℥iiij, ʒij, gr. lxiij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj: olei fluidi ℥j, ʒv, gr. xxxij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iij, ʒiij, gr. xxiiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvij, gr. xxx: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ℥j, gr. xij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒiiij, gr. xxv: in calcinatione ℥j, ʒiij. gr. lxvj.

Spinaciæ crudæ ſapor herbaceus eſt non ingratus: coctæ verò ſapidus eſt, ſubſalſus, nonnihil acris. Chartæ cæruleæ colorem non mutat. Salem eſſentialẽ videtur obtinere ammoniacalem nonnihil nitroſum, cum mediocri olei & exiguâ terræ portione conſociatum, at multo phlegmate dilutum.

In culinis per totam ferè Europam vix quicquam frequentioris eſt usûs pultibus ex Spinaciâ confectis, quas butyro aut oleo condiunt, herbâ

minutim conciſâ. Citrà aquam coquitur hoc olus quòd plurimùm humoris inter coquendum emittat, & velut proprio contentum jure alienum aſpernetur. Editur apud nos cocta ſemper; magis enim ſapida eſt & grata, majori phlegmatis parte exhalatâ. Alibi quandoque inter cruda recipitur acetaria, cùm ſcilicet recèns enata. Parantur quoque ex eâ placentæ non injucundæ: vulgò, *Tourtes d'Epinars.* Refrigerat & humectat, citò deſcendit, alvum emollit. Parcè verò admodùm nutrit. Efferveſcentes circa primas vias acres & bilioſos ſuccos temperat, & inde natos ardores mitigat. Seroſos humores generat: quod vitium coctione corrigitur & ſale, butyro, pipere, nuce moſchatâ aut aliis aromatibus quibus condiri ſolet. Licèt autem ut alia olera paucum nutrimentum ſuppeditet, non ideo tamen inſalubre videtur. Imò plures Medici ejus uſum ſuadere ſolent, propter vim emolliendi quâ pollet, ideò à nonnullis Seutlomalache (*a*) quaſi malvaceam Betam dicas, denominatur. Uberiori enim humore quo turget, alvum movet. S. Paulli hoc olus febricitantibus & ſenibus aſtrictioris alvi maximè commendat; illis imò vel hecticis, ut febrilem æſtum temperet, his ut alvum lubricet, quod longè magis expedit quàm ut vel ſuppoſitoriis, vel clyſteribus, vel pilulis Aloëticis aut Scammoneatis alvus illis quotidie exſtimuletur. Tuſſi aridæ medetur & expectorationem promovet. Juſcula ex eâ parata cum oleo amygdalarum dulcium aut butyro recenti hauſta aſthmate & raucedine laborantibus medentur.

Illuſtriſſimus ac Doctiſſimus vir Guido Creſcentius Fagon, Meritiſſimus quondam Ludovici Magni Archiater Spinaciis vitulinæ carnis decocto condi-

(*a*) Σεῦτλον, Beta; Μαλάχη Malva.

tis aſſiduè veſcebatur & hydromelite pro potu utebatur tùm ad alvi ſiccitatem cui obnoxius erat emolliendam, tùm etiam ad aſthma, quo graviter afficiebatur ſublevandum.

Nonnulli Spinaciam aſſiduo eſu melancholicum ſuccum gignere proferunt. Alii eandem nauſeoſam eſſe perhibent. Sed hæc vitia huic cibo perperam exprobrantur, quæ potiùs pravæ quorumdam conſtitutioni referenda ſunt. Reipsâ quidam occurrunt quibus ventriculus debilior & frigidior, ut aiunt, Spinaciâ ſicut aliis quibuſdam oleribus inflatur & ſubvertitur: ſed illi ab eorum eſu abſtineant, aut ipſis aromata conſocient. Cæterùm Spinacia non judicio ſolùm Tragi, Simon. Paulli & plurimorum Botanicorum & Medicorum, ſed etiam experientiâ quotidianâ inter culinaria olera laudatiſſimum & gratiſſimum olus comprobatur.

In juſculis emollientibus & refrigerantibus utiliter præſcribitur.

℞. Carnis vitulinæ ℔ß. Coquatur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Tùm adde folior. Spinaciæ, Betæ, Lactuc. Atriplic. ana M. j. Coquantur per quadrantem horæ pro juſculis duobus manè & ſero ſumendis.

Extrinſecùs ventriculo & hepati impoſita cataplaſmatis inſtar, eorum inflammationes doloremque tollere dicitur.

LAVANDULA.

LAVANDULÆ ſpecies duæ in officinis diſtinguuntur & indiſcriminatim uſurpantur, ſcilicèt Lavandula major ſeu latifolia, & Lavandula minor ſeu anguſtifolia.

LAVANDULA aut Lavendula major, Lavandula

latifolia & Spica, *Off*: Lavandula latifolia *C. B. P.* 216: *Inſt. R. H.* 198: Pſeudonardus quæ vulgò Spica, *J.B.* 3. *p.* 2. 281: Lavandula, *Dodon. Pempt.* 273: Lavendula major ſive vulgaris Parkins. *Raii Hiſt.* 512. Spica Nardus Germanica, *Tragi* 58: Nardus Italica, Caſia alba Theoph. *Dalech. in Plinium*: vulgò, *Lavande mâle, Spic, Aſpic,* ou *Nard commun.*

E radice lignoſâ, in fibras divisâ, in fruticem ſatis grandem & lignoſum, plurimis ramulis denſum, tenuibus, quadrangularibus, geniculatis adoleſcit, altitudine ſeſquicubitali aut bicubitali: folia infima quidem crebra & incondita ferè, ſuperiora ex adverſo bina, alternatim poſita, carnoſa, incana, culmum aut etiam ſemiunciam lata, duarum triumve unciarum longitudine, nervo medium percurrente, odore vehementi grato, ſapore amaricante. Summis ramulis flores ſpicæ in modum verticillatim innaſcuntur cærulei, monopetali, labiati, quorum labium ſuperius ſurrectum eſt, ſubrotundum, bifidum, inferius tripartitum. Ex calyce oblongo anguſto ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, & quatuor ſtipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem ſemina in capſulâ quæ calyx floris fuit recondita.

Folia huic longiora latioraque multò quàm Lavandulæ minori, magis incana, non tamen adeò crebra in caulibus & ramulis: ramuli ſeu potiùs pediculi ſpicas ſuſtinentes huic duplo majores longioreſque quàm illi. Spicæ quoque multò longiores & inflexæ. Flores tamen, quod mirum, quàm illius minores. Odor quoque totius plantæ vehementior.

Lavandula, Lavandula minor, Lavandula anguſtifolia, *Off*: Lavandula anguſtifolia, *C. B. P.* 216. *I. R. H.* 198: Pſeudonardus quæ Lavandula

vulgo, *J. B.* 3. *P.* 2. 282: Lavandula altera, *Dodon. Pempt.* 273: Pſeudonardus fœmina, *Matthioli*: Lavandula breviore folio & ſpicâ, *Cluſ. hiſt.* Spica Italica & domeſtica, *Cæſalpin.* 459: vulgò, *Lavande femelle.*

Totâ quidem facie præcedenti proxima eſt, minor utcunque & humilior, pariter tamen densè fruticans: foliis minoribus ſeu anguſtioribus & brevioribus, nec adeò albidis, odore minùs vehementi. Spicæ florum, ut dictum, breviores ſunt & erectiores. Flores tamen majores. Utraque variat interdùm floris colore albo. In Galliâ Narbonenſi ſpontè proveniunt. Apud nos in hortis ſeritur. Florum ſpicæ ad uſum colliguntur.

Analyſi chymicâ, ex ſpicarum floridarum Lavandulæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore aromatico, florum odorem referentis, ſubacidi ℔j, ℥v, ʒvij, gr. lx: cum olei eſſentialis guttis aliquot: humoris limpidi magis ac magis acidi, ſub finem auſteri ℔ij, ℥iiij, ʒij, gr. xxx: cum olei eſſentialis portione: humoris ruſi, empyreumatici, intensè acidi, ſubſalſi & auſteri ℥j, ʒiij, gr. xij: humoris ruſeſcentis, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati, necnon acidi ℥iij, ʒij, gr. xxiiij: olei tùm eſſentialis, tùm empyreumatici & ſpiſſi ℥iij, ʒiiij, gr. xlviij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒvij, gr. xxiiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒv: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒvij, gr. xlvj, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒiiij, gr. xviij: in calcinatione ℥v, ʒjj, gr. xxiiij.

Ex ejuſdem floribus ad ℔v. per aliquot menſes maceratis ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xxx, extracta ſunt.

Lavandula ſalem obtinere videtur eſſentialem ammoniacalem, ſimilem ammoniacali compoſito

ex ſale volatili urinoſo aceti acidi plenè & pluſquàm ſaturato & cum oleo copioſo tùm eſſentiali, tùm craſſo accuratè permiſto. Idem dicendum de Spicâ quæ iiſdem gaudet principiis, imò copioſioribus & penetrantioribus, ut ejus odor teſtatur, & ſimilibus virtutibus donatur. Quapropter indiſcriminatim ad uſum medicum uſurpantur. Hîc verò Lavandula utpote magis familiaris frequentiùs in uſum venit.

Oleum eſſentiale Spicæ & Lavandulæ Heliotropii tincturam rubore inficit ratione ſalis acidi contenti.

Lavandula cephalica, nervoſa, & uterina cenſetur. Partibus ſuis ſalino-ſulphureis, aromaticis, ſubtilibus, acribus, nervoſas fibras ad oſcillationem ſtimulat, earum tonum nimis laxum & debiliorem reſtituit, humores ſpiſſos in partibus morantes diſſolvit & ad motum habiliores reddit: unde ſensûs & motûs vitia emendare ſolet: ejus uſus in catharris, apoplexiâ, paralyſi, ſpaſmo, vertigine, lethargo, artuum tremore plurimùm commendatur. In urinâ ciendâ, menſibus & fœtu pellendis, & in torminibus flatulentis nonnunquam uſurpatur. Pulvis florum vel ſemina contuſa à ℈j. ad ʒj. præſcribuntur. Infuſum florum Theæ ad inſtar præparatur. Aqua diſtillata ſimplex vel ſpirituoſa, tinctura florum cum ſpiritu vini parata ad ℥ij. treſve, conſerva ex floribus ad ℥ß. & oleum eſſentiale ad guttas duas, tres, vel ſex intùs ſumuntur. In omnibus fere medicamentis cephalicis & nervinis tùm internis tùm externis uſurpari ſolent.

Moderatus tamen eſſe debet Lavandulæ ſicut & cæterorum aromatum uſus. Nam ex immodico & inopportuno illorũ uſu ſanguis æſtuat & accenditur, ſolidæ partes nimis irritatæ incaleſcunt & inflam-

mantur. Quâ de re poſt C. Hoffmannum & Dodonæũ S. Paulli prudenter monet. Cl. Hoffmannus *l.* 2°. *de Medicamentis officinalibus cap.* 132. *p.* 397. § 10. hæc aromatica & odorata medicamenta laudat ubi debilitas partium ab intemperie frigidâ oritur aut à frigidis humoribus vias obſidentibus : at verò ubi à caliditate, ait, tale quid eſt, inſignem contra ex illis læſionem oportet exſpectare. Dodonæi autem hæc ſunt verba. » Proinde ſtillatitius Lavandulæ liquor » odoratus, & temporibus & fronti illitus, catalepſi » leviori, hemiplexiâ, & ſubinde comitiali morbo, » ac non rarò ſyncope laborantes reficit. Sed ubi hu» morum copia adeſt, præſertim ſanguini permiſto» rum, non ſatis tutus hujus eſt uſus, ſicuti neque » compoſitionis, quæ ex ſtillatitio vino, in quo » hujuſmodi herbæ, flores, ſemina & aromata quæ» dam macerata ſunt, conficitur; quam plerique » temerè & indifferenter exhibent. Nam calidorum » hujuſcemodi caput implentium uſu, & morbus in» tenditur, & æger in periculum inducitur : præ» ſertim quando ſanguinis miſſio aut purgatio non » præceſſerunt. Quod ideò monendum duximus, quia » paſſim nonnulli Medici indocti & temerarii, au» daceſque nimiùm pharmacopœi, aliique, & ſtoli» dæ mulieres, ſtatim ſimiles compoſitiones & id » genus alia, non modò apoplecticis, ſed & catocho » cum febri occupatis infundunt : quibus nihil po» teſt pejus dari, cùm plurimùm obſint, & non » rarò ipſos ægrotantes perimant. « Hactenùs Dodonæus. Simon Paulli immodicum eorumdem aromatum uſum reformidat, & exemplum affert cujuſdam opulenti aromatopolæ horrendâ epilepſiâ correpti quæ ociùs in apoplexiam degenerarat, antequàm illi auxilium afferri potuiſſet, ideò quòd ſibi integerrimâ gaudenti valetudine, & habitu

athletico, ſub cincinnatâ & densâ cæſarie cucuphâ ſuaveolentiſſimâ Cyperum, Iridem, Coſtum, Storacem, Moſchũ, Ambram redolente caput operire allubuiſſet. Eum verò omni motu ſenſibuſque omnibus orbatum, ſanguinis miſſione ſexies ſeptiesve intra unius horæ ſpatium repetitâ, habito reſpectu virium, & pulſu ac reſpiratione ab eâ invaleſcentibus, ab hoc acutiſſimo morbo vindicavit & vitæ aſſeruit, intùs propinato non Lavendulato vino, ſed ſpiritu cranii humani vitriolato *Crollii*, quem in hiſce affectionibus plurimùm commendat. Reipsâ plurimi vehementem aromatum odorem difficilè ferunt: quapropter Medicus ea nonniſi cautè tàm externè quàm internè adhibere debet, & exploratâ priùs non ſolùm morbi indole, ſed etiam ægrotantis naturâ, quomodò ad odoramenta ſe habeat.

In balbutie & linguæ paralyſi ſpiritu vini Lavandulato os ſæpiùs abluitur. Rulandus in curationibus empyricis, teſte Ettmullero, beneficio hujuſce ſpiritûs virum 70. annorum aphoniâ laborantem curavit, cochlear unum pro doſi propinando. In difficili partu ſemen Lavandulæ eſt oppidò conducibile. Rondeletius pulverem ſequentem ad facilitandum partum ut arcanum præſtantiſſimum commendat.

℞. Seminum Lavandulæ ℥ß. Semin. Plantag. Endiviæ ana ℈ij. Piper. nigr. ℈j. F. pulvis in aquar. Caprifol. Endiv. ana ℥iij. ſumendus.

Sequentem pulverem cum laude proponit Simon Paulli *in Quadr. Botanico.*

℞. Semin. Lavandulæ ℥ß. Succin. alb. pp. Borac. ana ℈ij. Olei Cinnamomi gutt. ix. Fiat l. a. pulv. dividendus in tres partes æquales, propinandus in vino Rhenano, aut alio generoſo.

Obiter

Obiter tamen hîc notandum eſt calida hæc acria & vehementiora medicamenta ad partum juvandum non proficere niſi in debilitate virium & partium atoniâ, quæ quidē minùs frequenter occurrit, quàm ſumma partium rigiditas, intumeſcentia & ardor. Quapropter parturientes à ſanguinis miſſione aut è brachio aut è ſaphænâ, ex inſeſſu ad decoctorum emollientium & temperantium vaporem, ex clyſteribus emollientibus plus levaminis ſæpiùs accipiunt, quàm ex hiſce roborantibus remediis. Ad quod diligenter attendere debent Medici antequàm hæc remedia præſcribant.

Flores & folia in ore detenta & maſticata ſalivationem potenter excitant. Unde in affectionibus ſoporoſis, catarrhis, linguæ paralyſi & in cucuphis ad caput roborandum utiliter uſurpantur.

℞. Radicum Ireos Florentin. & Calami aromatici ana ℥ij. folior. Betonic. major. Salviæ, Roriſmarin. Summitatum Lavand. Stæchados ana ℥j. Fiat pulvis tenuiſſimus capillis inſpergendus horâ ſomni & manè pectine excutiendus. Vel excipiatur hic pulvis pauco Goſſypio, includendo in panno ſericeo interpuncto pro cucuphâ ſeu calanticâ (*couvrechef*) in cerebri affectionibus & causâ frigidâ.

Externè in decoctis cephalicis & nervinis præſcribi ſolent.

Oleum ſtillatitium Spicæ Lavandulæ in Medicinâ & apud artifices plurimos maximè uſitatum paratur diſtillando flores exſiccatos & ſemina in magnâ aquæ quantitate, igne ſat vehementi. Hoc oleum in nervorum ac tendinum relaxatione, in paralyticis & rheumaticis affectionibus plurimùm prodeſt ſive internè guttæ duæ, tres, ſexve ſaccharo affuſæ in vino aut aquâ cardiacâ aut cephalicâ quâcunque

propinentur: ſive cum ſpiritu vini oleis aut unguentis quibuſcunque convenientibus illinatur.

℞. Olei eſſentialis Spicæ Lavandul. gutt. iij. Affunde ſacchari ʒj. Diſſolve in vini generoſi ℥v. Sumat æger in lecto decumbens ad ſudorem promovendum in paralyticis & catarrhoſis affectionibus.

℞. Olei eſſentialis Lavandulæ ʒj. Olei Hyperici ℥ij. Olei Lumbricor. terreſtr. ℥iij. Balſami Fioravanti ℥ß. M. F. linimentum ad membra paralyſi aut rheumatiſmo affecta perungenda.

Ex eodem eſſentiali oleo cum ſale volatili ex ammoniaco permixto ſublimatur ſal volatilis oleoſus aromaticus Lavandulatus hodie frequentis usûs naribus admotus, ad ſpiritus recreandos in paroxiſmis hyſtericis, lipothymiis & languoribus hypochondriacis.

Hujus olei odorem fugiunt blattæ, pediculi & alia inſecta. Propterea in his fugandis vel enecandis apprimè conducit. Certè ſi veſperi ſub introitu lecti charta bibula hoc oleo ſolo vel cum oleo amydalarum aut quocunque alio permiſto inuncta, capiti aliiſque locis piloſis applicetur, pediculos mirè fugat & manè interfecti omnes reperiuntur. Ettmullerus poſt Panarollum refert quemdam contra minores inguinales pediculos fugandos, crebriùs Mercurii litu, ſed admodùm infeliciter uſum fuiſſe, qui continuâ penis erectione exinde laboraverit. Simul ac verò membrum oleo Spicæ fuit illitum ad priſtinum ſtatum eſt revocatum & pediculi etiam prorsùs fugati.

Oleum Spicæ Lavandulæ diſtillatum ex Galloprovinciâ & Galliâ Narbonenſi, ubi utraque Lavandula uberrimè creſcit, ad nos affertur, ſed ſæpiùs adulteratum, & cum ſpiritu vini aut cum oleo

Terebinthinæ permixtum. Mangonium utrumque facilè detegitur. Illud enim quod cum ſpiritu vini admixtum fuit, aquæ communi affundatur, ſtatim ſpiritus vini cum aquâ intimè permiſcetur, oleum verò ſupernatat minori quidem quantitate, at genuinum & ſincerum. Si verò cum oleo Terebinthinæ aut alio quocumque permiſtum fuerit, deflagratione portionis alicujus in cochleari metallico facilè detegitur. Oleum enim Spicæ genuinum flammam tenuem, fumum paucum, nec odore ingratum emittit, at oleum Terebinthinæ fumum copioſũ nigrum ſpargit, odoremque minùs gratum.

Apud varios artifices uſitatiſſimum eſt præſertim ad opera varia vernigine illinienda.

Lavandulæ flores uſurpantur in decocto cephalico, ſyrupo antiepileptico, ſyrupo de Stæchade, pulvere cephalico odorato *Ph. Regiæ*, & in pulvere ad cadavera loricanda *ejuſdem*.

Oleum Spicæ Lavandulæ uſurpatur in balſamo apoplectico *ejuſdem*.

LAUREOLA.

LAUREOLA duplex in officinis uſurpatur, ſcilicèt Laureola mas, & Laureola fœmina.

LAUREOLA mas, Laureola ſemper virens, & Daphnoides, *Off*: Thymelæa Lauri folio, ſemper virens, ſeu Laureola mas, *I. R. H.* 595: Laureola ſemper virens, flore viridi, quibuſdam Laureola mas, *C.B.P.* 462: Laureola ſemper virens, flore luteolo, *J.B.* 1.564: Laureola, *Dod. Pempt.* 365: Laureola Gerard. Parkins, *J. R. Hiſt.* 1587: Daphnoides ſive Laureola, *Adverſ. Lob.* 156. *Lugd.* 211: vulgò, *Laureole.*

Ex radice lignosâ, lentâ, craſsâ, longâ & multiplici, multis ſtipitibus lentis ſubcinereo ſeu albicante cortice veſtitis fruticat, ad cubitos duos aſſur-

gens, foliis Lauri ſed minoribus, ad majoris Myrti folia accedentibus, ſemper virentibus, nigricantibus, craſſis, glabris, nitidis, utrinque acutis plurimis circa ramulorum faſtigia. E foliorum ſinubus egrediuntur pediculi unciales, craſſiuſculi, foliolis aliquot concavis velut totidem ſquamis veſtiti, & in faſtigio flores ſuſtinent monopetalos, è luteo vireſcentes, poſteriùs fiſtuloſos, anteriùs in quatuor lacinias acuminatas diviſos, calyce carentes, cum piſtillo abeunte in baccam olivæ formâ, ſed longè minorem, primùm viridem, per maturitatem nigram, ſucci plenam, in quâ latet nucleus unicus durus, Cannabis ſemine paulò longior, medullâ interiore candidâ. Folia, fructus, cortex tam radicis quàm ramorum acrimoniâ ſuâ & urendi qualitate linguam & fauces mordicant & incendunt. Naſcitur in ſylvis & montibus umbroſis Gallo-provinciæ & Galliæ Narbonenſis. Folia, baccæ nonnunquam in uſum veniunt.

Laureola fœmina, Chamælea, Mezerum & Mezereon, *Off*: Thymelæa Lauri folio deciduo, ſive Laureola fœmina, *Inſt. R. H.* 595: Thymelæa folio deciduo, flore purpureo, officinis Laureola fœmina, *C. B. P.* 462: Laureola folio deciduo, ſive Mezereon Germanicum, *J. B.* 1. 566: Chamælea Germanica, *Dodon. Pempt.* 364: Chamædaphne ſive Puſilla Laurus, *Adverſar. Lob. Icon.* 367: Piper montanum, *Geſneri*; Chamælea Germanica ſive Mezereum Gerard, *J. R. Hiſtor.* 1587: Laureola fœmina & Daphnoides crocea *H. Lugd.* vulgò, *Bois gentil.*

Multis etiam ſtipitibus fruticat ad trium cubitorum altitudinem aſſurgentibus, lentis, teretibus, fractu contumacibus, cortice duplici, exteriore cinereo tenui, interiore exteriùs virente, interiùs

albicante obductis. Folia è tuberculis plura ab eodẽ exortu oriuntur, foliis Laureolæ maris minora, tenuiora, molliora, nec ita ſplendentia. Flores ejuſdem formæ, ſed purpurei & longè elegantiores cum ſtaminulis aliquot croceis, odorati. Baccæ pariter purpuraſcunt ejuſdem magnitudinis & figuræ. Naſcitur in frigidioribus ſylvulis Alpium & Pyrenæorum. Cortex, folia & fructus in uſum veniunt, ſed minùs frequentem.

Analyſi chymicâ, ex Foliorum Laureolæ maris recentium ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore virentem herbam referentis, obſcurè acidi ℥xj, ʒij, gr. lij: humoris primò limpidi, manifeſtè acidi magis ac magis ſub finem rufeſcentis, intensè acidi & auſteri ℔iij, ℥vj, gr. xlv: humoris rufi, empyreumatici, intensè acidi, obſcurè ſubſalſi ℥j, ℥v, gr. ix: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒiiij, gr. xlv: olei ſpiſſi extracti ad inſtar ℥ j, ℥vij, gr. xlv. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vij, ℥vij, gr. ix: quæ ritè calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij, ʒij, gr. liiij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. ij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ℥vj, gr. xj: in calcinatione ℥v, ʒiiij, gr. xxvij.

Utriuſque Laureolæ ſemina, folia & imprimis cortices, tùm ſtipitum, tùm radicum acerrima ſunt & adeo fervida, ut maſticantis os & fauces adurant & inflamment, diu multùmque durante impreſſione. Folia recentia maſticata aliquantiſper mucilaginoſa ſunt: eorum ſuccus chartæ cæruleæ rubentem colorem conciliat. Salem eſſentialem obtinent tartareum multo oleo fœtido acri conjunctũ & glutinoſo phlegmate involutum. Totius plantæ vis acris, adurens & purgans mihi videtur pendere

potiùs ab oleosâ aut reſinosâ quâdam ejus portione in ſeminum, foliorum & corticis cellulis peculiaribus latitante, quàm à ſale alcali cauſtico cui à plerisque tribuitur. Siquidem purgantia ferè omnia vehementiora hanc vim à ſulphureâ aut reſinosâ ſubſtantiâ obtinent, ut videre eſt in Scammonio, Euphorbio, Gutta Gummi, Helleboro, Jalapâ &c. quorum præcipua vis cathartica in reſinoſis partibus ſita eſt, & in reſinoſis extractis conſervatur.

Omnes utriuſque Laureolæ partes intùs ſumptæ ventriculum admodùm ſubvertunt, vomitum cient, bilioſos, ſeroſos humores maximè fluidos cum impetu ſursùm & deorsùm expurgant: partes internas lædunt, rodunt, inflammant: viſcera abradunt, & vaſorum ſanguineorum oſcula aperiunt; febres accendunt, cardialgias excitant & ſuperpugationes, vires exſolvunt. A nonnullis ad ſeroſos humores evacuandos hydropicis præſcribuntur. Doſis corticis & foliorum eſt à gr. vj. ad ℈ß. Semina verò tria quatuorve integra deglutiuntur. Eorum malitia corrigi dicitur macerando horas 24. in aceto, ut Elleborus & Eſula; ſucco mali Punici aut Cydonii, Portulacæ, vel mucilagine ſeminis Pſyllii. Alii emendare tentant infundendo in vino & iterum exſiccando. Alii triduanam macerationem aceto requirunt, ſingulis diebus novum affundendo & tandem aquâ bene eluendo. Ettmullerus hujus medicamenti maceratione in aceto vim infringi aſſerit, ſed aceti lentâ evaporatione Laureolam exſiccandam eſſe contendit, alioquin effœta & nullius usûs evaderet. Verùm utriuſque hujus plantæ folia, cortex, baccæ quomodocunque præparatæ & correctæ ob malignitatem rariſſimè in uſum veniunt, nec niſi in tutiorum medicamentorum inopiâ & caſu aliquo deſperato & robuſtiſſimis tan-

tùm exhibendæ ſunt, idque magnâ conſideratione, monentibus Medicis omnibus prudentioribus, vel ipſis Mauritanis qui has plantas Terræ Leones & Plantas viduificas cognominarunt. Quæ quidem ab earum uſu nos deterrere meritò debent.

Externè radix Mezerei loco ſetacei utiliter adhibetur in oculorum affectionibus. Hujus radicis particula longa & rotunda ad inſtar Turundæ, in aceto aut lixivio acri macerata auriculæ perforatæ inſeritur, quæ copioſiſſimum ſerum inde educit. Sic oculorum inflammationes ſedantur, & imminens ſuffuſio nonnunquam præcavetur.

Nonnulli Laureolæ baccas fuiſſe grana Cnidia apud Hippocratem & veteres græcos ſæpiùs uſitata exiſtimant. Quod quidem prorsùs incertum eſt: alii enim fructùs cujuſdam Thymelææ fuiſſe contendunt. Quidquid ſit, hæc vehementiora medicamenta apud nos ferè obſoleverunt ob eorum malitiam, & eò magis quòd ab hiſce priſcis Medicinæ temporibus medicamenta emetica & purgantia mitiora, tutiora & noſtræ naturæ magis convenientia detecta ſint.

LAURUS.

LAURI ſpecies duæ ſeu potiùs varietates in officinis uſitatæ ſunt, Laurus vulgaris, & Laurus Regia.

LAURUS vulgaris, *Off*: Laurus vulgaris, *C.B.P.* 460. & *I. R. H.* 597: Laurus, *J. B.* 1. 409: Laurus mas & fœmina, *Tabern. Icon.* 950: Laurus tenuifolia, *Matthioli* 125: vulgò, *Laurier franc.*

LAURUS Regia, *Off*: Laurus latifolia, Πλατυτέρα Dioſcoridis, *C. B. P.* 460. *Inſt. R. H.* 597: Laurus latifolia mas & fœmina, *Tabern. Icon.* 951: vulgò, *Laurier Royal.*

Laurus utraque tàm tenuifolia quàm latifolia plerumque multis ſtolonibus luxuriat, non raro mediocris arboris altitudinem aſſequitur, præſertim in regionibus calidioribus, ramoſa, caudice enodi, cortice tenui, materiâ rarâ, nec multùm validâ: radices habet craſſas, inæquales & obliquas. Folia ei oblonga, dura, utrinque acuminata, ſed mucrone aliàs latiore, aliàs obtuſiore, in uno quidem genere anguſtiora, ſeſquiunciam aut duas uncias lata, palmo longiora, in altero ampliora ut ad mali Medicæ folia accedant, quæ ſecundùm longitudinem percurrit coſta recta, obliquos in margines nullo ordine nervos exporrigens, non decidua, perpetui viroris, nitidi in junioribus, in adultioribus ſaturatioris, odoratiſſima, ſapore acria aromatica, nonnihil amaricantia, ramis viridantibus brevi pediculo adhærentia. Flores ſecundùm ramos exeunt conferti, monopetali, pelviformes, in quatuor vel quinque partes diviſi, è luteo albicantes, cum multis in medio apicibus & piſtillo, quod abit in fructum ſeu baccam Ceraſiis minoribus parem, in aliis ovatam, in aliis oblongam, gracilem, colore primùm viridi, ubi maturuerit nigro, quæ ſub cortice tenui teſtam continet unicapſularem, calloſam, duram, ſemine fœtã ejuſdem penè formæ, è rufo ſubnigricante, in duas partes fiſſili, odorato, acri, ſubamaricante, pingui. Spontè naſcitur Laurus calidioribus in regionibus, Hiſpaniâ, Italiâ, necnon & Gallo-provinciâ, in ſylvis, locis præſertim maritimis, ac etiam in montibus & collibus apricis quæ lacus & maria reſpiciunt. Apud nos in hortis colitur, & hyeme à frigore arceri debet. Baccæ & folia uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum Lauri recentium ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt humoris lim-

pidi, foliorum odorem & ſaporem apprimè referentis, obſcurè acidi, cum olei eſſentialis portione mediocri, ℔iij, ℥ix, ʒvj, gr. xxvj: humoris manifeſtè acidi, ſubauſteri, ſubaſtringentis ʒv, gr. xl: humoris impensè acidi, ſubſalſi, auſteri, leviter empyreumatici, cum olei eſſentialis guttis aliquot ʒvj, gr. xlviij: humoris rufi, acidi, auſteri, empyreumatici, ſale volatili urinoſo impregnati ℥iij, ʒvj: olei empyreumatici, fuſci & adipoſi ℥iiij, ʒvj, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒvj, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒv, gr. lxiiij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. iiij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, ʒij, gr. xlij; in calcinatione ℥vj, gr. xliiij.

Lauri folia odorata ſunt, ſaporem obtinent acrem, aromaticum, ſubaſtringentem cum quodam amarore. In aquâ per aliquot horas macerata & poſtea diſtillata oleum eſſentiale fundunt odoratiſſimum. Salem eſſentialem obtinent tartareum cum multo oleo tùm tenui, tum craſſo & paucâ terrâ aſtringente conjunctum. Baccæ verò plus odoris & ſaporis habent. Oleum duplex fundunt, alterum tenuius, odoratiſſimum, eſſentiale, ut aiunt, & limpidum, quod contuſæ & in aquâ uberrimâ maceratæ ac poſtea diſtillatæ ſuppeditant: alterum craſſius quod ſolâ expreſſione ex baccis contuſis extrahitur, vel coctione earumdem in aquæ communis q. ſ. Supernatat enim decocto ebullienti, quo refrigerato in butyri conſiſtentiam figitur & facilè colligitur.

Laurus apud antiquos arbor fuit celebratiſſima. Triumphantes coronam Lauream geſtabant, vel Lauri ramum dextrâ tenebant. Victoriæ nuncia erat. Nam tabernacula, naves, faſces, militum ja-

cula, lanceæ, pila Lauro in eam ſignificationem ornabantur. Apollini ſacram inde fabulantur Poetæ quòd virgo Daphne quam deperibat in hanc arborem converſa ſit. Muſas in Laurinis montis Parnaſſi ſylvis ſedere finxerunt. Eâdem coronabantur Poetæ. Necnon adhuc quibuſdā in locis novi Medicinæ Doctores Lauro coronantur: inde fortaſſe Laureandi & Laureati dicuntur. Laurum fulmine non percuti veteribus perſuaſum fuit. Hinc Tiberius Imperator, qui tonitrua prætermodùm expavit & exhorruit, tonante cœlo, contra fulminum ictus, nunquam non Lauream coronam capite geſtavit. Verùm quàm hoc falſum & ſuperſtitiosâ credulitate fundatum, experientia quam affert Lacuna, elegantiſſimæ Lauri Romæ in palatio ducis de Caſtro fulmine ictæ, & plurima alia exempla ab aliis allata luculenter oſtendunt. Eâdem ſuperſtitione nititur obſervatio illa de crepitu quem folia & virgæ Lauri inter urendum edunt. Nam ſi crepuiſſent abundè ac ſonantiùs, haud dubiè portendi felicem eventum rebantur: quòd ſi tacita deflagraſſent, triſtem & inauſpicatum.

Laurus apud veteres Medicos magnum habuit in Medicinâ uſum, & veluti panacea æſtimata fuit: folia, baccæ & cortex radicum frequenter uſurpabantur. Hodie verò baccæ & folia ſolùm & minùs uſitata, cortice radicum prorsùs neglecto, in Officinas inferuntur.

Folia utpotè aromatica amaricantia cum nonnullâ aſtrictione, calefaciunt, digerunt, reſolvunt, ventriculum roborant, ciborum concoctionem juvant, flatus diſcutiunt: hinc à recentioribus non raró cum nonnullis cibariis, præſertim piſcibus coquuntur, ſuillaſque pernas coronare ſolent. Et tantum abeſt ut ventriculum ſubvertant, ut nonnulli

opinantur, quin potiùs nauſeabundum corroborent. Ad ventriculum roborandum, colicos dolores flatulentos diſcutiendos eorumdem infuſum Theæ ad inſtar præſcribitur, aut pulvis ad ʒj. ingeritur. Eorumdem decoctũ in enematibus ad colicam abigendam utiliter uſurpatur. Idem in Matronarum inſeſſus & balnea additur & vulvæ ſordes, vel prægnanti, tutò eluere, uteri ac veſicæ vitiis mederi dicitur.

Baccæ magis quàm folia calefaciunt: à veteribus adversùs phthiſim, orthopnœam, & omnes circa thoracem defluxiones ſive rheumatiſmos commendantur: noſtrâ ætate ad ventriculi, jecoris, lienis & veſicæ affectus uſurpantur. Concoctionem crudorum humorum promovent, ſuccos lentos, ac viſcidos dividunt & reſolvunt, languentem appetentiam excitant; cibi faſtidium pellunt, jecoris & lienis obſtructiones aperiunt; urinas cient, menſes movent, & ad ſecundinarum expulſionem faciunt.

In baccis oleum eſſentiale tenue & actuoſum oleo craſſo admodùm anodyno involvitur. Unde internè ad ſedandos dolores utiliter exhibetur: ſed externè potenter reſolvunt & roborant. In cataplaſmatibus, unguentis vel emplaſtris apprimè conducunt ad dolores mitigandos, tumores reſolvendos, partes ſufficienti tono deſtitutas roborandas.

Oleum in Officinis quadruplex ex baccis Lauri conficitur. Scilicèt 1°. oleum eſſentiale, quod ex baccis contuſis, aquâ maceratis, & poſtea ſat forti igne cum eâdem aquâ diſtillatis: oleum prodit limpidum, ſubtile, valde odoratum, aquæ ſupernatans, quod virtutibus cum cæteris oleis aromaticis convenit. Laudatur imprimis internè ad flatus diſcutiendos, colicos dolores ſedandos, paſſionem hyſtericam compeſcendam, & in doloribus poſt partum. Verùm in calidis & bilioſis temperaturis,

& in inflammatoriis affectionibus ab eo abſtinendū. Doſis à guttis iij. ad vj. Sacchari fruſto affuſis & poſtea cum liquore conveniente miſtis. Adversùs colicos dolores carminativis clyſteribus additur. Externè illitum nervorum affectibus à frigore ortis conducit: in paralyſi & iſchiadicis doloribus prodeſt. Pubi quoque & pectini muliebri illinitur contra paſſiones hyſtericas, colicos dolores poſt partum, & menſium ſuppreſſionem à causâ frigidâ.

2°. Aliud oleum è baccis in aquâ fervente bullitis elicitur. Integræ vel etiam tritæ baccæ, lebeti commiſſæ, in aquæ ſufficienti quantitate per ſemihoram bulliunt, colantur & fortiter exprimuntur. Refrigeratumque oleum pinguedinis ſubviridis inſtar aquæ ſupernatans colligitur. Hoc oleum oleo eſſentiali minùs odorum eſt, craſſius, & viribus debilius. Oleum enim eſſentiale hoc in concreto adipoſo cum oleo pingui in Amygdalino baccarum nucleo contento permiſcetur & irretitur.

3°. Aliud oleum ex baccis optimè tritis & torculari fortiter expreſſis extrahitur priori adhuc minùs penetrans, cùm ſcilicèt oleum craſſius in baccarum nucleis contentum ferè ſolum exprimatur, parum verò olei eſſentialis in cellulis corticum reconditi eliciatur, niſi ignis adhibeatur. Hæc ambo olea cum eſſentiali oleo viribus conveniunt, ſed longè debilioribus. Internè ad grana decem vel duodecim præſcribuntur. Sed ſi nimiâ quantitate exhibeantur, nauſeam excitant. Externè frequentiùs uſurpantur illita ſolitaria vel cum aliis unguentis vel emplaſtris admiſta.

4°. Tandem oleum Laurinum paratur ex baccis & foliis Lauri tritis & in oleo omphacino maceratis & decoctis, quod prioribus longè debilius eſt, & rarò uſurpatur. Hæc olea adversùs ſcabiem com-

mendantur, ſed nihil proſunt niſi admiſto ſulphure, cujus ingratum odorem emendant.

℞. Baccar. Lauri ʒj. Corticis exſiccati Aurantior. malor. ʒij. Infunde in vini generoſi ℥iiij. Infuſum cum Saccharo propinetur in ventriculi imbecillitate, colicâ flatulentâ, menſium remorâ.

℞. Florum Chamæmel. M. ij. Baccar. Lauri contuſar. ʒij. Bulliant leviter in aq. q. ſ. Colaturæ adde olei Laurini expreſſi ʒj. Fiat clyſter in colicâ flatulentâ.

℞. Olei Laurini expreſſi ℥j. Ung. martiati ℥ij. Caſtor. pulver. ʒj. F. linimentum quo ventriculi regio illinatur in ſtomachi inflatione, membra paralytica, vel rheumaticis doloribus correpta inungantur, regio pubis infantum in urinæ ſuppreſſione.

Ex Lauri baccis electuarium de baccis Lauri vulgò dictum conficitur ad colicos affectus & uteri morbos commendatum, & Emplaſtrum de Baccis Lauri *Meſuæ*. Eædem uſurpantur in antidoto Orvietano, *Ph. Reg.* Aureâ Alexandrinâ, Theriacâ diateſſarum *Meſuæ*, & confectione Anacardinâ *ejuſdem*. Folia uſurpantur in Ung. Martiato, Empl. de Betonicâ. Oleum Laurinũ verò uſurpatur in Empl. Manûs Dei, Empl. *Paracelſ.* Empl. de Ranis, & Empl. Styptico *Ph. Reg.*

LENS.

LENTIS duplex genus in Officinis, arvenſis & paluſtris: arvenſis verò ſpecies duæ diſtinguuntur, ſcilicèt minor & major.

LENS arvenſis minor, Lens vulgaris, *Off*: Lens vulgaris, ſemine ſubrufo, *C. B. P.* 346. *I. R. H.* 390: Lens, *J. B.* 2. 317. *J. R. Hiſt.* 904: Lens minor, *Dodon.* 526: Lens vulgaris, ſive agreſtis,

& Lenticulæ primùm genus, *Tragi* 626, vulgò, *Petite Lentille.*

Planta eſt annua, radice tenui, albâ, paucis fibris donatâ. Caulis ei ſatis craſſus pro plantulæ modo, dodrantalis, hirſutus, anguloſus, infirmus, & procumbens, niſi in propinquo ſit quod ſcandat, à radice ſtatim ramoſus. Folia è quorum ſinubus ramuli exeunt alternatim poſita, ut in reliquis ferè leguminibus, quinque aut ſex pinnularum mediæ coſtæ adnexarum conjugationibus compoſita, coſtâ mediâ in claviculam abeunte. Singulæ autem pinnulæ oblongæ, anguſtæ, hirſutæ in acutos apices deſinunt. Ex alis foliorum exeunt ſurculi tenues, oblongi, duos aut tres flores geſtantes papilionaceos, parvos, albentes: ſuperius tamen folium quod vexillum, alii clypeum appellant, cæruleis intùs lineolis ſtriatum eſt. Ex floris calyce ſurgit piſtillum, quod deinde abit in ſiliquam brevem, latam, compreſſam, glabram, duobus vel tribus ſeminibus fœtam, quàm pro plantulæ modo majoribus, orbiculatis, compreſſis, utrinque convexis, hoc eſt ad centrum craſſioribus quàm ad marginem, duris, glabris, per maturitatem flavicantibus, in aliis ſpeciebus rubentibus, aut nigricantibus.

Lens arvenſis major, *Off*: Lens major, *C. B. P.* 346. *Inſt. R. H.* 390. *J. B.* 2. 317. *J. R. Hiſt.* 904: Lens, *Dod. Pempt.* 526: Lens Italica, *Camerar*: vulgò, *Grande Lentille.*

Lente vulgari omnibus partibus ſpecioſior eſt & major, herbâ, foliis, flore albo, ſiliquis ut & ſemine quod Lentis vulgaris duo aut tria grana facilè æquat. Utraque in arvis copioſè ſeritur. Semina ad culinarium uſum quàm ad medicum ſæpiùs advocantur.

Analyſi chymicâ, ex Lentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris rufeſcentis, ſubauſteri & obſcurè alcalini ℥x: humoris rufi, obſcuri, acris, turbidi, tùm acidi auſteri, tùm alcali urinoſi ℥vj, ʒij: humoris rufi, obſcuri, empyreumatici, acerrimi, alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℔j, ℥iiij: olei ℥vij, ʒiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥v, ʒvij, quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvij: ex quibus lixivio ſunt extractæ ſalis fixi merè alcali ʒv. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiiij, ʒiij: in calcinatione ℔j, ℥iiij.

Lentes ſalem eſſentialem obtinere videntur vitriolico-ammoniacalem cum multo oleo craſſo & ſpiſſo conjunctum.

Lentes in cibo ſummè olim placuiſſe Philoſophis, priſcorum monumentis conſtat atque etiam apud Græcos eximiam auctoritatem habuiſſe reperio. Ait enim Athenæus *L.* 4°. *c.* 18. Stoicum dogma eſſe, ſapientem omnia rectè agere, & Lentem prudenter condire. Cauſa forſan fuit, quòd Philoſophi rerum contemplationi addicti, de cupediis, ſcitamentis, & ganeatis ciborum deliciis minimè fuerint ſolliciti. Ut enim ornatum & luxum vitabant in veſtitu, ſic apicianas gulæ voluptates reſpuebant: ſimplici tenuique victu, qui vitam conſervaret contenti. Lentibus veſcentes æquanimitatem ſibi conciliari aſſeverabant. At veriſimile eſt priſcos hanc opinionem, non tam ex hujus cibi naturâ hauſiſſe, quàm ex ſobrietate eorum qui tam vili & parùm ſapido cibo veſcebantur. De Lentibus enim aliter ſentit tota peritiorum Medicorum ſchola: quæ docet crebram & aſſiduam φακοφαγίαν turbare caput, ſpiritus inquinare, viſum obtundere, terriculamenta invehere nocturna, affectus melan-

cholicos gignere, viſcera oppilare, cancrum, lepram, ſcabiem, ſcirrhos hepatis ac lienis, calculum, & quartanas efficere, ventrem inflare atque ſiſtere, ſtomachum malè afficere, naturales menſium & hæmorrhoidum vacuationes impedire. Uno verbo Lens apud Medicos ferè omnes habetur flatulenta, concoctu difficilis, & ſucci pravi, craſſi, terreni, & melancholici. In Lente autem duplex ſubſtantia diſtinguitur, membranoſa ſeu cortex, & medullaris quæ illius caro ſeu pulpa dicitur, diverſarum facultatum. Cortex juxta Galenum *L.* 1. *de Al. Fac.* *c.* 18. auſteræ qualitatis particeps aſtringit. Pulpa auſteri habet exiguum, ſed ſucci eſt craſſi atque terreni. Cortex alimenti eſt pejoris: pulpa melioris. Jus primum, in quo Lens elixa fuit, ventrem ſolvere Galenus aſſerit: ideoque magis ſi vel ſale, vel oleo, vel garo fuerit conditum. Oleum enim emollit & laxat: ſal verò & garum abſtergunt & expultricem ad dejiciendum irritant. Jus Lentium ſecundò coctarum, inquit idem Galenus, juri primo contrarium eſt. Ut enim hoc alvum movet, ſic illud eandem ſupprimit: ideoque accommodatum iis qui diarrhæâ, dyſenteriâ & cœliacâ laborant, quoniam & ſtomachum & inteſtina & ventrem totum corroborat. Lens verò decorticata, ſeu puls ex ea expreſſa, ut illam aſtringendi vehementiam, & ea quæ illam conſequuntur amittit, ſic magis nutrit quàm Lens quæ cortice ſpoliata non eſt: verùm ſuccum craſſum ac pravum gignit, tardèque deſcendit, non tamen alvi fluxus deſiccat ſicut Lens cui cortex non eſt ademptus. Noſtrates pelli maximè Lentis vitia putant, ſi cum optimis carnibus excocta aſſumatur. Rariùs in menſas nobiliorũ venit apud nos. Rura in quibuſdã tractibus Galliæ eam in uſu frequentiori habent. Ex his panis

panis aut rariſſimè, aut nunquam tentatus, propter ariditatem & quia eſt ſummè friabilis.

In variolis & morbillis curandis cùm decoctum Lentium paſſim apud Medicos Arabes maximè commendatum, etiam apud multos in uſum veniat, & ab aliis non imperitis Medicis damnetur, non abs re eſſe credidi, quid de earum uſu his in ægritudinibus ſentiendum ſit hîc diſſerere. Inter eos qui Lentium uſum in curâ variolarum & morbillorum rationibus quibuſdã ſtabiliunt cum primis elucet Avicenna qui *L.* 4. *ſect.* 1. *Tract.* 4. *cap.* 10. Lentes excorticatas unà cum aliis quibuſdam ſimplicibus, Laccâ, Caricis, Tragacantho, & in principio ſtatim, cùm ebullitio & effervefcentia ſanguinis adhuc viget, & in progreſſu quando materia ad cutim abire incipit, uſurpat. Avicennam ſequuntur ex neotericis plurimi: Mercurialis *L.* 1. *de Morbis Pueror. cap.* 2. Augenius *L.* 10. *de Febribus, cap.* 9. Antonius Portus *L.* 4. *de Variolis ac Morbillis, cap.* 22. Lazarus Riverius *Prax. Med. de Variolis & Morbill.* Liddelius *L.* 3. *de Febribus, cap.* 9. Paræus *L.* 19. *cap.* 2. Campilongus *L.* 1. *De Variolis, cap.* 45. aliique multi: qui tamen in Lentium præparatione & exhibendi tempore inter ſe diſcordant. Etenim quidam eas offerunt in principio tantùm, priuſquàm variolæ ac morbilli erumpant; alii in augmento, ut eruptionem juvent; nonnulli decoctum duntaxat propinant; aliqui etiam ſubſtantiam cum decocto porrigunt; rurſus quidam coctas cum cortice; alii cortice exutas præbent.

Commendant autem Lentes ob varias cauſas. Mercurialis eas dat, cùm corpora laborant cachexiâ aquosâ; motus monito Galeni, quod habetur *L.* 1. *de Alimentor. facultatibus, cap.* 18. ubi dicitur, Lentem in cibo utiliter iis ſolùm offerri, quibus

aquea in carnibus eſt cachexia : nimirùm ut excrementitia humiditas conſumatur. At variolas & morbillos ab ichore aquoſo provenire Mercurialis aſſeverat. Verùm acetum illis admiſcet ut craſſities Lentium incidatur atque attenuetur. Liddelius Lentes præbet ut inteſtina defendant : Campilongus ut materia expellatur ad cutem : Augenius non ſolùm ut materia abeat ad cutem, ſed ut viſcera roborentur, calor febrilis mitigetur, alvus ſubducatur : Paræus utitur Lentibus, ut fauces, laryngem, aliaque interanea à puſtulis & alvi fluxu defendant : Antonius Portus & Lazarus Riverius *Prax. Med. de Variol. & Morbill.* Lentes offerunt, ut ſanguinis ebullitio primis diebus minuatur, interiora corroborentur, materia ad cutem protrudatur. Alii plurimi practici de Lentibus in variolarum curatione ne mentionem quidem faciunt, ut Vidius *L. 6. de Curatione generatim*, *cap.* 6. Fuchſius *L.* 5. *de Med. Morbill. cap.* 9. Caſp. Hoffmann. *L. de Med. Officinal.* S. Paulli, *Quadr. Botan.*

At alii, ut Cardanus *L.* 2. *Tuend. ſanit. cap.* 12. Amatus Luſitanus *in L.* 2. *Dioſcorid. enarration.* 101. Joann. Bapt. Sylvaticus *Controverſ. Med.* 92. Ranchinus *Tract. de Morb. Pueror. L.* 2. *C.* 1. Ludov. Septalius *Animadverſion. & caution. medicar. L.* 5. *de Febribus*; Melchior Sebizius *De Alimentis* à Lentibus planè abhorrent. Eas neque ut alimenta neque ut medicamenta in variolis & morbillis neque in peſtilentibus morbis convenire pronuntiant. Non ut alimenta, quoniam ut ſuprà oſtendimus, ſtomachũ gravant, ægrè concoquuntur, pravum ſanguinem generant, uno verbo naturæ moleſtæ ſunt, eandemque in expellendâ variolarum materiâ faciunt tardiorem. Non etiam ut medicamenta conducunt : quia ſanguinem incraſſando, viaſque per

quas ad cutim meare tenetur, oppilando, variolarum & morbillorũ eruptionẽ impediunt; quæ tamen omnibus modis promovenda eſt, jubente Avicennâ, aut ſaltem non inhibenda, juxta Hippocratis *Aphor.* 20. *S.* 1. » Quæ judicantur & judicata ſunt » perfectè, neque movere oportet, neque innova» re, ſive purgantibus, ſive aliis irritamentis, ſed » ſinere. Et *Aphor.* 21. *S.* 1. Quæ ducere oportet, » quò maximè vergant, eò ducenda, per loca con» venientia. « Fruſtra verò proferunt Lentium defenſores, eas aſtrictione ſuâ viſcera roborare, & proinde expulſionem materiæ morbificæ ad emunctorium univerſale totius corporis, cutim nempe juvare. His reſpondemus, quòd ſi aliquando viſcera aſtrictione & roboratione indigent, illud non efficiendum Lentibus, eduliis pravis & naturam gravantibus, ſed aliis quæ meliora & naturæ magis amica ſunt & id citra noxam præſtare poſſunt, ut ſunt radices Tormentillæ, Biſtortæ, Pentaphylli, Contrayervæ, Roſæ rubræ, Corallia, &c.

Externè Lentes in cataplaſmatis ad multa adhiberi ſolebant à veteribus. Hodiè rariùs adhibentur. Diſcutiunt & reſolvunt. Lentium decoctum primum à nonnullis variolarum puſtulis adhibetur ad cutim laxandam, emolliendam, & puſtularum ſuppurationem promovendam, earum ardorem & dolorem compeſcendum.

LENS paluſtris & Lenticula paluſtris, *Off*: Lenticula paluſtris vulgaris, *C. B. P.* 362: Lens paluſtris, *J. B.* 3. 784. & *J. Raii Hiſt.* 117: Lens lacuſtris, *Dod. Pempt.* 587: vulgò, *Lentille d'eau ou de marais.*

Stagnantium aquarum incola eiſdem innatat, veluti muſcus quidam viridis, totam earum ſuperficiem denſiſſimo foliorum minimorum, infernè ni-

gricantium, ſupernè virentium, nitidorum, orbiculatorum, Lentiſque modo compreſſorum, ſtipatu obtegens, quæ inter ſe capillamentis tenuiſſimis & albis arctè revinciuntur, iiſdemque ceu radicibus è limo adhæreſcente alimentum hauriunt. In lacubus, urbium foſſis & aliis ſtagnantibus aquis innatans & latè ſæpe earum ſuperficiem occupans reperitur. Flores & fructus, quibus carere videtur, nondùm detecti ſunt.

Analyſi chymicâ, ex Lenticulæ paluſtris recentis ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſapore & odore herbam virentem referentis, obſcurè ſubſalſi ℥vij, ʒij, gr. xxxvj: humoris limpidi, ſapore herbaceo, ſubſalſi ℔j, ℥xij, gr. xxiiij: humoris limpidi, ſubſalſi & leviter alcali urinoſi ℔ij, ℥vj, gr. xij: humoris fuſci, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒvij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xij: olei ſpiſſi ſyrupi ad inſtar ʒvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iij, ʒv: quæ ritè calcinata reliquit cinerum cæruleſcentium ℥ij, ʒiiij, gr. xxxvj: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. xlviij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒij, gr. lx: in calcinatione ℥j, gr. xxxvj.

Lenticula paluſtris ſalem eſſentialem obtinet nitroſo-ammoniacalem cum oleo & multo phlegmate conjunctum.

Externè tantùm uſurpatur, incidit, reſolvit, refrigerat, & dolores demulcet. Unde inflammationibus podagræ à causâ calidâ, & ignibus ſacris convenit, ſub formâ cataplaſmatis impoſita. Ad hæmorrhoidum dolorem compeſcendum Lenticulæ paluſtris duo manipuli cum Myrrhæ pulveratæ ſemiunciâ ſimul permiſti in ſacculo lineo includuntur, & liquore ex eodem ſacculo ſtillante hæmorrhoides dolentes foventur.

J. Raius pro ſecreto ad icterum infuſionem Lentis paluſtris in vino albo per novem dies quotidie manè ad ℥vj. pro doſi hauſtam proponit.

Lenticula paluſtris hernias inteſtinorum in pueris admota agglutinare dicitur. Eâ veſcuntur anates magnâ cum voluptate.

LEPIDIUM.

LEPIDIUM duplex in Officinis uſitatum, Lepidium vulgare & Lepidium hortenſe ſive Iberis.

LEPIDIUM vulgare, *Off*: Lepidium latifolium, *C. B. P.* 97. *I. R. H.* 216. *J. R. Hiſt.* 828: Lepidium Pauli, *J. B.* 2. 940: Lepidium Plinii, *Dodon. Pempt.* 716: Piperitis ſive Lepidium vulgare, *Parkinſon.* Raphanus ſylveſtris Officinarum, *Adv. Lobel Icon.* 308: Raphanus ſylveſtris Officinarum, Lepidium Æginetæ Lobelio, *Gerard*: vulgò, *Paſſerage.*

Radix digitali craſſitudine & major, albida, guſtu acri & calido, ſed qui ſubitò evaneſcit, ſub terrâ reptat. Caules emittit plures, bicubitales, teretes, læves, medullâ farctos, ramoſos, minimo digito minores, glauco quodam polline qui facilè detergi poteſt obductos. Folia longa, lata, in acutum deſinentia, mali Citriæ ſimilia, ſed ſæpiùs majora, molliora, glabra, pinguia, obſcuriùs virentia, per margines ſerrata, alternatim adnata: quæ è radice exeunt & in imo caule ſunt pediculis longis ſuffulta. Flores in ſummis caulibus & ramulis pro plantæ proportione minimi, cruciformes, quatuor petalis candidis conſtantes, conferti & copioſi, pediculis tenuiſſimis inſident: ex quorum calyce ſurgit piſtillum, quod deinde abit in fructum minutiſſimum, compreſſum, lanceiformem,

apice acuto, ſepto intermedio, cui valvæ adhæreſcunt, in duo loculamenta diviſum, ſeminibuſque fœtum exiguis, oblongis, rufis. Tota planta acri ſapore donatur. In fluminis Matronæ inſulis uberrimè creſcit. Radices & folia in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex totius plantæ floreſcentis, demptis radicibus, ℔v. per vaporarium diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſapore leviter acri pungente, obſcurè ſalſi ℔j, ℥viij: humoris limpidi, obſcurè acidi ℔ij, ℥vj, ʒv. Maſſa reſidua per retortam diſtillata præbuit humoris ruſeſcentis, leviter empyreumatici, tùm ſubacidi, intensè auſteri, tùm ſalſi ℥iij, ʒiiij: humoris rufi, alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo impregnati, cum ſalis volatilis concreti granis aliquot ℥j, ʒvij: olei adipoſi ℥ij, ʒv, gr. xviij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vj, ʒvj: quæ per horas octo in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒiij: ex quibus ſalis fixi ſalſi ℥j, gr. xxiiij, cum paucâ terrâ talcosâ, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒiiij, gr. liiij: in calcinatione ℥iiij, ʒiij.

Lepidii ſuccus chartam cæruleam rubro colore tingit. Tota planta ſapore donatur acri aromatico ad Piperis & Sinapeos ſaporem accedente. C. Tournefortius ſalem ejus eſſentialem terræ foliatæ tartari haud diſſimilem arbitratur. Hunc ego vitriolico-ammoniacalem cenſeo, cum oleo tenui acri & oleo craſſo conjunctum.

Hæc planta viſcidos corporis ſuccos potenter incidit, hepatis & ſplenis obſtructiones aperit & ab Ettmullero inter primaria antiſcorbutica medicamenta numeratur: ejus folia pro acuendis aquis, ſpiritibus & eſſentiis antiſcorbuticis cæteris plantis antiſcorbuticis adjungit. Cum ſpiritu vini ejus fo-

lia diſtillantur & eſſentiam præbent antiſcorbuticam inſignem. Præterea ſtomachicum eſt medicamentum egregium, quatenus pituitam viſcidam ventriculi parietibus adhærentem incidit ac dividit. Folia jejuno ventriculo maſticata languentem appetitum excitant & ciborum concoctionem juvant. Hypochondriacis medetur affectionibus quæ ab humoribus lentis ac viſcidis in primis viis latitantibus dependent, eos incidendo & abſtergendo.

Coqui apud Danos, narrante S. Paulli, Lepidii ſuccum expreſſum aceto miſcere ſolent, vel ejus folia minutim conciſa aceto inſpergunt, ad intinctus carnium aſſatarum ex iis parandos.

Lepidii folia exſiccata & pulverata ad ℥ß. ex vino ſumpta quotidie manè, jejuno ventriculo, urinas mirè provocant & hydropicis conducunt.

Externè folia vel radices recentia cum butyro vel axungiâ trita iſchiadicum dolorem levant. Inter rubefacientia medicamenta recenſetur; cutim enim irritando & vellicando, ſanguinem, ſpiritus & humores è profundo ad cutis ſuperficiem potenter attrahit.

LEPIDIUM hortenſe, Iberis, *Off*: Lepidum gramineo folio, ſive Iberis, *Inſt. R. H.* 216: Iberis latiore folio, *C. B. P.* 97. *Parkinſ.* & *Gerard. Emaculat.* Iberis, *J. B.* 2918. *Dod. Pempt.* 714: Lepidium hortenſe, *Anguillar*: Iberis cardamantica, *Adverſ. Lobel*: vulgò, *Paſſerage ſauvage*, *Creſſon ſauvage*.

Statim è radice albâ, lignosâ, mediocriter craſsâ, paucis fibris donatâ, plures profert caules, dodrantales & altiores, duros, frequentibus alis, concavos. Folia quidem prima longis pediculis appenſa, ſemiunciam lata, duas treſve uncias longa,

per extremum ſerrata : ſuperiora verò & quæ in caulibus ramiſque, Linariæ foliis paria, anguſta, acuta, nullo pediculo donata, nec crenâ ullâ inciſa. Flores extremis ramulis coacervati hærent candidi, tetrapetali, cruciformes, prioris Lepidii ſimiles, ſicut & fructus ſeminaque. Sapor omnibus plantæ partibus fervidus Naſturtii. In incultis, ruderatis & ſecùs vias in meridionalibus Galliæ regionibus frequens naſcitur. Hîc in hortis colitur.

Iiſdem principiis, virtutibuſque cum priori convenit, & in ejus locum ſubſtitui poteſt. Commendatur potiſſimùm ad dolorem iſchiadicum. Radix recens contuſa magnâ copiâ cum modicâ axungiâ, adhibetur toti cruri & maximè coxendicei : ſinitur per quatuor horas, deinde aufertur & crus in balneo ponitur poſt inungendum ex oleo & vino, ac demum tersâ pinguedine & ſudore, tegendum molli lanâ ut æger ambulet.

LEVISTICUM.

Levisticum, Liguſticum foliis Apii, *Off* : Angelica montana perennis, Paludapii folio, *Inſt. R. H.* 313 : Liguſticum vulgare, an Libanotis fertilis Theophraſti, *C. B. P.* 157 : Liguſticum vulgare, foliis Apii, *J. B.* 3. *P.* 2. 122 : Leviſticum vulgare, *Dodon. Pempt.* 311. *Gerard. Parkinſ. J. Raii Hiſt.* 437 : Laſerpitium, *Ang* : Hippoſelinum Matthioli, *Lugd.* 703 : Smirnium, *Lacun* : Laſerpitium Germanicum, *Lobel. Icon.* 703 : vulgò, *Liveſche* ou *Ache de montagne*.

Ab unâ radice grandi, torosâ ſeu carnosâ, reſtibili, foris nigricante, intùs albâ, plures non rarò aſſurgunt ad hominis altitudinem proceri ac geniculati caules, craſſi, interiùs inanes, ſtriati, in ra-

mulos nonnullos ſubinde diviſi. Frondes pedales & ampliores, ex pluribus foliorum alis rursùs diviſorum conſtant, quorum extremæ diviſiones ad folia Apii paluſtris aliquatenus accedunt, ſed longè majores, marginibus inciſæ, læves admodùm ac reſplendentes, obſcurè virentes, odore valido. Rami ut & ſummus caulis umbellas gerunt amplas florum roſaceorum, quinque petalis luteis ut plurimùm conſtantium, in orbem poſitis & inſidentibus calyci qui deinde abit in fructum ex duobus ſeminibus compoſitum oblongis, craſſiuſculis, Apii ſemine majoribus, hinc gibbis & ſtriatis, inde verò planis, ſordidi coloris. Tota ſtirps odorem fortem aromaticum & medicamentoſum ſpirat, ſed ſemen graveolentius eſt. In hortis colitur. Tota planta in uſum venit ſed præſertim ſemen & radix.

Analyſi chymicâ Leviſtici radices & ſemina plurimùm olei tùm tenuis eſſentialis, tùm craſſioris empyreumatici, humorem tùm acidum, tùm alcali urinoſum, perparùm ſalis volatilis urinoſi concreti, & parùm terræ præbuerunt. Saporem obtinent acrem, aromaticum, ſubdulcem, odorem fragrantem non injucundum. Salem continent ammoniacalem multo oleo tenui & acri implicitum.

Leviſticum alexipharmacum eſt, carminativum, diureticum, uterinum & vulnerarium. Nonnulli jubent radicem in aceto macerari & maſticari contra aerem infectū. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, flatus diſcutit, viſcidos humores attenuat, colicos dolores ſedat, aſthmati ſubvenit, hepatis & lienis obſtructiones reſerat, in ictero ſpecificè laudatur, præprimis quando à bile viſcidiore ortum habet. Cunctantibus à partu lochiis medetur, fœtum mortuum & placentam retentam ejicit. Radix pulverata ad ʒß. vel ʒj. exhi-

betur. Semen iiſdem pollet virtutibus & à ℈j. ad ʒß. præſcribitur. Foreſtus pro ſecreto habuit ſuccum foliorum Leviſtici recentium in ſecundinis retentis: ad ℥iij. ſolum vel cum aquâ Artemiſiæ propinabat. Hyeme verò ſemen in aquâ Artemiſiæ ad ʒß. contuſum & aliquantiſper ebullitum præſcribit, & colaturam propinat. Foliorum Leviſtici vires luculento exemplo à Gabelchovero comprobantur. Honeſtiſſima quædam matrona, cùm ex terrore filii in venatione interfecti menſes ſubitò ſiſterentur, folia tantùm pauca Leviſtici comedit. Unde, cùm antea inſigni dolore lumborum & uteri torqueretur, ſtatim dolor omnis fuit mitigatus. Inde quoties menſtruæ purgationes ſibi fuerunt ſuppreſſæ, iiſdem uſa eſt cum felici ſucceſſu.

℞. Semin. Leviſtic. contuſ. ʒß. Contunde in folior. Leviſtici ſucci recenter expreſſi q. ſ. vel ℥iij. Macerentur per noctem. Fiat colatura manè propinanda ad retenta lochia.

℞. Radic. Leviſtici ℥ß. Radic. Mei, Zedoariæ, Zingiberis ana ʒij. Cinnamom. ʒjß. folior. Abſinth. Meliſſ. ana M. j. cortic. Aurantior. Citrior. ana ℥ß. Affunde vini generoſi q. ſ. ad eminentiam trium tranſverſ. digitor. Digerantur per novem dies. Fiat colatura bis in die propinanda ad ℥iiij. in ictero à bile viſcidiore.

Extrinſecùs ejus uſus eſt in balneis, cataplaſmatibus utero & ureteribus dicatis, in emplaſtris vulnerariis.

Semen, narrante Ettmullero, intro ſumptum, vel ſolum vel cum aliis medicamentis miſtum urinam nigro colore tingere dicunt.

Radix uſurpatur in ſyrupo de Artemiſiâ *Fernelii*. Folia in emplaſtro Diabotano D. Blondel. *Collect. pharm.*

LICHEN.

Duæ ſunt plantæ ſub Lichenis nomine in officinis uſitatæ. Lichen Petræus dictus ſive Hepatica fontana de quo ſub nomine Hepaticæ jam actum eſt; & Lichen arboreus ſeu Pulmonaria arborea de quâ ſermo eſt.

Lichen arboreus, Pulmonaria arborea, *Off*: Lichen arboreus ſive Pulmonaria arborea, *J. B.* 3. 759: Muſcus Pulmonarius, *C. B. P.* 361. *Lobel. Icon.* 248. *J. Raii Hiſt.* 116: Pulmonaria, *Dodon. Pempt.* 474. *Tragi* 524: Pulmonaria fungoſa, *Lugd.* vulgò, *Pulmonaire de Chêne.*

Annoſis Quercuum, Fagorum, Abietum, aliarumque ſylveſtrium arborum caudicibus innaſcitur in opacis ac denſis ſylvis, Hepaticæ fontanæ ſimilis, ſed major per omnia, ſquamato foliorum ſibi invicem multipliciter implicatorum incubitu, ineffabili laciniarum variatione, profundiorum quàm in Hepaticâ, aridior, aſperior, corii ferè modo denſus lentuſque, totâ formâ pulmonem exſiccatum aliquo modo referens, quâ arborum cortici hæret albicans, alterâ verò parte virens, ſapore amaricante non ſine aſtrictione. Flores ejus fructuſque nondum innotuerunt. Obſervatur etiam adhærens ſaxis coacervatis in umbroſis jacentibus. Qui Quercubus adhæret vulgò colligitur, nonnulli tamen eum qui Abietibus annoſis adnaſcitur Quercino anteponunt, ob reſinoſas quaſdam partes quas à matre ſuâ mutuari credunt. In ſylvis San-Germaniacis & Fontis-bellaquei reperitur.

Analyſi chymicâ, ex Pulmonariæ quercinæ ℔v. per vaporarium diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore ingrato fungorum odorem referentis, obſcurè ſalſi ℥xij, gr. xlviij. Maſſa ſu-

perſtes per retortam diſtillata præbuit humorem ruſeſcentem leviter empyreumaticum, obſcurè ſubſalſum, obſcurè ſubacidum & auſterum ℥x, ʒj : humoris empyreumatici, ruſi, obſcurè ſubſalſi, obſcurè acidi, impensè auſteri ℥xiiij, gr. xxviij : humoris empyreumatici, ruſeſcentis, urinoſi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒvij, gr. xxxvj : olei fluidi ℥vij, ʒj, gr. lx. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥v, ʒvij. Rara erat, levis & igniariam fungoſam materiam referebat quâ ad ignem excitandum utuntur, vulgò, *Amadouë*, dictam. Hæc maſſa prunâ candente accenſa paulatim (intra 10. horarum ſpatium) in cineres fuſcos redacta fuit, qui ℥v pendebant. Cineres illi iterùm in crucibulo per ſex horas calcinati leucophæi facti ſunt & ℥ij, ʒiiij, gr. xlviij, pondus reliquerunt : ex his ſalis fixi ſalſi ʒj, gr. xl, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xij, ʒv, gr. xliiij : in calcinatione ℔j, ℥iij, ʒij, gr. xxiiij.

Lichen ſapore amaro aſtringente donatur. Salem eſſentialem obtinet vitriolico-ammoniacalem multo oleo craſſo & terrâ implicitum.

Siccat & aſtringit : unde ſanguinem profluentem compeſcit, vulnera recentia glutinat, alvum ac menſes ſiſtit. Dodonæus refert paſtores & Mulo-Medicos quoſdam hujus pulverem, addito ſale, utiliter ovibus & aliis pecoribus tuſſientibus & difficiliùs reſpirantibus exhibere. Prodeſſe hinc & hominibus poſſe crediderunt. Ad pulmonis ulcera ſanguiniſque ſputationem perquàm utilis deprehenditur. Pulvis exhibetur ad ʒj. Decoctum vel infuſum ad ℥vj. Angli, narrante J. Raio, ad phthiſim & tabem eo utuntur non ſine ſucceſſu, confecto ex eo pulvere, ſyrupo, aut aquâ diſtillatâ.

Lichenem qui Quercui innaſcitur in ictero omnium Medicorum ſolertiam eludente efficax remedium eſſe Jacobus Breynius ſcribit multis experimentis comprobatum, *In Ephemeridibus Germanicis ann. III. obſervat.* 290. & potiſſimùm curatione cujuſdam matronæ Andreæ Golii mercatoris uxoris ictero penè biennium conflictatæ. Corpore priùs purgato de hoc muſco accepit manipulum unum cum librâ unâ cerevisiæ ſecundariæ. Hæc ſimul in ollâ ritè occlusâ ad dimidium decoxit: poſtea tredecim cochlearia tepida manè atque veſperi hauſit, & intra quinque aut ſex dierum ſpatium curata fuit.

℞. Pulmonar. arboreæ, folior. Tuſſilag. ana M. j. Liquir. raſ. & contuſ. ʒj. Coq. & bulliant in aq. comm. ℔jß. ad ℔j. Colaturæ adde ſyrup. de Hederâ terreſtri ℥j. Dividatur in quatuor doſes, quartâ quâque horâ propinandas. In hæmoptoe aut pulmonum exulceratione.

Externè Lichen exſiccatus & pulveratus vulneribus inſperſus ſanguinem ſiſtit.

LIGUSTICUM.

SUB LIGUSTICI nomine duæ plantæ in officinis occurrunt, Liguſticum vulgare foliis Apii ſeu Leviſticum de quo jamjam egimus, & Liguſticum quod Seſeli, *Off*: de quo nunc agemus.

LIGUSTICUM, Seſeli & Siler montanum, *Off*: Liguſticum quod Seſeli officinarum, *C. B. P.* 162: Seſeli ſive Siler montanum, vulgare, *J. B.* 3. *P.* 2. 168. Siler montanum, *Dodon. Pempt.* 310: Silèr montanum officinarum, *Lobel. Gerard. J. Raii hiſt.* 439: vulgò, *Liveſche*, *Seſeli commun*, *Sermontaine*.

Radix magnâ comâ infimum caulem ornat, ru-

goſa, digitali craſſitudine, albida, odorata, in altum deſcendens. Caulis tenuis, geniculatus, ramoſus, humanam ſuperat altitudinem, caulem ramoſque frondium pediculi palmares aut ſeſquipalmares amplectuntur, in alas oppoſitas diviſi, quorum ſegmenta extrema, terna ferè ſemper ab uno pediculo cohærent, Trifolii aut Meliloti foliorum inſtar, oblonga, latiuſcula, mucrone leviter obtuſo, nonnihil, ſi confricentur, odorata, umbellæ latæ, amplæ flores roſaceos proferunt quinque petalis conſtantes candidis, in orbem poſitis & inſidentibus calyci qui abit in fructum oblongum ut Fœniculi ſed longiorem & craſſiorem, compoſitum ex duobus ſeminibus oblongis, hinc gibbis & ſulcatis cum liris (*a*) veluti foliaceis, inde verò planis, ſapore acri ſubamaro, aromatico veluti ex corticibus Aurantiorum & Cymino mixto. In meridionalibus Galliæ regionibus ſpontè naſcitur. Hîc colitur in hortis. Semen in uſum venit.

Analyſi chymicâ, Liguſtici ſemen præter humorem tùm acidum tùm alcali-urinoſum, non mediocrem olei eſſentialis tenuis acris & olei craſſi empyreumatici portionem præbet.

Humores craſſos ac viſcidos dividit, ciborum concoctionem juvat, flatus diſſipat, urinam & menſes promovet, doloribus poſt partum medetur, nephriticis ſubvenit, arenulas pellit. Pulvis ad ℨß. exhibetur, vel infuſum in vino. Dauci & Seſeleos Maſſilienſis ſeminibus ſubſtituitur quibuſcum viribus convenit, ſed inferioribus, utpote acrius & minùs fragrans.

Liguſtici ſemen uſurpatur in Electuar. de baccis Lauri.

(*a*) *Lira* Sillon, crête ou arrête.

LIGUSTRUM.

LIGUSTRUM, *Off*: Liguſtrum, *J. B.* 1. 528, *Inſt. R. H.* 596. & *J. Raii Hiſtor.* 1603: Liguſtrum Germanicum, *C. B. P.* 475, Phillyrea, *Dod. Pempt.* 775: vulgò, *Troeſne.*

Frutex eſt arboreſcens, radices hinc inde per obliquum ſpargens, crebris virgis lentis & in ramos diviſis conſtans, cortice cinereo obtectis, materie albidâ, durâ. Folia bina adverſo ſitu ex intervallis oriuntur, oblonga, anguſta, figurâ ad Salicis folia quodammodò accedentia, ſed breviora craſſioraque, atrovirentia, lævia, nitentia, guſtu acri & ſubamaro non ſine aſtrictione. Flores in ramorum ſummis profert, racematim congeſtos, monopetalos, infundibuliformes, in quatuor, quinque vel ſex partes diviſos, candidos, ſuaviter olentes, quorum in medio ſurgunt apices ex luteo herbidi & piſtillum viride, quod abit in fructum ſeu baccam mollem, ferè globoſam, Juniperinis æqualem, lævem, initio virentem, per maturitatem nigricantem, ſucci plenam amari ac injucundi, quamvis nonnullis aliquid dulcedinis habere videatur, ſeminibuſque fœtam ut plurimùm quaternis hinc gibbis, inde compreſſis, cortice ſpadiceo, carne exalbidâ, digitorum levi preſſu fragilem. In ſylvis, vepretis & ſepibus frequens naſcitur. Frutex propter lenta & flexibilia vimina, ſurculoſque denſos, & folia hilarè virentia ad topiarias ſcenas expetitur, quas non ineleganter conveſtit. Folia, flores & fructus in uſum medicum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex Liguſtri florum ℔iiij, ℥v. per vaporarium diſtillatis prodierunt humoris primùm odorati, obſcurè ſubacidi, deinde inodori, manifeſtè acidi, & ſubauſteri, ℔ij, ℥x, ʒiij: per

retortam verò humoris tum acidi, ſubauſteri, tùm ſalſi & alcali urinoſi ℥vij, ʒv: olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥iiij, ʒvj, gr. xxxj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥viij, ʒiiij: quæ per 25 horas calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiij, gr. xij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiiij, extractæ ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒv, gr. xlj: in calcinatione ℥vij, gr. lx.

Ex Liguſtri ſummis ramulis folioſis virentibus & recentibus ad ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris primò limpidi inodori & inſipidi, deinde ſubrufeſcentis & ſubacidi ℔j, ℥xiij, ʒv, gr. lxvj: humoris rufi, empyreumatici, impensè auſteri ℔j, ʒvij, gr. xxxvj: humoris rufi tùm impensè acidi, auſteri, tùm ſalſi, alcali urinoſi, ℥xij: olei ſpiſſi, aquâ gravioris ℥iij, ʒiiij, gr. xxxvij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥ix, ʒij, gr. xlij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ʒiij, gr. xxx; ex quibus ſalis fixi merè alcali gr. xliij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij, ʒiij, gr. xxxv: in calcinatione ℥viij, ʒvij, gr. xij.

Liguſtri folia amara ſunt & ſtyptica, chartam cæruleam ſubrubram efficiunt: flores verò & fructus eandem magis rubram reddunt. Salem eſſentialem tartareo-aluminoſum obtinent multo oleo implicitum. Idem ſal in floribus magis evolutus eſt & magis ad ammoniacum vergit, plus enim humoris urinoſi præbent: unde folia magis aſtringunt, flores verò magis abſtergunt.

Internè vix aut rariſſimè in uſum veniunt. Succus tamen florum & foliorum ad ℥iiij. aut eorumdem decoctum ad ℥vj. vel octo commendantur à nonnullis adversùs hæmopthiſim, hæmorrhagias quaſcunque & album mulierum fluorem.

Externè

Externè utiliter uſurpantur in oris exulceratione, inflammatione & excoriatione faucium & uvulæ, uti contra ejus laxationem & procidentiam, item in aphthis exulceratis faucium & ulceribus gingivarum ſub gargariſmatis formâ. In ſcorbuticâ gingivarum laxitate decoctum foliorum & florum cum aquâ ferrariorum cum tantillo aluminis in ore detentum admodùm juv..., necnon in pudendorum excoriationibus & ulcuſculis. Ettmullerus ad faucium excoriationes & ulcera, foliorum & florum decocto Rob nucum diluit, vel tincturam Bellidis & roſarum addit. Simon Paulli ad narium ulcuſcula ſequens medicamentum commendat.

℞. Aquar. ſtillatitiar. Liguſtri, Solani ana ℥j. Sacchar. candi ℈ß. Sacchar. ſaturni ℈j. Caphuræ gr. vij. Miſce. abluatur ulcus.

℞. Decoct. folior. & flor. Liguſtr. ℥viij. Mellis roſati ℥j. ſp. Vitrioli guttas xx. Fiat gargariſma in faucium exulcerationibus, & aphthis.

In Ephemeridibus German. ann. 4. *append.p.* 35. referunt mulierem quamdam oleum parare ex floribus Liguſtri in vitro ſoli expoſitis cum olei olivarum tantillo, qui colliquati in balſamum vertebantur, quo in Italiâ magnâ famâ utebatur ad ſcrophulas & ulcera quævis putrid.

LILIUM.

Lilium candidum, *Off*: Lilium album, vulgare, *J. B.* 2. 685. *Inſt. R. H.* 369: Lilium album, flore erecto & vulgare, *C. B. P.* 76: Lilium candidum, *Dodon. Pempt.* 197: Lilium album Gerardi, *J. Raii hiſtor.* 1109: Ambroſia ſive Lilium album Nicandri; *Anguillar*: vulgò, *Lis blanc.*

Ex radice bulboſâ, ex plurimis ſquamis carnoſis ſimul unitis & axi affixis conſtante, & ſubtùs fibris quibuſdam donatâ, caulem ſurrigit rectum, cubitalem & ſeſquicubitalem, ſingularem, teretem: cui ab imo ad ſummum adnata folia nullo pediculo, oblonga, & latiuſcula, carnoſa, lævia, in herbaceo & diluto virore ſplendentia, versùs ſummum caulem ſenſim minora & anguſtiora, odore carnem Vervecinam elixam, ſi digitis fricentur, quodammodo referentia. Flores in ſcapo ſerie quâdam plures, non eodem tempore panduntur pulchri, candidi, odorati, ſenis, pinguibus, repandis foliis campanam vel calathum quodammodò imitantes, quorum meditullium occupant piſtillum longiuſculum, triſulcum, ex albo viridans & ſtamina, foliis numero & colore paria, quibus apices inſident crocei. Piſtillum abit deinde in fructum oblongum, trigonum, in tria loculamenta diviſum, ſeminibuſque fœtum ſubrufis, quaſi marginatis, geminâ ſerie ſibi incumbentibus. Succo lento & glutinoſo folia, caules & bulbi redundant. Ad hortorum ornamentum, ob elegantiam formæ & ſuavitatem odoris eximiam apud nos colitur. In Syriâ ſpontè naſci dicitur. Flores & bulbi ad medicos uſus adhibentur.

Analyſi chymicâ, ex bulbis præter phlegma primò inſipidum & inodorum, deinde ſubſalſum, empyreumaticum, tùm acidum, tùm alcali urinoſum, nonnihil ſalis volatilis urinoſi concreti, parùm verò olei, ſalis fixi & terræ extractum fuit.

Ex floribus verò humor primùm odoratus, deinde acidus & nonnihil ſubſalſus & urinoſus ſubauſterus extractus fuit: parum verò olei & ſalis fixi merè alcali.

Liliorum bulbi ſucco mucoſo abundant: ſalem ob-

tinent ammoniacalem multo phlegmate dilutum, & cum mediocri conjunctum portione olei quocum ſal ille mucaginem conſtituit blandam, à quâ vis eorum præcipua pendet. In floribus tenuior eſt mucoſa illa ſubſtantia.

Liliorum floribus vis anodyna. Externè tantùm, rariſſimè internè uſurpantur. Dolores demulcent, digerunt & maturant; unde in cataplaſmatis emollientibus, demulcentibus, maturantibus & ſuppurantibus nonnunquam adhibentur, necnon etiam in decoctis emollientibus pro clyſteribus. Oleum in officinis ex floribus per inſolationem paratum ſervatur. Dicitur oleum Liliorum vel Lirinum, crinimum & ſuſinum. Cavendum ne diutiùs flores in oleo relinquantur: cùm enim tota planta turgeat ſucco mucagineo, facilè putreſcunt, & oleum jam redolet non Lilia, quæ prima bonitatis nota eſt, ſed grave & fœtidum quid. Sufficit igitur triduum, quo exacto, alii imponantur flores, tùm denique iterùm alii. Sufficit enim tertiùm repetiiſſe. Illud oleum frequentiſſimi eſt usûs in doloribus & tumoribus quibuſcunque. Tenſa remittit, dura emollit, dolores ſedat. Speciatim ad uteri duritiem emolliendam commendatur. Digerit etiam & maturat; unde in cataplaſmatibus emollientibus, aut maturantibus adjicitur ad conſiſtentiam ipſis conciliandam, vel pars affecta hoc oleo priùs inungitur quàm cataplaſma admoveatur.

Ex Liliorum floribus aqua odora per baln. mariæ diſtillatur. A nonnullis ad partum juvandum & ſecundinas pellendas commendatur intùs ſumpta. Ab aliis in pulmonum affectibus, aſthmate & tuſſi præſcribitur. Sed frequentioris eſt usûs externi ad virguncularum faciei nitorem conciliandum, & maculas ejus detergendas. Ad id enim utilis eſt, ſi

præſertim ſalis tartari tantillùm in eâ diſſolvatur.

Bulborum uſus internus nullus eſt, aut rariſſimus, externus frequentiſſimus cum ſit ex primariis emollientibus, maturantibus & ſuppurantibus. Hinc nullum ferè cataplaſma ad abſceſſuum maturationem & ſuppurationem promovendam conficitur cui recentes Liliorum alborúm bulbi cocti non admiſceantur.

℞. Bulbos Lilior. albor. Nº. iiij. Radicum Althææ minutim inciſar. ℥iij. Folior. Malvæ, Althææ, Senecionis, Violariæ, Parietar. & Brancæ urſinæ ana M. j. Coquantur ex arte in aq. comm. q. ſ. ad putrilaginem uſque; deinde contundantur in mortario marmoreo & per cribrum trajiciantur. Pulpa ſecreta cum farinæ Lini, Fœnu-Græci & olei Liliorum ana ℥iij. coq. igne lento aſſiduè agitando ad debitam ſpiſſitudinem pro cataplaſmate emolliente & maturante.

℞. Bulbos Lilior. albor. ſub cineribus coctos & contuſos Nº. ij. Folior. Oxalidis M. ij. cum axungiæ porcinæ q. ſ. coctos ad debitam ſpiſſitudinem. Miſceantur pro cataplaſmate ſuppurante.

Nonnulli ad ambuſta commendant cataplaſma ex bulbis Liliorum ſub cinerem coctis, contuſis & cum oleo nucum miſtis.

Guillelmus Goderus Elizabethæ Reginæ Chirurgus, referente Gerardo, multos hydrope laborantes ſanavit bulborum Liliorum alborum ſucco cum farinâ hordeaceâ miſtâ; pane ſcilicèt ex iſtiuſmodi maſſâ confecto, ægro per menſem aut ſex hebdomadas continuas exhibito: quo ſolo & non alio pane per totum id tempus veſceretur.

Antheræ ſeu flavi ſtaminum apices à nonnullis laudantur ad menſes provocandos; ad partum accelerandum; fœtum mortuum rejiciendum & ſe-

cundinas pellendas. Pulveratæ propinantur cum croco & aliis in aquâ Verbenæ, Artemiſiæ aut quocunque alio vehiculo idoneo. De quâ tamen efficaciâ Ettmullerus valdè dubitat.

Oleum Liliorum uſurpatur in emplaſtro de mucaginibus & emplaſtro de Ranis cum Mercurio *Ph. Reg.*

LILIUM CONVALLIUM.

LILIUM convallium, *Off*: Lilium convallium album, *C. B. P.* 304. *Inſt. R. H.* 77 : Lilium convallium vulgò, *J. B.* 3. 531 : Lilium convallium, *Dod. Pempt.* 205. *Gerardi*, *J. R. Hiſt.* 667 : Lilium convallium flore albo, *Parkins* : Lilium convalliū vel vernum Theophraſti, *Adverſ. Lobel* : Ephemerum non lethale, *Fuchs* : Callionymus Chamæcitinus, *Geſneri* : vulgò, *Muguet ou Lys des vallées.*

Radice tenuí, albâ, fibratâ repit ſummæ telluri inhærens : folia profert bina ternave, ex oblongâ formâ in acumen ducta, ſeſquipalmaria, duas uncias lata, nitida, lætè virentia, nervoſa, quæ ſub baſi convoluta ſeſe excipiunt. Hæc inter caulis aſſurgit ſpithameus, gracilis, anguloſus, nudus ; à cujus medio ad ſummum longâ ſerie flores per intervalla naſcuntur in unam ferè partem vergentes, brevibus pediculis penduli & nutantes, monopetali, campaniformes, candidi, odorem ſuaviſſimum ſpirantes, & in quinque vel ſex ſegmenta diviſi, cum totidem ſtaminibus ex herbido luteis, fundo adnatis, & piſtillo triquetro, quod abit in fructum ſphæricum, mollem, rubrum, pulpâ plenum & ſeminibus fœtum duris quaſi corneis & amaricantibus. Naſcitur in ſepibus & dumetis umbroſis & fruticoſis. Flores in uſum veniunt, rariſſimè radices.

Analyſi chymicâ, ex florum recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odorem florum referentis, obſcurè ſubſalſi, obſcurè alcali & obſcurè ſubacidi ℔j, ℥xij, ʒvij, gr. xx: humoris limpidi, manifeſtè acidi magis ac magis impensè, auſteri ℔ij, ℥vj, ʒv, gr. lvij: humoris rufi, empyreumatici, impensè acidi, ſubſalſi, alcalini, urinoſi & impensè auſteri ℥j, ʒvij, gr. l: humoris rufi, empyreumatici, & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, gr. xvij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. x: olei adipoſi ℥ij, ʒiij, gr. iiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, ʒiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒj, gr. xvj: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒv, extractæ ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj, ʒvj, gr. lviij: in calcinatione ℥iij, ʒij, gr. lvj.

Flores Lilii convallium odorem fragrantem & ſuaviſſimum ſpirant, ſaporem referunt amaricantem: exſiccati verò, pulverati & naribus immiſſi pituitariam membranam adeò ſtimulant ut ſternutamenta plurima excitent. Licèt flores illi valdè odorati ſint, Ettmullerus obſervat odoras eorum particulas in oleum eſſentiale nullâ arte redigi poſſe. Obſervat inſuper flores ſimplici diſtillatione abſque præviâ fermentatione phlegma præbere minùs odorum quàm ſi priùs fermentati fuerint. Nam poſt fermentationem ſpirituoſum liquorem fundunt ſubtilem, fragrantem. Quin etiam odorem ſuum magis expandunt, eodem notante, ſi recenter collecti in ſpiritu vini rectificatiſſimo macerentur & diſtillentur. Ex his & ex analyſi inſtitutâ concludendum eſt hos flores ſalem eſſentialem vitriolico-ammoniacalem obtinere cum multo oleo acri & ſpiſſo conjunctum: ſed præterea ineſſe magnam

copiam olei tenuioris, fragrantis & ſummè volatilis, quod quidem in ſimplici diſtillatione pro majori parte avolat & phlegmate coerceri nequit, quod contrà cum ſpiritu vini facillimè coadunatur, aut quod cum oleoſis craſſioribus eorumdem florum partibus fermentatione evolutis & attenuatis conſociatum remanet & cum iiſdem ſpiritum ardentem conſtituit odoratiſſimum.

Lilii convallium flores inter cephalica medicamenta & nervina primas tenent. In apoplexiâ, epilepſiâ, vertigine, convulſionibus, paralyſi, catharris & aliis frigidis capitis morbis utiles habentur. Nerveas enim fibras laxas nimis & flaccidas firmant ac roborant, earum oſcillationes blandâ vellicatione vividiores reddunt, & cerebri tonum reſtituunt, ſpirituumque motum tardiorem aut interruptum ſuſcitant, tùm internè tùm externè adhibiti. Eorum pulvis ad ʒj. aut conditum ad ℥ß. exhibetur. Vel ex his diſtillatis aqua ſimplex & ſpirituoſa præparantur. Aqua ſimplex diſtillata ex floribus recentibus & rore matutino adhuc madidis per vaporarium extrahitur & novis affunditur floribus ac diſtillatur, quod toties repeti debet donec aqua obtineatur fragrantiſſima, quæ ſervatur pro vehiculo medicamentorum cephalicorum & debilioris eſt efficaciæ. Spiritus verò plurimùm commendatur adversùs eaſdem affectiones quibus flores conveniunt. Duplici modo conficitur. Flores recenter collecti in ſpiritu vini immerguntur, & in vaporario blando calore diſtillantur. Spiritus inde diſtillatus novis floribus affunditur & iterùm diſtillatur, idque ter quaterve reiterando, ſic obtinetur ſpiritus valdè laudabilis. Alii flores ad fermentandum in vaſe clauſo committunt donec odorem vinoſum penetrantem acquirant & ſpirituoſum li-

quorem inde diſtillant novis floribus affundendum & abſque fermentatione diſtillandum. Aqua diſtilta ad ℥iiij: ſpiritus ad ℥j exhibentur. Cum eodem ſpiritu Ambaræ griſeæ affuſo fit tinctura ſive eſſentia Ambræ quæ in omnibus viriũ defectionibus, ſubitaneis cerebri affectibus plurimùm commendatur: necnon inter aphrodiſiaca præſtantiora recenſetur.

S. Paulli commendat tincturam Caſtorei cum ſpiritu Liliorum convallium paratam adversùs paralyſim, ſi eâ ſpina dorſi à nuchâ ad coccygis os uſque inungatur; necnon etiam enormes ceſſaſſe puerorum epilepſias aſſerit ſpinæ admotis linteis hâc tincturâ madentibus.

Idem Simon Paulli monet in affectionibus cerebri inflammatoriis ab horumce ſpirituum uſu interno abſtinendum eſſe, ne, ut ait, camino infundi oleum videatur.

Camerarius floribus vas vitreum anguſti orificii replet, & ritè obturatum, in acervum formicarum per menſem recondit. Putrefactione colliqueſcunt. Liquorem inde collectum inſtar olei ſedandis doloribus podagricis, iſchiadicis & ſimilibus affectibus exteriùs adhibitum perutilem aſſerit.

In Germaniâ alicubi conficiunt ex floribus per æſtatem ſiccatis vinum vindemiarum tempore, ipſos calcatis uvis admiſcentes, quo poſteà utuntur ad eoſdem affectus quibus aqua & ſpiritus conveniunt.

Externè flores exſiccati & pulverati inter errhina & ſternutatoria blanda adhibentur. Fit quoque è radice pulveratâ blandum ſternutatorium ſed minùs uſitatum.

℞. Flor. Cyani ℥iiij. Florum Conſolidæ regalis ſpecierum colore diverſarum, florum Pæoniæ, Ba-

lauſtiorum & Roſar. ana ℥iij. Flor. Calendulæ, Anthor. Roſar. ana ℥ij. Florum Lilior. convallium radic. Calami aromatic. Florum Caryophyllor. hortenſ. ana ℥j. Omnia ritè in umbrâ exſiccata & minutiſſimè conciſa miſceantur & fiat pulvis ſternutatorius colorum varietate elegantiſſimus.

℞. Flor. Lilior. convall. exſiccator. folior. Betonic. Majoranæ exſiccator. ana ʒij. Rad. Irid. Florentin. ʒjß. Caryophyllor. aromaticor. ℈ß. M. F. pulvis craſſiuſculus pro errhino ſummis digitis per vices naribus attrahendo. Cui addi poſſunt Nicotian. pulver. ʒj. Hellebori alb. & Zingiber. ana ʒß. ſi cerebrum potentiùs ſuccutiendum ſit in apoplecticis & ſoporoſis affectionibus.

℞. Pulver. de Guttetâ ʒj. ſyrup. Stœchad. & ſp. Lilior. convall. ana ℥j. Aquar. Flor. Lilior. convall. & flor. Tiliæ arbor. ana ℥iij. Tinctur. Caſtor. gutt. xx. Spiritus cornu cerv. Succinati ʒj. M. F. potio cochleatim ſumenda in convulſionibus ſpaſmodicis & hyſtericis affectionibus.

℞. Conſerv. flor. Lilior. convall. flor. Salv. & Roris-marin. ana ℥ß. Pulver. Milleped. & Viperar. ana ʒij. Rad. Valerian. ſylveſtr. & Seminis Eruc. pulver. ana ʒiij. Syrup. de Hyſſop. q. ſ. M. F. electuar. Doſis ʒj. bis in die, in paralyſi incipiente.

Flores Lilii convall. uſurpantur in pulvere antiepileptico *Ph. Reg.* in pulvere ſternutatorio & cephalico *ejuſdem.*

LINARIA.

Linaria & Linaria lutea vulgaris, *Off*: Linaria vulgaris, lutea, flore majore, *C. B. P.* 212. *Inſt. R. H.* 170: Linaria lutea vulgaris, *J. B.* 3. 456: *J. Raii hiſtor.* 752: vulgaris noſtras *Parkins*: Linaria prima, *Dod. Pempt.* 183: Oſyris, *Matthiol. Fuchs*: Oſyris major, *Tabern. Icon.* 826: vulgò, *Linaire* ou *Lin ſauvage.*

Radicibus albis, duris, lignoſis, ſub terrâ reptando immensùm ſe propagat, ſi locus ſuppetat. Caules ex eâdem radice plures ſurrigit pedales aut cubitales, rotundos, glabros, glaucos, ſummâ parte ramoſos, foliis veſtitos crebris, nullo ordine poſitis, anguſtis, acutis, Pityuſæ ſimilibus, adeò ut niſi lac deeſſet, difficilè foret diſtinguere antequàm floreat planta. Flores in ſummis caulibus & ramulis velut in ſpicas aut thyrſos digeſti, ſinguli pediculis brevibus è foliorum alis egreſſis inſident monopetali, anomali, perſonati, lutei, poſteriùs in caudam ſeu calcar aut corniculum oblongum, acutum Conſolidæ regalis in modum producti, quo ab Antirrhini floribus differunt, quibus aliàs perſimiles ſunt, anteriùs in duo labia diviſi, quorum ſuperius in duas velut auriculas dividitur, inferius verò trifariam ſecatur. Ex calyce autem parvo & quinquepartito ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod deinde abit in fructum bicapſularem, ſeu teſtam ſubrotundam, ſepto intermedio in duo loculamenta diviſam, & per maturitatem in duas carinas dehiſcentem, ſeminibuſque fœtam compreſſis, orbiculatis, marginatis, nigris. Sapor plantæ amariuſculus & ſubacris. In arvis, ad agrorum margines & in paſcuis ſterilioribus frequens occurrit. Herba integra in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex Linariæ floridæ ℔v. per vaporarium diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, obſcurè ſubacidi ℔j, ℥ij, ʒvj: humoris limpidi, manifeſtè acidi, obſcurè ſubauſteri ℔ij, ℥iij, ʒvij: reſidua maſſa per retortam diſtillata præbuit humoris empyreumatici, tùm acidi auſteri, tùm leviter alcali urinoſi ℥v, ʒij, gr. xiiij: humoris rufi, ſale volatili urinoſo impragnati ʒv, gr. l: olei adipoſi ℥iij, ʒiiij, gr. xliiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒiiij, gr. xij: quæ per 18. horas calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvj: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. xij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij, ʒij, xxiiij: in calcinatione ℥v, ʒvj, gr. xij.

Linaria herbaceum, ſubſalſum, amariuſculum ſaporem refert: inter digitos contrita Sambuci odorem ſpirat, charta cærulea à foliorum ſucco non mutatur, verùm à florum humore rubens efficitur. Salem ſalſum tartareum nonnihil vitriolicum obtinet mediocri terræ portione implicitum & cum oleo craſſo oleorum fœtidorum diſtillatorum ſimili & copioſo conjunctum & involutum. Sal ille magis explicitus eſt in floribus quàm in foliis.

Hæc planta ratione olei ſui potenter reſolvit, emollit ac demulcet. Sanguinem, lympham aut alios ſuccos intra tenuiora vaſa concretos, vel inter partium fibras effuſos, ſtagnantes & inſpiſſatos dividit, eorum acrimoniam demulcet, ſalina eorum ſpicula involvendo, nimis tenſas partium fibras laxando dolores ſedat.

Ad internum uſum rarò uſurpatur. Alvi turbatrix eſt, authore Trago. Urinam tam potenter pellit, ut inde *Harnkrant* Germanis, Botanicis quibuſdam urinalis & urinaria dicatur. Aquæ ex Linariâ diſtillatæ hauſtulum cum ʒj. corticis Ebuli exſiccati

& in pulverem tenuiſſimum redacti, idem Tragus potentiſſimè urinam pellere aſſerit, uſque adeò ut ſolis hydropicis ſit propinandum. Eadem aqua diſtillata ac pota alvum laxat, ſudores movet, jecur obſtructionibus liberat, morbum diſcutit regium, adversùs quem herbæ decoctum ex vino paratum imprimis facit, notante eodem authore. Nonnulli, referente Simone Paulli, ad diſſolvendum illorum ſanguinem qui ex alto deciderunt, illius decoctum propinant.

Externè Linaria inſigne eſt anodynum medicamentum, quo vix præſtantius ad hæmorrhoidum cæcarum dolores mitigandos datur & ab omnibus laudatur quocunque modo adhibita: nimirum ſi Linaria integra, vel flores ejus, vel ſola vel cum Camomillâ aut Verbaſci floribus coquatur in lacte quo pars dolens foveatur, vel ſi recentes hæ plantæ contundantur & cataplaſmatis in modum applicentur.

Magnoperè celebratur unguentum vel linimentum de Linariâ in hæmorrhoidibus dolentibus, ſi è Linariâ recenti floridâ cum axungiâ porcinâ aut butyro non ſalito, in mortario plumbeo contuſis & cum paucâ camphorâ fiat cataplaſma vel unguentũ. Alii Linariam virentem cum floribus cum adipe porcino decoquunt quouſque adeps valdè vireſcat, fiatque unguentum, cui expreſſo & refrigerato applicationis tempore vitellus ovi admiſcetur. A nonnullis hoc unguentum præſtantius habetur, ſi priùs in adipe ſuillo aſelli aut ſcarabæi decoquantur.

Linaria, ſuccus ejus aut aqua diſtillata quævis ulcera mundant, cujuſmodi ſunt cancer aut fiſtulæ, & eryſipelatis medentur, linteolis impoſita, aut ſi aquâ aut ſucco loci affecti colluantur.

Idem ſuccus maculas & vitia faciei emendat; qua-

re à mulierculis quibuſdam expetitur. Aqua diſtillata oculis indita eorum ruborem & inflammationem tollit.

Sunt qui herbam hanc intra calceos plantis pedum ſupponunt ad febrem quartanam abigendam.

LINGUA CERVINA.

LINGUA CERVINA, Phyllitis, Scolopendrium vulgare, Scolopendria vulgaris, *Off*: Lingua cervina officinarum, *C. B. P.* 353. & *I. R. H.* 544: Phyllitis ſive Lingua cervina vulgi, *J. B.* 3. 756: Phyllitis vulgaris, *Cluſ. Hiſtor.* 213: Phyllitis Gerardi, *J. Raii Hiſtor.* 134: Scolopendrium, *Brunsfels*: Scolopendria vulgaris, *Tragi* 549: vulgò, *Langue de Cerf* ou *Scolopendre vulgaire*.

E capillaribus radicibus nigricantibus, numeroſis, implicitis, cum foliorum veſtigiis connexis, folia fundit dodrantalia aut ſeſquidodrantalia, duas uncias lata, in principio aurita, acuminata in extremo, lætè virentia, glabra, & pediculo palmari inſidentia in coſtam mediam abeunti. Floribus carere videtur; at capſulas plurimas profert in ſulcis ſemiuncialibus aut majoribus foliaceis qui occurrunt in foliorum dorſo primùm virentes, per maturitatem rufi, dum nempe rumpuntur & capſulæ membranaceæ rufæ ſeſe exerunt. Minutiſſimæ quidem ſunt hæ capſulæ: ſed ope microſcopii facilè percipiuntur. Singulæ annulo elaſticâ vi donato muniuntur, cujus contractione vel exſiccatione rumpuntur, ſemenque pulverulentum & copioſum quod continent hac illac ejaculant. Naſcitur in puteis & fontibus inter lapidum commiſſuras, & in rupibus udis ac umbroſis. Herba integra uſitata eſt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum recentium Linguæ cervinæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ferè inodori, ſapore ſubacri, obſcurè ſubacidi ℔j, ℥vij, gr. lx: humoris magis ac magis acidi manifeſtè, deinde magis ac magis auſteri ℔iij, ℨiij, gr. xxxvj: humoris rufeſcentis, tùm acidi auſteri, tùm ſale volatili urinoſo imprægnati ℥ij, ℨvj: olei adipoſi ℥j, ℨvj, gr. xij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥vij, ℨv, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ℨvj, gr. xlviij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, gr. iiij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ℨiij: in calcinatione ℥v, ℨvj, gr. xxiiij.

Planta ſapore acerbo donatur & odorem nonnihil graveolentem herbaceum ſpirat. Salem eſſentialem obtinet vitriolico-tartareum ad ſalem mirabilem Glauberi accedentem cum multo oleo ſpiſſo bituminoſo & paucâ terrâ aſtringente conjunctum.

Lingua cervina ſiccat & aſtringit. Aſtrictione ſuâ viſcerum tonum firmat & roborat: unde in eorum obſtructionibus plurimùm commendatur, & lieni tumido potiſſimùm dicatur, cujus intumeſcentiam minuere dicunt. Inſuper ſale ſuo ſalſo digeſtivo ſpiſſos humores & concretos diſſolvit, obſtructiones reſerat, & oleo bituminoſo non ſolùm ſulphurea concreta diſcutit, ſed humorum acrimoniam nonnihil demulcet, ſalium ſpicula irretiendo. In morbis chronicis & affectionibus hypochondriacis admodùm utilis eſt. Alvi profluvia ſiſtit; ſanguinis expuitioni medetur: necnon etiam thoracicis quibuſdam affectionibus ſuccurrit, laxiorem pulmonis tonum firmando, & ejus glandularum infarctum diſcutiendo. Extrinſecùs vulnera & ulcera mundificat & exſiccat. Cum aliis plantis Capillaribus

conſociari ſolet, quæ ſunt Polytrichum ſeu Trichomanes, Capillus veneris, Adiantum vulgare, Salvia vitæ ſeu Ruta muraria, Aſplenium ſeu Ceterach. In decoctis & juſculis aperientibus, thoracicis & vulnerariis uſurpatur. In Germaniâ, referente S. Paulli, cereviſia Phyllitide condita toto anno omni die uſurpatur ad tumidos lienes & hypochondriacos affectus.

In incipientibus hepatis & lienis obſtructionibus, vel etiam in pulmonum infarctu hujus plantæ infuſum in aquâ tepidâ utiliter pro potu ſolito præſcribitur. Ad obſtructiones potentiùs diſcutiendas & reſolvendas ſales digeſtivi ut Tartarum vitriolatum, Tartarũ ſolubile, Nitrum &c. ipſi conſociantur: & præſtantius adhuc ejus decoctum vel infuſum cenſetur quod cum aquâ ferrariorum præparatur, ſeu in quâ ferrum candens ſæpiùs extinctum fuit.

℞. Radic. Polypod. & Cichor. Sylveſtr. ana ℥j. corticum Capparis & Tamariſci ana ℥ß. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Tum adde folior. Scolopendr. Aſplen. ſeu Ceterach, Agrimon. Hepaticæ & Taraxaci ana M. j. florum Calendulæ & Keiri ana pug. ij. Coquantur per quadrantem horæ. Colaturâ diſſolve Tartar. vitriolati ʒij. Syrup. de 5 rad. aper. ℥iij. F. apozema in ſex doſes diſtribuendum in viſcerum obſtructionibus.

Pulvis herbæ exſiccatæ ad ʒj. aut alteram exhibetur: in hepatis obſtructionibus, in palpitatione cordis, in ſuffocatione uterinâ, in motibus convulſivis mira præſtat, affirmante J. Raio, ſi in cereviſiâ tenui, aut Zythogalo ſeu liquore Poſſeti Anglis dicto, modica ejus quantitas propinetur. Poteſt & è foliis virentibus conſerva cum ſaccharo ad hos uſus parari.

LINUM.

Linum duplex ad uſum medicum uſurpatur, ſcilicèt Linum ſativum & Linum catharticum.

Linum, Linum ſativum, Linum vulgare, *Off*: Linum ſativum, *C. B. P.* 214. *Inſt. R. H.* 339. *Gerard. Emaculati J. Raii hiſtor.* 1072: Linum, *J. B.* 3. 450: Linum ſativum vulgare cæruleum, *Lobel. Icon.* 412: vulgò, *Lin.*

Tenui radiculâ nititur, paucis fibris donatâ: caule tereti aſſurgit, ut plurimùm ſimplici, inani, tenui, glabro, cubitum aut ſeſquicubitum alto, alis circa ſummum ramoſo, qui contritus in plurima abit filamenta: folia profert acuminata, culmum lata, uncias duas plùs minùs longa, alternatim aut potiùs nullo ordine cauli appoſita, mollia, glabra. Flores in ſummis virgis naſcuntur ſpecioſi, cærulei, pediculis tenuibus longiuſculis inſidentes, admodùm caduci, caryophyllæi, quinque petalis conſtantes, extremo ſubrotundis, ſtriatis, ex calycibus pentaphyllis & quaſi tubulatis emergentibus. Piſtillum ex eodem calyce ſurgit, abitque deinde in fructum ferè globoſum, leviter acuminatum, Ciceris magnitudine, ex pluribus capſulis compoſitum introrsùm dehiſcentibus, ſemine fœtis depreſſo, ferè ovato, hinc obtuſo, inde verò acuto, lævi, glabro, ſplendente, ex fulvo colore punicante. In agris ſeritur. Semen potiſſimùm in medicum uſum venit: ſed planta ad innumeros uſus mechanicos præparatur & uſurpatur.

Analyſi chymicâ, ex ſeminum Lini ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſapore ferè inſipido, obſcurè ſubſalſi, & aliquantiſper alcali ℥iij, ʒv: humoris limpidi, obſcurè ſubacidi ℥iij, ʒv, gr. xxxvj: humoris limpidi, ſubacidi,

cidi, auſteri ℥iij, ʒij, gr. xxxvj : humoris limpidi, rufi, empyreumatici, tùm alcali urinoſi, tùm impenſè acidi auſteri ℥xj, ʒv : olei fluidi, rufi ℔j, ℥v, ʒiij, gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔j, ℥iij, ʒij, gr. xxxvj : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥iiij, ʒvj, gr. xxxvj : ex quibus ſalis fixi ſalſi talcoſi ʒj, lixivio extracta fuit. Partium jactura in diſtillatione fuit ℔j, ℥j : in calcinatione ℥xiiij, ʒiiij.

Lini ſemen in aquâ maceratum plurimum mucaginis præbet. Salem obtinet eſſentialem vitriolico-ammoniacalem cum multâ terrâ & oleo copioſo conjunctum, quibuſcum blandam conſtituit mucaginem, à quâ præcipua ejus vis demulcens & emolliens pendet.

Lini ſemen tuſum, melli adjectum, & frixum ruſticis Aſiaticis in frequenti cibo fuit. Quoquo tamen modo apparatum vix ſuave eſt & ſalutare; ſtomacho enim adverſatur, flatuoſum eſt, ægrè concoquitur, & pravum ſuccum gignit. Quod paucis abhinc annis Middleburgi in Zelandiâ, inquit Tragus, animadverti potuit, cùm propter frumenti aliarumque frugum inopiam plerique ex civibus pane & cibis ex hoc coctis veſcerentur. Diſtenta enim his valdè citò hypochondria fuerunt, & facies aliæque partes tumidæ factæ; quorum non pauci ſic affecti mortui ſunt. In Galliâ eſculentum non eſt, neque his in regionibus ubi lautè vivitur.

Semen Lini ob mucilaginem temperatam, anodynam, acrimoniam humorum demulcentem, in ptiſanis & apozematibus demulcentibus, ſæpiùs præſcribitur, præſertim in urinæ ardore & difficultate; urinæ enim ſales acres muco ſuo involvit & demulcet, veſicæ mucum deficientem reſtituit, ejuſque membranas ab urinæ acrimoniâ defendit.

Obſervandum eſt ne nimis glutinoſi ſint & mucoſi potus ex ſemine Lini parati; tunc enim ventriculum gravant & nauſeam ſæpè movent. Quapropter illud ſemen ebullitioni non committitur, ſed poſt ebullitionem decoctis adhuc calidis infunditur & quidem parvâ quantitate. Uſurpatur quoque utiliter ſemen Lini in decoctis emollientibus, anodynis & carminantibus pro clyſteribus adversùs ventris tormina, dyſenteriam, teneſmum, & viſcerum inflammationem.

Aqua in quâ ſemen Lini per aliquot horas maceratum fuit, in urinæ ardore, ſuppreſſione, difficultate, nephritide, & adversùs arenulas & calculum utiliter pro potu ſolito præſcribitur.

℞. Radic. Gramin. contuſæ & minutim ſectæ M. j. Bulliat. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Decocto calenti adde ſem. Lini pug. j. Maceretur donec omninò refrigeratum ſit decoctum tunc percolandum & ſervandum pro potu ſolito. In renum & veſicæ inflammatione, urinæ difficultate, nephritide, calculo, &c. Vel

℞. Rad. Nenuphar. ℥j. Gramin. M. j. Liquir. raſ. & contuſ. ʒj. Bull. in aq. comm. ℔iiij. per quadrantem horæ. Decocto ab igne ſemoto & calenti adde rad. Althææ taleolatim ſectæ, ℥ß. ſemin. Lin. pug. j. Decoctum refrigeratum coletur pro potu ſolito.

Farina Lini potenter reſolvit, emollit & maturat; quare in fomentis & cataplaſmatibus emollientibus & maturantibus frequenter adhibetur ſola vel cum Fœnugræci farinâ. Ex eo ſemine mucilago uberrima diuturnâ ejus maceratione & coctione in aquâ, ac forti expreſſione extrahitur, quæ cataplaſmatis in modum applicata inflammationes compeſcit, dolores ſedat, tumores emollit & reſolvit.

Oleum ex ſemine trito & torculari expreſſo ex-

trahitur multis affectionibus perutile. Internè quidem temperat, alvum ciet, tuſſim ſedat, relaxat, expectorationem promovet: & primariò ceu ſingulare ſpecificum mirè commendatur contra pleuritidem, ſi nempe ad aliquot uncias, duas, tres, quatuorve propinetur, quod quartâ vel ſextâ horâ repetitur, donec æger inſigne levamen perceperit. Colicos dolores eodem modo exhibitum mirè compeſcit, & in contumaciſſimis alvi obſtructionibus, contra volvulum & paſſionem iliacam imminentem plurimùm valet epotum aut ad ℥viij. ſub clyſteris forma ſuſceptum. In hœmopthoe utiliter quoque præſcribitur: non ſolùm enim tuſſim ſedat ſed vi ſuâ balſamicâ & emplaſticâ partes affectas conſolidat. Obſervandum eſt ut hoc oleum recens ſit & dulcis ſaporis. Inveteratum enim ingratum eſt propter rancorem, & nauſeam excitat. Si recens obtineri nequeat, ejus rancor & ſapor ingratus tollitur illud cum aquâ tepidâ in ampullâ vitreâ diu conquaſſando & aquam identidem mutando donec nullus ſapor & odor ingratus ſuperſit.

Externè illitum dolores demulcet, durities emollit, nervorum tenſiones contractioneſque laxat. Ad hæmorrhoides dolentes à nonnullis valdè prædicatur. Cataplaſmatibus & linimentis emollientibus & reſolventibus utiliter admiſcetur.

℞. Rad. Althææ, bulbor. Lilior. ana ℥ij. fol. Althææ, Malv. Violar. Parietar. ana M. j. ſemin. Lini & Fœnugr. contuſor. ana ℥j. Caricas ping. Nº. xij. flor. Camomill. & Meliloti ana p. ij. F. decoctum ad putrilaginem cum aq. q. ſ. Omnibus contuſis & per ſetaceum trajectis adde unguenti de Althæâ ℥ij, olei Lini ℥j. Fiat cataplaſma emolliens, reſolvens & maturans.

℞. Radic. Alth. Brion. Sigill. Salomon. & Lilior.

albor. ana ℥j. folior. Malv. Parietar. ana M. j. ſemin. Lin. & Fœnugr. ana ℥ß. flor. Melilot. M. j. Coquantur in ſ. q. aq. Colatura ſervetur pro fotu emolliente inſtituendo calidè cum linteis quadruplicatis vel pannis laneis dicto liquore imbutis, leviter expreſſis & mutatis quoties frigeſcere incipient.

℞. Farin. ſem. Lin. ℥viij. Fœnugr. & Cymin. ana ℥iiij. Mell. ℥ij. ol. Lin. q. ſ. M. F. cataplaſma lateri dolenti calens applicandum in pleuritide & lateris dolore punctorio: potenter reſolvit & diſcutit.

℞. Vitellos ovor. recentium n°. ij. Sacchar. albi ℥j. olei Lini q. ſ. M. diligenter agitando. Fiat linimentum quo hæmorrhoides dolentes inungantur.

℞. Vitellos ovi ad duritiem coctos n°. iiij. olei Succini ℈ij. Theriaces Androm. ℥ß. olei Lini q. ſ. Fiat cataplaſma hæmorrhoidale.

Nonnulli oleum hoc Lini cum calce vivâ miſtum ex retortâ diſtillant, & oleum obtinent ſubtiliſſimum & penetrantiſſimum quod paralyſi medetur.

Semen Lini uſurpatur in ſyrupo de Praſſio *Meſuæ*, in lohoch ſano & experto *ejuſdem*, Unguento de Althæâ *Nicol. Alexandrin.* Mundificativo de Reſinâ *Jouberti*, Emplaſtro Diachylo magno & Emplaſtro de mucaginibus.

Oleum Lini expreſſum ad multos uſus mechanicos, à pictoribus & aliis artificibus expetitur.

Cæterùm mirum eſt ex tam parvo ſemine naſci avenam adeò gracilem & puſillam, quæ tuſa præparata & in mollitiem lanæ coacta in filamenta producitur, in telas texitur, & in chartas compingitur uſûs immenſi, unicuique noti nec ſatis mirandi.

LINUM catharticum, *Off*: Linum pratenſe, floribus exiguis, *C. B. P.* 214. *Inſt. R. H.* 340: Alſine verna, glabra, floſculis albis vel potiùs Linum minimum, *J. B.* 3. 455: Linum ſylveſtre catharticum Gerard. Emac. *J. Raii Hiſt.* 1076: Chamœlinum Cluſii flore albo, ſive Linum ſylveſtre catharticum, *Parkinſ*: vulgò, *Lin ſauvage purgatif.*

E radiculâ tenui, albâ, lignosâ, fibrillis aliquot donatâ, cauliculos emittit nonnihil reptantes, mox humo ad palmum & altiùs ſe attollentes, tenues, rotundos, rubentes, faſtigio ſursùm ramoſo, nutante. Folia infima mucrone obtuſo & ſubrotunda ſunt, ſuperiora quæ in caulibus bina oppoſita, crebra, exigua, ſemiunciam longa, culmum lata, glabra, abſque pediculis adnata. Flores pediculis longis, tenuibus inſident albi, caryophyllæi, pentapetali, petalis acutis, minimè bifidis, cum apicibus totidem in medio luteis, è calyce pentaphyllo. Capſulæ ſeminales ſuccedunt Lini ſimiles, parvæ, canaliculatæ, in quibus ſemen lucidum, lubricum, compreſſum & oblongum Lini ſimile. Sapor totius plantæ amarus & nauſeoſus. In agro Pariſienſi ſpontè naſcitur. Herba integra in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex Lini cathartici floridi ℔v. per vaporarium diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, primùm odoris & ſaporis fatui, obſcurè ſubſalſi, deinde obſcurè ſubacidi, ac tandem manifeſtè ſubacidi ℔iij, ℥vj, ʒij, gr. xij. Maſſa ſuperſtes per retortam diſtillata præbuit humoris rufeſcentis, leviter empyreumatici, tùm acidi auſteri, tùm leviter alcali urinoſi ℥iij, ʒvj, gr. lx: humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili alcali urinoſo imprægnati ℥ij, ʒiiij, gr. lx: olei ferè adipoſi ℥ij, ʒvij, gr. xxxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒvj, gr. xxxvj: quæ ritè calcinata per

15 horas reliquit cinerum ℥j, ʒv, gr. xxiiij: ex quibus lixivio ſalis fixi alcali ʒiij, gr. xliij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij, ʒiiij, gr. xiiij: in calcinatione ℥vj, ʒj, gr. xij.

Linum catharticum ſapore amaro, ingrato, nauſeoſo donatur. Salem eſſentialem obtinere videtur tartareo-vitriolicum cum multo oleo fœtido conjunctum.

Frequentior eſt apud Anglos hujus plantæ uſus quàm apud nos. Herba integra, narrante J. Raio, cum caulibus & capitulis vino albo per noctem ſuper cineres calidos ad manipulum unum infuſa ſeroſos humores purgat ſatis validè, & nonnunquam vomitum excitat.

Folia recentia contuſa ad ʒj. aut alteram ſub formâ boli aggeruntur, vel herbæ exſiccatæ pulvis ad ʒj. cum tantillo cremoris tartari & ſeminis Aniſi intùs ſumitur & purgat ſine moleſtiâ. In hydropiſi incipiente utiliter præſcribitur, & ad febres intermittentes fugandas.

LITHOSPERMUM.

Lithospermi ſpecies tres occurrunt in officinis, ſcilicèt Lithoſpermum erectum, Lithoſpermum repens, & Lithoſpermum arundinaceum.

Lithospermum erectum, *Off:* Lithoſpermum majus, erectum, *C. B. P.* 258. *Inſt. R. H.* 137: Lithoſpermum ſive Milium ſolis, *J. B.* 3. 590. *J. Raii Hiſtor.* 503: Lithoſpermum minus, *Dodon. Pempt.* 83. & *Gerard*: Lithoſpermum vulgare minus, *Parkinſ*: Saxifraga tertia, *Brunsfels*: Anchuſæ tertiæ ſimilis altera, *Cæſalpin.* 435: Milium Soler Mauritanis, quòd in montibus Soler frequens naſ-

catur, *Serapionis* : vulgò, *Gremil* ou *Herbe aux perles.*

Radice nititur pollicem craſsâ, lignosâ & fibroſâ : quæ caules multos edit cubitales aut ſeſquicubitales, erectos, rigidos, teretes, aſperos, ramoſos, & foliis crebris alternatim donatos duas treſve uncias longis, acutis & aſperis, ſine pediculis adnatis, & è virore nigricantibus. Quæ in ſummis caulibus ſunt folia latiora ſunt & breviora pro magnitudinis ratione & ſaturatiùs viridia. Flores in ſummitatibus caulis & ramorum, ex ſingulis foliorum alis ſinguli naſcuntur, brevibus pediculis inſidentes, monopetali, candidi ſeu ex herbaceo albidi, infundibuliformes, in quinque obtuſa ſegmenta partiti, cum calyce hirſuto, in quinque anguſtas, hirſutas lacinias ad baſim uſque ſecto, & piſtillo viridi quatuor veluti ſtipato embryonibus qui deinde abeunt in totidem ſemina ſubrotunda, dura, expolita, nitida, leucophæa, (*gris de perle*) & exiguis margaritis ſimilia, quæ in calyce ipſo ſatis ampliato raró quaterna, ſæpiùs bina aut terna tantùm perficiuntur & matureſcunt. In agro Pariſienſi ſpontè naſcitur. Semen in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex ſeminis Milii ſolis ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, ſaporis fatui, obſcurè ſubſalſi ℥viij, ʒvij : humoris limpidi, ferè inodori & inſipidi, obſcurè ſubſalſi & obſcurè acidi ʒvij, gr. lx : humoris rufeſcentis, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥vij, ʒiiij : ſalis volatilis urinoſi concreti ʒij, gr. xxxvj : olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ℥viij, ʒv. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℔ij, ℥xiiij, ʒiiij : quæ per 16 horas calcinata reliquit cinerum nigrorum, ſaporis expertium ℔ij, ℥iij, gr. xxxvj : ex quibus lixivio terræ rufeſcentis

levis aliquantiſper ſalſæ gr. lxij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vij, ʒj, gr. xlviij: in calcinatione ℥xj, ʒiij, gr. xxxvj.

Lithoſpermi ſemina ſapore donantur farinaceo, glutinoſo, nonnihil aſtringente. Salem obtinent eſſentialem ammoniacalem cum oleo copioſo & uberrimâ terrâ aſtringente conjunctum. Semen hoc cum acidis efferveſcit, obſervante Nehemiâ Grew *Experiment.* 22. *de Mixturâ corporum.*

Milii ſolis ſemen pro inſigni diuretico habetur, & blando anodyno. Specificè ad ciendam urinam, veſicam & renes blandè ſtimulandos, calculum & arenulas pellendas commendatur. Renes à mucilagine viſcidâ calculorum fotrice & nutrice optimè abſtergit, has partes ab acrimoniâ urinæ optimè defendit, ſi pulveratum ad ʒj. propinetur in vehiculo idoneo. Nonnulli ad arenulas pellendas tritum ſemen cum vino Malvatico propinatum proficuum experti ſunt, referente Ettmullero. Alii emulſiones ex hoc ſemine parant ad eundem effectum.

℞. Semin. Milii ſolis ʒß. Contund. in aq. ſtillatitiæ Alkekeng. ℥xij. Colaturâ diſſolve ſyrup. de 5. Rad. aper. ℥jß. Fiat emulſio in duas doſes diſtribuenda. Sumat æger intra unius horæ intervallum in urinæ difficultate, ad mucum in urinariis viis inhærentem reſolvendum & arenulas expellendas.

Quidam hoc ſemine calculum renum & veſicæ comminui & frangi aſſerunt. Quâ de re C. Hoffmannus & J. Bauhinus valde dubitant, & quidem meritò. Ego quidem cum J. Raio exiſtimo neque hoc ſemen, neque ullum aliud remedium calculum jam concretum frangere poſſe. Illud ſaltem lithontripticum, ſiquid ſit, nondum novimus. Equidem pituitam & craſſos humores, arenulas aut calculos

glutinantes diſſolvi & pelli poſſe medicamentis idoneis vel etiam hoc ſemine concedimus.

Matthiolus & Freitagius *in ſuâ Aurorâ Medicâ*, in gonorrhæâ cohibendâ hoc commendant ſemen, & ex eo ſequentem pulverem parant.

℞. Seminis Milii ſolis ℥jß. Pulver. Linguæ Cervinæ exſiccatæ ʒß. Succini albi pp. ℈ij. M. F. pulvis cujus ʒj. vel ʒjß. pro doſi ſingulis diebus manè jejuno ventriculo exhibeatur cum ſuco Plantaginis aut Lactucæ.

Idem ſemen Matthiolus & alii ad ʒij. propinant ceu certum & expertum medicamentum partu difficili laborantibus, uti & in ſecundinæ retentione, quod tamen Ettmullerus ulteriori experientiâ indigere cenſet. Idem author refert hoc ſemen ad ʒj. adversùs quotidianas febres ante paroxiſmum per aliquot dies à nonnullis exhiberi.

Semen Lithoſpermi uſurpatur in Benedictâ laxativâ, Electuario lithontriptico & pilulis arthriticis *Nicolai Alexandrini*, in decocto hepatico aperiente & ſyrupo antinephritico *Ph. Reg.*

Huic ſemini ſemen alterius Lithoſpermi ſequentis ſæpe ſubſtuitur.

LITHOSPERMUM repens, *Off*: Lithoſpermum minus repens latifolium, *C. B. P.* 258. *Inſt. R. H.* 137: Lithoſpermum majus Dodonæi, flore purpureo, ſemine Anchuſæ, *J. B.* 3. 572. *J. Raii Hiſtor.* 503: Lithoſpermum majus, *Dod. Pempt.* 83.

Radice eſt longâ, craſsâ, ligneſcente, tortuosâ, nigrâ: ex quâ multi exſiliunt graciles, tenues, nigricantes, longi, aſperi & hirſuti ſurculi, humi plurimâ parte procumbentes, ſubinde fibras agentes: quos folia veſtiunt uncias duas circiter longa, ſemiunciam lata, in acumen deſinentia, ex ſaturo virore nigricantia, hirſuta, aſpera. Flores extremis hæ-

rent ramulis conferti, violacei, quibus ſuccedunt ſemina Ervi magnitudine, dura, candida. Caulis qui flores ſuſtinet erigitur, & foliis longioribus, pallidiùs virentibus amicitur.

Iiſdem principiis donatur, iiſdemque virtutibus pollet.

Lithospermum arundinaceum, Lachryma Job, *Off*: Lacryma Job, *Cluſ. Hiſtor.* 216. *Inſt. R. H.* 532: Lachryma Job multis ſive Milium arundinaceum, *J. B.* 2. 449. *J. Raii H.* 1252: Lithoſpermum arundinaceum fortè Dioſcoridis & Plinii, *C. B. P.* 258: Lachryma Jobi, *Gerard.* & *Parkinſ*: Lachryma Chriſti, *Quorumdam*: vulgò, *Larme de Job.*

Radice eſt multiplici, in fibras multas diviſâ: culmis cubitum unum aut alterum altis, geniculatis: foliis Turcici frumenti ſimilibus, cubito ſubinde longioribus, uncias duas latis, quibus minora ſunt illa quæ in ramis naſcuntur. Ex horumce foliorum alis petioli emergunt, quibus ſuſtinentur grana ſeu nodi ſinguli, rariùs bini, quæ fructûs embryones continent. Ex his nodis prodit glumarum ſpica mutica, (*ſans barbe*) quæ flores apetalos continet plurimis ſtaminibus ex uno calyce ſurgentibus conſtantes & ſteriles. Embryones enim in nodis à floribus ſejunctis naſcuntur, abeuntque in ſemina in ſingulis ſingula, lævoris politiſſimi, nitida, ante maturitatem flaveſcentia, matura, rubentia, duritie lapideâ, cicer æquantia, ſuperiore parte turbinata, & compoſita ex amygdalâ & teſtâ durâ, ligneâ, & membranâ tenui obvoluta. In hortis colitur. In orientalibus plagis ſponte naſcitur. Semen tantùm nonnunquam at rariſſimè ad medicos uſus uſurpatur.

Eædem ipſi tribuuntur vires quæ Milii ſolis ſe-

mini. Lobelius illud ad calculum renum, & veſicæ ſaburram expellendam pulvere aut decocto, ut præſidium vulgatum commendat.

Mulierculæ & moniales ſeminibus iſtis lycio ſeu filo tranſmiſſo pro ſphærulis precatoriis ſubinde utuntur, catenulas inde facientes.

LOTUS.

LOTUS hortenſis odora & Trifolium odoratum, *Off*: Melilotus major, odorata, violacea, *Moriſſ. Hiſt. Oxon. part.* 2ª. 161. *Inſt. R. H.* 407: Lotus hortenſis odora, *C. B. P.* 331: Lotus ſativa, odorata, annua flore cæruleo, *J. B.* 2. 368: Trifolium odoratum, alterum, ſive Lotus ſativa: *Dodon. Pempt.* 571: Melilotus vera, *Tabern. Icon.* 510: Lotus hortorum odora, *Lobel. Icon. T.* 2. *p.* 41: Trifolium odoratum Parkinſ. Gerard. *J. Rai. Hiſtor.* 950: vulgò, *Lotier odorant*, *Treſle muſqué*, ou *faux Baume du Perou.*

Radix ei gracilis, ſimplex, alba, lignoſa, fibris aliquot donata. Caulis cubitalis & altior, rectus, gracilis, ſtriatus & nonnihil anguloſus, glaber, inanis, ab imo ſtatim ramoſus. Folia cauli alternatim adnaſcuntur in pediculis longis terna ſimul, pallidè viridia, glabra, circum oras ſerrata, inferiora in caule breviora, obtuſiora & rotundiora, ſuperiora longiora & acutiora, ut in aliis Trifoliis ferè fit. E foliorum ſuperiorum alis longis pediculis nixæ egrediuntur ſpicæ ſeu globuli floribus exiguis, papilionaceis, dilutè cæruleis, odorem aromaticum cum quâdam gravitate gratum & durabilem etiam in decerptâ & aridâ plantâ ſpirantibus compoſiti. Ex ſinguli floris calyce ſurgens piſtillum abit in capſulam nudam, hoc eſt in calyce

non reconditam ut in Trifolio, aſperam, duo aut tria ſemina fulva, odorata, ſubrotunda continentem. Seminibus ad maturitatem perductis quotannis perit. In hortis ſeritur. Folia & flores in uſum veniunt.

Hæc planta ſale donatur eſſentiali ammoniacali cum multo oleo tùm eſſentiali, tùm craſſo copioſo conjuncto.

Abſtergit, digerit, dolores demulcet, ſanguinem effuſum & concretum reſolvit, vulnera conſolidat, à nonnullis etiam inter alexipharmaca recenſetur. Potionibus vulnerariis admiſcetur cum cæteris plantis vulnerariis. Summitatum floridarum ad ʒj. in vino vel aquâ mulsâ decoctum pleuritidi medetur ſudorem pellendo: menſes & urinam pellit. Tradunt idem decoctum vel ejus ſemen tuſum ad ʒj. ex vino propinatum adversùs venenum, ſi quis eo ſe infectum ſuſpicetur, utiliter exhiberi.

Externè in decoctis & fotibus vulnerariis uſurpatur. Oleum fit ex floridis ſummitatibus in oleo communi maceratis, quod ad vulnera glutinanda, & ab inflammatione defendenda, hernias puerorum ſanandas, tumoreſque molliendos & maturandos plurimùm commendatur.

Interponitur herba arida veſtimentis, quæ, ne à tineis rodantur, defendere putatur.

Aqua diſtillata vulneraria cenſetur & ophtalmica.

LUJULA.

Lujula, Alleluia, Acetoſella, Oxys, Trifolium acetoſum, Oxytriphyllum & Panis Cuculi, *Off*: Oxys flore albo, *Inſt. R. H.* 88: Oxys ſive Trifolium acidum, flore albo, *J. B.* 2. 387: Trifolium acetoſum, vulgare, flore lacteo, *C. B. P.* 330. *J. Raii Hiſt.* 1098: Trifolium acetoſum,

Dod. Pempt. 578 : Alleluia , *Lacunæ,Lonicer* : Lujula , *Fracaſtor* : vulgò , *Alleluia* ou *Pain à Coucou.*

Humilis herba eſt Lujula ; ex craſſiuſculâ , ſquamatâ , albâ vel ex albo rubente ejus radiculâ longæ & crebræ pendent fibræ albicantes , indidemque emergunt pediculi infirmi , tenues , rotundi , palmares & longiores , terna gerentes folia uni pediculo inſidentia , tenuia , latiora quàm longiora , cordata , pallidè virentia , glabra , ſæpè deorsùm nutantia , ſapore acida. Inter hæc alii ſurgunt pediculi , florem ſinguli ſuſtinentes unicum , monopetalum , campaniformem , patentem , quinquepartitum , albidum , pellucidum cum calyce quinquefido & piſtillo floris infimæ parti ad inſtar clavi infixo , abeunte in fructum cylindraceum , pentagonum , in quinque loculamenta diviſum extrorsùm à baſi ad apicem dehiſcentia , in quibus ſemina continentur nitida, rufeſcentia, huc illuc tempore maturitatis cum impetu diſſilientia propter vim elaſticam calyptræ quâ ſingula ſolent involvi. Agri Pariſienſis incola opacis plurimùm provenit locis , in ſylvis & ad ſepes. Folia uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ , ex Oxytriphylli floridi ℔v. abſque radicibus,diſtillatis,prodierunt humoris limpidi , ſapore & odore herbaceo , nonnihil ſalſi urinoſi ℔j, ℥xij, gr. xxiiij : humoris limpidi , odore & ſapore herbã virentẽ referentis, non ampliùs urinoſi , primò obſcurè ſubacidi , deinde acidi magis ac magis impensè ℔ij , ℥xij, ʒij, gr. xij : humoris rufi , alcali urinoſi , ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒvij, gr. xxiiij : ſalis volatilis urinoſi gr. xlviij : olei adipoſi ℥j , ʒj , gr. liiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥ij , ʒiiij , gr. xij : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j , ʒij , gr. xlij : ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒij, extractæ ſunt. Par-

tium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒvij, gr. xlij: in calcinatione ℥j, ʒj, gr. xlij.

Oxytriphylli folia ſapore acido grato donantur. Eorum ſuccus chartam cæruleam rubro colore tingit: cum oleo tartari miſtus effervеſcit & odorem emittit urinoſum. Exſiccata folia prunis candentibus impoſita fulminationem quandam excitant. Salem igitur eſſentialem obtinet hæc planta nitroſo-ammoniacali ſimilem cum oleo & terrâ conjunctum.

Lujula ſapore & viribus cum Acetosâ convenit. Sitim ſedat, ventriculi ardores extinguit, æſtum febrilem mitigat, ſanguinis fervorem compeſcit, bilis æſtum temperat & coercet, ſanguinem viſcidiorem & ſpiſceſcentem reſolvit, nimis diſſolutum ab acribus ſalibus exuperantibus emendat, hos ſales irretiendo. Ideò jecur refrigerare & cor roborare dicitur, & inter cardiaca, aperientia & antiſcorbutica medicamenta recenſetur. In febribus acutis, ardentibus, malignis & peſtilentialibus, necnon in ſcorbuticis affectionibus utiliter uſurpatur. Ex eâ parantur decocta, ſuccus, ſyrupus, conſerva, aqua diſtillata & extractum.

In juſculis & apozematibus refrigerantibus folia ad M. j. præſcribuntur: præſertim ubi adeſt vehementior humorum æſtus; cerebri inflammatio, delirium adſunt aut imminent: linguæ & faucium ariditas & nigredo percipiuntur, hæmorrhagiæ ſuperveniunt: tuncque ejus vis temperans & ſedativa tantillo nitri plurimùm augetur. Succus defœcatus ad ℥j. aut alteram ſolus vel cum ſuccis plantarum aperientium & refrigerantium, vel plantarum antiſcorbuticarum utiliter iiſdem in affectionibus propinatur, vel juſculis & apozematibus admiſcetur. Syrupus ad ℥j. & aqua diſtillata ad ℥vj. in julapiis

& potionibus cardiacis, temperantibus, aut antiſcorbuticis: Conſerva à ℥j. ad ℥ij. Extractum à ʒß. ad ʒj. in electuar. & bolis præſcribuntur.

℞. Succor. defæcator. Lujulæ, Acetoſæ rotundæ, Fumariæ, Beccabung. Naſturtii aquatic. Cochlear. Abſinth. Trifol. fibrin. ℔j. Syrup. Oxytriphyll. ℥j. M. F. julapium cochleatim ſumendum. In cachecticis & ſcorbuticis affectionibus. Vel

℞. Extractor. earumdem plantar. ℥ß. Vitrioli martis ℈j. Gentian. ſubtiliſſimè pulver. ʒj. Fiant pilulæ. Doſis ℈j. vel ℈ij.

℞. Folior. Lujulæ M. j. Naſturt. aquatic. & Cochlear. ana M. ij. Poma citri recentis unà cum corticibus minutim conciſis N°. ij. Contund. accuratè in mortar. marmor. cum tantillo Sacchar. Fiat electuar. antiſcorbuticum.

℞. Rad. Graminis, Fragar. ana ℥j. Cuſcutæ ℥ß. Coquantur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Sub finem coction. adde folior. Agrimon. Trifol. acetoſi ana M. ij. Fiat decoctum per cyathos tertiâ vel quartâ quâque horâ propinandum infantibus febre lentâ cum tumore abdominis cachectico laborantibus quod à G. Baglivio laudatur ſi identidem adjiciatur tinctur. Rhabarbari ℥ß. & Syrupi roſar. Solutiv. ℥j. pro decocti ℥vj.

Externè Oxytriphylli ſuccus vel aqua diſtillata aluminis momento temperata eryſipelatis & inflammationibus incipientibus utiliter admovetur pro fotu, & iiſdem os ſæpiùs colluitur ad aphthas & alia oris vitia emendanda.

LUPINUS.

Lupinus, *Off:* Lupinus ſativus, flore albo, *C. B. P.* 347. *Inſt. R. H.* 392: Lupinus vulgaris, ſemine & flore albo, ſativus, *J. B.* 2. 288: Lupinus ſativus, *Dod. Pempt.* 529. *Gerard. J. Raii Hiſt.* 906. *Tragi* 622: vulgò, *Lupin.*

E radice ferè ſingulari, lignoſâ & multis capillamentis fibratâ, caulis emergit cubitalis & ſeſquicubitalis, mediocriter craſſus, erectus, teres, aliquantulùm tomentoſus, cavus & medullâ farctus, è quo poſtquam flores in ejus faſtigio eminentes marcidi facti ſunt, alii tres ramuli infra ſpicam florum prodeunt, quorum ſinguli non rarò & alios quoque modò binos, aliàs ternos eodem proferunt modo: præſertim ſi tempeſtivè ſatus Lupinus, æſtatem calidam diuturnamque nactus fuerit. Folia nullo aut alterno ordine poſita pediculis duas treſve uncias longis innituntur, ex ſeptem plerùmque ſegmentis oblongis, anguſtis, è pediculi faſtigio eodem puncto enatis, Pentaphyllorum in modum compoſita, non ineptè flabelliformia dicta, ſeu digitatim pediculo innaſcentia, è glauco obſcurè virentia, ad margines æqualia, ſubtùs hirſutâ lanugine incanâ & quaſi argenteâ ad margines præcipuè. Horum ſegmentorum latera ſub veſperam circa ſolis occaſum contrahuntur, ipſaque inſuper ſegmenta ad pediculum terram versùs reflexa dependent. Flores in ſummo cauliculorum ſpicatim digeſti, papilionacei, candidi ſunt, pediculis brevibus. Ex eorum calyce ſurgit piſtillū quod abit in ſiliquam craſſam, latam, compreſſam, tres uncias circiter longam, erectam, fabaceis minorem, pulpoſam, ſubflavam, foris tenuiter hirſutam, intùs verò glabram, quinque vel ſex ſemina continentem majuſcula

cula, orbiculata, & nonnihil anguloſa, compreſſa, quæ & germinationis principium haud obſcurum, & quâ parte ſiliquæ adhærent cavitatem quandam velut umbilicum exiguum habent, foris albida, intùs ſublutea, & perquam amara. In calidioribus Galliæ regionibus in agris ſeritur. Semen uſitatum eſt.

Lupini ſemina plurimùm ſalis volatilis urinoſi cum oleo craſſo copioſo & terrâ non paucâ conjunctum obtinent. Saporem leguminoſum, amarũ, ingratum referunt.

Lupinorum uſus inter edulia frequens erat tempore Galeni, qui apud nos hodie nullus eſt. In aquâ dulci calidâ macerati amaritudinem deponunt, & guſtui grati redduntur. Galenus elixos cum garo & oxygaro, vel etiam ſine his ſale mediocri conditos mandi ſcribit, & fieri tunc nutrimentum ſucci craſſi, & tardè deſcendere. At ubi nativa etiamnum amaritudo manet, extergendi digerendique vim obtinent.

Tradunt authores Lupinorum ſuccum ſeu pulpamen lumbricos interficere tùm illitum, tùm addito melle linctum, tùm in poſcâ potum. Sed C. Hofmannus *L. 2°. de Medicamentis Officinalibus, Cap.* 135. §. 10. nos monet cautiores eſſe in Lupinorum uſu interno, quandoquidem Averrhoes 5 1. *Coll.* 39. hoc ſemen occidere ſcribit. Quare non oportet intùs dare, ſed foris tantùm farinã umbilico imponere cum iis quæ deducere valeant, inquit C. Hoffmannus. Quod quidem monitũ Simonis Paulli obſervatione confirmatur, qui narrat ſe vidiſſe puerum octo vel decem annorum cui mater Lupinorum pulveratorum ʒj. circiter in hauſtulo hydromellis propinaverat adversùs lumbricos juſſu

anûs cujuſdam edentulæ, paulò poſt de improviſo exquiſitiſſimis abdominis doloribus correptum, cum ventris intumeſcentiâ, reſpiratione difficili, voce tremulâ, & oculorum obſcuritate ferè ad cæcitatē. Unde hauſti veneni ſuſpicio parentes occupabat. Hæc cum advocatus S. Paulli vidiſſet, nullamque ſitim urgentem, nullam faucium inflammationem perciperet, ſtatim clyſterem lacteum Saccharo inſigniter edulcoratum præſcripſit, quo injecto, puſio liberaliter alvum graveolentiſſimam dejecit, quâ unâ excernebatur lumbricorum vivorum, mortuorum, integrorum, corruptorum ingens copia, & ſupra recenſita ſymptomata illicò ſedata ſunt. At vero ſi tanta ſit Lupinorum malitia, quî fieri potuit ut Græcis pro alimento fuerint: ita ut Galenus cibum polychreſtum eos nominet: & Plinius referat Protogenem quemdam inſignem pictorem madidis Lupinis vixiſſe dum nobilem tabulam pingeret, quoniam famem ac ſitim ſuſtineret eo legumine, ne ſenſus nimiâ dulcedine obſtrueret. Vel hanc malitiam cum ſuo amarore in aquâ calidâ macerati & cocti deponunt: vel ſymptomata adeò gravia hujuſce pueri non tam à Lupinorum pulvere amaro quàm à vermium motu vehementiori per hoc medicamentum excitato oriebantur.

Lupini foris impoſiti ex emplaſticorum genere ſunt. Eorum decoctum in fotu alphos, achoras, ſcabies, pſoras & ulcera maligna curat, partim digerendo, partim extergendo, & citrà mordacitatem ſiccando. Farina in cataplaſmatis uſurpatur, & inter farinas quatuor reſolventes à nonnullis recenſetur, Hordei nempè, Fabarum, Orobi & Lupinorum: quibus tamen pro lubitu ſubſtituuntur Frumenti, Secalis, Lentium, Fœnugræci & Lini

farinæ. Strumas & parotidas Lupini in aceto cocti diſcutiunt.

Lupini uſurpantur in Trochiſcis de Mirrhâ *Rhaſis*, & in Unguento ad vermes *Renodai*.

LUPULUS.

LUPULUS, Lupus & Lupulus ſalictarius, *Off.* Lupulus mas & fœmina, *C. B. P.* 298. *Inſt. R. H.* 535. *J. B.* 2. 151. *J. Raii Hiſt.* 156. *Camerar. Epit.* 933: Lupulus, *Dod. Pempt.* 409: Lupus ſalictarius, *Gerardi*: Lupulus 1us. ſive ſativus, 2us. ſive ſylveſtris, *Parkinſ*: Lupulus ſalictarius, ſpontaneus, & vitis ſeptentrionalium, *Lobel. Icon.* 629: Convolvulus perennis heteroclitus, floribus herbaceis, capſulis foliaceis, ſtrobuli inſtar, *Moriſon*: vulgò, *Houblon*.

Ex radicibus tenuibus & ſibi invicem variè implicatis Lupulus infirmus & humo ſe tollere vix potis cauliculos promit longiſſimos, tortiles, aſperos, anguloſos, hirſutos, concavos, purpuraſcentes, capreolis deſtitutos, perticas & alia adminicula ſtrictè & tenaciter complectentes & ſcandentes: folia è geniculis bina, adverſa, pediculis palmaribus aſperis & interdùm rubentibus adnexa, modò Mori folia imitata, integra in mucronem abeunt, plerumque trifariam aut quinquefariam diviſa, totidem mucrones oſtentantia, tùm hîc tùm illîc per ambitum ſerrata. Quæ ſpecies flores habet, ſeminibus deſtituitur. Quæ vero ſemina gerit, ſtaminibus caret. Flores in mare dicto è foliorum alis, racemoſi, cannabacei, colore herbido palleſcentes, ſtaminei, apetali, plurimis ſtaminibus & calyce pentaphyllo conſtantes, nullo ſequente fructu evaneſcentes. Fructus in fœminâ, ſtrobilorum inſtar

ſquamoſi, ex plurimis ſquamis compoſiti membranaceis, laxis, colore pallido ſeu ex viridi luteo axi communi affixis, in quarum alis naſcuntur ſemina exigua, compreſſa, ruſa, Allium redolentia, amara, calyptrâ obvoluta. In ſepibus & pratis regionum tùm frigidarum tùm calidarum vulgatiſſimus eſt. In Angliâ & in Germaniâ Lupuli, Vitium inſtar, in Lupuletis ſeruntur & coluntur magnâ curâ nec minore impensâ, depactis prælongis perticis, quas ſarmenta conſcendunt atque etiam ſuperant. Solo gaudent humidiore, lætiore, & pinguiore, benè ſtercorato. Tota planta culta lætior multò evadit, florum thyrſis foliaceis & ſquamoſis grandioribus, ſemine etiam paulò majore.

Folliculoſi ſtrobili, qui flores non raRò ſed impropriè appellantur, Auguſto & Septembri colliguntur, in furno ad id præparato exſiccantur, in ſaccos deinde congeruntur & ad cereviſiæ uſum reponuntur. Turiones vere novo erumpentes eſitantur. Folia & radices quoque in uſum medicum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex Lupuli foliorum & ſummitatum cum fructibus ℔v. per B. V. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporem herbaceum dulcem referentis, primò obſcurè ſubſalſi, deinde obſcurè ſubacidi ac tandem obſcurè acidi ℔iij, ℥xiij, ʒij. Maſſa ſuperſtes per retortam diſtillata præbuit humoris ruſeſcentis, tùm acidi auſteri, tùm alcali urinoſi ℥iij, gr. liij: humoris ruſi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒvj: olei ſpiſſi, ferè adipoſi ℥iij, ʒv: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xxxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vj, ʒij: quæ ritè calcinata in crucibulo per undecim horas reliquit cinerum albicantium ℥ij, ʒij, gr. xxx: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiiij, gr. lxvj,

extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij : in calcinatione ℥iiij, ʒvij, gr. xlij.

Lupuli folia amara ſunt. Eorum ſuccus chartæ cæruleæ colorem non mutat. Fructus ſeu ſtrobili recentes odore non ingrato præditi ſunt, & pinguedinem vel reſinam aromaticam continent nonnihil viſcidam, à quâ odor & ſapor amaricans potiſſimùm oriri videntur. Salem obtinent eſſentialem ammoniacalem, aliquantiſper nitroſum cum oleo copioſo, tùm tenui, tùm aromatico & amaricante craſſo conjunctum : unde fit ut Angelus Sala ex Lupulo ſalem eſſentialem cryſtallinum ſeu, ut vocat, tartarum extrahere non potuerit; ammoniacalis enim ſal, ſi præſertim cum multo oleo conſocietur, non in cryſtallos ſolidas concreſcit, ſed in arenulam lutoſam exſiccatus abit.

Lupuli turiones ſeu cauliculi vere erumpentes Aſparagorum modo coquuntur in aquâ, & ex oleo, ſale & aceto ſuaviter eduntur, quin & ex butyro & aliis modis parati. Alvum blandè laxant, viſcerum obſtructionibus ac præſertim hepatis & lienis infarctibus conducunt. Sanguinem fluidiorem efficiunt, hujus laticis defæcationem promovent, atque adeò ſcabiei & aliis cutis vitiis mederi cenſentur. Vulgus prima Sambuci germina ſeu gemmas turionibus Lupuli nonnunquam addit, ad purgationem promovendam, quod tamen interdùm periculo non caret, notante Conrado Bartholdo Behrens *in Selectis Diæteticis*, & choleras ſæpè periculoſiſſimas cum deliquiis animi, ſincerique ſanguinis effluxu inducit.

Fructuum ſeu ſtrobilorum Lupuli uſus notiſſimus eſt toti orbi, ad condiendam nimirùm cereviſiam, ne citò aceſcat aut corrumpatur, & ut ſale ſuo volatili & oleo aromatico eandem à ſitu conſervent,

farinaceum ac lentum gluten attenuent, perque vias urinarias deducant. Inſignem amarorem ei communicant, qui tamen ætate paulatim evaneſcit, cereviſiâ interim vinoſum ſaporem vetuſtate contrahente.

Ejuſmodi cereviſia Lupulata ſalubrior exiſtimatur & ſapidior: viſcerum obſtructiones aperit, urinas pellit & menſes. Citò tamen caput afficit, inebriat, ac ſomnolentiam, imò incubum inducit, eòque certiùs quò cereviſia majori quantitate Lupuli referta, amariorque eſt, & Lupulus ipſe conſtitutus fuerit. C. B. Behrens enim obſervat *in Selectis Diæteticis*, Lupulum juxta diverſa loca variare, circa Iſenacum in Thuringiâ creſcere exedentis amaritiei ſecùs ac Brunſvicenſem qui ſuavior eſt.

An verò Lupulata cereviſia calculo renum & veſicæ atterendo & expellendo conducat, an è contra ad ejus generationem & concretionem faciat, à nonnullis ambigitur. Qui adversùs calculum eam commendant, eo argumento nituntur, quòd Lupulus diureticus ſit & calidus. Qui uſum ejus in calculo damnant, ſententiam ſuam experientiâ ſuffulciunt, quâ teſte, cereviſiæ Lupulatæ, quæ apud Anglos Biera dicitur, uſu, calculoſorum paroxiſmi exacerbantur: qui è contra Alæ, ſeu cereviſiæ cui Lupulus non fuit incoctus, potu leniuntur & mitigantur: præterea ex quo Lupuli in cereviſiâ uſus apud Anglos introductus eſt, calculum apud eos epidemicum factum eſſe, multòque plures quàm olim infeſtaſſe clamitant. Joannes Raius illis potiùs aſſentitur qui uſum ejus in cereviſiâ probant & commendant. Inde enim ſalubriorem fieri, ventriculo gratiorẽ & cibo concoquendo utiliorẽ aſſerit. Nec obſtat, inquit, quod cereviſiæ Lupulatæ po-

tus calculoſis interdicatur, Alæ verò præſcribatur à Medicis. Illud enim fit ad paroxiſmos leniendos, cui uſui Ala ob lenitatem & lubricitatem ſeu lævorem ſuum conducit, non verò ad morbum eradicandum, ejuſve cauſam tollendam. Falluntur autem, pergit idem autor, qui calculum epidemicum factum, ex quo Lupuli in cereviſiâ uſus introductus eſt, exiſtimant. Nam quamvis Lupulus frequentioris hodiè uſûs ſit in urbe Londino quàm unquam antehac fuerit, pauciores tamen inibi nunc dierum quàm ſuperiore ſæculo, calculo laborant, ut ex accuratis D. Graunt obſervationibus patet. Quod ad calculum attinet, putamus liquores illos fermentatos ſpirituoſos generationem ejus in corpore humano promovere, lympham ſeu ſanguinis ſerum inſpiſſando & ad lapideam uſque duritiem coagulando. Quod experientiâ unicuique patebit, ſi ſanguinis ſerum in ſpiritum vini aut ardentem cereviſiæ ſpiritum infundatur, quod ſtatim concreſcit ſicut albumen ovi ignis calore coctum, ac tandem prorſus indureſcit. Inſuper obſervare licet eos qui vino indulgent & merum aſſiduè bibunt, perſæpè calculo & podagrâ vexari, quorum morborum eadem cauſa, eadem materia eſſe videtur, ideoque non raro in ſe mutuò tranſmutantur. Unde & aquæ potatores huic morbo minùs obnoxios eſſe arbitramur: & ad calculum præcavendum plurimùm conducere opinamur, ſi jejuno ſtomacho largior ſit aquæ potus, quo renes & uretheres inundentur & proluantur: ita enim & meatus omnes urinarii dilatantur, & arenulæ unà eluuntur.

Lupuli folia ſicut turiones & ſtrobili aperiunt, abſtergunt, & roborant, ciborum concoctionem juvant, viſcerum obſtructiones lienis præſertim tollunt, urinas pellunt & alvum laxant. In malo

hypochondriaco, ſcorbuto, adverſus diuturnas febres, ſcabiem & alia cutis vitia, in ſero lactis aut juſculis alterantibus cum vel ſine Fumariâ incocta commendantur. Succus adhuc valentior eſt & bilem ac pituitam per alvum educere dicitur.

℞. Carnis vitulinæ ℔ß. Radic. Lapathi ſylveſtris & Bardan. major. lotar. & taleolatim ſectar. ana ℥j. Coque in ℔iij. ad ℔ij. tùm adde turionum vel conor. & ſummitatum Lupul. Fumar. ana M. ij. Bull. per horæ quadrantem pro duobus juſculis manè & ſerò hauriendis adverſus ſerpigines, herpetes & alia cutis vitia.

Externè inſignis eſt Lupuli uſus, obſervante S. Paulli in ſedandis & mitigandis partium externarum doloribus, in ſubluxationibus & tumoribus œdematoſis, itemque contuſionibus membrorum: necnon in podagricis paroxiſmis quos fotu cum Cereviſiâ coctus ſedat.

Robertus Boyle *De utilitate Philoſophiæ Experimentalis*, ſequens pericarpium ad febrem quotidianam fugandam commendat.

℞. Salis marini, turionum Lupuli recentium ana M. ij. Uvar. corinthiacar. ℥iij. Probè contuſa mixta, & in maſſam redacta carpis applicentur.

Semen Lupuli ʒß. pondere pulveratum vermes enecare dicitur.

Radicibus Lupuli vis aperiens & ſudorifera tribuitur. Carolus Cluſius author eſt *L.* 1°. *rarior. Plantar. Hiſt. cap. ultimo, p.* 126. vulgum & vetulas Salmanticenſes Medicinam Empiricam factitare ſolitas, ad curandam alopeciam à lue venereâ ortam hâc ratione Lupuli radicibus uti.

Ejus radices pondere libræ unius probè lotas & à ſordibus repurgatas per noctem in aquæ libris octo macerabant: poſtridie in illâ ipsâ lento igne ad ter-

tiæ partis conſumptionem coquebant, vel etiam ad mediam partem, ſi vehemens eſſet alopecia. Decoctionem ſervabant in uſum. Ejus ℥viij. manè ægris jejunis propinabant, deinde ſtragulis injectis ſudorem provocabant. Addebant interdùm Apii ſive Selini hortenſis duas aut tres uncias, & Graminis aliquot radices, & paſſas uvas à gigartis mundatas.

Lupuli turiones vel ſummitates uſurpantur in ſyrupo de Lupulo dicto, in ſyrupo de Cichor. comp. *Ph. Regiæ Charas*, & in ſyrupo Byzantino ſimplic. *Meſuæi.*

MAJORANA.

MAJORANA duplex in Officinis noſtris uſurpatur, Majorana vulgaris & Majorana nobilis.

MAJORANA, Majorana vulgaris ſeu major, *Off:* Majorana vulgaris, *C. B. P.* 224. *Inſt. R. H.* 199. *J. Raii Hiſt.* 538: Majorana majori folio ex ſemine nata *J. B.* 3. *p.* 2. 241: Majorana ſive Marum, *Dod. Pemp.* 270: Amaracus, *Matthiol. Fuchſ. Lugdun*: Sampſucus ſive Amaracus, Latinis Majorana, *Cordi*: Majorana vulgaris æſtiva, *Parkinſ:* vulgò, *Marjolaine.*

Ex radicibus tenuibus aſſurgit humilis & fruticoſa hæc ſtirps palmaris aut etiam dodrantem alta, cauliculis ſive ſurculis tenuibus, lignoſis, plerùmque quadratis, ſubhirſutis & tantillùm rubentibus, in plures alas diviſis, circa quas folia naſcuntur ex adverſo poſita, Origani vulgaris formâ ſed longè minora, incanâ lanugine obducta, odore fragrante, ſapore acriuſculo, ſubamaro, aromatico & grato. Circa caulis ramorumque faſtigium ex foliorum alis imbricatæ ſpicæ oriuntur ſeu capitula quàm in

Origano rotundiora, denſiora, breviora, ex quaterno foliorum ſquamatim poſitorum ordine conflata. Ex earum hirſutarum ſquamarum ſinu prodeunt perpuſilli flores albicantes, monopetali, labiati, quorum labium ſuperius ſurrectum eſt, ſubrotundum, bifidum, inferius verò tripartitum. Ex calyce autem ſurgit piſtillum poſticæ floris parti infixum, & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina minuta, ſubrotunda, rufa, in capſulâ quæ calyx floris fuit recondita. In calidis Galliæ-provinciis ſpontè naſcitur. Hîc in hortis colitur.

Majorana nobilis, Majorana gentilis, Majorana tenuifolia, *Off*: Majorana tenuifolia, *C. B. P.* 224. *Inſt. R. H.* 200. *J. R. Hiſt.* 538: Majorana tenuior & lignoſior, *J. B.* 3. *P.* 2. 241.

Hæc à vulgari in eo tantùm differt, quòd ſit foliis tenuioribus & fragrantioribus. In hortis colitur. Utriuſque Majoranæ folia & ſummitates floridæ in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex plantæ floridæ, demptis radicibus, ℔v. per vaporarium diſtillatis prodierunt humoris primò turbidi, lacteſcentis ob olei eſſentialis portionem aliquam cum phlegmate conjunctam, odore & ſapore plantam virentem gratè referentis, obſcurè ſalſi, & obſcurè acidi, deinde inodori, manifeſtè acidi magis ac magis impensè ℔iij, ℥xv, ʒiiij. Maſſa reſidua per retortam diſtillata præbuit humoris rufeſcentis empyreumatici, manifeſtè & impensè acidi, auſteri & ſubſalſi ℥j, ʒvj: humoris rufi, alcali urinoſi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒv, gr. xxxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. lxij, olei tùm eſſentialis fluidi, tùm craſſi fœtidi & adipoſi ℥ij, ʒvij, gr. lxj. Maſſa nigra ſuperſtes pendebat ℥v, ʒvj:

quæ per horas 16 in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒij, gr. xxiiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xxij, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, gr. lvij, in calcinatione ℥iij, ʒiij, gr. xlviij.

Majorana ſalem eſſentialem obtinet ammoniacalem cum multo oleo tùm tenui aromatico odoratiſſimo, tùm ſpiſſo empyreumatico craſſo conjunctum.

Partibus tenuibus, ſalinis, oleoſis, aromaticis & activis pollet. Cibis non ſolùm pro gratiâ conciliandâ additur, ſed etiam ad eorum flatulentiam emendandam, aut eorum concoctionem faciliorem efficiendam, iis præſertim qui flatus generant ut Piſis, Fabis, Phaſeolis & piſcibus. Humores craſſos & viſcidos digerit & attenuat. Partium fibras torpidas & languidè oſcillantes excitat, inertium ſpirituum diſtributionem juvat, ſanguinis motum fermentativum vividiorem efficit. Cerebri nervorumque meatus flaccidos & laxè ſubſidentes reſtituit & aperit. Auxiliatur cerebri & capitis frigidis morbis quovis modo aſſumpta. Valet ad pectoris vitia: ſtomacho utilis eſt: & ad uteri flatus cæteroſque ejuſdem frigidos morbos confert. Urinas & aquoſos humores ducit, menſes provocat. Jecinoroſos & lienoſos juvare dicitur. Cum cæteris aromaticis uſurpatur in affectibus capitis & nervorum, paralyſi, apoplexiâ, vertigine, artuum tremore, ſpaſmis & atoniâ fibrarum nervearum, ac ſpeciatim in catarrhis. Præ cæteris commendatur in coryzâ & in olfactûs læſionibus. Hartmannus *in Praxi Chymiatricâ*, *p.* 111. aſſerit in Majoranâ deliteſcere perfectum arcanum pro olfactu abolito.

Ejus pulvis ad ℈j. aut ʒß. cum marmeladâ florum Aurantiorum quotidie manè jejuno ventriculo

tanquam expertiſſimum in epilepſiâ remedium à nonnullis exhibetur, teſte Roderico à Fonſeca *Tom. 2°. Conſilior. Medic.* 80. Aqua diſtillata Majoranæ inter aquas cephalicas & nervinas recenſetur, & aquas & ſpiritus cephalicos & nervinos, tùm internè, tùm externè adhibendos ingreditur.

Externè contuſa vel pulveriſata errhinum eſt optimæ notæ. Quin & ejus folia recentia inter digitos parùm trita & naribus immiſſa ſternutamenta excitant, & caput ita purgant. Idem præſtant ejus aqua diſtillata, vel infuſum naribus attracta. Nicolaus Cheſneau Medicus Maſſilienſis ſequens errhinum à ſe ſæpiùs expertum in cephalalgiâ commendat.

℞. Radic. Hellebori albi ʒß. folior. Majoranæ pug. ij. Decoquantur in aq. ℥vj. ad conſumptionem tertiæ partis; ore aquâ pleno utere, naribus attrahendo, ex decocto parùm calido in volâ manûs poſito: in dolore atroci, levem enim exaſperat.

Aqua Majoranæ diſtillata catarrho plurimùm confert, affirmante S. Paulli, ſi loco errhini, ore priùs ſimplici aquâ vel vino repleto, volæ ſeu cavæ manui infuſa, compreſsâ alterutrâ nare, alterâ exhauriatur: quo errhino ſummâ cum laude Fabricius ſocer ejus in principe Walenſteinio uſus fuerat.

Ex eâdem herbâ exſiccatâ cucuphæ adversùs catarrhos & frigidas capitis affectiones cum cæteris cephalicis pulveribus parantur.

℞. Folior. Majoranæ, Salviæ, Roriſmarini, Betonicæ, ſummitatum Lavandulæ & Stœchados, Radic. Iridis Florent. & Calam. aromatic. ana q. l. Fiat pulvis, ex quo fiat cucupha interpuncta, excipiendo hunc pulverem pauco Goſſy-

pio & includendo in panno ſericeo, qui pileo aſſui poteſt vel in formâ calanticæ geſtari, præſertim hyeme.

De horum cephalicorum medicamentorum utilitate in capitis affectionibus nonnulli dubitant. Verùm ſæpiſſimè capitis dolores & affectiones ex pericranio tantummodò affecto pendent: tuncque cephalica hæc externa maximè juvant. Nec minoris ſunt utilitatis eadem medicamenta in illis affectionibus quæ à causâ internâ pendent. Si enim attendamus ad vaſorum ſanguineorum communicationes, nullus dubitationi erit locus quin cum ſanguine tenuiores horumce medicamentorum partes tandem ad interiora cerebri pervenire poſſint, ibique obſtructiones reſerare & prolapſum fibrarum tonum reſtituere valeant.

Ex Majoranâ exſiccatâ oleum eſſentiale diſtillatur fragrantiſſimum, quod ſi novâ diſtillatione rectificetur, multùm adhuc reſinoſæ fæcis poſt ſe relinquit, obſervante Frederico Hoffmanno Profeſſore Hallenſi. Hoc oleum maximè conducit in affectionibus paralyticis & nervinis, tùm internè ad guttam unam aut alteram exhibendo cum Saccharo miſtum ſub elæoſacchari formâ, tùm externè eo nucham & ſpinam dorſi inungendo. Vertici quoque capitis illitum reſtaurare olfactum amiſſum Ettmullerus ſcribit. Familiare eſt malum infantibus ut nares obſtruantur, difficulter reſpirent, & in lacte ſugendo impediantur: cui incommodo oleum Majoranæ, narrante Ettmullero, externè naribus illitum, pro reſolvendo muco egregiè ſuccurrit vel ſolum ubi mitiùs, vel mixtum cum oleo Irino & infuſo Nicotianæ, ubi valentiùs operari debet. Internè autem tutò non attrahi aut immitti debet propter acrimoniam. Balſamum Majoranæ paratur ex

Majoranâ viridi in axungiâ porcinâ ſæpiùs infusâ & ex ejuſdem olei eſſentialis guttis aliquot inſtillatis. Hoc à S. Paulli plurimùm commendatur in catarrho & coryzâ, ſi eo pinnæ narium & μεσόφρυον inungantur. Eodem quoque nucha temporaque cùm in modò dicto affectu, tùm in aliis frigidis capitis affectibus utiliter inungi ſolent. Oleum eſſentiale Majoranæ in balſamorum apoplecticorum præparatione uſurpatur.

℞. Olei nuc. moſchat. ℥ß. oleor. eſſential. Majoranæ, Lavandulæ, Rutæ, Thymi ana gutt. iiij. olei Cinnamom. gutt. vj. olei Succin. gutt. x. M. F. balſamum.

Majorana uſurpatur in pulvere cephalico, pulvere ſternutatorio, decocto cephalico, ſyrupo de Artemiſiâ, & in aquâ apoplecticâ Pharmacop. Regiæ *Charas*.

MALVA.

INTER plures Malvarum ſpecies tres potiſſimùm in officinis uſitatæ ſunt, ſcilicèt, Malva vulgaris flore majore, Malva vulgaris flore minore, quæ indiſcriminatim uſurpantur, & Malva roſea.

MALVA vulgaris, Malva vulgaris flore majore, *Off*: Malva vulgaris, flore majore, folio ſinuato, *J. B.* 2. 949. *Inſt. R. H.* 95: Malva ſylveſtris, folio ſinuato, *C. B. P.* 314. Malva ſylveſtris, major, *Tabern. Icon.* 768: Malva erratica 2ª. vel Malva equina, *Brunsfels*: Malva vulgaris, *Parkins. J. Raii Hiſt.* 599: Malva ſylveſtris, *Gerardi*: Omnimorbia *nonnullis*: vulgò, *Mauve*.

Radix ei ſimplex eſt, alba, paucis fibris capillata, altè in terram deſcendens, ſapore dulci & viſcido prædita: caules ſeſquicubitales & altiores, ex eâdem radice plures, teretes, hirſuti, medullâ far-

cti, ramoſi, minimi interdum digiti craſſitudine ferè. Folia ſingulatim per intervalla caules veſtiunt, pediculis prælongis inſidentia, ſubrotunda, ima, nonnihil laciniosa, in caulibus magis laciniata, brevi & vix conſpicuâ lanugine hirſuta, atrovirentia, in ambitu crenata. Flores ex alis foliorum exeunt plures ſimul, pediculis longis, tenuibus, hirſutis innixi, ampli, monopetali, campaniformes, patentes, in quinque ſegmenta cordata ad imum ferè uſque diviſi, purpurei, ſaturatioribus lineis ſtriati, & nonnunquam colore albo variantes. Ex floris fundo emergit tubus pyramidatus ſtaminibus purpuraſcentibus onuſtus: calyce ſuſtinetur duplici. Interior quinquepartitus arctè connivet & quinque lineas eminentes oſtendit. Exterior tripartitus eſt. Ex calycis fundo ſurgit piſtillum infimæ floris parti tuboque infixum, quod deinde abit in fructum planum, orbiculatum, placentæ umbilicatæ ſeu caſeoli formam referentem, calyce involutum, conſtantem ex plurimis ſeminibus reniformibus, ſingulis capſulâ ſuâ membranaceâ peculiari cinctis axi fungoſo & ſtriato ita cohærente ut ſingulæ hujus axis ſtriæ capſulam ſuam quaſi articulatione quâdam excipiant. Juxta ſepes, ſemitas & in locis incultis & ruderatis ſpontè creſcit. Folia, flores & ſemina uſitatiſſima ſunt.

MALVA vulgaris flore minore, *Off*: Malva vulgaris, flore minore, folio rotundo, *J. B.* 2. 949. *Inſt. R. H.* 95: Malva ſylveſtris, folio rotundo, *C. B. P.* 314: Malva ſylveſtris, minor, *Tabern. Icon.* 769. *Parkins. J. Raii Hiſtor.* 599: Malva ſylveſtris repens pumila, *Lobel. Icon.* 651: vulgò, *Petite Mauve.*

Hæc omnibus ſuis partibus præcedente minor eſt. Radix non minùs altè in terram deſcendit, ita ut

difficulter extirpetur. Caules tenuiores, infirmiores & in terram reclinati, hirſutiores etiam, verùm lanugine brevioti: medius tamen non rarò erigitur. Folia minora, rotundiora, quæque in ſummis caulibus ſunt minùs laciniata, præterea nigricant magis & canitiem quamdam oſtendunt. Verùm præcipua differentia eſt in floribus qui multò minores ſunt, & ex pallidâ purpurâ albicantes, purpureis lineis ſtriati. Non minùs frequens eſt præcedente, & in eiſdem locis proveniens. Indiſcriminatim cum præcedente ad uſum medicum legitur. Earum radices, folia, flores, ſemina uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & radicum Malvæ vulgaris recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ferè inſipidi & inodori, obſcurè acidi ℔j, ℥ix, ʒj, gr. lx: humoris limpidi, manifeſtè acidi, obſcurè ſubauſteri ℔ij, ℥xij, ʒvij, gr. xxxvj: humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo impręgnati ℥j, ʒiij, gr. xxxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xlviij: olei ℥ij, gr. xlij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥iiij. & denſa erat: quæ ritè calcinata reliquit cinerum leucophæorum (*gris de ſouris*) & denſiorum ℥j, ʒvij, gr. xxvj: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒvj, gr. lxij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒj, gr. lxvj: in calcinatione ℥ij, gr. xlvj.

Malvæ ſuccus chartam cæruleam non mutat, nonnihil glutinoſus eſt, & ſaporem herbaceum fatuum tantummodò refert. Salem eſſentialem obtinet ammoniacalem cum oleo copioſo & uberiori phlegmate ita conjunctum ut mucaginem ſimul conſtituant quæ igne in analyſi deſtruitur. Attamen ab eâ mucoſâ ſubſtantiâ Malvæ præcipua virtus pendet.

Malvæ in re alimentariâ frequens olìm fuit uſus, & primùm penè locum in menſis obtinuit quæ hodiè eviluit, culinis exulat & ad Pharmacopœorum officinas prorſus relegatur. Pythagoras dixit Malvæ folium ſanctiſſimum, referente Æliano *variæ hiſtoriæ l: 4°. cap. 17°.* Apud veteres in quotidiano penè uſu erat ut exonerarent ventrem; quâ de cauſâ & græcis μαλάχη ἀπὸ τοῦ μαλάσσειν ab emolliendo. Unde Martialis l. 10.

Exoneraturas ventrem, mihi villica Malvas
Attulit, & varias quas habet hortus opes.

Galenus ſcribit nutrire Malvam mediocriter; & ſi trium iſtorum olerum, Betæ, Lactucæ, & Malvæ ſuccus comparetur, deprehendi ait, Betæ quidem tenuium eſſe partium, & abſtergendi virtute donatum: Malvæ autem craſſum magis & lentum: Lactucæ inter utrumque medium. Priſci non tantùm coctam comedebant Malvam, ſed etiam crudam in acetariis cùm Lactucâ: & adhuc apud nos nonnulli vere novo cymas & cauliculos Malvæ, Aſparagorum more, ex oleo & aceto primâ menſâ manducant, ut venter fluidus evadat, ſed caveant ne ſicut Cicero ab illis decipiantur. Scribit enim *l. 7°. Epiſtolar. Epiſtolâ ad Gallum*, ſe à Malvâ deceptum, quoniam ejus eſus alvi profuſionem concitaſſet.

Utraque Malva indiſcriminatim uſurpatur; humectat, emollit, lenit dolores, urinæ acrimoniam mitigat & alvum blandè laxat. Inter quatuor herbas emollientes communes primum locum tenet: ſunt que Malva, Althæa, Viola nigra & Acanthus ſeu Branca urſina: quibus adhuc aliæ quatuor minoris famæ nonnunquam adjunguntur, Mercurialis nempè, Parietaria, Sicla vulgo Beta, & Atriplex. Omnium ſiquidem uſus æquè celebratur in deco-

ctis enematum & cataplaſmatum emollientium parandis. Galenus obſervavit Malvam minùs quàm Lactuca refrigerare, quod obſervare licet, inquit, ſi ex ambobus viciſſim oleribus cataplaſma ad calidum quempiam affectum, quale eſt eryſipelas, componas; id quod factitare conſueverunt, molliuſcula folia perquam diligenter tundentes, donec ad lævorem exactiſſimum redacta ſint. Tum namque cognoſces Lactucam manifeſtò refrigerare, Malvam verò modicum & quaſi tepidum quemdam calorem obtinere. Reipsâ analyſi in Lactucâ ſal eſſentialis nitroſus deprehenditur, in Malvâ verò ammoniacalis.

Malvæ ſuccus ad ℥vj. vel ℥viij. utiliter exhibetur in viſcerum inflammationibus, melancholicis, maniacis & mulieribus ægrè parturientibus, teſte Matthiolo. Foliorum decoctum vel aqua diſtillata aſſiduè pota in internis febrium ardoribus, peripneumoniâ, pleuritide, plurimùm conferunt, dyſenteriam mitigant, in renum, veſicæ & matricis inflammationibus & abſceſſibus, dyſuriâ, ſtranguriâ, utilia ſunt. Grulingius *in praxi* decoctum vel aquam foliorum Malvæ ad ℥iij. cum ſyrupi violacei ℥jß. urinæ ardorem & acrimoniam mitigare & reſtinguere illicò primâ doſi aſſerit. Quo remedio Foreſtus ſemetipſum dyſuriâ laborantem curaſſe teſtatur. Florum Malvæ infuſum in aquâ, Theæ ad inſtar, quotidie manè ad ℔j. epotum à D. Chomel *in plantar. uſual. hiſt.* tanquam expertum remedium in dyſuriâ inveteratâ proponitur. Conſerva ex Malvæ floribus parata ab Amato Luſitano *cap. 6°. curation.* 58 & ab Hochſtetero *in decad. 6°. cap. 2°. Scholio* in ſtranguriâ, dyſuriâ & aliis affectibus urinariis, uti & pectoris ægritudinibus plurimùm laudatur. Foliorum & radicum cum Fœniculo &

Anetho decoctum lactitantibus copiam lactis affert. Folia, flores & radices in juſculis & apozematibus temperantibus & emollientibus utiliter præſcribuntur. Syrupus è ſucco foliorum Malvæ & conſerva ex floribus præparata adversùs calculoſorum dolores commendantur.

Malvæ radicum vel ſeminum decoctum ex aquâ aut lacte per aliquot dies potum calidam tuſſim tollit, pulmonis exulcerationi medetur, & adversùs phthiſim commendatur. In clyſteribus adeò frequens eſt Malvæ uſus ut vix ac ne vix quidem ventrem emolliens ac dolores inteſtinorum, renum, veſicæ, uteri mitigans clyſter præſcribatur, in quo Malva primas non occupet.

Parantur quoque ex ejuſdem foliis fotus, & cataplaſmata externis partibus imponenda, ad dolores ſedandos, inflammationes compeſcendas, humores acres temperandos, exaſperata lubricanda, tumores duros diſcutiendos, emolliendos, reſolvendos, & abſceſſus maturandos & ad ſuppurationem perducendos. Coquuntur ex aquâ vel lacte. Sæpe adeps puriſſimus vel olea cum foliorum expreſsâ pulpâ conſociantur.

℞. Radic. Althææ minutim ſectar. ℥ij. Foliot. Malvæ, Biſmalv. Violar. & Acanth. ana M. ij. Seminum Lini & Fœnu-Græci ana ℥j. Flor. Chamæmel. & Melilot. ana M. j. Decoquantur in aq. comm. q. ſ. Decocto effuſo, cætera contundantur & pulpa per ſetaceum trajiciatur. Unicuique hujus pulpæ libræ addi poteſt axungiæ porcin. vel unguenti de Althæâ ℥ij. vel olei Lilior. aut Chamæmel. ℥j. & coquendum iterum ad cataplaſmatis conſiſtentiam.

In tineâ & ulceribus capitis, ſiccâ cruſtâ, decoctum Malvæ pro lotione capitis ſingulariter com-

mendatur. Ettmullerus hoc decoctum fieri jubet in aquâ paululùm acuatâ cum lixivio acri, aut urinâ ſanâ. Si verò tinea ſit humida, & achores ſint manantes, tùm coquitur Malva cum Piſis in aquâ ſimplici vel cereviſiâ. Alii unguentum ſeu linimentum parant ex Malvâ ejuſque radice ſubactâ cum butyro maiali non ſalito, & additâ paucâ camphorâ, & fit elegans linimentum, aſſerente eodem Ettmullero ad loca tineâ & achoribus affecta detergenda.

Malvæ folia uſurpantur in ſyrupo de Althæâ Ph. Regiæ *Charas*: ſemina in ſyrupo de Hyſſopo *Meſuæ*, Jujubino *ejuſdem*, Trochiſcis *Gordonii*, Looch ſano Pharmacop. Reg. *Charas*.

Malva roſea, *Off*: Malva roſea, folio ſubrotundo, *C. B. P.* 315: Malva roſea ſive hortenſis, *J. B.* 2. 951. *J. Raii Hiſtor.* 600: Malva arborea ſive hortenſis, *Tabern. Icon.* 765: Malva hortenſis, flore ſimplici, *Eyſtetens*: Haſtula regia, *Geſner. horti* cui & Malva Romana: vulgò, *Roſe d'Outremer* ou *Tremier*.

Ex radice longâ, albâ, lentum mucorem remittente, non alium quàm Malvæ ſylveſtris ſaporem referente, aſſurgit ad arbuſculæ magnitudinem, ſtipite craſſo, ſolido, hirſuto, ramis aliquot brachiato. Folia alternatim longis mediocriter & lanuginoſis pediculis ex caule oriuntur, ſingula, lata, infima & primùm erumpentia rotunda, ſuperiora in caule anguloſa, quinque ferè aut ſeptem interdùm diviſuris inſecta, in ambitu crenata, ſuprà obſcuriùs virentia, infrà albidiora, utrinque piloſa, ſupernè tamen in nonnullis adeò brevi lanugine ut vix diſcerni poſſit: ex quorum alis flores emicant, nunc ſinguli, nunc bini ternive, pediculis brevibus, ſucceſſivè plures, roſæ vulgaris magnitudine, monopetali, campaniformes, patentes,

& in quinque partes profundè uſque ad imum ferè diviſi, colore vel rubro, vel puniceo, vel ſaturo ſanguineo, vel carneò vel albo, interdùm luteo, iique modò ſimplices, medium occupante cono apiculis ſubluteis & purpuraſcentibus prædito: modò multiplici petalorum fœtu luxuriantes. Inſident autem hi calyci geminato, canâ lanugine pubeſcenti. Fructum poſt ſe relinquunt in paſtilli formam compreſſum & Malvæ ſylveſtris ſimilem, ſed majorem. In hortis ſeritur. Flores uſitati ſunt.

Ipſa planta, inquit Ettmullerus, minùs temperata eſt quàm ejus flores, rubri præſertim, qui blandè ſunt adſtrictorii, & ob hanc cauſam à Paracelſo inter vulneraria relati. Gargariſma ex his floribus cum lacte paratum à S. Paulli commendatur pro tonſillis malè habentibus, ut magnæ efficaciæ remedium. Et ab Ettmullero laudatur hoc gargariſma anodynum in inflammationibus tonſillarum, anginâ, & faucium exulceratione. Quinetiam iidem flores exſiccati, pulveriſati, & cum melle deſpumato & aluminis tantillo miſti, ac gingivis illiti efficaciſſimum præbent remedium, affirmantibus iiſdem S. Paulli & Ettmullero, adversùs oris gingivarumque corroſionem & laxitatem ſcorbuticam.

MALUS.

MALORUM nomine fructus omnes molli tunicâ veſtiti intelliguntur, ex quibus Poma præcipuè commendantur. Quin & Pomum etiam generale nomen eſt, cujus ſignificatio latiùs patet quàm Mali: nonnulli enim nucem etiam hoc nomine complectuntur. Alii tamen nucem à Pomo ita diſtinguunt, ut Pomum ſit quicquid foris habet quod edendo eſt, durum intus includit: nux quicquid fo-

ris duriore corio tegitur, intus habet quod edendo eſt.

Malus autem ſive Pomus vulgò *Pommier* arbor eſt notiſſima cujus duo genera diſtinguuntur, ſativum unum, & agreſte. Malus ſativa iterùm in duo genera dividitur, majorem nempe & minorem. Major ad arboris mediocris magnitudinem aſſurgit, minor verò vix arbuſculæ altitudinem ſuperat. Eorum fructus Malum ſive Pomum dicitur.

Malus ſativa, vulgò *Pommier cultivé*, arbor eſt magis patula plerùmque quàm alta: cortice ſcabro, ſæpe muſcoſo obtecta, foris cinereo, intùs flavo ac lævi potius quàm aſpero, materie albâ vel candicante, fragili, mediocriter durâ & variis utenſilibus parandis atque ad torni artificium haud incommodâ: radice non valde multâ, nec admodùm profundâ, ſed in ſummo ferè terræ obhærente. Folia ex rotundo oblonga, vel obtuſa, vel acuminata, infernè villoſa magis quàm supernè, præſertim nova, in ambitu crenata, alternatim poſita. Flores ſimul multi, ex brevibus tomentoſis pediculis, ſuaveolentes, roſacei, ſinguli quinque petalis candidis vel purpuraſcentibus, in orbem poſitis conſtantes, apicibus in medio ſubflavis, & calyce viridi quinquepartito, qui deinde abit in fructum carnoſum, ferè globoſum, plerumque utrinque umbilicatum, in quinque loculamenta diviſum, ſeminibuſque fœtum calloſis & oblongis. Hic fructus Malum dicitur, magnitudine & figurâ varius: quippe alius rotundus, alius turbinatus, quidam anguloſus. Sunt etiam qui ad pugni gemini magnitudinem accedunt, ſunt & parvi & mediocres, tunicâ omnes contecti vel pallidâ, vel flaveſcente, interdum rubrâ aut ex toto aut ex parte, rariùs ſubcinereâ, aut ad glaucum vergente, cui caro ſeu pulpa ſubeſt mitis, odorata

in maturis, in immaturis & ſylveſtribus durior: ſapore vel dulci, vel ſubacido aut vinoſo, vel acido dulci: in ſylveſtri, auſtero atque acerbo. Pediculo ſuo unuſquiſque adhæret, eo ipſo longitudine & craſſitudine diverſo, è parte infernâ, atque utplurimùm cavatâ, rariùs prominente emerſo, in cujus oppoſito, parte nimirùm supernâ, eſt id quod πυθμένα quidam vocant ex Polluce, alii ὄμφαλον umbilicus ſeu cavitas quædam, cui inutile floris reſiduum inſidet. In ipſo fructûs meditullio, ſeu volvâ Scribonio dictâ, ſemina latitant oblonga, alterâ parte obtuſa, alterâ acuta, quâ petiolum ſpectant, intùs latentia, per maturitatem nigra, membranis quibuſdam cartilagineis, ceu parietibus intergerinis ſejuncta, ita ut ſingula in ſingulis latitent cellulis, interdùm etiam gemina, quorum medulla candida, ſapore ſubdulci.

Mali unam duntaxat ſpeciem J. Raius agnoſcit. Infinitas quæ feruntur ſpecies, varietates tantùm eſſe exiſtimat, accidentibus quibuſdam, magnitudine, figurâ, matureſcendi tempore, differentes, quæ ſationi originem ſuam debent: cùm ex ſeminibus ſatis novæ in dies exoriantur. Nonnihil varietatis quoque ex inſitione emergit, quâ nempè ſuccus ex acerbo aut acido in mitem mutatur.

Amat quævis ferè loca Malus, ſi ferventiora excipias, ſed maximè temperata aut etiam humidiora, non tamen frigidiſſima. Rara eſt in interiore Italiâ & Gallo-provinciâ ob cœli fervorem. A Normannis ob potum quem ex ejus fructu parant præcipuè celebratur & ſeritur diligenter.

Mala ſeu Poma apud nos ſecundas menſas toto ferè anno inſtruunt. Eorum, ut diximus, plures ſunt differentiæ, quas hîc recenſere operoſiſſimum & inutile foret. Quaſdam tantùm apud nos uſitatiores indicabo.

Mala Paradiſiana *Ruellii de natura ſtirp.* 251 ; Poma ſeu mala præcocia, *Tabern. Icon.* 998 : vulgò, *Pommes de Paradis* : præparva ſunt, melleâ dulcedine, præcoci celeritate quaſi vernâ, & omnium ferè Pomorum fugaciſſimâ. Alia fructu ſunt candido, alia fructu rubro.

Poma Rambura *Ruell. de n. ſtirp.* 251 : vulgo, *Pommes de Rambour* : prægrandia, rotunda, callo fragili, tenero, mirâ & ſuavitate guſtûs & teneritudine, ita ut in ore fruſta liqueſcant, ſed ut fugientia diu ſervari non poſſunt. Facilè ad prunas aſſantur, & ægris potiſſimùm deſtinantur.

Poma Capendua, *Ruell. de n. ſtirp.* 251 : Poma Capenduta, Curtipendia ſive Curtipenda, *Carol. Steph. Præd. ruſtic.* 147 : Mala Ceſtiana quibuſdam, *Lugd.* 286 : Mala Curtipendula dicta, *J. B.* 1. 21 : vulgò, *Pommes de Courpendu* ou *de Capendu* ou *Pommes de Bardin.* Sic dicta ſive quod brevi pendeant pediculo, ſive Carpendula ἀπὸ τȣ̃ καρπȣ̃ à fructu ut vult Lud. Duretus, quòd inter fructus primas teneant : magnitudine mediâ, colore alia griſeo, alia rubro, alia rufa, alia dura, odoratu ſuavia, ſaporis grati, minimè fugacia.

Renetea, Mala Praſomila, *C. B. P.* 433 : Poma Renetia, *Caroli Stephan. Præd. ruſtic.* 147 : acido dulcia ſunt & vulgatiſſima, quorum plures diſtinguuntur ſpecies ; alia enim è viridi palleſcunt, *Renettes vertes* ; alia albicant, *Renettes blanches* ; alia flaveſcunt, *Renettes rouſſes* ; alia è viridi ferrugineo colore diſtinguuntur quæ *Renettes griſes*, & inter cætera plurimùm commendantur.

Rosea Mala *Petri Gontier de ſanitate tuendâ* 196 : & Poma Appiana *ejuſdem* : Mala Apiola & Mileroſa *Matthiol.* quorum ſpecies duæ, majora & minora ſunt : colore albo & roſeo elegantiſſima, ino-

dora, ſed propter coloris gratiam, & propter aquæ delicioſæ ubertatem, quâ os mandentium abluunt & ſitim reſtinguunt, à principibus, fœminis aut aliis delicatulis plurimùm expetita.

PASSIPOMA ſeu Calvilæa, *Petri de Gontier ſanitate tuendâ* 196: Paſſipoma, *Ruell. de n. ſtirp.* 251: mediocri ſunt magnitudine, turbinatiore figurâ, carne ſuavi, dulci, prætenerâ, guſtu perquam jucundo, ſemine per maturitatem in utero ſonante. Eorum tria ſunt genera, alba & inodora, *Calvilles blanches*; rubra, foris & intus rubro colore tincta, & odore quaſi violaceo fragrantia, Erythromelon magnum, Pariſiacum, *J. B.* 1. 14: *Calvilles rouges* ou *Calvilles d'autonne*: dilutè rubentia, *Calville clair*. Saporis gratiâ omnibus aliis, ut mihi videtur, antecellunt, potiſſimùm ſi nimis non maturuerint, quo tempore farinacea guſtu percipiuntur. Sed ut mirè placent, ita citò fugiunt.

POMA Caſtinia, *Ruell. de n. ſtirp.* 252: *Pommes de Chataignier* ou *de Martrange*: ſunt oblonga, dura, mediocri magnitudine, ſapore auſteriore quaſi caſtaneæ.

POMA Francetura, *Ruell de n. ſtirp.* 252: *Pommes de francatu.* Rotundo habitu & amplo, colore partim rubro, partim luteo, gratâ acerbitate, quæ tandem in dulcedinem degeneret. Diu ſervari poſſunt & annicula ſæpè reperiuntur.

POMA Fœniculata oblonga ſunt, mediocri magnitudine, colore è cinereo ferrugineo, ſapore grato, dulci, ſaccharato, ad Aniſi vel Fœniculi ferè ſaporem accedente. Ideo *Fenouillettes* ou *Pommes d'anis.*

Harum & aliarum ferè innumerarum Malorum ſpecierum non eadem eſt temperatura. Errant igitur qui de Pomorum qualitatibus judicium ferunt

nullâ adhibitâ diſtinctione. Ratione ſaporis quem Medicus primariò reſpicit, alia ſunt dulcia & fragrantia ut noſtra Calvilæa, & acido-dulcia ut Renetea quæ per tempus omninò dulceſcunt, quæ utpote temperata ſaluberrima cenſentur, frigidis aut debilioribus ſtomachis conveniunt, reficiunt ac nutriunt, & egregium præbent alimentum medicamentoſum. Alia ſunt acida, ut ſunt ea quæ dicuntur apud nos *Pommes couſinates*, quæ refrigerant, conducuntque ventriculo craſſo ac viſcido humore repleto, utpote quem acida hujuſcemodi incidunt ac detergunt. Flatus tamen & alvi obſtructiones pariunt: & ſi cruda frequentiùs comedantur, nervis nocent. Quædã ſunt aquoſa & fatui ſaporis, quæ cùm facillimè in ventriculo corrumpantur, nullius ferè usûs ſunt. Quædam auſtera ſunt, ut Poma Caſtinia, quæ craſſioris ſunt ſubſtantiæ, tardiùs per alvum deſcendunt, eamque ſiſtunt, conſtringunt & roborant. Immoderatè comeſta colicos dolores pariunt.

Rejicienda omnis generis Poma, antequàm in arboribus maturuerint, decerpta. Concoctu enim difficilia ſunt, tardè permeant, pravi ſunt ſucci, & eximiè nocent: unde variis & gravibus morbis tenentur pueri fœminæque, ingluviem Malis vixdum inchoatæ maturitatis explentes. Cruda omnia, recèns lecta flatulenta ſunt, in debilioribus ventriculis difficilè coquuntur, colicos dolores pariunt & à nonnullis dicuntur nervoſis partibus infenſa. Optima ſunt Renetia noſtra quæ in hyemem & ad proximum ver uſque aſſervantur, ceu non ita cruda, humida & flatulenta: ita enim maturitatem quam non plenam à ſole acceperant, ab ætate nanciſcuntur.

In repoſitione Poma caduca bene ſeparanda, ne putredine ſuâ cætera inficiant. Cœlo ſereno collecta ſuper aſſeribus collocentur, vel ſuper paleâ tri-

ticeâ in loco frigido reponantur ſpectantibus feneſtris ad aquilonem, vel in hordei acervo ſepeliantur. Ab aliis per ſeriem in dolio, ſubſtratâ & ſuperimpoſitâ paleâ, reconduntur; ſic extructis variis Pomorum & paleæ areis aut ſtratis, donec impletum ſit dolium, illud ita accuratè operiunt, ut aërem non admittat. Sic in vernum uſque tempus durant, ac magnâ copiâ huc ex Arverniâ nobis quotannis afferri ſolent. Verùm ne à frigore nimio congelentur diligenter cavendum eſt: ideoque cum gelu vehementer ingruit, vel ſtragulis ſuperjectis, vel telis cannabinis aquâ madidis vel copioſo ſtramine præſertim avenaceo, contegenda ſunt, vel in cellam ſubterraneam profundiorem recondenda, ubi à gelu etiam vehementiſſimo tuta & illæſa latitant. Quod ſi incuriâ ſemel congelata fuerint, non igni admovenda ut reſtituantur, ſed in aquam frigidiſſimam conjicienda, ut priſtinam naturam recuperent: gelu ſcilicèt ab interioribus ad externam Malorum ſuperficiem, quæ glacie paulò poſt cooperta reperitur, revertente: quod equidem mirum. In ovis congelatis non modò idem evenit, ſed etiam in omnibus corporis humani partibus quæ gelu rigent; quare talis pernionibus afflictis idem præſtitiſſe auxilio fuerit.

Coctione & aſſatione omnium malitia emendatur, & flatulentia tollitur. Coquendi autem varia eſt ratio. Aſſantur, elixantur, friguntur, variis modis condiuntur cum ſaccharo, cum butyro, aut aromatis quibuſdam. Ex iis placentæ conficiuntur, opera dulciaria diverſa fabricantur, paſtæ, gelatinæ parantur. Secta per medias, ſeminibus membraniſque purgata in furno ſiccantur.

Licèt Poma ſint cuilibet genti gratiſſima, quibus ob ſalubritatem & ſuavitatem odoris ſaporiſ-

que nec ulla menſa caret nec officina pharmaceutica, quæ eorum ſuccis utitur ad confectionis Kermeticæ & ſyrupi Regis Sapor condituram, ut etiam ipſorum carne ad unguenti Pomati confecturam, nihilominùs Arabes de illis ſiniſtrè admodùm ſentiunt. Averrhoes *V°. colliget cap. XL°.* ſic loquitur.
» Poma generant groſſam ventoſitatem in ſecundâ
» & tertiâ digeſtione, & poſſunt inducere phti-
» ſim & hecticam: quia flatus ab illis elevatus ha-
» bet proprietatem ad erodendas arterias pulmonis.
S. Sethi illâ proprietate quâdã nervis obeſſe ſcribit. Rhaſis *ad Almanzorem*, implere Poma viſcoſis humoribus ſtomachum: *in Aphoriſmis* verò Poma acria oblivionem inducere aſſerit. Hippocrates quoque *L.5°.Epidemior. ſect. 7ª.* docet oculis noxam afferre Lentem, Poma dulcia & olera: Idem *L.3°.de Diætâ IX. 4.* inquit: » At Poma fortiora ſunt, quàm pro
» humanâ naturâ. Meliùs eſt igitur à Pomis abſti-
» nere. Si verò quis cum cibis utatur, minimè deli-
» querit. « Caſpar Hoffmannus Pomorum crudorum malitiam comprobat motus exemplo cujuſdam Juriſconſulti Scipionis Gentilis dicti. Hic laborabat vertigine, quam duò maximi Medici fruſtra tractabant. » Relatâ re, inquit, ad Matthæum patrem,
» qui tùm in Angliâ vivebat, reſponſum venit. Tu
» nimis caperis crudis Pomis poſt prandium & cœ-
» nam, quæ indicibiliter corrumpuntur. Abdica
» & viceris. Factum fuit ut dictum eſt. « Nec magis Pomis favet S. Paulli *in quadr. Botanico*, qui ſexageſimum tertium ætatis annum agens narrat ſe ab anno quadrageſimo cordis palpitatione per longa menſium intervalla & plerùmque ſub autumnum infeſtari, quæ quidem à Pomorum crudorum eſu augebatur. Hæc autem ſunt illius verba. » Lauda-
» bunt igitur alii, quanto velint opere, uſum Po-

» morum adverſus graviſſima cordis ſymptomata, » per me licet; ego verò, qui antehac nunquam » eſum mitiorum ſed crudorum Pomorum à pran- » dio & cœnâ averſatus ſum, manifeſtè adverti, » me non quidem vertigine, inſtar Scipionis Gen- » tilis, corripi, ſed perfacilè ab illorum eſu cor- » dis palpitatione infeſtari, eamque pertinaciùs » mihi moleſtam fuiſſe, niſi ſub autumnum venam » brachii ferro incidendam curarim; ab iis crudis, » licèt mitibus jam abſtinere aut rarenter iis veſci » ſum ſolitus: præſertim cum ſemel atque iterùm » incubũ eâ nocte ſim paſſus, quâ à cœnâ ſuavitate » Pomorum crudorũ captus, ad ſatietatem uſque ea » eſitavi. « Galenus *de cibis* 8°. ſcribit Poma & Pyra medicamentum potiùs eſſe quàm alimentum. Idem ſucci Malorum pravitatem arguit ex eo quòd expreſſus ſuccus facilè aceſcat & ebulliat ſtatim ut muſtum. Quod de crudis Pomis intelligendum. Cocta autem minùs nocere idem Galenus *l. de victu atten.* 2°. concedit. Schola Salernitana cap. VII. de vitandis cibis ſic canit:

Perſica, Poma, Pyra, & Lac, Caſeus, & caro ſalſa:
Et caro cervina & leporina, bovina, caprina:
Atrâ hæc bile nocent, ſuntque infirmis inimica.

Dicuntur & calculum illis generare qui ad ſatietatem utuntur, inquit Arnaldus Villanovanus *in commentariis in Scholam Salernitanam.*

J. Bauhinus ſe vel ſuo periculo didiciſſe ſcribit fungoſam Pomorum ſubſtantiam ventriculo frigidiori atque inteſtinis haud eſſe commodam. Nam præterquam quòd diu in ventriculo obhæreſcit, flatus excitat atque dolores: adeò ut ab illis & coctis & crudis abſtinere cogeretur. Pyra verò ſive cruda ſive cocta faciliùs ferebat, meliùſque digere-

bat. Anaſarcam ab iiſdem nimiâ quantitate ingeſtis ortam aliquando fuiſſe, particularis Ridlini obſervatio eſt *in actis Lips. ann* 1709. *p.* 317.

Verumenimverò quidquid dicant Pomorum accuſatores, Poma ſanis alimentum præbent familiariſſimum & quamplurimis ſaluberrimum, ægrotantibus quibuſdam non ſolùm innocuum, ſed etiam utile, imprimis melancholicis, ſi eis in prandio & cœnâ veſcantur, aquam tantummodò pro potu bibentes. Sic enim facilè digeruntur: ægrè verò concoquuntur in ventriculo, ſi vino conſocientur. Confitendum eſt tamen ea non omnibus naturis convenire, non nimiâ quantitate devorari debere, nec niſi benè matura comedenda, ſæpiùs cocta crudis anteponenda; nec ſola ſed cum cibis & præſertim cum pane eſitanda, & diverſa Malorum genera diverſis naturis aut affectionibus eſſe accommodanda. Ipſe Galenus nos docet quodlibet genus Mali in ſuo genere non ſpernendas dotes obtinere, nec à menſarum honore repellenda. Auſteris Pomis utendum, cùm ventriculus vel propter calidam intemperiem, vel copioſam humiditatem imbecillus fuerit; acidis verò, quando craſſus ſuccus, qui non magnoperè frigidus fuerit, in ſtomacho collectus fuerit: alvum quidem humectant & dejectiones movent, incidendo craſſos humores qui in ventriculo ſunt; quòd ſi verò ventriculum purum & pravi humoris expertem invenerint, ventrem magis ſiſtent. Dulcia autem Mala, cùm ad calidam qualitatem vergant, frigido ventriculo conveniunt, ventrem ſolvunt, minimèque inflationes movent, ac ſaluberrima habentur. Calvilæa & Renetia cæteris antepono: hæc acido-dulcia ſunt ac per aliquod tempus aſſervata prorsùs dulcia evadunt: illa prorsùs dulcia ſunt. Utraque guſtu ſapi-

do grato, odore fragranti. Unde non immeritò inter cardiaca recenſentur, nempè ratione tenuium partium quibus donantur.

Analyſi chymicâ, ex Renæteorum Malorum ℔v. ſemotis ſeminibus, membranis cartilagineis & pelliculâ, per retortam diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, ferè inodori & inſipidi, obſcurè acidi ℔j, ℥ix, ʒij, gr. lx: humoris manifeſtè acidi magis ac magis impensè, deinde magis ac magis auſteri ℔ij, ℥ix, ʒvj, gr. xxxvj: humoris rufi, empyreumatici, impensè acidi, & maximè auſteri ℥iij, ʒvij, gr. xlij: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒij, gr. xxx. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v: quæ per ſex horas ritè calcinata reliquit cinerum ʒij, gr. xxiiij: ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒj, gr. xxxvj, fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒiiij, gr. xlviij: in calcinatione ℥iiij, ʒv, gr. xlviij.

Calvilæa mala humores præbuerunt minùs auſteros, paulo minùs acidos, oleum minùs craſſum.

Utraque Mala contuſa & expreſſa ſuccum præbent ſapore dulcem, nonnihil mucoſum, muſto ferè ſimilem, qui per fermentationem vinoſus fit, ac tandem aceſcit. Succus fermentatus & vinoſus non parùm ſpiritûs ardentis diſtillatione fundit. Mala & eorum ſuccus odorem fragrantiſſimum & ſæpe ſuâ vehementiâ moleſtum ſpargunt. Salem eſſentialẽ obtinent tartareum, ſed tenuiorem quàm in uvarum ſucco, qui quidem ſal fermentatione vel leviori volatilis fit & in auras diſſipatur. Tenuibus hiſce partibus ſalino-acidis cum ſulphureis aut mucoſis nonnullis etiam tenuibus intermiſtis & conſociatis Mala & eorum ſuccus plurimùm pollent adversùs melancholiam hypochondriacam, & alias melancholicas affectiones, ſpiſſiorem ſanguinis &

humorum craſim dividendo; attenuando, blandam in ſanguine fermentationem ſuſcitando, obſtructiones reſolvendo; cordis palpitationi, ſpaſmodicis motibus ſæpe medentur, & hâc ratione inter cardiaca medicamenta recenſentur. Alvum blandè laxant & pertinaces alvi melancholicorum conſtipationes ſolvunt. Bilem ſubtilem & acriorem temperant & involvunt, atque in febribus ardentibus plurimùm conducunt: ſitim ſedant, & eorum decoctum pro potu vel julapia ex his parata febricitantibus utiliter exhibentur. Proſunt etiam in ictero, in hepatis & glandularum meſenterii infarctu. Cocta Mala, tenuioribus partibus exhalatis, ſucco ſuo mucoſo tartareo abſtergentem, emollientem, involventem, temperantem & orgaſticas ſanguinis commotiones compeſcentem qualitatem offerunt, tuſſim leniunt, expectorationem promovent: & in decoctis bechicis uſurpantur. Hecticis, phtiſicis utile præbent medicamentoſum alimentũ. Serum lactis in quo Renetæa aut acida Mala decocta fuerunt, æſtuantia viſcera temperat, humorum effervеſcentiam compeſcit, ardorem & acrimoniam demulcet, obſtructiones aperit & alvum blandè emollit & laxat.

℞. Seri lactis ope coaguli vitulini ſeparati ℔ij. Poma Renetæa redolentia taleolatim ſecta N°. ij. Coquantur per ſemiquadrantem horæ. Fiat colatura, quâ diſſolve ſyrup. de Pomis ſimpl. aut alterum pro indicatione. Hauriat æger per vices vel manè jejuno ventriculo, vel tertiâ aut quartâ quâque horâ, ad ℥v vel ℥vj. pro ſingulâ doſi.

℞. Radic. Cichor. Fragar. ana ℥j. cortic. Tamariſci & Cappar. ana ℥ß. Coquantur in aq. communis ℔iiij. ad ℔iijß. Tum adde Malum Renetæum

teum taleolatim ſectum & folior. Agrimon. Hepatic. Ling. cervin. & Ceterach ana M. j. Summitatum Lupul. M. ß. Coquantur per ſemiquadrantem horæ. Fiat colatura pro apozemate aperiente, in quo diſſolve ſyrup. de Pomis vel Violar. ℥iij. Dividatur in ſex doſes.

℞. Hordei perlati & Orizæ ana ℥ß. Radic. Gramin. M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Tum adde Liquiritiæ raſæ & contuſæ ʒj. Paſſular. exacinatar. ℥ß. Ficus & Dactylos ana Nº. iiij. Coquantur per horæ quadrantem. Sub finem adde Pomum Reneteum ad ignem toſtũ. Fiat colatura, pro decocto pectorali.

Geſnerus in vitiis pulmonis & dyſpnœâ Pomum aſſum excavatum & drachmâ thuris repletum felici cum ſucceſſu comedendum dedit. Idem remedium adversùs pleuritidem plurimùm commendatur. Sudorem nonnunquam movendo ſanat. Quidam cum ſucco Pomorum acidorum limaturæ martis affuſo tincturam ſeu extractum martis præparant in viſcerum obſtructionibus utile. Alii ſalem martis cum ſyrupo de Pomis ſimplici vel purgante conſociant ad puerorum & infantium cachexiam debellandam, necnon etiam ad rachitidem incipientem arcendam.

℞. Salis martis ʒij. Solve in infuſi Gentianæ ℥j. Adde ſyrup. de Pomis ſimplic. ℥ix. Miſce. Doſis ℥ß ad ℥j. bis in die.

Externè cataplaſma ex carne Pomorum igne aſſorum, vel in aquâ aut lacte coctorum pulmenti ad inſtar in ophthalmiâ, & inflammationibus aut doloribus oculorum, necnon etiam ad oculos ex percuſſione & contuſione vulneratos plurimùm commendatur. Nec minori commodo Poma putrida oculorum inflammationibus aut tumoribus qui-

buſcunque imponuntur. Memorabile eſt experimentum quod *S.* Paulli refert in *quadr. Botanico.* » Recordor, inquit, honeſtiſſimam matronam mihi » faſſam, ſibi à Lithotomo quodam Stralſundenſi, » femur gangrænâ correptum, omnino reſtitutum » eſſe, poſtquam illius ſuaſu Poma putrida contuſa, & ſine ullius liquoris affuſione cocta, cataplaſmatis formâ ſemel atque iterum applicuiſſet.« Ab Ettmullero aqua ex Pomis putridis per alambicem diſtillata magnoperè laudatur in quibuſvis inflammationibus & contra gangrænam; non ſecùs ac adversùs fluxus ſanguineos vulnerum, atque ulcera maligna putrida antiqua ex quâcunque causâ orta, ut & in ambuſtis. » In hâc aquâ, inquit idem, » ſi ſolvatur Mercurius dulcis, vel ſaccharum ſaturni, fit egregia ad ulcera phagædenica, telephia & » cacoethea, quæ experta eſt à quamplurimis, & » arcana eſſe dicitur nonnullis: item in cancro putrido & corroſivo prodeſt, ſi ſcilicèt linteum quadruplicatum hac aquâ humectatum imponatur, & quidem hoc non in cancro ſolùm, ſed etiam in ulceribus corroſivis verum eſſe experientiâ Chirurgorũ » conſtat. « Hactenus Ettmullerus, qui etiam eandem aquam cum ſaccharo ſaturni miſtam & cum linteis impoſitam egregiam dicit in ambuſtis.

Succus Pomorum uſurpatur in confectione Alkermes Ph. Reg. *Charas*, in ſyrupo de Pomis laxativo *Regis Sapor*, & in ſyrup. de Pomis comp. D. Blondel. *In collect. Pharmac. Penicher.* Poma Renetea uſurpantur in unguento pomato officinali *Ph. Reg.*

Inter omnes ex fructibus paratos potus poſt vinũ, Pomaceum præſtat. Hoc utuntur præſertim inferioris Neuſtriæ ſive Normanniæ populi, vocantque vernaculâ linguâ *du Cidre.* In Vaſcitaniâ, necnon

in quibuſdam Hiſpaniæ regionibus, ubi ob cœli inclementiam exiguus eſt vini proventus, familiaris etiam ejus eſt uſus. Sic ferè conficitur.

Poma leguntur carnis ſolidiuſculæ, & multi ſucci; medio circiter Septembre, cœlo ſereno. Hæc in acervum congeruntur, & ſoli per dies triginta exponuntur; ut qui in iis redundat aquoſus humor, conſumatur. Hæc ſinuntur donec maturitatem ferè adepta ſint, quo ſcilicèt tempore gratum exhalant odorem. Si enim nimis maturentur, Pomaceum fiet aquoſum debile: quare debent eſſe in primo maturitatis gradu. Deinde molis verſatilibus & truſatilibus contunduntur, prælo committuntur, tùm in cupas deferuntur, ubi vini in modum fervent. Quòd ſi Mala ſint aſperioris ſaporis, ſolidæ carnis, & pauci ſucci, modicum aquæ vel in cupas vel in prælum aſpergitur, ut faciliùs comminuantur & Pomaceum non pingueſcat. Qui primus ſuccus exprimitur, Pomis vi præli non conculcatis, ſed molâ tantùm craſſiuſculè contuſis, cæteris omnibus dulcior meliorque exiſtit, & ſeorſim in doliis poteſt recondi. Poma vero in tinis reſidua poſt ſufficientem fermentationem & ebullitionem prælo committuntur, ut denuò conculcatis ſuccus eliciatur, qui vinoſior dici poteſt & priori potentior ſeu acutior. Hic doliis incluſus de novo ferveſcit, fermentatione purgatur, ac tandem in vaſis ritè occluſis, partibus heterogeneis ſecretis clarus evadit. Secundarium Pomaceum fit, cùm magma Pomacei conteritur ſecundò, & comminuitur, tùm multa aqua affunditur, maceratur ac tandem ferveſcit. Hoc longè debilius famulitio debetur.

Eſt alter Pomacei parandi modus, ſed hoc priore longè inferior: cùm ſcilicèt ipſa Poma contuſa & contrita in dolium injiciuntur, quod aquâ poſt-

modùm repletur, maceratur, fermentatur, deſpumatur, donec aqua Pomorum virtute ſit imbuta & ſucco vinoſo ſaporata: hinc uſui aſſervatur.

Variæ autem ſunt Pomacei differentiæ, à colore, ſapore & parandi modo petitæ. Aliud enim coloris eſt rubelli, ut quod fit ex Pomis foris intuſve rubeſcentibus: aliud flaveſcit & eſt coloris Citrii, unde Citrũ & corruptè Cidrũ nominari nonnulli contendunt. Licèt alii hoc nomen derivent à Sicerâ, antiquiſſimâ voce, quæ licèt Hebræa, tamen latinum ſonat & omnem ſignificabat potionem quæ extra vinum inebriare poteſt. Aliud ut aqua limpida clareſcit.

Paratur delicatiſſimum Pomaceum ex Pomis dulcibus & fragrantibus, quod guſtu dulce acutum deprehenditur. Mediocriter calefacit, ſatis nutrit, & omnibus ſtomachum frigidum habentibus utile. Dum recens eſt, flatus generat.

Ex acidiuſculis Pomis quod concinnatur, acidiuſculum quidem eſt, ſed æſtate magis clareſcit, minùs calefacit, ſitim extinguit, ſed frigidius & crudius exiſtit, difficiliùs digeritur, atque modicùm nutrit. Acidum autem Pomaceum, ſive hoc habeat à Pomis acidis, ſive acorem tempore contraxerit, facilè permeat, jecori & ſtomacho æſtuantibus apprimè utile eſt, bilem obtundit, vomitus & fluxus bilioſos ſiſtit.

Quòd ſi dulcibus acida Poma miſceantur, citiùs aceſcit, ſed non omninò illaudandum.

Ex Pomis ſylveſtribus quod fit, diutiùs ſervatur, ſed non æquè jucundum: aſperum eſt & ſanitati minùs proficuum; nonniſi poſt longum tempus aſſumendum.

Recèns paratum, nondum defœcatum inſalubre eſt, obſtructiones facit, cephalæas parit, ſto-

machum lædit, at verò ex Pomis ſuo tempore collectis, benè maturis, nec diutiùs aſſervatis paratum, ſi benè defœcatum fuerit & mediâ ætate bibatur, omnium ſaluberrimum. Tunc quippe vini vires prope æmulatur, humectat & nutrit, caput non ferit, viſcera non calefacit, à morbo ſe recolligentibus, phthiſicis & præſertim melancholicis apprimè utile cenſetur. Vetus quod exiſtit non ita laudandum.

MALUS agreſtis, *Pommier ſauvage.* Minùs fere procera eſt quàm ſativa, tortuoſior, ramoſior, ſtrigoſior, materie, ut putatur, duriore firmioreque. Multiplex ramorum & ſurculorum incondita diviſura agreſtem & incultum habitum facilè oſtentat. Folia quàm ſativæ magnâ ex parte minora, conſtrictiora. Flores ſativis ſimiles, ſed ferè minores, egregiè odorati, interdùm ſubrubelli. In fructu differentia præcipua; qui parvus & rarò Juglandem æquans, magnitudine fere Meſpili, ſed figurâ rotundior, longiuſculo ac tenui pendet pediculo, cortice ſeu cute viridi, tandem & flaveſcente, quorumdam etiam pulchrè rubente. Sed nec ſubſtantiæ mollitie, nec ſaporis convenientiâ unquam ad ſativa accedunt, ac ne quidem ad infimæ notæ aciſſima vel auſtera. Tantâ pollent aſtringendi facultate, tantâque acerbitate, ut eſui planè inepta, nec unquam cocturâ aut alio modo fiant apta. Malorum agreſtium non minùs quàm hortenſium & cultorum plures habentur ſpecies, quorum enumeratio inutilis foret. In ſylvis & ſepibus frequenter occurrunt.

Fructus vehementer auſterus eſt, acidus & aſtringens; nec minùs ſuccus è contuſis & prælo expreſſus cujus uſus eſt apud quoſdam, & agreſta à nonnullis dicitur. Piſces in eo coctos firmiores fieri & ſapidiores aſſerunt.

Succus ille cum flore Cereviſiæ mixtus & impoſitus utilis dicitur adversùs ignem ſacrum, ſcabiem, inflammationes quaſdam, potenter enim repercutit. Oculis inſtillatus eorum inflammationes ſedat. J. Raius illum ad ſcrophulas commendat.

℞. *Inquit*, ſucci Pomorum ſylveſtrium q. ſ. eoque calefacto diligenter detergantur ulcera ſtrumoſa. Deinde lana nigra oleo è pedibus bovinis priùs humectata tepidè imponatur: quæ per aliquot tempus continuata ſtrumas ſanant.

MALUS GRANATA sive PUNICA.

GRANATÆ ſeu Punicæ Mali genera duo in officinis diſtinguuntur, Punica ſativa & ſylveſtris. Hæc Balauſtium à nonnullis dicitur; illa verò in plures adhuc ſpecies dividitur ratione magnitudinis fructuum, ſaporis aut coloris, ut mox dicemus.

Obſervandum eſt Mali Punicæ flores & fructus diverſa nomina ſortitos fuiſſe apud veteres. Flores ſativæ Punicæ Κύτινοι dicuntur Dioſcoridi *L.* 1°. *cap.* 152. & Galeno 6°. *ſimplic.* At Galeno 6°. *ſecundum loca*, cytinus fructûs rudimentum eſt, quod deciduo flore primum apparet & formatur: & Plinio *L.* 23°. *cap.* 6°. » Primus hujus Pomi partus florere incipientis cytinus vocatur græcis: & in hoc » ipſo cytino floſculi ſunt, antequam ſcilicèt malum ipſum prodeat, erumpentes, quæ Balauſtia » vocari diximus. « Hæc Plinius. Verùm Βαλαύστιον ſylveſtris Punicæ flos eſt Dioſcoridi *L.* 1°. *cap.* 154. Officinæ Plinium ſequuntur, & Punicæ tàm ſativæ quàm ſylveſtris flores citra diſtinctionem Balauſtia vocant, quibus cytinorum appellatio de ſativis ignota eſt. Cytinus Theophraſto calyx eſt floris, quo flos continetur: adeo ut cytini ſignificatio apud græcos ambigua ſit.

Mali Punici putamen, quòd tanquàm corium ſit, Pomorum cute durius, nucis involucro tenerius, malicorium vocant, nonnulli pſidium, quod græcis Σίδιον Dioſcoride monente, nunc τὸ τῆς ροιᾶς λέμμα, ἀπὸ τοῦ λέπειν, id eſt decorticare dicitur. Plinius loco citato, ſic loquitur: » Vulgus ex Punicis acerbis » coria perficere novit, ob id Malicorium appellant » Medici. « Cicus vel cicum Varroni membrana eſt tenuis, acinos in malo Punico diſcriminans.

GRANATA ſive Punica Malus ſativa, *Off*: Punica quæ Malum Granatum fert, *Cæſalpin.* 141. *I. R. H.* 636: Malus Punica ſativa, *C. B P.* 438: Malus Punica, *J. B.* 1. 76. *J. RaiiHiſt.* 1462: Malus Granata ſive Punica, *Tabern. Icon.* 1033: vulgò, *Grenadier Domeſtique* & fructus Granatum ſive Punicum Malum, *Grenade.*

Humilis arbor vel potiùs frutex eſt, quamvis interdùm culta, ſtolonibus abſciſſis in juſtam etiam arborem excreſcat, ramis tenuibus anguloſis brachiatam, quos armant ſpinæ rigidæ aliquot, oblongæ, ſubrectæ, cortex obducit rubeſcens. In his folia incondita, Myrti vulgaris vel Oleæ æmula, non ita acuta, nitidè virentia, pediculis annexa rubentibus, rubriſque intercurſantibus venulis prædita, aversâ parte nervoſa, odore gravi, præſertim ſi manibus contrectata naribus admoveantur, canum halitum feliumque urinæ graveolentiam aliquo modo referentia. Ex ramorum lateribus flores emicant roſacei, pentapetali, punicei, quorum medium occupant complura ſtamina cum ſuis apicibus, quorum cytinus ſeu calyx, Puniceo etiam colore fulget, unciâ longior, coriaceus, campaniformis, in quinque lacinias mucronatas diviſus, quæ poſtea Pomi ſuccedentis umbilicum coronant. Calyx abit deinde in fructum ferè globoſum; hinc

inde nonnihil compreſſum, variæ magnitudinis; maximis Malis fere æqualis. Cortex mediocriter craſſus veluti coriaceus, duriuſculus tamen & fragilis, ante maturitatem viridis ac lævis, poſt puniceus & rugoſus, qui tandem etiam ad ſpadiceum accedit, intùs luteus, guſtu aſtringens, numeroſis acinis plenus, in varia loculamenta diſpoſitis, in aliis colore intensè rubro, in aliis amethyſtino, ſucco vinoſo abundanti refertis, dulci aliàs, aliàs acido, interdùm medio, favorum modo diſpoſitis, carnoſis membranaceiſque diſſepimentis ceu parietibus intergerinis circumſeptis, amaris, modò candidis, modò purpuraſcentibus, cum placentâ in medio ſitâ. Singuli acini ſemen ſeu granum recondunt unicum, oblongum, gigartorum vitis ſimile, conſtans ligneo cortice & nucleo amaro, non tamen ſine adſtrictione. Reperitur ſingulare quoddam hujus Mali genus quod nullum in acinis ſemen continet, verùm hoc accidentarium eſt & ex luſu quodam naturæ. In Galliâ Narbonenſi, Gallo-provinciâ, Italiâ & Hiſpaniâ ſpontè naſcitur. In frigidioribus Galliæ provinciis in hortis colitur, & hyeme curiosè contegitur aut in cellis reponitur: alioquin à frigore læditur. Flores, fructuum acini, ſuccus, nuclei & cortex in uſum veniunt.

Mali Punicæ fructus ratione ſaporis in tres ſpecies diſtinguuntur in officinis, alii ſaporis ſunt acidi & magis uſitati, alii ſapore dulci, alii verò ſapore medio inter acidum & dulcem, ſeu, ut aiunt, vinoſo: ut ſapore ita viribus nonnihil inter ſe differunt. Succus acidus ex acinis Mali Punici acidis expreſſus diſtillatione phlegma primò ſaporis expers fundit, deinde humorem acidum, parùm olei & mediocrem terræ portionem relinquit. Si ſuccus ille expreſſus & defœcatus in cellis reponatur in va-

ſe clauſo, ſalem eſſentialem præbet copioſum & ſapore acidum. Succus verò ex vinoſis & dulcibus, minùs acidi humoris in diſtillatione ſuppeditat, paulò plus olei: minorem quoque ſalis eſſentialis quantitatem deponit, ſi in loco frigido reponatur. Horum tùm acidorum, tùm dulcium, tùm vinoſorum ſuccus, ſi tempore calido ſibi ipſi relinquatur, fermenteſcit, & vinoſus fit. Si verò diutiùs deſeratur, in acetum convertitur. Ex hoc ſucco debitè fermentato & vinoſo facto ſpiritus ardens extrahi poſſet veluti ex fructibus omnibus fermentatis fieri ſolet.

Acinorum nuclei ſeu ſemina humores diſtillatione præbuerunt acidos, impensè auſteros cum alcali urinoſi liquoris tantillo, olei non mediocrem portionem. At maſſa nigra ſuperſtes & copioſa per 16 horas calcinata pro majori parte in fumum & flammam abiit & reſidua portio exigua nigredinem ſuam nondùm depoſuerat: paululùm ſalis fixi merè alcali ex eâ fuit eductum.

Malicorium verò ſeu Granatorum cortex eoſdem propemodùm liquores diſtillatione fudit: uberiorẽ adhuc carbonis ſeu maſſæ nigræ quantitatẽ reliquit: & hæc maſſa per horas triginta calcinata fumos emiſit, & reſiduum colorem fuſcum ſemper retinuit, ex quo ſalis fixi merè alcali quantitas haud exigua extracta fuit: & multò major terræ copia quàm ex nucleis remanſit. Sed hæc terra fuſca mihi videtur eſſe oleoſa portio admodum concentrata & valdè fixa, ita ut ignis vi reſiſtere valeat: & ſtypticitas rerum acerbarum & auſterarum non tam à terrâ quâdam poroſâ & aſtringente pendere mihi videtur quàm ab acido quodam ſale adeò fixo ut difficilè admodùm ignis vehementiâ elevari queat. Sal ille acido vitriolico vulgò comparatur, nec imme-

ritò; quandoquidem vitriolicus ſal acidus omnium fixiſſimus eſt, ut quotidie experimur in olei vitrioli diſtillatione. Nec illa fixitas, ut ita dicam, martis aut veneris terræ aſtringenti tribuenda eſt, cùm in tartaro vitriolato, in ſale mirabili Glauberi & in alumine ſal ille adhuc fixior ſit, ubi cum ſale alcali fixo, terrâ abſorbente ſalis marini, & terrâ calcariâ conjungitur, à quibus vi ignis ſeparari nequit: inſuper acidus ſal vitriolicus, ſi cum oleis conſocietur, vel etiam cum ſpiritu vini, per tempus & diuturniori digeſtione adeò ſtrictè uniuntur ut in reſinoſam abeant maſſam, cujus major pars ignis torturâ in terram nigram fixiſſimā ſaporis & odoris expertem convertitur. Sapor igitur acerbus & auſterus mihi videtur præcipuè pendere ab illo hujus acidi cum oleo conſortio, ſed de his alibi. Nunc ad Mala Punica redeamus.

Punicorum omnium Malorum acini ſeu grana cenſentur boni ſucci, ventriculo convenientia, ſed pauci nutrimenti: utiliter uſurpantur ubi aſtringere, denſare & corroborare opus eſt. Acida potentiùs refrigerant & aſtringunt. Acidorum grana ſucculenta in hæmorrhoidibus nimiùm fluentibus frequenter maſticata velut certum remedium Thomas Bartholinus *in actis Hafnienſibus vol.* 1°. *obſ.* 51. Lentilius *in miſcellaneis curioſis Dec.* 2ª. *ann.* 9ª. *obſ.* 124. & Conrad. Barthold. Behrens *in ſelectis diæteticis* commendant. Eorum ſucci & ſyrupi ex eo parati uſus eſt ad febricitantium ſitim leniendam, ventriculi ardorem æſtumque temperandum. In febribus ardentibus, bilioſis præſertim conducunt, & ubi humor quiſpiam acris os ventriculi occupavit. In cardialgiâ à turgente bilioſo humore Jacobus Fabricius, annotante S. Paulli, ſyrupum granorum granatorum acidorum pro ſpecifico habebat, & ad-

verſùs vomitum & ſingultum eo frequenter utebatur. Jam diu Hippocrates in eodem affectu Punici ſuccum utiliter adhibuerat. » Mulier, inquit *L.* 2°. » *Epidemior.* cardialgiâ torquebatur, nec priùs ma- » lum eſt ſedatum, quàm polentâ ſucco Punici ma- » li aſpersâ ſemel die uteretur, reliquis cibis abſti- » nens. « Idem ſuccus ventriculum corroborat & cor mirificè reficit; ab eodem S. Paulli malignorum morborum Alexipharmacon nuncupatur, & in malignis febribus, variolis & morbillis, necnon in dyſenteriâ commendatur. In vitioſo gravidarum appetitu ſeu picâ ab Ettmullero laudatur & in hæmorrhagiis quibuſcunque à ſanguinis æſtu oriundis. Pulmonibus verò debilioribus & malè affectis aut tuſſientibus adverſatur. Dulcia grana ſtomacho roborando utiliora dicuntur: at in febribus minùs proficua ſunt, quòd ſtomacho calorem aliquem inducant, inflationes & efferveſcentias pariant. Vinoſa ſeu acido-dulcia mediæ ſunt naturæ inter dulcia & acida; cardiaca habentur & cephalica, à nonnullis in ſyncope, vertigine commendantur. In julapiis & apozematibus ſuccus & ſyrupus ad ℥j. aut alteram præſcribuntur.

℞. Confection. Alkermes ʒj. ſucci Granator. defœcati, aquar. Borragin. & Oxytriphyll. ana ℥ij. Syrup. Granator. ℥j. M. F. potio cochleatim ſumenda in febribus malignis & variolis.

Grana ſeu ſemina quæ in acinis continentur, variis nominibus in officinis deſignantur. Appellantur enim Officula, Nuclei, Semina, Vinacea, Gigarta & Arilli quaſi ariduli. Saporem amarum adſtringentem referunt: & commendantur in alvi profluviis, & ad ea conducunt quibus adſtrictione opus eſt. Matthiolus pulverem conficit ex eorumdem officulorum exſiccatorum ℥j. & ʒj. Thuris in

tenuiſſimum pulverem contritorum, cujus ʒj. aut ʒij. mulieribus albis uteri profluviis laborantibus quotidie exhibet.

Maliçorium, Pſidium vel Sidium, *Off*: ſeu cortex Mali granati ſapore amaricante, auſtero donatur: validè adſtringit & utilis eſt vice corticis quercini ad coria præparanda & vice gallarum ad atramentum cum vitriolo conficiendum; nam ſolutionem vitrioli viridis nigro colore tingit. Conducit in diarrhæâ, dyſenteriâ, & alvi profluviis quibuſcunque, in hæmorrhagiis, albo mulierum fluxu & gonorrhæâ, modò tamen cautè exhibeatur nec præmaturè. Partium tonum potenter roborat, unde non raro contrarios effectus obtinuit. Obſervat enim Thomas Bartholinus mulierem quamdam à menſium ſuppreſſione, uſu corticum Granatorum liberatam fuiſſe. Eoſdem contrarios & aperiendi & aſtringendi effectus in martialium medicamentorũ uſu jam obſervavimus. Conſtantinus ſcribit, malicorium vino decoctum & potum omnes ventris tineas necare, maximè eas quas aſcaridas vocant. Malicorium pulveratum à ʒß. ad ʒj. pro doſi præſcribitur; in decoctis ad ℥ß. adhibetur.

Externè in decoctis, gargariſmatis & clyſteribus aſtringentibus uſurpatur.

Balauſtia, *Off*: ſunt flores cujuſcunque Mali Punicæ cum calycibus indiſcriminatim uſurpati. Ut plurimùm tamen ex Italiâ & Gallo-provinciâ Balauſtiorum nomine mittuntur flores cujuſdam Mali Punicæ flore pleno quæ dicitur Punica flore pleno majore, *I. R. H.* 636: Malus Punica flore pleno, *Hort. Reg. Pariſ*: Balauſtia Hiſpanica, *J. B.* 1. 82: Balauſtium, *Tabern. Icon.* 1033: Balauſtia flore pleno majore, *C. B. P.* 438: Malus punica ſylveſtris major, ſive Balauſtium majus, *Parkinſon. J. Raii*

Hiſtor. 1463 : vulgò in Gallo-provinciâ *Balauſtier* & *Paparoi*. Flores ſunt ampli, denſiſſimo petalorum purpuraſcentium farctu ſtipati, non cytino oblongo ut in ſativâ pomiferâ Punicâ ſeu ſimplici ſeu multiplici flore, qualis nonnunquam reperitur, ſed compreſſo & lato ſuffulti, cui color ex flavo purpuraſcens, corium durum, lignoſum & in plures quoque lacinias diviſum. Adeò multiplici petalo interdùm conſtant, ut Roſæ centifoliæ videantur colore ſaturato. Hæc Balauſtia in Gallo-provinciæ pharmaceuticis officinis, teſte Petro Garidel *in hiſtoriâ plantarum in agro Aquiſextienſi naſcentium*, ut præſtantiora cæteris floribus anteponuntur : nec viribus ſunt inferiora.

Balauſtia aſtringunt, paulò minùs tamen quàm Malicorium, inſpiſſant, exſiccant. Unde creberrimus eſt eorum uſus in omnis generis fluxibus, v. g. diarrhæâ, dyſenteriâ, fluxu uterino tùm cruento, tùm albo, tùm etiam in ſanguine vulnerum cohibendo, gingivarum laxitate emendandâ, in herniâ curandâ, &c. Internè pulverata ad ʒj. aut ad ℥ß. in decocto præſcribuntur, & in opiatis, decoctis, potionibus aut injectionibus & lotionibus aſtringentibus uſurpantur, necnon in collyriis ad præcavendum nè oculi à variolis & morbillis lædantur.

℞. Balauſtior. pulverator. ℥ß. Boli Armen. Terr. ſigillat. Corall. rubr. & Terræ japon. ana ʒij. ſyrup. Cydonior. vel è Roſis ſiccis q. ſ. M. F. opiata abſorbens & aſtringens in alvi profluviis, præmiſſis præmittendis. Doſis ʒj. bis terve in die.

℞. Flor. Balauſtior. ʒij. Malicor. Sanguin. draconis, lapid. hæmatitid. pp. & Alumin. cryſtall. ana ʒj. conſerv. Roſar. rubrar. veteris ℥ß. ſyrup. de Symph. q. ſ. M. F. op. Doſis ʒj. in alvi profluviis & hæmorrhagiis.

℞. Folior. Plantag. M. j. Balauſtior. & Roſar. rubr. ana M. ß. Coq. in aq. ferrarior. ℔ij. ad ℔j. In colaturâ diſſolve alumin. rup. ʒß. Syrup. Granator. aut Berberis ℥j. F. decoctum aſtringens pro gargariſmate, vel injectionibus aſtringentibus.

℞. Balauſtior. M. ß. Malicorii contuſi ʒij. Infundantur in aquar. Roſar. & Plantag. ana ℥vj. tepidè per aliquot horas; deinde leviter ebulliant & per chartam bibulam tranſcolentur. In colaturâ tere Croci Oriental. ſubtiliſſimè pulver. gr. vj. Caphuræ gr. ij. F. collyrium quo identidem oculi à variolis præſervandi foveantur.

Balauſtia uſurpantur in ſyrupo Myrtino, Pulvere dyſenterico, Electuar. Micleta, Troch. de Karabe ung. Styptico. Malicorium in ung. Styptico.

MALUS PERSICA.

Malorum Perſicarum multæ ſpecies ſeu varietates tùm à veteribus tùm à recentioribus memorantur. Differentiæ autem ſumuntur vel à loco natali, vel à figurâ, vel à conſiſtentiâ ſeu ſoliditate carnis, quo reſpectu alia duracina dicuntur, alia præmollia, vel à ſapore, vel à colore pulpæ, vel à celeritate aut tarditate proveniendi & matureſcendi. Duracinis, autore Plinio, quem ſequuntur multi è recentioribus, caro firmiter adhæret oſſi, nec facilè avelli aut ſeparari poteſt. At verò rem ipſam intuentes, inquit Joann. Bauhinus, contrarium ut plurimùm deprehendimus. Enim verò ſanè hactenus in Galliâ, Italiâ & Germaniâ obſervavimus, magnâ ex parte Perſica quibus pulpa hæret oſſibus, cæteris ferè eſſe molliora, ac interdùm penitùs mucoſa & ſucculenta; firmiorev e-

rò pulpâ cui non adhæret: quod & J. Raius propriâ experientiâ confirmat. Commodiſſima autem diviſio Perſicorum, autore J. Raio, eſt primò in ea quorum corpus pertinaciter ligno adhæret, & ea in quibus facilè & ſpontè à ligno abſcedit; utrumque autem genus vel magnitudinis, vel coloris, vel figuræ, vel ſuperficiei reſpectu in plures ſpecies ſubdividi poteſt, quibus non immorabor. Horũ plures ſpecies Cl. Tournefortius *in Inſt. R. H.* recenſuit, quas ibi videre licet. Nunc de Perſicâ Malo vulgari cujus flores in uſum medicum veniunt.

MALUS Perſica vulgaris, Perſica molli carne, & vulgaris, viridis & alba, *C. B. P.* 440: Malus Perſica, *J. B.* 1. 157. *Dod. Pempt.* 796. *J. Raii Hiſtor.* 1515. Arbor eſt plurimis Galliæ regionibus notiſſima & frequentiſſima, quâ ſcilicèt omnia penè vineta conſita ſunt. In mediocrem proceritatem aſſurgit, caudice ſatis craſſo, ramis brachiata fragilibus, cortice rubente & ſubfuſco, materie rufâ & circa media ferè puniceâ, ſatis firmâ. Folia profert rara, oblonga, acuminata, crenata, amygdalinis, quibus perſimilia, majora, ſapore amaro qualis in Perſicorum nucleis, ingratiore tamen, & aroma utcunque redolentia. Flores ineunte vere ante folia prodeunt ſine pediculis ramorum tuberculis adnati, pulchri, roſacei, è quinque petalis latis, dilutè rubeſcentibus, odoris exigui, in orbem poſitis conſtantes, quorum medium occupant ſtamina multa, longiuſcula, purpurantia aut alba, cum paris magnitudinis piſtillo quod ex calyce rubente in quinque ſegmenta acuta diviſo, ſurgit, & deinde abit in fructum ferè globoſum, alterâ parte nonnihil depreſſum & per longitudinem ſulcatum, denſâ, molli, & albidâ lanugine in plurimis ſpeciebus obductum, in nonnullis glabrum, ex luteo herbaceum, aliàs pulchrè fla-

vum, aliàs puniceâ areâ decoratum, carne ſuccoſâ, albâ vel pallidâ, interdùm flavâ, rariùs rubente penitùs, aut ſanguineis guttis cruentatâ, eſculentâ, ſapore dulci nonnihil vinoſo, oſſiculo lignoſo fœtum, oblongo, ovato, nonnihil compreſſo, binis valvis nonnunquam per maturitatem dehiſcentibus conſtante, profundis excavato ſcrobiculis & ſulcis quibus pulpa paſſim ſe inſinuat, & in quibuſdam ſpeciebus pertinaciter adhæret, licèt in alis facilè ſeparabilis ſit. Eſt autem oſſiculo craſſities inſignis, durities ferè invicta, externa facies rugosa & ſulcis profundis nullo ordine canaliculata, internè lævis & polita, in quo nucleus calloſus, amygdalini æmulus, oblongus, exacutus, albus, flaveſcente cuticulâ veſtitus, amaricans, non tamen guſtu inſuavis. Ex arboris cortice vulnerato, vel ſpontè diſrupto gummi profluit initio liquidum quod ſucceſſu temporis ſiccius ac durius redditur, pellucidum, quale ex Amygdalis, Ceraſis & aliis arboribus quarum fructus lignoſum nucleum ferunt, prodire ſolet. Hæc arbor non multam ætatem acquirit: ut enim citò & prompte adoleſcit, & ad frugem pervenit, ita non multis annis poſt ſeneſcens tendit ad interitum. In hortis ac vinetis ſeritur & plantatur. Folia, flores, fructus, nuclei & gummi in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum Mali Perſicæ recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore nucleos Perſicos referentis, obſcurè acidi ℔j, ℥iiij, ʒvj, gr. xviij: humoris limpidi, manifeſtè & magis ac magis acidi, ſubauſteri ac tandem auſteri ℔ij, ℥ix, ʒij, gr. liiij: humoris ſubrufi, leviter empyreumatici, impensè acidi, aliquantiſper acris, pungentis, ſubſalſi & impensè auſteri ℥ij, ʒiiij, gr. liiij: humoris rufi, ſale

ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒij, gr. xxxvj : ſalis volatilis concreti ʒj, gr. lvj : olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒiij, gr. xxiiij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥vij, ʒiiij, gr. xxxvj : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒj, gr. xxxvj : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒv, gr. xxx, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒvj, gr. x : in calcinatione ℥x, ʒiij.

Folia Mali Perſicæ guſtu amara ſunt, nonnihil auſtera & nucleorum Perſicorum odorem referentia dùm digitis conteruntur. Salem eſſentialem obtinere videntur tartareo-vitriolicum ammoniacalem cum oleo tùm tenui, tùm craſſo ſat copioſo conjunctum.

Ex Mali Perſicæ florum recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore amaro nucleos Perſicos contuſos referentis, & obſcurè acidi ℔iij, ℥x, ʒiij, gr. xxj : humoris manifeſtè acidi ℥vj, ʒij, gr. lx : humoris rufi, odore & ſapore leviter empyreumatico, manifeſtè acidi, ſubſalſi ℥ij, ʒiij, gr. xij : humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒj, gr. lxvj : ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. iij : olei ſpiſſi extracti ad inſtar ℥ij, ʒvij, gr. xiiij. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iiij, ʒvj, gr. j : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ʒj, gr. lxix : ex quibus lixivio ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. ix, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, ʒvj, gr. xxxix : in calcinatione ℥iij, ʒv, gr. iiij.

Flores amarorem quemdam aromaticum non ingratum obtinent. Salem continent eſſentialem tartareo-ammoniacalem cum multo oleo tùm tenui, acri, parco, tùm craſſo copioſo conjunctum.

Amarities florum & foliorum à tenui illâ ſulphu-

reâ portione oriri mihi videtur quæ cum phlegmate primò elevatur & odorem ſaporemque ipſi conciliat. Nec omninò diſſimile eſt ab acri illo ſulphure ſubtili quod in quibuſdam purgantibus deprehenditur, ut in Helleboro reperiri diximus; & fortaſſe à tenui illo ſpiritu ſulphureo vis purgans præcipuè pendet.

Ex Malorum Perſicorum carnis ſucculentæ, remotis oſſiculis & cuticulâ, ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis dulcis & grati, aliquantiſper vinoſi, obſcurè ſubſalſi ℥xij, ʒv: humoris limpidi, obſcurè acidi ℔ij, ℥xiij, ʒvj, gr. lx: humoris magis ac magis manifeſtè acidi, cum quâdam auſteritate ℥xv, gr. xxxvj: humoris rufeſcentis, nonnihil empyreumatici, tùm ſubacidi, auſteri, tùm ſalſi, & alcali urinoſi ℥j, ʒiij: olei fluidi gr. xxxvj. Maſſa nigra in retortâ ſuperſtes pendebat ℥iij, ʒiiij: quæ per tredecim horas igne reverberii vehementi calcinata nigredinem ſuam deponere nequivit, ſed reliquit cinerum nigrorum ℥j, ʒvj, gr. xxiiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. ij, extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j, ʒiiij, gr. xij: in calcinatione ℥j, ʒv, gr. xlviij.

Perſica Mala ſapore donantur dulci, vinoſo, grato, cum quâdam levi auſteritate. Salem eſſentialem obtinent parcum quaſi Melleum aut Saccharinum tartareum & nonnihil vitriolicum cum mediocri olei craſſi & exiguâ tenuioris & quaſi ſpirituoſi portione conjunctum, multoque phlegmate dilutum.

Vulgaris opinio multis ſæculis inveterata eſt Mala Perſica in Perſide, unde primùm adveniſſe ferunt, venenoſa fuiſſe, ſed in Ægypto ſoli benignitate mitigata: quod Junius Columella eleganti carmine expreſſit.

Stipantur Calathi pomis, quæ barbara Perſis
Miſerat, ut fama eſt, patriis armata venenis;
At nunc expoſiti parvo diſcrimine lethi,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Plinius *L. XV. Cap.* xiij. hanc opinionem refellit his verbis. » Falſum eſt Perſica venenata cum cru» ciatu in Perſis gigni, & pœnarum causâ à Regibus » tranſlata in Ægyptum, terrâ mitigata. Id enim » de Perſeâ diligentiores tradunt, quæ in totum » alia eſt. « Galenus & Paulus Ægineta Perſicorum omne genus damnant, ut pravi ſucci, & quæ noxam ventriculo inferant: addit Paulus ea lædere nervos proprietate quâdam: & eos qui crebriùs iis ad ſatietatem veſcuntur febre corripi. Suadent itaque ut initio refectuum ante alios cibos ſumantur, & ne aqua ſuperbibatur, ſed vinum meracum. Hoc præceptum in omnibus quæ ſunt pravi ſucci, & humida ſimul ac lubrica, ita ut ſubduci facilè queant, plurimi communiter tenendum exiſtimant. Sic enim fiet ut citiùs egerantur, & aliis cibis viam præbeant, quæ ſi ſumpta fuerint poſtrema, unà ſecum alia quoque corrumpant. Contrà nonnulli ſuadent priùs cibos boni ſucci & qui exſiccent ingerere, ut alimenti benignitate & ſiccitate fructûs malitia retundatur, & ſuperflua ejus humiditas abſumatur. Nec de vino ad Perſicorum noxam emendandam magis inter ſe conſentiunt. Alii Perſica cuticulâ lanuginosâ ſpoliata & in vino per aliquod tempus macerata, ut ſuave & ſalubre edulium commendant hoc verſiculo:

Petre, quid eſt Peſca? Cum vino nobilis eſca.

quibus altero verſiculo contradicunt alii.

Petre, quid eſt vinum? Cum Peſcâ dulce venenum.

Contendunt enim ſuccum crudum & malignum Perſicorum à vino per omnes venas, imò & in ca-

pillares deduci, ibique obſtructiones parere; unde putredo, & febres putridæ atque malignæ. Quod devitare tentant nonnulli vinum in quo maduerint rejiciendo, & aliud vinum modicè dilutum, & quidem parcè, ſuperbibendo; nonnulli vinum prorsùs rejiciendo, quo mollis & facilè diſſolubilis Perſicorum caro indureſcit & in ventriculo difficiliùs concoquitur, efferveſcit & flatus producit, aquam limpidam & puram comeſtis Perſicis ſuperbibunt. Sic faciliùs diſſolvuntur in ventriculo & citiùs permeant ac deſcendunt, nec flatus aut ventris inflationes producunt. Sic conveniunt Perſica Mala cholericis & calidis naturis, alvi duritie & conſtipatione laborantibus, manè præſertim jejuno ventriculo ſumpta. Si cum aliis cibis comedantur ſive ante, ſive poſt paſtum, æſtuoſam ciborum digeſtionem compeſcunt, ardorem ventriculi & inteſtinorum temperant. Non immeritò igitur Dioſcorides & Plinius affirmant ea ventriculo utilia eſſe, alvum bonam præſtare, nec alium iis innocentiorem cibum. Reipsâ non veriſimile eſt, fructum adeò ſapidum & delicatum, qui noſtro quidem palato præ omnibus fugacibus arridet, ita ut à naturâ ipsâ nobis ad edendum commendatus videatur, noxium prorsùs & inſalubrem eſſe. Oportet tamen ut delectus Malorum habeatur, & ut modus in iis ingerendis ſervetur. Eligantur odorata, benè colorata, ſapido ſucco prædita, & benè nec nimis matura; non enim aliud Pomum fugacius, & facilè corrumpitur. Si eorum immoderatus ſit uſus, crudos gignunt ſuccos, colicam, diarrhæam & dyſenteriam procreant, aut febres putridas accendunt. Phlegmaticis, & quibus ſtomachus debilis eſt & frigidus nocent. Si quæ ſit in hiſce Malis noxa, igne & ſaccharo nonnulli emendare contendunt,

ſicque gratam & ſalubrem eſcam parant. Braſſavola ſub cineribus coctum unum aut alterum Perſicum ægrotantibus ſuis offerebat. Cibum verò delicatiſſimum & ægris perquam gratum ac utilem Amatus affirmat. J. Bauhinus condiendi modum hunc præſcribit : ritè lecta manu decorticataque & oſſiculis exemptis optimè purgata Perſica cum aquâ & Saccharo decoquantur ad conſiſtentiam ſyrupo debitam : qui modus hodie adhuc uſitatiſſimus, vulgò *Pêche en compote*. Sic & ſanis & ægrotantibus mirificè placent, præſertim ſiti & linguæ ariditate vexatis, refrigerando corroborant. Hodie mos invaluit hos fructus aquâ vitæ aut ſpiritu vini condire cum tantillo Sacchari, qui quidem exitioſus eſt. Illorum enim caro laxa & poroſa ſpiritu vini facilè imbuitur, unde reverâ ſapidior fit, firmior ac durior, ſed in ventriculo concoctu difficilis admodùm. Unde poſt alios cibos ingeſti eorum conconcoctionem cohibent, ventriculum gravant, æſtum in ipſo & in inteſtinis accendunt, ſuccum craſſum, viſcidum, malè concoctum pariunt, qui varias in viſceribus obſtructiones poſtea gignit.

Perſicorum nuclei ſeu amygdalæ ſubamari ſunt, diuretici habentur *(a)* & anthelmintici. Pulvis eorum pondere ʒj. in vino albo tenui ſpatio novem dierum ab Ettmullero commendatur velut remedium longâ experientiâ probatum adversùs renum calculum. A Solenandro, *L.* 1°. *Conſil.* 15°. commendantur decem vel duodecim numero aſſumpti manè jejuno ventriculo præſervationis gratiâ à calculo. Ad eundem ſcopum emulſiones parantur ex illis cum aquis diureticis, Saxifragiæ, v. g. Linariæ, Alkekengi, Parietariæ, Ononidis, Herniariæ, &c. Iidem nuclei adversùs hepatis & lienis obſtru-

(a) Ἕλμινς Vermes.

ctiones conducunt. Præterea vis anodyna ipſis tribuitur: unde in cephalalgiis & agrypniis ad ſomnum conciliandum & dolorem compeſcendum à nonnullis præſcribuntur eorum emulſiones cum aquis cephalicis aut aliis paratæ. Aquam è nucleis Perſicorum n°. 50. Ceraſorum 100. Florum Sambuci manipulo uno in vini Cretici ℔iij. maceratis in fictili per decem dies in fimo ſepulto, diſtillatam mirum in modum calculos pellere quatuor unciarum pondere jejuno ventriculo quotidie potam ſcribit Andr. Matthiolus.

Ex hiſce nucleis oleum per expreſſionem elicitur, quod ſingulare arcanum habetur in aurium affectibus, imprimis ad vermes aurium eliciendos, item in ſurditate, tinnitu & dolore aurium; idque magis ſi miſceatur cum oleo Colocynthidos per decoctionem præparato. Idem oleum etiam temporibus illitum admodùm conducit in agrypniis & doloribus capitis. Langius oleum ex nucleis & floribus compoſitum frequenti in uſu habuit ad omnes aurium affectus, ſurditatem imprimis, obſtructionem & dolorem aurium: quod ſequenti modo paravit. Oleo ex Perſicorum nucleis expreſſo infundatur florum Perſicorum recentium q. ſ. Macerentur in loco calido per aliquod tempus. Poſtea per linteum colentur; colatura reponatur aliquandiu, donec fæces ſecedant. Oleum clarum à fæcibus ſeparatum ſervetur ad uſum.

Lignoſa nucleorum oſſicula ad urinas ciendas utilia dicuntur, non ſecùs ac lapilli Dactylorum & Meſpilorum. Ex his ſpiritus acidus & oleum empyreumaticum diſtillantur igne aperto, quæ ſpiritui & oleo lignorum ſimilia ſunt, & rectificata egregiè calculum pellere dicuntur.

Flores ratione ſalis eſſentialis & olei tenuis &

acris alvum laxant, tenues ac ſeroſos humores educunt; unde inter hydragoga recenſentur. Recentes à nonnullis comeduntur manè jejuno ventriculo, aut in acetariis miſcentur. Non tamen abſque moleſtiâ & labore purgant: & ſi nimiâ copiâ ingerantur, vomitiones excitant. Alii eos infundunt in vinum aut ſerum lactis, & infuſo iſto pro purgante tempore vernali commodè utuntur. Hydropicis conducunt. Lumbricos etiam enecant & potenter expellunt, unde infantibus verminoſis exhiberi ſolent. Succus florum Perſicorum expreſſus & defæcatus ad eadem valet: ab ℥ß. ad ℥ij. propinatur. Eadem etiam præſtat conſerva ex hiſce floribus cum Saccharo parata quæ ad ℥ß. vel ℥j. exhiberi poteſt; cui ſi Mercurii dulcis tantillum adjiciatur, egregium habetur pellendis lumbricis remedium. Syrupus ex multiplici florum infuſione præparatur in officinis uſitatiſſimus. Alvum blandè purgat, vermes enecat, & obſtructiones reſerat. Seroſos humores uberrimè evacuat, unde in catarrhis, rheumatiſmo, apoplexiâ, paralyſi & morbis cerebri à ſero redundante utiliter exhibetur, ab ℥ß. ad ℥ij. treſve in potionibus laxantibus aut apozematibus.

Mali Perſicæ folia alvum ſubducunt, inteſtinorum lumbricos enecant & expellunt, in juſculis alterantibus, lacte aut cereviſiâ ad M. j. decocta. Quin etiam externè trita cum felle tauri & umbilico impoſita cataplaſmatis formâ ad vermes inteſtinorum ejiciendos à nonnullis commendantur.

Gummi ex arbore exſudans humorum acrimoniam demulcet, tuſſientibus prodeſt, & commendatur ad alvi fluxum, tumorem faucium, aſperitatem arteriæ, ſputum ſanguinis, & diureticum habetur vel etiam lithontripticum, ſi quod ſit.

MANDRAGORA.

MANDRAGORÆ duæ traduntur differentiæ; una dicitur mas ſeu candida, altera verò fœmina ſeu nigra.

MANDRAGORA mas ſeu candida, *Off*: Mandragora fructu rotundo, *C. B. P.* 169. *I. R. H.* 76. *J. Raii Hiſt.* 668: Mandragoras mas, *J. B.* 3. 617: Mandragoras, *Dod. Pempt.* 457: Mandragoras mas vulgatior, *Parkinſ*: Mandragoras albus ſeu Maſculus *Cord. Hiſtor.* Antropomorphos Pytagoræ, *Quorumdam*: Terræ Malum, Terreſtris Malus & Canina Malus, *Nonnullorum*; vulgò, *Mandragore mâle.*

Radicem profert craſſam, longam, interdùm ſimplicem & indiviſam, ſæpè bifidam, incoxantem hominem, ut ſibi perſuadet vulgus, referentem, interdùm etiam trifidam aut quadrifidam, externè candicantem, aut ex cinereo ferrugineam, internè pallidam. Ex ejus capite abſque caule folia exeunt circiter cubitalia, ſeſquipalmum ferè lata, utrinque acuminata, atro-virentia, fœtida. Inter hæc à radice quoque pediculi aſſurgunt crebri, ſeſquiunciales aut palmares etiam, florem ſinguli ſuſtinentes monopetalum, campaniformem, quinquepartitum, modicè hirſutum, ſordidè candicantem ac nonnihil purpuraſcentem, fœtentem, cum calyce villoſo viridi in quinque lacinias diviſo; ex quo ſurgit piſtillum quod infimam floris partem perfodit & abit deinde in fructum parvi pomi effigie & magnitudine, primùm viridem, deinde ſubluteum, carnoſum, mollem, odoris gravis viroſi, & in cujus pulpâ ſemina continentur alba, ſubrotunda, compreſſa & quaſi reniformia.

MANDRAGORA fœmina ſeu nigra, *Off*: Man-

dragora flore ſubcæruleo purpuraſcente, *C. B. P.* 169. *Inſt. R. H.* 76: Mandragora fœmina, *J. B.* 3. 618. *Cluſ. Hiſt.* 87. *Gerard.* & *J. Raii Hiſt.* 669: Mandragoras fœmineus, *Parkinſ*: vulgò, *Mandragore femelle.*

Ejus folia mari ſimilia ſunt ſed anguſtiora, minora, nigrioraque. Flores coloris ex cæruleo purpuraſcentis; fructus pallidiores, minores, turbinati; Sorbi aut Pyri effigie, ſed non minùs odorati. Semina minora & nigriora. Radix quoque prolixa, foris ampliùs nigricans, interiùs albida. Utraque in calidioribus regionibus, Italiâ, Hiſpaniâ, ſpontè creſcit, in ſylvis & umbroſis, necnon propè ripas fluviorum. Hîc nonniſi in hortis ſata oritur. Utriuſque folia & radices vel potiùs radicum cortex uſitata ſunt.

Analyſi chymicâ, ex Mandragoræ foliorum recentium ℔v, per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odorẽ & ſaporem ingratum viroſum referentis, primò obſcurè ſubſalſi & ſubacidi, deinde acidi, ℔j, ℥xiij, ʒiiij, gr. xxvij: humoris limpidi, manifeſtè acidi, deinde rufi, ac tandem fuſci, empyreumatici, auſteri ℔ij; ℥xij, ʒiiij, gr. lx: humoris fuſci, empyreumatici, obſcurè acidi, ſubſalſi, obſcurè alcali urinoſi ʒij, gr. xviij: humoris fuſci, alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo impprægnati ʒiij, gr. xlviij: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒij, gr. x: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥ij, ʒvj, gr. lx: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒiij, gr. xxxvj: ex quibus lixivio ſunt extractæ ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. viij. Partium jactura in diſtillatione fuit ʒv, gr. lxv: in calcinatione ℥j, ʒiij, gr. xxiiij.

Radicum pedalium & ſeſquipedalium, brachii

humani craſſitiem æquantium & recèns effoſſarum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, fœtentis, & viroſi, odoris & ſaporis ad Cicutam accedentis, obſcurè ſubſalſi, & obſcurè acidi ℔ij, ℥ij, ʒj, gr. xxxvj: humoris limpidi, primò manifeſtè acidi, deinde minùs acidi & auſteri ℔j, ℥xiiij, ʒj, gr. l. humoris primò limpidi, ſubſalſi & ſubacidi, deinde rufi & fuſci, empyreumatici, tùm impensè acidi, tùm acris auſteri & aliquantisper ſalſi urinoſi ℥iij, ʒiij: humoris fuſci alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij, ʒij: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. x. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒiij, gr. iiij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥v, ʒj: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒj, gr. xlij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. xxvj, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒiij, gr. xliiij: in calcinatione ℥iij, ʒvij, gr. xxx.

Folia & radices odorem viroſum, ingratum & caput ferientem exhalant. Radicis cortices exſiccati ſaporem acrem amaricantem nauſeoſum cum quodam lentore & in receſſu ſtypticitate referunt. Salem eſſentialem obtinent ammoniacalem multo oleo viroſo & narcotico craſſo implicitum.

De Mandragorâ varia feruntur veterum recentiorumque relationibus nobilitata, nempè humanâ ſimilitudine egregios effectus producere, felicitatem poſſeſſori, & fœcunditatem ſterilibus fœminis adferre. Exhibet verò ſæpè Mandragoræ radix bifurcato ramo deorſum protenſo rudem hominis formam illiuſque crura duo, ſed ſuperior truncus homini ſimilis non eſt. Mangonio tamen non ſolùm Mandragoræ radices ſed & aliæ plures adornantur humanum corpus, artus, caput, faciemque apprimè referentes. In radicibus arundinum, Bryo-

niæ aut aliarum plantarum adhuc virentibus ſculpunt impoſtores tàm virorum quàm mulierum formas, infixis Hordei, Avenæ aut Milii granis, iis in locis ubi pilos effingere volunt: deinde factâ in terrâ ſcrobe recondunt, tenui ſabulo obruunt, ibique relinquunt quouſque ſemina illa radices emittant. Tunc eruunt eas & adnatas è granis radices acutiſſimo cultello in tenuiſſima filamenta ſcindunt, aptantque ita ut capillos, barbam, & cæteros corporis pilos referant. Varia inſuper narrant de hujus radicis ortu, effodiendi modo & periculis. Ferunt has præſtantiſſimas radices ex urinâ ſuſpenſi hominis ſub patibulo morientis irrigatas tales efformari, & ideo adeò raras eſſe, eaſdem non ſine vitæ periculo manu effodi, quapropter eas primùm circumfodiendas eſſe, ita ut minimum ex radice terrâ ſit conditum, deinde ab eâ religandum canem, à quo poſtea fugiente radix extrahitur & ſequitur, ſed non adeò longè, quandoquidem ſtatim atque effoſſa eſt, canis moritur: nullum poſteà accipientibus ampliùs metum eſſe, imò ſummè proficuas eſſe, maleficia & infortunia quæcumque avertendo, & felicitates quaſcunque deſiderabiles afferendo. Anilium illarum nugarum author fuiſſe videtur Flavius Joſeph qui *L.* 7°. *cap.* 25°. *de Bello Judaïco*, de quadam radice *Baaras* dictâ in valle ejuſdem nominis naſcente propè Hieroſolymam ferè ſimilia narrat. Sed de his nugis & fabulis ſatis.

Mandragora inter narcotica & ſoporifera medicamenta recenſeri ſolet, quod colligitur ex odore ingrato viroſo caput feriente. Quod an de radice verum ſit J. Raius dubitat. Cortex ille ad nos aliunde, potiſſimùm ex Italiâ affertur: rari uſûs eſt intrinſecùs. Schroderus ſoporiferam virtutem

ipſi tribuit, & præterea vim potenter diſcutiendi & reſolvendi externè adhibitæ. Paulus Hermannus *in Cynoſurâ materiæ Medicæ Henningeri*, in radice Mandragoræ duplicem notat virtutem 1°. purgantem tàm per ſuperiora quàm inferiora, cum violentiâ & virium etiam proſtratione & aliquando convulſionibus ſubſequentibus, unde per ſe non datur niſi doſi minimâ ad ℈ß. aut ℈j. & in infuſo ad ʒj. 2°. Narcoticam ſeu ſoporiferam & ſtupefacientem Opii virtuti non diſſimilem. Inde forſan eſt, quòd in epilepſiâ & motibus convulſivis quibuſdam commendata ſit. Circumforanei nonnulli hoc cortice in quartanis & aliis febribus intermittentibus utuntur pro emetico, ſed minùs tutò. Specificum uterinum ab eodem P. Hermanno dicitur: ſed cautè adhibendum. Si enim nimiâ in quantitate exhibeatur dira inde ſequuntur ſymptomata ut ſpaſmi, &c. Uterum valde movet & abortum cauſat: quapropter gravidis nunquam exhiberi debet.

A veteribus vinum in quo Mandragoræ radix infuſa fuerat propinabatur ægris quibus membrum aliquod reſecandum erat ad narcoſim inducendam. Cùm verò narcoſis hæc admodùm periculoſa ſit, modus hic narcoſim inducendi apud nos exploditur: & internè rariſſimè & ferè nunquam hæc radix adhibetur. Externè radicis cortex adhibitus ab Ettmullero laudatur ad tumores duros ſchirroſos & ſtrumoſos emolliendos & reſolvendos, & hâc virtute Cicutam & Nicotianam ſuperare dicitur. Faber *in Myrothecio Spagyrico L.* 4°. *Cap.* 1°. ex his radicibus oleum Mandragoræ per deſcenſum diſtillat quod valdoperè commendat externè illitum, pro emolliendis duris tumoribus & doloribus leniendis.

Mandragoræ folia potenter diſcutiunt, atte-

tuant & reſolvunt, dolores mitigant & inflammationes ſedant. Unde unà cum radicibus in lacte cocta utiliter ſub cataplaſmatis formâ ereſypelatibus, tumoribus inflammatoriis, duris aut ſchirroſis admoventur. Cum Hyoſciamo, Cicutâ, Nicotianâ optimè conſociantur. Ex ſucco Mandragoræ cum ſucco Cicutæ vel Nicotianæ & Gummi ammoniaco coctis in unguenti vel emplaſtri conſiſtentiam Ettmullerus utile medicamentum conficit ad tumores ſplenis duros reſolvendos. Fernelius *Method. Medend. Lib.* 5°. *Cap.* 17°. ad ardentium febrium æſtus compeſcendos, capitis dolores & deliria ſedanda, & ad ſomnum conciliandum commendat Mandragoræ folia radiceſve trita inductaque ex oleo fronti atque temporibus.

Mandragoræ fructui veteres non ſolùm comeſto ſed etiam naribus tantùm admoto ſoporem inducendi ſtuporemque virtutem tribuebant. Caſp. Hoffmannus *L. de Medicamentis Officinalibus*, an quiſquam pomum ipſum Mandragoræ cum vel ſine cortice impunè poſſit eſitare ſe valde ignorare ſcribit. Aetius omnem malitiam ejus videtur rejicere in ſemen, quaſi illo dempto caro ſit indemnis, niſi nimis copioſè ingeratur. At fructus, certè immeritò, ſuſpectus eſt. Pulpam enim cum ſemine innoxiè eſitari poſſe docuit Joann. Faber Lynceus Romæ Simplicium Profeſſor. Is, teſte Joanne Terrentio *Notis in Hernandez de Plantis Mexicanis*, *L.* 8°. *Cap.* 28, coram ſuis auditoribus magnum Mandragoræ pomum unà cum ſeminibus jejunus abſumpſit, ſine ullo vel ſomni vel alterius mali ſigno minimo, & ut experimentum eſſet certius, jejunus uſque ad prandium, per aliquot nempe horas, permanſit, & à vino, ne vis pharmaci debilitaretur, abſtinuit. Idem experimentum ſe quoque perſæpè feciſſe teſtatur J. Terrentius.

Mandragoræ folia in unguento populeo uſurpantur. Cortex radicum in Requie *Myrepſi*, Aureâ Alexandrinâ *Nicolai Alexandrini*, & Trypherâ magnâ *Ejuſdem*.

MARRUBIUM.

PLures inter plantas quæ Marrubii nomine apud Botanicos inſigniuntur, duo potiſſimùm genera hoc nomine in Officinis ſpeciatim deſignantur, ſcilicèt Marrubium album ſeu Praſſium album, & Marrubium nigrum, ſeu Praſſium nigrum & Ballote.

Marrubium, Praſſium, Praſium, Marrubium album, Praſſium album, *Off*: Marrubium album vulgare, *C. B. P.* 230. *Inſt. R. H.* 192: Marrubium album, *J. B.* 3. 316. *J. Raii Hiſt.* 556: Marrubium ſive Praſſium album, *Tabern. Icon.* 539: Praſium, *Anguillar*: vulgò, *Marrube blanc.*

Radice nititur ſimplici, lignoſâ, plurimas fibras emittente. Caules inde exurgunt plures, pedales & altiores, lanuginoſi, quadrati, ramoſi, foliis veſtiti ad ſingula genicula ex adverſo binis, ſubrotundis, incanis, circum oras crenatis, rugoſis, pediculis ſatis longis ſuffultis. Flores ad genicula in verticillos denſos coacti caules ambiunt, brevibus aut nullis pediculis, è calycibus naſcentes hirſutis, ſtriatis, quorum ſingulæ ſtiriæ in ſpinulas terminantur; perexigui, albentes, monopetali, labiati, quorum labium ſuperius ſurrectum eſt, & bicorne, inferius verò tripartitum. Ex calyce ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina oblonga, in capſulâ quæ calyx floris fuit recondita. Florum verticilli,

quamvis caules undique amplecti videantur, egrediuntur tamen è foliorum alis. Odor totius plantæ vehemens & nonnihil gravis. Ad vias publicas, agrorum margines, in locis neglectis & ruderatis ſpontè & frequens naſcitur. Tota planta uſitata.

Analyſi chymicâ, ex foliorum à ſtipitibus mundatorum & ſummitatum floridarum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odorati, aliquantiſper aromatici, ſapore herbaceo amaricante, obſcurè acidi ℥ix, ʒiij, gr. xviij: humoris limpidi, odorem eundem, eundemque ſaporem referentis, & magis ac magis acidi & amari ſubauſteri ac tandem impensè auſteri ℔iij, ʒv, gr. lx: humoris obſcurè ruſeſcentis, leviter empÿreumatici, impensè acidi, ſalſi, & impensè auſteri ʒiij, gr. xlviij: humoris fuſci alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥ij, ʒiiij, gr. xxxvj: ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xx: olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥iij, gr. xij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥ix, ʒvij, gr. liiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥iiij, ʒv, gr. xxiiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒiij, gr. xv, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v, ʒvj, gr. xl: in calcinatione ℥v, ʒij, gr. xxx.

Marrubii albi folia chartæ cæruleæ colorem non mutant; maximè amara ſunt, cum quâdam aſtrictione, odore vehementi ac ſubtili donantur, ad moſchum nonnunquam accedente, teſte Dodonæo qui de Marrubio albo in Flandriâ naſcente hoc aſſerit. Salem eſſentialem obtinent quem Tournefortius comparat ſali naturali terræ, conſtanti nempè ſale marino, nitro & ſale ammoniaco, mixtum cum multo ſulphure tùm tenui, tùm craſſo, terrâ copiosâ & phlegmate.

Marrubium album aperit, & viſcidos humores potentèr diſſolvit. Primarium eſt remedium in aſthmate humorali, & in morbis chronicis à muco ſpiſſo, viſcido ac tenaci oriundis. Viſcerum obſtructiones à muco inſpiſſato oriundas reſerat. Succus expreſſus cum melle ad ℥ij. treſve, aut ſyrupus de Praſſio compoſitus in officinis aſſervatus ad ℥j. aut alteram aſthmaticis, tuſſientibus & tabidis opitulantur. » Innumeris comprobavi experimentis, in- » quit Borellus *Obſerv. Medic. p.* 289. Marrubii al- » bi ſummitates, vino albo infuſas & triduo epo- » tas mirè ad menſtrua provocanda, ſtomachum » roborandum, cachexiam & fædos virginum co- » lores arcendos valere, & fortiùs cum Chamæ- » drye & Centaurio minore mixtas. «

S. Paulli obſervat eas non tantùm menſes accelerare, ſed remorantes ſecundinas quoque præcipitare. Ad M. ß. vel M. j. præſcribuntur. Pulvis foliorum valere dicitur in partu difficili lochiiſque retentis. Inſuper interaneorum vermes necat, notante J. Raio. Ad ʒj. aut alteram exhibeatur. Marrubii albi ſuccus, vel infuſum ex vino, vel decoctum ex aquâ à Foreſto, Freitagio, Zacuto Luſitano, & Hartmanno in hepatis obſtructionibus vel etiam ſchirrhoſis, in ictero, in hydrope icterum ſubſequente commendantur. J. Baptiſta Chomel D. M. P. obſervat duos ægrotantes à ſchirro hepatis liberatos fuiſſe ab infuſo foliorum Marrubii alb. M. j. in vini albi ℥viij. quotidie manè per aliquot menſes epoto. Conſerva florum Marrubii cum melle parata & per 40 dies exhibita in doſi ℥j. nobilem quemdam ſchirro hepatis jam diu laborantem integræ ſanitati reſtituit, aliis medicamentis Chalybeatis fruſtra tentatis, annotante Zacuto *L.* 2°. *Prax. admir. Obſerv.* 48. Superbibebat

autem

autem ſingulis matutinis parùm aquæ ſtillatitiæ ejuſdem Marrubii cum radice. Miſturam ſequentem J. Raius commendat velut medicamentum ad icterum nulli ſecundum.

℞. Syrup. de Praſſio ℥ij. Olei Tartari p. deliq. ℈j. Miſce. Sumat æger per intervalla frequentia ad menſuram unius cochlearis.

Stockerus Marrubii folior. virentium decoctum ex vino, vel exſiccatorum infuſum in ictero commendat.

℞. Marrubii folior. virentium ℔j. Contunde & coquantur in vini albi ℔vij. ad ℔v. Colaturæ capiat æger ℥iiij. manè jejunus & ℥iij. antè cœnam. Sed ſatius eſt folia in vino calidè macerari tantùm, non concoqui. Vinum enim ebullitione diuturniori acidum fit & ingratum. Macerentur itaque folia in vini ℔v. per 24 horas.

℞. Folior. Marrubii exſiccator. & contuſor. q. v. Affunde vini albi q. ſ. ad ſupereminentiam 4. vel 5. digitor. tranſverſor. Frigidè macerentur in vaſe probè obturato, quotidiè agitando donec extrahatur tinctura. Doſis ℥iiij. bis in die.

Ejuſdem decoctum cum Argentinâ ab Ettmullero & Freitagio commendatur in ictero flavo ex infarctu ductûs cyſtici. Externè in eodem affectu cataplaſma proponit plantis pedum applicandum ex Marrubio & Argentinâ ſimul in vino coctis. In juſculis aperientibus ad menſes ſuppreſſos promovendos præſcribuntur Marrubii albi ſummitates floridæ ad M. ß. cum Tartaro chalybeato vel floribus ſal. ammoniaci martialibus.

℞. Carnis vitulin. ℔ß. Coquatur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Tùm adde folior. Agrimon. Ar-

gentin. ana M. j. Centaur. min. Chamædr. Summitatum floridar. Praſſ. alb. ana pug. ij. Poſt levem ebullitionem fiat colatura pro duobus juſculis. Unicuique adde Tartar. martial. ſolubil. ʒß. vel flor. ſal. amm. martial. gr. xx. Sumatur manè & ſerò in menſ. ſuppreſſione, ictero, & viſcer. obſtructionibus.

℞. Syrup. de Praſſio ℥j. Tinctur. martis aper. ʒij. Aq. de Artemiſiâ, flor. Aurantior. ana ℥ij. Fiat julap. quotidie manè ſumendum in menſium ſuppreſſione.

Foreſtus aſſerit nonnullos ſtrumis affectos diuturno uſu ſyrupi de Praſſio ſimplici ſeu ex ſucco recenti cum Saccharo parati perſanatos fuiſſe, multis aliis remediis antea fruſtra tentatis.

Marrubium veſicæ & renibus nocere ſcribit Dioſcorides: quos frequenti uſu exulcerat. Multò minùs igitur, inquit C. Hoffmannus, utendum in iis in quibus jam ulceratæ ſunt partes illæ. Syrupus de Praſſio *Meſuæ*, annotante eodem, valde calidus eſt, & qui ſenibus potiùs quàm juvenibus, frigidis potiùs quàm calidis adhibendus ſit.

Marrubii albi folia & ſummitates floridæ uſurpantur in ſyrupo de Praſſio *Meſuæ*, in pilulis de Agarico *Ph. Reg. Charas*, Theriacâ *Andromachi*, Hiera Diacolocynthidos, Pulvere Diapraſſii *Nicolai Alexandrini*.

Marrubium nigrum, Praſſium nigrum & Ballote, *Off*: Ballote, *Matthiol.* 825. *Inſt. R. H.* 185: Marrubium nigrum, fœtidum, Ballote Dioſcoridis, *C. B. P.* 230: Marrubium nigrum ſive Ballote, *J. B.* 3. 318: Marrubium nigrum, *Gerard. Emacul. J. Raii Hiſt.* 571: Marrubiaſtrum, *Tabern. Icon.* 540: vulgò, *Marrube noir.*

Caules cubitales & interdùm bicubitales, plures ex eâdem radice lignoſâ, perenni, fibratâ exeunt brevi lanugine hirſuti, quadrati, inanes, ramoſi, rubentes, foliis veſtiti ad ſingula genicula ex adverſo binis, Meliſſæ aut potiùs Lamii rubri, rotundioribus & nigrioribus, hirſutis & ad tactum mollibus, rugoſis. Flores verticillatim caulibus adnaſcuntur, in eodem communi pediculo è folii ſinu egreſſo plures, monopetali, labiati, quorum labium ſuperius cochlearis inſtar eſt excavatum, inferius verò in tres partes diviſum, mediâ ampliori & cordiformi, pallidè purpurei, ſaturatioribus lineis intùs ſtriati: calyces ſtriati, oblongi, in quinque acuta ſegmenta partiti. Ex unoquoque calyce ſurgit piſtillum poſticæ floris parti infixum & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina parva, oblonga, per maturitatem nigricantia, in capſulâ tubulatâ, pentagonâ & quinquepartitâ quæ floris calyx fuit recondita. Odore fœtido Lamium refert. In ruderatis & ad ſepes naſcitur. Herba integra in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex ſummitatum floridarum Marrubii nigri ℔vj. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, aliquantiſper ruſeſcentis, plantæ ſaporem & odorem referentis ℥x: humoris minùs limpidi, eundem odorem ſaporemque referentis, acidi magis ac magis ℔j, ℥ix, ʒv, gr. xxxvj: humoris primùm limpidi, acidi, auſteri, deinde fuſci, impensè auſteri, ac tandem nigricantis, qui per tempus pulviſculum nigrum depoſuit, & limpidior factus eſt ℔j, ℥xiij, ʒvj, gr. xxxvj: humoris turbidi, fuſci, nigricantis, ſalſi & alcali urinoſi, qui pulverem nigrum ad imum dimiſit ℥v: recipiens pulvere nigro & fuliginoſo conſperſum re-

pertum fuit : ſalis volatilis urinoſi concreti ʒij : olei ſpiſſi nigri ℥ij. Maſſa nigra in retortâ reſidua pendebat ℥xv : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥vij, ʒvj : ex quibus lixivio ſalis fixi ℥j, ʒvij, extractæ ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij, ʒij : in calcinatione ℥vij, ʒij.

Marrubii nigri folia amara ſunt, & odorem gravem fœtidum referunt : chartæ cæruleæ tincturam non mutant. Salem eſſentialem obtinent mixtum, ſali qui ex terræ lotionibus extrahitur æmulum, ammoniacalem nempe, tartareum, ſalſum, & multo oleo craſſo fœtido implicitum.

Marrubium nigrum tumores reſolvit, dolores ſedat, ulcera detergit & ſanat, externè admotum : rariùs intùs ſumitur ob fœtorem & ingratum saporem. J. Raius illud velut præſtantiſſimum remedium in hypochondriacis & hyſtericis affectionibus commendat. Cl. Tournefortius refert quoſdam ad arthritidem ſanandam aut ſaltem ejus paroxiſmos minùs frequentes & mitiores efficiendos hoc uti remedio.

℞. Folior. Marrubii nigri, Marrub. albi & Beton. ana M. j. Infunde in aq. ferventis ℔vj. Igne remoto macerentur donec aqua refrigerata ſit. Fiat colatura, cujus cyathos tres quatuorve in die ſumat æger.

Ferventi cinere flacceſcunt ejus folia ut condylomata reprimant. Cum melle trita ſordida ulcera purgant. Eorum decoctum ad omnes malas ſcabies, ſerpigines, porrigines ac papulas ſanandas plurimùm valet. Quapropter à Trago ad manantia capitis ulcera pueris familiaria commendatur. Tabernæmontanus aſſerit ejus folia ſub cinere cocta & cum melle contuſa hæmorrhoidas ſanare.

MARUM.

MARI nomen duobus plantarum generibus tribuitur quorum unum Marum verum ſeu Cortuſi dicitur, alterum Marum Maſtich.

MARUM verum, Marum Cortuſi, *Off*: Chamædrys maritima, incana, fruteſcens, foliis lanceolatis, *Inſt. R. H.* 205: Marum Cortuſi, *J. B.* 3. 242. *J. Raii H.* 527: Tragoriganum latifolium, *C. B. P*: Tragoriganum latifolium ſive Marum Cortuſi Matthiolo, *Parkinſ*: Tragoriganum Lobelii, *Gerard.*

Planta eſt pedalis magnitudinis, radice fibroſâ, quæ differt à Chamædryos ſpeciebus, ſtipitibus fruteſcentibus incanis, tomentoſis, foliis haſtæ ferro ſimilibus, quatuor lineas longis, duas latis, dilutè virentibus, ſubtùs incanis, ſapore acri & amaro, odore vehementi & aromatico, grato, qui ſubitò cerebrum petit & ſternutationes movet. Flores qui ad Chamædryos flores planè accedunt, in foliorum alis naſcuntur monopetali, purpurei, labiati, quorum ſtamina labii ſuperioris locum occupant: labium verò inferius in quinque partes diviſum eſt, mediâ ampliori cochlearis inſtar excavatâ. Ex calyce autem Chamædryos quoque pari, villoſo, incano ſurgit piſtillum poſticæ floris parti infixum & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina ſubrotunda, Chamædryos ſimilia, in capſulâ quæ calyx floris fuit recondita. Frequens eſt in Stæcadum (*Yeres*) unâ quæ vocatur Pomponia, Gallis *Porte-croz*. Hîc in hortis colitur. Folia & ſummitates floridæ in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & ſummitatum floridarum Mari ℔ij. & ℥iij. per retortam diſtillatis

prodierunt humoris limpidi, ſub finem aliquantiſper rufeſcentis, odore & ſapore aromatico pergrato, primùm obſcurè acidi, deinde manifeſtè magis ac magis, atque magis ac magis auſteri ℔j, ℥viij, ʒj, gr. xxxvj: humoris empyreumatici, rufeſcentis, ſapore aliquantiſper acri pungente, impensè acidi, impensè auſteri, & ſalſi ʒvj, gr. xxxvj: humoris rufi, tùm acidi, tùm alcali urinoſi, & ſale volatili urinoſo imprægnati ℥j, ʒj: olei tùm tenuis eſſentialis, tùm craſſi, ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j, ʒiiij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥iiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j, ʒj, gr. xij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒiij, gr. xxiiij, lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij, ʒiij: in calcinatione ℥ij, ʒvj, gr. lx.

Mari veri folia chartam cæruleam rubram efficiunt. Inter digitos contrita odorem ſpirant aromaticum, penetrantem, ſubtilem, pungentem, qui ſternutationes movet; ſaporem referunt acrem aromaticum amarum. Exſiccata & cum multâ aquâ diſtillata, ut cæteræ plantæ aromaticæ, multùm olei eſſentialis ſubtilis & penetrantiſſimi fundunt. Salem eſſentialem tartareum obtinent: ſed inſuper abundant ſale tùm acido, tenui, volatili, copioſo, tùm alcali urinoſo mediocri, cum multo oleo eſſentiali acri, aromatico conjuncto. Unde compoſitum exurgit haud diſſimile miſturæ ex ſpiritu acido dulcificato & ſpiritu volatili urinoſo aromatico conflatæ. Mari odor felibus gratiſſimus eſt: & eos undequàque allicit ad hortos ubi colitur, eos veluti inſanos & venereo œſtro furentes reddit; ita ut plantam mordicent, ſupra eam ſe volutent, copiosâ ſalivâ eam proluant, & nonnunquam ſuo ſpermate polluant. Inde fit ut in hortis difficillimè aſſervari poſſit,

niſi intra cancellos ex ferro textili confectos includatur.

Rarus eſt Mari uſus in officinis. Attamen inter plantas aromaticas non infimum locum occupat: Raymundus Mindererus *in ſuo Aloedario Marocaſtino*, & Georgius Wolffgangus Wedelius peculiaribus diſſertationibus hanc plantam nobilitarunt, & magnoperè commendarunt. Virtutem incidendi, attenuandi, aperiendi, digerendi illi tribuit Wedelius, lentorem ac torporem pituitæ corrigendi, bilis inertiam emendandi, ſanguinis & ſpirituum motum augendi, ſpeciatim affectibus frigidis & humidis medendi. Ab eodem habetur velut inſigne diureticum, potens diaphoreticum & carminativum, ſummum antiſcorbuticum in ſcorbuto frigido, valens emmenagogum, præſtantiſſimum cephalicum, pectorale & antiaſthmaticum, cardiacum, ſtomachicum, hepaticum & ſpleniticum, uterinum, antiſpaſmodicum, aphrodiſiacum, anthelminticum, uno verbo polychreſtum; verùm latiùs fortaſſe quàm par eſt celeberrimus ille Medicus Mari odore allectus ejus facultates extendit: & virtutes omnes quæ in ſingulis plantis aromaticis deprehenduntur illi nimis facilè applicat. Expectandum eſt donec ejus vires uſu diuturniori comprobatæ ſint. Ettmullerus Marum cephalalgiæ & nervinis affectibus conducere ſcribit, & illud in apoplexiâ & catharris velut medicamentum egregium commendat. Folia pulverata ad ʒß. præſcribuntur, nec immeritò Majoranæ anteponuntur.

Externè idem pulvis habetur pro errhino inſigni, ſive ſolus, ſive cum Tabaco conſociatus. Cerebrum expurgare & roborare dicitur, & amiſſum odoratum reſtituere. Joannes Quincy Medicus Londinenſis *in ſua Pharmacopœiâ Officinali & extemporaneâ*

ſeu completo Anglico diſpenſatorio parat ex foliis Mari ſal volatile oleoſum aromaticum gratiſſimum & cephalicum præſtantiſſimum.

Mari folia uſurpantur in Trochiſcis *Hedichroï* quæ Theriacæ compoſitionem ſubeunt, & in pilulis Marocoſtinis *Mindereri.*

Oleum eſſentiale ex foliis Mari extrahitur odore pergratum, quod cephalicum dicitur, uterinum & antiparalyticum & à Batavis maximè expetitum.

Marum Maſtich, *Off*: Thymbra Hiſpanica, Majoranæ folio, *Inſt. R. H.* 197: Sampſuchus ſive Marum Maſtichen redolens, *C. B. P.* 224: Clinopodium quibuſdam, Maſtichina Gallorum, *J. B.* 3. *Part.* 2. 243: Marum vulgare, Clinopodium, *Dodon. Pempt.* 271: Marum Gerard. *J. Raii Hiſt.* 520: Marum vulgare, *Parkinſ*: Marum Maſtich, Gallorum & Anglorum, *Adverſ. Lobel*: vulgò, *Marum Maſtich.*

Frutex eſt puſillus, lignoſus, multis ramis tenuibus brachiatus, radicibus tenuibus, lignoſis, foliis Serpilli, ſed incanis, odoratis, Maſtichen quodammodò referentibus & ſapore acri præditis. In extremis ſurculis capitula lanuginoſa, & paulò etiam inferiùs ambientes ſimiles verticillos obtinet, è quibus per puſilli flores albidi & Thymo ſimiles, monopetali, labiati, labio ſuperiore ſurrecto & bifido, inferiore tripartito. Odor totius plantæ gratus, ſed paulò vehementior. In Hiſpaniâ & aliis calidis regionibus ſpontè creſcit. Hîc in hortis colitur.

Eædem vires ipſi, quæ Maro Cortuſi, tribuuntur: ſed rarioris eſt uſûs. Deodatus, notante J. Raio poſt Dolæum, in deſperato menſium fluxu ultimum & præſentiſſimum remedium ducit pulverem corticis Mari ad ℥j. cum vino auſtero, ſingulis matutinis horis propinatum.

MATRICARIA.

MAtricaria & Parthenium, *Off*: Matricaria vulgaris ſeu ſativa, *C. B. P.* 133. *Inſt. R. H.* 493: Matricaria vulgò minus Parthenium, *J. B.* 3. 129: Matricaria, Gerardi, *J. Raii Hiſt.* 357: Artemiſia tenuifolia, *Tabern. Icon.* 8: Matricaria vulgaris, *Parkinſ*: Amaracus, *Galeno* & *Æginetæ*: Criſpula, *Quorumdam*: Matricaria Parthenii prima ſpecies, *Brunsfels*: vulgò, *Matricaire* ou *Eſpargoutte*.

E radice albâ, plurimis fibris emiſſis terram apprehendente, caules exurgunt plures, ſeſquicubitales, rigidi, ſtriati, glabri, ſatis craſſi, medullâ fungosâ referti, foliis crebris, dilutè virentibus, graveolentibus, amaris, nullo ordine poſitis veſtiti; folia velut alata ex duabus tribuſve pinnularum mediæ coſtæ adnexarum conjugationibus componuntur: pinnulæ hæ latæ ſunt, & in alias minores circa margines dentatas ſubdividuntur. Caulium ſummitates versùs, ex alis foliorum exeunt ramuli, in quibus ut & in ſummis caulibus naſcuntur flores pediculis oblongis, plures velut in umbellâ, radiati, non admodùm ampli, quorum diſcus ex plurimis floſculis luteis, corona verò ex ſemifloſculis brevibus candidis componuntur, ſeminum embryonibus inſidentibus, & calyce ſemiſphærico & ſquamoſo comprehenſis. Semifloſculis coronæ marceſcentibus diſcus medius extumeſcit, & embryones abeunt in ſemina oblonga, exigua, ſtriata, thalamo affixa in calycis fundo, pappo carentia. Tota planta odorem gravem ac vehementem ſpirat. In hortis colitur. Folia ſæpiùs comæ floridæ in uſum veniunt.

Analyſi chymicâ, ex foliorum & ſummitatum

viridium & recentium Matricariæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, plantæ odorem & ſaporem referentis, obſcurè ſubſalſi, & obſcurè ſubacidi, ℔j, ℥vij, ʒiij, gr. xxiiij: humoris manifeſtè acidi magis ac magis, deinde auſteri magis ac magis impensè ℔ij, ℥xiij, ʒiiij, gr. xxiiij: humoris rufi, empyreumatici, & alcali urinoſi ℥j, gr. lx: humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒj: ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj, gr. xlij: olei adipoſi ℥j, ʒvj, gr. lx. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥iiij, ʒvj, gr. xxiiij: quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥ij, ʒiij: ex quibus ſalis fixi merè alcali ℥j, ʒj, gr. xlv, lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij, gr. xij: in calcinatione ℥ij, ʒiij, gr. xxiiij.

Ex florum capitulis quorum ſemina jam ad maturitatem pervenerant diſtillatis, eadem principia extracta ſunt cum olei eſſentialis quantitate non mediocri.

Succus foliorum Matricariæ colorem ſubrubrum chartæ cæruleæ affert. Salem eſſentialem obtinet hæc planta ammoniacalem cum multo oleo tùm tenui eſſentiali, tùm craſſo fœtente conſociatum.

Inter plantas hyſtericas inſignem locum occupat Matricaria. Ad uterinos affectus plurimùm conducit, vel pulverata à ℈ß. ad ℈ij. vel ejus ſuccus expreſſus & defæcatus ad ℥j. vel alteram, ſicut infuſum aut decoctum ad ℥vj. Menſes, lochia & ſecundinas remorantes pellit, uterinam ſuffocationem compeſcit, dolores poſt partum ſedat. Simon Paulli eam plurimùm commendat. Mihi, inquit, » frequenti in uſu eſt, ſi lochia poſt partum negotium faceſſant mulierculis. Parare enim ex eâ » & floribus Chamomillæ, cum tantillo Artemiſiæ

» decoctum conſuevi, à cujus uſu hyſterica ſymp-
» tomata illicò ceſſare, & lochia abundè fluere,
» ſæpè comperi. Quod medicamentum licèt non
» jucundum aliis, hyſtericis tamen correptis paſ-
» ſionibus, veluti Seſamo ac Papavere ſparſum ap-
» paret; quæ ab illius uſu ex lethargo excitatæ, in
» vitam, Deo benedicente, veluti redire conſpici
» ſolent. « Hæc S. Paulli. Quæcunque amara poſ-
ſunt, & carminantia, Matricaria utiliter præſtat, flatus diſſipat, ſtomachum roborat & ciborum concoctionem juvat. Ventris tineas expellit vel herba ipſa, vel ſuccus ejus expreſſus, non ſecùs ac Centaurium & Abſinthium. Eam febrifugam prædicat C. Hoffmannus *de Med. officinal.* præcipuè in malis uteri. Idem author pituitã & atram bilem purgandi vim ipſius ſucco tribuit poſt Braſſavolam, ſi convenienti doſi exhibeatur, quam ad ℥iiij ſtatuit. In clyſteribus ejus decoctum utiliter uſurpatur, potiſſimùm in morbis uteri, & cùm cæteris plantis carminantibus ſæpè conſociatur, in colicis affectionibus ab muco viſcido tenaci, acri oriundis. Externè præſcribitur in fomentis cum Chamomillâ vulgari vel Romanâ in aquâ vel vino decoctâ in uteri inflatione & doloribus poſt partum, lochiorum remorâ, menſiumque fluxu doloroſo quarumdam mulierum. S. Paulli refert Matricariam contuſam impoſitam capitis vertici ſæpe ejus dolores mitigare. Ad hemicraniam Cheſneau eandem contuſam & in ſartagine calefactam capiti admovet.

℞. Comarum Matricar. exſiccatar. & pulveratar. ℈j. Nitri defœcati gr. x. Syrup. de Artemiſiâ q. ſ. F. bolus in menſium & lochiorum remorâ.

℞. Comar. Matricar. & Chamomillæ Roman. ana M. j. ſummitatum Arthemiſiæ p. j. Bulliant leviter in aq. comm. ℔ij. Colaturâ dilue ſyrup. de

5. rad. aper. ℥j. Nitri ℈j. Propinetur per cyathos quartâ quâque horâ.

℞. Folior. & ſummitat. Matricar. & Tanaceti ana ℈j. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colatura propinetur manè in menſium remorâ, lochiorum ſuppreſſione, aut ad vermes inteſtinorum necandos.

℞. Folior. Malvæ, folior. & flor. Matricariæ Artemiſiæ & Tanaceti ana M.j. F. decoctum cum ſ.q. aq. comm. pro enemate, in cujus ℔j. diſſolve cryſtall. mineral ʒj. mellis cucumer. aſinini ſeu elaterii ℈j. In hyſtericâ paſſione, lochior. ſuppreſſ.

℞. Radic. Bryon. alb. ℥iiij. Ariſtoloch. rotund. ℥ij. Zedoar. Baccar. Laur. ana ℥j. Folior. & comar. Matricar. Artemiſiæ, Chamæmel. Tanaceti, ſummitat. Sabin. ana M. ij. Coq. in aq. ℔viij. ad ℔vj. adde aq. vitæ ℔j. pro fotu calidiſſimo abdominis & pubis regioni adhibendo, ad lochia ſuppreſſa promovenda.

Cavendum tamen, monente Junckero poſt celebres Medicos, ne in menſium ſuppreſſione aut lochiorum remorâ hæc emmenagoga medicamenta ſtimulantia & pellentia incautè adhibeantur, ex. gr. in habitu inſigniter plethorico, quando primæ viæ non ſatis expurgatæ ſunt, nec ſanguis debitè dilutus & attenuatus, aut partes æſtuantes & ad phlogoſim tendentes: tunc enim hæc medicamenta non ſolùm non proſunt ſed ut plurimùm graviter nocent, & inducere ſolent majores obſtructiones, ſummas anguſtias præcordiorum, non raró inſolitas per aliena loca ſanguinis eruptiones, febres lentas, hecticas, phthiſicas, cephalalgiam, difficilem reſpirationem, ſpaſticas & convulſivas affectiones, in corporibus laxioribus & ſpongioſis cachexiam & ædemata. In lochiorum ſuppreſſione

plenariâ ſi præſertim jam ab aliquot diebus conſtet, minimè expedit, monente eodem, hunc fluxum directè & per hæc ſtimulantia uterina ut aloëtica, myrrhata, &c. intùs ſumpta revocare. Tunc ſatius eſt ad cauſas hujus ſuppreſſionis reſpicere, partium tenſionem, phlogoſim minuere & extinguere, orgaſmum ſanguinis compeſcere, exæſtuationes febriles ſedare. Quæ feliciùs abſolvuntur remediis diluentibus, temperantibus, emollientibus necnon etiam abſorbentibus, tùm internè, tùm externè adhibitis, non neglecto Nitri uſu his in ægritudinibus præſtantiſſimo. At in lochiorum ſolâ imminutione aut remorâ nondùm pertinaci, hæc uterina leniter ſtimulantia moderatiſſimis doſibus adhiberi poſſunt; præmiſſis aut intermiſtis laxantibus, emollientibus, temperantibus & diluentibus & potiſſimùm nitroſis. Nunc ad Matricariam redeamus.

Palam eſt apes, inquit S. Paulli, ferre non poſſe odorem Matricariæ: quare plethorici, quas præ aliis pungunt apes ac culices, in hortis ambulaturi, optimè ſibi conſulent, ſi ſerta ex Matricariâ parent, ac ſecum circumferant; ſic enim apes graveolentiâ horum offenſæ, quaſi manu abactæ, illis non nocent. Eundem effectum expectare à Cotulâ fœtidâ poſſumus.

Ex Matricariâ aqua diſtillata, extractum & oleum eſſentiale in officinis præparantur & ſervantur ad eadem quibus Matricaria utilia.

Matricariæ folia uſurpantur in ſyrupo de Arthemiſiâ & in ſyrupo aperiente Cachectico Ph. Reg. *Charas* & in emplaſtro de Ranis *Joann. de Vigo.*

MAYS.

Mays, Mayz, Maizium, Frumentum Turcicum, Triticum Indicum, *Off*: Mays, *Inſt. R. H.* 531: Frumentum Indicum, Mays dictum, *C. B. P.* 25: Triticum Indicum, *J. B.* 2. 453. *J. Raii Hiſt.* 1249: Frumentum Turcicum, *Dod. Pempt.* 509: Frumentum Turcicum & Indicum, *Gerardi*: Milium Indicum maximum Mays dictum, ſeu frumentum Indicum, *Parkinſ.* Mays *Acoſtæ*: Maiſum, *Monardi*: vulgò, *Blé de Turquie.*

Radicibus nititur numeroſis, duris, fibroſis, albis, ſed minimè craſſis: culmo aſſurgit arundinaceo, rigido, ſolido; fungoſâ, candidâ & ſaporis, dum viridis eſt & ſucculentus, dulcis, Saccharini, medullâ farcto, ac multis articulis geniculato, quinûm ſenûmve pedum proceritate, pollicari craſſitudine, inferiore parte craſſo, ac ſubinde purpureo, ſuperiore paulatim extenuato. Folia profert arundinacea, cubito plerùmque longiora, tres aut quatuor uncias lata, venoſa, marginibus aliquantùm aſpera. Paniculas in ſummo caule gerit dodrantales, graciles, raras, jubæ modo multiplices, aliquando in 15, 20, vel etiam 30. ſpicas procumbentes diviſas, floriferas, infœcundas, à ſemine ſeu fructu remotas. Flores his in paniculis naſcuntur, Secalis floribus ſimiles, apetali, nonnullis ſtaminibus cum apicibus annexis nutantibus & calyce conſtantes, nunc candidi, nunc lutei, nunc purpurei coloris, prout videlicèt fructus, ſeu frugiferæ ſpicæ coloratæ erunt: at nullum ſemen exareſcentes poſt ſe relinquunt. Fructus à floribus ſejuncti, veluti ſpicæ ex culmi geniculis exeunt, atque ab uno culmo tres quatuorve, alterno ordine, longæ, craſſæ, rotundæ, cylindraceæ, multis fo-

liaceis ac membranoſis tunicis, veluti vaginâ quâdam, arctè obvolutæ, è quarum ſummo arctè convoluto longi tenueſque capilli prominent, ſinguli ſingulis ſeminum embryonibus adhærentes, eodem cum granis colore. Semina magna ſunt, piſi magnitudine, nuda, nullo folliculo incluſa, lævia, ſuperficie ſubrotundâ, angulata eâ parte quæ palæ axis adhæret, numeroſa, quæ ſæpè apud Indos in unâ ſpicâ 700 coacervata reperiuntur, ac arctiſſimè juncta & in ordines ac verſus octo aut decem, nonnunquam duodecim in longitudinem rectis ferè lineis digeſta, quæ ratione coloris variant, modò candida, interdùm lutea, modò purpurea, nonnunquam fuſca aut rubra, medullâ tamen farinaceâ, candidâ, & ſapore cæteris frumentaceis dulciori ac ſuaviori. Frumentum hoc Americæ indigena in omnibus ferè ejus regionibus reperitur, & inde in Africam, Aſiam & Europam delatum fuit. Seminum ſeu granorum Mays farina quæ à furfuribus probè repurgata candoris eſt eximii, edulis eſt, nec ſolùm apud Americanos ſed apud nos in panificia ſubinde cogitur.

Analyſi chymicâ, Grana Mays præter phlegma tum acidum, auſterum copioſum, tùm ſalſum & urinoſum, plurimùm olei ſpiſſi craſſi, mediocrem terræ & ſalis alcali fixi ſalſi portionem præbuerunt.

Ex hiſce granis contuſis & aquâ maceratis vinoſus liquor paratur veluti ex Hordeo cereviſia, inebrians & ex quo ſpiritus ardens extrahitur. Multùm ſalis eſſentialis Tartarei obtinent cum ſulphure craſſo copioſo, aliquâ ſalis ammoniacalis portione & terrâ paucâ conjuncti. Principiis & viribus cum Hordeo convenire videntur.

Franciſcus Hernandez frumentum hoc valde celebrat. Temperatum eſt, inquit, aut ad caliditatem

humiditatemque pauliſper declive, ſubſtantiâ mediocri, concoctu facili, præcipuè his qui eo victu uti conſuevere, non craſsâ, aut, veluti quidam opinantur, obſtruenti & viſcosâ, quod vel Indis ipſis, qui ex eo pane in placentulas formato vivunt, nec tamen obſtructi aut decolores conſpiciuntur, periclitari licet; iiſdem affirmantibus nullam in ventriculo gravitatem ſentire poſt epulas, imò poſt paucas horas rurſus ac ſi nihil ingeſſiſſent eſurire, & magnâ aviditate, ſi adſit copia, repetere nutrimentum, nec vel de nomine ſolo ad adventum uſque Hiſpanorum lithiaſim noviſſe: quin quòd nullus eſt apud Mexicanos celebrior ægritudinum acutarum & commodior victus, qui etiam ptiſanæ præfertur, quod mille experimentis comprobatum confirmatumque eſt: celeriter utique aiunt coctum deſcendere, corpora quantum ſat eſt nutrire, nullum inferre gravitatis ſenſum, mollire ventrem & pectus, calorem febrilem demulcere, (præſertim ſi pulvis ejus ex aquâ permittatur brumali tempore gelare,) urinam evocare, viaſque omnes extergere. Quin imò Mexicani Medici, poſthabitâ hordeaceâ ptiſanâ, ægrotantibus pultes & placentulas ex Mayzio offerunt, huic genti conſuetas & gratas, & quæ citra ullam noxam, ſuavem ſaluberrimamque alimoniam præbeant.

C. Bauhinus *in Theatro Botanico*, neſcio à quo edoctus, ſcribit Indos ſi nimiùm utantur hoc frumento in cibis, tumidos & ſcabioſos reddi. Imò inquit, pueri Guineenſium, qui hoc frumento ſæpe panis loco utuntur, videlicet granis è ſpicis excuſſis, iiſque nonnihil toſtis & præuſtis, ſi paulò frequentiùs utuntur, à ſcabie ſeſe vindicare non poſſunt, cum ſanguinem nimis calidum & quaſi aduſtum gignat.

Frumentum

Frumentum illud cum Hordeo plurimùm convenire mihi videtur. Panes qui ex eo conficiuntur, ſicci ſunt, duri, concoctu difficiles, flatulenti, alvum cohibent: accommodati tantùm illis qui vitam agunt laborioſam. Farina etiam cum lacte & carnium juſculis in pulmenta formatur quæ panibus magis nutriunt. Non ſunt res ſtomachi delicatuli, ſed fercula ruſticorum, nautarum, bajulorum. Frumentum iſtud pecori majori minorique eſt gratiſſimum: ejuſque uſu mirè gliſcit ſagina. Columbis edulium præbet jucundum valdè. Bruyerinus aſſerit Bellojocenſes Lugdunenſibus vicinos illud ſerere feliciter, eoque panificia ſua augere. Idem factitatum apud alios populos premente aliarum frugum caritate ſummâ.

Ex hiſce granis varii apud Americanos liquores fermentati ſpirituoſi & inebriantes conficiuntur, quorum præparationes apud C. Bauhinum *in ſuo Theatro Botanico* videre licet.

Nullius aut rariſſimi eſt usûs in Medicinâ. Ejus farina in Hordei farinæ locum ſubſtitui poteſt. Ad cataplaſmata emollientia & ſuppurantia à nonnullis adhibetur: nam ſuo lentore cutis poros obſtruens, apoſtematibus ſuppurandis peridonea eſt. Foliorum recentium ſuccus, narrante J. Raio, refrigerandi facultatem obtinet, & eryſipelatibus, ſi panni intincti applicentur, conducit.

MELILOTUS.

MELILOTUS vulgaris, *Off*: Melilotus officinar. Germaniæ, *C. B. P.* 331: *Inſt. R. H.* 407: Trifolium odoratum ſeu Melilotus vulgaris, flore luteo, *J. B.* 2. 370: Melilotus Germanica, *Lobel. Icon.* 43: Melilotus vulgaris Parkinſoni, *J. Raii*

Hiſtor. 951 : Melilotus Germanica, *Gerard. Emaculat. Deſcript* : Lotus urbana, *Matthioli* : Trifolium caballinum, *Camerarii*, & *Italor.* Loti ſive Trifolii ſpecies *Cordi* : vulgò, *Melilot* ou *Mirlirot.*

Radice albâ, tenui, lentâ, fibrillis brevibus capillatâ, altè in terram deſcendente firmatur : caules emittit plures, interdùm unicum, cubitales, ſeſquicubitales & altiores, glabros, teretes, ſtriatos tamen, infirmos, inanes parvâ intùs cavitate, ramoſos, foliis ad intervalla alternatim naſcentibus veſtitos, ternis in eodem pediculo tenui, ſeſcunciali, oblongis, denticulatis & plerùmque circumroſis, glabris, obſcurè virentibus. Flores in ſpicis longis ex alis foliorum exeuntibus, rariùs ſiti, papilionacei, tetrapetali, exigui, flavi, pediculis brevibus tenuibus penduli ; quibus ſuccedunt capſulæ ſiliquoſæ, breviſſimæ, ſimplices, pendulæ, rugoſæ, nudæ, hoc eſt in calyce non reconditæ ut in Trifolio, per maturitatem nigræ, ſemina ſingula aut bina ſubrotunda, flavicantia, continentes, ſapore leguminoſo. Herba virens nullum ferè odorem habet, ſed cum aruerit, fragrantiſſimum ſpirat. Ad ſepes, in vepretis, & inter ſegetes copioſè naſcitur. Herba florida in uſum venit.

Analyſi chymicâ, ex Meliloti floridi, demptis radicibus, per retortam diſtillati ℔v. prodierunt humoris limpidi, odorati, ſapore amaro, acri, occultè acidi, ſubſalſi ℥xiiij : humoris limpidi, amari, acrioris, manifeſtè acidi magis ac magis auſteri ℔iij, ℥iiij, ʒvij : humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j, ʒvj : ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xxxvj : olei ℥j, ʒvij, gr. liiij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥v, ʒij : quæ ritè calcinata reliquit cinerum ℥j, ʒvj, gr. lx : ex quibus ſalis fixi merè alcali ʒij, gr. xlv, lixivio ſunt extracta.

Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij, gr. xviij: in calcinatione ℥iij, ʒiij, gr. xij.

Meliloti folia chartam cæruleam rubro colore vix tingunt. Odora ſunt, acria, amara, nonnihil ſtyptica, & ſi diu maſticentur nauſeoſa. Salem eſſentialem obtinent tartareo-vitriolicum ammoniacalem cum multo oleo, tùm tenui, tùm craſſo conjunctum, & terræ portione non mediocri.

Leniter reſolvit, digerit, emollit, dolores ſedat. Rariùs ad uſum internum adhibetur. A nonnullis tamen ejus ſummitatum floridarum ad M. j. decoctum ex aq. comm. ℔ij. cum florum Chamæmeli pari quantitate præſcribitur in abdominis inflammationibus, doloribus nephriticis & rheumaticis. Johannes Michaelis *in notis in Schroderum* decoctum florum Meliloti epotum ſingulariter commendat in albo mulierum fluore.

Externè creberrimi eſt usûs propter vim emollientem, anodynam & reſolventem, in quâ cum Malvâ & Althæâ convenit: & cùm ſit partium tenuiorum & magis volatilium, magis etiam reſolvit. In clyſteribus emollientibus, carminantibus & demulcentibus, in cataplaſmatibus, fomentis, balneis, emplaſtris emollientibus, digerentibus, reſolventibus necnon concoquentibus utiliter admiſcentur folia & flores; ſæpe etiam cum Chamæmeli floribus conſociantur.

℞. Florum Meliloti & Chamæmel. folior. Malv. ana M. ij. Coq. in decocti omaſi q. ſ. pro enemate emolliente, anodyno & carminativo.

In inflammatione uteri, ſcroti, ani, & viſcerum, fotus ex decocto Meliloti ab Ettmullero commendatur, imprimis ſi ipſi Agrimonia & Chamæmelum addantur, quæ in vino vel aquâ decocta inflammationem ſiſtunt. S. Paulli in *Quadr. Bota-*

nico ad uteri dolores poſt partum & inflammationes fotum commendat ex ſummitatibus Meliloti floridis & ſemine Fœnu-Græci paratum ut ſummè proficuum. Idem ad pleuritidem mitigandam alium fotum proponit ſic præparatum.

℞. Herbæ Meliloti floridæ, Parietariæ ana M. ij. Betonicæ M. j. Biſmalvæ Mjß. Flor. Chamæmeli Mß. Miſta & decocta in aquâ ſæpe pectori ſuperponantur.

℞. Pulpæ ex Lilior. & Althææ radicibus, foliis Cicutæ & Hyoſcyami paratæ & per ſetaceum trajectæ ℔ß. Flor. Melilot. Camomillæ & Abſinthii Pontic. exſiccator. & pulverator. ana ℥iij. Olei roſati q. ſ. M. F. cataplaſma ad teſtiũ tumores reſolvendos.

Succus flor. Meliloti aut eorum infuſum oculorum dolores ſedant: ſi præſertim aliquantulùm ſpiritus vini camphorati inſtilletur.

Aqua florum Meliloti odorata ſervatur in officinis, ſed rarioris eſt usûs. Ad odoramenta ſæpiùs uſurpatur: cæterorum odoramentorum fragrantiam tenuitate ſuâ evehit & expandit. Paratur in officinis emplaſtrum de Meliloto *Meſuæ*, quod quidem pituitam viſcidam egregiè diſcutit, reſolvit & dolores apprimè ſedat. Tumores emollit, & nonnunquam maturat.

Finis tertii Tomi.